ISSN 0350-042 | UDK 061.229(497.113)(06)

РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ

ПОСЕБНО ИЗДАЊЕ ЗА СКУПШТИНУ 2016. ГОДИНЕ

ГОДИНА СХС
ОД ОСНИВАЊА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
2016

РАД МАТИЦЕ СРПСКЕ

Гласило Матице српске покренуто 1971. године
Излази повремено

Досадашњи уредници
Павле Малетин, главни уредник; одговорни уредник Бошко Петровић (1971–1978); Душан Попов (1979–1990); Мирослав Ранков (1991–1994); Драган Станић (1995–2003); Павле Станојевић (2004–2007); Душан Николић (2008–2011)

Уредник
Доц. др Ђорђе Ђурић

Чланови Уредништва
Селимир Радуловић
Мр Тијана Палковљевић Бугарски
Проф. др Мато Пижурица

Секретар Уредништва
Александра Јовановић

Лектори
Татјана Пивнички Дринић (Матица српска), Милена Микић (Матица српска), Силвија Чамбер (Библиотека Матице српске), Јелица Недић (Галерија Матице српске)

Коректор
Татјана Пивнички Дринић

Технички уредник
Вукица Туцаков

Рад Матице српске је доступан и на интернет страници www.maticasrpska.org.rs

© Ауторска права
Матица српска

Адреса Уредништва
Матица српска, Нови Сад, Матице српске 1
Телефон: 021 527 622
Факс: 021 528 901
E-mail: ms@maticasrpska.org.rs

Штампа: Сајнос, Нови Сад

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

061.22(497.113)(06)

РАД Матице српске : гласило Матице српске / уредник Ђорђе Ђурић. – Год. 1, бр. 1 (1971)– . – Нови Сад : Матица српска, 1971–. – Илустр. ; 24 cm

Повремено.
ISBN 0350-042X

COBISS.SR-ID 15880706

САДРЖАЈ

Сазив 128. редовне Скупштине Матице српске 5

Предлог измене и допуне Статута 7

Извештај о четворогодишњем раду Матице српске (2012–2015) 9

Увод 9
Рад органа Матице српске 11
Научноистраживачка делатност 19
Издавачка делатност 169
Награде Матице српске 208
Свечаности Матице српске 217
Јубилеј 150 година од пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад . 222
Представљање Матице српске 227

Извештај о четворогодишњем раду Библиотеке Матице српске (2012–2015) 235

Сажетак 235
Стара и ретка књига и легати 239
Набавка и размена публикација 241
Електронска каталошко-библиографска обрада публикација 242
Чување и коришћење публикација 244
Референални центар 246
Заштита публикација 248
Дигитална БМС 251
Матични послови 251
Стручни испити 252
Издавачка делатност 255
Изложбе 255
Трибина *Савремени човек и савремени свет* 256
Награда „Сретен Марић” 262
Међународна сарадња 262
Општи послови 266

Извештај о четворогодишњем раду Галерије Матице српске (2012–2015) . 269

Увод 269
Основни циљеви рада 274
Ефекти рада 280

Извештај о четворогодишњем раду Издавачког центра Матице српске (2012–2015) 295

In memoriam 303

Чланови Матице српске преминули у периоду 2012–2015. 347

Предлог за нове чланове сараднике 351

Предлог за реизбор чланова сарадника 359

Предлог за нове сталне чланове сараднике 381

Предлог за потврду пријема новоуписаних редовних чланова 385

Матица српска

САЗИВ 128. РЕДОВНЕ СКУПШТИНЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

128. редовна Скупштина Матице српске одржаће се у суботу 16. априла 2016. године са почетком у 11 часова у Свечаној сали Матице српске.

ДНЕВНИ РЕД

1. Отварање Скупштине
2. Избор радних тела
3. Извештај Верификационе комисије
4. Избор нових чланова сарадника, реизбор чланова сарадника и избор нових сталних чланова сарадника Матице српске
5. Потврда пријема нових редовних чланова Матице српске
6. Допуна Статута Матице српске
7. Извештај о четворогодишњем раду Матице српске (2012–2015)
8. Извештај о раду Надзорног одбора и финансијском пословању Матице српске (2012–2015)
9. Извештај о четворогодишњем раду Библиотеке Матице српске, Галерије Матице српске и Издавачког центра Матице српске (2012–2015)
10. Избор председника, потпредседника и генералног секретара Матице српске
11. Избор Управног одбора Матице српске
12. Избор Надзорног одбора Матице српске
13. Извештај Изборне комисије
14. Предлози чланова Матице српске

Позивају се сви чланови Матице српске да присуствују Скупштини. Редовни чланови који нису уплатили чланарину за последње четири године треба благовремено да је измире. Уплата чланарине и евидентирање чланова почеће у 10 часова испред Свечане сале Матице српске.

Председник Матице српске
проф. др Драган Станић

Матица српска

На основу одлуке Управног одбора од 29. фебруара 2016. године да се Статут Матице српске допуни увођењем саветодавног тела Управног одбора – Савета, предлог Председништва о тексту измене Статута са седнице од 7. марта 2016. године упућен је Одбору за правна и статутарна питања на разматрање и израду нацрта предлога. Одбор је на седници од 10. марта 2016. разматрао текст и о њему дао позитивно мишљење, те израдио нацрт предлога измена и допуна Статута Матице српске који се доставља Управном одбору Матице српске ради утврђивања предлога за 128. Скупштину Матице српске.

ПРЕДЛОГ
ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ СТАТУТА

Члан 1

Иза члана 31 додаје се нови члан 32, који гласи:

Савет је саветодавно тело Управног одбора.
Савет:
- предлаже Управном одбору елементе за утврђивање дугорочних и средњерочних програма развоја научноистраживачког рада и неговања културе и уметности у складу са циљевима које остварује Матица српска;
- даје мишљење Управном одбору о четворогодишњим и годишњим Плановима рада и Извештајима о раду Матице српске;

Савет има од 5 до 15 чланова које, из редова дугогодишњих чланова управних и радних тела, именује Управни одбор на мандатни период од четири године. Ако у Савету остане упражњено место, оно се може попунити именовањем по одлуци Управног одбора. Мандат накнадно именованих чланова траје до краја мандата Савета. Савет не може имати више од четвртине кооптираних чланова. Председника Савета именује Управни одбор.

Савет пуноважно доноси одлуке ако седници присуствује више од половине чланова. Одлуке се доносе већином присутних чланова. Уколико је једнак број гласова за одлуку која се доноси и против ње, одлуку доноси председник Савета. Седнице сазива председник, а иницијативу за сазивање може дати и трећина чланова Савета.

Члан 2

Сваки наредни члан иза члана 32 Статута Матице српске помера се за један.

Члан 3

Ове измене и допуне Статута ступају на снагу даном доношења на Скупштини Матице српске.

ИЗВЕШТАЈ О ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ РАДУ МАТИЦЕ СРПСКЕ

(2012–2015)

УВОД

Матица српска је најстарије књижевно, културно и научно друштво српског народа, које у континуитету делује готово два века. У том, за наше прилике дугом периоду, њене активности су постајале све разноврсније и богатије, а број сарадника је из године у годину растао.

Упркос сложеним економским потешкоћама, Матица српска као систем институција са Библиотеком, Галеријом и Издавачким центром имала је у протеклом четворогодишњем периоду веома богате активности и програме.

Уложени су велики труд и напори да се обезбеди редовно финансирање Матице српске, њених разноврсних програма, научних пројеката и издавачке делатности. Упркос великом умањењу средстава од стране Министарства културе и информисања у 2015. години, захваљујући усрдном и пожртвованом раду и високом степену разумевања од стране чланова и пријатеља Матице српске, као и средствима Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Покрајинског секретаријата за науку и технолошки развој, Покрајинског секретаријата за културу, као и Градске управе за културу Града Новог Сада, донацијама и прилозима Матица српска је била у могућности да обезбеди основне материјалне услове за свој рад, односно за своју књижевну, научну и културну делатност.

У низу прегнућа и иницијатива, истичу се капитални енциклопедијски и лексикографски пројекти – *Српска енциклопедија*, *Српски биографски речник*, *Речник српскога језика* и *Правопис српскога језика*. Резултати енциклопедијског рада видљиви су у књигама другог тома *Српске енциклопедије* и шестог тома *Српског биографског речника*, који су изашли из штампе у протеклом извештајном периоду. Објављени су и *Нормативна граматика српског језика* и *Правопис српскога језика*, треће издање, а започета је израда *Лексикона писаца српске књижевности.* И Издавачки центар Матице српске својим капиталним издањима, Едицијом „Матица" и Антологијском едицијом „Десет векова српске књижевности" изборио је запажено место на културно-научној и издавачкој мапи Србије и српског културног простора.

Допринос Матице српске науци и научном животу, остварен активностима њених седам научних одељења, огледа се првенствено у вредновању наших једанаест научних часописа који су редовно излазили у протеклом извештајном периоду у којем је укупно изашло 79 свезака *Зборника*, као и у низу одржаних научних скупова, од којих су неки имали међународни карактер и ранг.

Објављујући прилоге наших најзначајнијих књижевника, али и пружајући подршку младим писцима, *Летопис Матице српске*, најстарије живо књижевно гласило, одржао је у овом извештајном периоду своју репутацију значајног огледала нашег књижевног и укупног стваралаштва. Упркос дуговечности, својим уредничким опредељењем и објављеним прилозима *Летопис* је остао свеж и динамичан часопис

у којем се најпотпуније одсликава тренутно стање савремене српске књижевности. У тематским блоковима појединачних бројева третирани су важнији национални књижевни и општекултурни проблеми. У протеклом извештајном периоду *Летопис* је излазио редовно, што показује и укупно 48 штампаних бројева часописа.

Од посебних издања свакако треба истаћи *Атлас насеља Војводине* I (Срем) и II (Банат I, II), ауторског тима који је предводио Слободан Ћурчић. Објављена су два значајна дела академика Василија Крестића *Срби у Јужној Угарској* (2013) и *Аустроугарска грађа о Уједињеној омладини српској* (2015). Донка Станчић и сарадници аутори су *Уметничке топографије Новог Сада* (2014). У оквиру Едиције „Језичка баштина" изашло је шест књига као резултат рада на пројекту „Писци предстандардног периода српског књижевног језика и њихова дела" (издавање транскрибованих дела писаца тог периода уз стручни коментар и речник), књига Илије Савкова *Историја апотекарства на тлу данашње Војводине* и др.

Велики труд уложен је да се на достојан начин обележи јубилеј 150 година од пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад. Тим поводом одржан је низ предавања, приређена је изложба у просторијама Матице српске, одржани су свечана академија у Српском народном позоришту, низ концерата, програми у Будимпешти и Темишвару.

Обиман део активности Матице српске био је посвећен 100. годишњици почетка Првог светског рата.

Дан Светога Саве обележен је сваке године Светосавским беседама у Свечаној сали Матице српске: 2012. беседом „Антропологија житија – човек у Бога" проф. др Милана Радуловића; 2013. беседом „Византијски узори српске државности и свети Сава" академика Љубомира Максимовића; 2014. беседом „Светосавски код" др Бојана Јовановића; 2015. беседама владике Иринеја и академика Владете Јеротића посвећеним стогодишњици рођења патријарха српског Павла.

Редовно су одржане и Свечане седнице Матице српске посвећене актуелним темама: 2012. теми „Исток и Запад у новијој српској историји и култури" о којој је говорио др Славенко Терзић; 2013. теми „Христоцентричност престола Сесветија по Његошу" о којој је говорио Његово високопреосвештенство Амфилохије; 2014. теми „Србија 1914" о којој је говорила проф. др Мира Радојевић; 2015. теми „Знамења Другог српског устанка" о којој је, поводом 200. годишњице од овог значајног догађаја из националне историје, говорио др Радомир Ј. Поповић.

У оквиру програма Музичке вечери Матице српске одржано је више од десет концерата сваке године.

Матица српска је редовно учествовала на Сајму књига у Београду и Салону књига у Новом Саду, остварујући повољне финансијске резултате продајом својих издања.

За четири године објављено је преко 200 књига и свезака научних зборника на више од 50.000 страница. Објављена издања Матице српске посредством Библиотеке Матице српске размењују се са више од 300 научних установа и библиотека у педесетак земаља.

Матица српска је успешно сарађивала са многим институцијама из области науке и културе. Та сарадња се најчешће и најинтензивније одвијала са САНУ и Огранком САНУ у Новом Саду, Вуковом задужбином, Вуковим сабором, Задужбином „Доситеј Обрадовић", Српском књижевном задругом, Институтом за српски језик у Београду, Институтом за књижевност и уметност из Београда, Универзитетом у Београду, Универзитетом у Новом Саду, Заводом за издавање уџбеника у Београду, Српским лекарским друштвом, Позоришним музејом у Новом Саду, Змајевим дечјим играма, Бранковим колом, Хуманитарним фондом „Привредник" из Новог Сада, Електровојводином, Новосадским сајмом, Колом српских сестара Епархије бачке, Удружењем „Милутин Миланковић", Банатским културним центром, Привредном

комором Војводине, епархијама Бачком, Сремском и Банатском, РТВ Војводине и другим локалним медијима.

У складу са својом традицијом и мисијом, Матица српска је путем статутарног и програмског утемељења низа Друштава чланова и пријатеља Матице српске у низу градова у земљи, а поготово у Републици Српској и Црној Гори, наставила своју делатност и своје духовно присуство на ширим географским и културним подручјима.

Постављен је нови сајт Матице српске, чији садржај се редовно ажурира. Сви последњи бројеви *Летописа Матице српске* и научних зборника постављени су у PDF формату на сајт и могу се бесплатно користити. У функцији је систем директног преноса на интернету свих програма и догађаја који се одржавају у Матици српској. Преко линкова на сајту ови програми могу се гледати и одложено. Унапређен је и систем продаје књига преко сајта Матице српске.

Све поменуте и толике друге непоменуте активности Матице српске допринеле су несумњивом расту њеног угледа како у српском народу тако и на свеколикој културној и научној сцени.

РАД ОРГАНА МАТИЦЕ СРПСКЕ

126. РЕДОВНА СКУПШТИНА

Редовна 126. Скупштина Матице српске одржана је 28. априла 2012. године. Минутом ћутања са захвалношћу и пијететом одана је почаст преминулим члановима Матице српске између 125. и 126. редовне Скупштине. Пошто је председник Матице српске академик Чедомир Попов био спречен болешћу да присуствује Скупштини, председавао је потпредседник Матице српске проф. др Славко Гордић. Изабрана су радна тела 126. редовне Скупштине и то: за записничара Јелена Веселинов, за оверивaче Записника Живко Киселички и Добрила Мартинов, Верификациона комисија: проф. др Мато Пижурица, председник, чланови: мр Александра Новаков и Соња Боб, и Изборна комисија: мр Милица Бујас, председник, чланови: мр Бранислава Балаж, Љиљана Дражић, Јулка Ђукић, Мирјана Ерић, Мирјана Зрнић, Бранислав Карановић, Светлана Макарић, мр Дејан Милорадов, Владимир Николић, Татјана Пивнички Дринић, Катарина Сунајко и Вукица Туцаков. Усвојен је предлог и извршен избор нових сталних чланова Матице српске, реизбор чланова сарадника Матице српске и избор нових чланова сарадника које је предложио Управни одбор Матице српске. Потврђен је пријем нових редовних чланова Матице српске које је примио Управни одбор између 125. и 126. редовне Скупштине. Усвојена је Допуна Статута Матице српске и академик Чедомир Попов, дотадашњи председник Матице српске, изабран је за почасног председника Матице српске. Четворогодишњи извештај о раду Матице српске, Библиотеке Матице српске, Галерије Матице српске и Издавачког центра Матице српске поднео је Скупштини потпредседник Матице српске проф. др Славко Гордић. Усвојени су Извештај о раду Надзорног одбора о финансијском пословању Матице српске за међускупштински период, као и Извештаји о четворогодишњем раду Библиотеке Матице српске, Галерије Матице српске и Издавачког центра Матице српске. Генерални секретар Матице српске проф. др Душан Николић образложио је спроведени поступак утврђивања предлога листе кандидата за председника, потпредседнике, генералног секретара, чланове Управног одбора и чланове Надзорног одбора Матице српске. Поступак је спроведен у складу са нормативним актима Матице српске. Предлоге за кандидате дали су одбори свих одељења. Управни одбор је на седницама 16. јануара и 26. марта 2012. године утврдио коначне предлоге листа и упутио их Скупштини Матице српске. На

предлог Управног одбора Скупштина је утврдила листу кандидата за председника, потпредседнике, генералног секретара, чланове Управног одбора и чланове Надзорног одбора Матице српске. Након спроведеног тајног гласања Изборна комисија је утврдила резултате гласања које је Скупштина усвојила.

За председника Матице српске изабран је проф. др Драган Станић.

За потпредседнике Матице српске изабрани су: проф. др Бранко Бешлин, др Миодраг Матицки и проф. мр Ненад Остојић.

За генералног секретара Матице српске изабран је доц. др Ђорђе Ђурић.

За чланове Надзорног одбора изабрани су: Живко Киселички, мр Слободан Кнежевић, проф. др Вуксан Лакићевић, Јожеф Лимбургер, Мирко Лубурић, Милан Петровић и Јован Чулајевић.

Председник Изборне комисије мр Милица Бујас известила је Скупштину да су изабрана 23 члана Управног одбора Матице српске, те да преосталих осам чланова Управног одбора Матице српске нису изабрани ни након поновљеног поступка тајног гласања.

Имајући у виду чињеницу да Управни одбор Матице српске није у целости изабран, Скупштина је сагласно Статуту и Пословнику о раду Скупштине донела одлуку да се сазове ванредна Скупштина на којој ће се бирати чланови Управног одбора. Изабрани чланови Председништва и постојећи (стари) Управни одбор Матице српске заказаће ванредну Скупштину Матице српске.

ВАНРЕДНА СКУПШТИНА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Ванредна Скупштина Матице српске одржана је 2. јуна 2012. године.

Скупштина је изабрала радна тела: Записничар: Јелена Веселинов; Оверивачи Записника: Живко Киселички и Добрила Мартинов; Верификациона комисија: проф. др Мато Пижурица, председник, чланови: Александра Јовановић и Соња Боб; Изборна комисија: Милан Петровић, председник, чланови: мр Бранислава Балаж, Љиљана Дражић, Јулка Ђукић, Мирјана Ерић, Мирјана Зрнић, Бранислав Карановић, Светлана Макарић, мр Дејан Милорадов, Владимир Николић, Катарина Сунајко, Вукица Туцаков и Марија Гаћеша.

Председник Верификационе комисије проф. др Мато Пижурица обавестио је Скупштину да је присутно 236 чланова Матице српске који имају право одлучивања, тако да су испуњени услови да Скупштина ради и доноси одлуке.

Председавајући, проф. др Драган Станић, обавестио је Скупштину да се избор чланова Управног одбора мора поновити, с обзиром на то да на 126. редовној Скупштини, која је одржана 28. априла 2012. године, није изабран састав Управног одбора. Такође је обавестио Скупштину да су пристигле две накнадне кандидатуре за чланове Управног одбора и то: Стеван Бугарски и академик Војислав Марић. Једногласном одлуком оба кандидата су придодата листи предложених кандидата за чланове Управног одбора.

Председник Изборне комисије Милан Петровић обавестио је Скупштину да је од укупно 236 присутних чланова Матице српске с правом гласа за избор чланова Управног одбора преузето 235 гласачких листића. За избор чланова Управног одбора гласало је 229 чланова, а од предатих гласачких листића Комисија је утврдила да уредних листића има 224, док је неважећих 5.

За чланове Управног одбора изабрани су: проф. др Ђорђе Бубало, дипл. маш. инж. Стеван Бугарски, проф. др Мирјана Веселиновић Хофман, проф. др Мирослав

Весковић, проф. др Алекдандра Вранеш, проф. др Славко Гордић, проф. др Јасмина Грковић Мејџор, проф. др Сава Дамјанов, проф. др Јован Делић, проф. др Бранислав Ђурђев, проф. др Мирослав Егерић, доц. др Радослав Ераковић, проф. др Душан Иванић, Мирослав Јосић Вишњић, проф. др Владимир Катић, проф. др Марија Клеут, академик Светозар Кољевић, академик Василије Крестић, проф. др Љубомирка Кркљуш, др Бранка Кулић, академик Војислав Марић, Радован Мићић, др Марко Недић, проф. др Слободан Павловић, мр Тијана Палковљевић, проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, проф. др Мато Пижурица, проф. др Предраг Пипер, проф. др Милорад Радовановић, проф. др Душан Рњак, академик Димитрије Стефановић, др Дарко Танасковић, проф. др Славенко Терзић, проф. др Мирослав Тимотијевић, проф. др Слободан Ћурчић и проф. др Смиљка Шимић.

Председавајући, проф. др Драган Станић, захвалио је присутним члановима на указаном поверењу и одржао беседу о Матици српској и њеним задацима у наредном периоду.

УПРАВНИ ОДБОР

Управни одбор Матице српске који је изабран на Скупштини Матице српске, одржаној 2. јуна 2012. године, радио је у следећем саставу: проф. др Драган Станић (председник), проф. др Бранко Бешлин (потпредседник), др Миодраг Матицки (потпредседник), проф. мр Ненад Остојић (потпредседник), доц. др Ђорђе Ђурић (генерални секретар), проф. др Ђорђе Бубало, Стеван Бугарски, проф. др Мирјана Веселиновић Хофман, проф. др Мирослав Весковић, проф. др Алекдандра Вранеш, проф. др Славко Гордић, проф. др Јасмина Грковић Мејџор, проф. др Сава Дамјанов, проф. др Јован Делић, проф. др Бранислав Ђурђев, проф. др Мирослав Егерић, доц. др Радослав Ераковић, проф. др Душан Иванић, Мирослав Јосић Вишњић, проф. др Владимир Катић, проф. др Марија Клеут, академик Светозар Кољевић, академик Василије Крестић, проф. др Љубомирка Кркљуш, др Бранка Кулић, академик Војислав Марић, Радован Мићић, др Марко Недић, проф. др Слободан Павловић, мр Тијана Палковљевић, проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, проф. др Мато Пижурица, проф. др Предраг Пипер, проф. др Милорад Радовановић, проф. др Душан Рњак, академик Димитрије Стефановић, др Дарко Танасковић, проф. др Славенко Терзић, проф. др Мирослав Тимотијевић, проф. др Слободан Ћурчић и проф. др Смиљка Шимић (чланови). Уместо преминулих чланова и оних који су поднели оставку, за чланове Управног одбора кооптирани су доц. др Слободан Владушић и Селимир Радуловић. У овом периоду одржано је 22 (двадесет и две) седнице Управног одбора на којима су са великом пажњом разматрана најзначајнија питања из области рада и деловања Матице српске. У складу са одредбама Статута Матице српске, Управни одбор је након детаљне анализе и спроведене расправе усвајао и доносио годишње извештаје о раду, завршне рачуне, планове рада и финансијске планове Матице српске. Извршен је избор и именовање чланова Извршног одбора, Економског одбора, Одбора за правна и статутарна питања, секретара одељења и одборе одељења, жирија и других радних тела у Матици српској. Управни одбор је разматрао и усвојио годишње извештаје о раду Библиотеке Матице српске, Галерије Матице српске и Издавачког центра Матице српске. У складу са Статутом Управни одбор се посебно старао о заштити задужбинске имовине која још није у поседу Матице српске. Сагласно Закону о враћању одузете имовине и обештећењу Агенцији за реституцију су благовремено поднети захтеви за враћање одузете имовине која је била у својини Матице српске. У протеклом периоду Управни одбор је посветио посебну пажњу одржању нивоа и обима делатности Матице српске у условима недостатка средстава

до чега је долазило пре свега због економске и финансијске кризе, па и због непотпуног и нередовног прилива средстава од надлежних републичких органа.

ПРЕДСЕДНИШТВО

После редовне Скупштине Председништво је радило у следећем саставу: проф. др Драган Станић, председник, потпредседници проф. др Бранко Бешлин, др Миодраг Матицки, проф. мр Ненад Остојић и генерални секретар доц. др Ђорђе Ђурић. Новоизабрано Председништво је наставило са обављањем послова из своје делатности: да припрема седнице органа управљања, доноси одлуке које су у функцији остваривања рада Матице српске, доноси или предлаже одлуке другим органима управљања о материјално-финансијском пословању и коришћењу основних средстава Матице српске да одржава везе са јавношћу и друге послове у складу са својим овлашћењима. Председништво је интензивно радило на обезбеђењу материјалних и других потребних услова за обављање делатности Матице српске. У више наврата Председништво је указивало Министарству културе и информисања на неповољан финансијски положај Матице српске и указивало на неоснованост смањења средстава за финансирање рада Матице српске. Сарађивало је са Министарством просвете, науке и технолошког развоја, Покрајинским секретаријатом за културу и јавно информисање и Градском управом за културу. Председништво је посебну пажњу посветило научноистраживачким пројектима Матице српске и обезбеђењу услова за наставак рада на капиталним пројектима. Председништво је пратило рад и разматрало извештаје о раду Библиотеке Матице српске, Галерије Матице српске и Издавачког центра Матице српске. Разматран је рад свих друштава чланова Матице српске, а након анализа подржавани су предлози за оснивање нових друштава. Председништво је активно радило на представљању Матице српске у земљи и иностранству. Посебну пажњу посветило је питањима у вези са повраћајем задужбинске имовине Матице српске и додели награда из задужбинских фондова. Интензивно је радило на праћењу, унапређењу и проширењу издавачке делатности Матице српске, представљању посебних издања, зборника и других издања. Председништво је радило на препознавању Енциклопедијско-лексикографског завода у оснивању као центра енциклопедистичке делатности у Републици Србији. Радило је на организацији Светосавске прославе, Свечане седнице Матице српске и других манифестација које су се односиле на обележавање годишњица и промоције Матице српске. Остваривало је и одржавало контакте са јавношћу и сарадњу са сродним институцијама. Бринуло је о предавањима на Катедри Матице српске и утврђивало највећи део програма за јавност. Председништво је покренуло разне иницијативе усмерене ка унапређењу Матичине делатности, попут оснивања нових награда (Повеља Матице српске за језичку културу, Награда „Иларион Руварац”) и нових пројеката (Истраживање историје Карловачке митрополије), увођења статутарних измена и тако даље. У овом сазиву одржано је 114 седница Председништва Матице српске.

ИЗВРШНИ ОДБОР

Управни одбор је сагласно одредбама Статута Матице српске именовао чланове Извршног одбора Матице српске. Извршни одбор је радио у следећем саставу: проф. др Драган Станић, проф. др Бранко Бешлин, доц. др Ђорђе Ђурић, др Миодраг Матицки, проф. мр Ненад Остојић, дописни члан САНУ Миро Вуксановић, проф. др Мирјана Веселиновић Хофман, доц. др Слободан Владушић, проф. др Александар Кадијевић, академик Рудолф Кастори, проф. др Љубомирка Крклјуш,

др Марко Недић, проф. др Миливој Ненин, мр Тијана Палковљевић, проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић и проф. др Мато Пижурица. Извршни одбор је у овом периоду одржао 9 (девет) седница. На седницама су припремани материјали за седнице Управног одбора, предлози извештаја о раду, извештаја о финансијском пословању, завршних рачуна, финансијских планова, програма рада, издавачких програма, планова научноистраживачког рада и друго. Извршни одбор је континуирано анализирао материјално-финансијско стање Матице српске и у сарадњи са Председништвом давао предлоге и предузимао мере ради превазилажења проблема на обезбеђењу средстава из редовних извора финансирања утврђених у Закону о Матици српској, као и на обезбеђивању средстава од добротвора, спонзора, задужбина, легата и других сопствених извора прихода. Матица српска је у овом периоду радила у изузетно тешким материјално-финансијским условима, тако да је Извршни одбор овим проблемима посвећивао велику пажњу будући да је то један од битних услова за обављање делатности Матице српске и очување научног нивоа и динамике објављивања научних зборника. Редовно су подношени и анализирани извештаји о активностима Матице српске у претходном периоду, о учешћу Матичиних представника на културним манифестацијама и научним скуповима, као и о учињеним посетама Матици српској. Извршни одбор је у складу са Статутом и другим нормативним актима припремао предлоге одлука и упућивао их на разматрање Управном одбору и другим надлежним органима Матице српске, како би се сачувала и даље развијала делатност Матице српске.

НАДЗОРНИ ОДБОР

На редовној Скупштини Матице српске тајним гласањем изабран је Надзорни одбор у следећем саставу: Живко Киселички, мр Слободан Кнежевић, проф. др Вуксан Лакићевић, Јожеф Лимбургер, Мирко Лубурић, Милан Петровић и Јован Чулајевић. Надзорни одбор је у овом периоду одржао 6 (шест) седница. У протеклом периоду Матица српска је обављала стручне консултације о појединим питањима са члановима Надзорног одбора као што су питања која се односе на задужбинску имовину која је у процесу реституције и другу имовину Матице српске, поступке пред надлежним судовима, јавне набавке и друго. Надзорни одбор је прихватао Финансијске планове, Планове јавних набавки Матице српске, Финансијске извештаје Матице српске, указивао на то да се и даље јавља мањак средстава услед исказивања амортизације која је висока јер се обрачунава и за део зграде који користи Библиотека Матице српске, а за коју не постоје обезбеђена средства. Предлагао је Председништву Матице српске да ажурира податке о девизним задужбинским средствима која се налазе у Југобанци Београд и Континентал банци Нови Сад. Надзорни одбор је иницирао Управном одбору да се обрати пажња на функционисање Рукописног одељења и скенирање архивске грађе.

ОДБОР ЗА ЕКОНОМСКА ПИТАЊА

На првој седници Управног одбора у новом сазиву која је одржана 24. септембра 2012. године именован је Одбор за економска питања у следећем саставу: председник Никола Стојшић, чланови мр Горан Васић, др Милан Вукићевић, Ксенија Јокић и Перица Стојанац. У протеклом периоду одржане су 2 (две) седнице. Сагласно одредбама Статута Матице српске Одбор за економска питања, као орган Управног одбора, разматрао је финансијско стање Матице српске и рад на повраћају задужбинске имовине Матице српске.

ОДБОР ЗА ПРАВНА И СТАТУТАРНА ПИТАЊА

На првој седници Управног одбора у новом сазиву именован је Одбор за правна и статутарна питања у следећем саставу: председник Јован Чулајевић, чланови Јелена Веселинов, Зоран Вучевић, Живорад Лалић, проф. др Вуксан Лакићевић, Зоран Станковић и Радмила Томић. У протеклом периоду одржано је 7 (седам) седница. На захтев органа управљања Одбор је давао правна мишљења о питању усклађености одлука Управног одбора Библиотеке Матице српске са нормативним актима Матице српске, као и о захтеву Министарства културе и информисања да се ради завршетка поступка стицања статуса установе од националног значаја у име и печат Галерије Матице српске унесе ознака *Установа културе од националног значаја*. Одбор је дао мишљење и сагласност на предлог измена Статута Галерије Матице српске, као и на предлог текста измена Статута Библиотеке Матице српске. Указао је Управном одбору на могуће проблеме поводом коришћења и заштите имена Матице српске. Одбор је разматрао текст предлога Правилника за јавне набавке, као и Правилника о унутрашњем узбуњивању, које је упутио Управном одбору на усвајање. Давао је мишљење и предлоге из области радног права и јавних набавки и сугестије за решавање других појединачних питања из свог домена.

ОДБОРИ ОДЕЉЕЊА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Одељење за књижевност и језик

Одбор Одељења за књижевност и језик радио је у следећем саставу: др Марко Недић, секретар, и чланови: проф. др Јанош Бањаи, дописни члан САНУ, доц. др Исидора Бјелаковић, проф. др Слободан Владушић, академик Миро Вуксановић, проф. др Славко Гордић, проф. др Владислава Гордић Петковић, академик Јасмина Грковић-Мејџор, проф. др Сава Дамјанов, проф. др Јован Делић, проф. др Мирослав Егерић, проф. др Радослав Ераковић, проф. др Душан Иванић, проф. др Корнелија Ичин, проф. др Војислав Јелић, проф. др Александар Јовановић, Мирослав Јосић Вишњић, мр Мирјана Јоцић, проф. др Марија Клеут, академик Светозар Коњевић, академик Александар Лома, проф. др Јован Љуштановић, проф. др Горан Максимовић, проф. др Ксенија Марицки Гађански, проф. др Јелка Матијашевић, др Миодраг Матицки, др Весна Матовић, проф. др Александар Милановић, проф. др Софија Милорадовић, академик Нада Милошевић Ђорђевић, проф. др Мирослав Николић, проф. др Јелена Новаковић, мр Васа Павковић, проф. др Слободан Павловић, проф. др Михајло Пантић, проф. др Драгољуб Петровић, проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, проф. др Мато Пижурица, проф. др Петар Пијановић, академик Предраг Пипер, проф. др Валентина Питулић, проф. др Јован Попов, академик Милорад Радовановић, проф. др Саша Радојчић, проф. др Горана Раичевић, проф. др Јелка Рађеп, проф. др Владислава Ружић, Петар Сарић, Ђорђо Сладоје, проф. др Драган Станић, проф. др Љиљана Суботић, проф. др Срето Танасић, проф. др Лидија Томић и проф. др Младен Шукало. Послове стручног сарадника Одељења обављала је Јулка Ђукић.

Лексикографско одељење

Одбор Лексикографског одељења радио је у следећем саставу: проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, секретар, и чланови: мр Бранислава Балаж, проф. др Бранко Бешлин, Стеван Бугарски, мр Милица Бујас, др Невена Варница, проф. др Александра Вранеш, проф. др Драгана Вукићевић, мр Гордана Ђилас, проф. др

Милош Јагодић, Марија Јованцаи, мср Александра Јовановић, Мирјана Карановић, академик Василије Крестић, др Петар Крестић, Хермина Лежимирац, академик Војислав Марић, Добрила Мартинов, Владимир Николић, др Александра Новаков, доц. др Зорана Опачић, проф. мр Ненад Остојић, Зоран Пејашиновић, академик Предраг Пипер, др Наташа Половина, др Радомир Поповић, проф. др Момир Самарџић, проф. др Драган Станић, проф. др Слободан Ћурчић, доц. др Зорица Хаџић, Боривој Чалић, др Велибор Џомић и доц. др Небојша Шулетић. Послове стручног сарадника Одељења обављала је др Александра Новаков.

Одељење за друштвене науке

Одбор Одељења за друштвене науке радио је у следећем саставу: проф. др Љубомирка Крклјуш, секретар, и чланови: проф. др Бранко Баљ, др Софија Божић, др Мила Босић, проф. др Татјана Бугарски, проф. др Гордана Вуксановић, проф. др Владан Гавриловић, др Велика Даутова Рушевљан, Жарко Димић, проф. др Сања Ђајић, проф. др Бранислав Ђурђев (члан УО Матице српске), доц. др Ђорђе Ђурић (генерални секретар Матице српске), проф. др Мирко Зуровац, проф. др Гордана Ковачек Станић, доцент др Милош Ковић, академик Василије Крестић (члан УО Матице српске), др Весна Марјановић, проф. др Слободанка Марков, проф. др Милован Митровић, академик Часлав Оцић, проф. др Александар Петровић, проф. др Александар Растовић, проф. др Мирјана Рашевић, академик Момчило Спремић, доц. др Бојан Тубић. Послове стручног сарадника Одељења обављали су Мирјана Зрнић и Владимир Николић.

Одељење за природне науке

Одбор Одељења за природне науке радио је у следећем саставу: академик Рудолф Кастори, секретар, и чланови: доц. др Горан Аначков, проф. др Ференц Баги, проф. др Пал Божа, проф. др Верица Божић Крстић, проф. др Милан Вапа, проф. др Анте Вујић, проф. др Јелена Вукојевић, проф. др Ружица Игић, др Ана Јеромела Марјановић, др Млађен Јовановић, проф. др Марија Краљевић Балалић, проф. др Боривој Крстић, проф. др Богосав Лажетић, проф. др Ида Лескошек Чукаловић, проф. др Лазар Лепшановић, проф. др Слободан Марковић, проф. др Ивана Максимовић, проф. др Јован Максимовић, проф. др Милан Матавуљ, проф. др Стеван Маширевић, проф. др Зоран Машић, проф. др Нада Милошевић, проф. др Драгиша Поповић, др Марина Путник Делић, проф. др Чедомир Раденовић, академик Богољуб Станковић, проф. др Душан Сурла и проф. др Марија Шкрињар. Одбор Одељења чине и чланови Управног одбора Матице српске делегирани из овог одељења: проф. др Мирослав Весковић, проф. др Владимир Катић, академик Војислав Марић, проф. др Слободан Ћурчић, проф. др Смиљка Шимић. Послове стручног сарадника Одељења обављали су Мирјана Зрнић и Владимир Николић.

У протеклом извештајном периоду наставила је са радом и Секција за техничке науке и техничку културу. Секција је радила у саставу: проф. др Владимир Катић, председник, проф. др Бранислав Боровац, проф. др Владимир Вујичић, проф. др Ђорђе Панић, проф. др Властимир Радоњанин, проф. др Дарко Реба, академик Миљко Сатарић, проф. др Предраг Станковски, професор Богдан Станић, проф. др Душан Сурла, проф. др Владимир Црнојевић, проф. др Илија Ћосић и проф. др Драган Шешлија.

Одељење за ликовне уметности

Одбор Одељења за ликовне уметности радио је у следећем саставу: проф др Александар Кадијевић, секретар, и чланови: доц. др Игор Борозан, др Саша Брајовић, ванредни професор, др Драган Војводић, ванредни професор, мр Коста Вуковић, кустос (Сентандреја), др Јелена Ердељан, ванредни професор, мр Драгојла Живанов, музејски саветник, др Вера Јовановић Дунђин, музејски саветник, др Мирослава Костић, научни сарадник, др Бранка Кулић, кустос саветник, др Мирјана Лесек, конзерватор саветник, проф. др Ненад Макуљевић, проф. др Миодраг Марковић, проф. др Срђан Марковић, проф. др Лидија Мереник, мр Тијана Палковљевић, виши кустос, проф. др Даница Поповић, доц. др Ненад Радић, др Милан Радујко, научни сарадник, др Зоран Ракић, ванредни професор, проф. др Мирјана Ротер Благојевић, доц. др Владимир Симић, Донка Станчић, саветник, др Љиљана Стошић, научни саветник, др Иван Стевовић, ванредни професор, проф. др Мирослав Тимотијевић, др Бранко Чоловић, др Симона Чупић, ванредни професор и проф. др Марица Шупут. Послове стручног сарадника Одељења обављала је Марта Тишма.

Одељење за сценске уметности и музику

Одбор Одељења за сценске уметности и музику радио је у следећем саставу: проф. др Мирјана Веселиновић Хофман, секретар, и чланови: проф. мр Богдан Ђаковић, ванредни професор др Зоран Ђерић, Гордана Ђурђевић, др Јелена Јовановић, проф. др Каталин Каич, проф. др Софија Кошничар, ванредни професор др Весна Крчмар, проф. др Данка Лајић Михајловић (од 24. X 2012), мр Милена Лесковац, мр Зоран Максимовић, проф. др Соња Маринковић, проф. др Петар Марјановић, проф. др Весна Микић, мр Биљана Милановић, Предраг Момчиловић, проф. мр Ненад Остојић, ванредни професор др Ивана Перковић, ванредни професор др Тијана Поповић Млађеновић, проф. др Живко Поповић, ванредни професор др Ира Проданов Крајишник, др Даница Петровић, мр Мирослав Радоњић, проф. др Душан Рњак, проф. др Небојша Ромчевић (од 24. X 2012), академик Димитрије Стефановић (до 24. X 2012), проф. мр Милица Стојадиновић, др Катарина Томашевић, проф. др Нице Фрациле и проф. др Драгана Чолић Биљановски. Послове стручног сарадника Одељења обављала је Марта Тишма.

Рукописно одељење

Одбор Рукописног одељења радио је у следећем саставу: проф. др Александра Вранеш, управник, и чланови: Зоран Вељановић, Југослав Вељковски, доц. др Ђорђе Ђурић, проф. др Душан Иванић, мср Александра Јовановић, др Петар В. Крестић, Катарина Марковић, проф. др Дејан Микавица, Миладин Милошевић, Радован Мићић, др Александра Новаков, Радован Поповић, проф. др Горана Раичевић, доц. др Момир Самарџић, Миле Станић и доц. др Зорица Хаџић.

Научноистраживачка делатност

Одељење за књижевност и језик

У Одељењу за књижевност и језик одржан је континуитет излажења *Летописа Матице српске* и свих научних зборника; поново је покренут *Језик данас.* Рад на организацији истраживачких пројеката, публиковању научних зборника и посебних издања одвијао се у складу са обезбеђеним средствима.

ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА
РЕЧНИК СРПСКОГА ЈЕЗИКА (једнотомник)
НОРМАТИВНА ГРАМАТИКА
• Припрема њихових нових и нормативно усаглашених издања •
(носиоци пројекта: проф. др Мато Пижурица, проф. др Мирослав Николић и академик Предраг Пипер)

2012. године урађена је у електронској форми ијекавска верзија измењеног и допуњеног издања *Правописа српског језика* Матице српске (2010). Преостало је само уношење извршених исправки (углавном штампарских грешака) у његовом издању из 2011. године и, наравно, нови прелом, усаглашен са екавском верзијом.

Године 2014. завршена је и одштампана ијекавска верзија измењеног и допуњеног издања *Правописа српскога језика* Матице српске. Све послове, као и 2012. године, урадио је главни редактор проф. др Мато Пижурица.

Завршена је и одштампана *Нормативна граматика српског језика* (академик Иван Клајн, академик Предраг Пипер).

Припрема се дигитализована верзија *Речника српског језика* Матице српске (једнотомника), штампаног 2007, а до назначеног тиража доштампаног 2011. године, уз приметна побољшања и исправке. Биће уложен додатни труд да дигитализована верзија, која се даје у најширу употребу, има још мање пропуста у лексикографској обради.

Одбор Одељења за књижевност и језик Матице српске закључио је да је потребно припремити краћу верзију *Правописа*, пре свега за школску употребу, служећи се при томе искуствима са *школским издањима правописа* и *Приручником за школе* Матице српске и *Кратким правописом српског језика* (који је у Матици припремљен за *Вечерње новости* и прештампан у *Даници* Вукове задужбине за 2013. годину). Наведени послови би се могли обавити пре почетка наредне школске године.

Носиоци свих трију пројеката (Нормативне граматике, Правописа и Речника) пратиће њихову примену и критичке примедбе, с намером да се у блиској перспективи приреде њихова нормативно усаглашена издања.

Матица је 2015. године доштампала треће издање *Правописа српскога језика* (Мато Пижурица) и приредила и одштампала ијекавско издање *Нормативне граматике српског језика* (академик Иван Клајн, академик Предраг Пипер).

РЕЧНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА XII–XVIII ВЕКА
(руководиоци пројекта: академик Јасмина Грковић-Мејџор и проф. др Слободан Павловић)

Сарадници: проф. др Наташа Драгин, проф. др Александар Милановић, проф. др Јелица Стојановић, доц. др Исидора Бјелаковић, доц. др Марина Курешевић,

доц. др Владимир Поломац, доц. др Виктор Савић. У рад на пројекту 2015. године укључени су проф. др Надежда Јовић и доц. др Ирена Цветковић.

Историјски речници спадају не само у драгоцене изворе за истраживања у различитим филолошким и лингвистичким дисциплинама, већ и у важне културне потребе сваке нације. Израда историјског речника српског језика стога је један од фундаменталних задатака српске филологије и лингвистике.

Корпус обухвата споменике доминантно писане на неком од народних говора штокавског језичког идиома – независно од територијалне или верске припадности писара, односно писца – у периоду од краја XII до краја XVIII века, када су мање-више финализоване све битније фонолошке и морфолошке промене које су дефинисале физиономију главнине данашњих српских народних говора, а поготово новоштокавског дијалекатског масива који чини основицу српског језичког стандарда. На овај начин корпус чине текстови писани српским језиком до периода који је обухваћен Речником САНУ.

Пројекат израде речника старосрпског језика замишљен је као дугорочни пројекат. Будући да на оваквим пословима раде тимови стално запослених лексикографа у институтима, темпо остваривања појединих фаза пројекта зависиће од расположивих средстава и броја сарадника на пројекту који би се бавили искључиво овим послом.

У првој фази рада на Речнику основни научни задатак био је хронолошко и жанровско дефинисање корпуса, уз одређивање принципа везаних за однос оригинала, преписа и евентуалног фалсификата (докумената пословно-правне писмености), принципа везаних за укључивање текста који постоји у више текстолошких редакција и преписа, одређивање односа српских и српскословенских текстова, имајући на уму тзв. средњи стил, као и однос српских и славеносрпских текстова у новијем периоду. У ситуацији хомогене диглосије граница између различитих изражајних идиома није увек била чврста, стога је и дефинисање корпуса сложен процес, који захтева сагледавање сваког документа понаособ, и то од стране стручњака за поједине историјскојезичке епохе.

Будући да ће се електронски корпус правити на основу оригиналних докумената, ова фаза подразумева, у случају рукописне грађе, прибављање фотографија оригиналних докумената, а када је реч о штампаним књигама – њихових дигиталних издања.

У складу са планом рада, сарадници на пројекту су током 2014. године почели рад на састављању списка докумената који ће чинити корпус Речника (примарни и секундарни): 1) повеље и писма средњовековне Србије, Босне, Хума, Дубровника, турских султана упућених Дубровнику, из турских канцеларија XV и XVI века, из румунских, албанских и угарских канцеларија, 2) законици: преписи Душановог законика, Закона о рудницима деспота Стефана, преписи Јустинијановог и Земљорадничког закона, 3) летописи, преписи Приче о боју косовском, записи народне поезије и сл., 4) средњовековни апокрифи, романи и текстови световне садржине (приповести, медицински научни и научно-популарни списи), 5) разнородна ћирилска грађа XVIII века, највећим делом настајала у Јужној Угарској, 6) књижевна продукција католика штокаваца, укључујући Дубровник, фрањевачку литературу и сл., 7) разнородни документи настали на подручју Црне Горе, Боке которске и Паштровића: исправе, писма, тестаменти итд.

У току 2015. године на пројекту је настављен рад на формирању корпуса, с фокусом на примарни корпус за историјски речник. Сарадници су допунили регистре на којима су радили у претходној години и они су обједињени у јединствени регистар, према типовима и групама докумената. За сваки документ наведени су следећи подаци: скраћеница, назив, време настанка (година или век), податак о

томе да ли је реч о оригиналу или препису, податак о томе у којем се архиву/библиотеци документ чува, податак о томе да ли постоји фотографија, фототипско или дигитално издање или микрофилм (са навођењем библиографских података о издању/издањима и студијама). Регистар ће се допунити грађом чије је прибављање у току.

У 2015. години започело се и са прикупљањем снимака оригинала или дигиталних издања текстова. До сада је, колико су средства дозволила, на пројекту прикупљена следећа грађа: снимци већине средњовековних повеља и писама (из Архива пројекта „Историја српског језика" Одсека за српски језик и лингвистику Филозофског факултета у Новом Саду), 32 дигиталне копије штампаних књига, 45 дигиталних копија/микрофилмова/фотографија рукописа, фототипска издања натписа (источна Херцеговина, Љубинско подручје и др.), дигиталне копије докумената из Архива у Херцег Новом (560 снимака), дигиталне копије докумената из Државног архива Цетиње (175 снимака) и дигиталне копије докумената из Пераста (176 снимака).

РЕЧНИК СРПСКОГА КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА – ВИШЕТОМНИ
(руководилац пројекта: проф. др Драгољуб Петровић)

2012.

Рад на пројекту је сведен на припремне послове начелног, концепцијског и организационог карактера, полазећи од оног што је добијено организовањем округлог стола у Матици српској (или је том приликом било предвиђено). У Матици су сви (Одељење за књижевност и језик, Председништво Матице српске, сам председник и сви извршни органи Матице) свесни чињенице да је реч о преозбиљном подухвату, који захтева формирање оспособљеног лексикографског тима, темељне организационе припреме и, наравно, знатна средства. Зато се 2013. године планира утврђивање концепције вишетомника (уз организовање једног или два саветовања, вероватно у форми округлог стола), формирање уредништва (можда и одбора за речник, који би имао и саветодавну функцију) и обрађивачког тима за прву, почетну фазу реализације пројекта. Језгро лексикографског тима имаће Матица када се 2013. г. заврше измене и допуне *Речника српских говора Војводине*, који ће се морати потребно ојачати. Битан моменат је заснивање пројекта „Електронски корпус српског језика", који ће добрим делом бити у функцији реализације вишетомника.

2013.

Руководилац пројекта је сачинио текст *Пролегомена за српски стандардни вишетомник.*

Овај текст замишљен је као предложак за разговор о основама на којима се може припремати вишетомни речник модернога српског језика, а за почетак је адресован на ограничен круг лексиколога и лексикографа који ће бити замољени да се укључе у посао. Целовит текст је саставни део овог извештаја.

2014.

На иницијативу председника Матице српске одржан је први састанак Редакционог одбора за израду вишетомног речника (16. мај 2014).

Управни одбор Матице српске именовао је Редакциони одбор вишетомног Речника српскога језика у следећем саставу: проф. др Драгољуб Петровић, проф. др Мато Пижурица, проф. др Мирослав Николић, проф. др Рајна Драгићевић, проф. др Рада Стијовић, проф. др Даринка Гортан Премк, академик Јасмина Грковић-Мејџор, академик Предраг Пипер, академик Иван Клајн, академик Слободан Реметић, доц. др Душанка Вујовић, проф. др Душан Витас, проф. др Стана Ристић, др Ђорђе Оташевић, академик Милосав Тешић, проф. др Милица Радовић Тешић и проф. др Драган

Станић, са могућношћу проширења. На дневном реду састанка је било: конституисање Одбора (избор председника и секретара); разматрање елемената концепције Речника; план реализације пројекта; разно. Проф. др Мато Пижурица изабран је за председника а Јулка Ђукић за секретара Одбора. У току расправе појавило се више питања, па је договорено да се на сваком следећем састанку по једно питање реши.

2015.

Проф. др Драгољуб Петровић је написао текст *Ка основама српскога стандардног вишетомника*, који представља унеколико измењену верзију онога који је, под насловом *Пролегомена за српски стандардни вишетомник*, послужио као предложак за разговор о основама на којима ће се припремати вишетомни речник модернога српског језика.

ДИЈАЛЕКАТСКИ РЕЧНИК ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта: проф. др Драгољуб Петровић)

а) *Речник српских говора Војводине*

Током четири године екипа лексикографа (мр Дејан Милорадов, мр Ивана Ћелић и Катарина Сунајко, под руководством носиоца пројекта проф. др Драгољуба Петровића) радила је послове на изради допуњеног и измењеног издања целокупног *Речника српских говора Војводине*, који би требало да буде повезан у четири тома. Мр Дејан Милорадов обрадио је прве две свеске, мр Ивана Ћелић трећу, четврту и пету, а Катарина Сунајко шесту, седму, осму, девету и десету.

Од изласка прве свеске наовамо прикупљана је лексика која се није нашла у досад објављеним свескама. Таква грађа у виду допуна уврштена је у поменуто издање. Технички је усклађено цело издање, јер прве две свеске нису урађене на начин на који су обрађиване одредница у потоњим свескама. Нека решења показала су се непрактичним тако да су се у ходу решавали поједини случајеви (нпр. статус фонетских ликова, затим питање сложених лексема, хијерархија и положај синонима итд.). Такође су прикупљене скице уз поједине лексеме за прве две свеске (уврштене су у речник тек од треће свеске). Те скице сачинио је сликар Сава Стојков.

У складу с новоусвојеним принципима израде речника допуњене су и измењене све свеске *Речника српских говора Војводине*. Написан је нови увод за ово издање, усклађен са унесеним новинама, па је допуњено и измењено издање спремно за прелом и предају у штампу крајем 2015. године и у првим месецима 2016. Предстоје, наравно, коректура и ревизија текста.

б) *Речник бачких Буњеваца*

Матица српска издала је *Речник бачких Буњеваца* 1990. године, који представља најважнији ослонац за данашњи покушај Буњевачког националног савета да стандардизује буњевачки говор. За поменути речник аутор Марко Пеић је провео двадесетак година радећи на прикупљању ове грађе, у чему му је помагао Грго Бачлија, а редактуру на овом научном пројекту урадио је проф. др Драгољуб Петровић. Након изласка *Речника* аутору Марку Пеићу прикључио се Јосип Бајић, суботички глумац, који је у постојеће дело унео више хиљада измена – пре свега акценатских. Из тих разлога на новом издању *Речника* треба унети и име Јосипа Бајића. Уз техничку подршку Матице српске цео *Речник* (издање из 1990) претворен је у ворд текст и тако је технички омогућено убацивање око 4000 нових језичких јединица и њихових објашњења. Унета грађа, као и она из првог издања, поређана је по абецедном реду јер су примећена одређена одступања. Уношен је велик број акценатских и осталих измена у *Речник* (другачији глаголски и именски наставци), што је завршено 2012. године. Завршну редактуру текста урадио је проф. др Драгољуб Петровић, који

уједно моли Матицу српску за продужење рока пројекта за још годину дана. Досадашње обавезе на многим научним издањима, остале обавезе као и године у којима се професор налази нису омогућили рад на *Речнику* жељеним и потребним интензитетом.

Крајем 2015. и почетком 2016. комплетан рукопис биће завршен и *Речник* би током 2016. могао бити предат у штампу.

РЕЧНИК СЛАВЕНОСРПСКОГ ЈЕЗИКА
(руководилац пројекта: проф. др Љиљана Суботић)

Сарадници на пројекту: проф. др Љиљана Суботић, Филозофски факултет у Новом Саду, руководилац пројекта, доц. др Исидора Бјелаковић, Филозофски факултет у Новом Саду, руководилац пројекта, проф. др Ана Кречмер (Anna Kretschmer), Philologisch-Kulturwissenschaftliche Fakultät, Insitut für Slavistik, Wien, редактор, проф. др Александар Милановић, Филолошки факултет у Београду, сарадник, доц. др Ирена Цветковић Теофиловић, Филозофски факултет у Нишу, сарадница, мр Милена Зорић, Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Нови Сад, сарадница и Јелена Стошић, Филозофски факултет у Нишу, сарадница.

Током четворогодишњег периода 2012–2015. формиран је нов пројектни тим, утврђена је концепција будућег речника, електронски је обрађено више од 20 извора, публикован је тематски блок *Речник славеносрпског језика* и завршена је огледна свеска.

2012.

Нов пројектни тим формиран је током новембра. У децембру је систематизована грађа која је ексцерпирана у периоду од оснивања пројекта до 2012. године. У питању су следећа дела:

1. Г. Криновски, *Слово о грјешном човјеку*, 1764. СГЧ
2. Г. Криновски, *Проповед о осужденији*, 1764. Про
3. В. Дамјановић, *Новаја серпска аритметика*, 1767. НСА
4. П. Јулинац, *Пут к постојанеј славје*, 1775. ППС
5. Д. Обрадовић, *Живот и прикљученија*, 1783. ЖП
6. Д. Обрадовић, *Љубезни Хараламије*, 1783. Љх
7. З. Орфелин, *Искусни подрумар*, 1783. ИП
8. Д. Обрадовић, *Совјети здраваго разума*, 1784. СЗР
9. Аврам Мразовић, *Поучителни магазин I*, 1787. ПМД I
10. Ј. Мушкатировић, *Причте или пити по простому пословице*, 1787. ППП
11. З. Орфелин, *Вечити календар*, 1789, ВК
12. М. Максимовић, *Мали буквар за велику децу*, 1792. МБ
13. Д. Обрадовић, *Собраније разних нравоучителних вешчеј*, 1793. С
14. Н. Лазаревић, *Живот Робинзона Крусе*, 1799. ЖРК
15. А. Стојковић, *Аристид и Наталија*, 1801. АН
16. А. Стојковић, *Физика I*, 1801. Ф I
17. А. Стојковић, *Српски секретар*, 1802. СС
18. Д. Обрадовић, *Етика*, 1803. Е
19. П. Соларић, *Ново граждинско земљописаније, I–II*, 1804, НГО, ексцерпиран је само 1. том
20. П. Соларић, *Кључић у моје земљеописаније*, 1804. КЉ
21. *Стихови о Косовском боју*, 1805.
22. С. Текелија, *Римљани у Шпанији*, 1805. РШ
23. Г. Хранислав, *Поварнаја књига*, 1805. ПК

24. М. Видаковић, *Усамљени јуноша*, 1810.
25. *Добри супружества совјетни*, 1813. ДСС
26. Ј. Арсић, *Совјет матерњи*, 1814. СОМ
27. Фенелон, *Прикљученија Телемака*, *I–II*, 1814.
28. М. Видаковић, *Љубомир у Јелисијуму*, I, 1814. ЉЈ I
29. Вук Караџић, *Писменица српскога језика*, 1814. ПСЈ
30. Павле Соларић, *Објасненије*, 1815.
31. Д. Исајловић, *Историја трговине*, 1816. ИТ
32. *Педагогија и методика за учитеље* – ПМУ (1816)
33. П. Стојшић, *Дужности човека*, 1816.
34. Д. Обрадовић, *Мезимац*, 1818.
35. *Повјест о конечном изгубленију цјелога француског*, 1818.
36. *Слово надгробно о благонадежном јуноши* (1818) – СН
37. Шрек Јоха, *Всемирнаја историја*, прев. Ј. Берић, I–III, 1820.
38. М. Видаковић, *Љубомир у Јелисијуму, III*, 1823. ЉЈ III
39. *Краткоје поученије о хранителним богињама* – КП
40. А. Максимовић, *Нови пчелар*, НП

Периодика:
1. Гласник Друштва српске словесности, 1847. па даље до 1850.
2. Неке црте из повјеснице српскога књижества, ЛМС 1846, 1847. – НЧ
3. ПМД II, Поучителни магазин, Аврам Мразовић, 1793.
4. ПМД III, Поучителни магазин, Аврам Мразовић, 1800.
5. ПМД IV, Поучителни магазин, Аврам Мразовић, 1800.

Грађа је лексикографски и електронски необрађена, на листићима, при чему није формиран централни корпус. На основу тога како је записивана, а будући да на листићима нема података о томе да их је проф. Младеновић прегледао и одобрио, закључено је да ексцерпција грађе мора да се спроведе испочетка.

Први састанак новог пројектног тима одржан је 26. XII 2012. године у просторијама Матице српске. На састанку су присуствовали доц. др Исидора Бјелаковић, доц. др Александар Милановић, доц. др Ирена Цветковић Теофиловић и мр Милена Зорић. Проф. др Љ. Суботић, проф. др Ана Кречмер и Јелена Стошић из оправданих разлога нису могле присуствовати.

Будући да је направљена дужа пауза у раду на овом пројекту, те да чланови пројектног тима раније нису били укључени у њега, на састанку су најпре изнесени подаци о томе шта је до 2012. г. урађено. Донесена је одлука да *Речник славеносрпскога језика* буде потпун, а не диференцијални (како је првобитно замишљено). Из тог разлога грађа је, такође, захтевала поновну ексцерпцију.

Поред тога, утврђени су начин лексикографске обраде (макроструктура и микроструктура речника) и план рада.

2013.

(руководиоци пројекта: проф. др Љиљана Суботић
и доц. др Исидора Бјелаковић)

1. Будући да се током лексикографске обраде појавио низ нових проблема и недоумица у погледу микроструктуре речника, 4. VI 2013. у просторијама Матице српске одржан је нов састанак пројектног тима. Састанку су присуствовали: доц. др Исидора Бјелаковић, доц. др Александар Милановић, доц. др Гордана Штрбац, проф. др Гордана Штасни, мр Милена Зорић и Јелена Стошић.

Проф. др Љ. Суботић, проф. др Ана Кречмер и доц. др И. Цветковић Теофиловић из оправданих разлога нису могле присуствовати.

Као што је речено, основна тема овог састанка била је микроструктура речника, тј. израда детаљних упутстава у вези са лексикографском обрадом ексцерпиране грађе. Изнесени су досадашњи резултати и проблеми настали приликом лексикографске обраде. Колегинице са Одсека за српски језик и лингвистику Филозофског факултета у Новом Саду Гордана Штрбац и Гордана Штасни присуствовале су састанку како би својим сугестијама, знањем и искуством у овим областима рада указале на могуће previde, али и решења приликом израде огледне свеске. Сви чланови пројектног тима добили су радне задатке у погледу текстова које би требало обрадити за огледну свеску:

1. И. Бјелаковић: а. *Предисловије* Славеносрпског магазина (1768)
   б. *Совјети здраваго разума* Д. Обрадовића (1784)
   в. *Кључић* П. Соларића (1804)
2. А. Милановић: а. *Новине српске* (поједини бројеви)
   б. *Српскија повседневнија новини* (поједини бројеви)
   в. *Славеносрпскија вједомости* (поједини бројеви)
3. И. Цветковић Теофиловић и Ј. Стошић:
   а. *Живот Робинзона Крусе* Д. Дефоа у прев. Н. Лазаревића (1799)
   б. *Прикљученција Телемака* Фенелона у прев. С. Живковића (1814)
4. М. Зорић: а. *Лажа и паралажа* Ј. Ст. Поповића (1830)

На овај начин огледна свеска обухватала би грађу из различитих функционалних стилова, али и из различитих временских периода, чиме би се могла пружити општа слика о функционисању одређених лексема (вероватно и творбених модела) у појединим етапама развоја славеносрпског језика, схваћеног у најширем смислу.

2. Током 2013. конципиран је тематски блок *Речник славеносрпског језика* и предат за публиковање у *Зборнику Матице српске за књижевност и језик*. Реч је о радовима чланова пројектног тима у којима се износе подаци о историјату пројекта, као и о основним одлукама у погледу концепције и структуре будућег речника:

а. Љ. Суботић: *Речник славеносрпског језика*,
б. И. Цветковић Теофиловић: *Макроструктура Речника славеносрпског језика*,
в. И. Бјелаковић: *Предлог микроструктуре Речника славеносрпског језика*,
г. М. Зорић: *Неколико речи о статусу и идентификацији славенизама*,
д. Ј. Стошић: *Лексикографска обрада партиципа у Речнику славеносрпског језика (проблеми, могућности и предлог решења).*

И. Цветковић Теофиловић и Ј. Стошић учествовале су и на међународном научном скупу „Путеви и домети дијалекатске лексикографије”, који је одржан у Нишу 12–13. априла 2013. године, са следећим темама: „Макроструктура Речника славеносрпског језика” и „Лексикографска обрада партиципа у Речнику славеносрпског језика”. Резимеи ових излагања штампани су у *Програму и књизи резимеа* (ур. проф. др Ј. Марковић и доц. др И. Цветковић Теофиловић; Ниш, 2013, ISBN 978-86--73-79-281-1).

3. У погледу структурирања огледне свеске, до краја 2013. године реализовано је следеће:

а. наведена грађа унесена је у рачунаре,
б. формиране су одреднице,
в. одабране су и у великој мери лексикографски обрађене лексеме које ће наћи своје место у огледној свесци,
г. написан је увод за огледну свеску.

2014.

1. У *Зборнику Матице српске за књижевност и језик* LXI/3 публикован је тематски блок *Речник славеносрпског језика*, у оквиру којег су публиковани следећи радови:

а. Љ. Суботић: *Речник славеносрпског језика*,
б. И. Цветковић Теофиловић: *Макроструктура Речника славеносрпског језика*,
в. И. Бјелаковић: *Предлог микроструктуре Речника славеносрпског језика*,
г. М. Зорић: *Неколико речи о статусу и идентификацији славенизама*,
д. Ј. Стошић: *Лексикографска обрада партиципа у Речнику славеносрпског језика (проблеми, могућности и предлог решења).*

2. Електронски је обрађен следећи корпус:

Исидора Бјелаковић:

а. Д. Обрадовић, *Живот и прикљученија*, 1783 (126 страна)
б. Д. Обрадовић, *Љубезни Харламије*, 1783 (16 страна)
в. П. Стојшић, *Должности человјека*, 1816 (124 стране)
г. *Краткоје поученије о хранителним богињама*, 1817 (48 страна)
д. *Српски народни лист*, 1838, поједини бројеви (50 страна)
ђ. А. Максимовић, *Нови пчелар*, 1810 (198 страна)

Ирена Цветковић Теофиловић и Јелена Стошић:

а. Н. Лазаревић, *Живот Робинзона Крусе* (1799) – 638 страна
б. *Прикљученија Телемака* Фенелона у прев. С. Живковића (1814) – 270 страна

Александар Милановић:

а. *Новине српске* (поједини бројеви),
б. *Српскија повседневнија новини* (поједини бројеви),
в. *Славеносерпскија вједомости* (поједини бројеви) – 300 страна

Милена Зорић:

а. Јован Стерија Поповић, *Лажа и паралажа*, 1830 (63 стране)
б. Јован Стерија Поповић, *Тврдица: шаљиво позориште у три дејства*, 1837 (62 стране)
в. Јован Стерија Поповић, *Зла жена: весело позориште у три дејства*, 1838 (69 страна)
г. Јован Стерија Поповић, *Покондирена тиква: весело позориште у три дејства*, 1838 (112 страна)

3. Извршен је коначан одабир одредница за огледну свеску, а потом су оне лексикографски обрађене.

2015.

1. Током 2015. године електронски је обрађен следећи корпус:

И. Бјелаковић:

а. Г. Поповић, *Астрономија или наука о звездама*, 1850 (20 куцаних страна)
б. Е. Јанковић, *Физическоје сочиненије*, 1787 (20 страна)
в. А. Стојковић, *Кандор или откровеније египетских тајн*, 1800 (50 страна)
г. *Буквар латинскаго језика*, 1766 (25 стране)
д. М. Максимовић, *Мали буквар за велику децу*, 1792 (24 стране)
ђ. С. Текелија, *Римљани у Шпанији*, 1805 (52 стране)
е. Л. Бојић. *Памјатник мужем у славеносерпском књижеству славним.* 1810 (68 страна)

Ирена Цветковић Теофиловић:

а. *Прикљученија Телемака Фенелона* у прев. С. Живковића. 2. том, 1814 (250 страна)

Александар Милановић:

а. *Новине српске* (поједини бројеви),

б. *Српскија повседневнија новини* (поједини бројеви),

в. *Славеносерпскија вједомости* (поједини бројеви) – 150 страна

Милена Зорић:

а. Јован Стерија Поповић, *Невиност или Свешиславъ и Милева: жалосшно позорише у пешъ дейсшвія*, 1827 (50 страна)

б. Јован Стерија Поповић, *Милошь Обилићь: юначко позорише у пешъ деисшвія*, 1828 (53 стране)

в. Јован Стерија Поповић, *Наодъ Сумеонъ или Несрећно суружесшво: шрагедіа у пешъ дейсшвія*, 1830 (53 стране)

2. Огледна свеска је у потпуности приређена за штампу.

Проф. др Ана Кречмер извршила је редактуру и до краја године унесене су исправке.

3. Део средстава утрошен је на скенирање докумената из XVIII века који се чувају у Историјском архиву града Новог Сада, а део на израду софтвера за електронску лексикографску обраду.

ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКИХ ГОВОРА РУМУНСКОГ ДЕЛА БАНАТА
(руководилац пројекта: др Жарко Бошњаковић)

1. У току 2012. године изашао је из штампе рад: Жарко Бошњаковић и Татјана Првуловић, *Из говора Великог Семиклуша у Румунији.* Темишварски зборник 6, 2011: 179–206. YU ISSN 0354-6721. CIP.94 (=163.41) (498) (082) COBISS.SR-ID 37976332 (изашао из штампе 2012).

2. Учесници пројекта учествовали су научним саопштењима на Међународном научном скупу „Српско језичко наслеђе на мултикултурном простору Баната", који је одржан у Темишвару од 19. до 21. октобра 2012. Један од циљева овога скупа је и валоризација резултата истраживања на пројекту „Испитивање српских говора румунског дела Баната". Зборник радова са овог скупа (М51) изашао је из штампе. Издавачи су Западни универзитет у Темишвару, Филолошки, историјски и теолошки факултет, Студијски програм: Српски и хрватски језик и књижевност и Савез Срба у Румунији.

2.1. Михај Н. Радан, *Банашски Срби и њихови говори кроз векове. Досадашња исшраживања и главни правци будућих исшраживања*.

2.2. Жарко Бошњаковић, Драгана Радовановић, *Услови чувања јаша у шокавским говорима*.

2.3. Жарко Бошњаковић и Данка Урошевић, *О релативизашору* шта *у српским говорима румунског Баната*.

2.4. Љиљана Недељков, *Културолошко исшраживање лексике Срба у Румунији*.

2.5. Драгана Радовановић, *О појединим сродсшвеним шерминима у српском и румунском делу Баната*.

2.6. Иван Књижар, *Мањинске заједнице у свешлу ешнолингвисшике и социолингвисшике*.

ОРНИТОЛОШКИ РЕЧНИК
(руководилац пројекта: мр Дејан Милорадов)

Током четири године рада на пројекту ексцерпиран је велики број штампаних извора (савремени орнитолошки радови и монографије, дијалекатски речници, стари уџбеници билогије, речници српскога језика, стари радови с народном зоолошком терминологијом итд.). Ексцерпцију грађе радили су мр Дејан Милорадов, мр Васа Павковић и повремене сараднице на пројекту Катарина Сунајко и Данка Крунић. Исписано је стотине картица с називима птица, а та грађа је, након стручне провере, корекције и потврде од стране др Слободана Пузовића, сортирана и уазбучена у централни каталог. Мр Јавор Рашајски сачинио је спискове старих латинских назива птица, заправо синонима који се више не користе у савременој орнитологији и биолошкој науци, те је доставио цртеже готово свих врста обрађених птица, који ће бити допуна речнику. Такође, уједначен је и уобличен комплетан списак извора, који садржи пуне библиографске податке и скраћенице које ће бити наведене у речнику. Написан је обиман и детаљан увод речника. Лексикографски је обрађено око 400 врста птица с преко 7500 српских орнитонима, а латински називи усклађени су са савременом орнитолошком литературом.

Рецензије за *Орнитолошки речник* написали су проф др. Драгољуб Петровић и проф. др Зоран Ристић. Планирано је да још једну рецензију напише проф. др Рајна Драгићевић, Љиљана Клевернић и Даниела Кермеци из Библиотеке Матице српске и Катарина Сунајко сачиниле су Именски регистар, док су Дејан Милорадов и Катарина Сунајко направили Документациони регистар.

Због недостатка материјалних средстава послови на изради *Орнитолошког речника* нису рађени жељеним интензитетом. Будући да за 2013. и 2014. годину *Орнитолошки речник* није добио ни динара за рад на пројекту, сви послови били су отежани и успорени. Но, и поред тих проблема, сарадници на пројекту успели су уз ентузијазам и вољу, материјална одрицања и несебично залагање урадити велики посао.

Сарадници на пројекту: проф. др Мато Пижурица (по потреби), мр Дејан Милорадов, мр Васа Павковић, др Слободан Пузовић и мр Јавор Рашајски; спољни сарадници: Катарина Сунајко и Данка Крунић.

ПИСЦИ ПРЕДСТАНДАРДНОГ ПЕРИОДА СРПСКОГ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА И ЊИХОВА ДЕЛА
(Издавање транскрибованих дела писаца тог периода уз стручне коментаре и речник)
(руководилац пројекта: проф. др Љиљана Суботић)

Током четворогодишњег периода 2012–2015. године у потпуности је приређено седам дела, од којих је шест публиковано. Поред тога, транскрибована су још три дела. У наредном периоду она ће бити у потпуности приређена.

2012.

Сарадници на пројекту: проф. др Љиљана Суботић, руководилац, доц. др Исидора Бјелаковић, сарадник, асистент мр Јелена Ајџановић, сарадник и мр Милена Зорић, сарадник.

I. Припремљена су за штампу следећа дела:

1. *Кључић у моје земљеописаније* Павла Соларића (1804), приређивач Исидора Бјелаковић, редактор Љиљана Суботић.

2. *Причте или по простому пословице темже сентенције или речениј*а Јована Мушкатировића (1807), приређивач Милена Зорић, редактори Љиљана Суботић и Исидора Бјелаковић.

3. *Сӣомени из мојеґа дневника* Ј. Хаџића, приређивач Љиљана Суботић.

4. *Краӣка всемирна исӣорија* Георгија Магарашевића (1831), приређивачи Јелена Ајџановић и Исидора Бјелаковић, редактор Љиљана Суботић.

II. Током 2012. године транскрибовани су и следећи текстови:

1. Лазар Бојић: *Памяӣникъ мужемъ у славено-сербскомъ книжесӣву славнымъ* (1815).
2. Карл фон Екартсхаузен: *Улоґ ума человеческоґа*, превод П. Соларића (1808).
3. П. Соларић: *Ново ґраждански земљеоӣисаније* (1804).
4. П. Кенгелац: *Јесӣесӣвословије* (1811).
5. А. Везилић: *Краӣкоје сочињеније о ӣриваӣних и ӣубличних дјелах* (1785).

2013.

(руководиоци пројекта: проф. др Љиљана Суботић и доц. др Исидора Бјелаковић)

I. Током 2013. године пројектни тим се изменио. Јелена Ајџановић се повукла, а укључили су се следећи чланови: проф. др Ана Кречмер, Philologisch-Kulturwissenschaftliche Fakultät, Institut für Slawistik, Universität Wien, редактор, доц. др Ирена Цветковић Теофиловић, Филозофски факултет у Нишу, сарадница, мр Милена Зорић, Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Нови Сад, сарадница и Јелена Стошић, Филозофски факултет у Нишу, сарадница.

II. Предата су у штампу следећа дела:

а. *Кључић у моје земљеоӣисаније* Павла Соларића (1804). Исидора Бјелаковић (прир.);

б. *Краӣка всемирна исӣорија* Георгија Магарашевића (1831). Јелена Ајџановић и Исидора Бјелаковић (прир.);

в. *Сӣомени из мојеґа дневника* Ј. Хаџића. Љ. Суботић (прир.).

III. Током 2013. године настављено је састављање речника и уводних напомена (биографије аутора, стручних напомена о транскрипцији) за следећа дела:

1. Карл фон Екартсхаузен: *Улоґ ума человеческоґа*, превод П. Соларића (1808).
2. П. Соларић: *Ново ґраждански земљеоӣисаније* (1804).
3. П. Кенгелац: *Јесӣесӣвословије* (1811).
4. А. Везилић: *Краӣкоје сочињеније о ӣриваӣних и ӣубличних дјелах* (1785).

Транскрибовано је и дело *Прикљученија Телемаха сина Улисева* (1814), аутора Франсоа де Салињака, у преводу Стефана Живковића.

2014.

I. Током 2014. изашле су из штампе следеће публикације:

1. Павле Соларић. *Кључић у моје Земљеоӣисаније.* Приредила Исидора Бјелаковић. Нови Сад: Матица српска. 2013.
2. *Краӣка всемирна исӣорија од Георґија Маґараш̆евића, ӣрофесора*. Приредиле Јелена Ајџановић и Исидора Бјелаковић. Нови Сад: Матица српска. 2013.
3. Јован Хаџић. *Сӣомени из мојеґа дневника*. Приредила Љиљана Суботић. 2013.

II. У потпуности су приређена и предата на рецензирање следећа дела:

1. П. Кенгелац. *Јесӣесӣвословије* (1811). Милена Зорић (прир.)
2. А. Везилић. *Краӣкоје сочињеније о ӣриваӣних и ӣубличних дјелах* (1785). Исидора Бјелаковић и Оливера Обрадовић (прир.).
3. Де Салињак, Франсоа. *Прикљученија Телемаха сина Улисева*. Превод Стефана Живковића из 1814. Први том. Ирена Цветковић Теофиловић и Јелена Стошић (прир.)

2015.

I. Током 2015. изашле су из штампе следеће публикације:

1. Де Салињак, Франсоа. *Прикљученија Телемаха сина Улисева*. Превод Стефана Живковића из 1814. Први том. Ирена Цветковић Теофиловић и Јелена Стошић (прир.). 2015.
2. П. Кенгелац. *Јесшесшвословије* (1811). Милена Зорић (прир.). 2015.
3. А. Везилић. *Кращкоје сочињеније о йривашних и йубличних дјелах* (1785). Исидора Бјелаковић и Оливера Обрадовић (прир.). 2015.

II. Готово су у потпуности приређена следећа дела:

1. Карл фон Екартсхаузен. *Улог ума человеческога*, превод П. Соларића (1808). Исидора Бјелаковић (прир.).
2. Лазар Бојић. *Памјашник мужем у славеносерйском књижесшву славним* (1815). Исидора Бјелаковић (прир.).

III. Настављен је рад на приређивању дела:

1. П. Соларић. *Ново гражданско земљеойисаније* (1804).

ПРИЛОЗИ ЗА РЕЧНИК СТРАНИХ РЕЧИ (СА ЕТИМОЛОШКИМ БЕЛЕШКАМА) СРПСКЕ КЊАЖЕВСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ
(руководилац пројекта: проф. др Мато Пижурица)
(из рукописне заоставштине проф. др Велимира Михајловића)

2012.

Проф. др Мато Пижурица и др Томаш Квока, научни сарадник из Кракова који је докторирао на српској правно-економској терминологији (највећи део тезе урадио је у Новом Саду за време студијског боравка на Катедри за српски језик и лингвистику), припремају за штампу *Прилоге за речник сшраних речи (са ешимолошким белешкама) Срйске књажевске канцеларије*, који је остао у рукописној заоставштини проф. др Велимира Михајловића.

У току 2012. године прекуцано је више од 2/3 рукописа (рукопис је сачуван у „радном машинопису"), издвојен је добар део одредница за које аутор није дао етимолошко решење и оних за које је порекло дато под упитником. У току 2012. приређивачи (Мато Пижурица и Томаш Квока) нису имали прилику да заједно раде на рукопису, што ће им, верују, успети у току наредне године.

2014.

Није било услова да се рад на пројекту „Прилози за речник страних речи (са етимолошким белешкама) Српске књажевске канцеларије", који је остао у рукописној заоставштини проф. др Велимира Михајловића, битније поспеши. Матица није успела да обезбеди средства за неопходни вишенедељни боравак у Новом Саду научног сарадника из Пољске др Томаша Квоке.

2015.

У рачунар је прекуцавањем унесен преостали део рукописа, будући да је рукопис примљен у избледелом машинопису са доста ауторских забележака исписаних руком, које се не могу увек примити као дефинитивна воља аутора. Сарадници (М. Пижурица и Т. Квока) започели су проверу етимолошких бележака сравњивањем са историјским и етимолошким речницима (нажалост, и даље без услова за заједнички рад).

КУЛТУРА ИСХРАНЕ У ВОЈВОДИНИ КРОЗ ОБРЕДНУ ПРАКСУ. ЛИНГВИСТИЧКИ И ЕТНОЛОШКИ АСПЕКТ
(руководилац пројекта: проф. др Софија Милорадовић)

Уводне напомене. Пројекат „Култура исхране у Војводини. Лингвистички и етнолошки аспект" (2013–) представља наставак пројекта „Култура исхране у Војводини кроз обредну праксу. Лингвистички и етнолошки аспект" (пројектни период 2009–2012). Истраживања у оквиру овога пројекта у складу су и са упутствима Унеска за очување нематеријалног наслеђа, у које недвосмислено спада и традиционална кухиња. Првозамишљени и основни циљ истраживања је представљање терминолошког система (термин и етнокултурни контекст у коме дати термин функционише) везаног за културу исхране код већинског, српског становништва у Војводини, као и утврђивање етнолошких промена насталих у култури исхране, осмотреној кроз обредну праксу, у другој половини XX и првој деценији XXI века на територији Војводине. Проширивањем наслова омогућава се шире истраживање тематике исхране на простору Војводине, с обзиром на то да њиме треба да буде обухваћено целокупно српско становништво на овом простору (старинци и досељеници). У истраживање се због компаративног погледа укључује и српско становништво у Румунији и Мађарској. Идеја истраживачког тима је да се кроз проучавање свакодневне и обредне исхране код српског становништва у Војводини, Румунији и Мађарској пропрати процес акултурације – процес културних и језичких промена насталих као резултат прожимања култура различитих народа који живе на овим просторима и језикâ којима се они служе. Периферни говори добро чувају архаичну лексику, а у случају овог пројекта – лексику свакодневне и обредне исхране код аутохтоног српског становништва на територији Румуније и Мађарске. Руководилац пројекта је проф. др Софија Милорадовић, Институт за српски језик САНУ / Филозофски факултет у Нишу, а сарадници на пројекту су: проф. др Љиљана Недељков, Филозофски факултет у Новом Саду, доц. др Драгана Радовановић, Институт за српски језик САНУ / Филозофски факултет у Косовској Митровици, др Биљана Сикимић, Балканолошки институт САНУ, др Милина Ивановић Баришић, Етнографски институт САНУ, мр Бранкица Марковић, Институт за српски језик САНУ, и др Миљана Радмила Ускату, Факултет за филологију, историју и теологију Западног универзитета у Темишвару (у претходном пројектном периоду сарадник на пројекту била је и др Драгана Радојичић, Етнографски институт САНУ, а у наставку рада на пројекат су примљене Б. Марковић и М. Р. Ускату).

2012.

У складу са износом средстава додељеним овом пројекту за 2012. годину, а имајући у виду оно што је било предвиђено планом за четврту фазу рада на пројекту, као и закључке са састанка пројектног тима, који је у просторијама Матице српске одржан 9. априла 2012. године – довршена су започета и обављена допунска истраживања на терену Бачке, Баната и Срема, при чему су се имали у виду равномерна заступљеност пунктова из све три области у Војводини, као и распоред пунктова (на пример, њихова густина, тј. близина, и слично). Потом, сваки члан тима је класификовао и систематизовао прикупљену грађу ради припреме објављивања резултата рада у оквиру тематског зборника.

Када је реч о теренским истраживањима, С. Милорадовић је довршила истраживања у пунктовима Србобран (Бачка) и Ириг (Срем), Д. Радовановић – у пунктовима Башаид (Банат) и Ђала (Банат), као и у накнадно у мрежу укљученом северно-банатском пункту Иђош (треба га третирати као контролни пукт), Д. Радојичић – у пунктовима Моровић (Срем) и Ботош (Банат), Љ. Недељков – у пунктовима Госпо-

ђинци (Бачка) и Нови Сланкамен (Срем), М. Ивановић Баришић – у пунктовима Добановци (Срем) и Пећинци (Срем), док је Б. Сикимић током својих овогодишњих теренских истраживања Војводине водила интервјуе са Србима колонистима у мађарском насељу Скореновац, у које су биле укључене и теме из Упитника,* на основу чега је закључила да је примена овога упитника у раду са Србима колонистима, економским мигрантима и оптантима веома перспективна, као и у насељу Уздин, где је пак установила да је Упитник у целини применљив за истраживања румунске традицијске културе у Банату.

Када су у питању ауторски радови везани за ову тематику, наводимо рад Љ. Недељков (у коауторству са Љ. Петровачки), *Кулинарска лексика у роману „Пой Ћира и пой Сшира" Сшевана Сремца*, објављен у Годишњаку Филозофског факултета у Новом Саду, књига XXXVI /1, при чему су у штампи још два рада колегинице Недељков у којима су поједини сегменти везани за кулинарску лексику на терену Војводине. Такође, Љ. Недељков је у реферату који је поднела на научном скупу „Српско језичко наслеђе на мултикултурном простору Баната", одржаном од 19. до 21. октобра 2012. у Темишвару, између осталог говорила о томе каква би била могућа концепција лингвикултуролошког речника северног Баната, а на примерима лексема везаних за ритуалну исхрану током Бадњег дана и Божића. Колегиница Б. Сикимић је предала у штампу коауторски рад (са Анамаријом Сореску Маринковић) под насловом *Food of the Bayash: an Attempt at Classification*, који ће бити објављен у зборнику радова *Food in the Balkans*, у Јени (Немачка). Ауторска монографија Д. Радојичић *Дијалози за шрпезом. Аншрополошка монографија о кулшури исхране* (у издању Етнографског института САНУ и Службеног гласника), у којој је култура исхране осмотрена интердисциплинарно, такође на одређени начин представља допринос раду на овоме пројекту. Д. Радовановић је (у коауторству са др Лауром Спариосу) поднела реферат на међународном научном скупу у Новом Саду (24. новембра 2012) под насловом *Српска и румунска шрпеза у северном и средњем Банашу.* Рад ће бити објављен у зборнику са скупа у току 2013. године.

На састанку одржаном 9. априла 2012. године било је речи о довршавању преосталих теренских послова, о припреми зборника радова, а чланови пројектног тима су закључили да досадашњи рад на терену указује на сврсисходност продужетка и проширивања започетих истраживања, уколико се за то буду стекли организациони и финансијски услови. До краја 2012. године стручној служби Одељења биће предат комплет дискова са теренским записима сарадника на пројекту, заснованим превасходно на сачињеном и објављеном Упитнику, а начињеним у складу са договореном мрежом пунктова на терену Бачке, Баната и Срема.

Напомиње се да је публикација која је објављена као резултат рада на овом пројекту – Упитник са уводном студијом – наишла на веома леп пријем у домаћим универзитетским центрима, те да су је универзитетски наставници оценили као веома корисну за рад са студентима.

---

* Милина Ивановић Баришић, Софија Милорадовић, Љиљана Недељков, Драгана Радовановић, Драгана Радојичић, Биљана Сикимић, *Кулшура исхране у Војводини кроз обредну праксу, Лингвисшички и ешнолошки асپекш*, Нови Сад: Матица српска, 2011. Овом публикацијом желели смо да представимо неке важније теоријске поставке пројекта, да дефинишемо објекат и циљ нашег рада, али и да промовишемо упитник који смо сачинили као примарно практично средство за теренска истраживања културе исхране у Војводини кроз обредну праксу, а који је устројен у пет тематских целина: (1) *Календарски циклус празника и обичаја (годишњи циклус, обреди и веровања)*; (2) *Слава* – (2.1) *Породична слава*, (2.2) *Сеоска слава*, (2.3) *Црквена слава*; (3) *Обичаји животног циклуса* – (3.1) *Рођење*, (3.2) *Свадба*, (3.3) *Сахрана, парасшоси*; (4) *Привредни обичаји* – (4.1) *Орање и сешва*, (4.2) *Жешва*, (4.3) *Градња куће*; (5) *Друшшвени обичаји (примање гошију, брашимљење, седељке).*

2013.

У складу са раније постављеним циљем, припремљени су и рецензирани ауторски радови, као и фотографије и уводни текст који је сачинио руководилац пројекта, за публиковање у оквиру зборника под називом *Обредна пракса – речима о храни. На материјалу из српских говора Војводине*, у виду посебног издања Матице српске. Такође, сложени су и копирани дигитални записи који ће чинити фонотеку овога пројекта.

2014.

У 2014. години, захваљујући средствима која је Град Нови Сад одобрио, штампан је зборник радова са овог пројекта, у виду посебног издања Матице српске: *Обредна пракса – „речима о храни". На материјалу из српских говора Војводине*, прир. Софија Милорадовић, Нови Сад: Матица српска, 2014, 161 стр. У складу са раније постављеним циљем, обављене су лектура, коректура и техничко уређивање ауторских радова са фотографијама и прилозима, а припремљен је и уводни текст. Услед недозначавања финансијских средстава од стране ресорног министарства за 2014. годину (будући да су само три дугорочна и значајна пројекта Матице српске подржана финансијски за текућу годину), теренска истраживања код српског становништва у Војводини, Румунији и Мађарској, предвиђена планом рада за протеклу годину, поново нису могла бити обављена. Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој доделио је овом пројекту одређена средства, и она су члановима пројектног тима расподељена. Уз дужну захвалност наведеној институцији, напомињемо да су ова средства додељена практично за рад у периоду септембар–децембар, те су утрошена на набавку литературе и потрошног материјала за сараднике (папир, тонер и сл.), као и на неке текуће трошкове везане за припрему истраживања у наредној години (консултације чланова пројектног тима из Београда и Новог Сада, успостављање контакта са саговорницима у пунктовима предвиђеним за истраживање и сл.).

Међународна научна конференција „Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима", која је средином октобра 2014. одржана на Западном универзитету у Темишвару, искоришћена је и за представљање резултата рада на овом пројекту, као и за консултације са колегиницом Ускату, сарадником из Румуније.

2015.

У овој је години, захваљујући средствима која је упутио Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој, урађено следеће: 1) у Новом Бечеју је по постојећем објављеном упитнику прикупљена грађа у вези са обредним пићима; 2) обављена су теренска истраживања у Бачком Брегу; 3) у форми дигиталних записа попуњен је интерни упитник везан за кулинарску лексику српског становништва у Батањи (Мађарска); 4) транскрибован је одређени број теренских аудио-записа, а колегиница Љ. Недељков је на основу тих транскрипата сачинила пробни, парцијални речник ритуалне кулинарске лексике (као узорак за евентуално будуће сачињавање оваквог речника на основу потпуне ексцерпције теренске лексичке грађе, а који би пак могао послужити и као допуна *Речника српских говора Војводине*); 5) набављена је одређена литература за потребе пројекта, као и потрошни материјал за сараднике.

Такође, публикован је и део грађе снимљене током теренских истраживања обављених у оквиру овога пројекта: Biljana Sikimić: *Obiceiurile legate de tăierea porcilor la sârbi de pe Valea Mureşului (Pomorišje). Cercetări de teren contemporane* [Običaji vezani uz klanje svinja kod Srba u Pomorišju. Savremena terenska istraživanja],

Populaţii şi patrimoniul imaterial euroregional. De la stratul cultural profund la tradiţii vii (E. R. Colta, coord.), Bucureşti: Editura etnologică, 2015, 119–147. Руководилац С. Милорадовић представила је укратко рад на овом пројекту говорећи на међународној научној конференцији „Dynamika rozwoju gwar słowiańskich w kontekście dziedzictwa narodowego i kulturowego", одржаној у Варшави 11. и 12. јуна 2015. године, у организацији Института за славистику Пољске академије наука, и предала за штампу рад *Валентность этнодиалектных глагольных лексем в сфере обрядового питания сербского населения в Воеводине*, који се базира на резултатима истраживања обављених у оквиру пројекта.

БИБЛИОТЕКА УСМЕНЕ КЊИЖЕВНОСТИ
(руководилац пројекта: др Миодраг Матицки, научни саветник)

У сарадњи са Институтом за књижевност и уметност из Београда настављен је рад на припремању и издавању значајних рукописних и часописних збирки народних умотворина.

2012.

У Едицији „Библиотека усмене књижевности" Матица српска објавила је 15. књигу:

Јован Мушкатировић, *Причте или ти по простому пословице тјемже сентенције или ти рјеченија* (Беч, 1787), приредили Милорад Радевић и Миодраг Матицки, Нови Сад – Београд, 2011.

Приређен је за штампу рукопис Бојана Ђорђевића, *Народне пословице у делима дубровачких писаца*, рецензенти проф. др Бошко Сувајџић и др Миодраг Матицки, научни саветник.

Настављен је рад на рукопису *Народне пословице и изреке у српској периодици (1787–1877)* – уобличавање посла око рукописа који је започео и већим делом урадио Милорад Радевић – Миодраг Матицки.

2013.

Објављена је 16. књига:

Бојан Ђорђевић, *Народне пословице у делима дубровачких књижевника*.

Настављен је рад на припреми за штампу следећих књига: Марија Клеут, *Народне песме у „Јавору" и „Бранковом колу"*; Љиљана Пешикан Љуштановић, *Народне песме у „Кићи"*, Миодраг Матицки (уобличавање за штампу рукописа Милорада Радевића), *Народне пословице и изреке у српској периодици (1787–1877)*.

У сарадњи са Друштвом чланова Матице српске из Бањалуке припрема се рукопис Јеленке Пандуровић, *Епско-лирске народне песме у „Босанској вили"*.

2014.

Настављен је рад на припреми рукописа књиге Јеленке Пандуровић, *Епско-лирске народне песме у „Босанској вили"*.

2015.

Припремљен је рукопис за штампу Јеленке Пандуровић, *Епско-лирске народне песме у „Босанској вили"*.

Сарадници на пројекту: академик Нада Милошевић Ђорђевић, проф. др Марија Клеут (Филозофски факултет – Нови Сад), др Миодраг Матицки, научни саветник (Институт за књижевност и уметност – Београд), проф. др Снежана Самарџија (Филолошки факултет – Београд), проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић (Фило-

зофски факултет – Нови Сад), проф. др Бошко Сувајџић (Филолошки факултет – Београд), проф. др Јеленка Пандуровић (Филозофски факултет – Бања Лука), др Смиљана Ђорђевић (Институт за књижевност и уметност – Београд).

ИСТОРИЈА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ПЕРИОДИКЕ
(руководилац пројеката: др Миодраг Матицки, научни саветник)

2012.

У заједничкој Едицији Матице српске и Института за књижевност и уметност „Историја српске књижевне периодике", у серији књига малог формата, 2012. године објављен је пети том о хумористичким српским часописима које обрађује Жарко Рошуљ: *Час описа часописа V. Краљеви и политичари у српској шаљивој периодици (1868–1918).*

Према плану рада током 2012. године настављен је рад на припреми за штампу следећих рукописа: Марта Фрајнд, *Позоришни листови и часописи*, Слободанка Пековић, *Женски часописи*, и Миодраг Матицки, *Почеци српске књижевне периодике (1768–1849)*, а Жарко Рошуљ је започео рад на рукопису *Жанрови у српској шаљивој периодици*.

2013.

У оквиру библиографске Серије „Летопис културног живота (1791–1944)" објављена је шеста књига по реду:

Марија Циндори, *Летопис културног живота 1912–1915*.

Започет је рад на *Летопису културног живота за време Првог светског рата* (Бојан Ђорђевић).

Припремљен је за штампу и повољно оцењен рукопис Жарка Рошуља *Жанрови у српској шаљивој периодици*. Настављен је рад на припреми за штампу рукописа следећих књига: Марта Фрајнд, *Позоришни листови и часописи*, Слободанка Пековић, *Женски часописи*, и Миодраг Матицки, *Почеци српске књижевне периодике (1768–1849)*.

2014.

Објављена је седма књига по реду: Бојан Ђорђевић, *Летопис културног живота 1916–1918*, као и шеста књига из кола Жарка Рошуља *Час описа часописа* VI – *Жанрови у српској шаљивој периодици 1830–1918*. Жарко Рошуљ је започео и рад на завршној VII књизи *Лексикону српске шаљиве периодике 1830–1918*.

За штампу су припремљени следећи рукописи: Марта Фрајнд, *Огледи о српској позоришној периодици 1871–1941.* (рецензенти проф. др Душан Иванић и проф. Зоран Т. Јовановић); Слободанка Пековић, *Часопис по мери просвећеног „женскиња"* (рецензенти др Станиша Тутњевић и др Весна Матовић). Настављен је рад на припреми за штампу рукописа књиге Миодрага Матицког *Почеци српске књижевне периодике* (*1768–1849*).

2015.

Објављене су следеће књиге: Марта Фрајнд, *Огледи о српској позоришној периодици 1871–1941.* и Слободанка Пековић, *Часопис по мери просвећеног „женскиња"*. За штампу је припремљен рукопис Миодрага Матицког, *Почеци српске књижевне периодике (1768–1849)*. Рецензенти: Душан Иванић и Станиша Тутњевић.

Жарко Рошуљ је припремио за штампу завршну књигу седмокњижја посвећеног српској шаљивој периодици до 1918. године: *Лексикон српске шаљиве периодике 1830–1918*. Књига је на рецензији и биће објављена 2016. године.

АНТИЧКИ ЛЕКСИКОН
С РЕЦЕПЦИЈОМ АНТИКЕ КОД СРБА
(руководилац пројекта: проф. др Ксенија Марицки Гађански)

Овај *Лексикон* је јединствени научни подухват у Србији који има за циљ да, с једне стране, сажме у једну целину тековине античке културе у свету и код нас и приближи ту античку културу у свим сегментима широком кругу заинтересованих, а, с друге стране, да својом презентацијом антике на нашем тлу попуни празнину која постоји у европском поимању античке традиције у односу на наш простор и уклопи у потпуности тај простор у европску мапу античке заоставштине. Као пример у том смислу наводимо да велики римски градови који се налазе на нашем тлу нису довољно представљени ни код нас ни у свету, док је на овом тлу рођен велики број царева, њих седамнаест, од којих су многи играли кључну улогу у историји Римског царства, Европе и света.

Друштвени значај појаве *Античког лексикона* адекватан је садашњим потребама наше средине, где се веза с античком прошлошћу све мање познаје и где је потребно на ту повезаност стално и свуда указивати. *Лексикон* са својом разноврсном античком тематиком, где ће сви текстови бити презентовани строго научно с одговарајућом литературом, али истовремено на разумљив и приступачан начин, постаће неизбежан ослонац у познавању наше културне прошлости и ослонац подизању културног нивоа нашег данашњег друштва. Сарадници *Лексикона* су истакнути стручњаци у свим научним областима, што чини овај пројекат делом највишег научног ранга, као важан прилог нашем високом образовању. То ће свакако бити користан приручник о антици за многе наше средине, тим више што је тематика универзална, европска и светска.

2012.

У извештајној 2012. години број сарадника на *Лексикону* се веома увећао, као и обим завршених послова. Поред неколико ранијих сарадника, који су добили извесне мање суме новца са пројекта за истраживање, и који су наведени детаљно у прошлогодишњем извештају, укључило се у рад близу тридесет нових научника и аутора, посебно млађих. *За материјалне трошкове није уопште било средстава,* што свакако отежава реализацију пројекта – приморава на редуковање програма, успоравање његове реализације и ослањање на ентузијазам и одрицања сарадника.

Професионални учинак сарадника био је веома импресиван, а сви сарадници на пројекту су се ангажовали око организовања 7. међународног научног скупа Друштва за античке студије Србије „Антика и савремени свет: научници, истраживачи и тумачи" (Београд, Филозофски факултет – Сремска Митровица, Архив Срема, Београд, Правни факултет, 12–14. 10. 2012. године са 48 учесника); истовремено су и учествовали на скупу са рефератима. Сви ти научни прилози су релевантни за укључење у садржај *Лексикона*, распоређени на одреднице предвиђене *Алфабетаром*, наведеном у ранијем извештају. С обзиром на то да тај *Алфабетар* обухвата око 5500 појединачних одредница, сада је редукован њихов број и обим, како је и прихваћено раније на Одељењу, услед сасвим оскудних средстава добијених за рад на пројекту. Како је, нажалост, Иван Гађански у међувремену изненада преминуо, на изради базе података ради само информатичар Милан Милетић.

Даље одреднице, уз оне наведене у прошлогодишњем извештају, односе се на имена наших класичних стручњака и писаца о којима су поднети реферати на 7. међународном античком скупу 2012, као што су: Милоје Васић, Никола Вулић, Фанула Папазоглу, Петар Петровић, Александар Јовановић, Светозар Радојчић, Михаило Ђурић, Димитрије Митриновић, Захарија Орфелин, Бранко Гавела и Бранко Павловић. На скупу су обрађени и класични часописи код нас.

Из грчке уметности завршени су текстови: Критска уметност, Микенска уметност, Хеленистичка скулптура, Хеленистичко сликарство, Грчка скулптура, Фидија, Поликлет, Мирон, Праксител, Лисип, Скопас, Грчко сликарство, Полигнот, Парасија, Зеуксид, Апел, Протоген, као и Археологија и Археологија у Србији.

У прошлогодишњем извештају исцрпно су наведени завршени радови неколико сарадника који су и ове године, како је већ речено, добили извесну мању суму за истраживање, коју су оправдали бројним обрађеним одредницама. То су сарадници Мирослава Мирковић, Растко Васић, Данијела Стефановић, Снежана Ферјанчић, Мира Ружић, Маријана Рицл, Гордан Маричић, Светозар Бошков и Ксенија Марицки Гађански. Појединачно навођење њихових тема овде било би оптерећујуће.

Иако овај *Лексикон* није појмовни лексикон, обрађени су и бројни важни, основни појмови. Такође се завршавају просопографске одреднице за све сегменте Алфабетара који обухватају: Античку књижевност, Философију, Историју, Археологију и историју уметности, Природне науке, Право итд.

Проф. др Ксенија Марицки Гађански је припремила за штампу Зборник са 6. међународног скупа Друштва за античке студије Србије под насловом „Антика, савремени свет и рецепција античке културе" (530 страна), потом *Књигу резимеа* за 7. међународни научни скуп „Антика и савремени свет: научници, истраживачи и тумачи", октобар 2012, са 48 учесника (40 страна). На последњем скупу једна је секција (са девет учесника) била посебно посвећена Милошу Н. Ђурићу поводом 120 година од рођења (1892–1967).

2013.

Од 2012. године број сарадника на *Лексикону* се веома увећао (близу тридесет нових научника и аутора, посебно млађих), као и обим завршених послова. Недостатак материјалних средстава отежава реализацију пројекта – приморава на редуковање програма, успорава његову реализацију и ослања се на ентузијазам и одрицања сарадника као и раније.

Нови сарадници укључени у рад на *Античком лексикону* су: Жика Бујуклић, Бојана Шијачки Маневић, Сима Аврамовић, Ирина Деретић, Зоја Бојић, Драга Тасић, Немања Вујчић, Ивана Кузмановић Нововић, Срђан Шаркић, Мирјана Д. Стефановић, Воја Станимировић, Ирена Љубомировић, Гордана Јеремић, Бојана Племић, Срђан Дамњановић, Мирко Обрадовић, Јелена Пилиповић, Боривој Чалић, Мирјана Глигоријевић Максимовић, Илија Марић, Милан Димитријевић, Олга Пелцер Вујачић, Борис Стојковски, Небојша Раденковић, Валентина Цветковић Ђорђевић, Миљана Тодоровић, Емилија Масон. Сем три-четири магистра, сви остали су доктори наука и професори универзитета. Неколико сарадника су завршили своје радове: Мирослава Мирковић, Растко Васић, Данијела Стефановић, Снежана Ферјанчић, Мира Ружић, Маријана Рицл, Гордан Маричић, Светозар Бошков и Ксенија Марицки Гађански. Појединачно навођење њихових тема овде било би оптерећујуће.

Проф. др Ксенија Марицки Гађански је припремила за штампу Зборник са 7. међународног скупа Друштва за античке студије Србије под насловом *Антика и савремени свет: научници, истраживачи и тумачи*, потом *Књигу резимеа* за 8. међународни научни скуп „Антика и савремени свет: Тумачење антике", октобар 2013, са 56 учесника (48 страна). На последњем скупу једна је секција била посебно посвећена Аници Савић Ребац (1892–1953).

2014.

И ове године број сарадника на *Лексикону* се веома увећао (близу тридесет нових научника и млађих аутора), као и обим завршених послова.

Сарадници укључени у рад на *Античком лексикону* приложили су богат списак библиографских јединица: др Жика Бујуклић, др Бојана Шијачки Маневић, др Зоја Бојић, др Немања Вујчић, др Ивана Кузмановић Новић, др Срђан Шаркић, др Мирјана Д. Стефановић, др Ирена Љубомировић, др Мирко Обрадовић, Боривој Чалић, др Мирјана Глигоријевић Максимовић, др Илија Марић, др Милан С. Димитријевић, др Емилија Масон, др Мирослава Мирковић, др Растко Васић, др Данијела Стефановић, др Снежана Ферјанчић, др Мира Ружић, др Маријана Рицл, др Гордан Маричић, др Весна Манојловић Николић, др Светозар Бошков и др Ксенија Марицки Гађански.

Проф. др Ксенија Марицки Гађански је припремила за штампу Зборник са 8. међународног скупа Друштва за античке студије Србије под насловом *Антика и савремени свет: Тумачење антике.*

2015.

На изради прилога за *Лексикон* сарађивали су др Растко Васић, др Маријана Рицл, др Мирослава Мирковић, др Данијела Стефановић, др Зоја Бојић, др Снежана Ферјанчић, др Мира Ружић и др Ксенија Марицки Гађански. Њима су се придружили др Мирко Обрадовић, др Мирјана Глигоријевић Максимовић, др Мирјана Д. Стефановић, др Гордана Јеремић, др Милан С. Димитријевић, др Жика Бујуклић и др Немања Вујчић.

Као што је наведено у Плану рада за 2016. годину од 25. августа 2015, достављеном Матици, и за обраду обимног садржаја Градови у Србији у антици биће потребно да се укључи још један број сарадника, као и за обраду осталих класичних области и за античку рецепцију и наслеђе у српској књижевности.

До сада су обрађени Грчка историја, Грчка и Римска историографија, Римска администрација, установе и војска, Астрономија у антици, Астрологија у антици, Ликовне уметности: Грчка архитектура, Грчки сликари и вајари, Римско сликарство, Римски мозаик, Антички историчари уметности, Римска скулптура у Србији.

У току је завршна израда одредница Провинције, Племена на Балкану, Области и градови у Малој Азији, Античка налазишта у Србији, Антика и српско средњовековно сликарство, Просветитељство код Срба итд.

То важи и за обраду биографија српских класичних стручњака: Никола Вулић, Милоје Васић, Јован Туроман, Милан Будимир, Милош Н. Ђурић, Фрања Баришић, Бранко Гавела, Милутин Гарашанин, Албин Вилхар, Драгослав Срејовић, Фанула Папазоглу, Мирон Флашар, Петар Петровић, Слободан Душанић и др.

Почетком 2016. године ова пилот-свеска *Античког лексикона* треба да буде спремна за штампу. У припреми те свеске потребан је и хонорар за дугогодишњег техничког сарадника Милана Милетића. Та публикација треба да буде снабдевена већим бројем илустрација, од којих један број треба свакако да буде у боји (нпр. за одреднице Римска скулптура у Србији, Римски мозаик на нашим просторима и др.).

Обиман посао око израде области наведених у поменутом Плану (Класична филологија, Античка философија, Књижевност, Лингвистика и језик и њихова рецепција код Срба) треба да укључи и Природне науке у антици, за шта је потребно да се ангажује још сарадника, иако је та област историје науке у антици изузетно дефицитарна код нас.

РЕЛИГИОЗНИ ЕП СРПСКИХ ПРЕДРОМАНТИЧАРА
(носилац теме: др Сава Дамјанов)

Епско песништво српског предромантизма дуго је представљало потпуно занемарен поетски ток српске књижевности XIX века. Као што је ово досадашње истраживање доказало, *житијима во стихи* поклањана је изузетно мала пажња у

традиционалним токовима српске књижевне историографије, без обзира на чињеницу да су песничка дела инспирисана библијским и хагиографским темама била изузетно важан сегмент српске књижевне продукције, од последње деценије XVIII па све до пете деценије XIX века. Исказује се нада да ће овај вишегодишњи истраживачки рад допринети савременом књижевноисторијском вредновању опуса заборављених стваралаца (В. Ракић, М. Видаковић, К. Маринковић, М. Владисављевић, Г. Ковачевић, Ј. Милошевић, А. Векецки, П. Вучковић, Н. Грујић), чија су дела током иницијалне фазе истраживања анализирана и означена као основни корпус истраживачке грађе. Подједнако је значајно и то што ће резултати проучавања пружити конкретне доказе о завидном степену поетичке и тематске кохерентности у границама анализираног књижевноисторијског феномена, без обзира на формалну библиографску чињеницу да су најзначајнија остварења настала у хронолошком распону који обухвата XVIII и XIX век. Сматра се да би резултати овог истраживања могли представљати научно релевантан допринос започетом процесу ревалоризације и реафирмације важног тока српског књижевног наслеђа. Национални и међународни значај пројекта „Религиозни епови српских предромантичара" огледа се у чињеници да ће објављивањем епова српских предромантичара бити очуван од потпуног заборава изузетно важан сегмент српске културне баштине.

2012.

Настављен је рад на рукопису предромантичког религиозног епа Константина Маринковића *Плач Рахили или избијеније младенцев на повеленије Ирода цара јудејскаго* (Будим, 1808; обим изворног текста: 104 странице, 1600 стихова). Поред Викентија Ракића (1750–1818) и Милована Видаковића (1780–1841), заборављени новосадски песник и свештеник, Константин Маринковић (1784–1844), припада кругу најзначајнијих аутора српског предромантизма (недовољно је познат чак и биографски податак да је чувени писац и државник, Слободан Јовановић, његов праунук). Поред текста религиозног епа, обрађени су и приређени за штампу фрагменти до сада неистраженог (теолошког) дела К. Маринковића, под насловом *Толкованија свјашћених евангелија* I–II (Нови Сад, 1839–1841), који су након темељне анализе I и II књиге (укупно 845 страница) идентификовани као потенцијално драгоцен извор за тумачење тематске структуре његовог песничког дела.

2013.

Настављен је рад на религиозним еповима Милована Видаковића (*Историја о прекрасном Јосифу*, 1805; *Млади Товија*, 1825; *Путешествије у Јерусалим*, 1834; *Песн ироическа о свјатом великомученику Георгију*, 1839). Приређен је за штампу рукопис *Путешествија у Јерусалим* (пун наслов: *Путешествије у Јерусалим: делце за благочестиве и побожне христијане, из Светаго писма изведено и на просте стихове сербске сложено*, Будим, 1834. – обим изворног текста: 157 страница; 3000 стихова). Поред Викентија Ракића (1750–1818) и Константина Маринковића (1784–1844), Милован Видаковић (1780–1841) припада кругу најзначајнијих писаца српског предромантизма. Због тога је нарочита пажња посвећена приређивању и анализи ауторовог предговора (*Предисловије: Благоразумни читатељи!* – 6 страница А4 формата, 10.800 карактера). Наведени текст садржи драгоцене податке о главним тематским обележјима целокупног жанра, као и драгоцена сведочанства о рецепцијском потенцијалу, односно великој популарности предромантичарских религиозних епова, посебно крајем XVIII и почетком XIX века (укупан број страница приређеног рукописа: 103).

Садржај приређеног рукописа: Предговор [укупан број страна: 5]; Сава Дамјанов, *Предговор*, *Предисловије: Благоразумни читатељи!* и *Пут у Јерусалим* [укупан број страна: 78]; Поговор [укупан број страна: 5]; Радослав Ераковић, *Пого-*

вор; Хронологија живота и рада [укупан број страна: 3]; Селективна библиографија [укупан број страна: 3]; Речник мање познатих речи и израза [укупан број страна: 8]; Напомене приређивача [укупан број страна: 1].

2014.

Објављена су *Изабрана дела* Викентија Ракића. Књига која је настала као резултат истраживања живота и песничког стваралаштва Викентија Ракића (1750–1818), једног од најзначајнијих аутора религиозних епова српског предромантизма. У овој књизи су, први пут у последња два века, обједињена и критички приређена сва поетско-епска остварења, која је Викентије Ракић објавио у периоду између 1798. и 1814. године. Публикацију су приредили проф. др Сава Дамјанов (аутор предговора *Еладије као Фауст*) и проф. др Радослав Ераковић (аутор поговора *Имагинарни читалац као чувар пишчевог идентитета*).

Подаци о објављеној књизи: Викентије Ракић „Изабрана дела" [приредили С. Дамјанов и Р. Ераковић]). – Матица српска, Нови Сад, 2014, бр. страница: 241. ISBN 978-86-7946-127-8; COBISS.SR-ID 286074887.

2015.

Објављено је прво савремено издање религиозног епа српског предромантичара Константина Маринковића (1784–1844), под насловом *Плач Рахили*. Дело су приредили проф. др Сава Дамјанов и проф. др Радослав Ераковић. Ово је трећа књига која је настала као резултат истраживања у оквиру пројекта „Религиозни епови српских предромантичара" (прва књига је објављена 2008. [Р. Ераковић, *Религиозни еп српских предромантичара*], а друга 2014. године [Викентије Ракић, *Изабрана дела*]). Религиозни еп Константина Маринковића приређен је на основу првог издања дела (*Плач Рахили или избијеније младенцев на повеленије Ирода цара јудејскаго во Витлејеме сбившемисе*, Будим, 1808).

Подаци о објављеној књизи: Константин Маринковић, „Плач Рахили" [приредили С. Дамјанов и Р. Ераковић]. – Матица српска, Нови Сад, 2015. – 138 стр.

Књига садржи следећа поглавља: Предговор [Сава Дамјанов, *Тамна страна неба или две поетско-епске визије Сатане*] (5–11); Плач Рахили (12–93); Толкованија [*фрагменти*] (94–108); Поговор [Радослав Ераковић, *Град као позорница космогонијског сукоба светлости и таме*] (109–125); Биографија Константина Маринковића (126–127); Дела (128); Изабрана литература (129); Речник мање познатих речи и израза (130–133); Општа начела приређивања (134); Напомене приређивача (135).

ПРОЗА СРПСКИХ ПЕСНИКА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА
Историја и поетика
(руководилац пројекта: др Марко Недић)

Пројекат „Проза српских песника прве половине XX века – Историја и поетика", основан да би истраживачки и критички био протумачен један од вредносно и поетички најзначајнијих видова српске прозе новијег времена, у периоду од 2012. до 2015. године оствариван је према предвиђеном плану. Писци који су паралелно с поезијом писали и прозу знатно су допринели развоју модерне српске књижевности и културе прве половине XX века. Милош Црњански, Растко Петровић, Момчило Настасијевић, Вељко Петровић, Милета Јакшић, Раде Драинац, Станислав Винавер, Десанка Максимовић, Даница Марковић, Велимир Живојиновић Масука, Божидар Ковачевић, Александар Илић, надреалисти Марко Ристић, Душан Матић, Милан Дединац, Александар Вучо, њихови сапутници Ристо Ратковић и Љубиша Јоцић, и многи други аутори поетских и прозних остварења тога времена, заједно с писцима као што су Борисав Станковић, Исидора Секулић и Иво Андрић, чије прозно

дело садржи многе особине поетског доживљаја света, иду у сам врх српске књижевности прве половине XX века.

Рад на пројекту у периоду 2012–2015. одвијао се у два смера – у смеру књижевноисторијских и смеру поетичких истраживања, тумачења и закључака. У књижевноисторијском смеру истраживања утврђен је општи развојни контекст српске књижевности прве половине XX века и учесталост коришћења прозних књижевних поступака и одређених прозних жанрова у целокупном књижевном делу оних песника који су у том времену писали и објављивали и прозне књиге. Поетички смер истраживања подразумевао је утврђивање основних поетичких начела и одлика прозног и поетског говора изабраног периода, као и поетичких сличности и кореспондентности тога говора у књижевном делу најзначајнијих представника српске поезије прве половине XX века, оног књижевног периода у развоју српске прозе у којем је најинтензивније остваривана поетизација прозног рукописа као једна од најважнијих поетичких одлика модерне прозе. Та особина прозних остварења, с већином специфичности структуралне природе, у знатној мери је пренета и у другу половину века, чиме је наглашен поетички континуитет целокупне српске прозе оба та периода. Посебна пажња посвећена је међусобним условљеностима прозних и поетских остварења српских песника, затим везама између поетичких доминанти њихове поезије и прозе на различитим нивоима функционисања књижевног текста, од општих духовних и интелектуалних, преко мотивационих и садржинских до жанровских, стилско-језичких и семантичких.

У периоду од 2012. до 2015. такође је дат крећи осврт на развој прозних облика с поетским особинама у претходном књижевном периоду. У најважнијем делу истраживања и тумачења анализирана су појединачна прозна остварења оних српских песника који су се афирмисали на почетку XX века, међу којима је најзначајнији Вељко Петровић, као и писаца међуратног периода, Милоша Црњанског, Растка Петровића и Момчила Настасијевића, који су својим делом дали највећи допринос развоју модерне српске прозе и модерне српске књижевности XX века. На критичком сагледавању и тумачењу њихових прозних књига засновано је садржинско и критичкометодолошко усмерење истраживања општијих и појединачних поетичких одлика њихове прозе и прозе других песника тога времена. Како је прегледом грађе закључено да је број српских писаца прве половине XX века који су паралелно с поезијом писали и прозу, нарочито међу писцима авангардне и социјалне књижевности између два светска рата, много већи од раније предвиђеног броја, истраживање је у одређеној мери морало бити шире од оног које је предвиђено планом рада. У тој фази рада највећим делом су редиговани већ написани текстови о најзначајнијим модерним писцима међуратног времена, а написане су и прве верзије текстова о Божидару Ковачевићу и Радету Драинцу. У следећој фази рада настављено је критичко истраживање прозних остварења следећих српских песника прве половине XX века који су поред поезије писали и прозу – Љубише Јоцића, Драгана Алексића, Бошка Токина, Љубомира Мицића, Бранка Ве Пољанског, Монија де Булија. Тиме је истраживање проширено и на авангардне песнике и њихове радикално нове прозне текстове. Својим иновативним књижевним поступцима примењеним у прозним жанровима авангардни песници знатно су обогатили поетичку слику међуратне српске прозе и српске књижевности у целини и посебно поетичку слику прозе коју пишу сами песници. У тој фази рада такође су настали текстови о прозним књигама преосталих српских међуратних писаца авангардне поетике који су паралелно с поезијом писали и прозу – о Тодору Манојловићу, Ристу Ратковићу, Хамзи Хуму, Александру Илићу, Илији М. Петровићу. Њиховим иновативним књижевним поступцима примењеним у прозним жанровима знатно је обогаћена поетичка слика међуратне српске прозе и српске књижевности у целини, а посебно поетичка слика

прозе коју пишу сами песници. Како су поједини међуратни песници – као Љубиша Јоцић, Мони де Були и други – и после Другог светског рата наставили да пишу прозу, истраживањем су обухваћене и књиге које су објавили у том времену. На тај начин њихово прозно дело критички је протумачено у целини.

НАСТАЈАЊЕ СРПСКЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ
(руководилац пројекта: проф. др Душан Иванић)

Истраживањима су обухваћене периодичне публикације прве половине XIX века, с циљем да се идентификују текстови приповедака и њихови аутори: *ЛМС* (1825–1835), *Банатски алманах*, *Талија*, *Цвеће*, *Сербска пчела*, *Даница*, *Србски родољубац* (1832), *Србски народни лист* (1837, 1839–1847), *Домовни и општеполезни календар* (1838–1846), *Пештанско-будимски скоротеча* (1842–1844), *Драгољуб* (1844–1845), *Годишњак* (1850–1858), *Фрушкогорка* (1854), *Подунавка* (1856–1858). Потом су пописане и прегледане приповетке у периодичним публикацијама 50-их и 60-их година XIX века (*Књижевни додатак Јужне пчеле*, *Седмица*, *Даница*, *Вила*, *Матица*, *ЛМС*).

Обрађене су приповедачке збирке А. Николића, Ј. Суботића, А. Андрића, Б. Атанацковића, С. Фрушића, С. Димитријевића, осим посебних приповедачких текстова Е. Арсић, С. Јовановића, К. Пеичића и др.

Утврђују се ауторски корпуси (око 150 аутора пише приповетке), са основним биобиблиографским подацима. Међу овим ауторима су Доситеј Обрадовић (преводи и адаптације), Вук Караџић (стилизација народне приповетке и утицај на ауторску приповетку), Сима Милутиновић Сарајлија, Јоаникије Памучина, Иван Маршовски Маршо, Павле Поповић Шапчанин, Јован Стејић, Љубомир П. Ненадовић, до Ј. Игњатовића, М. П. Шапчанина, С. М. Љубише, Милована Глишића и Лазе К. Лазаревића, с којима српска приповетка стиче модеран и националан стилски, морфолошки и тематско-мотивски лик.

Грађа се класификује и анализира с обзиром на врсте, моделе и историјскопоетичке аспекте приповетке. Посебно је обрађена историја термина (*приповијетка*, *прича*, *новела*, *приповијест*, *слика*) и границе између облика на који се термини односе, те функција једноставних врста у генези приповетке (пословица, басна, парабола, анегдота, шаљива прича и сл.). По утицају на развој српске приповетке аутор је издвојио и обрадио дело Доситеја Обрадовића и Вука Караџића (*Српска народна приповијетка*).

ПЈЕСНИЦИ СРПСКОГ МОДЕРНИЗМА ПОСЛИЈЕ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА
(руководилац пројекта: проф. др Јован Делић)

Смисао овога пројекта је да се ураде појединачне монографије о најзначајнијим српским песницима друге половине XX века. У првом плану је био рад на монографијама о поезији и поетици Стевана Раичковића и Ивана В. Лалића. Према предвиђеном плану, књига о Стевану Раичковићу је приведена крају и требало би да се појави у току 2016. године. Преостали су завршни радови на формирању књиге.

Монографија о Ивану В. Лалићу концентрисана је на однос овога песника према националној традицији и треба да опише Лалићев дијалог са српским песницима. Око две трећине ове књиге је завршено. Очекује се да ће почетком следеће године и ова књига бити спремна. Грађа је сакупљена и обрађена.

Паралелно са овим радовима одмакао је рад и на књигама о Матији Бећковићу и Рајку Петрову Ногу. Понекад су непредвиђене околности захтевале да се један пројекат привремено напусти и да се пређе на други, али у изгледу је неколико књига о српским песницима.

ЖАНРОВСКА УКРШТАЊА СРПСКЕ И АНГЛОФОНЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Преводна рецепција и књижевнотеоријска интерпретација
(руководиоци пројекта: проф. др Владислава Гордић Петковић и проф. др Зоран Пауновић)

Сарадници на пројекту: доц. др Ивана Ђурић Пауновић, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду; доц. др Аријана Лубурић Цвијановић, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду; др Бојана Вујин, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, и мр Викторија Кромбхолц, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду.

Циљеви, разлози и приоритети пројекта „Жанровска укрштања српске и англофоне књижевности: преводна рецепција и књижевнотеоријска интерпретација" су следећи: да се истраже најважнији додири и суочавања жанрова српске и англофоне књижевности; да се представи и анализира преводна и књижевнокритичка рецепција најважнијих дела англофоне књижевности XX века, као и оних која настају у првој деценији XXI века; да се истраже интеркултурне и интертекстуалне везе српске књижевности са англофоним књижевностима, у светлу чињенице да академска филологија негује проучавање књижевне рецепције; да се препознају и истраже утицаји које су културе и књижевности енглеског говорног подручја извршиле на српску, делом захваљујући критичким и теоријским написима српских писаца и научника од Лазе Костића, Исидоре Секулић, Тодора Манојловића па све до наших савременика.

У тиму пројекта су наставници и сарадници са Одсека за англистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду који спадају не само у водеће књижевне преводиоце са енглеског чији је рад овенчан бројним наградама, већ су међу њима и главна уредница и ауторке Библиотеке Прва књига Матице српске које су својим студијама објављеним у овој едицији допринеле изучавању англофоне књижевности која припада корпусу такозване постколонијалне књижевности (Салмана Руждија и Тони Морисон).

У контакту модерне српске књижевности са англофоном књижевношћу жанровски континуитет је неретко уочљивији од мотивског и структурног. Док у погледу тематике и стила литературе, потекле из другачијих култура, могу бити толико различите да им се преокупације никада не подударе (на пример, утицаји корпоративног капитализма на животе и судбине јунака који доминирају у тематици америчке и канадске прозе осамдесетих и деведесетих година XX века остали су без одјека у српској прози тога доба, јер су такве теме у искуству њених писаца тог периода непознате), прозни и драмски жанрови нуде уочљиво сличне приповедне поступке и стратегије. Унутрашњи монолог, ток свести, цитатност, филмска монтажа и техника јукстапозиције само су неки од приповедних модалитета који обликују жанр, а који нису баштина само литературе великих народа, него су део корпуса светске књижевности у значењу које је тој синтагми придавао Гете.

Циљ пројекта је да се истраже најважнији додири и укрштаји жанрова српске и англофоне књижевности (британске, литературе САД, Индије, Канаде, и других) које припадају корпусу постмодернистичке и постколонијалне књижевности. Осим у сфери превођења као свакако најважније делатности преношења утицаја, ти контакти се остварују на више нивоа:

- жанровским паралелизмима којих писци нису свесни, а који припадају сфери имплицитне поетике;
- жанровским позајмицама на плану експлицитне поетике;
- путем жанровског експеримента;
- деконструкцијом прозних конвенција;

– међужанровским укрштањима (прозно дело постављено на сцену, позоришни текст адаптиран за филм и слично);
– упливом тривијалне књижевности, масовних медија и технологије на жанрове лепе књижевности;
– прожимањем класичног и модерног у књижевном делу;
– комбинацијом литерарног и ванлитерарног (упливи аутобиографије, дневника, писама, мемоаристике на жанровски образац дела);
– хибридним жанровима;
– креирањем нових прозних жанрова (киберпанк, тзв. академски роман, постфеминистичка проза, авант-поп) и приповедних модела (минимализам, метафикција, енциклопедијска нарација).

У процесу евалуације преводне рецепције англофоне књижевности и интерпретације жанра, истраживачи ће се послужити рецентним књижевним теоријама и критичким методама (постколонијалне студије, нови историзам, теорије родности, студије културе, културни материјализам, презентизам).

2013.

Током 2013. учесници пројекта позабавили су се дефинисањем и прикупљањем корпуса превода англофоне књижевности, критике превода, књижевнотеоријских текстова и огледа, научних приказа и научних полемика везаних за питања превода и преводне рецепције, као и евалуацијом и интерпретацијом савремене англофоне књижевности. Сарадници на пројекту учествовали су на више научних конференција, промоција књига и представљања преводилачких подухвата, а активно су учествовали у припреми, организацији и извођењу преводилачких радионица у Карловачкој гимназији и на Филозофском факултету у Новом Саду (у оквиру обележавања Европског дана језика).

У сарадњи са српским англистима, преводиоцима, критичарима и теоретичарима било је планирано формулисање оквирне теме и подтема једнодневног скупа који је требало да буде одржан у последњем кварталу 2013, и организован према критеријумима који важе за конференције са међународним учешћем.

Поред англиста, наставника и сарадника високошколских установа и научних института, књижевних теоретичара и критичара, преводилаца, уредника националних књижевних и научних часописа који објављују преведену књижевност и написе о преведеним делима, скуп је био замишљен као начин да се под кровом Матице српске окупе и студенти докторских студија страних филологија, као и сви млади истраживачи чија су научна интересовања у оквиру тема о којима би се на скупу говорило.

Реализација скупа одложена је до даљњег, тачније, до тренутка када се буду стекли услови да скуп буде финансиран.

2014.

Истраживачке активности биле су усмерене на прикупљање података важних за евалуацију рецепције англофоних писаца са подручја Велике Британије, САД, Индије, Канаде и других земаља у којима настаје књижевност на енглеском језику чије је присуство најуочљивије (од Џејмса Џојса до Џулијана Барнса, Пола Остера, Салмана Руждија, Дона ДеЛила, Тони Морисон, Маргарет Атвуд, Џона Максвела Куција, Арундати Рој и других). У корпус истраживања укључена је и неовикторијанска проза, коју истражује мр Викторија Кромбхолц за потребе израде докторске дисертације *Метафоре тела и простора у прози Саре Вотерс.*

У корпус је укључено и истраживање др Бојане Вујин на тему *Поезија британске популарне културе 20 века: херменеутика и поетика.* Резултати истраживања биће сумирани у монографији која се припрема за штампу.

Проф. др Владислава Гордић Петковић учествовала је на три међународне конференције као пленарни излагач, објавила радове у више тематских зборника и била један од приређивача темата „Књижевност и истина" за часопис *Култура.*

Проф. др Ивана Ђурић Пауновић објавила је монографију *Чуднолики свет: амерички хронотопи Пола Остера.*

У наредном периоду планира се учешће на више научних конференција, промоција књига и представљања преводилачких подухвата, као и активно учешће у организацији скупова, панела и преводилачких радионица.

2015.

Учесници пројекта су током 2015. године активно радили на прикупљању раније дефинисаног корпуса (превода англофоне књижевности, критике превода, књижевнотеоријских текстова и огледа, научних приказа и научних полемика везаних за питања превода и преводне рецепције), учествовали на више научних конференција, промоција књига и представљања преводилачких подухвата. Истраживачке активности биле су усмерене на прикупљање података важних за евалуацију рецепције англофоних писаца са подручја Велике Британије, САД, Индије, Канаде, Аустралије и других земаља у којима настаје књижевност на енглеском језику. Скроман обим планираних активности у протеклој години условљен је недостатком средстава. Учесници пројекта наставили су са прикупљањем корпуса превода англофоне књижевности, критике превода, књижевнотеоријских текстова и огледа, научних приказа и научних полемика везаних за питања превода и преводне рецепције, као и евалуацијом и интерпретацијом савремене англофоне књижевности.

Израда зборника радова „Жанровска укрштања српске и англофоне књижевности"

Истраживачке активности у години 2015. највише су биле посвећене прикупљању прилога за објављивање зборника радова *Жанровска укрштања српске и англофоне књижевности*, чији се излазак очекује током 2016. године. Првобитно замишљен као електронско издање, овај планирани зборник је, захваљујући охрабрењу на које је пројекат наишао у Матици, у међувремену ипак надрастао првобитне оквире, укључивши и спољне сараднике чији ће радови допринети расветљавању тематских и жанровских контаката српске и англофоних књижевности. Своје научне радове, одломке из докторских дисертација у настајању и истраживачке активности у зборнику ће представити студенти докторских студија Филозофског факултета у Новом Саду и Филолошког факултета у Београду, а очекује се и сарадња са докторандима са универзитета у Европи и Америци.

У зборнику ће бити заступљене и теме везане за медијску културу, позориште, филм, популарне жанрове и дигитализацију баштине. Намера је да се зборник *Жанровска укрштања српске и англофоне књижевности* временом претвори у периодичну публикацију која би се бавила англофоним књижевностима.

Концепција зборника: у обим од 160 страница А4 формата укључено је девет радова ауторки и аутора са универзитета у Новом Саду, Нишу, Београду и Косовској Митровици, као и универзитета Конкордија у Канади.

Излазак зборника из штампе очекује се током 2016. године.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА
(носилац пројекта: проф. др Јелена Новаковић)

СРПСКО-ФРАНЦУСКЕ КЊИЖЕВНЕ И КУЛТУРНЕ ВЕЗЕ
(носилац потпројекта: проф. др Јелена Новаковић)

Српско-француске књижевне и културне везе – које сежу далеко у прошлост, да би се интензивирале у XIX и првој половини XX века – представљају један од оних за нас веома значајних мостова који се ничим не могу срушити. Подручје тих веза веома је широко и богато, тако да је, и поред многих студија о овој теми, великим делом остало неистражено. То намеће потребу за његовим систематским испитивањем кроз упоредне анализе главних књижевних, уметничких и цивилизацијских токова и дела њихових представника у српској и француској књижевности и култури. То испитивање, чији би резултати били саопштени на научном скупу који би имао мултидисциплинарно обележје, а затим и штампани у зборнику, одвијало би се у два правца: присуство, рецепција и утицај француске књижевности и културе у Србији и присуство и рецепција српске књижевности и културе у Француској.

Циљ оваквог пројекта био би да допуни, прошири и унапреди знања о природи, обележјима, трајању и перспективи српско-француских веза, а тиме и да утврди место књижевности и културе српског народа у европском цивилизацијском простору, коме он несумњиво припада. Упоредне анализе српског и француског корпуса омогућиле би преиспитивање, обогаћивање и осветљавање културног наслеђа и стварности Србије у европском контексту, имајући у виду утицаје и повезаност европских и светских цивилизацијских кретања са српском књижевношћу, историјом и културом, а то би допринело заокруживању и потврђивању идентитета српског народа.

Услед недостатка средстава није се радило на организацији скупа.

СРПСКО-ЧЕШКЕ КУЛТУРНЕ, ПОЛИТИЧКЕ И ПРИВРЕДНЕ ВЕЗЕ У ПРОШЛОСТИ И ДАНАС
(руководилац пројекта: др Верица Копривица)

2012.

Одбор за српско-чешке везе одржао је више састанака у току 2012. године, у просторијама Катедре за славистику. На њима је, осим чланова одбора Верице Копривице, Александре Корде и Јаромира Линде, неколико пута присуствовао и члан Матице моравске Вацлав Штјепанек. Било је говора о даљој сарадњи између ових одбора две Матице. Договорени су детаљи око промоције зборника *Од Мораве до Мораве 2*, у Новом Саду и Брну. На тим састанцима је одлучено и да се тај зборник представи на прослави Дана словенске писмености на Филолошком факултету у Београду, тако да је 22. маја 2012. на свечаности уприличеној тим поводом о зборнику говорила др Александра Корда Петровић.

2013.

На састанку са представницима Матице моравске, професорима Вацлавом Штјепанеком, Либором Јаном и Ладиславом Хлатким, договорено је да се оформи мешовита чешко-српска комисија како би се олакшало пријављивање и организовање разних пројеката и акција. Требало би да почетком наредне године представници Матице српске отпутују у Брно на даље договоре и да се тамо састави уговор о даљој сарадњи и прецизирају правила.

2014.

Представници Матице српске су у Брну договорили даљу сарадњу. Оформљена је Редакција која ће припремати трећи, заједнички зборник, а тема ће обухватити културно-политичке и привредне везе пре, за време и после Првог светског рата.

2015.

Редакциони одбор Зборника *Српско-чешке културне, политичке и привредне везе у прошлости и данас* одржао је две седнице (4. јуна и 1. јула).

Договорено је да у Одбор за израду трећег дела зборника *Од Мораве до Мораве* са српске стране буду именовани: проф. др Драган Станић (председник Матице српске), проф. др Мира Радојевић (Филозофски фаултет), Миладин Милошевић (Архив Југославије), др Љубодраг Димић (Филозофски факултет), доц. др Ђорђе Ђурић (Матица српска), проф. др Верица Копривица (Филолошки факултет), проф. др Александра Корда Петровић (Филолошки факултет), др Јаромир Линда (Филолошки факултет), академик Предраг Пипер (Филолошки факултет) и секретар Јулка Ђукић (Матица српска).

Тематика радова у зборнику би обухватала теме у вези са периодом пре, за време и после Првог светског рата у односима чешке и српске историје, културе и уметности. Са српске стране се за зборник предвиђа од пет до седам радова обима до једног табака. Позвани сарадници су пријавили следеће теме:

1. Владимир Перић (Крагујевац): *Prag, srpski dadapolis*;
2. Јаромир Линда (Београд): *Česká menšina ze Srbska a Vojvodiny ve Velké válce*;
3. Александар Илић (Београд): *Masarik o Prvom svetskom ratu*;
4. Ненад Карамијалковић (Крагујевац): *Чешки лекари у српском војном санитету 1914–1915. године – Адам Фердинанд и Едуард Михел*;
5. Ивана Кочевски (Београд): *Poetika odsustva Ladislava Klime*;
6. Александра Корда Петровић (Београд): *Балкански фронт у делима чешких писаца*;
7. Проф. др Љубодраг Димић (Филозофски факултет, Београд);
8. Доц. др Александар Животић (Филозофски факултет, Београд);
9. Др Љубодраг Ристић (Балканолошки институт САНУ);
10. Срђан Мићић (Институт за новију историју Србије, Београд): *Мала антанта и питање мањина пред Друштвом народа, 1927–1934. године*;
11. Проф. др Мира Радојевић (Филозофски факултет, Београд): *Чешке теме у „Српском књижевном гласнику" (1920–1940)*;
12. Проф. др Ненад Макуљевић (Београд): *Рецепција сликарства Јарослава Чермака у српској култури*;
13. Ненад Огњеновић (Београд): *Pražská škola a malíři slovanského jihu (Praha a srbští malíři)*;
14. Ђурђија Боровњак (Београд): *Архитектонска обележја војничких гробаља Краљевине СХС/Југославије у Чехословачкој*;
15. Др Катарина Митрићевић Штепанек (Београд): *Српске теме у чешком часопису „Slovanský přehled" у периоду око Првог светског рата*.

МАЂАРСКО-СРПСКЕ КУЛТУРНЕ ВЕЗЕ

Матица српска је потписала уговор са представницима Српског института из Будимпеште о мађарско-српским везама. У наредном периоду дефинисаће се заједнички рад на неким пројектима.

27. маја 2015. одржан је први састанак Уређивачког одбора *Зборника о српско-мађарским књижевним и културним везама*. Договорено је да садржај зборника буду резултати проучавања књижевних и културних односа уочи, за време и после

Првог светског рата, који би се саопштили на научном скупу маја 2016. године у Матици српској. Предвиђено је да се позове око 25 учесника. Чланове Уређивачког одбора *Зборника о српско-мађарским књижевним и културним везама* именовао је Управни одбор Матице српске: проф. др Јанош Бањаи, дописни члан САНУ, председник Одбора, Пера Ластић, проф. др Корнелија Фараго, проф. др Марија Циндори Шинковић и доц. др Марко Чудић.

8. јуна 2015. одржан је други састанак Уређивачког одбора *Зборника о српско-мађарским књижевним и културним везама*. Проф. др Марија Циндори Шинковић је сачинила предлог позивног писма који су чланови Одбора размотрили, допуњавали и уз ситније измене усвојили. Надајући се да ће потенцијални учесници препознати оправданост научних настојања, Одбор предлаже да се радови за зборник и саопштења на научном скупу дефинишу у оквиру 18 тематских кругова. Намера Матице српске и Одбора јесте да се са емпиријског и теоријског становишта осветле и размотре односи српске и мађарске културе и књижевности у периоду 1900–1930, уочи, током и после Првог светског рата. Усаглашен је списак сарадника којима треба упутити позив с молбом да до 1. септембра пријаве наслов саопштења.

Састанку су присуствовали чланови Одбора: проф. др Јанош Бањаи, дописни члан САНУ, председник Одбора, проф. др Корнелија Фараго, проф. др Марија Циндори Шинковић, доц. др Марко Чудић, проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и Јулка Ђукић, стручни сарадник.

Пријављене су следеће теме:

1. Др Роланд Орчик (Dr. Orcsik Roland), *A háború díszletei (Borisav Stanković és Csáth Géza háborús naplói)*;
2. Др Петар Милошевић (Dr. Petar Milošević), *Adijev prolog i „Prolog" Miloša Crnjanskog*;
3. Др Каталин Хас Фехер (Dr. Hász Fehér Katalin), *Ignjatović bez granica*;
4. Др Ева Хожа (Dr. Hózsa Éva);
5. Проф. др Јанош Бањаи (Prof. dr. Banyai János);
6. Проф. др Корнелија Фараго (Prof. dr. Faragó Kornélia);
7. Доц. др Марко Чудић, *Деже Костолањи и Милош Црњански као путописци*;
8. Проф. др Марија Циндори Шинковић;
9. Пера Ластић (Lásztity Péró);
10. Др Ференц Немет (Dr. Németh Ferenc), *Todor Manojlović u krugu mađarskih modernista u Nađvaradu (1907–1910)*;
11. Др Иштван Ладањи (Dr. Ladányi István), *Časopisi i avangarda: Tett, Ma, Zenit i Út*;
12. Проф. др Ева Харкаи Ваш (Prof. dr. Harkai Vass Éva), *Srpske i mađarske lokacije, ratna iskustva i refleksije u dnevnicima i memoaru Geze Čat (Csáth Géza) (Szerb és magyar színterek, háborús tapasztalatok és ezek reflexiói Csáth Géza naplóiban és emlékiratában)*;
13. Др Геза Ђере (Dr. Györe Géza), *A „Bazsalikomtól" (1928) napjainkig. A XX. század első negyedének szerb irodalma magyar fordításban (Od „Bažalikoma" (1928) do 2015. godine. Prevod srpske književnosti prve četvrtine XX. veka na mađarski jezik)*;
14. Др Зоран Т. Јовановић, *Жарко Васиљевић као преводилац 12 дела мађарских драматичара (Ладислав Фодор, Ласло Буш Фекете, Фрања Молнар, Фрања Херцег, Дезидер Костолањи, Јанош Бокаи, Ото Индиг, Елемер Борош), извођених на сцени Народног позоришта Дунавске бановине (1936–1941)*;
15. Др Весна Крчмар, *Дела мађарских драмских аутора на сцени Српског народног позоришта (1900–1930)*;
16. Др Адам Валко (Dr. Walkó Ádám), *Saveznici u šamaranju. Srpska avangarda u mađarskim časopisima „Ma" (Danas), „Akasztott ember" (Obešeni ćovek) i „Út" (Put).*

2012.

Његошев одбор Матице српске, у саставу: председник архиепископ цетињски, митрополит Амфилохије (Радовић), потпредседници академик Матија Бећковић и академик Светозар Кољевић, секретар академик Јасмина Грковић-Мејџор, чланови – епископ бачки Иринеј (Буловић), академик Миро Вуксановић, академик Миомир Дашић, проф. др Јован Делић, академик Љубомир Зуковић, проф. др Горан Максимовић, проф. др Мато Пижурица, академик Предраг Пипер, проф. др Драган Станић, академик Владо Стругар, др Срђа Трифковић, Гојко Шантић и проф. др Богољуб Шијаковић, одржао је трећу седницу (23. децембра 2012). На седници је разматран и усвојен програм обележавања двестоте годишњице рођења Петра Петровића Његоша.

Организациони одбор научног скупа о Његошу радио је у саставу: Миро Вуксановић, дописни члан САНУ, проф. др Сава Дамјанов, проф. др Јован Делић, академик Светозар Кољевић, председник, проф. др Мило Ломпар, академик Нада Милошевић Ђорђевић и проф. др Богољуб Шијаковић. На састанку одржаном 16. марта 2012. године закључено је да би било добро да се научни скуп о Његошу, планиран за 2012, помери на 2013. годину када се навршава двеста година од Његошевог рођења. Сматра се да би Његошев јубилеј требало достојно обележити заједно са свим другим националним, научним и државним институцијама (САНУ, Универзитети, СПЦ, представници Владе Републике Србије и Републике Српске).

2013.

Његошев одбор Матице српске је заједно са Одбором за прославу Његошевог јубилеја разматрао је Програм за прославу Његошевог јубилеја. Извештај Одбора за прославу Његошевог јубилеја је саставни део извештаја о прослави двестогодишњице Његошевог рођења.

2014.

Његошев одбор Матице српске одржао је једну седницу (19. фебруара 2014). На седници је разматран Извештај о прослави Два века Његоша.

2015.

Његошев одбор Матице српске одржао је пету седницу (22. маја 2015), са пет тачака дневног реда (1. усвајање записника са претходног састанка; 2. извештај о обележавању Његошевог јубилеја; 3. договор о представљању друге књиге *Његошевог зборника Матице српске*; 4. припрема научног скупа планираног за 2017. годину; 5. питања и предлози). Због спречености председника Његошевог одбора митрополита Амфилохија (Радовића), седници је председавао потпредседник академик Матија Бећковић.

Одбор је донео одлуку да се следећи скуп одржи почетком 2018. године на тему „Одјеци Његошевог дела". Изабран је иницијативни одбор у саставу: академик Светозар Кољевић, академик Миро Вуксановић, проф. др Душан Иванић и проф. др Горан Максимовић, чији је задатак да прецизира тему и предложи чланове организационог одбора. Чланови Одбора договорили су се да *Његошев зборник Матице српске* број 2 буде промовисан у Бањој Луци, Подгорици, Београду, Косовској Митровици и где се још нађе погодна прилика.

Лексикографско одељење

У складу са усвојеним четворогодишњим планом рада настављен је рад на вишегодишњим капиталним пројектима, на чијој су изради ангажовани бројни сарадници из земље и иностранства запослени на универзитетима, у музејима,

галеријама, библиотекама, архивима и другим установама. Постигнути резултати далеко превазилазе обезбеђена финансијска средства и несразмерни су броју запослених на овим пројектима. Из ових констатација проистиче задовољство постигнутим резултатима.

У Лексикографском одељењу Матице српске ради 14 запослених следеће квалификационе структуре: два доктора наука, четири магистра, један мастер и седморо са високом стручном спремом. Запослени се и даље усавршавају. Ангажовани су као сарадници на многим научним пројектима у Матици српској и другим научним институцијама. Поред тога, дали су свој радни и креативни допринос свим важним активностима Матице српске.

СРПСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
(председник Уређивачког одбора проф. др Драган Станић)

Рад на припреми и изради Српске енциклопедије (СЕ), чији су носиоци Српска академија наука и уметности и Матица српска, уз помоћ Завода за уџбенике као извршног издавача, одвијао се под руководством Уређивачког одбора (УО), који су, на основу Закона о Српској енциклопедији у фебруару 2006. године и на основу одлука Уређивачког одбора о измени састава овог уређивачког тела, именовали Председништво САНУ и Управни одбор Матице српске.

У периоду 2012–2016. преминуло је, нажалост, неколико драгоцених чланова Уређивачког одбора и стручних редакција, међу којима 2012. године један од најзаслужнијих идејних твораца и први председник УО СЕ академик Чедомир Попов, др Душан Попов и академик Милош Благојевић, а 2015. академик Борислав Јовановић.

Уређивачки одбор у периоду 2012–2016. радио је у следећем саставу:

Из САНУ: академик Теодор Атанацковић, академик Данило Баста, проф. др Душан Драјић, академик Ђорђе Злоковић (потпредседник Уређивачког одбора за област природних наука), проф. др Душан Иванић, академик Владимир Кањух, др Љиљана Стошић, проф. др Радош Љушић, академик Владимир Стевановић, академик Нада Милошевић Ђорђевић, академик Предраг Пипер (потпредседник Уређивачког одбора за област хуманистичких наука) и проф. др Коста Чавошки, дописни члан САНУ (уместо преминулог проф. др Обрада Станојевића).

Из Матице српске: академик Миро Вуксановић, академик Борислав Јовановић, проф. др Синиша Мишић (уместо академика Милоша Благојевића), академик Војислав Марић, протојереј др Радомир Милошевић, проф. др Милован Митровић, проф. мр Ненад Остојић (научни секретар), академик Часлав Оцић, проф. др Мира Радојевић (уместо академика Чедомира Попова), проф. др Драган Станић (председник Уређивачког одбора) и проф. др Слободан Ћурчић.

Због ограничених финансијских средстава, није било услова да се у састав УО СЕ изабере замена за преминулог др Душана Попова. Та ће се обавеза извршити чим финансијске околности то дозволе. Треба напоменути да је Уређивачки одбор Српске енциклопедије преузео све концепцијске, организационе и оперативне послове, укључујући и оне за које би, по Закону о Српској енциклопедији, требало оформити посебну Централну редакцију која би бринула о оперативном извођењу енциклопедистичких послова.

На административно-техничким и редакторским пословима Српске енциклопедије током 2015. ангажовани су сарадници: Саша Трифуновић, стручни сарадник у Београду; лексикоредактори: мр Бранислава Балаж, Милена Микић Враголић и др Драгана Тодоресков, те административно-стручни сарадници Александар Деветак и Мирјана Ерић, у Новом Саду.

Поред стално ангажованих, на пројекту су били хонорарно ангажовани и: ликовно-графички уредник Александар Прибићевић, Милован Миливојевић (израда карата), др Александра Новаков, прикупљање илустративног материјала (биографске одреднице), мр Драган Тубић (критичко читање и трагање за грешкама), Вера Василић, лектор и коректор, Бранислав Карановић, коректор. Уређивачки одбор наставио је успешну сарадњу са руководством Завода за уџбенике (извршни издавач), те су административно-правни послови за потребе пројекта, као и штампање II тома обављени веома добро.

2012.

Интензиван рад на изради II тома *Српске енциклопедије* (слово В)

Током 2012. године интензивно се радило на наручивању, писању и прегледу текстова II тома (слово В), те одабиру и прикупљању илустративног материјала. Поред тога, ревидирани су азбучници за III том *Српске енциклопедије* (слова Г, Д, Ђ). Наручено је 25% текстова за наредни том *Српске енциклопедије* (слово Г). Све текстове, предвиђене Азбучником, до краја године прегледали су чланови Уређивачког одбора (уредници струка), чланови стручних редакција, главни уредник и лексикоредактори. Текстови су обједињени у целину почетком јула, када се приступило новом читању и корекцијама текстова. Тако припремљен и прочишћен рукопис достављан је на увид Уређивачком одбору и током радних седница разматрани су проблеми и тражене су могућности за побољшање рукописа II тома; радило се и на концепцијском усаглашавању целине II тома и наручивању нових текстова, за које се након стручне супервизије испоставило да су изостали из Азбучника.

У 2012. години одржано је седам седница Уређивачког одбора Српске енциклопедије.

Од Уговором утврђених 20.000.000,00 динара, Министарство просвете и науке уплатило је на подрачун Српске енциклопедије током 2012. године 17.000.000,00 динара, уз обећање да ће дуг од 3.000.000,00 динара бити накнадно намирен. Како средства предвиђена Уговором о финансирању припреме II тома *Српске енциклопедије* у 2012. години нису у целости исплаћена, Српска енциклопедија имала је дуговања према ауторима, члановима Уређивачког одбора, члановима стручних редакција, члановима Ликовно-техничке редакције, те консултантима и запосленима.

2013.

Објављивање II тома *Српске енциклопедије* (слово В)

У току 2013. године интензивно се радило на прегледу, допуни и усаглашавању текстова II тома *Српске енциклопедије* (слово В), као и на наручивању и писању нових текстова за које се испоставило да су изостали из Азбучника. Све текстове више пута прегледали су чланови Уређивачког одбора (уредници струка), чланови стручних редакција (укупно 98 чланова из 33 стручне редакције), главни уредник, потпредседници, научни секретар и лексикоредактори. На радним седницама разматрани су проблеми и тражене могућности за њихово превазилажење, а у циљу побољшања Рукописа. Одабран је и прикупљен илустративни материјал. У периоду од августа до октобра Рукопис је поступно преламан, након чега су уследиле лектура и коректура. Други том *Српске енциклопедије* објављен је, како је и предвиђено Планом рада, за Сајам књига у Београду, 25. X 2013.

Други том *Српске енциклопедије* има 980 страна и садржи 2186 одредница (81 упутницу), на чијем је писању било ангажовано 527 аутора. Извршни издавач је Завод за уџбенике, а штампан је у 5000 примерака, у штампарији *Службеног гласника*.

Током 2013. године, поред наведених послова, коначно је ревидиран азбучник за 2. књигу III тома *Српске енциклопедије* (Демократија–Ђушић), наручени су сви

текстови за 1. књигу III тома *Српске енциклопедије* (Г–Демографија), од којих је 50% написано, а 30% прегледано.

У 2013. години одржано је шест седница Уређивачког одбора Српске енциклопедије.

Министарство просвете и науке уплатило је на подрачун Српске енциклопедије током 2013. године цео износ од 20.000.000,00 динара, који је био предвиђен Уговором. Расходи су по ставкама усклађени са наменом трошења буџетских средстава описаном Уговором о финансирању II тома *Српске енциклопедије* у 2013. години.

2014.

Похвалне речи председника Републике Србије г. Томислава Николића на промоцији II тома *Српске енциклопедије*, одржаној у Матици српској 14. II 2014.

Значајно смањење средстава условило је смањен интензитет рада на изради 1. књиге III тома *Српске енциклопедије* (Г–Демографија)

На промоцији II тома *Српске енциклопедије*, одржаној у Матици српској 14. II 2014, председник Републике Србије г. Томислав Николић изнео је похвалне речи о српској енциклопедистици и самом пројекту „Српска енциклопедија".

Упркос томе, финансијска средства намењена Српској енциклопедији у 2014. години значајно су умањена, чак 40% у односу на претходну годину. Дошло је до озбиљног застоја у раду, те се рад на припреми 1. књиге III тома *СЕ* (Г–Демографија) одвијао знатно смањеним интензитетом.

Од раније написаних 50% ауторских текстова исплаћено је тек 21%, док је од раније прегледаних 30% текстова, члановима стручних редакција исплаћено за преглед 25% текстова. Чланови Уређивачког одбора, који су на себе преузели све концепцијске, организационе и оперативне послове, уместо 12 месечних хонорара, предвиђених Законом о Српској енциклопедији и Правилником о раду, добили су накнаду за само један месец. Међутим, и поред значајног застоја у раду, аутори *Српске енциклопедије*, упркос нередовној или потпуно обустављеној исплати, написали су значајан проценат нових текстова.

У 2014. години одржано је шест седница Уређивачког одбора Српске енциклопедије.

2015.

Упркос озбиљним финансијским потешкоћама, постигнути су задовољавајући резултати на изради 1. књиге III тома *Српске енциклопедије*

Како су средства намењена *Српској енциклопедији* и у 2015. години значајно умањена, чак 40% у односу на минималну суму неопходну за функционисање пројекта на годишњем нивоу (20.000.000,00 динара), рад на изради 1. књиге III тома *СЕ* (Г–Демографија) одвијао се смањеним интензитетом. Међутим, и поред веома тешке финансијске ситуације, постигнути су задовољавајући резултати пре свега захваљујући члановима Уређивачког одбора и ауторима *Српске енциклопедије* који су, упркос нередовној или потпуно обустављеној исплати, прегледали текстове, односно написали одређени проценат нових текстова.

До краја 2015. године написани су готово сви текстови 1. књиге III тома *СЕ*, а имамо индикације да су и преостали текстови пред завршетком. Нажалост, због недостатка финансијских средстава нисмо били у могућности да још више подстакнемо ауторе да финализују већ започете послове. Обављен је стручан редакторски

и лексикоредакторски преглед готово свих написаних текстова, а завршни, уреднички преглед је у току и биће готов по пријему свих одредница.

Средствима Министарства у 2015. години исплаћено је свега 16% ауторских текстова, што уз исплате из претходне две године износи укупно 51%. Поред тога, средствима које је ове године донирала Епархија бачка у износу од 1.200.000,00 динара, исплаћени су и хонорари за текстове из Редакције за религију и део текстова Редакције за архитектуру и историју уметности (одреднице у вези са Црквом).

Чланови Уређивачког одбора, којима би према Закону о Српској енциклопедији и Правилнику о раду требало исплатити 12 месечних хонорара, добили су накнаду само за један месец рада у целој 2015. години. Члановима стручних редакција, задуженим за стручни редакторски преглед текстова, исплаћене су накнаде за 50% прегледаних текстова, што са исплатом из претходне године представља измирење готово свих обавеза према члановима стручних редакција.

Уређивачки одбор истакао је свој ранији закључак да је 20.000.000,00 динара годишње крајњи минимум са којим се може постићи добар резултат у изради Српске енциклопедије, а то значи да је за израду нове књиге неопходно од годину до годину и по дана.

У 2015. години одржано је шест седница Уређивачког одбора Српске енциклопедије.

СРПСКИ БИОГРАФСКИ РЕЧНИК

(руководиоци пројекта: академик Чедомир Попов и проф. др Бранко Бешлин)

Дугогодишњи главни уредник академик Чедомир Попов преминуо је 8. јуна 2012. године. Он је био међу идејним творцима овог капиталног националног пројекта, а од 1991. године и његов главни уредник. Под његовим руководством од 2004. до данас објављено је пет томова ове публикације који су добили врло позитивне критике како научне тако и шире јавности. За првих пет томова главни уредник је прегледао најмање по два пута 8965 објављених биографија. Такође је прегледао огроман корпус биографија за другу половину XX века, мање важне личности, као и биографије странаца. Имао је увид у више стотина биографија за наредне томове. Његов научни и лични ауторитет, енергични и самопрегорни стил рада били су од немерљиве важности за овај пројекат.

Према планираној динамици рада на пројекту током 2012, 2013. и 2014. године у Редакцију су стигле све биографије (око 2400) за шести том који је првобитно требало да обухвати личности чија презимена, или имена, почињу на слова: Мар–Муш. Биографије су прегледали редактори, уредници епоха, уредници струка и главни уредник, а затим су оне уношене у рачунар. Међу написаним биографијама био је одређени број оних које квалитетом нису задовољиле критеријуме пројекта, па су дате на поновну обраду. Написане су и биографије мање познатих личности за које је тек након истраживачког рада самих аутора утврђено да не задовољавају раније утврђене критеријуме Српског биографског речника. Сличан је поступак и са биографијама странаца. Тек када се напишу, утврђује се да ли улазе у Српски биографски речник или у посебан фонд Азбучник странаца у српској историји. Добијене су и биографије личности из Азбучника које су животно дело оствариле после 1945. године, па су сврстане у посебан корпус.

Све биографије још једном су прегледали (друго читање) главни уредник проф. др Бранко Бешлин, редактори Милорад Вукашиновић (личности чија презимена и имена почињу на слова Мар–Маш, Ме, Ми и Мл–Му) и Татјана Пивнички Дринић (личности чија презимена и имена почињу на слова Ми–Миш). Прегледане биографије уносиле су у рачунар Александра Николић и Бранкица Свијић, након чега су

вршене коректорске исправке. Мр Бранислав Поповић припремио је попис аутора и попис скраћеница за периодичне публикације и институције. Написан је и предговор у виду *Речи Уређивачког одбора*. Након прелома, коректуру је урадила Вера Василић, а део текста на слова Мар–Маш, Ме, Ми и Мл–Му лекторски су обрадиле Александра Николић и Милена Микић Враголић. Након прелома испоставило се да обим рукописа припремљеног за штампу премашује хиљаду страна. Зато је одлучено да се објаве биографије личности чија имена и презимена почињу од слова Мар до Миш, а не Муш, како је било раније планирано. У противном, шести том би се доста разликовао од претходних, а књига би била незграпна за руковање. Шести том *Речника* садржи 1753 биографије и упутнице (слово Мар–Маш – 597, Ме – 98, Ми–Миш 1058) и 565 фотографија на 939 страна. У раду на књизи учествовало је 355 сарадника, пет уредника епоха и 12 уредника струка.

И у циљу припремања илустративног материјала обављен је замашан посао. Прегледано је стотинак календара, монографија, часописа који не подлежу ауторским правима; обављено је истраживање тридесетак фондова и збирки које се чувају у установама или су у поседу приватних лица у Новом Саду, Београду, Суботици, Нишу, Шапцу, Лесковцу, на Цетињу. Помоћ су пружили и сарадници *Речника*. До неких фотографија дошло се и тако што су контактирани сродници личности чије су биографије ушле у *Речник*. Углавном, за шести том прикупљено је 1357 фотографија – за поједине личности пронађено их је и по десетак, а одабране су и објављене оне најбољег квалитета и мање познате јавности. За сваку фотографију наведено је и порекло. Наглашава се да су све фотографије добијене без материјалне накнаде.

Упоредо са радом на шестом тому настављен је рад и на седмом и осмом тому за које се планира да обухвате личности чија презимена, или имена, почињу на слова Мј–Му, Н, Њ, О и П. Азбучник је редигован и унета је постојећа литература. Уредници су завршили са одређивањем обима и предложили ауторе биографија. Предложеним сарадницима послат је списак литературе којом располаже Редакција, као и информација о предвиђеним обимима текстова. Један део биографија је и написан. Међу њима био је мањи број оних које квалитетом нису задовољиле критеријуме пројекта, па су дате на поновну обраду. Написане су и биографије мање познатих личности за које је тек након истраживачког рада самих аутора утврђено да не задовољавају раније успостављене критеријуме Српског биографског речника. Сличан је поступак и са биографијама странаца. Тек када се напишу, утврђује се да ли улазе у Српски биографски речник или у посебан фонд – Азбучник странаца у српској историји. Добијен је и известан број биографија личности из Азбучника које су животно дело оставриле после 1945. године, па су сврстане у посебан корпус.

Сарадницима који нису у договореном року доставили написане текстове послата су писма у којима им је скренута пажња да у предвиђеном року заврше своје преузете обавезе. Неки сарадници се, нажалост, на овај позив нису одазвали. Уследила је поновна подела личности, тражени су нови аутори, али довољно компетентни да напишу квалитетне биографије у краћем року.

Статистички подаци о написаним биографијама за седми и осми том

Слова	Мј, Мл, Мо, Мр, Мс и Му	Н	Њ	О	Па	Пе–Пу	Укупно
укупан број личности	216	1.031	13	287	653	2150	4350
број написаних биографија	216	410	9	110	239	310	1294

Осим прикупљања илустрација за седми том, др Александра Новаков је прикупљала и фотографије личности на сва слова и из свих епоха и све су разврстане по азбучном реду. Укупан број тих сортираних фотографија (без илустрација за шести том) је 8846. Нису све довољно квалитетне да буду објављене, али ће послужити за идентификацију личности. Како би се овај материјал додатно обезбедио и учинио лакшим за претраживање, снимљен је на екстерни хард диск. Из фонда фотографија Српског биографског речника направљена је презентација о Првом балканском рату за округли сто посвећен стогодишњици Првог балканског рата, одржан у Матици српској. Овај фонд био је од велике помоћи у одабиру илустративног материјала за књигу академика Василија Крестића *Срби у Угарској*, која је једно од најзначајнијих издања Матице српске у овој години. Приређена је и презентација приликом промоције те књиге. Такође, фонд је послужио и за презентацију приликом предавања др Радомира Поповића „Срби из јужне Угарске и обнова и изградња српске државе у првој половини XIX века". Овај фонд био је од велике помоћи и приликом прикупљања илустративног материјала за *Српску енциклопедију.*

Захваљујући непрекинутом истраживачком раду, Азбучник Српског биографског речника допуњава се новим личностима. Настављен је рад на ексцерпирању *Политике* од 2002. до 2014. године. Имајући у виду важност овог дневног листа, формиран је посебан корпус грађе (читуља, некролога и јубилеја) која је из њега ексцерпирана. Материјал је уазбучен и после анализе један његов део послужио је за допуну основног Азбучника понеком новом личношћу, или, чешће, досад непознатим подацима о личностима које су одраније уврштене у Азбучник. Ексцерпиране су значајне књиге: Милорад Сијић, *Значајни људи Крушевца (1833–1944)*, Крушевац 2012; Никола Владисављевић, *Знамења 3*, Смедеревска Паланка, Београд 2011; Дејан Ђурковић, *Српски писци Босне и Херцеговине. Лексикон*, Источно Сарајево 2013. и Радован М. Маринковић, *Биографски лексикон Горачића, Губереваца и Живице*, Гуча 2013. По уобичајеном поступку, ексцерпирани материјал је најпре разврстан по азбучном реду, а потом сравњен са садржајем Азбучника шестог и седмог тома.

Приручна библиотека Српског биографског речника увећана је за око 300 књига. Највећи број публикација стигао је из Института за савремену историју Србије. Остале књиге поклонили су сродне институције и сарадници СБР-а. Поједине важне публикације добијене су разменом књига са блиским установама.

Интересовање научних радника за Српски биографски речник после објављивања шест томова и даље је велико. О томе сведочи и податак да је укупан број сарадника достигао број од 1127, што значи да је број сарадника у овом периоду повећан за 80.

Током 2013. године одржана је седница Уређивачког и Редакционог одбора Српског биографског речника на којој су присуствовали нови чланови. Проф. др Бранко Бешлин информисао је Уредништво да је дошло до великих персоналних промена у радним телима Српског биографског речника и да је он постао главни уредник. Нажалост, преминули су многи чланови Уредништва: академик Чедомир Попов (главни уредник СБР), др Душан Попов (члан УО СБР), др Петар Микић (члан УО СБР), др Радован Биговић (члан УО СБР). Уредник за ликовне уметности проф. др Сретен Петковић поднео је оставку образложену лошим здравственим стањем, нажалост, убрзо је и преминуо. Уреднички посао преузео је историчар уметности проф. др Бранислав Тодић. Како се дугогодишњи уредник за војну историју Саво Скоко упокојио, послове уређивања ове области преузео је члан Уређивачког одбора др Миле Бјелајац.

У 2014. години одржана је седница Уређивачког и Редакционог одбора Српског биографског речника на којој је одлучено да се прихвати рукопис шестог тома, са примедбама које су изречене на седници. Након публиковања шестог тома одржа-

на је 2015. године седница Уређивачког и Редакционог одбора на којој је позитивно оцењен шести том *Српског биографског речника*.

ПРЕНУМЕРАНТИ НА СРПСКЕ КЊИГЕ
(руководилац пројекта: проф. емеритус Марија Клеут)

На потпројекту „Пренумеранти на српске књиге" није се радило од 2009. године због недостатка материјалних средстава. Ревитализација пројекта омогућена је у другој половини 2014. године, а први задатак је био да се успостави континуитет са раније урађеним и усвоји концепција за публиковање/презентовање резултата у складу са очекиваним могућностима. Обављени преглед библиографије књига и других публикација које су издаване пренумерацијом показао је да је таквих издања било око 750, од чега је 731 примерак доступан у Библиотеци Матице српске, а неки су доступни и on line. Библиографија је узорно урађена према свим стручним нормама. Уношење имена и свих других података о личностима које су пренумерацијом куповале књигу у овом програму није прецизирано, те је израда параметара за претраживање по личностима први важан задатак.

Обим прикупљеног материјала такав је да не допушта ни помисао о објављивању папирне верзије, већ упућује на публикацију on line, која би била објављена у оквиру сајта Матице српске. Пилот истраживање – на основу имена неколико претплатника – пружа основу за формирање базе података о пренумерантима.

Значајнија финансијска подршка за покретање рада на овом пројекту (пре свега за електронски унос података) и 2015. године је изостала, те су се због тога сарадници пројекта одлучили за минималистички циљ: објављивање радова на основу грађе о пренумерацији. На тај начин „Пренумеранти" би, бар у неком сегменту, били радни пројекат и задржали интересовање научне јавности.

Због великог значаја пројекта, а због немогућности да се ради у пуном опсегу, главни уредник проф. др Јован Делић и Редакција *Зборника Матице српске за књижевност и језик* одлучили су да отворе сталну рубрику о пренумерацији на српску књигу. Сарадници на пројекту проф. др Радослав Ераковић и доц. др Зорица П. Хаџић на основу грађе о пренумерацији написали су рад *Пренумерација као прилози за изучавање приватног живота Срба у 19. веку*, који је објављен у *Зборнику Матице српске за књижевност и језик*, 2015, бр. 63. Убудуће, истраживачи ће имати прилику да своје радове настале на основу грађе објављују у овом зборнику.

ЛЕКСИКОН ПИСАЦА
Грађа за Лексикон писаца Југославије и Лексикон писаца српске књижевности
(носилац пројекта: проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић)

Рад на Грађи за Лексикон писаца Југославије одвијао се у складу са одлуком седнице Редакционог и Уређивачког одбора Лексикона писаца одржане 16. априла 2009, која је потврђена на седници Управног одбора Матице српске 15. јуна 2009. Тада је закључено да због радикалних промена историјског и културног контекста није могуће окончати пројекат у виду у коме је покренут, али да, истовремено, још увек постоји потреба за подацима које Лексикон обрађује и да сабрана грађа још увек има високу документаристичку вредност. Као компромисно решење, које омогућава да се научно вредна грађа сачува и учини доступном јавности, а да се, истовремено, отвори простор за покретање новог пројекта, Лексикона писаца српске књижевности, Уређивачки одбор је усвојио одлуку да би требало објавити досад припремљену грађу, под насловом *Грађа за Лексикон писаца Југославије.* У ову грађу биле би укључене и обраде о писцима из бивших југословенских република, у оном обиму и мери у којој су већ довршене или се тренутно довршавају (у

складу са могућностима којима Матица буде располагала – материјално и радно). Грађа на остала слова (Р–Ж) коју Редакција поседује неће бити објављена у оквиру овог пројекта, већ ће бити искоришћена при састављању одредница за нови пројекат, Лексикон писаца српске књижевности.

У складу с овом одлуком, 2010. године, уз значајну финансијску подршку Министарства културе Републике Србије, објављен је пети том *Лексикона* (грађа на слово О), а током 2011, 2012. и 2013. године убрзано је обрађивана грађа на слово П. Прекуцавани су и редакцијски и уреднички прегледани постојећи текстови, допуњаване су и кориговане постојеће јединице где је то било потребно, а у одређеним случајевима и довршаване оне јединице које су сматране релевантнијим, или су означаване датумом када је обрада окончана. Током 2013. грађа за шесту свеску комплетно је припремљена и предата у припрему за штампу. Шести том *Грађе за Лексикон писаца Југославије* (слово П) изашао је из штампе 14. марта 2014. Овај обимни материјал обухвата обраде 938 писаца, са пропратним списковима. Тиме је окончан дугогодишњи пројекат Матице српске – Лексикон писаца Југославије. Током 2014. дистрибуиран је VI том *Грађе за Лексикон писаца Југославије* – обавезни примерци библиотекама и другим установама, као и примерци намењени сарадницима. Публикација је представљена на Сајму књига у Београду у оквиру представљања нових издања Матице српске.

Паралелно са радом на Грађи за Лексикон писаца Југославије Редакција је припремала нови пројекат – Лексикон писаца српске књижевности. Током 2012. године сви уредници учествовали су у изради азбучника на слова А и Б и своје прилоге слали Редакцији. Подељена су прва задужења, а Редакција је примила и прве обраде. У 2013, 2014. и 2015. години настављено је прикупљање грађе која је потом редакторски обрађивана. Прикупљено је 145 одредница на слово А и 194 на слово Б, што чини отприлике трећину укупног броја одредница које треба да обухвати први том. Велики број одредница је у процесу рада. Настоји се да се прошири мрежа сарадника, будући да је између периода активног рада на претходном пројекту и његовог завршетка протекло доста времена, па је и број сарадника био значајно смањен. Одзив није незадовољавајући, али одговара неизвесном стању везаном за финансирање пројекта. С обзиром на то да су, истовремено, отежани материјални положаји сарадника, и с обзиром на чињеницу да нема могућности да се поуздано предвиде прилив средстава и термини исплате, сарадници нису изгубљени, али је пројекат нужно пао на њиховим „листама приоритета", па довршавање појединих јединица иде доста споро. У складу с овом чињеницом, може се констатовати да је и ширење мреже сарадника знатно отежано, упркос напорима чланова Редакције и главног уредника да мотивишу нове ауторе на сарадњу. Сем тога, када је реч о млађим сарадницима, неповољно се одражава и релативно ниско вредновање сарадње у лексиконима националног типа са становишта Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

ЕДИЦИЈА БИБЛИОГРАФИЈЕ
(руководилац пројекта: проф. др Александра Вранеш)

Током четворогодишњег извештајног периода у оквиру Едиције „Библиографије" наставило се са радом на редиговању другог тома *Српске библиографије 1851–1879*, аутора Душана Панковића. Библиографија обима 10.000 библиографских јединица представља тематску целину са првим томом. Рад на прикупљању података за преостали део библиографских јединица настављен је током година, до сада је урађено 9000 библиографских јединица.

Завршило се са процесом припреме за штампу *Библиографије часописа Мисао*, обима 5030 библиографских јединица, аутора Добрила Аранитовића. Урађен је

регистар аутора, преводилаца, регистар разрешених псеудонима, шифара и иницијала, регистар неразрешених псеудонима, шифара и иницијала, као и предметни регистар. По донетој одлуци да ИП „Службени гласник" буде саиздавач приликом објављивања књиге *Библиографија часописа Мисао* Добрила Аранитовића, уследило је потписивање Уговора о сарадњи на објављивању *Библиографије часописа Мисао* 1. децембра 2011. године. Послови на припреми за штампу *Библиографије* окончани су и књига је изашла из штампе 2013. године.

Објављена је књига *Библиографија српске гитаристичке литературе. Од првих трагова до 2000*. аутора Уроша Дојчиновића, чиме је Лексикографско одељење обогаћено још једном посебном публикацијом.

Обим књиге је 399 страна, а састоји се од музиколошко-књижевно-историјске студије и библиографије од 914 јединица. Предмет књиге је библиографија трзалачких кордофона на простору Србије, у периоду од првих трагова до 2000. Циљ књиге био је да се истражи, ревидира, анализира и представи јавности библиографска грађа која садржи информације о свим теоретско-практичним аспектима трзалачких кордофона, са акцентом на најзначајнијим представницима, лаути и гитари.

Настављен је рад на *Библиографији о Стерији*, као и на *Библиографији Матице српске* (у сарадњи са Библиотеком Матице српске), аутора Марије Јованцаи. До сада је урађено 90% од планираног обима библиографских јединица.

Настављен је рад на формирању азбучника *Лексикона српских библиографа*.

Дат је предлог активности и редослед задатака који се подразумевају у изради *Библиографије фототипских издања* чији је аутор мр Душица Грбић.

Одељење за друштвене науке

Одбор Одељења је водио бригу о свим активностима Одељења везаним за научноистраживачку и издавачку делатност, као и о осталим активностима везаним за представљање научне мисли из области друштвених наука. У извештајном периоду са задовољством се може забележити да се научноистраживачки рад наставио упркос смањеном финансирању. Ипак је омогућено да добијени резултати истраживања буду присутнији у научној јавности преко часописа и научних монографија, који су део издавачке делатности Одељења. Стручни сарадници Одељења су Мирјана Зрнић, за научноистраживачку делатност, и Владимир Николић, за издавачку делатност.

НАСЕЉА И СТАНОВНИШТВО ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта: проф. др Бранислав Ђурђев)

Изучавање насеља и становништва у Војводини започето је у оквиру Научног одељења Матице српске још 1956. године. Настављено је и када је ово одељење прерасло у Одељење за друштвене и Одељење за природне науке Матице српске. Пројекат је мултидисциплинаран и обухвата археолошка, историјска, етнолошка, социолошка, географска, демографска и друга истраживања.

Социолошки модел *одрживог* руралног развоја у нас
(носилац теме: проф. др Милован Митровић)

Резултати истраживања на теми „Социолошки модел *одрживог* руралног развоја у нас" саопштени су у раду *Модуларни модел одрживог локалног и руралног развоја Србије* на симпозијуму „Дани Сретена Вукосављевића" који је одржан 10. септембра 2012. године.

У раду су разматрани проблеми и модели одрживог локалног и руралног развоја Србије. Идући од ширих ка ужим моделима регионалног развоја, аутор се залаже за децентрализовани регионални и локални развој као шири оквир интегралног руралног развоја, који, поред модерне пољопривреде, у селима подстиче оснивање малих индустријских предузећа, занатских радионица, разних типова задруга, услужних сервиса и агенција (као што су оне за сеоски туризам), све до модерно дизајниране традиционалне кућне радиности и сеоског културног (фолклорног) стваралаштва. У том смислу се препоручује модуларни модел одрживог локалног и руралног развоја, који је у ствари најреалнија опција у кризним околностима, у сиромашним друштвима и заосталим локалним срединама. Ово је модел који полази од добрих примера компаративно сличних средина.

Српско село у XX веку
(носилац теме: проф. др Милован Митровић)

Резултати истраживања на овој теми саопштени су у главном реферату на научном скупу „Проблеми развоја села у Србији", који је одржан 17–18. априла 2013. године у Београду, у организацији САНУ. У првом делу рада разматрани су теоријска начела и глобални контекст одрживог руралног развоја као типичног облика зависног друштвеног развоја и проблеми са којима се Србија, српско село и пољопривреда суочавају. У другом делу указује се на неопходност нове аграрне и социјалне реформе у Србији, која би обухватила: правно и техничко уређење обрадивог земљишта и добровољно укрупњавање поседа (уз комасације, арондације и друге мелиоризације); уређење водотокова (ради изградње система за наводњавање и спречавање поплава); хоризонтално и вертикално организовање пољопривредника (у задруге, акционарска, гранска и друга пословна удружења; јачање сеоске самоуправе (формирање малих сеоских општина у брдско-планинским и пограничним сеоским подручјима, уз правну и политичку реафирмацију месних сеоских заједница); у културној политици осигуравање системске државне потпоре аграрним научним институцијама, формирање локалне мреже за трансфер примењених стручних знања у аграру, реформа сеоских школа и локална подршка сеоским домовима културе, спортским клубовима и сеоским културним манифестацијама. Даље, у закључцима се синтетизују главни теоријски налази о проблемима, моделима и актерима одрживог руралног и аграрног развоја и операционализују могућа конкретна решења институционалних реформи у Србији. На крају, предлаже се да Народна скупштина Републике Србије формира национални савет за село и пољопривреду, као надстраначко, независно и компетентно радно тело које би своје стручно мишљење о законским предлозима који се односе на одрживи развој села и пољопривреде, на постојећу стратегију и текуће мере аграрне политике, благовремено предочавало посланицима и надлежним министарствима.

Резултати рада на овој теми садржани су у раду саопштеном као пленарни реферат на научном скупу „Здравље сеоског становништва", који су организовали Одбор за село САНУ и Медицински факултет Универзитета у Београду, 21–22. октобра 2014. године.

Рад се састоји из три дела. Први део рада има уводни карактер и у њему се теоријски разматрају специфичности традиционалних сељачких друштава и особености народне сељачке културе. У том контексту здравствена култура у селу се одређује као један својеврстан тип поткултуре која је структурни део сељачког друштва и културе, а функционално део здравствене културе неког конкретног друштва.

Други део рада односи се на опис и анализу главних друштвених промена које су представљале велики цивилизацијски преокрет у српском селу у XX веку у начи-

ну рада, становања, исхране и свакодневног друштвеног живота уопште. Културне иновације су омогућиле механизацију, хемизацију, биогенетску и технолошку модернизацију наше пољопривреде, уз које су дошли и сасвим нови ризици за људско здравље као основну егзистенцијалну вредност.

Трећи, закључни део рада има критички и акциони карактер и указује на ургентну потребу за покретањем нове културне акције здравственог просвећивања житеља наших села. Пледира се за оздрављење српског друштва уопште, а посебно његових здравствених институција – заокретом од потрошачке ка продуктивној оријентацији и окретањем превентивној здравственој заштити као основи нове здравствене културе и лекарске праксе, по моделу „боље спречити него лечити". У том циљу се предлаже јавна културна акција у коју би се укључиле све здравствене и просветне институције националног, регионалног и локалног значаја (министарства здравља и просвете, локални домови здравља, сеоске школе и средства информисања). Јавна акција била би усмерена на успостављање системске заштите свих грађана, а пре свега здравља школске деце и здравствено збрињавање старих људи.

У 2015. години на научном скупу „Проблеми одрживог развоја села у брдско-планинском подручју Србије", који је одржан у Врњачкој Бањи 21. и 22. маја, у организацији САНУ (Академијског одбора за село) саопштен је уводни реферат под називом *Села и становништво у брдско-планинским подручјима Србије*, који је припремљен за објављивање у зборнику радова. У раду се разматрају проблеми и модели одрживог локалног и руралног развоја брдско-планинских подручја Србије која су у последњих пола столећа изложена убрзаним процесима депопулације. Искуствену основу рада представља социолошко-демографска анализа статистичких података о главним структурним променама које су се одиграле у српском селу у последње две деценије, у светлу најновијих статистичких података Пописа становништва, домаћинстава и станова 2011, као и Пописа пољопривреде 2012, са посебним нагласком на брдско-планинска села и Регион Јужне и Источне Србије. У закључку се предлаже да се у погледу могућности за одрживи развој установе релевантне разлике између појединих типова села којима се морају посебно прилагођавати разне мере секторских политика. То су: 1) угашена села, 2) нестајућа села, 3) одржива села, 4) перспективна села, и 5) угледна села. За одржива села у брдско-планинским подручјима предлаже се специфичан државни програм популационе и аграрне политике као стратешки важан сегмент свеукупне популационе обнове српског друштва и нове аграрне и социјалне реформе у Србији.

У издању Републичког завода за статистику 2015. објављена је монографија *Села у Србији: Промене структуре и проблеми одрживог развоја*, која представља социолошко-демографску анализу промена руралне и аграрне структуре у светлу најновијих статистичких података Пописа становништва, домаћинстава и станова 2011, као и Пописа пољопривреде 2012. године.

Специфичности социјализације деце и омладине у Војводини и појава насиља
(носилац теме: проф. др Гордана Вуксановић)

У току 2012. године анализиран је утицај школе, породице и ужег социјалног окружења на појаву насилног понашања ученика основних школа. Основни извор података представљали су емпиријски подаци прикупљени током истраживања које је спроведено у основним школама на подручју Града Новог Сада. Поред наведеног, коришћена је и релевантна научна и стручна литература. Посебна пажња посвећена је утицају школе, тј. односу наставника и ученика. Претпостављено је да квалитет њихове комуникације може да оствари значајан утицај на спречавање али и појаву насилног понашања ученика. Истраживање је показало да на успоста-

вљање поверења и прихватање ауторитета наставника утичу: отвореност наставника за комуникацију, истоветан однос према свим ученицима у одељењу, помоћ при савладавању градива, организација часа. Резултати истраживања саопштени су под називом „Улога савременог васпитача у спречавању насилног понашања ученика" на симпозијуму са међународним учешћем „Васпитач у XXI веку" који је одржан у Алексинцу 2012. године. Резултати истраживања објављени су у следећим радовима: 1) Гордана Вуксановић, „Реформа високог образовања: квалитет односа између наставника и студената", *Наше стварање*, Зборник радова са Симпозијума са међународним учешћем „Васпитач у XXI веку", Алексинац 2012; 2) Гордана Вуксановић, „Незапосленост–сиромаштво–реформе", тематски зборник *Социјални идентитет у условима кризе: запосленост и незапосленост*, Нови Сад 2012; 3) Гордана Вуксановић, „Кретање становништва Србије у периоду од 1991. до 2011. године", зборник резимеа са научног скупа са међународним учешћем *Промене у друштвеној структури и покретљивост*, Нови Сад 2012; 4) Гордана Вуксановић, „Појава и развој социологије на Филозофском факултету у Новом Саду", тематски зборник *Сто година социологије у Србији*, Београд 2012; 5) Gordana Vuksanović, „Influence of higher education reform on the movement of intellectual emigration to Serbia" Midterm conference of the research network 35 „Sociology of Migration", Paris, 2012 3–4 September 2012.

Утицај реформе високог образовања на емиграцију становништва Војводине
(носилац теме: проф. др Гордана Вуксановић)

На основу релевантне научне и стручне литературе и статистичких података, током 2013. године испитиван је утицај реформе високог образовања на емиграцију високообразованог становништва. Анализирана грађа односи се на емиграцију из Србије, с посебним освртом на интелектуалну емиграцију. Урађена је исцрпна анализа статистичких података. Обухваћен је период од 1971. године до последњег пописа становништва. У наредном периоду наставиће се са анализом релевантне грађе и започети израда инструмента и узорка на основу којих ће се реализовати емпиријско истраживање. У току 2013. године објављени су следећи радови: Гордана Вуксановић (2013), „Улога савременог васпитача у спречавању насилног понашања ученика", *Наше стварање*, Зборник радова са Симпозијума са међународним учешћем, Алексинац: Висока школа за васпитаче струковних студија; Гордана Вуксановић, „Mixed Households/Estates in the Condition of Deindustrialization", in: *Deindustrialization: Phenomena, Consequences*, University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Novi Sad; Данило Томић и Гордана Вуксановић (2013), *Кретање становништва и улога локалне самоуправе у развоју села, перспективе развоја села*, Београд: САНУ; Vuksanović Gordana (2013), *Students' workload as an indicator of the quality of studies*, Novi Sad: Faculty of Philosophy.

У току 2014. године прикупљена је и анализирана грађа која се односи на емиграцију из Војводине, с посебним освртом на интелектуалну емиграцију. Анализа статистичких података обухватила је период после Другог светског рата до последњих расположивих података. На основу релевантне литературе и статистичких података започета је израда инструмента и узорка на основу којих ће се реализовати емпиријско истраживање о утицају реформе високог образовања на емиграцију високообразовног становништва Војводине. Истраживање обухвата студенте образовних институција са подручја Града Новог Сада. Један од циљева истраживања је да укаже на сличност, односно разлике према емиграцији студената академских и струковних студија. Издвајање интелектуалне емиграције као субјекта истраживања омогућава препознавање проблема са којима се суочавају млађе генерације након завршавања студија, а који утичу на доношење одлуке о емиграцији, омогу-

ћавају анализу проблема на нивоу појединца, породице и друштва, и планирање будућег развоја на основу људског потенцијала.

У току 2014. године објављени су следећи радови: 1) Gordana Vuksanovic and Imre Nagy (2014), *Natural disasters and their impact: socio-economic issues*, Socio-economic forms of inequality: proceedings /editors A. Lošonc, A. Ivanišević, University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Novi Sad (у штампи); 2) Група аутора (2014), *SEERISK 2014. Guideline on climate change adaptation and risk assessment in the Danube macro-region*, National Directorate General for Disaster Management, Hungary.

У току 2015. године прикупљена је и анализирана грађа која се односи на реформу високог образовања. Посебна пажња посвећена је анализи међународних докумената који пружају основне смернице земљама укљученим у реформу. На основу релевантне литературе и статистичких података припремљен је и инструмент на основу кога ће се реализовати емпиријско истраживање о утицају реформе високог образовања на емиграцију високообразованог становништва Војводине. С обзиром на то да је један од циљева истраживања да се укаже на сличности, односно разлике у односу према емиграцији студената академских и струковних студија, посебна пажња посвећена је испитивању социодемографских карактеристика студената струковних студија и њиховом поређењу са студентима академских студија. Проблем емиграције анализираће се на нивоу појединца, породице и друштва. Квалитет инструмента за прикупљање података проверен је путем пилот истраживања.

У овој години објављени су следећи радови:

1) Vuksanović Gordana (2015), „Reform of higher education as a factor of stratified reproduction: example of Serbia", Prague, 25–28 August 2015, *ESA 12th Conference, Differences, Inequalities and Sociological Imagination, Programme book*;

2) Gordana Vuksanović and Imre Nagy (2015), *Awareness of natural disasters caused by climatic changes – a case study: municipality of Kanjiža*, Novi Sad: University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences.

У издавачкој процедури су и рукописи две монографије: *Природне катастрофе у свести становништва и спремност за суочавање са њима*, аутора Гордане Вуксановић и Имреа Нађа, и *Реформа високог образовања: предности и недостаци*, ауторке Гордане Вуксановић.

Проблеми природног прираштаја сеоског становништва АП Војводине
(носилац теме: проф. др Бранислав Ђурђев)

Током 2012. године, као резултат рада на теми, публиковано је више научних и стручних радова о проблематици становништва Војводине. У часопису Департмана за географију Западног универзитета у Темишвару *Geographica Timisiensis*, у 2011. години, публикован је рад под насловом „Population Aging of Vojvodina Province-Demographic Challenges" (XX, 1: 87–94). Аутори рада су др Даниела Арсеновић, др Бранислав Ђурђев и др Вања Драгићевић. У раду се указује на проблем интензивног старења становништва војвођанске популације, који оставља нарочито велике и непоправљиве последице у мањим, сеоским срединама, где је већ неколико деценија природни прираштај низак и негативан, и заједно са старењем становништва води ка демографском пражњењу и изумирању бројних села. У раду је указано и на проблем економске одрживости и одрживости пензионог система, јер је у условима ниског и недовољног фертилитета притисак старог становништва на контингент становништва радноспособног узраста све већи. Поред депопулације и економске одрживости, у раду је истакнута и потреба збрињавања старог становништва и доношење мера које ће подједнако спроводити како држава тако и локална заједница којој старо становништво припада.

У *Зборнику радова Департмана за географију, туризам и хотелијерство* (Нови Сад) публикован је рад под називом „Природни прираштај и његов утицај на промену броја становника студија случаја – Општина Тител" (2011, 40: 31–43). Аутори рада су: Љубица Ивановић, Бранислав Ђурђев, Јелена Миланковић и Смиљана Ђукичин. У раду су анализиране природне компоненте кретања становништва и њихов допринос промени броја становника, док је у последњој деценији XX века природни прираштај у овој општини био негативан, тако да је пораст броја становника присутан једино захваљујући позитивном миграционом салду.

Демографски развој сеоског становништва Војводине
(носилац теме: проф. др Бранислав Ђурђев)

У оквиру теме везане за демографски развој сеоског становништва Војводине, током 2013. године резултати истраживања приказани су у два рада: „Старосна структура становништва Шајкашке у другој половини XX века", аутора Љубице Ивановић Бибић, Бранислава Ђурђева и Саше Кицошева, и „Промене етничке и верске структуре Шајкашке", Саше Кицошева, Љубице Ивановић Бибић и Бранислава Ђурђева. Оба рада представљена су на научном скупу „Шајкашка – простор, становништво, прошлост", који је одржан у Матици српској, 19. октобра 2013. године у организацији Одељења за друштвене науке Матице српске, а под покровитељством Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање Владе Војводине.

У оквиру ове теме на симпозијуму посвећеном демографској политици у Републици Српској, представљен је рад о демографском развоју становништва на почетку XXI века (симпозијум је одржан у Бањалуци). У периоду 2002–2011. године број становника у Војводини се годишње смањивао скоро за 11.000, а у поређењу са другим регионима у земљи, уочено је да је годишња промена броја становника, изражена кроз стопу раста, у Војводини готово иста као и у региону Шумадије и Западне Србије. Поред констатованог пада укупног броја становника, оно што се издваја јесте смањење удела сеоског становништва у укупном броју. Наиме, апсолутни број и градског и сеоског становништва се смањује, али се удео градског становништва у укупном повећава, док се удео сеоског становништва смањује. Тако је између пописа 2002. и 2011. удео градског становништва порастао са 56,7% на 59,4%, док се удео сеоског становништва смањио са 43,3% на 40,6%. Такође, публикован је рад у категорији M21: A. Dragin, B. Đurđev, T. Armenski, T. Jovanović, D. Pavić, A. Ivkov Džigurski, K. Košić, S. Favro (2014), „Analysis of the labour force composition on cruisers: The Danube throught Central and Southeast Europe", *Journal of Transport Geography* (39: 62–72).

У 2014. години одржан је и Пети међународни симпозијум „Академик Бериславе Бета Берић", посвећен људским ресурсима и регионалном развоју. Рад симпозијума је организован кроз пет сесија, а један део сесије (демографски изазови на основу пописа становништва 2011, искуства пронаталитетне популационе политике, као и регионални одговори на страх од изумирања) био је посвећен актуелним демографским проблемима сеоског становништва Војводине. Демографски развој становништва модерног света има неповољне тенденције због тога што број умрлих надмашује број живорођених (природна депопулација). У наредних тридесет година демографски развитак биће ограничавајући фактор свеукупног развоја Србије, јер ће се становништво зависно од варијанте пројекције смањити од 3,6 до 14,6%. Није проблем укупно смањење већ погоршање „квалитета" становништва. У том контексту, ситуација је посебно неповољна у сеоским срединама, где у наредних пола века прети потпуно изумирање становништва. Због тога је неопходно размотрити последице и могућа решења проблема депопулације, која је нарочито изражена у сеоским срединама.

Прилагођавање демографским променама значи да друштво настоји да предупреди и олакша проблеме који ће се јавити услед депопулације. Ови проблеми јављаће се и на глобалном и на индивидуалном плану, и они су у земљама захваћеним старењем све изразитији, те је та искуства потребно имати у виду и размишљати о њиховој примени у специфичним условима Војводине, па и Србије, која је и земља у развоју и земља захваћена старењем. На глобалном плану десиће се велике промене у пословању: производња робе за треће доба биће у успону, неки сектори економије, нпр. туризам, обраћаће се све више старима, те ће се развијати бањски туризам, крстарења; земље захваћене депопулацијом настојаће да технологијом надоместе недостатак радне снаге у одређеним секторима економије, а пошто ова мера није лако остварива, прибегава се реформи пензионог система, која обавезно значи подизање старосне границе за државну пензију и/или смањивање износа државних пензија. Ова мера има високу политичку цену, буне се сви, и радноактивни и пензионери. Пошто ће удео пензионера бити све већи, они ће у демократским друштвима имати све већи политички утицај. Због тога ће бити нужно омогућити што нормалнији свакодневни живот својим старијим грађанима, и то пре свега претварањем вишка школа у старачке домове, изградњом пензионерских села, уклањањем архитектонских препрека, ивичњака у граду, увођењем лифтова у аутобусе, стимулисањем кућне доставе робе. На индивидуалном плану изазови ће бити још разноврснији. Активност ће бити померена ка старијем годишту, са нагласком на целоживотном образовању и раду од куће. Када су у питању финансије, пензије ће бити све мање и многи ће тражити решење у додатним пензијским осигурањима. Наследници ће бити богатији, али ће на наследство чекати дуже, трошкови ће бити све већи.

На ову тему представљена су два рада: „Retirement villages: A chance for a village renewal" Бранислава Ђурђева, Даниеле Арсеновић и Бојана Ђерчана који је презентован на Петом конгресу Европске асоцијације географа (Fifth EUGEO Congress on the Geography of Europe Convergences and divergences of geography in Europe), који је одржан у Будимпешти од 30. августа до 2. септембра 2015. године.

Други рад под називом „Суочавање са изазовима депопулације", Бранислава Ђурђева и Даниеле Арсеновић, представљен је на скупу Четврти српски конгрес географа под називом „Достигнућа, актуелности и изазови географске науке и праксе", који је одржан на Копаонику од 7. до 9. октобра 2015. године. Рад је публикован у зборнику радова са скупа *Достигнућа, актуелности и изазови географске науке и праксе* I–II (Београд: Географски факултет, 2015).

Утицај температуре ваздуха на сезоналност морталитета у Новом Саду
(носилац теме: др Даниела Арсеновић)

Први резултати истраживања на овој теми представљени су у раду Даниеле Арсеновић, Стевана Савића и Бранислава Ђурђева „The Time Course of Temperature Related Mortality" на научном скупу „Проблеми и изазови савремене географске науке и наставе", одржаном на Копаонику. Рад је објављен у зборнику са скупа *Међународни научни скуп: Проблеми и изазови савремене географске науке и наставе* (Београд: Географски факултет, 2012). Сигурно је да на морталитет становништва утиче и његова просечна старост. Због тога је, приликом анализе сезоналности морталитета, потребно узети у обзир и старење становништва, како би се прецизније, уз помоћ различитих статистичких метода, доказао, односно искључио утицај температуре и старења на смртност становништва. Уредништву *Зборника радова Департмана за географију, туризам и хотелијерство* у Новом Саду предат је рад под насловом „Карактеристике и изазови старења становништва Новог Сада" Даниеле Арсеновић и Бранислава Ђурђева.

Активно старење становништва Војводине
(носилац теме: др Даниела Арсеновић)

Старење становништва један је од најважнијих демографских проблема становништва Војводине, а уједно и један од највећих изазова друштва и локалне заједнице. Како је 2012. година у Европској унији проглашена за годину активног старења становништва, са циљем да се укаже на проблеме старог становништва, али и на потребу за њихово активно укључивање у друштвени живот, пре свега локалне заједнице, јавила се потреба да се овој појави посвети више пажње и на простору Војводине. Становништво Војводине карактерише висока просечна старост становништва која је према подацима пописа становништва из 2011. године износила 41,8 година. Само у Општини Жабаљ и Граду Новом Саду (без општине) просечна старост становништва била је испод 40 година. У Општини Жабаљ она је износила 39,7 година, а у Новом Саду 39,8 година, док је у свим осталим општинама она била изнад 40 година. У појединим насељима старост становништва прелази чак и 50 година. На основу резултата пописа из 2011. године урађене су и прве пројекције старог становништва. Коефицијент оптерећености старим становништвом у Војводини данас износи око 23,3%, а на основу урађених пројекција број становника старости 65 и више година још више ће се повећавати, па ће тако у 2050. години коефицијент оптерећености бити скоро два пута већи него данас. Због очекиваног раста старог становништва, број становника старости 80 и више година такође ће бити значајно повећан. Ниске стопе фертилитета међу младим паровима, које се бележе последњих деценија, и повећање очекиваног трајања живота становништва главни су разлози старења становништва Покрајине. Повећање броја старих вршиће све више притисак на пензиони систем, који у условима интензивног старења и недовољно развијене економије постаје неодржив.

На Шестом научно-стручном скупу „InterRegioSci 2013" у организацији Покрајинског секретаријата за науку и технолошки развој који је одржан у Скупштини АП Војводине 8. маја 2013. представљен је део првих резултата под насловом „Изазови старења становништва у Војводини". Аутори су Бранислав Ђурђев, Даниела Арсеновић, Владимир Стојановић, Вања Драгићевић и Бојан Ђерчан.

У свету је 2000. године број лица старих 60 година и више први пут био већи од броја деце старости до 15 година. Због тога се оправдано може рећи да становништво модерног света стари, а друштво свесно последица и изазова старења покушава да се прилагоди овом демографском процесу. Због тога је 2012. година проглашена за годину активног старења у Европи. Сваке године, Нобелова недеља дијалога посвећује се актуелним проблемима савременог друштва, а године 2012, тачније 9. децембра, током Нобелове недеље дијалога разговарано је о демографским променама и то пре свега о старењу становништва, последицама старења, али и прилагођавању овим променама. Старењу становништва приступило се са различитих аспеката. Тако су на пример отворена питања: да ли модерна технологија фаворизује само млађе генерације; на који начин је могуће одржати тржиште рада са старијим радницима и да ли се имиграцијом могу ублажити неке последице старења становништва. У овом погледу наша земља прати демографске појаве модерног света, па ће старење становништва неминовно наметнути потребу прилагођавања друштва потребама старих лица.

На основу урађених пројекција старог становништва, може се закључити да ће се удео старих лица до средине XXI века повећавати, а најбржи раст имаће старо становништво (становништво старости 80 и више година), чији ће се број у Војводини у наредних четрдесетак година дуплирати. Као део рада у оквиру ове теме на конференцији у Темишвару („New trends in territorial regeneration strategies – between spatial justice and economic reason. Local answers to the consequences of globalization")

излаган је рад под насловом „Spatial distribution and demographic aspects of urban population in Vojvodina Province at the beginning of 21st century", аутора Даниеле Арсеновић, Бранислава Ђурђева и Александра Кнежевића. Такође, као једна од активности у оквиру ове теме на Петом међународном симпозијуму „Академик Берислав Бета Берић" (13–14. новембар 2014), посвећеном људским ресурсима и регионалном развоју, предложена је посебна сесија о активном старењу становништва. На овој сесији су поред стручњака из Србије присуствовале и колеге из Републике Српске (Босна и Херцеговина), Хрватске и Румуније, а као резултат дискусије не само ове сесије већ и скупа у целини, изнет је предлог да наредни, шести симпозијум, буде посвећен квалитативном прилагођавању последицама старења.

Просечна старост становништва Србије износи 42,2 године, док је просечна старост становништва Војводине мало мања и износи око 41,7 година. Удео старог становништва (65 година и више) већи је од удела младог, због чега становништво Војводине, као и целе Србије, спада у свету међу демографски веома старе популације. Урађене пројекције за контингент старог становништва Војводине упозоравају да ће се његов број и удео у укупном становништву драстично повећавати и то са 16,3% у 2011. години на 24,4% у 2041. Такође, број остарелог становништва (80 и више година) повећаваће се још бржим темпом, тако да ће његов удео порасти са 3,1% у 2011. на 7,5% у 2041. години. Просечна старост становништва Војводине у периоду до 2041. године порашће на 44,7 година. Све ово указује и на велику оптерећеност радно способног становништва контингентом старог становништва, што показује и коефицијент оптерећености старим становништвом, који ће у наведеном периоду порасти са 23,5% на 40,7%. Битно је истаћи да су наведене пројекције рађене у варијанти високог фертилитета, што представља најоптимистичнији сценарио, а да ће у варијанти ниског фертилитета (који представља најреалнији демографски сценарио) просечна старост становништва Војводине износити чак 47,5 година.

Оваква демографска слика суочава земљу са низом изазова: повећањем броја и удела старог и остарелог становништва повећава се број хроничних болесника, пад броја становника, трансформација породице, промена услова на тржишту рада и пензије, потреба за стварањем другачијег социјалног система осигурања, као и стварање нових изазова за економију. У том контексту презентован је рад „Прилагођавање процесу старења становништва: искуства и примери добре праксе". Рад је представљен на скупу Четврти српски конгрес географа „Достигнућа, актуелности и изазови географске науке и праксе", који је одржан на Копаонику од 7. до 9. октобра 2015. године. Рад је публикован у целини у истоименом зборнику *Достигнућа, актуелности и изазови географске науке и праксе* (Београд: Географски факултет, 2015). У раду је представљен модел *age friendly* града. Модел је предложила Светска здравствена организација и представља добар пример прилагођавања старењу становништва.

Топонимија средњовековног Срема
(носилац теме: мр Жарко Димић)

У току трајања овог пројекта сакупљено је мноштво података о насељима (и пустарама) у Срему током средњег века (до 1526. године). Након неколико узастопних селекција дошло се до неколико стотина места која су се, већином сигурно, а делом вероватно, налазила на територији Срема која припада Републици Србији.

Коришћен је велики број релевантне литературе, како оне најстарије тако и оне која је резултат најновијих истраживања. Ту се првенствено мисли на публикације средњовековне грађе од стране мађарских, али и других историчара, путописаца, хроничара итд. (György Fejér, Gusztáv Wenzel, Pesty Frigyes, Imre Nagy, Gyula Nagy, Csánki Dezsö, E. Mályszc, Carolus Wagner, Albericus Aquensis, Ansbertus итд.). Поред

оних похрањених у библиотекама и архивима, добар део ових радова и грађе прибављен је путем интернета. То се нарочито односило на грађу и литературу чије би директно коришћење захтевало додатна материјална средства. Такође, коришћена је и грађа похрањена у нашим архивима и сродним установама (Историјски архив Срем, Сремска Митровица; Архив Војводине; Архив САНУ, Сремски Карловци; Завод за заштиту споменика културе, Сремска Митровица), и то она која се односи на XVIII век. У питању су разни пописи становништва, села и пустара, као и скице и описи разграничења манастирских и властелинских имања у том периоду. На тај начин је идентификовано и обрађено преко 300 насеља. Међу њима има и оних која до сада нису били забележена у нашој литератури, или им је била непозната локација.

За већину насеља утврђена је тачна или приближна локација. У ту сврху коришћени су катастарски планови сремских места, старе и новије географске и топографске карте. Остварени су контакти и са месним канцеларијама, односно појединцима који познају локалне топониме, као и познаваоцима латинског и мађарског језика, због превођења делова грађе.

Резултати су обједињени у рукопис научне монографије, који је предат Одељењу.

За уводни део састављен је један свеобухватни преглед историје Срема у средњем веку (до 1526), док је у прилогу дато неколико историјских мапа, које сликовито показују распоред насеља у Срему у различитим периодима средњег века.

Насеља и становништво Срема у XVIII веку
(носилац теме: мр Жарко Димић)

Како је и предвиђено планом рада, у првој години рада на наведеној теми приступило се сагледавању до сада публикованих истраживања на тему становништва Срема, са посебним освртом на период с краја XVII века и целог XVIII века. Консултована је и критички обрађена обимна домаћа и страна литература. Сачињена је прегледна база података, која ће након додатног сређивања послужити као добра полазна основа за наставак истраживања. Размотрени су и различити приступи демографској проблематици код разних аутора, што ће бити значајно у завршној фази рада, приликом обликовања самог рада. Истовремено са радом на литератури успостављени су контакти са лицима са територије целог Срема, која би својим сазнањима могла да помогну у реализацији појединих сегмената овог пројекта, па су тако током 2013. године успостављени контакти (Радован Сремац – Шидска општина; Душко Лупуровић – Инђијска општина; и одређен број лица за поједина сремска села). Овим контактима добијени су одређени подаци везани за становништво појединих делова Срема за XVIII век. У овом извештајном периоду приступило се прегледању одређених фондова архивских установа у нашој земљи, у којима је похрањена грађа о Срему за наведени период (Историјски архив Срем, Сремска Митровица; Архив Војводине, Нови Сад; Архив САНУ, Сремски Карловци). У немогућности да се стекне непосредан увид у грађу у страним архивима, ослањало се на интернет базе података Државног архива Мађарске (фонд Urbaria et Conscriptiones). На овај начин сакупљен је већи број пописа становништва и имовине из разних периода XVII века, који ће уз накнадно прибављене бити најважнији извор о становништву Срема у XVIII веку. На основу сакупљене грађе састављен је општи оквир будућих истраживања, који ће бити употпуњаван у наредним истраживањима током 2014. године и прилагођаван новим сазнањима у истраживању.

Према плану рада на овој теми за 2014. годину планирана су првенствено теренска истраживања у музејским и архивским установама, црквама и месним кан-

целаријама, као и фотографисање и копирање грађе која ће се касније обрађивати. Тако су успостављени нови контакти са одређеним појединцима и установама, са којима је током године остварена успешна сарадња. Сарадња је остварена у Шиду, Бешки, Босуту, Земуну, Руми и другим местима у Срему. Остварена је и сарадња са појединим црквеним оштинама које поседују архиву с подацима из XVIII века. С овим истраживањима упоредо је настављен рад на прикупљању и копирању грађе о становништву Срема у архивима у Сремској Митровици и Сремским Карловцима, као и у Библиотеци Матице српске. На тај начин постојећа база података о становништву Срема у XVIII веку знатно је увећана. У изгледу је и сарадња за носиоцима одређених интернет страница који се баве пореклом и миграцијама становништва Србије, а преко њих и Етнографским институтом САНУ. Из ових извора очекује се обиље корисних података о становништву Срема. У истраживања су укључене и све доступније и обимније дигиталне базе података из архивске грађе и дигиталне библиотеке Аустрије (Национална библиотека Аустрије). Пронађени су многи драгоцени извори који се тичу проблематике становништва Срема у XVIII веку. Сва прикупљена грађа критички се анализира, сређује и уобличава у форму научног рада.

Према плану рада на овој теми у 2015. години селектовани су, анализирани и обрађивани прикупљена грађа и други материјал, те је приступљено уобличавању у форму научног рада резултата добијених на основу претходних истраживања. Такође, објављена су последња истраживања у музејским и архивским установама, црквама и месним канцеларијама. Настављена је комуникација са старим сарадницима из разних сремских места који су достављали податке из својих места, како оне објављене тако и необјављене. Ово се нарочито односи на податке из разних црквених општина, које поседују архиву са подацима из XVIII века. И даље се ради на прикупљању и копирању грађе о становништву Срема у XVIII веку у архивима у Сремској Митровици и Сремским Карловцима, као и у Библиотеци Матице српске. Успостављен је контакт са уредницима интернет стране која се бави пореклом и миграцијама становништва Србије, те су добијене корисне информације о становништву Срема. Такође, путем доступних и све обимнијих дигиталних база података из архивске грађе и дигиталних библиотека (Национална библиотека Аустрије) пронађени су многи драгоцени извори за проблематику становништва Срема у XVIII веку. У претходној години установљена база података о становништву Срема током XVIII века, ове године, 2015, знатно је увећана и скоро комплетирана. До сада сакупљена грађа о становништву Срема у XVIII веку редовно се критички анализира, сређује и постепено уобличава у форму научног рада.

Дневне миграције активног становништва Војводине
(носилац теме: проф. др Слободан Ћурчић)

Истраживања на овој теми у 2012. години одвијала су се успореније од планираних пре свега због кашњења објављивања података пописа становништва из 2011. године. Подаци претходних пописа (1961, 1971, 1981, 1991. и 2002) о активностима и делатностима становништва и дневним мигрантима током претходне три године прикупљени су и статистички обрађени. До сада су објављени само прелиминарни подаци о броју становника 2011. године по насељима, који се за потребе овог истраживања не могу користити.

Током 2014. године рад на овој теми био је усмерен на подручје Баната и на гравитациона подручја четири основна банатска града: Зрењанина, Панчева, Кикинде и Вршца. Анализе су обављене на основу података пописа становништва из 1961, 1971, 1981, 1991. и 2002. године, углавном на подацима о броју становника, насеља, економским структурама становништва, старости становништва и месту

рада. У међувремену Републички завод за статистику обрадио је податке пописа становништва из 2011. године о дневним миграцијама на бази општина, тако да је започета обрада и тих података. И на крају 2015. године још увек нису објављени подаци пописа становништва из 2011. године који се односе на дневне миграције становништва на бази насеља, а који су неопходни да се рад на овој теми заврши.

Старосно-полни контингенти становништва Војводине
(носилац теме: проф. др Милка Бубало Живковић)

У 2012. години објављен је рад Бојана Ђерчана, Милке Бубало Живковић, Тамаре Лукић и Милице Соларевић: „Regional demographic problems of border villages of Srem" (10th International Conference of Geography, *Territorial Dynamics and Sustainable Development*, European Perspectives, West University of Timisoara, pp. 8–9). У раду су анализирани демографски проблеми у пограничним селима Срема и промене функционалних контингената.

Рад под насловом „Demographic changes in The Kingdom of SCS and The Kingdom of Yugoslavia", аутора Милке Бубало Живковић и Бојана Ђерчана, прихваћен је за објављивање у зборнику међународног карактера *Историја и географија: сусрети и прожимања.* У раду су анализиране демографске промене Краљевине СХС и Краљевине Југославије према подацима пописа из 1921. и 1931. године. Анализирани су кретање броја становника, средња старост, индекс старости, коефицијент маскулинитета, као и функционални контингенти (предшколски и школски контингент, фертилни и радни контингент). Анализа је урађена за целу Југославију, као и за бановине. Данашњи простор Војводине био је у оквиру Дунавске бановине, која је обрађена у оквиру бановина.

Резултати истраживања садржани су и у раду „Демографски проблеми општине Алибунар" аутора Милке Бубало Живковић, Тамаре Лукић и Бојана Ђерчана, који је поднесен Редакцији *Зборника радова Департмана за географију, туризам и хотелијерство.* Аутори су претходне године анализирали демографске промене пограничних насеља Војводине, односно Баната. Рад је имао за циљ да укаже на мале разлике у демографским променама и унутрашњим, односно средишњим деловима Баната, а за студију случаја узета је Општина Алибунар. У раду су, осим кретања становника, територијалног размештаја, узрока депопулације, разматране и последице депопулације, односно промене код функционалних контингената (предшколски и школски, фертилни и радни).

Миграције на простору Војводине у другој половини XX и на почетку XXI века
(носилац теме: проф. др Милка Бубало Живковић)

У 2013. години на међународној конференцији у Охриду саопштен је рад Милке Бубало Живковић, Тамаре Лукић, Бојана Ђерчана и Бранка Ристановића: „Settlements on Fruška gora in the urban area of Novi Sad" (International symposium Ohrid, 12–15th September, 2013 *Problems and perspectives of hilly-mountain areas*, Macedonian Geographic Society, pp. 27).

Урбана зона Новог Сада обухвата већи простор него што је сама општина. Простире се на територији Бачке и Срема. Урбана зона у Бачкој се интензивније шири него део који се налази у Срему. Насеља новосадске урбане зоне у Срему припадају општинама Нови Сад, Беочин и Сремски Карловци. Међутим, по последњем попису то су општине Петроварадин, Беочин и Сремски Карловци, пошто је Општина Петроварадин одвојена од Новог Сада. Укупно је у овој зони девет насеља, тако да су у раду анализиране промене ових девет насеља. Међутим, гравитациона зона Новог Сада се у крајњем источном делу Срема шири и преко обронака Фрушке горе

на Општину Инђија. Свих девет насеља имало је популациони раст од Другог светског рата до последњег пописа 2011. године. Најинтензивнији раст броја становника био је у насељу Сремска Каменица, где је становништво увећано готово пет пута, а најслабији раст био је у најудаљенијим насељима ове зоне, у Буковцу и Черевићу. Пораст броја становника имао је утицаја на демографске промене у насељима, као и на промене морфологије насеља. Дошло је до ширења изграђеног простора и у руралним и урбаним срединама, те до изградње сасвим нових насеља или делова насеља. У раду је утврђен знатно већи утицај миграција на пораст броја становника ових насеља од природног прираштаја. Рад је објављен у часопису *European researcher journal* (2014, LXXI, 3/2). Аутори рада „Moving to the welfare countries: Emigrants from Serbia 1961–2002." су Милка Бубало Живковић, Тамара Лукић, Бојан Ђерчан и Гордана Јовановић. У овом раду анализирани су емигранти из Србије у периоду од 1961. до 2002. године. Утврђене су државе у које су емигранти највише одлазили (Аустрија, Немачка, Швајцарска, Француска, Италија и САД). Такође су утврђене регије одакле је највише емиграната. Око 80% емиграната је са простора Централне Србије, а остатак је, око 20%, из Војводине. Објављен је рад „Регионално-демографски проблеми и квалитет живота у пограничном подручју Срема: студија случаја општина Шид", у часопису *Теме* (4: 1681–1699). У раду је анализиран квалитет живота на подручју Општине Шид, како аутохтоног становништва тако и миграната, којих је знатан број последњих деценија.

У 2014. години објављена су четири рада која су резултат истраживања миграционих промена на простору Војводине:

1) Bubalo Živković, M., Djerčan B., Lukić, T., Jovanović, G., (2014): „Moving to the Welfare Countries: Emigrants from Serbia 1961–2002". *European Researcher*, vol. 71, № 3–2, DOI: 10.13187/issn.2219–8229, p 581–594. Анализирана је емиграција становништва са простора Србије у периоду од четрдесет година. Анализа је рађена према броју емиграната, према општинама емиграције, као и према државама имиграције. Емигранти су анализирани и према полу и старости;

2) Милка Бубало Живковић, Јован Плавша, Растислав Стојсављевић (2014): „Руси у Војводини – демографске промене имиграционе етничке групе". Седми научно-стручни скуп „InterRegioSci 2014", Нови Сад, стр. 83. Из највећег броја општина Војводине становништво емигрира, али је присутно и извесно досељавање становништва. Невелики број руског становништва се досељава на подручје Војводине, али и у остале регионе Србије. У овом раду анализирано је руско становништво које је досељено на подручје Војводине и које је регистровано последњим пописом 2011. године. Сагледани су узроци имиграције руске популације на простор Војводине, потом су анализиране демографске промене руске популације која је досељена на простор Војводине: промене броја, полно-старосна структура, индекс старости, аритметичка средња старост, коефицијент старости, коефицијент маскулинитета, као и територијални размештај ове популације;

3) Bubalo Živković, M., Djurdjev, B., Djerčan, B., Lukić, T., Ivkov Džigurski, A. (2014): „Migrations on the territory of Vojvodina Province (Serbia) in the half of the 20th century". *Pensee Journal*, Vol 76, No. 10; Oct, p 309–324. Рад се бави миграцијама на подручју Војводине које су се одвијале у првој половини XX века. Акценат је стављен на имиграцију, посебно на колонизацију становништва. У раду је указано на утицај ових миграција на размештај имиграната с краја XX века;

4) Bubalo Živković, M., Đurđev, B., Lukić, T., Đerčan, B., Vukosavljević, S. (2014): „Emigration from Vojvodina in the last decade of the 20th century and the first decade of the 21st century", The 5th International symposium „Academician Berislav Beta Berić". У раду су анализиране промене код емиграната са простора Војводине у два међупописна периода 1991–2002. и 2002–2011. године. Анализирани су промене укупног

броја емиграната, њихов удео у променама укупног броја становника Војводине, потом територијално порекло емиграната, као и одредиште емиграната.

У 2015. години објављено је пет радова и саоштења на конференцијама који су резултат истраживања миграција на простору Војводине.

1) Милка Бубало Живковић, Тамара Лукић, Бојан Ђерчан (2015): „Миграције становништва на простору Републике Србије. Миграције и етничност на почетку 21. стољећа", Међународна знанствена конференција, Загреб, 26. фебруар 2015 (27 стр.). У овом раду анализиране су унутрашње миграције на простору Србије. Анализа је рађена на нивоу региона и општина, тако да је анализиран и регион Војводине. Утврђено је повећање удела мигрантског становништва, односно смањења удела аутохтоног становништва, посебно у јужним деловима Војводине, односно на подручју Срема и у јужним деловима Бачке.

2) T. Lukić, B. Đerčan, M. Bubalo Živković (2015): „Regional differences between commuters in Serbia on the beginning of the 21st century", Proceedings, *International scientific conference Geobalcanica 2015*, 5–7 June, Skopje, Macedonia, pp. 261–268. У раду анализирани су дневни мигранти на подручју Србије. И овде је рађена анализа по регионима. На простору Војводине утврђен је највећи удео дневних миграната, поред Београдског региона, а посебно на подручју Севернобачког и Јужнобачког округа.

3) M. Bubalo Živković, T. Lukić, B. Đerčan (2015): „Emigration from Vojvodina province", *Procedings Internacional scientific conference Geobalcanica 2015*, 5–7 June, Skopje, Macedonia, pp. 299–305. У наведеном раду анализирана је емиграција становништва са простора Војводине према резултатима два пописа (2002. и 2011). Према тим подацима утврђено је, на основу података Републичког завода за статистику, извесно смањење броја емиграната. Међутим, проблем је свеобухватност пописа када су у питању емигранти, тако да су то само претпоставке. Земље које примају највише емиграната са подручја Војводине су Немачка, Аустрија, Мађарска, Швајцарска, Италија, САД и Канада.

4) Милка Бубало Живковић, Тамара Лукић (2015): *Млади у Србији почетком 21. века*, Републички завод за статистику, Београд. У оквиру студије о младима у Србији на почетку XXI века, анализирани су млади на простору Војводине. Анализиран је, поред процеса емиграције, и процес унутрашњег пресељавања становништва, као и проблем избегличке популације.

5) Milka Bubalo Živković, Tamara Lukić, Bojan Đerčan (2015): „Migrations to Vojvodina in research of Jovan Cvijić and during 20th century", *International Scientific Conference 150th anniversary of Jovan Cvijić birth*, Beograd, Octobar 12–14. Serbian Academy of Sciences and Arst, Geographical Institute „Jovan Cvijić" SASA. У раду су анализиране сличности и разлике између миграција преко Саве и Дунава на које је указао Јован Цвијић и миграција током XX века.

Словаци у Војводини (етнографска истраживања)
(носилац теме: др Весна Марјановић)

Досадашња истраживања етнографије Словака у Војводини могу документовати да је народна традиционална култура Словака веома важна, како за кохезију етничке заједнице Словака у Војводини, односно Србији, тако и за развијање прихватања „другости" код савременог становништва у Србији. Словачка заједница своју традиционалну културу највише представља јавности у Србији кроз неговање традиционалних игара и музике у културно-уметничким друштвима приликом одржавања различитих манифестација током године, што имплицира све особености и самог језика, али и културе одевања (народна ношња и национални костими).

Емпиријски рад

Весна Марјановић: Наставак прикупљања и обраде грађе са терена у насељима Бољевци, Стара Пазова, Падина, Пивнице (погребни обичаји, традиционална исхрана, поједини годишњи обичаји (задушнице, Сви свети), успостављање нових модела обичајног понашања – у Бољевцима и Старој Пазови; фолклорне манифестације у Ковачици, Бачком Петровцу, Падини, Војловици (посебно свадбени обичаји).

Поводом манифестације Ковачички октобар у Ковачици октобра 2012. пропраћене су манифестације и снимљен Кирбај (вашар), словачка сеоска слава.

Сарадници, музејски етнолози, радили су на систематизацији и обради музејских предмета у Народном музеју у Бачком Петровцу.

Презентација грађе

Весна Марјановић: „Улога савремених фолклорних манифестација војвођанских Словака у очувању идентитета", *Гласник Етнографског музеја*, 76;

Весна Марјановић, излагање на научном скупу „Погаче и прегаче" и етнографске изложбе у светлу културе памћења (на примеру традиционалне народне културе у Србији, *Музејска контекстуализација интимног и емотивног* (Музеј града Новог Сада, 22–23. новембар 2012).

Весна Марјановић, „Основни елементи културе памћења у наративима о празничној традиционалној култури код Словака у Војводини" (рад у завршној припреми).

Преглед музеалија као маркера словачког ентитета у Војводини

Весна Марјановић: наставак рада на документацији музејске грађе у Музеју Срема у Сремској Митровици (Љуба, Бингула, Сланкаменачки виногради), Народном музеју у Зрењанину, Народном музеју у Панчеву, Музеју Војводине у Новом Саду.

Ана Сеч Пинђир: завршена реинвентаризација етнолошке збирке у Народном музеју у Бачком Петровцу, а у току је завршна фаза обраде предмета. И поред тога што Словаци у Војводини чине веома специфичну етничку заједницу, до данас нису извршена систематска етнолошка истраживања културе Словака у Војводини, нити су представљени облици савременог интегрисања. Народна култура Словака у Војводини је веома комплексна и захтева како њено сагледавање у светлу историјских и друштвених категорија тако и у систему функционисања у оквирима развоја друштва у Србији у целини. Истраживања у 2013. години одвијала су се кроз: 1) емпиријски рад: прикупљање и обрада грађе на терену у Ковачици. Прикупљен је емпиријски материјал о традиционалним јавним манифестацијама попут Ковачичког октобра у Ковачици и снимљено је 150 фотографија; 2) презентацију грађе: Весна Марјановић, „Примери неговања културе Словака у мултикултурној средини у Војводини", Борско језеро, септембар 2013 у организацији CRCD/CDCS; 3) прегледане музеалије у Музеју Срема у Сремској Митровици (грађа из Љубе, Бингуле, Сланкаменачких винограда, Гложња) и Народном музеју у Зрењанину, април 2013.

Истраживања у 2014. години одвијала су се кроз емпиријски рад и припрему текстова за објављивање грађе. Емпиријски рад одвијао се кроз прикупљање и обраду грађе на терену. Прикупљена је грађа о верским заједницама код Словака (Падина, Хајдучица), а у сарадњи са Заводом за културу војвођанских Словака извршене су консултације и припреме за предлоге нематеријалног културног наслеђа Словака у Војводини („Aradačke meškarke", женско удружење које изводи традиционалне словачке песме). У припреми је текст о конфирмацији код словачке деце у Ковачици. Публикован је рад „О истраживањима традиционалне народне културе, идентитету и међусобним односима код становништва у мултикултурним срединама крајем 20. и почетком 21. века" у зборнику радова *Kula Jankovića: spomenik kulture – pokretač održivog razvoja Ravnih kotara: baština, interkulturalizam i*

revitalizacija, uredili Drago Roksandić, Marijeta Rajković Iveta, Tihana Rubić (Zagreb: Filozofski fakultet i Centar za komparativnohistorijske i interkulturne studije Plejada, 2014). Иако је текст шири, делимично су имплементирани и резултати етнографских истраживања Словака у Војводини, јер је окосница излагања мултикултуралност и прожимање културних особености.

И поред тога што Словаци у Војводини чине веома специфичну етничку заједницу, до данас нису извршена систематска етнолошка истраживања њихове културе у Војводини, нити су представљени облици савременог интегрисања. Народна култура Словака у Војводини је веома комплексна и захтева како њено сагледавање у светлу историјских и друштвених категорија тако и у систему функционисања у оквирима развоја друштва у Србији у целини. Истраживања у 2015. години одвијала су се кроз емпиријски рад и припрему текстова за објављивање грађе. Емпиријски рад одвијао се кроз прикупљање и обраду грађе на терену у насељима Гложан, Кулпин и Бољевци. У другој половини године настављено је прикупљање грађе о погребним обичајима, традиционалној исхрани, појединим годишњим обичајима и успостављању нових модела обичајног понашања у Бољевцима и Старој Пазови. Као резултат рада на овој теми предат је рад под насловом „О нематеријалном културном наслеђу националних мањина у Србији" у Зборнику радова *Национални савети националних мањина и култура* 2 (Нови сад: Завод за културу Војводине). Настављен је рад на припреми текста под радним насловом „Етнолошка истраживања Словака у Војводини".

Старење становништва Војводине, међугенерацијска солидарност и трансфер
(носилац теме: проф. др Мирјана Рашевић)

У 2013. години на наведеној теми прво је извршен избор литературе везане за актуелна питања популационог старења и старости у модерном друштву. Поред демографских радова консултовани су и они који су базично социолошког, психолошког, економског, антрополошког и медицинског карактера. Релевантни домаћи и страни часописи, као и публикације Уједињених нација представљали су основни оквир за проучавање досадашњих и будућих тенденција популационог старења у развијеним друштвима, узрока и последица овог феномена, стања одговора на изазове који се постављају пред државу и појединца у условима демографског старења, односно све дужег индивидуалног живота, као и претпоставки за реализацију концепта активног старења и међугенерацијског разумевања. Додатно су проучавани радови методолошког типа. Тим путем дефинисани су теоријски оквир и методологија рада на пројекту који има за циљ да утврди како млади људи у Војводини доживљавају оне који имају 65 година и више, да одговори на питање да ли су они свесни предности трећег животног доба, односно да одслика размишљања девојака и младића о карактеристикама социјалног уговора међу старосним групама. Током 2013. одређени су теоријски оквир и методологија рада на пројекту „Старење становништва Војводине и међугенерацијска солидарност и трансфер". На тај начин створена је основа за спровођење емпиријског истраживања ове године. Оно је реализовано кроз више фаза и то на следећи начин: 1) Прво је утврђена, специјално за потребе овог пројекта, основа за разговор са ученицима, односно дефинисано је пет тема. Желело се видети ко је за младе у Војводини стар, које су им прве асоцијације везане за старење и старост, како виде предности и недостатке трећег животног доба, четврто питање тицало се трансгенерацијског трансфера и солидарности, а пето перцепције девојака и младића о себи као старим људима, 2) Затим су, имајући у виду врсту занимања које ученици стичу и социјални круг из кога потичу, изабране три средње школе у Новом Саду: гимназија, средња економска школа и средња медицинска школа, 3) Даље, у свакој од изабраних школа организован је разговор

са од осам до десет ученика четвртог разреда по принципу фокус-групе током новембра. Разговор са ученицима водио је руководилац истраживања да би се, поред вербалних исказа, сагледали и невербални изрази учесника у дискусији. Утисак је да су ученици радо поделили своје ставове и мишљења у групи износећи често и примере из личног живота. Разговори су снимани диктафоном уз претходно добијену сагласност ученика.

Током 2013. године дефинисани су теоријски оквир и методологија рада на теми „Старење становништва Војводине и међугенерацијска солидарност и трансфер". На тај начин створена је основа за спровођење емпиријског истраживања у 2014. години. Оно је реализовано кроз организовање разговора на пет тема по принципу фокус-групе са од осам до десет ученика четвртог разреда из три средње школе у Новом Саду: гимназија, средња економска школа и средња медицинска школа. Разговарало се о следећим питањима: ко је стар за младе у Војводини? Које су им прве асоцијације везане за старење и старост? Како виде предности и недостатке трећег животног доба? Четврта тема тицала се трансгенерацијског трансфера и солидарности, а пета перцепције девојака и младића о себи као старим људима. Разговор је сниман, уз претходно добијену сагласност учесника фокус-групе. На основу снимљеног записа у 2015. години урађен је комплетан аудио-транскрипт дискусије вођене на фокус-групама. Затим су прекуцане и белешке модератора фокус-групе. Оне су сачињене непосредно по свакој завршеној фокус-групи, да би се поред вербалних исказа сагледали и невербални изрази учесника у дискусији. Фокус-групе водио је руководилац истраживања. Квантитативна и квалитативна анализа ставова младих на сваку од пет покренутих тема представљала је најзначајнији део рада на пројекту у 2015. години. Додатно су анализиране и разлике у ставовима младих у зависности од типа средње школе коју су похађали.

Детињство као културни образац становништва Шајкашке
(носилац теме: др Весна Марјановић)

Рад на овој теми у 2013. години имао је за циљ да постави основе за студиознија етнолошка истраживања детињства као значајне етапе у развоју личности и породице у традиционалном и савременом моделу културе у Србији, на примеру одрастања деце у насељима Шајкашке. Радом на овој теми остариће се бољи увид у различитост култура на простору Шајкашке и промовисаће се институционална индивидуална и интеркултурална комуникација и дати допринос већој толеранцији и бољем међусобном поштовању културних група на мултикултуралном простору. Након извршених теренских истраживања и сређивања грађе прикупљене у насељима региона Шајкашке (Тител, Шајкаш, Вилово, Ђурђево, Жабаљ, Бачко Градиште, Гардиновци, Лок) рађено је на обради грађе о детињству и породичној структури за саопштење на научном скупу „Обичаји животног циклуса и организација породичних односа у Шајкашкој некад и сад". У протеклом периоду испитивано је савремено становништво у наведеним насељима, посебно млађа популација, и утврђивана су знања о улози граничара у формирању културних образаца, породичној структури и схватању детињства, односно одгоју деце у прошлости и поређењу са рецентним моделима. У том виду савремено становништво које се нашло у улози испитаника нема јасна сећања о обичајима који су некада били у пракси а чији се рецидиви и данас примећују, нарочито када је реч о организацији породице и периоду одрастања, односно неговању деце. Настављен је рад и на обради архивских докумената о становништву Шајкашке (Етнолошки архив Музеја Војводине).

Рад на овој теми имао је за циљ да постави основе за студиознија етнолошка истраживања детињства као значајне етапе у развоју личности и породице у традиционалном и савременом моделу културе у Србији, на примеру одрастања деце у

насељима Шајкашке и да се оствари бољи увид у различитост култура на простору Шајкашке. У протеклом периоду испитивано је савремено становништво у наведеним насељима, посебно млађа популација, и утврђивана су знања о улози граничара у формирању културних образаца, породичној структури и схватању детињства, односно одгоју деце у прошлости и поређењу са рецентним моделима. У том виду савремено становништво које се нашло у улози испитаника нема јасна сећања о обичајима који су некада били у пракси а чији се рецидиви и данас примећују, нарочито када је реч о организацији породице и периоду одрастања, односно неговању деце. У 2014. години мало се радило на терену јер средства нису била довољна, па се рад на теми одвијао кабинетски на основу расположиве грађе, литературе и периодике из XIX века. Појединачни сумарни резултати укључени су у излагање, а потом и у тексту „Обичаји животног циклуса на примеру породичних односа Срба у Шајкашкој" који је предат редакцији Зборника радова са научног скупа посвећеног Шајкашкој. У току истраживања фокус је био на дечјем схватању света одраслих, а потом се из расположиве грађе настојао утврдити историјски процес у развоју детињства у Војној граници. Осим тога, рађено је и на истраживању детињства у каснијим временским периодима у јужној регији Бачке – Шајкашкој, што је обележено комуникацијом и путем учествовања деце у време празника у оквиру породице и институција. Регистроване су и игровне активности, дечји фолклор. У припреми је текст, допуна студији о етнографији становништва Шајкашке.

Променљивост морфофункционалних показатеља код становника Белорусије и Војводине
(носиоци теме: проф. др Верица Божић Крстић и проф. др Бранислава Белић)

Морфофункционални показатељи становништва дају слику о изгледу, односно телесној грађи, здравственом стању, расту, развоју и структури одређене људске популације. У формирању ових особина, као и код свих живих бића, међусобно делују генетички и спољашњи фактори. У односу човека и биосфере наглашава се да се антропогене промене средине стално дешавају и углавном утичу негативно на раст, развој, здравље и радну способност људи. Зато је потребно за сваку средину понаособ одредити морфофункционалне карактеристике популације, да би се утврдило дејство појединих фактора. Изучавање променљивости морфофункционалних особина становника Белорусије и Војводине (Србије) започето је пре усвајања овог пројекта, а резултат те сарадње је рад следећих аутора: Л. И. Тегако, В. Божич Крстич, О. В. Марфина и Т. Л. Гурбо, под називом: „Сравнительнаяа характеристика показателй физического развития у белорусских и сербских детей и подростков в начале XXI века", објављеног у часопису *Экологическая антропология* (ISSN: 978-985-442-601-3, стр. 250–253).

Сарадници на овој теми су проф. др Лидија Тегако (Институт историје Академија наука Белорусија), доц. др Олга Марфина (Институт историје, Академија наука Белорусије), доц. др Тајана Павлица (Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду) и доц. др Рада Ракић (Природно-математички факултет, Нови Сад).

Током 2013. и 2014. године прикупљани су подаци и одређиване морфофункционалне особине становништва Војводине у циљу пружања упоредне анализе о становништву Војводине и Белорусије. Током 2014. године истраживања су се базирала на радни задатак „Одређивање времена полног сазревања".

Трансверзално биоантрополошко испитивање извршено је према Интернационалном биолошком програму (ИБП) у Новом Саду и Минску. Испитано је 972 ученице узраста од 9 до 18 година у Новом Саду и 1500 ученица истог узраста у

Минску. Подаци су обрађени стандардном статистичком методом. Статистичка анализа је урађена помоћу програма: „IBMSPSS 20 Statistics".

Резултати овог истраживања презентовани су у следећа два рада на LIII конгресу Антрополошког друштва Србије са међународним учешћем који се одржао у Врању – *Програм и изводи саопштења* (ISBN 978-866233-048-2): 1) Rada Rakić, Verica Božić Krstić, Tatjana Pavlica, Branislava Belić, Lidija Ivanovna Tegako: „Pojava menarhe kod učenica iz Novog Sada i Minska", 2) Lidia Ivanovna Tegako: „Regarding the program of adaptive change ability research in population of Belarussia and Vojvodina".

Сарадници: проф. др Лидија Ивановна Тегако (Одељење за антропологију и екологију Историјског института Националне академије наука Белорусије), доц. др Олга Марфина (Одељење за антропологију и екологију Историјског института Националне академије наука Белорусије), доц. др Татјана Павлица (Департман за биологију и екологију, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду) и доц. др Рада Ракић (Департман за биологију и екологију, Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду).

Истраживање у 2015. години имало је за циљ да се утврди да ли је у Новом Саду, у периоду од десет година, дошло до промене у величини морфолошких карактеристика ученика од 11. до 15. године, те какве су морфолошке карактеристике ученика од 7. до 14. године у Војводини (Србији) и Белорусији.

Резултати истраживања презентовани су на Међународној конференцији Института за историју, Националне академије наука Белорусије у Минску, под насловом: „Temporal changes of anthropological characteristics in children from Novi Sad", ауторки Раде Ракић, Татјане Павлице, Верице Божић Крстић и Отилије Херубеље.

У истраживању морфолошких особина ученика од 7. до 14. године у Војводини (Србија) и Белорусији доказано је да су деца у Војводини значајно веће висине, масе тела, обима груди, индекса телесне масе и перцентилних вредности. Показатељи нутритивног статуса показују највећу разлику у 13. години код оба пола, а за висину тела у 14. години код дечака и у 10. години код девојчица. Рад под насловом: „Anthropometric traits in children from Vojvodina (The Republic of Serbia) and Belarus", *Anthropological Research and studies*, 2015, 5: 44 (ISSN-L-0039-3586), ауторки Раде Ракић, Верице Божић Крстић, Татјане Павлице, Браниславе и Лидије Тегако саопштен је на скупу одржаном 7. и 8. октобра у организацији Francisc I. Rainer Anthropology Institute of the Romanian Academy, Bucharest.

Губици становништва Војводине, по регионима и насељима,
за време Другог светског рата
(носилац теме: др Драго Његован)

Током 2013. године носилац теме истраживао је у Архиву Војводине (Фонд: Покрајинска комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини), Музеју Војводине (Збирка историјских докумената), Архиву САНУ, као и бази података Анкетног одбора Скупштине АП Војводине. Резултати истраживања објављени су у следећим радовима: Саша Кицошев и Драго Његован (2013): *Развој етничке и верске структуре Војводине*, друго допуњено издање; Драго Његован (прир.) (2013): *Почетак окупације и стварање НДХ као и први месеци „државно-правног" уређења: Друга група масовних злочина (Срем)*; Драго Његован (2013): „Један документ о раду судских комисија у Банату 1942. године на сахрањивању жртава јануарске рације у Јужној Бачкој", *Рад Музеја Војводине*, 55; Драго Његован (2013): „Како је и зашто настала Независна држава Хрватска 1941", *Ламед* 6.

Током 2014. године истраживано је у Архиву Војводине (Фонд: Покрајинска комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини), Музеју Војводине (Збирка историјских докумената), бази података Анкетног одбора

Скупштине АП Војводине и Архиву САНУ. Објављени су радови: *Депортација: VII група масовних злочина: Злочини окупатора и њихових помагача у Војводини 1941–1944.* (приредио Драго Његован. Нови Сад: Прометеј и Мало историјско друштво, 2014, 251 стр.); Драго Његован: „Правилник за организацију рада Комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини из септембра 1944. године", *Рад Музеја Војводине*, 2014, 56: 275–291; Драго Његован: „Шајкашка за време Другог светског рата", *Шајкашка – Простор, становништво, прошлост*, Зборник радова, уредник проф. др Бранко Бешлин, Нови Сад: Матица српска, 2014.

Током 2015. године рађено је на теми „Жртве рата у Војводини (1941–1945)", истраживана је литература, релевантна архивска грађа и анализирани су резултати емпиријског истраживања у организацији Међуакадемијске комисије САНУ–МАН на ову тему. Резултати истраживања: 1) Објављена је књига архивске грађе под насловом *Армија, II група масовних злочина (Бачка и Барања)*, у издању ИК „Прометеј" и „Мало историјско друштво Нови Сад", 2015 ИСБН 978-86-515-1020-8 (Прометеј) и ИСБН 978-86-87513-44-0 (МИД), у којима су подаци о жртвама делатности Мађарске установе контрашпијунаже и Иследног пододсека у Новом Саду за време окупације Бачке и Барање од стране Хортијеве Мађарске; 2) Објављен је чланак у израелском часопису *Ламед* (VII, мај 2015, 5: 22–23) под насловом „Књига о холокаусту над Јеврејима у Шиду"; 3) Објављен је чланак у израелском часопису *Ламед* (VIII, јул 2015, 7: 13–16) под насловом „Ка музеју новосадских Јевреја"; 4) Учествовање на скупу о резултатима истраживања Међуакадемијске комисије САНУ–МАН о жртвама Другог светског рата на подручју Војводине, која је одржана у САНУ 25. јуна 2015, с рефератом под насловом „Жртве рата у Војводини"; 5) Припремљен је за штампу елаборат Покрајинске комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у Војводини (архивска грађа) под насловом „Принудни рад", у којем се налазе подаци о жртвама које су проузроковане овим видом ратног злочина окупатора Бачке и Барање; 6) Интензивно се радило на припреми за публиковање елабората о злочинима у Срему, које је организовао господин Антон Бауер.

Промене етничке и верске структуре становништва Војводине (XVIII–XX век)
(носилац теме: др Драго Његован)

Током 2015. године истраживане су промене етничке и верске структуре становништва Војводине, које су евидентиране у систематским пописима становништва, како у Аустроугарској тако и у Југославији, с посебним освртом на значајније промене до којих је долазило због ратова, промене граница, механичког кретања (емиграција–имиграција) и других фактора. Проф. др Саша Кицошев је, до своје преране и изненадне смрти (29. мај 2015), систематизовао све аустроугарске пописе становништва за данашње подручје Војводине, с обзиром на насеља и њихову верску и етничку структуру. Планирано је да се крајем идуће године понуди за објављивање студија с насловом самог истраживања.

АТЛАС НАСЕЉА ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта: проф. др Слободан Ћурчић)

Рад на овом пројекту започет је 2009. године. Одобрена средства омогућила су да се до марта 2011. године заврши прва трећина планираних послова, односно да се заврши прва књига *Атлас насеља Војводине: Срем*, обима 716 страница.

Током 2012. године започело се са радом на другој књизи: *Банат.* У 2012. години истраживања нису финансирана. У 2013. започет је рад на другим двема књигама посвећеним насељима Баната и 250. годишњици формирања Банатске војне границе.

Током 2013. године писање текста Атласа Баната ушло је у завршну фазу, извршене су припреме графичких прилога (карте насеља рађене између 1769. и 1994. године, графикони промена становништва насеља Баната између 1869. и 2011. године и карте положаја насеља). Послови су у завршној фази и 2014. године рукопис *Атлас насеља Војводине: Банат* ушао је у издавачку процедуру. Књига је штампана у два тома. Током 2015. године настављене су припреме за почетак рада на *Атласу насеља Војводине: Бачка*. Пројекат у овој години није финансиран.

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ ПОКРЕТ ОД 1790. ДО 1918. ГОДИНЕ
(руководилац пројекта: проф. др Љубомирка Крклјуш)

У раду на пројекту 2012. године учествовали су сарадници: проф. др Љубомирка Крклјуш, руководилац пројекта, проф. др Бранко Бешлин, проф. др Владан Гавриловић и Урош Станковић, сарадник у настави.

Др Љубомирка Крклјуш: У току 2012. године завршен је рад на истраживању организације и деловања централних органа власти Српске Војводине. Завршен је рукопис под насловом *Средишњи органи власти у Српској Војводовини: 1848–1849. године*. Рукопис је добио позитивне рецензије. Објављен је рад „Уједињење 1918", *Летопис Матице српске*, књ. 489, св. 3, март 2012, 423–430. На научном скупу „Бачка кроз векове. Слојеви културе Бачке" у организацији Вукове задужбине, 3. фебруара 2012. у Бачкој Паланци саопштен је реферат под насловом „Правнополитички статус Бачке у XVIII, XIX и XX веку".

Др Бранко Бешлин: Током 2012. године истраживање у оквиру теме „Утицаји европске друштвене мисли на појаву либералних идеја код Срба 1790–1861. године" било је усмерено на живот и рад Владимира Јовановића, једног од водећих српских националних револуционара и либералних политичара у другој половини XIX века. Иако је његова улога у практичној политици била мања од оне коју су имали Светозар Милетића и Јован Ристић, више је урадио на ширењу модерне друштвене и политичке мисли међу Србима, као и на теоријском уобличавању српског либерализма. Имао је широка интересовања (говорио је немачки, енглески и француски), па је његов стваралачки опус необично обиман и разноврстан – од радова из агрономије, економије, теоријских разматрања друштвених питања, уџбеника из француског језика и аритметике до новинских чланака о текућој политици. Током својих боравака у иностранству Јовановић се упознао са више водећих европских либералних интелектуалаца и политичара но ниједан Србин тога доба.

Неки од резултата истраживања изложени су у чланку обима 20 страница под насловом „*Српски народ и источно питање* Владимира Јовановића као један од теоријских образаца српског либерализма 60-их и 70-их година XIX века". Рад је прихваћен за штампу и биће објављен у *Зборнику САНУ* посвећеном академику Василију Крестићу.

Др Владан Гавриловић: Објављени су следећи радови: „Делатност Аврама Мразовића као инспектора Печујског школског округа 1791. године", у зборнику *Антика, савремени свет и рецепција европске културе*, Београд 2012, 108–117; „Српски студенти на протестантским лицејима у Словачкој у XVIII веку", у зборнику *Z dejín slovensko-srbských vzťahov*, Братислава 2012, 34–40; „Делатност Саве Текелије на Темишварском сабору", у зборнику *Државотворна идеја тројице српских великана – грофа Ђорђа Бранковића, Доситеја Обрадовића и Саве Текелије*, Темишвар 2012, 37–49; „Прилог историји манастира Раковца" у *Зборнику Матице српске за историју* (2012, 84: 111–119).

На научном скупу „Слојеви културе Бачке: Сусрети култура" саопштен је реферат „О историји Русина".

Урош Станковић: У 2012. години као резултат рада на пројекту објављен је чланак „Павле Стаматовић у Српском народном покрету 1848/49”, *Зборник за историју Матице српске*, 2012, 84. Завршен је рад под насловом „Стефан Стефановић Тенка и Српски народни покрет 1848–1849. године”.

У раду на пројекту 2013. године учествовали су сарадници: проф. др Љубомирка Кркљуш, руководилац пројекта, проф. др Владан Гавриловић, проф. др Александар Растовић, доцент др Ђорђе Ђурић и Урош Станковић, сарадник у настави.

Др Љубомирка Кркљуш (Тема: „Српски народни покрет 1848–1849”)

Настављена су истраживања Српског народног покрета 1848–1849, са нагласком на делатности појединих личности које су учествовале у покрету.

1. У току 2013. године истраживана је делатност једног изузетно значајног и угледног учесника у Српском народном покрету, Константина Богдановића. Богдановић је један је од најобразованијих људи тога времена и најизразитијих представника српског грађанског слоја, оног друштвеног слоја који је дао своје обележје Покрету и његовим политичким циљевима. Током 2013. истраживана је Богдановићева политичка активност у току Српског народног покрета, нарочито за време боравка у Бечу у својству члана српске депутације, и у вези са тим, његови ставови о српском питању, који су дошли до изражаја у представкама писаним аустријској влади и другим политичким факторима и у другим списима. До сада је прикупљен знатан број објављених Богдановићевих текстова, грађа из Архива САНУ у Сремским Карловцима, Архива САНУ у Београду и Рукописног одељења Матице српске. Обимни рукописи његових радова преведени су са немачког језика.

2. Из штампе је у 2013. изашла књига *Средишњи органи власти у Српској Војводовини 1848–1849. године.*

3. „О политичкој делатности Саве Текелије”, у зборнику *Сава Текелија и његово доба*, Српски институт – Будимпешта 2013, 103–120.

4. „Шајкашка и шајкаши за време Српског народног покрета 1848–1849. године”, саопштење на Међународном научном скупу „Шајкашка – простор, становништво, прошлост”, који је одржан у Новом Саду 19. октобра 2103.

5. „Јосиф Рајачић у Српском народном покрету 1848–1849”, саопштење на Научном скупу „Три века Карловачке митрополије 1713–2013”, који је одржан у Сремским Карловцима 1. новембра 2013.

Др Владан Гавриловић (Тема: „Миграционо питање Срба у Хабзбуршкој монархији”)

Учешће на научним скуповима:

1. „Попис Срба у Будимској епархији (Барањске области) у 18. веку”, саопштење на Научном скупу „Барања у прошлости”, Бели Манастир, мај 2013;

2. „Успомене једног шајкаша из 1848–1849. године”, саопштење на Научном скупу „Шајкашка – простор, становништво, прошлост”, 19. октобра 2013;

3. „Три века Карловачке митрополије – Срби од привилегија до Деклараторије”, саопштење на Научном скупу „Три века Карловачке митрополије”, Сремски Карловци, 1. новембра 2013;

4. „Историја будимске епархије” (коауторство са Гораном Васином и Ненадом Нинковићем), саопштење на Научном скупу „Три века Карловачке митрополије”, Сремски Карловци, 1. новембра 2013;

5. „Милош Војновић, једна непозната личност”, саопштење на Научном скупу „Личности војвођанског простора”, који је одржан у Бачкој Паланци, новембра 2013.

Радови предати у штампу:

1. „Правно-политички положај Срба у Хабзбуршкој монархији у 18. веку”, *Зборник Матице српске за друштвене науке*;

2. „Лажни пасоши хоповских калуђера” (коауторство са Ненадом Нинковићем), *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*;

3. „Велика сеоба Срба као миграциони талас у време Великог бечког рата”, *Истраживања*, часопис Одсека за историју у Новом Саду.

Др Александар Растовић (Тема: „Велика Британија и српски национални покрет у Хабзбуршкој монархији (Аустроугарској) 1848–1918”)

У оквиру рада на пројекту у току 2013. године објављен је рад:

1. „Енглези о бунама у Кнежевини 1842–1844. године”, *Историјски часопис*, 2013, књ. LXII: 229–243.

Др Ђорђе Ђурић (Тема: „Српско-руске политичке везе уочи Првог светског рата”)

У 2013. години сачињена је радна библиографија, проучена литература и периодика и објављени историјски извори (неколико десетина наслова на српском, руском и немачком језику). Као етапни резултати рада на пројекту – проучавању ширег контекста српско-руских односа – објављена су три чланка, а у припреми је и четврти који обрађује српско-руске политичке везе у време балканских ратова – улогу руског посланика Хартвига у Београду у склапању Балканског савеза и његов покушај смиривања кризе између Србије и Бугарске уочи почетка Другог балканског рата 1913. Овај рад је предат за објављивање у зборнику са Научног скупа „Први балкански рат 1912/13”, који је одржан у САНУ, 18. и 19. октобра 2012.

Објављени су следећи радови:

1. „Руско-српски односи између два помена Колумба”, *Летопис Матице српске*, април 2013, год. 189, књ. 491, св. 4: 557–563;

2. „*Српске школе* Радослава М. Грујића у свом и нашем времену”, Поговор у: Радослав М. Грујић, *Српске школе (од 1718. до 1739. г.), Прилог културној историји српског народа*, приредио и поговор написао др Ђорђе Ђурић (РТС и Матица српска, Београд – Нови Сад, 2013, 173–182);

3. „Писци руске историје В. Н. Татишчев и Н. М. Карамзин”, *Истраживања*, Н. Сад 2013, бр. 24.

У припреми:

1. „Руски посланик у Србији Николај Хартвиг и балкански ратови” (предато за штампу у зборнику са Научног скупа „Први балкански рат 1912/13” који је одржан у САНУ 18. и 19. октобра 2012).

Урош Станковић (Тема: „Везе Кнежевине Србије и Српске Војводине 1848–1849”)

У оквиру рада на теми у току 2013. године истраживан је однос српског кнеза Александра Карађорђевића према Српском народном покрету у Војводини 1848–1849. Да би се дошло до података о томе какав је став кнез Александар заузео према покрету прекосавских Срба, те на које начине и у којим приликама је испољио свој став, спроведена су вишемесечна истраживања у неколико архивских установа – архивима Српске академије наука и уметности у Београду и Сремским Карловцима, рукописним одељењима Матице српске и Народне библиотеке Србије, као и Архиву Србије. Уз то, након обраде прикупљене грађе, написана је радна верзија чланка „Кнез Александар Карађорђевић и Српски народни покрет 1848–1849”. Рад ће бити понуђен уредништву *Истраживања*, научног часописа Одсека за историју Филозофског факултета у Новом Саду.

У раду на пројекту 2014. године учествовали су сарадници: проф. др Љубомирка Крклјуш, руководилац пројекта, проф. др Владан Гавриловић, проф. др Александар Растовић, доцент др Ђорђе Ђурић и Урош Станковић, сарадник у настави.

Проф. др Љубомирка Крклјуш

Истраживање грађе: У току 2014. године настављено је истраживање грађе о Константину Богдановићу. Прегледана је и проучена грађа која се чува у Архиву

САНУ у Београду, Архиву САНУ у Сремским Карловцима и Рукописном одељењу Матице српске, као и објављена грађа. Прикупљена је и литература о К. Богдановићу.

Поред тога, прегледане су тадашње периодичне публикације и прикупљени бројни текстови које је Богдановић објављивао у разним листовима и часописима: *Новом сербском летопису*, *Сербском летопису*, *Сербском народном листу*, *Јавору*, *Бачкој вили*, *Седмици.* Богдановић је писао књижевне критике, правничке расправе, огледе о разним друштвеним питањима, песме, басне, учествовао је у полемичким расправама различите природе. Прегледани су и преведени његови необјављени списи: *Споменици народа српског*, *Споменици народа српског и хрватског* и *Ein wahrer Ansicht der serbischen Frage*.

Прегледане су и књиге које је Богдановић написао и које су објављене: *Пастир краљ, Историјска приповетка* (У Митровици 1879), *Сербски народни собор, у виду прагматическом и правословном* (У Новом Саду 1837), *Историја српског устава* (Нови Сад 1861), *Изступленија М. Светића у Утуку II* (У Бечу 1845).

Објављени радови:

1 „Патријарх Јосиф Рајачић у Српском народном покрету 1848–1849", у зборнику *Три века Карловачке митрополије*, Нови Сад 2014, 191–211.

2. „Правно-политички статус Бачке у XVIII, XIX и XX веку", зборник *Бачка кроз векове (Слојеви културе Бачке)*, Београд 2014, 87–105.

3. Одреднице у: *Српској енциклопедији*, том II: „Влада", 483–490; „Војводина" – део одреднице „Од Велике сеобе до Мајске скупштине" (са С. Гавриловићем), 597–601; „Од присаједињења В. Србији до распада југословенске државе и периода транзиције" (602–605);

Проф. др Владан Гавриловић

Објављени радови:

1. „Срби у Хабзбуршкој монархији током XVIII века – између Бечког двора и угарских власти", *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, XXXIX, Нови Сад 2014, 69–82.

2. „Путни лист за Русију хоповских калуђера из 1756. године: прилог историји манастира Хопова", *Споменица Историјског архива Срем*, 13, Сремска Митровица 2014, 125–135.

3. „Попис професора Велике православне новосадске гимназије из 1830. године", *Зборник Матице српске за историју*, 2014, 89: 91–104 (са мср Ненадом Нинковићем).

4. „Три века Карловачке митрополије", у зборнику: *Три века Карловачке митрополије*, Нови Сад 2014, 67–78.

5. „Преглед историје Будимске епархије", у зборнику: *Три века Карловачке митрополије*, Нови Сад 2014, 103–126 (са Ненадом Нинковићем и Гораном Васином).

6. „Развој школског система у Шајкашком батаљону у првој половини XIX века, у зборнику: *Бачка кроз векове (Слојеви културе Бачке)*, Београд 2014, 821–831.

Учешће на научним скуповима

1. „Српска историографија о Потиској војној граници", саопштење на Научном скупу „Критичка историографија о Војној граници и Францу Ваничеку", одржаном у Славонском Броду, септембра 2014;

2. „Критички осврт на Велику сеобу Срба 1690. године", саопштење на Научном скупу „Бањалучки сусрети", Бањалука 2014.

Проф. др Александар Растовић

Током 2014. године рад је био усмерен на истраживање архивске грађе у Архиву Србије и то фонда Foreign Office (Микрофилмована грађа), као и фонда Политичког одељења МИД, који се односе на извештаје генералног конзула Велике Британије Томаса Гренијеа де Фонбланка о ситуацији у Хабзбуршкој монархији током Револуције 1848. године, са посебним освртом на положај Срба. Као резултат тог

истраживања припремљен је за објављивање чланак под називом „Конзул Фонбланк о Србима у Револуцији 1848. године", који ће бити понуђен за објављивање у *Зборнику Матице српске за историју.*

Доцент др Ђорђе Ђурић (Тема: „Српско-руске политичке везе уочи Првог светског рата")

У 2014. години довршена је шира библиографија радова и извора који ће бити коришћени приликом писања етапних радова и коначне студије. Проучени су литература и периодика и објављени историјски извори (неколико десетина наслова на српском, руском и немачком језику). Као етапни резултати рада на пројекту – проучавању ширег контекста српско-руских односа, објављено је пет радова који обрађују српско-руске политичке везе уочи и у време Првог светског рата. Посебна пажња обраћена је на улогу руског посланика Хартвига у Београду (1909–1914) у време Јулске кризе 1914. Поред поменутог учествовало се и на више научних скупова.

Објављени радови у 2014:

1) „Никола Хартвиг: Портрет руског дипломате у Србији 1909–1914", *Зборник радова научног скупа „Први светски рат и балкански чвор"*, главни и одговорни уредник проф. др Момчило Павловић (Београд: Историјски институт; Москва: Фонд руски свет, 2014, 267–276),

2) *Србија у Првом светском рату, илустрована хронологија* (Прометеј и РТС, Нови Сад – Београд, 2014, 473 стр.),

3) „Николај Хенрикович Хартвиг (1853–1914)", у: *Руски некропољ у Београду, знамење историјског пријатељства*, уредници Мира Радојевић и Милош Ковић, Фондација за обнављање, подршку и очување комплекса историјско-меморијалних споменика у Републици Србији „Руски некропољ" (Београд: Институт за политички и економски дијалог, 2014, 332–353),

4) „Велики рат виђен из равни појединаца-људи", предговор у: Стеван Бугарски, *(С)поменик Словена, војника, заробљеника и интернираца умрлих на садањој територији Румуније 1914–1918.* (Нови Сад: Прометеј, 2014, 5–9),

5) „Јован Рајић као историчар" у зборнику радова *Војвођански простор у контексту европске историје* (Бачка Паланка – Нови Сад 2014, 253–268).

Урош Станковић, асистент.

У оквиру рада на Пројекту у 2014. истраживан је, као и у претходне две године, однос најистакнутијих политичких фигура у Кнежевини Србији према Српском народном покрету у Јужној Угарској за време револуционарних догађања 1848/49. Предмет рада био је однос најистакнутијег уставобранитељског првака Томе Вучића Перишића према покрету војвођанских Срба. У току прва три месеца године прикупљена је релативно обимна литература о непостојаном држању вероватно „највећег бунџије" у Србији тога доба према борби прекосавских Срба за националну слободу. Услед заузетости није прикупљена потребна архивска грађа, што је намера да се учини у току првих месеци следеће године. Након тога израдиће се чланак под називом „Тома Вучић Перишић и Српски народни покрет 1848/49", који ће представљати приказ Вучићевог држања према борби за политичку самосталност његових сународника с друге стране Саве и Дунава.

У раду на пројекту 2015. године учествовали су сарадници: проф. др Љубомирка Кркљуш, руководилац пројекта, проф. др Владан Гавриловић, проф. др Александар Растовић, доцент др Ђорђе Ђурић и Урош Станковић, асистент.

Проф. др Љубомирка Кркљуш:

У току 2015. године прегледана је позната литература о Константину Богдановићу. Настављено је и углавном завршено истраживање архивске грађе о Константину Богдановићу која се чува у Архиву САНУ у Београду, Архиву САНУ у

Сремским Карловцима и Рукописном одељењу Матице српске. Знатан део ове грађе је на немачком и нешто на француском језику, па су ови документи (писма и други списи) преведени.

Прикупљена архивска грађа, као и бројни текстови које је Богдановић писао и објављивао у разним периодичним публикацијама: листовима и часописима – *Новом сербском летопису*, *Сербском летопису*, *Сербском народном листу*, *Јавору*, *Бачкој вили*, *Седмици* систематизована је и анализирана. Богдановић је писао књижевне критике, правничке расправе, огледе о разним друштвеним питањима, песме, басне, учествовао је у полемичким расправама о књижевности, језику и правној терминологији. Започет је рад на писању монографије.

Радови:

1) „Константин Богдановић о српском питању" (21 страница), рад предат у штампу за *Споменицу Чедомиру Попову.*

1) Написане су четири одреднице за *Српски биографски речник*.

Проф. др Владан Гавриловић:

Радови:

1. „Успомене шајкашког капетана Стевана Брановачког о 1848. години", предато у штампу у *Зборник Шајкашка*;

2. „Темишварски сабор и Сава Текелија (Council of Temisvar and Sava Tekelija)", предато у штампу у зборник *Communication, Culture, Creation: New scientific paradigms*, Арад;

3. „Критички осврт на Велику сеобу Срба 1690. године", предато у штампу у зборник *Бањалучки сусрети*, Бања Лука;

4. „Велика православна новосадска гимназија 1824. године", предато у штампу у *Годишњак Филозофског факултета*, Нови Сад;

5. „Попис Бачке епархије 1811. године", *Зборник Матице српске за историју*, 91/2015.

Написано је 15 биографских одредница за *Српски биографски речник*.

Учешће на више научних скупова: „Slavonske šume kroz povijest", Slavonski Brod; „Бањалучки сусрети", Бањалука; „Антика и савремени свет", Нови Сад.

Проф. др Александар Растовић:

У 2015. години настављен је рад на истраживању британске грађе о српској револуцији 1848. године која је похрањена у фондовима Архива Србије: Фонду Политичког одељења МИД-а, Фонду Британско посланство.

Такође, припремљен је научни чланак под насловом „Конзул Фонбланк о Србима у Револуцији 1848. године", који ће бити понуђен за објављивање у *Зборнику Матице српске за историју* за 2016. годину.

Доцент др Ђорђе Ђурић (Тема: „Српско-руске политичке везе уочи Првог светског рата")

У 2015. години започета су архивска истраживања у Архиву Србије (Фонд Министарства иностраних дела – Политичко одељење; МИД–ПО), Архиву Југославије (Фонд Руска емиграција) и Архиву САНУ у Београду (преписка Љубе Стојановића, Јована Жујовића, Гргура Миловановића). Настављена је обрада литературе и периодике и објављених историјских извора (неколико десетина наслова на српском, руском и немачком језику). Као етапни резултат рада на пројекту – проучавању ширег контекста српско-руских односа, објављено је шест радова о српско-руским политичким везама у XIX веку, уочи и у време Првог светског рата, и улози руског посланика Хартвига у Београду (1909–1914) у тим односима. Учествовано је на четири научна скупа.

Објављени радови:

1) Ђорђе Ђурић, „Мемоар кнеза Лихновског као извор за утврђивање одговорности за отпочињање Првог светског рата", *Зборник Матице српске за друштвене*

науке 2015, 150: 43–51; 2) Ђорђе Ђурић, Одреднице: „Маринковић, Вук"; „Милекић, Ћира", *Српски биографски речник*, VI, Нови Сад 2014, 61–64, 464; 3) Ђорђе Ђурић, „Српско виђење историје Великог рата", *Летопис Матице српске*, година 191, Септембар 2015, књ. 496, св. 3: 148–152, 4) Ђорђе Ђурић, „Један модел креирања историјске свести: Руска академија и варјашко питање", *Зборник Матице српске за друштвене науке* 2015, 152: 471–486; 5) Ђорђе Ђурић, коаутор у: *Срби 1903–1914, Историја идеја*, приредио Милош Ковић, CLIO, Београд 2015. Одељак: Филозофска и научна мисао, Јован Жујовић, 388–402; 6) Джордже Джурич (Ђорђе Ђурић), „Николай Генрикович Гартвиг" у: *Руский некрополь в Белграде, символ исторической дружбы* [редакторы Мира Радојевич, Милош Кович], Белград 2015, 362–372.

Урош Станковић, асистент:

У оквиру пројекта у току 2015. године радило се на истраживању учешћа познатог уставобранитељског првака Лазара Зубана у Српском народном покрету 1848/49. Закључно са крајем октобра 2015. прикупљен је део материјала који се налази у Архиву Српске академије наука и уметности у Београду, у Заоставштини Стевана Книћанина. Прегледана су регеста Фонда „Српски народни покрет 1848/49" у Архиву САНУ у Сремским Карловцима и пописани су документи у којима се помиње Лазар Зубан. Прикупљен је и један део неопходне литературе и забележени су наслови дела које треба погледати. Као резултат рада на пројекту биће написан рад под називом „Лазар Зубан у Српском народном покрету 1848/49". Завршетак рада на чланку планира се у јануару 2016.

ИСТОРИЈА КАРЛОВАЧКЕ МИТРОПОЛИЈЕ ОД КРАЈА XVII ДО КРАЈА XVIII ВЕКА
(руководилац пројекта: проф. др Војин Дабић)

Током 2013. године рађено је на прикупљању извора за историју Карловачке митрополије и на истраживању демографских прилика на њеном простору. Планирано је да се резултати тих истраживања представе на мањем научном скупу у Матици српској и да се објави посебан зборник са радовима сарадника и грађом о православном становништву у Хабзбуршкој монархији у XVIII веку. Због недостатка материјалних средстава то није остварено, али ће део резултата истраживања бити објављен у тематском делу *Српских студија*, које издаје Центар за српске студије на Филозофском факултету у Београду.

Сарадник на пројекту мр Исидора Точанац (докторирала 2014) довршила је истраживање и написала прву верзију монографије *Црквене реформе у Карловачкој митрополији у време просвећеног апсолутизма*. Сарадник мр Наташа Перовић написала је монографију *Патријарх Арсеније IV Јовановић* и започела њено приређивање за штампу.

Неколико мањих истраживачких радова у оквиру овог пројекта поверено је студентима мастер и докторских студија на Катедри за историју српског народа у новом веку на Филозофском факултету у Београду. Довршено је истраживање и започето писање следећих радова: „Јенопољски (арадски) епископи 1708–1730" и „Демографске прилике у парохији села Ченеј".

Историја Карловачке митрополије врло је сложена и слабо истражена, те је током 2014. године настављено са истраживањем најважнијих проблема да би се створиле претпоставке за почетак рада на синтетичком прегледу њене историје. Неколико сарадника успело је да приведе крају своја истраживања и писање студија, које ће великим делом бити интегрисане у планирану синтезу:

Др Исидора Точанац Радовић на основу архивске грађе и објављених извора написала је обимну монографију (339 страна текста) под насловом: *Реформа Српске православне цркве у Хабзбуршкој монархији за време владавине Марије Терезије и*

Јосифа II (1740–1790). Њеним радом осветљен је један од најважнијих проблема историје Карловачке митрополије у другој половини XVIII века.

Мср Анђа Стојичић написала је и приредила за штампу студију (56 страна текста) под насловом *Арадски (Јенопољски) епископи од 1708. до 1731. године.* У раду нису обрађене само биографије арадских епископа већ и прилике у Арадској епископији у поменутом периоду и израђена је детаљна карта епископије. Поред тога, осветљен је и процес интегрисања влашког (румунског) становништва у српску црквену организацију, иако оно формално није имало право на повластице које су добили Срби Леополдовим привилегијама.

Др Војин С. Дабић написао је рад *Морталитет и старосна структура српског становништва у Хабзбуршкој монархији у XVIII веку: пример православних парохија Вуковар, Ипебеј и Дероње.* Ово је први од неколико планираних радова, чији је задатак да осветли један од најслабије проучених проблема историје Карловачке митрополије – демографски развој српског становништва у Хабзбуршкој монархији у XVIII веку.

Поред наведеног, ове године започета су истраживања прошлости Вршачке епископије у првој половини XVIII века, као и монографска обрада демографских прилика у Сремској епископији у XVIII веку.

Рад на предвиђеној синтези историје Карловачке митрополије од краја XVII до краја XVIII века настављен је у 2015. години истраживањима неких кључних питања, без чијег расветљавања није могуће целовито сагледати њену прошлост. Резултати овогодишњих истраживања биће представљени научној и широј јавности објављивањем студија у научним часописима и у посебном зборнику радова.

У *Зборнику МС за историју* (2015, 91: 7–38) објављена је обимна расправа др Исидоре Точанац Радовић „Српски календар верских празника и терезијанска реформа". У расправи је на основу архивске грађе и других извора обрађен проблем заповедних празника, чији се број нагло увећао од почетка XVI до средине XVIII века. На инсистирање државних власти Синод Карловачке митрополије је у другој половини XVIII века смањио број црвених слова у календару и тако повећао број радних дана, посебно у време пољских радова. У расправи је детаљно анализиран процес укидања неколико десетина заповедних празника и настанак данашњег црквеног календара. Овај рад делимично излази из оквира црквене историје, пошто је питање радних и нерадних дана било једно од кључних питања за развој привреде. Уосталом, ради тога је држава и инсистирала на укидању осамдесетак заповедних празника.

У зборнику радова, посвећеном проблемима историје Карловачке митрополије, планирано је објављивање осам расправа, чија је израда у току и очекује се да ће зборник бити припремљен за штампу почетком следеће године. До сада су довршена два наручена рада. У раду мр Наташе Перовић „Арсеније IV Јовановић и проблем потврде манастирских поседа у Сремској епархији у време стварање жупанија у Срему и Славонији", на основу архивске грађе и објављених извора, осветљена је делатност патријарха Арсенија IV Јовановића око потврђивања поседа манастира Сремске епархије, пошто њихова поседовна права нису до тада била уређена у складу са важећим правним нормама, нити су манастирски поседи били јасно омеђени (реамбулација). Схватајући да поседовна права манастира могу због тога бити доведена у питање после стварања жупанија, патријарх је добио начелну сагласност владара да се ово питање реши, али је то било скопчано са обимном и сложеном процедуром у централним државним канцеларијама, великим материјалним трошковима и отпором манастирских братстава. Други је рад проф. др Војина С. Дабића „Насеља и становништво Пакрачке епархије од краја XVII до краја XVIII века". У раду су обрађене демографске прилике на простору Пакрачке епархије у наведеном периоду и проблем њеног проширивања на територију Вараждинског генералата и српска насеља у Крижевачкој жупанији.

Богословље и духовни живот Карловачке митрополије
(носилац теме: проф. др Владимир Вукашиновић)

У оквиру наведене теме крајем 2014. године носилац теме са сарадницима са Православног богословског факултета (проф. др Зоран Ранковић, доц. др Србољуб Убипариповић и асистент Никола Јоцић) Универзитета у Београду започели су истраживање ратом разорене библиотеке Славонске епархије са седиштем у Пакрацу. Теренска истраживања одвијала су се током пролећа 2015. године у Пакрацу и Загребу. Резултат истраживања у првој фази пројекта је књига *Каталог рукописних књига библиотеке Славонске епархије* (Београд, 2015) која је обухватила сачуване рукописне књиге ове библиотеке. Истраживање је започето на основу претходног Каталога Пакрачке библиотеке где се види да је она пре разарања имала 38 рукописа и требало је утврдити колико је књига преостало. Због тога је пажња истраживача била усмерена на релативно опширну студију *Библиотека Епархије славонске у Пакрацу* која се налази у Архиву Митрополије загребачко-љубљанске. У овом спису стоји да су само два рукописа донета из Пакраца у Загреб и да се осталима изгубио сваки траг. Након вишемесечних истраживања показало се да је стање са рукописима боље него што се очекивало. Истраживачки тим је у Хрватској успео да пронађе 29 рукописа за које се веровало да су нестали у вихору ратних сукоба. Нажалост, још увек се не зна где се налази седам рукописа ове збирке. Статистички гледано, у овој библиотеци данас има десет рукописних књига из XVI века (32,2%), седам књига из XVII века (22,6%), седам књига из XVIII (22,6%) и једна књига из XVI/XVIII и једна из XVIII–XIX века, што је чинило 19,35% целокупне збирке. Уколико се књиге сагледају на основу њиховог садржаја, видеће се да се у библиотеци налазе 24 богослужбене књиге (77,4%), док осталих седам књига (22,6%) обухватају теолошке, канонско-дисциплинарне, просветне и хагиографске садржаје.

Одељење за природне науке

ПРОУЧАВАЊЕ ФРУШКЕ ГОРЕ
(руководилац пројекта: проф. др Пал Божа)

Теме истраживања

Биолошки активне материје биљака Фрушке горе
(носиоци теме: проф. др Неда Мимица Дукић и проф. др Пал Божа)

Током 2012. године учесници пројекта су своје активности фокусирали на један сегмент који је дефинисан резултатима добијеним у претходној години. Истраживачки рад који је пратио вегетацијску сезону календарске 2012. године усмерен је на сакупљање биљног материјала за додатна биохемијска истраживања како би се употпунили постојећи сакупљени подаци за издање о биљкама са иридоидима. Сакупљени подаци протеклих година усмерили су рад на групи биљака са иридоидима у правцу добијања података везаних за потпуно нове групе таксона. Наиме, детаљнијим истраживањима констатован је недостатак података за поједине врсте којима обилује Фрушка гора. У том правцу током 2012. године додатно су испитиване врсте за које се претпоставља да имају иридоиде у себи у одговарајућим концентрацијама, како би рукопис био обогаћен за одговарајући број таксона.

Реализација пројектних задатака обухватала је активна додатна теренска истраживања, нови сет лабораторијских испитивања која су подразумевала изолације-детекције и квалификације биомолекула. Већ постојеће информације о врстама које садрже истраживану групу активних биомолекула показале су се као оскудне,

те су предвиђене и активности лабораторијских истраживања. Теренска испитивања обухватила су проверу станишта и процену стања популација, проналажење нових локалитета и станишта одабраних биљака на подручју Фрушке горе. Теренска ботаничка истраживања настављена су лабораторијском анализом основних мониторинг елемената везаних за динамику популација истраживане групе биљака на Фрушкој гори. Колектовање материјала праћено је сакупљањем одговарајућих количина и њиховом припремом за даље поступке екстракције и изолације циљане групе једињења. Укупан материјал је таксономски и систематски обрађен у Хербаријуму Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду (БУНС), те су том приликом и одвојени и обележени примерци јемства (Voucher specimens) везани за биљке које су даље обрађиване биохемијским методама.

У протеклом периоду проверени су добијени резултати у хемијској карактеризацији новоодабраног биљног материјала, прикупљеног са Фрушке горе, на присуство и садржај иридоидних гликозида. Предмет истраживања биле су врсте из биљних фамилија с мањим бројем врста на Фрушкој гори. Сакупљени биљни материјал мацериран је у метанолу. Применом хроматографских техника, као и специфичних бојених реакција, доказано је присуство ди- и тритерпена. У раду су примењене технике танкослојне хроматографије TLC, препаративне TLC, као и HPLC-DAD методе HPLC-MS-MS технике. Добијени резултати компарирани су са подацима из литературе.

Учесници пројекта наставили су мониторинг истраживања станишта лековитих биљака, започетих у прошлогодишњем циклусу. Овај модел је у складу са основним постулатима одрживог развоја и адекватним коришћењем биљних ресурса. Наиме, спроведене анализе у 2011. години омогућавају сагледавање популационог статуса врста, а 2012. године оне су потврђене или редизајниране. Уношење овог момента у рад је повећање обима посла за ауторе рукописа. Међутим, како овакав одсликава модерне тенденције у раду са проналажењем природних ресурса, сматрало се да га треба унети у едицију о лековитим биљкама Фрушке горе.

Током 2013. године учесници на пројекту своје активности фокусирали су на један сегмент који је дефинисан резултатима добијеним у 2012. години. Истраживачки рад који је пратио вегетацијску сезону календарске 2013. године усмерен је на сакупљање биљног материјала за додатна биохемијска истраживања како би се употпунили постојећи сакупљени подаци за издање о биљкама са иридоидима. Наиме, током претходне године нису добијени одговарајући резултати, те су се истраживања поновила. Ово се нарочито односи на породице Plantaginaceae, Veerbenaceae, као и одабране родове потпородице Lamioideae породице Lamiaceae. Сакупљени подаци протеклих година усмерили су рад на групи биљака са иридоидима у правцу добијања података везаних за потпуно нове групе таксона. Наиме, детаљнијим истраживањима утврђен је недостатак података за поједине врсте којима обилује Фрушка гора. У том правцу, током 2013. године, додатно су испитиване врсте за које се претпоставља да имају иридоиде у себи у одговарајућим концентрацијама, како би рукопис био обогаћен за одговарајући број таксона.

Реализација пројектних задатака обухватала је активна додатна теренска истраживања, нови сет лабораторијских испитивања која су подразумевала изолације-детекције и квалификације биомолекула. Већ постојеће информације о врстама које садрже истраживану групу активних биомолекула показале су се као оскудне, те су предвиђене и активности лабораторијских истраживања. Теренска испитивања обухватила су проверу станишта и процену стања популација, проналажење нових локалитета и станишта одабраних биљака на подручју Фрушке горе. Теренска ботаничка истраживања настављена су лабораторијском анализом основних мониторинг елемената везаних за динамику популација истраживане групе биљака на

Фрушкој гори. Колектовање материјала праћено је сакупљањем одговарајућих количина и њиховом припремом за даље поступке екстракције и изолације циљане групе једињења. Укупан материјал је таксономски и систематски обрађен у Хербаријуму Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета у Новом Саду (БУНС), те су том приликом и одвојени и обележени примерци јемства (Voucher specimens) везани за биљке које су даље обрађиване биохемијским методама.

У протеклом периоду проверени су добијени резултати у хемијској карактеризацији новоодабраног биљног материјала, прикупљеног са Фрушке горе, на присуство и садржај иридоидних гликозида. Предмет истраживања биле су врсте из биљних фамилија са мањим бројем врста на Фрушкој гори. Сакупљени биљни материјал мацериран је у метанолу. Применом хроматографских техника, као и специфичних бојених реакција, доказано је присуство ди- и тритерпена. У раду су примењене технике танкослојне хроматографије TLC, препаративне TLC, као и HPLC-DAD методе HPLC-MS-MS технике. Добијени резултати компарирани су са подацима из литературе.

Учесници пројекта наставили су мониторинг истраживања станишта лековитих биљака, започетих у прошлогодишњем циклусу. Овај модел је у складу са основним постулатима одрживог развоја и адекватним коришћењем биљних ресурса. Наиме, прошлогодишње спроведене анализе омогућавају сагледавање популационог статуса врста, а ове године оне су потврђене или редизајниране. Уношење овога у рад значи повећање обима посла за ауторе рукописа, међутим, како овакав рукопис одсликава модерне тенденције у раду са проналажењем природних ресурса, сматра се да га треба унети у едицију о лековитим биљкама Фрушке горе.

Учесници пројекта су током 2014. године завршили сва флористичка, еколошка и биохемијска испитивања одабраних група биљних таксона за које су карактеристични иридоиди. Наиме, резултати рада у претходним годинама упућивали су константно на потребу проширивања листе таксона. Из тих разлога, сваке године настављала су се истраживања обогаћивањем списка иридоидних врста новим таксонима. Истраживања у протеклој години пратило је додатно биохемијско испитивање врста за које смо, показало се оправдано, претпостављали да имају значајне количине иридоида, што није било познато у литератури.

Реализација пројектних задатака обухватала је додатна теренска истраживања, нови сет лабораторијских испитивања. Већ постојеће информације о врстама које садрже истраживану групу активних биомолекула показале су се као оскудне, те су предвиђене и активности лабораторијских истраживања. Теренска испитивања обухватила су проверу станишта и процену стања популација, проналажење нових локалитета и станишта одабраних биљака на подручју Фрушке горе. Теренска ботаничка истраживања настављена су лабораторијском анализом основних мониторинг елемената везаних за динамику популација истраживане групе биљака на Фрушкој гори. Колектовање материјала праћено је сакупљањем одговарајућих количина и њиховом припремом за даље поступке екстракције и изолације циљане групе једињења. Укупан материјал је таксономски и систематски обрађен у Хербаријуму Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета (БУНС), те су том приликом и одвојени и обележени примерци јемства везани за биљке које су даље обрађиване биохемијским методама. Такође су проверени добијени резултати у хемијској карактеризацији новоодабраног биљног материјала, прикупљеног са Фрушке горе, на присуство и садржај иридоидних гликозида. Предмет истраживања биле су врсте из биљних фамилија са мањим бројем врста на Фрушкој гори. Сакупљени биљни материјал мацериран је у метанолу. Применом хроматографских техника, као и специфичних бојених реакција доказано је присуство ди- и тритерпена. У раду су примењене технике танкослојне хроматографије TLC,

препаративне TLC, као и HPLC-DAD методе HPLC-MS-MS технике. Добијени резултати компарирани су са подацима из литературе.

Анализом резултата завршен је поступак прикупљања података и приступило се изради рукописа:

Поглавље 1: Теоријске основе синтезе и функције иридоида у биљкама, Поглавље 2: Диверзитет станишта Фрушке горе, Поглавље 3: Описи биљака са иридоидима, биохемијска карактеризација и потенцијална употреба.

Планиран завршетак рукописа и предаја рецензентима је фебруар 2015. године.

У 2014. години започет је рад на наредној групи биљака са ди- и тритерпенима, чиме се одржава континуитет у раду на овом пројекту. Учесници пројекта су током 2015. године обавили парцијална флористичка, еколошка и фитохемијска испитивања одабраних биљних таксона за које су подаци о иридоидима били контрадикторни са подацима из доступне литературе. Наиме, резултати рада претходних година упућивали су на потребу проширивања листе таксона. Истраживања у протеклој години пратило је додатно фитохемијско испитивање врста за које смо, показало се оправдано, претпостављали да поседују значајне количине иридоида, што није било познато у литератури. Ово се посебно односи на рад на таксонима из породице Plantaginaceae (Scrophullariaceae).

Реализација пројектних задатака обухватала је активна додатна теренска истраживања, нови сет лабораторијских испитивања која су подразумевала изолације-детекције и квалификације биомолекула. Већ постојеће информације о врстама које садрже истраживану групу активних биомолекула показале су се као оскудне те су предвиђене и активности лабораторијских истраживања. Теренска испитивања обухватила су проверу станишта и процену стања популација, проналажење нових локалитета и станишта одабраних биљака на подручју Фрушке горе, само за таксоне који се нису поклапали са подацима из релевантне литературе. Теренска ботаничка истраживања настављена су лабораторијском анализом основних мониторинг елемената везаних за динамику популација истраживане групе биљака на Фрушкој гори. Колектовање материјала праћено је сакупљањем одговарајућих количина и њиховом припремом за даље поступке екстракције и изолације циљане групе једињења. Укупан материјал је таксономски и систематски обрађен у Хербаријуму Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду (БУНС), те су том приликом и одвојени и обележени примерци јемства (Voucher specimens) везани за биљке које су даље обрађиване биохемијским методама.

У протеклом периоду проверени су добијени резултати у хемијској карактеризацији новоодабраног биљног материјала, прикупљеног са Фрушке горе, на присуство и садржај иридоидних гликозида. Предмет истраживања биле су врсте из биљних фамилија са мањим бројем врста на Фрушкој гори. Сакупљени биљни материјал мацериран је у метанолу. Применом хроматографских техника, као и специфичних бојених реакција, доказано је присуство ди- и тритерпена. У раду су примењене технике танкослојне хроматографије TLC, препаративне TLC, као и HPLC-DAD методе HPLC-MS-MS технике. Добијени резултати компарирани су са подацима из литературе.

Крајем септембра комплетиран је рукопис публикације „Biologisally active Compounds of plants in The Fruška Gora Mountain, II-2 Iridoids", групе аутора: Неде Мимице Дукић, Пала Боже, Горана Аначкова и Биљане Божин. Рукопис садржи поглавља: 1) Предговор; Поглавље 2: Диверзитет станишта Фрушке горе; Поглавље 3: Теоријске основе синтезе и функције иридоида у биљкама; Поглавље 4: Описи биљака са иридодима, биохемијска карактеризација и потенцијална употреба; Поглавље 5: Индекси и Поглавље 6: Литература.

Потенцијални списак садржи таксоне из више биљних породица од којих су детаљно приказани они који имају значајне количине иридоида и представљају природни ресурс. Таксономска структура флористичког списка медицинске флоре биће усаглашена са модерним класификационим системима, а пратиће модел карактеристичан за едицију. Учесници су током ове године и теренске вегетацијске сезоне започели рад на наредној групи биљака са ди- и тритерпенима, чиме се одржава континуитет у раду на овом пројекту.

Низијски рељеф Војводине
(носилац теме: проф. др Слободан Марковић)

Протекла истраживачка година била је изузетно успешна, како са апекта теренских и лабораторијских истраживања тако и у вези са представљањем резултата на међународним и домаћим научним скуповима, односно публиковања радова у интернационалним и домаћим часописима. Током 2012. године обављена су теренска истраживања која су реализована у сарадњи са колегама из Немачке Улрихом Хамбахом и Франком Лемхулом, као и са колегом Томом Стивенсом из Велике Британије, са којим су реализована заједничка теренска истраживања на лесним профилима у Старом Сланкамену, Руми, Батајници и Орловату. Највећи део одобрених средстава управо је утрошен при реализацији поменутих теренских истраживања.

Лабораторијска истраживања реализују се на Универзитету у Бајројту, Институту за примењене геонауке у Хановеру и Универзитету у Бремену, као и у Седиментолошкој лабораторији Слободног универзитета у Амстердаму, на групи за квартарна истраживања Универзитета у Лестеру и у лабораторији за луминисцентно датирање Универзитета у Лондону.

Радови су објављени у врхунским међународним часописима *Quaternary Science Reviews* и *Quaternary Geochronology* који спадају у групу најпрестижнијих публикација у области геонаука, као и у истакнутом међународном часопису.

Истраживачку 2013. годину обележили су радови објављени у врхунским међународним часописима категорија М21 и М22. Већ почетком 2014, нове истраживачке године, чак 12 радова истраживача ангажованих на овом пројекту прихваћено је за штампу у такође најреномиранијим часописима у области геонаука.

Теренска истраживања реализована су у мају 2013, с колегама из Института за геологију и геофизику Кинеске академије наука у Пекингу, и у октобру са колегама са Департмана за географију Техничког универзитета Горње Вестфалије из Ахена. Током последње две године фокус истраживања помера се од Бачке и Срема према Банату. Лабораторијска истраживања се и даље у сагласности са претходно дефинисаним плановима реализују у сарадњи са партнерским институцијама у иностранству: Департман за географију, Рojал Халовеј (Универзитет у Лондону, Велика Британија), Лабораторија за луминисцентно датирање (Универзитет у Клужу, Румунија), Департман за геологију и палеонтологију (Универзитет у Сегедину, Мађарска), Институт за геологију и геофизику (Кинеска академија наука, Пекинг, Кина), Катедра за геоморфологију (Универзитет у Бајројту), Департман за географију (Технички универзитет Горње Вестфалије, Ахен, Немачка).

Резултати истраживања везаних за реализацију овог пројекта саопштени су на више научних конференција у Србији (Vinča project international workshop – Towards the reconstruction of paleoenvironment of Vinča – Belo brdo: Garden of Eden?, Humboldt Kolleg Belgrade 2013; Ressourcen der Doanu-region: Möglichkeiten zur Nutzung und Zusammenarbeit. Belgrade, Serbien, June 12–15, 2013; International conference Natural Hazards – Links between Science and Practice, Belgrade, Serbia, 8–11 October, 2013); Катару (Toxins in Desert Environments, Doha, Qatar, March 26–29, 2013); Румунији (INTIMATE workshop on Terrestrial Records from Eastern Europe, March 6–9, 2013,

Cluj-Napoca, Romania) и Великој Британији (Loess & Dust: Geography, Geology-Archaeology, 10–12 September 2013, Leicester, UK).

У 2014. години теренска истраживања реализована су у марту и априлу са колегама из Института за геологију и геофизику, Кинеске академије наука у Пекингу, односно у марту и октобру са колегама са Департмана за географију Техничког универзитета Горње Вестфалије у Ахену и Катедре за геоморфологију Универзитета у Бајројту. У току 2014. године фокус се померио од Бачке и Срема према Банату, пре свега према јужном делу овог региона који је уједно и геоморфолошки најкомпликованији простор Војводине. Лабораторијска истраживања се и даље, у сагласности са претходно дефинисаним плановима, реализују у сарадњи са партнерским институцијама у иностранству: Департман за географију, Рojал Халовеј, Универзитет у Лондону, Велика Британија; Лабораторија за луминисцентно датирање, Универзитет у Клужу, Румунија; Департман за геологију и палеонтологију и Департман за физичку географију и геоинформатику, Универзитет у Сегедину, Мађарска; Институт за геологију и геофизику Кинеске академије наука у Пекингу, Кина; Катедра за геоморфологију, Универзитет у Бајројту; и Департман за географију Техничког универзитета Горње Вестфалије у Ахену, Немачка. Резултати истраживања везаних за реализацију овог пројекта саопштени су на више научних конференција у Србији (Milankovitch Anniversary UNESCO Symposium. 3–5, September, Belgrade Serbia, 2014), Грчкој (Alexander von Humboldt Kolleg in Greece and SE Europe during the Neolithic Period, Thessaloniki, June 26–29, 2014), Италији (Dust 2014, International conference on atmospheric dust, Castellaneta Marina, Italia, 1–6 June 2014), Пољској (Kukla LoessFest 2014, 8–15 September, Wroclaw, Poland) и Ирану (Loess, Soils & Climate Change in Southern Eurasia. Gorgan, Iran, 15–19 October 2014).

У 2015. години теренска истраживања реализована су у мају са колегама са Департмана за географију Техничког универзитета Горње Вестфалије у Ахену. Током последње године фокус истраживања помера се од Бачке и Срема према Банату. Лабораторијска истраживања у сагласности са претходно дефинисаним плановима и даље се реализују у сарадњи са нашим партнерским институцијама у иностранству: Лабораторија за луминисцентно датирање, Универзитет у Клужу (Румунија), Департман за геологију и палеонтологију, Универзитет у Сегедину (Мађарска), Институт за геологију и геофизику Кинеске академије наука у Пекингу (Кина), Катедра за геоморфологију, Универзитет у Бајројту, и Департмана за географију Техничког универзитета Горње Вестфалије у Ахену (Немачка). Резултати ових истраживања саопштени су на више научних конференција које су одржане у Аустрији (European Geoscience Union General Assembly, Vienna, Austria, April 2015), Кини (ISADEH conference, Beijing, China, October, 2015) и нашој земљи (Конференција поводом 150 година рођења Јована Цвијића, САНУ, Београд, октобар 2015).

ИСТРАЖИВАЊЕ ФАУНЕ ФРУШКЕ ГОРЕ
(руководилац пројекта: проф. др Смиљка Шимић)

На овом пројекту у истраживањима до сада је учествовао велики број истраживача. Објављене су четири монографске књиге са научним прилозима од којих већина представља прве податке за Фрушку гору.

Рад на пројекту током 2012. године одвијао се у две фазе:

1) Припрема за штампу треће монографске књиге, у коју би били укључени сви претходно рецензирани радови који до сада нису публиковани, и 2) Припрема материјала и радова за нову (четврту) књигу.

Трећа књига едиције обухвата следеће тематске области: 1) Вилински коњици (Insecta: Odonata) Фрушке горе: у раду су приказани подаци који су резултат више-

годишњих истраживања на овом подручју. Забележено је укупно 30 врста. Такође су дати подаци о њиховом ареалу. Две врсте су нове за фауну Војводине: *Cordulegaster heros* (Theischinger, 1979) и *Cordulegaster bidentata* (Selys, 1843). Очекивани број врста је знатно већи тако да би истраживања требало наставити; 2) Остракодни ракови (Ostracoda: Crustacea) Фрушке горе: У овом раду сажето су приказани резултати фаунистичких истраживања остракодних ракова Фрушке горе (Карановић, 1996). Забележена је укупно 21 врста из четири фамилије. С обзиром на то да су ово једина истраживања остракода Фрушке горе, све нађене врсте су нове за испитивано подручје као и за читаву Србију; 3) Longidoridae (Nematoda: Dorylaimida) Фрушке горе. Нематофауна Фрушке горе никада није систематски истражена. До сада су од лонгидоридних нематода на Фрушкој гори нађене три врсте рода *Longidorus* (*L. helveticus*, *L. juglandicola* и *L. silvae*) и пет врста рода *Xiphinema* (*X. dentatum*, *X. pachtaicum*, *X. simile*, *X. taylori* и *X. vuittenezi*). Њихов кратак опис, микрофотографије, списак локалитета и биљака домаћина дати су у овом раду. Ранији налази *X. americanum* и *X. index* на Фрушкој гори су дискутовани и коментарисани; 4) Simulide (Diptera: Simuliidae) Фрушке горе. У водотоковима Фрушке горе идентификована су развојна станишта једанаест врста симулида: *Simulium (Nevermannia) vernum* (Macquart, 1826) (complex); *Simulium (Neverrmania) costatum* (Friederichs, 1920); *Simulium (Nevermannia) lundstromi* (Enderlein, 1921); *Simulium (Nevermannia) angustitarse* (Lundström, 1911); *Simulium (Eusimulium) velutinum* (Santos Abreu, 1922); *Simulium (Simulium) reptans* (Linnaeus, 1758); *Simulium (Simulium) ornatum* (Meigen, 1818) (complex); *Simulium (Boophthora) erythrocephalum* (De Geer, 1776); *Simulium (Wilhelmia) balcanicum* (Enderlein, 1924); *Simulium (Wilhelmia) equinum* (Linnaeus, 1758) и *Simulium (Wilhelmia) pseudequinum* (Séguy, 1921). Доминантну врсту фрушкогорских потока представља *S. ornatum* (complex), која је налажена у већини праћених потока; 5) Лисне буве (Hemiptera: Psyloidea) Фрушке горе. У раду је забележено 23 врсте лисних бува од којих су 15 нове за фауну Фрушке горе: *Calophya rhois* (Löw, 1877), *Camarotoscena speciosa* (Flor, 1861), *Psylla buxi* (Linnaeus, 1758), *Baeopelma foersteri* (Flor, 1861), *Cacopsylla peregrina* (Foerster, 1848), *Cacopsylla rhamnicola* (Scott, 1876), *Cacopsylla affinis* (Löw, 1880), *Cacopsylla picta* (Foerster, 1848), *Cacopsylla pyricola* (Foerster, 1848), *Cacopsylla bidens* (Šulc, 1907), *Cacopsylla visci* (Curtis, 1835), *Cacopsylla pulchra* (Zetterstedt, 1838), *Bactericera tremblayi* (Wagner, 1961), *Trioza rhamni* (Schrank, 1801) и *Trioza chenopodii* (Reutet, 1876). Утврђене 23 врсте лисних бува Фрушке горе представљају трећину од укупно регистрованих врста у Србији (Јериниħ-Продановић, in press); 6) Megachilidae (Apoidea: Hymenoptera) Фрушке горе. Рад обухвата податке о фауни мегахилидних пчела на Фрушкој гори, из доступних збирки и литературе. Укупно је забележено 27 врста пчела из фамилије Megachilidae из осам родова. Сматра се да број врста, приказан у овом раду, није коначан и да ће се у наредном периоду, прегледом литературе и збирки природњачких музеја у Аустрији и Мађарској, тај број знатно увећати; 7) Дневни лептири (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) Фрушке горе. Сумирањем резултата претходних истраживања, уз оригинална истраживања приказана у овом раду, утврђено је присуство 113 врста дневних лептира Фрушке горе. Од утврђених врста њих 14 припада суперфамилији Hesperioidea, док 99 врста припада суперфамилији Papilionoidea. Имајући у виду богатство присутне фауне дневних лептира подручја, Фрушка гора је увршћена у листу одабраних подручја за дневне лептире у Србији (Prime Butterfly Areas in Serbia). На пројекту „Invertebrates of the Fruška Gora Mt." (Бескичмењаци Фрушке горе) до сада је учествовао велики број истраживача. Објављене су три монографске књиге са 20 научних прилога од којих већина представља прве податке за Фрушку гору. Током 2013. године урађена су четири прилога, резултати су припремљени за штампу и почела је припрема за штампу четврте књиге из ове едиције. У раду на пројекту у

2013. години започета су истраживања четири тематске области и досадашњи резултати дати су у следећем извештају.

ISOPODA. Фауна Isopoda Балкана једна је од најбогатијих и најразноврснијих у Европи. Међутим, ова интересантна фауна није истражена у довољној мери. У том смислу предњачи територија Србије, а поготово њен северни део. Са зоогеографског и таксономског становишта подручје Фрушке горе је свакако најинтересантнији део Војводине, док је у исто време изузетно слабо истражено. Копнене изоподе Фрушке горе биле су готово непознате до 1959. године, када је А. Бутуровић спровео прва истраживања фауне ове планине. Овај аутор наводи пет врста копнених изопода: *Hyloniscus riparius* (C. Koch, 1838); *Hyloniscus marginalis* (Verhoeff, 1901); *Trichoniscus noricus* (Verhoeff, 1917); *Stylohylea bosniensis* (Verhoeff, 1901) и *Haplophthalmus danicus* (Budde-Lund, 1880). Први наредни публиковани налаз везан за изоподе Фрушке горе потиче тек из 2002. године, кад је описана врста *Trichoniscoides mladeni* (Karaman & Čemerlić, 2002). Ова врста је стеноендемит и као таква представља један од најзначајнијих налаза у фауни Фрушке горе уопште. На основу два постојећа литературна податка, наших истраживања, као и делимично обрађеног материјала из збирке која се чува на Департману за биологију и екологију Природно-математичког факултета у Новом Саду, до сада је утврђено присуство укупно четрнаест врста копнених изопода на подручју Фрушке горе. Овај број није ни изблиза коначан, а наставак истраживања, као и будућа истраживања, сигурно ће уродити новим налазима. Оваква предвиђања су оправдана када имамо у виду слабу истраженост подручја, као и специфичности везане за екологију групе, често скривен начин живота, ограниченост на врло специфичне услове станишта и локализованост популација.

HETEROPTERA. До сада су постојали само фрагментарни подаци о фауни Heteroptera Фрушке горе. Примерци који су обрађени у овом раду сакупили су многи ентомолози, који не обрађују хетероптере, као и други природњаци, ботаничари, геолози. Примерци су ловљени на 54 локалитета у периоду од 1987. до 2013. Први подаци о хетероптерама Фрушке горе потичу од Г. Хорвата (Horvatha, 1897). У обрађеном материјалу идентификоване су 362 врсте, које су систематизоване у 27 фамилија. У раду су претежно обрађене терестричне врсте хетероптера са подручја Фрушке горе. За водене и семиакватичне врсте наведени су појединачни, случајни налази, као и подаци из радова старијих аутора. Фамилије Veliidae, Hydrommetridae, Naucoridae, Nepidae, Notonnectidae и Leptopodidae заступљене су са једном, Gerridae са две, а Saldidae са пет врста. Терестричне врсте заступљене су са 16 фамилија. Најбројније су фамилије Miridae, Pentatomidae и Lygaeidae. Нове врсте за Србију су: *Macroscytus brunneus* (Fabricius), *Metapterus caspicus* (Dohrn), *Elasmostethus interstinctus* (Linnaeus). Три нове врсте за фауну хетероптера Србије уловљене на Фрушкој гори већ су објављене (Protić, 2011), а ближи подаци о месту налаза објављују се први пут у овом раду. Једна је *Brachynotocoris puncticornis* Reuter, која је први пут пронађена у Србији на лесним пољима у Сурдуку 1998. и 2003, а у Сланкамену је нађен један мужјак 2000. године. Друга нова врста за фауну Србије је *Orthotylus (Orthotylus) interpositus* Schmidt први пут уловљена 2005. године у Сланкамену, а затим у октобру у Сурдуку и у Крушедолу маја 2009. Трећа је *Catoplatus anticus* Reuter. До сада је у Србији нађена једино у Сурдуку 2010. Све примерке уловио је Александар Стојановић. Нове врсте за Фрушку гору су *Prostemma guttula guttula* (Fabricius), *Atractotomus magnicornis* (Fallén), *Coranus griseus* (Rossi), *Psallus (Hylopsallus) variabilis* (Fallén), *Lygaeosoma sardeum sardeum* (Spinola), *Elasmucha grisea* (Linnaeus). Заступљеност врста према биогеографској припадности је следећа: европских 12, евросибирских 76, холарктичких 26, холопалеарктичких 48, космополитских 7, медитеранских 152 и палеарктичких 42 врсте.

SYRPHIDAE. И поред бројних дугогодишњих истраживања фауне осоликих мува (Insecta: Diptera: Syrphidae) спроведених на подручју Фрушке горе, што је

представљено у неколико публикација (Глумац, 1959; Вујић и Глумац, 1994; Вујић и сар., 2002; Шимић и сар., 2009), четрнаест врста *Brachyopa maculipennis* (Thompson, 1980), *Callicera aenea* (Fabricius, 1781), *Chalcosyrphus piger* (Fabricius, 1794), *Eupeodes flaviceps* (Rondani, 1857), *Mallota fuciformis* (Fabricius, 1794), *Melangyna lucifera* (Nielsen, 1980), *Sphiximorpha subsessilis* (Illiger in Rossi, 1807), *Temnostoma vespiforme* (Linnaeus, 1758), *Xanthogramma dives* (Rondani, 1857), *Xanthogramma stackelbergi* (Violovitsh, 1975), *Myolepta nigritarsis* (Coe, 1957), *Eumerus amoenus* (Loew, 1848), *Merodon italicus* (Rondani, 1845) и *Callicera spinolae* (Rondani, 1844) је ново за фауну овог подручја. Ово је резултат нових фаунистичких истраживања спроведених у периоду 2005–2013. године, као и таксономске анализе врста из потфамилије Syrphinae на подручју Србије, чиме су разрешене многе таксономске недоумице. Од четрнаест нових врста две припадају категорији строго заштићених, а две категорији заштићених врста Уредбом Министарства заштите животне средине и просторног планирања (Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста. Прилог I: Строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива; Прилог II: Заштићене врсте биљака, животиња и гљива; *Службени гласник РС*, број 5/10). Интересантно је поменути да чак пет од четрнаест новорегистрованих врста припада групи сапроксилних врста, што значи да зависе од мртве или трулежне дрвене масе (Rotheray и сар., 2001), што је добар показатељ очуваности шумских екосистема овог подручја.

LEPIDOPTERA: HESPERIOIDEA и PAPILIONOIDEA. Сумирањем резултата претходних истраживања, уз оригинална истраживања приказана у овом раду, утврђено је присуство 113 врста дневних лептира Фрушке горе. Од утврђених врста њих 14 припада суперфамилији Hesperioidea, док 99 врста припада суперфамилији Papilionoidea. На основу утврђених врста, као елементарног фаунистичког показатеља, можемо закључити да је фаунистичка истраженост подручја Фрушке горе добра. Балканско полуострво, укључујући Кипар и Крит, има 289 врста дневних лептира. Према томе, утврђених 113 врста на Фрушкој гори чини 39% фауне Балканског полуострва. За Србију је познато да има 193 врсте у својој фауни, утврђене врсте на Фрушкој гори чине 58,5% врста Србије. Спроведена анализа фаунистичке припадности утврђених врста показује да су три доминантне групе Средњоевропске врсте (35 врста, 31%), Понто-медитеранске врсте (26 врста, 23%) и Субмедитеранске врсте (19 врста, 15%). Имајући у виду богатство присутне фауне дневних лептира подручја, Фрушка гора је уврштена у листу Одабраних подручја за дневне лептире у Србији (Prime Butterfly Areas in Serbia).

CURCULIONIDAE. С обзиром на то да су током 2013. интензивно сакупљани подаци о фауни сурлаша (Curculionidae) Фрушке горе, материјал се обрађује, детерминише и припрема се рукопис за ову свеску.

Упркос сталној оскудици финансијских средстава, приведен је крају рад и на четвртој свесци, а у завршној припреми је и пета свеска. Тако се концепција ове едиције, о чему је писано у првој свесци, полако али сигурно остварује на обострано задовољство аутора и уредника Едиције.

За разлику од претходних свезака, у овој је заступљен само један прилог који се односи на групу дневних лептира (Lepidoptera: Hesperioidea и Papilionoidea). Како је истакнуто у „Уводној речи" прве свеске, Република Србија потписница је многих конвенција којима су преузете обавезе заштите и очувања наших природних вредности. То подразумева, између осталог, и добро познавање флоре и фауне, посебно у заштићеним подручјима, а потом и праћење стања и заштиту пре свега ретких, реликтних и ендемичних врста и њихових станишта. Полазећи од такве концепције, извесно је да су управо дневни лептири идеална група за имплементацију комплекса активности праћења стања и управљања популацијама ретких, реликтних и ендемичних врста.

Дневни лептири на простору Фрушке горе добро су проучени. Вероватно је степен њиховог познавања већи него на било којем другом подручју у Србији. То су аутори овога прилога документовано приказали цитирајући 16 радова публикованих у земљи и иностранству. Међу њима је и један докторски рад и једна монографија. Поред литературних података, у овоме раду су први пут приказани и до сада непубликовани подаци, проистекли из теренских истраживања током протеклих неколико година. Најзад, аутори су указали и на поједине грешке у постојећој литератури које су кориговане, захваљујући чему сада постоји заокружена фаунистичка слика.

Полазећи од ових чињеница, аутори овога прилога себи су поставили задатак и циљ да кроз овај текст на конкретном примеру Националног парка „Фрушка гора" иницирају спровођење стратегије биолошке разноврсности, која је у Србији утемељена 2011. године. Национални парк „Фрушка гора", као најстарији у Србији, део је Емералд еколошке мреже (IPA – *Important Plant Areas*, IBA – *Important Bird Areas*, PBA – *Prime Butterfly Areas*) и био је једна од циљних тачака у европском пројекту ALARM (*Assessing Large – scale environmental Risk for biodiversity with tested Methods*). На подручју националног парка егзистира и знатан број заштићених врста дневних лептира, и по основу националног и по основу европског законодавства. Поред овог елементарног предуслова за имплементацију концепта стратегије биолошке разноврсности испуњени су и предуслови који се тичу институционалног, законског и финансијског оквира за очување биодиверзитета. Јавно предузеће НП „Фрушка гора" за основну делатност, између осталог, има: „заштиту, очување и унапређивање биогеографских обележја подручја, екосистема и разноврсности изворне флоре, фауне и фунгије, као и спречавање активности које могу нарушити основна обележја и друга својства националног парка".

Аутори овога прилога су на аргументован начин указали на темељне вредности националног парка, на антропогене притиске којима је изложен, на дистрибуцију врста дневних лептира на подручју парка, на врсте од интереса за заштиту, као и на постојеће моделе управљања популацијама таквих врста. То је нарочито важно јер моделе управљања популацијама појединих врста дневних лептира не треба развијати, они већ постоје и треба их само имплементирати.

Захваљујући свему овоме, НП „Фрушка гора" је у прилици да као први и најстарији национални парк у Србији први и започне са управљањем популацијама заштићених врста и тиме непосредно допринесе реализацији начела истакнутих у „Стратегији биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године". Тиме би се уједно започело и са испуњавањем једног од предуслова приступања Европској унији, што је стратешки циљ Републике Србије.

Истраживања на пројекту до сада су била посвећена искључиво утврђивању биолошке разноврсности бескичмењака, као врстама најбројније и најмање испитиване групе животиња. Као потврда актуелности проблематике, раду на пројекту одазвао се велики број научника/истраживача, а резултати су до сада публиковани у три објављене монографије Едиције.

У 2015. години објављена је и четврта монографија, али за разлику од претходних, изнети су резултати истраживања само једне групе инсеката – дневних лептира. Монографски рад под насловом *Дневни лептири у стратегији очувања вредности НП Фрушка гора (Lepidoptera: Hesperioidea i Papilionoidea)* резултат је два аутора – проф. др Предрага Јакшића и мср Ане Нахирнић. Садржи „Уводну реч уредника", „Увод са неколико потпоглавља", „Материјал и методе истраживања", „Преглед утврђених врста", „Фаунистичку анализу", „Аспекте заштите фауне дневних лептира Фрушке горе", „Литературу", „Сажетак", оригиналне фотографије врста, регистре српских и латинских назива врста, географских појмова и именски регистар. Аутори су аргументовано указали на темељне вредности националног парка, на антропогене

притиске којима је изложен, на дистрибуцију ових врста, посебно врста од интереса за заштиту, као и на постојеће моделе управљања популацијама индикаторских врста. Захваљујући томе, Национални парк „Фрушка гора" у прилици је да као први и најстарији национални парк у Србији први и започне са управљањем популацијама заштићених врста и тиме непосредно допринесе реализацији начела истакнутих у документу „Стратергија биолошке разноврсности републике Србије за период од 2011. до 2018." чиме би се започело са испуњавањем једног од предуслова приступања Европској унији.

Од седам понуђених прилога који се налазе у Плану рада на пројекту за 2016. годину, две обимне студије већ су приведене крају, рецензиране од стране два инострана рецензента и у потпуности припремљене за штампу (чекају се само материјална средства). У пету књигу Едиције ући ће два рада: 1) „Heteroptera Фрушке горе", аутора Љиљане Протић и Драгише Савића, представља оригиналан научни рад у којем су први пут презентовани подаци о фауни ове групе инсеката на Фрушкој гори. Од укупно утврђене 362 врсте, три су нове за фауну Србије, за 13 врста ово су први налази у нашој земљи, а шест врста су нове за Фрушку гору; 2) „Фауна сурлаша (Coleoptera: Curculionoidea) Фрушке горе", аутора Снежане Пешић, Дејана Стојановића и Драгише Савића. Аутори овог прилога идентификовали су 157 врста сурлаша. За ову групу инсеката то није велики број, али је такође реч о синтетисању свих до сада познатих података уз материјал који су сакупили аутори рада. Од посебног значаја је 59 врста које су први пут регистроване за фауну Србије, што несумњиво указује на изузетност и богатство фауне сурлаша на подручју Фрушке горе.

Оба прилога садрже и оригиналне фотографије аутора за скоро све утврђене врсте, што је још један квалитет вредан помена, имајући у виду концепт и жеље едитора изнете у предговору прве књиге ове едиције.

ИСТОРИЈА МЕДИЦИНЕ И ЗДРАВСТВЕНЕ КУЛТУРЕ НА ТЛУ ДАНАШЊЕ ВОЈВОДИНЕ

(руководилац пројекта: проф. др Јован Максимовић)

Истраживања на овом дугогодишњем мултидисциплинарном пројекту започета су 90-их година. Мултидисциплинарни приступ истраживања организован је тако што је раздобље од праисторије до данашњих дана подељено према различитим, хронолошки логичним историјским периодима, а коначни резултати истраживања биће објављени у засебним томовима (до сада су објављена прва два тома /праисторија–1848/). Паралелно са историјом периода ради се и на историји појединих медицинских дисциплина. Објављена је *Историја ветеринарске медицине* (проф. др Војислав Јовановић), а 2012. године и *Патолошка анатомија и судска медицина у Војводини* (проф. др Драгиша Поповић и сарадници). У издавачкој процедури је и рукопис мр Илије Савкова *Историја апотекарства Војводине.* Рукопис је позитивно рецензиран.

Током 2011. године најзначајније активности на пројекту биле су везане за припрему за штампу и штампу монографије *Патолошка анатомија и судска медицина у Војводини* (проф. др Драгиша Поповић и сарадници) и рад на историји периода 1848–1941. године. Ово је најплодније раздобље у историји здравствене културе Војводине, као последице свеукупног развоја здравствене културе у Европи и свету. То је период наглог развоја опште медицине и убрзаног развоја посебних медицинских грана, па истраживање тог периода захтева знатно дуже време од истраживања других периода. Истраживања се одвијају према плану за наредне четири године, када се очекује да ће обрада података бити урађена, а коначна верзија текста завршена и спремна за штампу. Истраживање овог периода који ће бити објављен у оквиру другог дела другог тома води проф. др Јован Максимовић.

Током 2013. године вршена су истраживања и писан је текст за прва четири поглавља другог тома, другог дела, за период 1848–1941. године, који обрађује развој медицине и здравствене културе у Европи и свету у том временском периоду, као и опште друштвене, политичке и медицинске прилике на територије данашње Војводине.

Истовремено су вршена истраживања и писан текст за посебан том, који је у завршној фази, под насловом *Лекари пречани у српском цивилном и војном санитету.* Рукопис су позитивно оценили два рецензента (др Милан С. Бреберина и доц. др Ђорђе Ђурић). Рукопис књиге је у издавачкој процедури.

У делу пројекта који се односи на историју медицинских дисциплина, проф. др Милан С. Бреберина је завршио истраживања историје хирургије на тлу данашње Војводине и део текста објавио у *Свескама Матице српске* (Серија природних наука).

РИТОВИ ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта: проф. др Анте Вујић)

У 2012. години посебна пажња била је усмерена на истраживање Потисја, Потамишја, као и на наставак рада на подручју Подунавља и то Горњег Подунавља, Ковиљско-петроварадинског рита, Доњег Подунавља и ритских станишта уз реку Саву. Са ових подручја је до сада познато и највише података, тако да је уз допунска истраживања могуће приступити њиховом обједињавању и публиковању.

Реализација пројектних задатака одвијала се кроз три истраживачке фазе: теренска истраживања, обрада прикупљеног материјала и података и обједињавање резултата и припрема публикација. Највећи део активности био је везан за следеће теме:

1) Диверзитет и заштита појединих група инсеката на ритским стаништима у Војводини на темељу постојећих законских решења, посебно у оквиру категорија заштићених и строго заштићених врста,

2) Диверзитет флоре и вегетације одабраних станишта уз Саву, Горњег Подунавља и Ковиљско-петроварадинског рита,

3) Разноврсност и значај орнитофауне у ритовима Војводине.

Резултати истраживања на овом пројекту до сада су обједињени у монографским студијама које су сарадници на овом пројекту доставили Матици српској и налазе се у издавачкој процедури. У 2012. години резултати су представљени у следећим научним радовима: 1) A. Vujić, S. Radenković, G. Ståhls, J. Ačanski, A. Stefanović, S. Veselić, A. Andrić, R. Hayat (2012): Systematic Entomology. Systematics and taxonomy of the *ruficornis* group of genus *Merodon* Meigen (Diptera: Syrphidae). *Systematic Entomology* 37(3): 578–602; 2) A. Vujić, G. Ståhls, J. Ačanski, H. Bartsch, R. Bygebjerg, A. Stefanović (2012): Systematics of Pipizini and taxonomy of European *Pipiza* Fallén: molecular and morphological evidence (Diptera, Syrphidae). *Zoologica scripta* (прихваћено за штампу); 3) S. Radenković, Z. Nedeljković, A. Ricarte, A. Vujić, S. Šimić (2012): The saproxylic hoverflies (Diptera: Syrphidae) of Serbia, *Journal of Natural History* (прихваћено за штампу).

У 2013. години посебна пажња била је усмерена на истраживање Потисја, Подунавља, са посебним аспектом на простор Ковиљско-петроварадинског рита. Истраживања су била усмерена на: 1) теренска истраживања, 2) обраду прикупљеног материјала и података, 3) обједињавање резултата и припрему публикација. Највећи део активности био је везан за следеће теме: 1) диверзитет и заштита појединих група организама на ритским стаништима у Војводини на темељу постојећих законских решења, посебно у истраживањима таксона који се налазе у категоријама заштићених и строго заштићених врста; 2) диверзитет флоре и вегетације одабраних станишта уз Тису и Ковиљско-петроварадински рит – посебна пажња усмерена је

на инвазивне врсте које представљају посебан проблем у очувању диверзитета ритских станишта; 3) Настављена су истраживања орнитофауне у ритовима Војводине. Наставак рада у свим областима истраживања које пројекат обухвата, уз проширење подручја истраживања повезаних са истраживањима повезаним са практичним проблемима заштите природе са посебним акцентом на очувању, али и ревитализацији ритских и мочварних екосистема у Војводини. Резултати рада у протеклој години представљени су у два рада у међународним часописима категорије М-23: 1) T. Nikolić, D. Radišić, D. Milić, V. Marković, S. Trifunov, S. Jovičić, S. Šimić, A. Vujić (2013): Modelling current potential distribution and the analysis of habitat preferences of genus *Pipiza* (Diptera: Syrphidae) on the Balkan Peninsula. *Archives of Biological Sciences* 65(3): 1037–1052; S. Trifunov, D. Krašić, Z. Markov, S. Mudri Stojnić, B. Butorac, A. Vujić (2013): Forest changes due to human activities in national park „Fruška Gora" (Serbia) – ecological and economic signals. *Archives of Biological Sciences* 65(2): 707–719.

У 2014. години посебна пажња била је усмерена на истраживања простора Ковиљско-петроварадинског рита. Истраживања су била усмерена на теренски рад, обраду прикупљеног материјала и података, обједињавање резултата и припрему публикација. Највећи део активности био је везан за следеће теме:

1) Диверзитет флоре и вегетације одабраних станишта у Ковиљско-петроварадинском риту. Посебна пажња усмерена је на инвазивне врсте које представљају посебан проблем у очувању диверзитета ритских станишта; посебан аспект је обухватио истраживања утицаја коришћења простора на биодиверзитет; 2) Диверзитет и заштита појединих група организама на ритским стаништима у Војводини на темељу постојећих законских решења, посебно у истраживањима таксона које се налазе у категоријама заштићених и строго заштићених врста; 3) Настављена су истраживања орнитофауне у ритовима Војводине.

Добијени су вредни резултати који ће бити обједињени у монографске публикације у наредним годинама, а покривају поједине аспекте целовите спознаје природних вредности ритова. Резултати би могли бити примењиви у мерама очувања предела од посебног научног значаја, али и у мерама коришћења постојећих ресурса.

У протеклој години је као један од резултата рада на пројекту публикован и један рад у међународном часопису са листе Министарства просвете и науке категорије М-23. Публикације које су у штампи а проистекле су из рада на пројектима: *Екологија аквашичних фишоценоза Царске баре* (Снежана Радуловић и Мирјана Вучковић), *Ришови Бачке: географске карактеристике, исушивање, коришћење и заштита природе* (Владимир Стојановић, Драгослав Павић и Минучер Месарош), *Микрофитска флора и вегетација Лабудовог окна* (Ружица Игић, Драгана Вуков, Дубравка Милић, Пал Божа и Горан Аначков). Позитивно је рецензиран и рукопис Браниславе Буторац *Флора Петроварадинског рита – јуче, данас, сутра*.

Објављени научни радови: A. Andrić, B. Šikoparija, D. Obreht, M. Đan, J. Preradović, S. Radenković, C. Perez Banon, C. (2014): DNA barcoding applied: identifying the larva of *Merodon avidus* (Diptera: Syrphidae). *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* 54(2): 741–757.

Учесници на пројекту: географија: др Владимир Стојановић, др Драгослав Павић и др Минучер Месарош; ботаника: др Ружица Игић, др Божа Пал, др Бранислава Буторац, др Драгана Вуков, др Биљана Пањковић, др Горан Аначков, др Дубравка Полић, др Снежана Радуловић и др Душанка Лакетић; зоологија: др Смиљка Шимић, др Анте Вујић, др Слободан Пузовић, др Предраг Радишић, др Снежана Раденковић и Никола Стојнић.

У 2015. години посебна пажња била је усмерена на истраживање простора неколико ритских станишта у Војводини. Истраживања су била усмерена на те-

ренски рад, обраду прикупљеног материјала и података, обједињавање резултата и припрему публикација. Највећи део активности био је везан за следеће теме:

1) Диверзитет флоре и вегетације одабраних станишта у Ковиљско-петроварадинском риту; посебан аспект обухватио је истраживања утицаја коришћења простора на биодиверзитет; 2) Диверзитет и заштита појединих група организама на ритским стаништима у Војводини на темељу постојећих законских решења, посебно у истраживањима таксона који се налазе у категоријама заштићених и строго заштићених врста; 3) Настављена су истраживања орнитофауне у ритовима Војводине.

Добијени су вредни резултати који ће бити обједињени у монографске публикације у наредним годинама, а покривају поједине аспекте целовите спознаје природних вредности ритова. Резултати би могли бити примењиви у мерама очувања предела од посебног научног значаја, али и у мерама коришћења присутних ресурса у смислу одрживог управљања. Посебна пажња била је усмерена на социоекономске аспекте газдовања ритским стаништима.

Резултат рада је позитивно рецензиран рукопис научне монографије *Флора Петроварадинског рита – јуче, данас, сутра*, ауторке др Браниславе Буторац, у издавачкој је процедури.

Учесници на пројекту: географија: др Владимир Стојановић, доц. др Драгослав Павић и др Минучер Месарош; ботаника: др Ружица Игић, др Божа Пал, др Бранислава Буторац, др Драгана Вуков, др Биљана Пањковић, др Горан Аначков, др Дубравка Полић, др Снежана Радуловић и др Душанка Лакетић; зоологија: др Смиљка Шимић, др Анте Вујић, др Слободан Пузовић, др Предраг Радишић, др Снежана Раденковић и Никола Стојнић.

МИКОЛОГИЈА, МИКОТОКСИКОЛОГИЈА И МИКОЗЕ
(руководилац пројекта: проф. др Марија Шкрињар)

У оквиру рада на овом пројекту током 2012. године истраживања су била посвећена производњи бактериоцина и његовим антимикробним својствима, испитивањима антифунгалне активности бактерија млечне киселине, као и етарских уља зачинског биља, коришћених у процесима производње појединих прехрамбених производа, у циљу изналажења могућности за спречавање раста плесни и производње микотоксина и детоксикације већ постојећег токсина у храни.

Поред тога, истраживања су била посвећена испитивању распрострањења и учесталости ксерофилних плесни у храни са ниском активношћу воде (зачини, семе сунцокрета, сточна храна и др.), као и других прехрамбених производа, применом савремених метода за њихово изоловање и идентификацију.

Бројни резултати, добијени током наведених истраживања, публиковани су у научним часописима или у зборницима са међународних скупова.

ЗДРАВСТВЕНА БЕЗБЕДНОСТ СУШЕНОГ ВОЋА СА АСПЕКТА НАЛАЗА КСЕРОФИЛНИХ ПЛЕСНИ И МИКОТОКСИНА
(руководилац пројекта: проф. др Марија Шкрињар)

У току 2013. године истраживања на пројекту била су посвећена изоловању ксерофилних плесни из сушеног воћа, утврђивању фреквенције распрострањења, односно удела у изолованим микопопулацијама, њиховој идентификацији и таксономској класификацији. Узорци сушеног воћа наших и иностраних произвођача узорковани су случајним избором у прехрамбеним продавницама, продавницама „здраве хране" и пијацама на територији Новог Сада. Изоловање и одређивање укупног броја плесни било је изведено према ISO стандарду (21527-2) на две мико-

лошке подлоге (дихлоран 18% глицерол агар – DG18 и сладни екстракт квасац екстракт 50% глукоза агар – MY50G) различите a_w вредности. Идентификација и таксономска класификација изолованих врста одређена је према савременим кључевима за детерминацију плесни (Klich 2002; Leslie and Summerell 2006; Samson et al., 2004; Samson and Frisvad 2004; Pitt and Hocking 2009). Такође, неке од изолованих врста плесни тестиране су на утицај етарских уља добијених из ароматичних биљака, у циљу потенцијалне примене етарских уља у заштити сувог воћа од миколошке и микотоксиколошке заштите. Бројни резултати, добијени током ових истраживања, публиковани су у међународним монографијама и научним часописима или у зборницима са међународних и домаћих скупова.

У току 2014. године настављена су испитивања започета у 2013. години, а која су се односила на здравствену безбедност сушеног воћа са аспекта налаза ксерофилних плесни и микотоксина. При томе, пажња је посвећена методама изоловања фунгалних врста, са посебним освртом на токсигене изолате и налазе појединих микотоксина у наведеним производима, као и методама за што егзактнију детекцију микотоксина.

У току је испитивање потенцијално токсинпродукујућих врста плесни на могућност стварања охратоксина А (ОТА), као и испитивање инхибиторног ефекта неких екстраката лековитог биља, зачина и њихових есенцијалних уља.

У току 2015. године настављена су истраживања у области здравствене безбедности различитих врста сушеног воћа са посебним освртом на појаву и учесталост токсигених плесни и њихових токсичних метаболита-микотоксина у тим узорцима, започета у претходном периоду. Поред сушеног воћа испитивањима је био обухваћен и одређен број узорака семена сунцокрета (протеински тип семена намењен за директно конзумирање и семе за производњу уља). Такође, испитано је инхибиторно деловање екстраката лековитог биља и зачина на раст одабраних ксерофилних плесни, претходно изолованих из анализираних узорака, и стварање микотоксина. Надаље, пажња је посвећена и спровођењу санитације у погонима индустрије хране, у циљу елиминисања микроорганизама, укључујући и плесни које се могу појавити као узрочници кварљивости готових производа али и сировина за њихову производњу.

На позив Матице српске, 15. априла 2015. године одржано је предавање под називом „Здравствена опасност од микотоксина у прехрамбеним производима", аутора проф. М. Шкрињар и др С. Коцић Танацков.

РАЗЈАШЊЕЊЕ ПРОЦЕСА СТРУКТУРНИХ И ФУНКЦИОНАЛНИХ ПРОМЕНА И МЕХАНИЗАМА НА ЖИВИМ ЋЕЛИЈСКИМ И ТИЛАКОИДНИМ ВЛАКНИМА

(руководилац пројекта: проф. др Чедомир Раденовић)

Резултати истраживања у 2012. години на овом пројекту саопштени су у следећим објављеним научним радовима: Č. Radenović et al. (2012): Genetic, biophysical and biochemical features of maize inbred lines with officient photosynthrtic functions, *Physiology and biochemistry of cultivatd plants*, 44, 3: 194–208; Ч. Раденович и сар. (2012): Свойства новых самоопыленных линий и перспективных гибридов кукурузы с эффективными фотосинтетическими функциями. *Зерновое хозяйство России*, 3(21): 23–33; 3. Č. Radenović i saradnici: Study of lithium oscillatory transport mechanism trough excited cell membrane. *Physical hemistry 2012*, Proceedings, September 24–28, Belgrade, Serbia, 1: 261–263; Ч. Раденовић, М. Филиповић, М. Бабић (2013): *Међузависност процеса закаснеле флуоресценције хлорофила, фотосинтезе и оплемењивања кукуруза*, Матица српска и Институт за кукуруз Земун Поље, Београд (монографија).

МЕХАНИЗАМ ОСЦИЛАТОРНОГ ТРАНСПОРТА ЈОНА КРОЗ МЕМБРАНУ
(руководилац пројекта: проф. др Чедомир Раденовић)

У 2013. години резултати истраживања на пројекту објављени су у научној монографији: Ч. Раденовић, М. Филиповић, М. Бабић (2013): *Међузависност процеса закаснеле флуоресценције хлорофила, фотосинтезе и оплемењивања кукуруза*, Матица српска и Институт за кукуруз Земун Поље, Београд.

КАТАЛИТИЧКО УКЛАЊАЊЕ НИТРАТА ИЗ ПОДЗЕМНИХ ВОДА
(руководилац пројекта: проф. др Горан Бошковић)

У 2012. години спроведена су завршна испитивања носача катализатора као што су угљеничне нанотубе и TiO_2, како у погледу њихових физичко-хемијских особина тако и њихове активности у модел реакцији уклањања нитрата из воде. Ови и други резултати истраживања објављени су у следећим радовима: G. Boskovic, M. Kovacevic, E. Kiss, J. Radnik, M. Pohl, M. Schneider, U. Bentrup, A. Bruckner (2012): Strong metal-support interaction as activity requirement of palladium-supported tin oxide sol-gel catalyst for water denitration, *International Journal of Environmental Science and Technology* 9, 2: 235–246; G. Boskovic, S. Ratkovic, E. Kiss, O. Getzi, Carbon nanotubes purification constraints due to large Fe-Ni/Al_2O_3 catalyst particles encapsulation, *Bul. Mat. Sci*., 36, 1; 3. V. Guzsvány, P. Jovanov, S. Ratković, Si. Popov, Sa. Popov, D. Orčić, G. Bošković (2012): Applicability of MWCNTs and iron modified MWCNTs for removal of selected neonicotinoid insecticides in aqueous solution under natural insolation, Book of abstracts, *5th Szeged International Workshop on Advances in Nanoscience*, p. 94, Szeged, Hungary; S. Ratković, V. Guzsvány, G. Bošković, Optimization of adsorption conditions of thiamethoxam on CNTs by statistical design of experiments (DoE), Book of abstracts, *5th Szeged International Workshop on Advances in Nanoscience*, P059, p. 148, Szeged, Hungary.

АКУМУЛАЦИЈА, ДИСТРИБУЦИЈА И ФИЗИОЛОШКО ДЕЈСТВО ИТРИЈУМА У ВИШИМ БИЉКАМА
(руководилац пројекта: академик Рудолф Кастори)

У 2012. години обрађени су резултати испитивања утицаја различитих концентрација итријума (Y) на раст младих биљака сунцокрета, садржаја пигмената хлоропласта, накупљања Y у појединим органима биљака и трансфер фактора. Резултати су статистички обрађени, графички приказани и литературно обрађени, тј. припремљени за објављивање, а потом објављени у међународном часопису: I. Maksimović, R. Kastori, M. Putnik Delić, T. Zeremski (2012): Yttrium-accumulation, translocation and distribution in young sunflower plants (*Helianthus annuus* L.), *Fresenius Environmental Bulletin*, Fresing, Germany, 21: 11–16. Поред наведеног, у 2012. години настављена су истраживања с циљем да се утврде физиолошко-биохемијске основе дејства различитих концентрација Y на раст и развиће биљака, а посебно фитоксичног дејства различитих концентрација. Због тога је испитан утицај различитих концентрација Y на интензитет фотосинтезе и дисања, садржај пигмената хлоропласта (хлорофила а и б, каротенода и ксантофила), транспирацију, хидрантност ткива, лисну површину, масу суве и свеже материје појединих делова изданка, број и величину стоминог апарата, концентрацију слободног пролина, концентрацију Y и неопходних макро- и микроелемената у појединим деловима биљке (корену, стаблу и листовима). Огледи су изведени у полуконтролисаним условима у воденим културама. Добијени резултати су нумерички, статистички и литературно обрађени и припремљени за објављивање. У реализацији програма истраживања уче-

ствовали су: академик Рудолф Кастори, проф. др Ивана Максимовић, мр Марина Путник Делић и хем. техничар Нада Рихтер. Резултати истраживања саопштени су у следећим публикацијама: R. Kastori, I. Kadar, I. Maksimović, M. Putnik Delić (2012): Heavy metals in different kinds of food. The *18th International Symposium of Analytical and Environmental Problems*, with Sepcial Emphasis on Heavy Metals Ions as Contaminants. Szeged, Proceedings, 100–104; I. Maksimović, M. Putnik Delić, R. Kastori, T. Zeremski, A. Marjanović Jeromela, I. Gani Novaković (2012): Growth and chemical composition of camelina under heavy metal stress. Plant Biology Congress, The European Plant Science Organization EPSO, *The Federation of European Societies of Plant Biology*, FESPB, Freiburg, Abs.: 78.

ТЕШКИ МЕТАЛИ И ЖИВОТНИ ПРОЦЕСИ БИЉАКА
(руководилац пројекта: академик Рудолф Кастори)

Утицај појединих тешких метала на животне процесе биљака је мање-више специфичан. Тешки метали на биљке могу да утичу посредно и/или непосредно. Зато је и њихово дејство веома комплексно. Могу да утичу на минералну исхрану, водни режим, фотосинтезу, дисање, раст и развиће – практично на све физиолошке и биохемијске процесе биљака. Њихово присуство у биосфери, поред академског има и изузетну практичну важност, утолико пре што се убрајају у највеће загађиваче животне средине и испољавају велику токсичност код свих живих организама. Поједине биљне врсте и генотипови различито накупљају тешке метале и различито реагују на њихову повећану концентрацију. Са становишта здраве исхране нарочито је значајно познавање њиховог накупљања у гајеним врстама, посебно у поврћу. Имајући у виду наведено, у 2013. години проучаван је утицај различитих доза (O,90, 270 810 kg/ha) As, Cd, Cr, Hg и Se (није тешки метал) на принос и њихово накупљање у појединим органима: мркве, цвекле, кромпира, спанаћа, грашка и кисељака.

На основу добијених резултата може се закључити да су највеће фитотоксично дејство код свих испитиваних врста испољиле високе концентрације селена (Se) и кадмијума (Cd), са изузетком мркве која је испољила највећу осетљивост на присуство хрома (Cr). Код испитиваних врста најмању токсичност испољио је астат (As). Сигнификантно накупљање живе (Hg) утврђено је само код мркве. Фитотоксичност испитиваних тешких метала у већини случајева била је у уској корелацији са коефицијентом њихове акумулације. Сви испитивани елементи у већој мери су акумулирани у вегетативном делу изданка, посебно у листовима више него у корену и кртолама. Добијени резултати указују на велику генетску специфичност поврћа у погледу накупљања и дистрибуције испитиваних тешких метала.

Испитивања су обављена у сарадњи са Истраживачким институтом за педологију и агрохемију Мађарске академије наука у Будимпешти. Сарадници на пројекту: проф. др Ивана Максимовић, др Марина Путник Делић и техничар Нада Рихтер. Објављени радови: R. Kastori, I. Kadar, I. Maksimović, M. Putnik Delić, Ž. Ilin (2013): Reaction of vergetable species on As, Cd, Cr, Hg, and Se loads. *Porceedings of the 19th International Symposium on Analytical and Environmental Problems*, Szeged, Hungary, 11–l4; I. Maksimović, R. Kastori, M. Putnik Delić, M. Borišev: Effect of yttrium on photosynthesis and water relations in young maize plants, *Journal of Rare Earths*, 32, 4: 372–378. Човекову околину загађују бројна органска и неорганска једињења. Међу њима важно место заузимају тешки метали. Метаболизам живих организама на Земљи заснива се на ензимским системима који користе око 20 неопходних елемената. Неки од преосталих (Pb, Hg, Cd, Cr и др.) већ при врло ниским концентрацијама могу да делују веома токсично. Живи организми нису у стању да се за кратко време прилагоде брзим променама у животној средини. Стога накупљање тешких метала са

претежно токсичним дејством може да изазове у биосфери непожељне, иреверзибилне квантитативне и квалитативне промене са несагледивим последицама.

Имајући у виду све наведено, 2014. године настављено је са испитивањем утицаја неких тешких метала и других елемената (сумпор, магнезијум, азот, итријум, селен) на животне процесе и органску продукцију биљака и њихову дистрибуцију у природи. Испитивања су обављена у сарадњи са Институтом за педологију и агрохемију Мађарске академије наука из Будимпшете. Сарадници на пројекту били су проф. др Ивана Максимовић и доц. др Марина Путник Делић.

На основу добијених резултата испитивања могу се извести следећи закључци: Калај (Sn) је широко распрострањен у природи. Поједини генотипови пшенице у зрну накупљају калај приближно у истој мери; Никл (Ni) је сигнификантно утицао на накупљање катјона у неким врстама из рода *Brasica*. Значајне разлике утврђене су у накупљању никла између генотипова; Утврђено је да цинк (Zn) у пшеници повећава активност супероксид дисмутазе, каталазе и пероксидазе и смањује активност глутатион пероксидазе; Повољно дејство елемената ретких земаља на органску продукцију биљака, међу њима итријума, у нашим испитивањима није утврђено; Указано је на повољно дејство магнезијума и сумпора на принос биљака и биолошку вредност биљних производа.

Објављени радови: I. Maksimović, R. Kastori, M. Putnik Delić, M. Borišev (2014): Effect of yttrium on photosynthesis and water relations in young maize plants. *Journal of Rare Earths*. 32: 371–378; D. Prvulović, R. Kastori, I. Kádár (2014): The effect of zinc from the seed on antioxidant defense system in winter wheat (*Triticum aesativum* L) seedlings. *Studia UBB Chemia* LIX 1: 171–176; R. Kastori, S. Denčić, I. Kádár, I. Maksimović, M. Putnik Delić, V. Momčilović (2014): Tin concentration in grains of diploid, tetraploid and hexaploid wheats. *20th International Symposium on Analytical and Environmental Problems*, SAB, Szeged, Hungary; I. Maksimović, R. Kastori, M. Putnik Delić, S. Željković (2014): Rare elements in the environment. *XVIII International ECO-Conference – Safe Food*, Novi Sad Proceedings, 81–89; R. Kastori (2014): Amonijum-sulfat optimalni izvor azota i sumpora. *Savremeni povrtar*, 49: 16–18; R. Kastori (2014): Magnezijum i kvalitet povrća, *Savremeni povrtar* 51: 22–26; M. Putnik Delić, I. Maksimović, I. Gani Novaković, T. Zeremski, N. Marjanović Jeromela (2014): The effect of Ni on essential cations in several *Brassica* species. *Matica Srpska Journal for Natural Sciences* 126: 15–24. Тешки метали, поред пестицида, најраспрострањенији су и тиме најзначајнији загађивачи агроекосистема и шире животне средине. При већим концентрацијама делују токсично на све живе организме због чега њихово улажење у ланац исхране представља велику опасност по здравље људи и животиња. У 2015. години проучавано је накупљање тешких метала у поврћу и различитим условима њиховог гајења. Поред наведеног, указано је на могућност смањења употребе чврстог остатка биогас-постројења у биљној производњи.

Елементи ретких земаља распрострањени су у свим деловима биосфере и у новије време нашли су широку примену, посебно у електронској индустрији, биотехнологији, пољопривреди и др. С тим у вези постоји реална опасност од њиховог улажења у ланац исхране, посебно у случају њихове употребе у пољопривреди. Њихово дејство на живе организме није довољно проучено. Зато се сматрало оправданим да се проучи њихов утицај на животне процесе биљака, са посебним нагласком на итријум. Резултати истраживања саопштени су на домаћим и међународним научним скуповима и објављени у зборницима и часописима: I. Maksimović, M. Putnik Delić, Ž. Ilin, B. Adamović, M. Mirosavljević, D. Lazić, R. Kastori (2015): Heavy metals and health safety of vegetables. Book of Abstracts, *IV International Symposium and XX Scientific-Professional Conference of Agronomists of Republic of Srpska*, 2–4 March, 2015, Bijeljina, Bosnia and Herzegovina, 93; M. Putnik Delić, I. Maksimović, R. Kastori, Ž. Ilin, B. Adamović, D. Lazić (2015): Concentration of Cu, Fe and Zn in Cabbageheads

Produced under Different Fertilization and Mulching Regimes. Book of Abstracts, *International Conference „Plant health for sustainable agriculture"*, 11–12 May Ljubljana, Slovenija; I. Maksimović, R. Kastori, M. Putnik Delić (2015): Comparison of the impact of low concentrations of yttrium on maize and sunflower. *2nd International Conference on Plant Biology – 21st Symposium of the Serbian Plant Physiology Society*, Workshop, 17–20 June, Petnica, Serbia; M. Putnik Delić, I. Maksimović, R. Kastori, M. Perišić, Ž. Ilin (2015): Effect of Solid Residues from Biogas Plant on Growth and Photosynthetic Characteristics of Cucumber. *21st International Symposium on Analytical and Environmental Problems*, September 28, 2015, University of Szeged, Department of Inorganic and Analytical Chemistry, P59; R. Kastori, I. Maksimović, M. Putnik Delić (2015): Rare Earth Elements and Plants. *21st International Symposium on Analytical and Environmental Problems*, September 28, 2015, University of Szeged, Department of Inorganic and Analytical Chemistry; M. Putnik Delić, I. Kadar, I. Maksimović, I. Koleška, R. Kastori (2015): Ecological importance of magnesium, *19th International Eco-Conference, 11th Eco-Conference on Environmental Protection of Urban and Suburban Settlements* – Novi Sad, Serbia, 23st–25th September 2015; Lj. Nikolić, I. Maksimović, D. Džigurski, M. Putnik Delić (2015): The Content of Microelements (Cu and Zn) in Reeds (Phragmites australis (Cav.) Trin. ex Steud.) of a Constructed Wetland System. *Contemporary Problems of Ecology* 8, 4: 480–485; R. Kastori, I. Maksimović, M. Putnik Delić (2015): A ritka földfémek hatása a növények életfolyamataira. Nemzetközi tudományos konferencia. A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2015. Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék; S. D. Denčić, R. Kastori, I. Kadar, I. V. Maksimović, M. I. Putnik Delić, V. M. Momčilović (2015): Barium concentration in grain of *Aegilops* and *Triticum* species. *Matica Srpska Journal for Natural Sciences*, 129: 27–34.

ГЕНЕТИКА КРВНИХ ГРУПА СТАНОВНИШТВА ВОЈВОДИНЕ
(руководилац пројекта: проф. др Бранислава Белић)

Крвне групе становника на територији Војводине одређују се од средине XX века, тачније од 1944/1945. године када се оснивају станице за трансфузију крви у Војводини. То време означава и почетак примене конзервисане крви и трансфузије крви код пацијената којима је она неопходна.

У току 2013. године настављена су истраживања започета у 2012. години. Наиме, започета су истраживања базе података и званичне евиденције Завода за трансфузију крви Војводине у којем се годишње изврше испитивања око 50.000 крвних група давалаца крви и пацијената. У обзир су узета одређивања крвних група само нових давалаца крви, а као основа узети су подаци давалаца из 2000. године. Испитивање ће обухватити период од 12 година. Код давалаца крви прикупљени су подаци за крвне групе АБ0 и Рх крвногрупног система, а код пацијената поред крвних група АБ0 и Рх система добијени су подаци и о осталим крвногрупним системима код којих су у различите сврхе вршена и ова испитивања. Од осталих крвногрупних система у току је и статистичка обрада података везаних за фреквенцију генотипова и гена у системима МНСс, Кел, Дафи, Лутеран, Кид, Луис и П.

Како се данас у Војводини крвне групе одређују у десет центара при болницама и клиничким центрима (Нови Сад, Врбас, Сремска Митровица, Сомбор, Зрењанин, Кикинда, Сента, Суботица, Панчево и Вршац), осим истраживања у Новом Саду започета су и прикупљања података у болницама у Суботици и Сомбору.

Циљ нашег истраживања је да се одреди и сагледа дистрибуција крвних група код што већег броја становника у Војводини јер то на овом подручју у оволиком броју узорака до данас није рађено. Према усвојеном Плану рада на пројекту у 2013. години обављена су сва потребна истраживања, а у наредној она ће бити настављена по предвиђеном плану.

У току 2014. године настављена су истраживања започета у 2012. и 2013. години, када је и започет пројекат. Завршена су истраживања базе података из званичне евиденције Завода за трансфузију крви Војводине за период од 12 година. Из базе података узети су подаци за крвне групе АБ0 и Рх крвногрупног система, а код пацијената поред крвних група АБ0 и Рх система добијени су подаци и о осталим крвногрупним системима, код којих су у различите сврхе вршена и ова испитивања.

У Новом Саду је, поред ових испитивања, прегледана база података из осталих центара у Војводини (Врбас, Сремска Митровица, Сомбор, Зрењанин, Кикинда, Сента, Суботица, Панчево и Вршац) из годишњих извештаја, који се достављају Заводу за трансфузију крви Војводине, као регионалном центру. Од осталих крвногрупних система у току је статистичка обрада података везана за фреквенцију генотипова и гена у системима МНСс, Кел, Дафи, Лутеран, Кид, Луис и П.

С обзиром на то да је циљ овог истраживања, одређивање дистрибуције крвних група у што већем броју становника у Војводини, те сагледавање дистрибуције крвних група на територији Војводине, након ове 2014. године и истраживања која су извршена у њој може се констатовати да су по предвиђеном пројекту обављена сва потребна истраживања. У наредној години статистички ће се обрађивати добијени подаци везани за дистрибуцију, односно број и проценат становника Војводине који поседују различите крвне групе и ресус-факторе (Rh). Поред наведеног, допуњен је број испитаника којима су испитивани остали наведени крвногрупни системи, те ће и они бити статистички обрађени.

Треба нагласити да је у предвиђеном времену и по предвиђеном плану прикупљен велики број испитаника. Значајно је истаћи да су у истраживање укључени само даваоци којима је први пут одређена крвна група, те су избегнуте све могућности понављања испитивања истих давалаца или пацијената. С обзиром на ове чињенице, јасно је да је испитивање вршено детаљно и веома дуготрајно, те је овај огроман посао базе података било могуће испитати само уз помоћ високих информационих технологија, односно програма, и делом једноставним прегледом картона давалаца и историја болести пацијената.

Списак сарадника: проф. др Гордана Девечерски (Медицински факултет, Нови Сад), проф. др Игор Митић (Медицински факултет, Нови Сад), доц. др Радмила Јовановић (Медицински факултет, Нови Сад, Завод за трансфузију крви Војводине), др Богданка Прчић Кнежевић (Општа болница, Суботица) и др Марија Гутовић (Општа болница, Сомбор).

У току 2015. године настављена су истраживања на пројекту. Наиме, настављено је прикупљање података о осталим крвногрупним системима, као и података везаних за АБ0 и Рх-систем.

У овом периоду настављена је анализа до сада прикупљених података, како за крвне групе АБ0 и Рх крвногрупног система тако и за фреквенцију генотипова и гена у системима МНСс, Кел, Дафи, Лутеран, Кид, Луис и П. Након завршене анализе и статистичке обраде података за АБ0 и Рх-систем започета је анализа и обрада података за остале крвногрупне системе који су наведени.

У току статистичке обраде података обухваћен је веома импозантан број узорака. По подацима из литературе и досадашњег научноистраживачког рада у овој области, на подручју Војводине, обрађен је највећи број узорака, те су добијени до сада најпрецизнији проценти заступљености крвних група у становништву Војводине. Сви добијени подаци и резултати ове обраде биће значајни за израду монографије са темом крвних група у становника Војводине.

По предвиђеном програму и плану пројекта у току 2016. године требало би да се заврше све статистичке анализе везане за крвне групе свих наведених крвногрупних система, те да се приступи писању и изради научне монографије.

Списак сарадника: проф др Гордана Девечерски, проф. др Игор Митић, доц. др Радмила Јовановић и др Марија Гутовић.

ИСПИТИВАЊЕ КРИТИЧНИХ ПАРАМЕТАРА ПОТРЕБНИХ ЗА УТВРЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА КУКУРУЗА КАО СИРОВИНЕ У ПРОИЗВОДЊИ ПИВА
(руководилац пројекта: проф. др Ида Лескошек Чукаловић)

У првој половини 2013. године прегледано је стање засејаних површина у Србији, као и најзаступљенијих сорти кукуруза, с посебним освртом на Војводину. Према подацима из ранијих година у Србији се годишње засеје између 1.250.000 и 1.400.000 хектара под кукурузом, а просечан принос је око 5,9 тона по хектару, што је између 7 и 8 милиона тона кукурузног зрна. Последњих година постоји тренд повећања засада кукуруза услед раста цене кукуруза како на домаћем тако и на страном тржишту. Према неким подацима око 2 милиона тона кукуруза се извезе као сировина, док се мала количина прерађује и извози као полупроизвод за кондиторску индустрију и индустрију пива.

Током друге половине 2013. године прикупљено је 20 различитих хибрида кукуруза са откупних места широм Војводине. Прикупљени су следећи хибриди: PIONEER F-38, AGRIS V83, AS 57, DKC 4590, 1/AS 72, 2/AS-72, SYNGENTA, PAKO, T-56, AS-54, ZP 666, P 1114, AS 62, NS 640, AS 73, AS 55, DKC 6089, DKC 6120, DKC 5707, DKC 6089, MAS 55F и 59P.

Узорци кукуруза су пречишћени и осушени до нивоа влаге испод 15%, након чега су ускладиштени. Урађена је улазна анализа кукуруза на брзом NIR уређају – INFRATEC и дати су основни параметри квалитета (влага, масноћа, хектолитарска маса и садржај скроба). Поред основне анализе урађен је скрининг присуства микотоксина у узорцима. Сукцесивно је започето анализирање кукуруза и то хибрида DKC 6089 и DKC 6120. Извршена је дезинтеграција кукуруза на специјалним млиновима, потом је издвојено осам различитих фракција где је одређен садржај екстракта EBC (European Brewery Convention) методом за потребе примене кукуруза као сировине у производњи пива, уз употребу ензимских препарата. Поред ових параметара класичним методама утврђен је и садржај масти и влаге. У току је анализа на узорцима DKC 4590 и DKC 5707.

Карактеристике хибрида DKC 6089: одлично укорењавање и јак корен; јако и еластично стабло које је спремно да понесе висок принос и одолева олујним ветровима и другим физичким чиниоцима који утичу на полегање стабла. Клип је ваљкастог облика и дебељушкаст, приљубљен и чврсто повезан за стабло, средње величине, са 20 редова зрна на клипу и 42–44 зрна у реду. У добрим условима тежи формирању два и више редовних клипова на стаблу. Зрно: зубан, високог квалитета. Карактеристике хибрида DKC 6120: средње висока до висока биљка са усправно постављеним листовима и израженим *stay green* ефектом. Стабло је толерантно на лом и полегање, робусног изгледа. Клип је крупан и прави је представник FAO групе 600, има 20–22 реда зрна са 43–45 зрна у реду. Зрно је изузетно крупно са високом специфичном тежином. Дубоко је усађено и има за стоку изазован укус са високим садржајем масти и протеина. Реч је о зубану доброг механичког квалитета.

У првој половини 2014. године настављено је са анализом хибрида који су прикупљени током претходне године. Анализирани су следећи узорци: DKC 4590, DKC 5707, DKC 6089, AS 54, AS 57, AS 62, 1/AS 72, 2/AS72. Извршена је дезинтеграција кукуруза на специјалним млиновима, потом издвојено осам различитих фракција где је одређен садржај екстракта EBC (European Brewery Convention) методом за потребе примене кукуруза као сировине у производњи пива, уз употребу ензимских препарата. Поред ових параметара класичним методама утврђен је и садржај масти и влаге. Анализом је утврђено да је најбоље резултате дала фракција

у којој је величина честица била 0,17–0,20 mm. Најбоље резултате са становишта екстракта дао је хибрид 2/AS72 (86,6% суве материје), док је хибрид DKC 4590 имао најнижи садржај масти (2,74%). Садржај влаге у свим испитиваним узорцима кретао се у очекиваним границама (10–13%). На основу целокупне анализе може се закључити да од осам испитиваних узорака за потребе пиварске индустрије најбоље су се показали хибриди DKC 4590 и 2/AS72, док се најлошије показао хибрид AS 57.

Објављени резултати: I. Leskosek Cukalović, S. Despotović, M. Kokolj, V. Nedović, A. Kalušević, J. Dobrijević (2014): The influence of the Particle Size Distribution of Maize as Raw Material on Extract Content of Beer, *III International Symposium and XIX Scientific Conference of Agronomists of Republic of Srpska*, Trebinje 25–28. 3. 2014, Book of Abstracts-CD, II-8.

У 2015. години наставиле су се анализе хибрида који су прикупљени током 2014. године. Анализирани су следећи узорци: Р 1114, ЗП 666, Агрис В 38, Пако, Пионир Ф 38, Т 56, Мас 56Ф, Мас 59П и НС640. Извршена је дезинтеграција кукуруза на специјалним млиновима, потом је издвојено осам различитих фракција, одређен садржај екстракта EBC (European Brewery Convention) методом за потребе примене кукуруза као сировине у производњи пива, уз употребу ензимских препарата. Поред ових параметара класичним методама утврђен је и садржај масти и влаге. Анализом је утврђено да је најбоље резултате, као и у претходним анализама, дала фракција у којој је утврђен и садржај масти и влаге. Анализом је утврђено да је најбоље резултате, као и у претходним анализама, дала фракција у којој је величина честица била 0,17–0,20 mm.

Одељење за ликовне уметности

Због недовољног и нередовног финансирања научних пројеката од стране надлежних министарстава, рад се одвијао веома успорено и отежано.

СРПСКО СРЕДЊОВЕКОВНО СЛИКАРСТВО
(руководилац пројекта: проф. др Сретен Петковић)

Сликарство Боке которске XVII и XVIII века у средњовековним традицијама
(носилац теме: доц. др Зоран Ракић)

Рад на пројекту „Сликарство Боке которске XVII и XVIII века у средњовековним традицијама" одвијао се у два правца: с једне стране, настављено је с прикупљањем документације на терену, а с друге, сакупљена грађа је сређена, каталогизирана и стилски и иконографски анализирана. Теренска истраживања су овом приликом обухватила опис икона бококоторских зографа у збиркама Српске православне црквене општине у Дубровнику и у ризници манастира Савине и, као што је најављено у плану за претходну годину, опсежан рад на иконама сликара Димитрија и његових следбеника које се чувају у манастиру Пиви.

Прикупљени материјал, који обухвата близу 80 дигиталних снимака и опсежне теренске белешке, стављен је на располагање Одељењу Матице српске за ликовне уметности.

Српско зидно сликарство у позном средњем веку (1200–1459)
(носилац теме: др Драган Војводић)

У првој години извештајног периода настављен је истраживачки рад на теми „Српско зидно сликарство у позном средњем веку (1200–1459)" у оквиру пројекта „Српско средњовековно сликарство" и приведена крају његова четврта фаза.

Четврта фаза истраживања била је усмерена ка проучавању споменика српског зидног сликарства позног средњег века у Рашкој области и Републици Црној Гори.

Теренска истраживања обухватила су следеће споменике:

1) Рашка – Свети Петар у Расу, Ђурђеви ступови у Расу, манастири Сопоћани, Свети Никола у Палежу, Стара и Нова Павлица;

2) Црногорско приморје – Свети Трипун у Котору, Света Марија Колеђата у Котору, Свети Лука у Котору, Света Ана у Котору, Свети арханђел Михаило у Котору, Риза Богородице у Бијелој, Дуљево, Прасквица, Свети Сава у Будви, Стари Бар, Прасквица, Градиште, Подмаине, Пелиново, Подласта и Војнићи.

Истраживачки посао обављен је делимично у сарадњи с колегом др Миодрагом Марковићем, који ради на теми „Иконографија српског средњовековног сликарства". У питању су две веома сродне теме, које су укључене у исти пројекат. Стога је заједнички теренски рад из више разлога, укључујући и могућност смањења трошкова, био и овога пута најцелисходније решење.

У оквиру теренског истраживачког рада обављено је детаљно дигитално снимање цркава. Поред дигиталног снимања архитектуре и живописа наведених цркава, пописана је тематика живописа и преписани су најзначајнији натписи на фрескама. Прикупљени теренски подаци су подвргнути обради и систематизацији. И сведен обим истраживања могао је бити остварен само захваљујући настојању да се расположива средства што рационалније утроше.

Део истраживачких резултата представљен је научној јавности у оквиру саопштења прочитаног на једанаестом научном симпозијуму под називом „Ниш и Византија" (Ниш, 3–5. јун 2012). Исто тако, део тих резултата објављен је и током 2012. године у неколико чланака и студија у часописима.

Иконографија српског средњовековног сликарства
(носилац теме: проф. др Миодраг Марковић)

У првој години извештајног периода настављен је рад на теми „Иконографија српског средњовековног сликарства" у оквиру пројекта „Српско средњовековно сликарство". Посебна пажња посвећена је фреско-целинама које до сада нису биле темељно проучене. Теренска истраживања обухватила су следеће споменике:

1) Рашка – манастири Градац и Студеница, Нова Павлица;

2) континентална Црна Гора – манастир Морача, Свети Петар у Бијелом Пољу и Никољац;

3) Црногорско приморје – Свети Трипун у Котору, Света Марија Колеђата у Котору, Свети Лука у Котору, Света Ана у Котору, Риза Богородице у Бијелој, манастири Дуљево, Прасквица, Градиште, Подмаине, Пелиново, Подласта и Војнићи.

Теренска истраживања обављена су у два наврата (од 13. до 15. априла и од 10. до 20 септембра 2012), а у току истраживања обављено је детаљно дигитално снимање наведених цркава и манастира. Поред дигиталног снимања архитектуре и живописа наведених цркава, у току теренског рада пописана је тематика живописа и преписани су најзначајнији натписи на фрескама. Прикупљени теренски подаци подвргнути су обради и систематизацији. Копија снимљеног материјала у дигиталној форми предата је на располагање Одбору Одељења Матице српске за историју уметности.

Рад је делимично обављен у сарадњи с колегом др Драганом Војводићем, који ради на теми „Српско зидно сликарство у позном средњем веку (1200–1459)". Реч је о две међусобно компатибилне теме које су укључене у исти пројекат, па је заједнички теренски рад из више разлога, укључујући и могућност смањења трошкова, био најоптималније решење.

УМЕТНОСТ СРПСКОГ ЦАРСТВА (1346–1371)
(руководилац пројекта: ванр. проф. др Драган Војводић)

Пошто у првим годинама извештајног периода није било потребног прилива средстава за рад на пројекту, истраживачке активности у 2015. години извођене су једним делом према прошлогодишњем плану а другим делом према плану за ову сезону. Заправо, укупни план морао је бити знатније редукован, а истраживања сведена и усмерена само на један број кључних споменика. Но, и то се могло остварити само зато што су истраживања на овом пројекту Матице српске повезана с истраживањима на другим пројектима Министарства науке за која су била обезбеђена одговарајућа средства. У току лета и ране јесени обављена су теренска истраживања и дигитално снимање споменика у области Злетова и Криве Паланке (манастир Лесново и манастир Псача), у области Куманова и Скопља (манастир Матеич, Кучевиште, Љуботен, Богородичина црква у Сушици) и Охриду (параклис Светог Јована Претече и Григоријева галерија у Светој Софији, параклиси и припрата у Богородици Перивлепти, Свети Никола Болнички, Мали Свети врачи, Богородица Болничка и Богородица Захумска). На тај начин, планирни истраживачки рад на пројекту углавном је заокружен.

Вреди поменути и то да је делимично као резултат рада на претходним пројектима у оквиру Матице српске објављена велика монографија древног српског архиепископског манастира: М. Чанак Медић, Д. Поповић, Д. Војводић, *Манастир Жича*, Београд 2014.

Програмска и иконографска истраживања српског зидног сликарства у доба Царства
(носилац теме: проф. др Миодраг Марковић)

Током извештајног периода прикупљени теренски подаци подвргнути су обради и систематизацији, а као резултат поменутог истраживања написан је рад *Михаило Главас Тарханиот – ктитор манастира Трескавца*, Зограф 38 (2014). Настављен је научни рад на теми „Програмска и иконографска истраживања српског зидног сликарства у доба Царства". План је предвиђао да у току 2015. године буду проучени споменици српског зидног сликарства из доба царства у јужним областима данашње Републике Македоније и северне Грчке, с нагласком на најважнијим споменицима у Охриду, Малом Граду на Великој Преспи, Костуру и Серу. Нажалост, недостатак финансијских средстава спречио је скоро у потпуности остварење предвиђеног плана. Ипак, у склопу других пројеката обављена су теренска истраживања у Охриду (у црквама Богородица Челница, Богородица Пештанска и Богородица Захумска) и Серу (у манастиру Светог Јована Претече на Меникејској гори). У току теренских истраживања обављено је детаљно дигитално снимање поменутих споменика.

Дугогодишњи рад на пројектима које је подржавала и Матица српска недавно је резултирао објављивањем монографије о цркви Светог Никите код Скопља, задужбини краља Милутина (*Свети Никита код Скопља. Задужбина краља Милутина*, Службени гласник и Институт за историју уметности Филозофског факултета у Београду, Београд 2015).

СРПСКО ЗИДНО СЛИКАРСТВО XVII ВЕКА
(руководилац пројекта: доц. др Зоран Ракић)

У протеклом извештајном периоду, поред рада на делима зидног сликарства, наставило се са изучавањем српског рукописног наслеђа овог периода и у оквиру рада на тој теми објављене су две студије, а трећа предата у штампу (њено публиковање очекује се до краја текуће године):

Орнаментика четворојеванђеља бр. 6 у манастиру Хиландару и бр. 263 у Библиотеци Српске патријаршије, Зборник Народног музеја XXI-2, Београд 2014, 85–98; *Орнаментика Четворојеванђеља бр. 25 и Триода бр. 24 у библиотеци атонског манастира Светог Пантелејмона*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. LXXX, Београд 2014, 161–174; *Заставице Четворојеванђеља бр. 33 и 69 у библиотеци манастира Хиландара*, Peribolos. Зборник радова посвећен академику Мирјани Живојиновић, Београд, Византолошки институт САНУ, 2014.

Настављено је и са радом на опису орнаментике српских рукописа XVI и XVII века у библиотеци манастира Хиландара, о чему се припрема и посебан рад за следећи број *Хиландарског зборника*.

ЕВРОПСКИ ОКВИРИ СРПСКЕ УМЕТНОСТИ НОВОГ ВЕКА
(руководилац пројекта: проф. др Мирослав Тимотијевић)

Српска црквена архитектура између два светска рата у Далмацији
(носилац теме: др Бранко Чоловић)

Рад на теми „Српска сакрална архитектура између два свјетска рата у Далмацији" углавном се одвијао по планираним етапама. Највећи број очуваних храмова, капела и других објеката је посећен, сачињена је фото-документација и друге одређујуће забиљешке. За неке од њих у одговарајућим архивским установама могли су се пронаћи планови и нацрти, али за оне планиране а нереализиране грађевине требаће детаљније проучити архив црквене општине у Дубровнику и, свакако, архиве Министарства вера и грађевина, као и друга надлештва у Београду. Оне су као такве занимљивије од остварених објеката због чега изискују посебну пажњу. Упоредо са теренским радом радило се и на историографији и не баш посебно опсежној литератури, чија је доступност понекад отежавала посао.

Сликар Георгије Мишковић
(носилац теме: др Мирјана Лесек)

Током прве извештајне године наставила су се теренска истраживања цркава у Банату у којима је уметник радио. У ту сврху обрађивали су се иконостаси цркава у Бочару, Ковину и Куштељу. Осим овога, обрађивале су се појединачне иконе из старих цркава у Долову, Омољици, Опову, Панчеву, Црепаји и Гају.

Српски иконостас у XIX веку
(носилац теме: проф. др Ненад Макуљевић)

Рад на пројекту „Српски иконостас у XIX веку" реализован је током 2012. према претходно конципованом плану. Обављена су теренска истраживања, прикупљене архивска грађа и стручна литература, док је део резултата публикован и изложен стручној јавности. Зато су током 2012, према расположивим финансијским средствима, успешно обављене предвиђене активности.

Теренска истраживања су се одвијала у различитим деловима Србије, у којима је током XIX века настајала српска црквена уметност. Обављана су у складу са постављеним циљем остваривања увида у структуру и типологију српских иконостаса, насталих у овом периоду. Истраживачка путовања обухватала су првенствено територију у околини Ниша и Смедерева. Фотографско снимање обављено је у црквама у Нишу (Стара црква, Саборна црква, црква Светог Пантелејмона), Нишкој бањи и Пироту. Посебно су проучавани комплексни иконостаси у старој цркви у Нишу и у пиротским храмовима. Фокусирање на наведене олтарске преграде проистиче из

њихове изузетне важности у проучавању српског иконостаса, с обзиром на то да су на њима јасно манифестовани основни токови настанка развијених олтарских преграда, насталих у Османској империји током XIX века. Такође, у околини Смедерева обиђена је црква у месту Коларе, у којој је иконостас сликао Димитрије Посниковић, као и у Малом Орашју, где се налази иконостас Андреја Биценка.

Од важности за проучавање иконостаса XIX века било је проучавање сакралне визуелне културе на подручју Неготинске Крајине. Током истраживања утврђене су како локалне особености и повезаност иконописачких радова са суседним регионима у Бугарској и Румунији тако и пракса карактеристична за Кнежевину Србију.

Током рада на пројекту прикупљена је обимна фото и документарна грађа. Такође, важан саставни део рада било је истраживање архивске грађе у Архиву САНУ. Идентификован је већи број непознатих докумената који осветљавају процес настанка и украшавања српских олтарских преграда у XIX веку.

Истраживања обављена током 2012. заокружују слику о српском иконостасу XIX века. Проучавања обављена у различитим српским крајевима јасно показују разлике у концептима иконостаса насталих у Османској империји, Краљевини Србији и Хабзбуршкој монархији. Иконостасне целине свакако спадају у најрепрезентативнија дела српске визуелне културе XIX века, те је њихово проучавање од великог значаја за разумевање српске културе и српског друштва.

Резултати рада на пројекту били су укључени у писање више научних радова: *Сакрална топографија Неготинске Крајине*, приредио Н. Макуљевић, Неготин 2012; *Визуелна култура и сакрална топографија Неготинске Крајине*: Сакрална топографија Неготинске Крајине, приредио Н. Макуљевић, Неготин 2012, 7–33; *Црква Сошествија Светог Духа и Свете Ане у Глоговици*: Сакрална топографија Неготинске Крајине, приредио Н. Макуљевић, Неготин 2012, 51–62.

Барокни верско-политички програм Карловачке митрополије
(носилац теме: проф. др Мирослав Тимотијевић)

У складу са планираним активностима представљеним у пројектној документацији поднет је извештај о раду на пројекту „Барокни верско-политички програм Карловачке митрополије". Током 2012. године обављена су теренска истраживања у Архиву САНУ у Сремским Карловцима и Владичанском двору у Вршцу ради извођења завршних закључака у вези са барокном културном Срба и верско-политичким програмима које су развијали у том периоду. Истраживања су трајала интензивно од 1. септембра до 16. новембра текуће године. Циљ рада био је да се идентификују непознати историјски извори о водећим уметницима и интелектуалцима из XVIII столећа, који су својим деловањем учествовали у конституисању ових идеја у Карловачкој митрополији. С обзиром на велику количину сачуване архивске грађе направљен је план рада, те је тако у наведеном периоду прегледан само један део фондова. Рад на преосталим архивским фондовима биће настављен, у складу са планом, наредне године. Документација је снимљена и стављена у процес научне обраде.

Уметност и просветитељство
(носилац теме: мр Владимир Симић)

У складу са планираним активностима представљеним у пројектној документацији поднет је извештај о раду на пројекту „Уметност и просветитељство". Током 2012. године обављена су теренска истраживања у Архиву САНУ у Сремским Карловцима ради идентификовања архивске грађе у вези са просветитељством код Срба у Хабзбуршкој монархији. Истраживања су трајала интензивно и свакодневно од 1. октобра до 16. новембра текуће године. Циљ рада био је да се идентификују

непознати историјски извори о интелектуалним носиоцима просветитељства: уметницима, књижевним и културним радницима из XVIII столећа, који су својим деловањем доприносили ширењу и популаризацији нових идеја. С обзиром на велику количину сачуване архивске грађе направљен је план рада, те је тако у наведеном периоду прегледан само део фондова. Рад на преосталим архивским фондовима биће настављен, у складу са планом, наредне године. Документација је снимљена и стављена у процес научне обраде.

Иконе и иконостаси у Хрватској у XVIII столећу
(носилац теме: др Мирослава Костић и др Бранка Кулић)

Рад на пројекту „Иконе и иконостаси у Хрватској у XVIII столећу" обухватао је научну обраду, стилску и иконографску анализу појединачних споменика, идентификацију материјала, њихову селекцију и груписање.

С обзиром на то да је пажња истраживача посебно усмерена на дрворезбарство и сликарство, теренски рад је обухватао обилазак и идентификацију сачуваних православних храмова у Славонији, Славонски Брод и Осијек, битних за успешну реализацију ове фазе пројекта. Циљ истраживања био је да се идентификују грађа и визуелни материјал у функцији пропагирања барокних верских и друштвених промена.

На основу прикупљене грађе биће могуће прецизније закључивање о овом делу Карловачке митрополије која је имала своје специфичности у уметничкој продукцији XVIII века. У Осијеку су обављена и архивска истраживања, али неопходна су још опсежнија како би се добили резултати који би омогућили јасније атрибуције и прецизнију технологију. Сав прикупљени материјал биће достављен на увид Одељењу Матице српске за ликовне уметности.

Због недостатка материјалних средстава изостало је дигитално снимање осталих сачуваних православних храмова у Славонији, снимање зидних слика, иконостаса, икона, богослужбених предмета и црквеног мобилијара.

Европско уметничко наслеђе новог века у српској култури: рецепција, колекције и интерпретација
(носилац теме: проф. др Саша Брајовић)

На почетку извештајног периода, у фебруару 2012. године, у Народном музеју у Београду отворена је изложба „Имагинарни вртови Ибера Робера" ауторке Саше Брајовић. Истовремено, издата је књига под истим насловом, чије су ауторке Саша Брајовић и Татјана Бошњак, недавно преминули кустос Стране збирке Народног музеја. Издање је публиковано и на енглеском језику под називом *Imaginary Gardens of Hubert Robert*. Издавач обе књиге је Народни музеј. Публикације су штампане у оквиру Едиције „Из ризнице Народног музеја", свеска 5. У оба издања истакнуто је да је Одељење Матице српске за ликовне уметности помогло истраживање опуса француског уметника Ибера Робера.

На тај начин се истраживање сегмента колекције стране уметности Народног музеја у Београду успешно окончало. С обзиром на комплексне тегобе које Народни музеј у Београду трпи током дужег времена, представљање резултата истраживања стране колекције у овој институцији мораће да сачека. Ипак, настављени су изучавање стране збирке, опсежна кореспонденција са европским стручњацима, провера документације и визуелног материјала, за шта трошкови нису покривени.

Наставило се са истраживањем стране колекције, односно Меморијала Павла Бељанског у Спомен-збирци Павла Бељанског.

СРПСКА УМЕТНОСТ У XX ВЕКУ
(руководилац пројекта: проф. др Станислав Живковић)

Српски импресионисти као иконописци
(носилац теме: проф. др Станислав Живковић)

Генерација српских импресиониста обухвата сликаре који су своје уметничко образовање започели у Српској цртачкој и сликарској школи Кирила Кутлика, односно у Уметничко-занатској школи Ристе и Бете Вукановић, а завршавали на академијама у Минхену или школи Строганов у Москви. Њихова историјска улога у изграђивању модерног израза у српском сликарству позната је и објављена. Међутим, није проучено да је готово сваки од њих дао свој прилог и црквеном сликарству. То је тема овог пројекта. У оквиру планова за 2012. годину обрађена су три објекта аутора Георгија Рафаила Момчиловића.

Црква светог вазнесења у Горњем Ковиљу, 1908–1910. Иконостас цркве представља најрепрезентативнији рад у домену црквеног сликарства Рафаила Момчиловића. Уместо уобичајених двадесетак, за овај иконостас Момчиловић је урадио чак 40 икона. То подразумева да је поред редовног програма требало досликати и неке нове библијске сцене, односно нове предлошке (Беседа на гори, Бег у Египат и др.). На малим сценама у соклу Момчиловићев рад најближи је импресионистичком изразу, близак његовим пејзажима са водом из околине Ковиља.

Црква Светих апостола Петра и Павла у Пачиру, Бачка, 1908. Црква је подигнута 1848, а иконостас је осликан 1908. године. Програм обухвата 21 икону на дасци. Конципирана у духу неокласицизма, понављају се нека решења са иконостаса у Великој Крсни (Крштење Христово, Свети Симеон Мироточиви). Карактеристика овог иконостаса је светла палета.

Целивајуће иконе, Дероње, 1906. У родном месту Рафаила Момчиловића, у олтару цркве села Дероње, налази се 21 целивајућа икона. Поред програма из Христовог живота – од Благовести до Успења Богородице – издвајају се иконе Светог Саве и Светог кнеза Лазара. На две иконе, Св. Димитрије Солунац и Свети Никола, налази се натпис: „Храму Дероњском приложи Лазар I Рафаило Момчиловић са сестром Јулом, 1906. Израдио Р. Момчиловић".

Састављене су сажете биографије свих аутора: Косте Милићевића, Косте Јосиповића, Милана Миловановића, Живорада Настасијевића и Георгија Рафаила Момчиловића.

У изради је завршни текст.

Сликарство Милана Кечића
(носилац теме: проф. др Срђан Марковић)

У току рада на теми „Сликарство Милана Кечића" у 2012. години углавном је рађено на систематизацији прикупљене грађе и прикупљању литературе која се, у ширем смислу, бави проблемом односа између стваралаца и природе. Осим тога, прикупљана је литература у којој се обрађује однос између структуре филмског кадра и структуре слике будући да код Кечића може да се уочи додиривање та два начина визуелизације предметног света.

Осим истраживања грађе за рад на теми „Сликарство Милана Кечића", у току ове године из штампе су изашли следећи текстови који су произашли из рада на пројектима Матице српске: *Прва српска уметничка изложба у Сомбору 1910. године*, Зборник за ликовне уметности Матице српске 40, Нови Сад 2012, стр. 241–261, укупан број страна 21, ур. Александар Кадијевић, рецензенти проф. др Лидија Мереник и проф. др Ненад Макуљевић; *Павле Ђокић, графички дизајнер и сликар*, Задужбина

Николај Тимченко, Лесковац, Интерпринт, Београд 2012, број страна 152, уредници Предраг Стајић, Миша Шпиљевић, рецензенти проф. др Јерко Денегри, проф. др Александра Кадијевић и доц. др Зоран М. Јовановић; *Игре на ђубришту Леонида Шејке*, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитет у Нишу, Ниш 2011, стр. 139–150, укупан број страна текста: 11, приредио Драган Жунић, рецензенти проф. др Бојан Јовановић и проф. др Никола Цекић; *Юрий Лобачев – основоположник сербского комикса*, „Художники-иллюстраторы русского зарубежья и детская литература", Сборник статей, Санкт Петербург, 2011, стр. 75–81, укупан број страна 7, ур. Олег Лејкинд, рецензенти Наталија Авдјушева Лекомт и Марина Даниловна Чернишева, Интернет издање; *Живопись Леонида Шейки (от антиискусства – к философии всеединства)*, славянский алъманах 2011, Москва 2012, стр. 340–348, укупан број страна 9, уредник: К. В. Никифоров, Рецензенти: редакцијски колегијум; *Косовска приповедања Светомира Арсића Басаре*, Зборник одбора за Косово и Метохију, САНУ, Београд (у штампи).

Током новембра у оквиру „Дана Вељка Петровића" у Сомбору поднето је саопштење *Вељко Петровић и почеци српске модерне уметности*.

Током ове године предати су редакцијама часописа следећи текстови: *Врт у сликарству Мирјане Михаић*, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитет у Нишу; *Српски стваралаци на косовско-метохијској ликовној сцени током осме и девете деценије прошлога века – Вајар Зоран Каралејић*, Међународни тематски зборник *Косово и Метохија 1912–2012*. Филозофски факултет Универзитета у Приштини – Косовској Митровици. Зборник се реализује у оквиру пројекта III 47023 „Косово и Метохија између националног идентитета и евроинтеграција" Министарства просвете и науке Републике Србије.

Барок код Срба
(носилац теме: проф. др Мирослав Тимотијевић)

Предмет истраживања пријављене теме је развој барокне визуелне културе Срба у Хабзбуршкој монархији и Османском царству током XVIII века. Пажња је усмерена на истраживање утицаја барокних реформи на визуелну културу тог доба, али и на однос носилаца реформи и оних друштвених група на које су се реформе односиле. Такође, прецизно се идентификују визуелни материјал и уметничка дела који су се налазили у функцији пропагирања барокних верских и друштвених идеала и њихових промена. Од посебне важности је идентификовање уметника и културних радника који су својим радом и јавним деловањем утицали на ширење барокних верско-политичких идеја и обликовали главне токове барокне уметности и културе. Значај истраживања је у томе да се уочи важност политичких и културних реформи на обликовање нове грађанске свести која је дефинисала друштвену стварности XVIII века, као и да се одреди утицај тих идеја на развој српске културе и уметности XVIII века. Истовремено, пројекат има међународни значај јер истражује, интерпретира и контекстуализује српску културу и уметност, насталу у оквирима Хабзбуршке монархије и Османског царства у XVIII веку.

Током 2015. године обављана су и теренска истраживања неопходна за израду топографије споменика и уметничких дела на територије Карловачке митрополије од важности за разумевање веза српске барокне уметности и културе. Започет је рад на топографији српских сакралних и профаних споменика, као и лоцирање појединачних уметничких дела, што подразумева неопходан теренски рад у Новом Саду, Сремским Карловцима, Вршцу и Сомбору.

Објављен рад: Мирослав Тимотијевић, *О Формама трансфера визуелног знања: „Обрезање Христово" од Дирера до Крачуна*, Зборник Матице српске за ликовне уметности, 2014, стр 111–139.

Иконостаси XVIII и XIX века у Срему
(носилац теме: др Мирјана Лесек)

Након што је др Мирјана Лесек 2015. године преминула, носилац теме је др Вера Јовановић Дунђин, музејски саветник.

На реализацији теме „Иконостаси православних цркава у Срему" сарађивале су историчарке уметности др Мирјана Лесек, носилац теме, мр Драгојла Живанов, музејски саветник, и др Вера Јовановић, музејски саветник.

У току три године (2013–2015) посећено је више места у Срему у којима се налазе иконостаси. Неке фотографије коришћене су из фото-документације Покрајинског завода за заштиту споменика културе. Мањи број архивских фотографија и цртежа преснимљен је из ранијих публикација, чији се аутори наводе у књизи. Све послове уређења материјала и прелом књиге урадио је уметнички фотограф и дизајнер Павле Јовановић.

Пошто је у међувремену др Мирјана Лесек преминула, њени текстови преузети су из раније публикованих књига.

Сви подаци сложени су и повезани у пробну књигу, која је представљена на састанку Ликовног одељења, одржаном крајем 2015. године.

Напомиње се да за све досадање послове од Матице српске нико од сарадника на пројекту није примио новчана средства.

Књига је припремљена за штампање.

Црквено сликарство касног барока у Карловачкој митрополији
(носилац теме: др Мирослава Костић)

Рад на теми „Црквено сликарство касног барока у Карловачкој митрополији" обухватао је научну обраду, стилске и иконографске анализе олтарске преграде у манастиру Крушедолу и живописа у манастирима Месић и Војловица и цркви Светог Николе у Сланкамену. Извршена је идентификација материјала, њихова селекција и груписање. Циљ истраживања био је да се идентификују грађа и визуелни материјал у функцији пропагирања барокних верских и друштвених промена.

Теренска истраживања обављена су у два наврата, у мају и августу текуће године. У току истраживања обављено је дигитално снимање појединих икона са наведене олтарске преграде и делова зидног сликарства поменутих манастира. Прикупљени теренски подаци подвргнути су обради и систематизацији.Резултати рада на теми биће укључени у писање следећих научних радова:

Зборник *Византијско наслеђе и српска култура*

Том II: Византијско наслеђе и српска средњовековна уметност (Ars sacra), чланак „Српски путеви ромејске културе" (Мирослава Костић и Милош Живковић),

Том III: Замишљање прошлости и рецепција средњег века у српској уметности 18–20 века, чланак „Уметност и обнова средњовековне политичке традиције у Карловачкој митрополији средином 18 века" (Мирослава Костић).

Српско барокно дрворезбарство
(носилац теме: др Бранка Кулић)

Истраживања ове теме приводе се крају ове године, као и писање текста на наведену тему. Овако постављена тема тражила је свеобухватна истраживања и прикупљање података са терена који су подразумевали фотографска снимања ентеријера цркава грађеним на читавој територији Карловачке митрополије. Како су новчана средства била скромна, фотографска снимања била су ограничена само на ближи регион. У том смислу успостављена је сарадња са истраживачима из земље

и иностранства (Хрватска и Мађарска), који су љубазно уступили своје теренске фотографије. Недостајући подаци прикупљени су из литературе и архивске грађе.

ИСТОРИЈА НОВИЈЕ СРПСКЕ АРХИТЕКТУРЕ
(крај XVIII – крај XX века)
(руководилац пројекта: проф др Александар Кадијевић)

Носилац пројекта заокружио је рад на пројекту „Српска архитектура у XIX и XX веку". Истраживане су градска профана и сакрална архитектура. Сакупљено је мноштво докумената, копија техничке грађе, фотографија и хемеротечких извора везаних за тему пројекта. Резултати су публиковани у домаћој и међународној историографској периодици. Руководилац пројекта је учествовао на осам научних симпозијума, од чега шест међународних. Припремио је више прилога за публиковање у 2013. години. Уредио је свеску 40 *Зборника Матице српске за ликовне уметности*, рецензирао више радова са АНСІ листе и домаће периодике, као и неколико научних монографија. До краја године планирано је истраживање дела руских емиграната, хрватских архитеката, као и новијих српских цркава у Београду, Нишу и Лесковцу.

Научни скупови:

- *15 IPHS Conference* (Sao Paulo, Brazil), реферат,
- *Architecture& Ideology* (Beograd), председавање сесијом и реферат,
- *Collaboration and friendship on Balkan* (Isparta, Turska), председавање сесијом и реферат,
- *Први балкански рат 1912–1913.* (Врање, Прохор Пчињски), реферат,
- *Ниш и Византија* (Ниш), реферат,
- Културноисторијска баштина југоисточне Србије (Лесковац), председавање сесијом и реферат,
- Очување и заштита културно-историјског наслеђа Србије у иностранству (Београд), реферат,
- Индустријско наслеђе (Београд), реферат.

СРПСКА САКРАЛНА ВИЗУЕЛНА КУЛТУРА У XIX ВЕКУ
(руководилац пројекта: ванр. проф. др Ненад Макуљевић)

Рад на пројекту „Српска сакрална визуелна култура у XIX веку" био је током 2015. делимично реализован према предвиђеном плану, због недостатка финансијских средстава. Обављена су мања теренска истраживања, прикупљене архивска грађа и стручна литература, док је део резултата био публикован и изложен стручној јавности. Зато су током 2015, према расположивим финансијским средствима, само делимично обављене предвиђене активности.

Теренска истраживања су током 2015. обављена у различим подручјима Републике Србије. Циљ је био да се утврди стање српске црквене уметности и стекне увид у сакралну ликовну продукцију која је настајала током XIX века. На подручју Војводине рад је био усмерен ка проучавању српских православних храмова у Панчеву, Зрењанину и Сремској Митровици. У централној Србији изведена су теренска истраживања у Шапцу и Богатићу, док су на југу Србије обављена истраживања у манастиру Светог Прохора Пчињског.

Резултат теренских истраживања је стицање увида у стање очуваности и проучености српске сакралне визуелне културе настале у XIX веку. Наиме, уочено је да надлежне службе заштите не делују на терену; бројне иконе, иконостаси, зидне слике, као и црквене грађевине су у веома лошем стању и постоји опасност од њиховог

трајног уништавања. Такође, утврђено је да у досадашњој стручној литератури велики број уметничких дела уопште није приказан. Оваква ситуација условљава не само ургентну заштиту већ и хитно прављење потпуне фото-документације и научно објављивање сачуваних дела српске сакралне визуелне културе XIX века.

Током рада на пројекту, прикупљена је обимна фото и документарна грађа и започето је писање више научних радова.

Досадашњи резултати рада на пројекту објављени су у монографији *Манастир Светог Прохора Пчињског*, приредио Ненад Макуљевић, Београд–Врање 2015.

СКУЛПТУРА СТАНИМИРА ПАВЛОВИЋА
(руководилац пројекта: проф. др Станислав Живковић)

У последњој извештајној години комплетна грађа је обрађена, завршено је писање рада који је предат Одељењу са свим потребним илустрацијама.

Рад *Станимир Павловић, вајар,* Станислава Живковића, објављен је у *Зборнику Матице српске за ликовне уметности* бр. 43/2015, стр 265–284.

УМЕТНОСТ, ЗБИРКЕ И МУЗЕЈИ У СРПСКОЈ КУЛТУРИ XX ВЕКА
(руководилац пројекта: проф. др Лидија Мереник, сарадници на пројекту: мр Тијана Палковљевић Бугарски и др Симона Чупић)

Током последње извештајне године, обављени су, колико су неповољне финансијске могућности допуштале: а) Теренски рад. Музеји и збирке у Београду, Новом Саду и Шиду. б) Архивски и музејски рад, идентификација документације и историјске грађе и извора. Тијана Палковљевић Бугарски је радила на истраживању архивске грађе и документацији о историјату Музеја Матице српске и Галерије Матице српске у Рукописном одељењу и Библиотеци Матице српске и архиви Галерије ради писања научне студије о историјату Галерије Матице српске.

Поред истраживачког дела, чланице пројекта остварили су током 2015. следеће резултате у истраживању српске уметности XX века:

а) објављени радови релевантни за пројекат (остали нису наведени):

Л. Мереник, „Đorđe Andrejević-Kun: Blood-Soaked Gold. A Framework of Subversion", *ACTA HISTORIAE ARTIS SLOVENICA* 19/2, 2014, France Stele Institute of Art History ZRC SAZU, Publication Date: Dec 28, 2014. (објављено након извештаја за 2014); Л. Мереник, „Миодраг Б. Протић (1922–2014) – Гашење последњег светла југословенске Модерне", *Зборник за ликовне уметности Матице српске* 43/2015, 286–311, http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/ZMSLU_43.pdf; С. Чупић, „Портрети Јована Бијелића: између грађанске етикеције и боемског немара", *Јован Бијелић (1884–1964)*, Галерија Матице српске, 17. април 2015, 55–67. (излагање на националној конференцији и зборник радова, саопштење објављено у целини) UDC 75.071.1:929; С. Чупић, „Мапа графика За слободу Ђорђа Андрејевића Куна", *ЗЛУМС*, 43/2015, 259–264.

б) само учешће на научним скуповима:

С. Чупић, „Лице и наличје модернизације: Београд у сликарству између два рата", Од османског града до Београда на води. Критичка историја визуелног преиначавања јавних простора Београда (19–21. век), Филозофски факултет, 6. јул 2015. (излагање на националној конференцији).

в) Тијана Палковљевић Бугарски је 12. марта 2015. у Матици српској држала уводну реч за предавање др Игора Борозана о Димитрију Аврамовићу поводом обележавања двестоте годишњице рођења сликара; 15. априла 2015. говорила је на отварању изложбе *Путинова наука* која је реализована у Галерији Матице српске у сарадњи са Образовно-истраживачким друштвом „Михајло Пупин" и Матицом српском;

30. априла 2015. одржала је предавање „Пештанске године Музеја Матице српске" поводом обележавања сто педесет година пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад; у Матици српској 9. октобра 2015. говорила је на промоцији књиге *Архитектура српских цркава у Мађарској* чији је издавач Српски институт у Мађарској.

Непостојање средстава за предвиђену финализацију пројекта резултирало је објављивањем појединачних научних радова и других активности из домена теме пројекта.

СТРАНИ УТИЦАЈИ НА СРПСКУ АРХИТЕКТУРУ У ДВАДЕСЕТОМ ВЕКУ
(руководилац пројекта: проф. др Александар Кадијевић)

Током протеклог извештајног периода у оквиру теме пројекта првенствено су истраживани непосредни утицаји средњоевропске међуратне архитектуре на српску. Анализирани су бројни доступни извори – технички документи, грађевине и урбанистичке целине, сакупљани хемеротечки и историографски прилози. Истовремено су продубљиване и критичке компарације знаменитих српских и западноевропских грађевина новијег доба. Посебна пажња посвећена је експресионизму, као и утицају руских емигрантских градитеља на развој српске и југословенске архитектуре. На основу стечених сазнања, написано је и објављено неколико научних чланака, а припремана су и саопштења на престижним конференцијама (Београд – три симпозијума, и Сан Антонио, САД).

У последњој извештајној години у оквиру теме пројекта, у земљи и делом у иностранству, проф. др Александар Кадијевић је истраживао слојевите стране утицаје и стилска прожимања. Нагласак је ставио на руске, словеначке и хрватске, а делом и на италијанске утицаје. Сакупљао је грађу и документе у различитим колекцијама и архивима. Мноштво докумената копирао је у архиву СПГАСУ и Академији лепих уметности у Санкт Петербургу. Одржао је више стручних предавања, међу којима се истиче „Архитекта Н. П. Краснов" априла 2015. у Матици српској. Уредио је свеску 43 *ЗЛУ Матице српске*, објавио неколико огледа, апстраката и приказа о теми пројекта: *Čimbenici identiteta naslijeđa krajolika savskog priobalja proizašlih iz projekta „Beograd na vodi"* (sa B. Kovačevićem), u: M. O. Štićaroci (ur.), Prostorne i razvojne mogućnosti kulturnog naslijeđa (Sažetci), Zagreb 2015, 147; *Reformatorska interpolacija u beogradskom urbanom tkivu: Jugoslovenska udružena banka (1929–1931) arhitekte Huga Erliha*, Artum 1, Beograd 2015, 38–42; *Savsko priobalje u Beogradu (1918–1941) – pogled na arhitektonsko-urbanistički razvoj*, u: B. Ostajmer (ur.), Rijeka Sava u povijesti (zbornik radova), Slavonski Brod 2015, 505–524; *Interpolations – necessity and inspiration of newer Belgrade architecture*, Matica srpska Journal for fine arts 43, 2015, 243–258; *Adolph Stiller, Bojan Kovačević (eds.): Montenegro. Kontrast. Landschaft. Architektur Kontex*, Matica srpska Journal for fine arts 43, 2015, 376–378; *Entantgled histories and multiple geographies in a narrow chronological framework: architecture of one calendar year as a historiographical topic*, in: V. Djokić, Lj. Blagojević, A. Raković (eds.), Entantgled histories and multiple geographies, International EAHN conference, Belgrade 2015 (the book of abstracts), 11.

Учествовао је на научним симпозијумима у Истанбулу, Љубљани и Београду (3) посвећеним компаративним темама. Има више прилога у штампи – Турска (3 рада), Хрватска (1 приказ), САД (1 рад) и Србија (4 рада).

Одељење за сценске уметности и музику

У протеклом извештајном периоду разматране су могућности рада на пројектима у актуелним условима недопустиво недостајуће финансијске подршке одговарајућих министарстава. Закључено је да пројекти не би требало да се гасе, упркос

томе што су истраживачи из године у годину све више приморавани да се ослоне искључиво на свој научнички ентузијазам. Предложено је да се у Матици покушају обезбедити макар минимална материјална средства за очување рада бар на оном делу пројеката који не изискују већа материјална улагања. Формирана је комисија која би требало да прати међународне конкурсе и о томе обавештава чланове Одељења. Разматран је предлог о оснивању интердисциплинарног научног Зборника Матице српске на енглеском језику, као и захтев ЦЕОН-а о додатном финансирању библиографске обраде часописа.

ТЕАТРОЛОШКЕ И МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ
(руководилац пројекта: проф. др Душан Рњак)

Пројекат „Театролошке и музиколошке студије" био је дугогодишњи и својом свеобухватношћу није имао одређен рок завршетка, него се само смењују теме које су вишегодишње. Основни циљ пројекта је да се маркантни феномени разних уметности (драмска књижевност, глума, режија, музика, музичко-сценска уметност и др.) осветле као обележја одређених временских сегмената у последњих 250 година. Пројекат је конципиран тако да стваралачки обједини научне потенцијале истраживача различитих струка и профила. Предложене теме већином нису до сада истраживане.

Свака тема има свој план, динамику и методологију истраживања. У оквиру театролошких студија током извештајног периода рађено је на следећим темама:

ТЕАТРОЛОШКЕ СТУДИЈЕ

Егзегетски и драмски елементи у омилијама Светог Јована Златоустог
(носилац теме: доц. др Весна Марковић)

Завршен је превод омилија са класичног грчког на савремени српски језик, издвојени егзегетски елементи и повезани са готово свим упоредним местима из Библије. Урађена је анализа уметничких елемената омилија (драмских и реторских), а расветљене су и њихове нераскидиве везе са егзегетским елементима.

Почетна претпоставка да ће оваквих драмских секвенци бити много више није потврђена, но ипак, нађене су у мањем броју беседа. У већини случајева, осетни су класични реторски елементи, стога је модификован наслов пројекта у: „Егзегетски и уметнички елементи у омилијама Светог Јована Златоустог".

У завршној фази рада значајни уметнички елементи беседа складно су повезани са егзегетским елементима, а коришћењем литературе (која је, у процесу истраживања знатно проширена), указано је на запажања других аутора у вези са делом и радом Светог Јована Златоустог.

Сценска тумачења *Пере Сеѓединца* Лазе Костића
(носилац теме: др Зоран Т. Јовановић)

Прикупљена је недостајућа илустративна грађа и консултована допунска литература о сценским поставкама дела *Пера Сеѓединац* Лазе Костића на српским позоришним сценама, а рукопис студије је припремљен за штампу.

Стеријино позорје у војвођанској мађарској штампи (1956–)
(носилац теме: проф. др Каталин Каич)

Часопис *Хид* је средином шездесетих година XX века посветио велики број натписа, студија и расправа о, тада, новим позоришним тенденцијама, пре свега у

односу на домаће драмско стваралаштво у контексту европске драматургије (Бекет, Јонеску итд.).

Прикупљена грађа односи се не само на сам часопис већ и на секундарне библиографије (Петар Марјановић, *Мала читанка српског позоришта*... 2005; *Алтернативно позориште у Југославији*, 1982; Владета Јанковић, *О политичким забранама у позоришту*, 1990) и до краја 2013. написана студија *Стеријино позорје и часопис Хид.*

Позоришни живот Срба у Великом Бечкереку и Петровграду
(од око 1800-е до 1945)
(носилац теме: проф. др Софија Кошничар)

У току рада на терену (Историјски архив Града, Градска библиотека, Народно позориште „Тоша Јовановић" у Зрењанину) претражена је основна грађа (документи: плакати, афише, фотографије, писма, стара штампа, посебно *Банатска пошта* и друга периодика). Финализован је рукопис потпројекта о богатом и плодоносном раду и деловању аматерског соколског позоришта Матица, у Великом Бечкереку – Петровграду. Резултати последње етапе истраживања припремљени су за презентацију у форми научноистраживачких потпројекатског сепарата.

Реторика позоришног и сценског у недрамској литератури
(носилац теме: проф. др Софија Кошничар)

Истраживачка пажња је посвећена сагледавању реторичких аспеката неких сценских и позоришних елемената у уметничкој и публицистичкој прози Милоша Црњанског. Посебно је обрађена завршна потпројекатска тема „Реторика женског дискурса у публицистичкој прози Милоша Црњанског". Рукопис студије објављен је у виду сепарата (у 2 дела) за *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику* бр. 49 (2013) и бр. 50 (2014).

Милан Савић – позоришни критичар и драмски писац
(носилац теме: ванр. проф. др Весна Крчмар)

После сагледавања плодног позоришног рада Милана Савића у више дневних и недељних листова, коначан избор је сачињен од текстова који су објављени у листу *Позориште* Српског народног позоришта, првом позоришном листу на Балкану. *Позориште* је само узгред помињано у библиогафијама, а садржај стотинак текстова Милана Савића до данас није обрађен.

Текстови су тематски груписани: позоришне критике, портрети позоришних стваралаца и текстови који се проблемски односе на позориште, попут: драмски писац и позорница, глумац и глумовање, улога и одело, о драми и шта је с њом у вези.

Рукопис књиге садржи темељну уводну студију са критичким коментарима и документарни део који чини библиографија написа о позоришту Милана Савића.

Драмско стваралаштво Душана С. Николајевића
у токовима српске авангарде
(носилац теме: др Ивана Игњатов Поповић)

Како би се могао започети рад на пројекту, током 2012. године прикупљене су драме Душана С. Николајевића. Током рада на пројекту посебна пажња је била усмерена на Николајевићеву драму *Вечна копрена*, која је показатељ да се овај писац у свом стваралаштву користио и експресионистичком поетиком, али указује и на чињеницу да су српски књижевници у периоду између два светска рата пратили токове европских књижевности.

Домаћи писци на сцени Српског народног позоришта
у периоду од 1869. до 1903. године
(носилац теме: доц. др Нада Савковић)

Поводом обележавања 150 година од настанка Српског народног позоришта, првог професионалног позоришта у Срба, рад у току 2012. године је био фокусиран на припремање књиге *Театрољубље* која садржи једанаест огледа насталих у последње четири године. У оквиру овог научноистраживачког пројекта настале су студије: *Стефан Стефановић (1807–1828)*, *Значај едиције „Зборник позоришних дела Српског народног позоришта"*, *Проблем оригиналности посрба Косте Трифковића*, *Лаза Костић и „Балканска царица" Николе I Петровића* и *Наше прве драмске списатељке*, *Музика на сцени Српског народног позоришта (1861–1914)*. Наведени радови су током 2012. године допуњени и имају хронолошки след, не по времену када су написани, него по трагу личности и појава отиснутом у нашој историји културе. Први пут се објављују студије: *Сан о позоришту и изгубљени текстови*, *Италијански утицај на стварање новије драмске књижевности и позоришта код Срба* и *Стварање националне драмске књижевности и позоришта у земљама у окружењу*.

Српско народно позориште од 1918. до 1941. године
(носилац теме: мр Зоран Максимовић)

У циљу што потпунијег, обухватнијег и прецизнијег прикупљања релевантне грађе о историји и уметничком раду Српског народног позоришта између два светска рата (1918–1941), истраживани период је подељен на четири фазе рада: 1. СНП (1918–1931, 2009. година; 2. СНП 1931–1935, 2010. година; 3. СНП 1935–1939, 2011. година; и 4. СНП 1939–1941, 2012. година.

У четвртој фази научноистраживачког рада, у 2012. години, прикупљена је релевантна грађа која сведочи о делању СНП-а у периоду од 1939. до 1941. године. На основу тог документационог материјала, плаката и фотографија (Архив Војводине, Фонд Друштва за Српско народно позориште; Архив Српског народног позоришта, Библиотека Српског народног позоришта, Позоришни музеј Војводине), као и текстова из периодике тога времена (Библиотека Матице српске, Библиотека Српског народног позоришта: критике, најаве представа, вести и остали текстови), као и самог истраживања и консултовања постојеће литературе, формиран је репертоар СНП-а од 1939. до 1941. по сезонама.

Истражени су, проучени и скенирани или фотокопирани (делом или у целини) документа, плакате, фотографије и други документациони материјал.

Редитељи Српског народног позоришта 1945–1980.
(носилац теме: мр Милена Лесковац)

После Другог светског рата режија у нашим позориштима, па тако и у Српском народном позоришту, добија потпуно нову димензију. Представе режирају школовани редитељи, а не као до тада најискуснији глумци. До сада су, ван Матице српске, урађене студије о два редитеља (Милена Лесковац о редитељском раду Јурија Љвовича Ракитина и Александра Јагодић о Милану Коњовићу). У оквиру Одељења Матице српске, Милена Лесковац истражује рад Боривоја Ханауске и Миленка Шуваковића. Тиме се обједињује редитељска естетика Српског народног позоришта у периоду после Другог светског рата, а до појаве другачијих, модернијих редитељских виђења која ће уследити после 1965.

Режије Боривоја Ханауске у Српском народном позоришту (1945–1967)
(носилац теме: мр Милена Лесковац)

Током 2012. године је настављен истраживачки рад на прикупљању грађе о уметничком раду Боривоја Ханауске. Прегледани су сви годишњи извештаји о представама које је Ханауска режирао (од 1945. до 1967) а који се чувају у Архиву Српског народног позоришта, као и белешке са „картона" на којим су записивана сва догађања на сваком извођењу свих 30 представа (у време Ханаускиног редитељског рада у СНП дежурни на свакој представи бележили су на картону-формулару све промене и дешавања на представама, тако да су ти картони веома значајни и пуни различитих информација о животу сваке представе понаособ). Дошло се и до неколико значајних извора о Ханаускином раду у Сарајеву. То још увек није целокупна грађа о његовом тамошњем раду, али ипак је напредак јер свих ових година није било одзива колега из сарајевског Позоришног музеја.

Редитељска естетика Миленка Шуваковића у Драми
Српског народног позоришта (1954–1965)
(носилац теме: мр Милена Лесковац)

Истраживање о редитељској естетици Миленка Шуваковића је истраживање његових двадесет режија које је као редитељ Српског народног позоришта остварио током једанаест година. Почетак рада на овом пројекту везан је за прикупљање основне грађе: плаката, програмских књижица, фотографија, сценографских и костимографских скица из представа које је Шуваковић режирао, као и текстова по којим су рађене представе и др. Током 2014. године највише је рађено у Архиву и Библиотеци Српског народног позоришта, где је прикупљен велики број наведене грађе о свим представама које је овај уметник режирао у Српском народном позоришту.

Током 2015. године су прегледани сви годишњи извештаји о представама које је Шуваковић режирао (од 1954. до 1965), а који се чувају у Архиву Српског народног позоришта. И у време Шуваковићевог редитељског рада у СНП су дежурни на свакој представи на картону-формулару бележили све промене и дешавања на представама. Прегледане су и преписане белешке са „картона" на којим су записана сва догађања на сваком извођењу свих 20 представа. О Шуваковићевим режијама сведочи неколико стотина таквих записа. Такође се почело са упоређивањем драмског текста и текста-предлошка представа и копирању страна са значајним променама.

УВОД У ТЕАТРОЛОГИЈУ
(руководилац пројекта: проф. др Петар Марјановић)

Због недостатка средстава, научноистраживачка делатност на овом пројекту била је обустављена.

ЛУТКАРСКА И ДРАМСКА ПОЗОРИШТА ЗА ДЕЦУ У СРБИЈИ
(руководилац пројекта: ванр. проф. др Зоран Ђерић)

Пројекат је заснован 2014. године и у протеклом двогодишњем периоду рађено је на окупљању сарадничког тима, упознавању са методологијом и подели задатака. Пописана су позоришта за децу (луткарска и драмска) у Србији, селектована је и обрађена прикупљена грађа. Посебно је истраживано соколско луткарство у Србији. На пројекту су сарађивали Љиљана Динић, Сенка Петровић, Милан Мађарев, Лука Кецман и Настасја Писарев. Према унапред подељеним задужењима, писани су и објављивани самостални радови о појединим позориштима, значајним појавама и проблемима који се односе на тематику.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ДО ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА
(руководилац пројекта: др Зоран Т. Јовановић)

Истраживана је историја Српског народног позоришта у Новом Саду до Првог светског рата.

Циљ је био истраживање и прикупљање грађе и публиковање историје и уметничких домета најстаријег националног професионалног театра, и установљавање и анализа многоструких веза између Матице српске и Српског народног позоришта.

Српско народно позориште 1900–1914.
(носилац теме: мр Зоран Максимовић)

У циљу прикупљања релевантне грађе о историји и уметничком раду Српског народног позоришта (1900–1914), истраживани су и прикупљани документа, плакате, фотографије и други документациони материјал (Архив Војводине, Фонд Друштва за Српско народно позориште; Архив Српског народног позоришта, Рукописно одељење Матице српске, Позоришни музеј Војводине). Прикупљена је и релевантна литература за тај период делања најстаријег националног театра. Због недостатка средстава, научноистраживачка делатност на овом пројекту је обустављена.

Матица српска и Српско народно позориште (1861–1914)
(носилац теме: др Исидора Поповић)

Због недостатка средстава, научноистраживачка делатност на овом пројекту била је обустављена.

ПОЉСКО-СРПСКЕ ПОЗОРИШНЕ ВЕЗЕ (1991–2011)
(руководилац пројекта: проф. др Јадвига Сопчак)

Пројекат „Пољско-српске позоришне везе”, који у Пољској води др Јадвига Сопчак, а у Србији др Весна Крчмар са сарадницима (Ивана Игњатов Поповић и Лука Кецман), у почетној је фази прикупљања података о извођењима пољских аутора на нашим позоришним сценама.

Урађена је театролошка обрада *Клоїке*, једног од последњих текстова Тадеуша Ружевича који је Српско народно позориште, у режији Невене Јанаћ (11. фебруар 1988), у свој репертоар уврстило убрзо по његовом настанку.

На основу истраживање и обрада преписке Т. Ружевича и П. Вујичића, која се налази у Рукописном одељењу Матице српске и приватном архиву Т. Ружевича депонованом у Народном заводу Осолињски и у његовој кући у Вроцлаву, као и незамењиве ризнице памћења и знања преводитељке Бисерке Рајчић, др Јадвига Сопчак написала је рад *Тадеуш Ружевич и Петар Вујичић – історија једног пријатељства* штампан у *Зборнику Матице српске за сценске уметности и музику* бр. 53/2015.

ИНТЕРМЕДИЈАЛНОСТ И ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ У УМЕТНОСТИ: МЕДИЈИ У УМЕТНОСТИ, УМЕТНОСТ У МЕДИЈИМА
(руководилац пројекта: проф. др Софија Кошничар)

У 2014. су реализовани сегменти потпројекатских задатака везаних за истраживање:

– партиципације медија (овога пута штампе и, с тим у вези, новинарских жанрова; епистоларије) у књижевности.

Анализиран је дискурс Милоша Црњанског у његовој новинарској прози (новинарски жанрови). Сагледани су: Црњански као интервјуер и његови интервјуи које је водио с познатим женама Краљевине Југославије у периоду 1931/32; рани путописни дискурс Црњанског настао непосредно након Великог рата (1923/25) и писма Милоша Црњанског везана за Аницу Савић Ребац.

– партиципације међужанровске (новинарске-књижевне) интертекстуалности у виду: литерарне аутофактоцитације; потестарно-имаголошких апликација на релацији контекстуалне друштвене реалности (непосредан поратни период) и ангажоване новинарско-литерарне прозе (путописни извештаји).

Анализирана је аутоцитатна интертекстуална партиципација новинарских интервјуа Милоша Црњанског у његовим романима и романескној прози (*Роман о Лондону*, *Код Хиперборејаца*, *Књига о Микеланђелу*...). Анализирани су интертекстуални аутофактоцитатни аспекти на релацији Милош Црњански – Аница Савић Ребац. Такође је интертекстуално размотрена рана путописна проза Милоша Црњанског која тематизује проблематику везану за живот дунавских Шваба (Donauschwaben) настањених у Банату, а који су, поратним прекрајањем граница, Великим ратом поражених Централних сила (конкретно Аустроугарске) делом припали Краљевини Срба Хрвата и Словенаца. Велики рат и његове реперкусије су се на специфичан начин одразили на поратни живот банатских Шваба, који су се, у новом друштвеном контексту, нашли у позицији унутрашње другости. Предмет истраживања је размотрен на основу упечатљивог путописног сведочења Црњанског (*О Банату и о Банаћанима*, те *Извештаји из Војводине*, из 1923–1925). Запажа се да су литерарне представе Црњанског о Швабама грађене као историјско-контекстуални имагем на контрапункту опозитног билатератног пара идентитет / алтеритет. У позицији идентитета је српски (припада му и Црњански), а у позицији алтеритета је немачки (швапски) ентитет. Визура је дала преглед позитивних и негативних карактеристика са обе стране опозитног пара, а тумачења су дата у светлу потестарне имагологије.

Из овога ангажмана настали су три научна рада и једна монографија:

– Софија М. Кошничар. *Театарске уметнице о својој професији кроз перо Милоша Црњанског – контекст и интервјуи (I).* Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, бр. 49, 2013;

– Софија М. Кошничар. *Театарске уметнице о својој професији кроз перо Милоша Црњанског – интертекстуална разматрања (II).* Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, бр. 50, 2014;

– Софија Кошничар. *Милош Црњански и Аница Савић (Ребац) у светлу Црњанскове интертекстуалне аутофактоцитације*. Научно-прегледни чланак. „Књижевна историја" XLVI, Београд, 2014;

– Софија Кошничар. *Иперборео међу женама – интервјуи Милоша Црњанског Где живи најсрећнија жена Југославије? Текст–контекст–интертекст*, приручник, Филозофски факултет, Нови Сад, Фељтон, 2013.

У 2015. години је реализован потпројекат „Плесна еротика и сценске уметности у светлу семиотике културе: интертекстуалност (цитатност), интермедијалност".

Истраживани су аспекти интертекстуалност и интермедијалност у култури и уметности и, с тим у вези, цитатност међу уметностима. Конкретно, реч је о поменутим аспектима у домену сценског и традиционално-фолклорног плеса с елементима еротике у различитим културама.

Као резултат изучавања у оквиру назначеног потпројекта написана су два научноистраживачка рада која су објављена у два броја *Зборника Матице српске за сценске уметности и музику* за 2015. годину:

– Софија Кошничар, Ксенија Карапавловић, „Плесна еротика и сценске уметности у светлу семиотике културе – I део (солистички и групни плес)";

– Софија Кошничар, Ксенија Карапавловић, „Плесна еротика и сценске уметности у светлу семиотике културе – II део (дуетни, паровни мушко–женски плес)".

ЕТНОМУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ

ЕТНОМУЗИКОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА У ВОЈВОДИНИ
(носилац теме: проф. др Драгослав Девић)

Каталогизација дигитализоване грађе
(носилац подтеме: проф. др Драгослав Девић)

Услед недобијања материјалних средстава предвиђена каталогизација није обављена.

Певање и свирање Срба у Војводини
(носилац подтеме: Сања Ранковић)

У фокусу истраживања музичке праксе Војводине била је вокална пракса динарских Срба, као и Словака у Ковачици.

Динарски вокални израз забележен је од стране Кордунаша у Чонопљи, новоосноване групе Далматинаца у Рићици, као и у оквиру фестивала „Нашем роду и потомству", који се сваке године одржава у Бачкој Тополи. Група из Чонопље, која је претходних година већ интервјуисана, у међувремену је обогатила свој репертоар и оживела инструменталну праксу свирања на тамбури. Певачи из Рићице су окупили извођаче, који до сада нису интервјуисани у етномузиколошким истраживањима, тако да су снимљени мање познати напеви из Далмације. На фестивалу „Нашем роду и потомству" снимљени су обичаји, игре, вокална и инструментална пракса певача и свирача из Руме, Банатског Карађорђева, Инђије, Старе Пазове, Чонопље, Куле, Бачког Грачаца и Илићке код Брчког. Хетерогена грађа обилује музичким материјалом старије и новије праксе која је у већини примера контекстуално одређена, односно смештена у обредно окружење (чијање перја, обред машкаре, свадба, слава итд.).

Етнографски рад при теренском истраживању једним делом је обухватио снимање словачког вокалног корпуса, односно процесе преношења и учења народних песама у савременом тренутку. У том смислу, интервјуисани су млади певачи који уче традиционално певање у оквиру породице или на друге начине. Са њима су вођени адекватно припремљени интервјуи који се тичу проблема музичког идентитета и одржавања традиционалног музичког идиома.

Поред теренског истраживања, транскрибован је већи део до сада прикупљене грађе, односно 250 напева. Сви примери представљају парадигме појединачних вокалних дијалеката динарског музичког система. Овако обиман материјал послужиће за израду научног рада, односно синтетичке студије о динарском вокалном корпусу.

Досадашња теренска истраживања, наведена у извештају, биће допуњена снимањем певачког наслеђа у околини Панчева, Ковачице и Сомбора. На тај начин биће заокружен теренски рад за ову годину, након чега ће уследити научна експликација материјала.

Традиционални музички инструменти и инструментална музика у Војводини
(носилац подтеме: мр Данка Лајић Михајловић)

Планирани лабораторијско-кабинетски посао завршен је у потпуности. Обрађени су, анализирани и припремљени за штампу материјали на којима се базирају радови *Етномузиколошко проучавање меморисања гуслара: пилот студија* и *Учење певања уз гусле у Србији у XXI веку*, што је и адекватно назначено у захвалницама

уз студије и видео-материјал који ће бити на приложеном диску (реч је о зборнику радова *Музичке праксе Балкана: етномузиколошке перспективе*, Београд: Музиколошки институт САНУ и САНУ и часопису *Музикологија* 12/2012).

Део плана теренских истраживања је реализован кроз снимање музицирања и разговора са неколико извођача на традиционалним фолклорним инструментима. Овим снимцима је обогаћена фонотека Одељења, прикупљена је грађа за будуће научне студије и звучна издања традиционалне музике. Наставиће се рад према методама „усмераваног саморепрезентовања", чиме се добија музичко-вербална слика у којој се комбинују перспективе музичара и истраживача. Посвећивање пажње јавним наступима ових музичара укључује и перспективу публике, али и других актера културне политике (организатора, финансијера-спонзора и сл.). Таква грађа има потенцијал за мултидисциплинарна, етномузиколошко-психолошко-антрополошка истраживања.

Народне инструменталне мелодије у Војводини
Истраживања инструменталних мелодија Срба у Бачкој
(носилац подтеме: мр Весна Ивков)

Ради адекватнијег и јаснијег увида у проблематику теме овог пројекта, аутор је прегледао нототеку и фонотеку Радио Новог Сада, како би сврсисходније усмерио своја истраживања на прикупљање оних раритетних мелодија које или нису у довољној мери или нису уопште обухваћене и сачуване у оквиру архиве. За потребе реализације плана и компаративних истраживања за 2012. годину спроведени су одлазак на терен и прикупљање музичко-фолклорне грађе од врсних казивача и извођача на фрули различите националне припадности. Из спектра бројних традиционалних инструменталних мелодија које су свирачи извели на фрули издвајамо поједине називе: *Велико бачко коло*, *Мало бачко коло*, *Велико банатско коло*, *Мало банатско коло*, *Логовац*, *Маказице*, *Високо коло*, *Гајдашко коло*, *Ђурђевка*, *Сомборско коло*, *Коло на две стране* као и бројне варијанте игара *Двоје подвоје*.

Казивачи различите старосне доби, одабрани извођачи на фрули, својим су свирањем на адекватан начин допринели бележењу и очувању традиционалног начина извођења, као и очувању традиционалног музичког репертоара. При теренском истраживању примењене су биографска метода, метода директне опсервације, метода упитника, компаративна метода, звучно снимање тока разговора са казивачима и њиховог музичког извођења. Звучни снимци су потом проверени, финализовани и сачувани.

Део научних резултата аутор овог пројекта је, између осталог, уврстио у написану докторску дисертацију под називом „Компаративна проучавања традиционалних инструменталних мелодија Срба у Бачкој", ментор проф. др Нице Фрациле.

Фолклорни бисери – од традиционалне до концертантне музике
(носилац теме: проф. др Нице Фрациле)

Теренско снимање и истраживање музичко-фолклорне грађе настављено је и током 2012. године у неколико насеља Војводине (Кљајићево, Србобран, Овча, Бачки Грачац), са намером да се комплетирају поједини фолклорни жанрови који до сада нису забележени у истраживаним фолклорним подручјима. Прикупљена музичко-фолклорна грађа је класификована, транскрибована и анализирана заједно са нотним записима других мелографа (Фрањо Кухач, Стеван Мокрањац, Владимир Ђорђевић, Миодраг Васиљевић...). Део прикупљене грађе снимљене током 2012. године у месту Бачки Грачац већ се налази у Одељењу за сценске уметности и музику Матице српске, заједно са архивским подацима. Остаје да се остала грађа пресними и депонује у Звучном архиву Одељења.

На основу теренских снимака, коришћене литературе, као и досадашњих истраживања фоно-архива и нототека у Радио Новом Саду и Београду, први научни резултати коришћени су за два научна саопштења. Оба рада су публикована у зборницима међународних скупова у Вршцу и Темишвару:

– Nice Fracile, „The Manners of Performance in Historical Recordings of the Serbian and Romanian Traditional Music", *Proceedings of the Regional Conference Research, Preservation and Presentation of Banat Heritage*: Current State and Long Term Strategy, Vršac, Serbia, 17–19 November 2011. Vršac: City Museum of Vršac, 2012, 157–164;

– Nice Fracile, „Aspecte comparative ale folclorului balcanic – perticularităţi, elemente comune, interinfluenţe". *Proceedings of International Musicology Congress*, 26–30 September 2012, vol. I. Timişoara: Editura Eurostampa, 2012, 108–123.

Као резултат досадашњих истраживања четворогодишњег пројекта „Фолклорни бисери – од традиционалне до концертантне музике" биће објављена студија у *Зборнику Матице српске за сценске уметности и музику.*

ФОЛКЛОРНА МУЗИКА КАО РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА И МЕДИЈУМ ПРЕГОВАРАЊА КУЛТУРНИХ ИДЕНТИТЕТА У ВОЈВОДИНИ
(руководилац пројекта: др Данка Лајић Михајловић)

У оквиру овог пројекта, ради се на три зесебне теме:

Инструментална и вокалноинструментална фолклорна музика као репрезентација и медијум преговарања културних идентитета у Војводини
(носилац теме: др Данка Лајић Михајловић)

Пројектни задаци планирани за 2013. годину су остварени делимично, сразмерно финансијским могућностима. Прва година пројектног периода посвећена је теренским истраживањима – обављеним у Сивцу (где је интервјуисан градитељ гусала Раде Јеловац) и на подручју општина Врбас и Кула – те обради, транскрипцији и анализи грађе. Пажња је усмерена на градитеље музичких инструмената, односно истраживање грађења кордофоних инструмената. У проблемском смислу фокус је на релацији градитељске праксе и свирачке праксе, али на технолошким и ерголошким аспектима као изразу индивидуалног односа према (матичној, динарској) традицији и мултикултурном контексту пребивалишта.

Истраживање у току 2014. године није реализовано јер није било финансијских средстава за теренски рад.

У складу са чињеницом да је финансирање научних пројеката у овом циклусу нестабилно – умањено и са кашњењима, било је неопходно ревидирати план. Тако се може рећи да су и пројектни задаци планирани за 2015. годину остварени само делимично. Као што је и планирано, ова година пројектног периода посвећена је прикупљању материјала, дакле, теренским истраживањима, обради и анализи грађе. Пажња је овом приликом усмерена на градитеље аерофоних инструмената. У проблемском смислу фокус је на начинима усвајања знања и вештина израде гајди од стране мајстора са различитим „бекграундом" као парадигме савремене праксе израде традиционалних музичких инструмената. Истраживање је реализовано у Новом Саду, где је интервјуисан Александар Јаношев, градитељ гајди, а планиран је и интервју са Јаношем Врабелом из Чоке.

Грађа прикупљена током 2013. и 2014. године има потенцијал за мултидисциплинарна, етномузиколошко-антрополошко-културолошка истраживања, а конкретна намена су студије савремене градње гајди у Војводини.

Традиционална вокална пракса као идентификатор
културних идентитета у Војводини
(носилац теме: мр Сања Ранковић)

Током 2013. године активности на пројекту одвијале су се у виду опсервације мултикултуралне заједнице у Бачу где је истраживан српски и шокачки музички идиом. Том приликом је забележена вокална пракса адекватних музичких састава који негују различите музичке језике. Шокачка заједница је представљена певањем новије сеоске праксе, док је у српском динарском музичком корпусу заступљен и старији и новији музички слој. Српски вокални опус обухвата песме различите жанровске припадности као и песме које прате плесну праксу.

Поред истраживања Бача и његове музичке основе значајна пажња је усмерена на упознавање са музичким оквиром Бачке Паланке, односно њеног предграђа. Нарочито су прецизно прикупљени етнографски подаци везани за зимски циклус обичаја. У оквиру овог истраживања сакупљена је вредна грађа о прослављању Божића и поворкама *коринђаша* и *вертепа*, те *вијању Божића* као и други вредни подаци. Нажалост најмање података је било о самој музици, док је контекстуална раван исцрпно обрађена са адекватно прикупљеним подацима из локалне градске архиве и наративима самих казивача. Даља истраживања биће усмерена на проучавање колико музички језици различитих етничких заједница у овом делу Србије кореспондирају и утичу једни на друге. Поред тога, значајна пажња биће усмерена на истраживање Срба староседелаца, односно њиховог традиционалног музичког наслеђа у оквирима културне различитости.

Истраживање у току 2014. године није реализовано јер није било финансијских средстава за теренски рад.

Приликом теренског истраживања у току 2015. године два пута се ишло на терен: у Младеново и Гајдобру (општина Бачка Паланка). У Младенову је урађен поновљени интервју са Добривојем Богдановићем при чему су снимљени његова биографија и комплетан писани материјал који поседује са наступа и различитих манифестација којима је присуствовао. У Гајдобри је вођен интервју са певачима који су се доселили из Босанске Крајине и који изводе песме старије и новије сеоске праксе. Са њима су вођени интервјуи који су се односили на певачку праксу коју изводе али и позиционирање њиховог музичког знања у односу на певање у Банији. Поред тога, посебна пажња је усмерена на старије вокалне облике који се у тим областима данас ретко бележе.

Народна музичка педагогија у Војводини
(аерофони инструменти с писком: јединка, двојнице)
(носилац теме: мр Весна Ивков)

Инструментална музичка (педагошка) пракса у целини до сада није била предмет подробнијих домаћих научних истраживања. Посебна пажња при истраживањима усмерена је на поставку инструмента, формирање тона, технику дисања, одабир репертоара, народну музичку терминологију, примену знања и исход учења.

Теренска истраживања у току 2013. године су спроведена у сеоским и градским срединама Војводине: Сомбор, Оџаци, Нови Сад, Риђица. Одабрани су врсни извођачи и народни музички педагози који својим свирањем и показивањем свирања на адекватан начин доприносе бележењу и очувању традиционалног начина извођења на музичким инструментима, као и очувању традиционалног музичког репертоара.

Истраживање у току 2014. године није реализовано јер није било финансијских средстава за теренски рад.

Теренска истраживања у току 2015. године су спроведена у сеоским и градским срединама Војводине: Нови Сад, Руски Крстур, Зрењанин, Суботица, Сомбор. Одабрани су врсни извођачи и народни музички педагози који својим свирањем и

показивањем свирања на адекватан начин доприносе бележењу и очувању традиционалног начина извођења на музичким инструментима, као и очувању традиционалног музичког репертоара.

При теренском истраживању коришћене су биографска метода, метода директне опсервације, метода упитника, звучно снимање тока разговора са казивачима и њиховог музичког извођења.

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ ДЕЧИЈЕГ ФОЛКЛОРА У ВОЈВОДИНИ
(руководилац пројекта: проф. др Нице Фрациле)

Услед недостатка финансијских средстава за теренска истраживања, планирани рад на пројекту „Мултикултуралност дечијег фолклора у Војводини" – чија реализација подразумева снимање и етномузиколошко проучавање данашњег и некадашњег репертоара дечијег фолклора, као и одговарајућих информација о дечијим песмама, те интервјуе са релевантним казивачима у мултикултурној Војводини – био је током 2014. године само делимично остварен. У Новом Саду, Бачком Петровцу, Ади, Сремској Митровици и Куштељу снимљена је драгоцена музичко-фолклорна грађа из баштине Срба, Румуна, Мађара и Словака: бројалице (антиципативни обрасци дечијих игара), песме-обрасци (песме посвећене разним птицама и животињама које су драге и блиске деци), коринђашке дечије песме, песме уз игру итд. Посебна пажња при вођењу интервјуа и снимању репертоара посвећена је жанровској разноврсности, сличној или идентичној функцији и тематици песама, као и мултикултуралности дечијег фолклора. Грађа је, притом, снимљена функционално, као и индиректном компаративном методом, превасходно од релевантних казивача, старије, средње и млађе генерације.

Део ове музичко-фолклорне грађе, као и резултати теренског истраживања, коришћени су у раду „Înregistrările de fonograf a lui Béla Bartók în lumina folclorului muzical bănăţean" (Фонографски снимци Б. Бартока у светлу банатског музичког фолклора), који је представљен на 18. међународном симпозијуму „Банат – историја и мултикултуралност", одржаном у Зрењанину, 12. и 13. јуна 2014. године.

Како нису добијена финансијска средства за ову намену, планирано теренско снимање и истраживање музичко-фолклорне грађе је и током 2015. године реализовано само делимично. Теренска истраживања спровео је носилац пројекта о свом трошку у местима Војводинци, Гудурица и Нови Сад. У Војводинцима, месту са румунским живљем крај Вршца, снимљене су румунске али и поједине српске фолклорне песме из дечијег репертоара (бројалице, антиципативни обрасци дечијих игара, песме-обрасци, песме посвећене разним птицама и животињама које су драге и блиске детету, коринђашке дечије песме, песме уз игру итд.), а у Гудурици и Новом Саду српске дечије песме. Већина казивача су била деца између 7 и 11 година, као и поједини казивачи средње и старије генерације, са циљем да се реконструише репертоар који се изводио у другој половини XX века. Музичко-фолклорни материјал прикупљен на терену снимљен је дигиталном аудио- и видео-техником.

МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ

Музика и позоришни живот Срба барокног доба
(носилац теме: др Катарина Томашевић)

Истраживачки рад на теми следио је планирану динамику за 2012. годину.

Завршена је израда ажуриране библиографија радова из области културне историје Срба барокног доба, с посебним акцентом на новијим изворима из историје театра, књижевности, уметности и музике, док је проучавање литературе новијег датума допринело новим сазнањима о епохи.

Рад на систематизовању и аналитичкој обради грађе је настављен, паралелно са текстуалним и библиографским допунама радних верзија поглавља монографије *Музика и позоришни живот Срба барокног доба*, чија се финализација и предаја у штампу – као коначни резултат рада на пројекту – предвиђају за 2013. годину.

У оквиру рада на пројекту, обављена су и посебна, додатна истраживања везана за музички живот Петроварадина и Сремских Карловаца у првој половини XVIII века. Настала као резултат тих истраживања, написана је обимна студија – *Музичко путовање Дунавом у првој половини XVIII века*. Рад је објављен у зборнику *Дунавом од Бездана до Београда*, ур. Ђ. Костић, Београд, Балканолошки институт САНУ, 2012.

Фундаментална истраживања историје српске музике XVIII и XIX века
(носилац теме: др Даница Петровић)

У оквиру подтеме „Библиографија написа о музици у српској штампи XIX века", радило је четворо сарадника:

– др Даница Петровић урадила је стручну редакцију већег дела до сада урађених извода, како би били спремни за уношење у компјутерску базу. Старија грађа је сакупљана у папирној форми (на посебно спреманим формуларима). Новија грађа је у електронској форми на истим формуларима.

– Маријана Кокановић Марковић је одбранила докторску дисертацију која је једним делом рађена и у оквиру овог пројекта. Она ће тек средином следеће године наставити рад на панчевачкој немачкој штампи.

– Даниела Весић је наставила ексцерпирање и каталогизацију података о музици у листу *Позориште* за 1874. и 1875. годину.

– Милица Андрејевић је започела рад на ексцерпирању и каталогизацији прилога о музици, појању, литургичким питањима у листу *Богословски гласник*, који је излазио од 1902. до 1914. године.

Проучавање, редиговање и објављивање српске музичке баштине
(носилац теме: проф. др Соња Маринковић)

Сарадници на пројекту су били др Богдан Ђаковић, мр Аница Сабо, мр Бојан Суђић, мр Светлана Савић и Слободан Варсаковић.

У 2012. години урађена је коректура рукописа Коњовићевог *Триптихона*, у току су коректура Милојевићевог *Другог гудачког квартета* и Живковићеве *Литургије* који треба да уђу у штампу заједно са већ припремљеним рукописом *Првог гудачког квартета* М. Милојевића. Започет је рад на првом ставу Коњовићеве *Симфоније у це-молу* (студија извора, фотокопирање рукописа, почетак преписа).

Како током рада на пројекту нису била обезбеђена потребна средства за реализацију, дошло је до непотпуне реализације планираних активности везаних за Коњовићеву *Симфонију у це-молу* (ред. 1922) и рад на овој партитури је настављен 2014. године кроз:

– дигитализацију рукописа партитуре из 1907.
– дигитализацију рукописа партитуре из 1922.
– проучавање и поређење верзија са редакцијом из 1954. године (Ђура Јакшић)
– доношење редакторских одлука
– преписивање партитуре.

У току 2015. године настављен је рад на критичкој редакцији партитуре *Симфоније у це-молу* Петра Коњовића. Радом су обухваћене студије редакција из 1922. и 1954. године. У тим је укључен Марко Алексић, композитор који је нотографисао целокупну верзију из 1954. године и прва два става верзије из 1922. У току је рад редакционог тима на доношењу одлука у вези са недоумицама и нејасноћама у пар-

титури. Начелан став је да се максимално уважи композиторов оригинал, али је одређене допуне неопходно урадити.

Завршетком пројекта биће омогућено извођење верзије симфоније из 1922. године, њено снимање и јавно представљање. Прва симфонија у српској музици заслужује да буде позната у ауторовој оригиналној редакцији у којој је била извођена са успехом 1922. године у Загребу, али не и у Београду и Србији.

Аспекти музичке тишине у српској постмодерној музици
(носилац теме: проф. др Мирјана Веселиновић Хофман)

Током 2012. године финализован је рад на композицијама Иване Стефановић. Сагледаване су из поетичко-естетичке и стилистичке перспективе, а првенствено с обзиром на проблематику и различити видови манифестовања тишине у њима. Из те перспективе је, дакако, обављан и аналитички рад. Радило се и на теоријским уодношавањем и функционализовањем добијених аналитичких налаза.

МУЗИКА И ТЕАТАР: МОДАЛИТЕТИ САПОСТОЈАЊА У НАЦИОНАЛНОЈ ПРАКСИ МОДЕРНОГ ДОБА
(руководилац пројекта: др Катарина Томашевић)

Оптерећене потпуним одсуством финансирања у 2013. години, као и неизвесношћу финансирања рада у 2014. години, активности на пројекту обухватиле су само део планираних активности за прву годину истраживања, и то првенствено оне које нису захтевале средства за путне трошкове и теренски рад.

Конкретан резултат остварен је формирањем каталога података о позоришним представама са музиком у XIX и првој половини XX века, а извођених на сценама Српског народног позоришта у Новом Саду (од 1861) и Народног позоришта у Београду (од 1868). Настао упоредним проучавањем релевантних извора (Споменица СНП; Репертоар НП; монографске публикације са подацима о историји комада с певањем – Томандл, Шумаревић, Стојковић, Пејовић; чланци из тематских зборника и периодике – нпр. Перић, Гајић), каталог обухвата попис назива комада са именима аутора драмског текста и музике, упоредне податке о датумима премијера (и обнова), као и друге доступне, значајне податке о реализаторима представа (режисер, сценограф, костимограф).

Каталог је осмишљен према два кључна критеријума: хронолошком и именском, те представља основ за формирање компјутерске базе података, чија су израда и објављивање један од циљева пројекта. Сви до сада обрађени подаци доступни су у електронској форми (Word-doc) и основ су за унос у базу, чији је почетак израде финансиран укупним средствима додељеним пројекту у 2014. години.

Руковођена резултатима вишегодишњег проучавања опуса Миленка Пауновића, Биљана Милановић предала је у штампу рукопис студије „Стваралачки идентитет композитора и књижевника Миленка Пауновића у контексту односа према немачкој традицији" (зборник „Срби и Немци у 20. веку", ур. Габријела Шуберт, Јена, Немачка, 2015).

Према плану рада у првој години пројекта, сарадници А. Васић, И. Весић и М. Думнић су такође започели прикупљање грађе и истраживање корпуса дневне штампе и периодике, са планом скорашњег писања и објављивања студија о предложеним темама.

Рад на пројекту обухватио је и у 2015. години само део планираних активности за другу годину истраживања, и то првенствено онај који није захтевао средства за путне трошкове и теренски рад. Привремено је, нажалост, обустављен програмерски рад на изради базе података о комадима с музиком на сценама СНП и НП (ауторка каталога као основе за базу – др Катарина Томашевић).

Троје сарадника су наставили започете активности на прикупљању грађе и проучавању корпуса дневне штампе и музичке периодике у вези са основном темом пројекта:

– др Александар Васић је детаљно разматрао аспекте оперске критике у српској музичкој периодици између два светска рата.

– Марија Думнић је проучавала рецепцију репертоара позоришних песама у савременој извођачкој пракси и актуелним нотним издањима; поред анализе репертоара овогодишње манифестације „Тамбурица фест" и интервјуа са певачем Звонком Богданом, као и проучавања петотомне збирке народних песама *Свилен конац* (издање Савеза аматера Србије), њен прилог теми био је и прикупљање оригиналних издања позоришних песама у сарадњи са Дејаном Томићем, чију је књигу *Певане песме српских песника* приказала у *Зборнику Матице српске за сценске уметности и музику* (бр. 52, 2015).

– Акценат у истраживању Иване Весић био је на архивском раду, како у збиркама Музиколошког института САНУ (заоставштина Петра Крстића) тако и Архива Југославије, где је посебну пажњу посветила грађи која се односи на доприносе руске уметничке емиграције формирању популарних музичко-сценских жанрова.

МУЗИКА СА МАРГИНА
(допринос општој и музичкој култури и просвети)
(руководилац пројекта: др Даница Петровић)

У току 2014. године је прегледана и пописана заоставштина Душана Котура, диригента и професора музике у Сремским Карловцима, која је приватном донацијом доспела у Музиколошки институт САНУ. Посебно је разматран Котуров рад као уредника *Бранковог кола*, листа за забаву, поуку и књижевност, 1913–1914. године.

Ексцерпирана је грађа о музици и музичком животу из часописа за духовну просвету, монашки и црквени живот *Духовна стража*, док је излазио у Сремским Карловцима (1828–1931) под уредништвом архимандрита Стефана Илкића.

Сачињен је попис немачких часописа објављиваних у Новом Саду, а који се данас чувају у Библиотеци Матице српске (назив часописа, сигнатура, сачувани бројеви). Ексцерпирана је грађа из часописа *Neusatzer Lokalblatt: für den Geschäfts – Gewerb – und Landmann* за 1862. годину.

Прикупљена грађа биће коришћена за писање студија о различитим аспектима музичке културе и просвете на простору Војводине и посебно Новог Сада на прелазу из XIX у XX век. Радови ће током следеће године бити понуђени *Зборнику Матице српске за сценске уметности и музику.*

С обзиром на непотпуно и нередовно финансирање које од почетка прати рад на овом пројекту, напуштени су у почетку планирани динамика и обим рада, посебно када је у питању ангажовање истраживача. Поред руководиоца пројекта на теми су 2015. године радили и др Маријана Кокановић Марковић, Наташа Марјановић и Даниела Весић.

Током истраживања прикупљена су дела иностраних композитора која је на свом репертоару имао Корнелије Станковић (Р. Вилмерс, Л. Лакомб, J. Блументал, Валд, Пикерт), као и написи о њима у аустријској и немачкој штампи (*Neue Zeitschrift für Musik*, *Der Wanderer*, *Österreichischsches Morgenblatt*).

Ексцерпирана је грађа из новосадског листа који је излазио на немачком језику: *Neusatzer Lokalblatt: für den Geschäfts – Gewerb – und Landmann*, из 1863. године.

Сабрани материјал у овој и претходних година коришћен је у радовима приређеним за штампу, али и у јавним предавањима у Новом Саду, Сремским Карловцима, Нишу:

Текстови – објављени или предати у штампу:

– Наташа Марјановић, *Душан Котур: портрет композитора, педагога и музичког писца – из рукописне заоставштине*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, бр. 52, 2015.

– Даница Петровић, *Црквена музика у сабраним делима Корнелија Станковића. Поводом обележавања 150-годишњице смрти*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, бр. 52, 2015.

– Даница Петровић, *Сећање на Корнелија Станковића – поводом 150-годишњице смрти*, Епархија будимска, 23, Сентандреја 2015.

ДНЕВНЕ НОВИНЕ *ЈЕДИНСТВО* – ИЗВОР ЗА ПРОУЧАВАЊЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ НОВОГ САДА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА

(руководилац пројекта: др Ира Проданов Крајишник, сарадници: Немања Совтић и Милан Милојковић)

Досадашњи рад на пројекту „Дневне новине *Јединство* – извор за проучавање музичке културе Новог Сада између два рата" текао је у две фазе. Прво су систематски прегледани сви бројеви дневног листа *Јединство* из 1919. године (укупно 134 броја). Уз помоћ студената музикологије Ане Девић, Емилије Пушић и Јоване Голубовић пописани су и фотографисани чланци о културном животу Новог Сада. Укупно је дигитализовано 279 чланака, чији су метаподаци табеларно представљени по категоријама: број листа, датум, назив или врста чланка, број фотографија, остало. Прекуцан је већи број чланака (преко 30) у којима Петар Коњовић води јавну дебату о будућности Српског народног позоришта у новој држави, критички се осврћући на репертоар, извођење и понашање публике на представама. У другој фази рада сакупљени чланци су анализирани и тумачени. Резултати истраживања су представљени у објављеним научним радовима:

– М. Милојковић, Н. Совтић, *Прилози проучавању културног живота Новог Сада на основу анализе чланака у дневним новинама „Јединство"*, Зборник *Дани Владе Милошевића*, Бањалука 2014.

– Немања Совтић, *Дневне новине „Јединство", Петар Коњовић, балканизам и једна могућа историјска слика о Српском народном позоришту (1861–1941)*, у *Музикологија као читалачки рефлекс*, Академија уметности УНС, 2014.

У 2015. години, у трећој фази рада на пројекту, посебна пажња посвећена је рубрикама „Из народа", „Нове књиге" и „Из канцеларије СНП-а", затим најавама културних догађаја и огласима. Анализиране су афирмативне и критичке оцене штампаног гласила о различитим културним појавама у граду и држави. Индикативни поздравни осврти пратили су повратак Пере Добриновића у Српско народно позориште, гостовање Бранислава Нушића у Новом Саду и културне догађаје/артефакте са југословенским предзнаком (*Југословенска њива*, југословенска књига, југословенски часопис), док су полемике вођене са Друштвом за СНП и *Заставиним* идеолошким наслеђем. Потрага за оквиром тумачења који повезује манифестне и латентне идеологеме *Јединства* у конзистентан диспозитив захтевала је детаљно ишчитавање листа у целини, што је одложило даље представљање и интерпретирање грађе у научним публикацијама.

МУЗИЧКЕ УСТАНОВЕ КАО НОСИОЦИ ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ ПРЕДСТАВЉАЊА МУЗИКЕ У СРБИЈИ, ОБРАЂЕНЕ У ФОРМИ МУЗИЧКОГ ЛЕКСИКОНА

(руководилац пројекта: проф. др Мирјана Веселиновић Хофман)

Рад на пројекту „Музичке установе као носиоци институционалног представљања музике у Србији, обрађене у форми музичког лексикона", планиран је у четири фазе. Свака од њих је требало да испуњава једну годину пројектног периода. Због недостатка средстава, план за 2013. морао је да буде преименован у план за 2014, а овај, опет, делимично, у план за 2015.

Ипак, током 2014. године су у потпуности завршени одабир и класификовање музичких институција у Војводини, сакупљена је и обрађена грађа о њима, и на основу тога реализоване су одговарајуће лексикографске јединице о укупно 62 музичке установе које су деловале и делују на територији Војводине: Српско народно позориште у Новом Саду, Војвођански симфонијски оркестар, Вокални студио „Орфелин", Зрењанинска филхармонија, Катедра за музикологију и етномузикологију Академије уметности Универзитета у Новом Саду, Културни центар Новог Сада, Музичка школа у Вршцу, Слепачка академија Ириг, Суботички дувачки оркестар, Удружење композитора Војводине, Фестивал омладинских хорова Војводине, Хор „Musica humana", Црквени хор Бечеј, и др.

Мада са неизвесним изгледима за финансијску подршку и све до краја 2015. године, рад на пројекту није био прекинут, али је био знатно отежан. Одвијао се у оквиру послова који су били предвиђени за прву фазу проучавања музичких установа у Србији. Ажурирани су већ обрађени подаци о неким институцијама класификованим као установама прве и друге категорије, а предузети су одабир и класификовање музичких институција у Војводини, као и сакупљање грађе о њима. Рад на неким одредницама је и завршен: Академско културно-уметничко друштво „Соња Маринковић", Ансамбл „Арте", Београдски дувачки квинтет, издавачка предузећа „Геца Кон" и „Просвета", Камерни оркестар „Гудачи св. Ђорђа", Камерни хор у Бечеју, Квартет Немечек–Слатин, „Мадленијанумом", музичке школе „Владимир Ђорђевић" у Јагодини, „Војислав Вучковић" у Београду, „Петар Коњовић" у Бечеју, Слепачка академија у Иригу, часописи *Музика* (1948–1951), *Музикологија*, *Pro musica* и др.

У раду на пројекту, из бројног истраживачког тима који суделује у његовој укупној реализацији, учествовали су наставници и сарадници Академије уметности Универзитета у Новом Саду, као и два докторанда Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду.

Музичке вечери Матице српске

У протеклом извештајном периоду одржано је 48 концерата соло и камерне музике. Разноврсни, квалитетни и занимљиви програми који су у Матици српској остварени привукли су велики број посетилаца и новинара.

2012.

16. јануара приређен је концерт пијанисте Алана Фрејера (Alan Fraser). Изведена су дела В. А. Моцарта, Д. Скарлатија, Ф. Листа, А. Берга, А. Арија, Ф. Шопена и А. Скрјабина.

30. марта приређен је концерт Маје Рељин Давидовић, сопрана из Милана (Италија), уз клавирску сарадњу Микелеа Д'Елије (Michele D'Elia), (Италија). Гост вечери било је ансамбл „Вила". Изведена су дела П. Маскањија, Ђ. Пучинија, Ф. Чилее, Ш. Гуноа, Е. ди Капуе и др.

23. маја приређен је концерт пијанисте Богдана Ђорђевића. Изведена су дела Ј. Брамса, Ф. Листа, А. Скрјабина, С. Рахмањинова, Ф. Шопена и Светозара Саше Ковачевића.

18. јула приређен је концерт *Песме и арије које су освојиле свет*. Певали су Сузана Шуваковић Савић, сопран, и Славко Николић, тенор, уз сарадњу Миодрага Чолаковића, клавир, и Петра Голубовића, мандолина, бузуки, балалајка, гитара и хармоника.

26. децембра приређен је концерт посвећен Новој години. У програму су учествовали: Флоријан Балаж, виолина, Марта Балаж, сопран, Нина Аранђеловић, клавир, Салон оркестар „La Boheme", плесна школа „Queen" – кореограф Атила Розма-

ринг. Изведена су дела Е. Тоселија, М. М. Понсеа, Ф. Ј. Обрадорса, Џ. Гершвина, Ј. Вилијамса, В. Крола, музика из филмова, танго...

2013.

31. јануара приређен је концерт *Вече оперете и мјузикла*. Наступали су Сенка Недељковић, сопран, Горан Стргар, тенор, и Александра Караџић, клавир. Позоришне анегдоте причао је Воја Солдатовић, редитељ.

20. фебруара приређен је концерт пијанисткиње Бранке Жиравац Јеремић. Изведена су дела Клода Дебисија, Александра Скрјабина и Вука Куленовића.

28. фебруара приређен је концерт *Портрет жене*. Извођачи су били Радослава Воргић Журжован, сопран, уз клавирску сарадњу Мирослава Поповића. Модераторке су биле Мирела Иванчевић и Мила Мајсторовић. Изведена су дела Франца Шуберта, Хуга Волфа, Феликса Менделсона, Густава Малера, Петра Коњовића и Константина Бабића.

20. марта приређен је концерт харфисткиње Сташе Мирковић Грујић. Изведена су дела Јозефа Тала, Марсела Турнијеа, Марсела Гранжанија, Алфреда Цабела, и Феликса Годфроа.

27. марта приређен је концерт Трија „Сингидунум". Чланови трија су Стана Крстајић, флаута, Ксенија Милошевић, виолина, и Дејан Суботић, клавир. Изведена су дела Д. Деспића, Д. Јовановић, И. Бркљачића, Р. Максимовића и Т. Милошевић.

11. априла приређен је концерт клавирског дуа „Altro modo". Чланице дуа су Наташа Шпачек и Адела Караси Тодоровић. Изведена су дела Феликса Менделсона, Петра Иљича Чајковског, Клода Дебисија, Едварда Грига, Корнелија Станковића, Милоша Раичковић, Јохана Штрауса и Жоржа Бизеа.

30. априла приређен је концерт пијанисткиње из Француске Вероник Тијал Шовел (Veronique Thual-Chauvel). Изведена су дела Клода Дебисија, Јохана Себастијана Баха, Лудвига ван Бетовена и Франца Шуберта. Гост вечери била је млада виолинисткиња Клер Шовел (Claire Chauvel).

16. маја приређен је концерт ансамбла за нову музику „Градилиште". Чланови ансамбла су Неда Хофман, клавир, Ана Радовановић, мецосопран, Срђан Сретеновић, виолончело, Владимир Динић, баритон. Изведена су дела савремених композитора Ивана Бркљачића, Бранке Поповић, Светлане Савић и Наташе Богојевић. Прва три наведена композитора су присуствовала концерту.

29. маја приређен је концерт *Вече танго музике*. Дела А. Пијацоле и Е. Бакалова извели су пијанисткиња Бојана Поповић и хармоникаш Никола Малиџан.

20. јуна приређен је концерт клавирског трија чији су чланови: Диана Јовановић, клавир, Горан Узелац, виолина, и Наталија Неженцева, виолончело. Гост програма била је Ана Стефановић, клавир. Изведена су дела С. Рахмањинова и М. И. Глинке. Концерт је снимио фотограф Бранко Лучић.

28. новембра приређен је концерт Милице Стојадиновић, сопран, Саше Петровића, тенор, уз клавирску сарадњу Маје Грујић. Изведена су дела Исидора Бајића, Станислава Биничког, Едварда Грига, Ђузепа Вердија, Франца Лехара, Џорџа Гершвина, Рихарда Штрауса, Руђера Леонкавала, Јосипа Хацеа, Винченца Белинија итд.

18. децембра приређен је концерт у којем су учествовали Зоран Крајишник, гитара, Александар Тасић, кларинет, и Михајло Зурковић, клавир. Изведена су дела Јохана Себастијана Баха, Јоханеса Брамса, Франца Листа, Александра Бахуна и Астора Пијацоле.

Током 2014. године приређено је 14 концерата солистичке и камерне музике у интерпретацији еминентних извођача из земље и иностранства и једно вече на коме су представљени монографија и двоструки компакт-диск посвећено јубилеју Стевана Ст. Мокрањца (Музиколошки институт САНУ).

2014.

6. фебруара приређен је концерт клавирског *ВД* дуа (Виолета Васиљевић и Драгана Димић). Изведена су дела М. Раичковића, С. Барбера, С. Рахмањинова и З. Христића.

26. фебруара приређен је концерт трија „Donne Di Belgrado" (Анета Илић, сопран, Стана Крстајић, флаута, Наталија Младеновић, клавир). Изведена су дела Т. Ђорданија, М. Равела, Л. Делиба, А. Русела, Д. Деспића, И. Бркљачића, И. Жебељан и Д. Јовановић.

12. марта приређен је концерт под називом *Desde El Alma*. Овим концертом гитариста Урош Дојчиновић обележио је 40 година концертне делатности. На концерту су му се придружили гудачки квартет „Rocher", Марија Нинковић, гитара, и Ружица Аранитовић, удараљке. Изведене су композиције Х. Родрига, Д. Кнежевића, Р. Мело, Н. Паганинија, Л. Бокеринија, Ј. Ферера и А. Пијацоле.

20. марта приређен је концерт пијанисте Богдана Ђорђевића. Изведена су дела Ј. Брамса, С. Рахмањинова и Ф. Листа.

3. априла приређен је концерт флаутисткиње Иване Угричић уз клавирску сарадњу Тее Димитријевић. Изведена су дела Ж. Мукеа, Ж. Хија, П. Тафанела, Х. Дитијеа.

23. априла приређен је концерт мецосопранисткиње Тамаре Марковић уз клавирску сарадњу Филипа Милисављевића. Гости концерта били су вишеструко награђивани ученици из њене класе, Бригита Месарош – сопран и Виктор Јускан – гитара. Изведена су дела Ђ. Бонончинија , М. Ђулијанија, А. Калдаре, Р. Штрауса, Р. Шумана, С. Рахмањинова, П. И. Чајковског, М. Милојевића, С. Христића, П. Коњовића и др.

26. јуна Музичко вече било је посвећено *150. годишњици рођења Рихарда Штрауса.* Изведена је његова мелодрама за наратора и клавир *Инох Арден*, према поеми Алфреда Тенисона. Учесници програма били су Миодраг Милановић, наратор, и Слађана Аћимовић, пијанисткиња.

25. септембра приређен је концерт клавирског дуа Теа Димитријевић – Дејан Суботић. Изведен је програм *Српска музика за клавир четвороручно.*

16. октобра приређен је концерт пијанисте Александра Сердара. Изведена су дела Ф. Шопена и К. Станковића.

29. октобра приређен је концерт под називом *Вече савремене музике.* Наступао је гудачки квартет „Tajj" (Александра Крчмар Ђулибрк – виолина, Јованка Мазалица – виолина, Јелена Филиповић – виола, и Тимеа Калмар – виолончело. Изведене су композиције Аександре Вребалов, Марка Дулића и Томија Андерсона.

6. новембра приређен је концерт *Intermeco Canto.* Наступали су сопрани Памела Киш Игњатов и Александар Саша Петровић, уз клавирску сарадњу Страхиње Ђокића. Изведена су дела Ђ. Росинија, Ђ. Вердија, Ђ. Пучинија, Ж. Маснеа, Г. Фореа и И. Калмана.

27. новембра приређен је концерт *Вече музике за виолину соло.* Свирао је Михал Будински, виолина. Изведена су дела Ј. С. Баха, С. Прокофјева и Е. Изаија.

10. децембра приређен је *Концерт руске духовне и световне музике.* Наступао је Хор „Свети Серафим Саровски". Диригент хора је Божидар Црњански.

15. децембра, у сарадњи са Културним центром Новог Сада, представљена је монографија *Стеван Стојановић Мокрањац (1856–1914), иностране концертне турнеје са Београдским певачким друштвом* (уредник Биљана Милановић) и двоструки компакт-диск *Имагинарни музеј Мокрањчевих дела: снимци Световне хорске музике* (уредник Мелита Милин, приредила Биљана Милановић), издања Музиколошког института САНУ. Присутне је поздравио проф. мр Ненад Остојић, потпредседник Матице српске, а о издањима су говорили музиколози др Катарина Томашевић, др Богдан Ђаковић и мр Биљана Милановић.

18. децембра приређен је концерт пијанисткиње Јулије Бал. Гост концерта била је пијанисткиња Јелена Бајић Бојанић. Изведена су дела Г. Ф. Хендла, М. де Фаље, Ј. С. Баха, Ј. Бал, В. Монти, П. И. Чајковског и Ф. Меркурија.

Током 2015. године приређено је 17 концерата соло и камерне музике са еминентним извођачима из земље и иностранства, као и музичке вечери посвећене јубилејима композитора Корнелија Станковића, Тихомира Остојића и Исидора Бајића.

2015.

29. јануара приређен је концерт који се састојао из два дела. У првом делу концерта свирао је дуо Мегуми Тешима (Јапан), виолинисткиња, и Имре Калман, виолончелиста. У другом делу концерта свирали су Гарден квартет и Горан Еветовић, перкусиониста. Изведена су дела Ј. Кленгела, З. Кодаља, К. Стефановића и А. Пијацоле. Концерт је репортерски снимао Радио Нови Сад, а са Имретом Калманом уредница Редакције класичне музике направила је интервју. Цео концерт је снимљен и може се погледати у видео-архиви на сајту Матице српске. Концерт је снимио и фотограф Бранко Лучић.

20. фебруара приређен је традиционални концерт поводом Дана заљубљених, под називом *Глас виолине*. Флоријан Балаж, виолиниста, и Вања Прица, клавирски сарадник, годинама приређују концерт средином фебруара и посвећују га Дану заљубљених. Извели су дела К. В. Глука, Ж. Маснеа, М. де Фаље, Н. Р. Корсакова, П. де Сарасатеа, П. И. Чајковског, Џ. Гершвина, Ж. Бизеа и др.

26. фебруара приређен је концерт *Вече клавирских квартета*. Извођачи су били Јелена Ђајић Левајац, клавир, Никола Алексић, виолина, Немања Марјановић, виола, и Владимир Павловић, виолончело. Изведена су дела Л. ван Бетовена, Г. Малера и Р. Шумана.

5. марта приређен је концерт Филипа Томића, виолончелисте, уз клавирску сарадњу Јоване Радовановић. Изведена су дела Ј. С. Баха, Н. Боренштајна, Л. ван Бетовена и Н. Ј. Мјасковског. Концерт је репортерски снимио Радио Нови Сад, а новинарка Олена Пушкаш са Филипом Томићем разговор.

18. марта приређен је концерт виолинисткиње Катарине Тешењи Ковачевски уз клавирску сарадњу Драгане Раић. Изведена су дела В. А. Моцарта, П. Стојановића, А. Симића и С. Прокофјева.

25. марта приређен је концерт клавирског квинтета „Altro senso". Чланови квинтета су Наташа Шпачек, клавир, Теа Петровић Балинт, виолина, Мила Мирковић, виолина, Јован Стојановић, виола, и Душан Кочишевић, виолончело. Изведена су дела Петра Иљича Чајковског, Карлоса Гардела и Куна де Јонгеа.

8. априла приређен је концерт Драгане Поповић, мецосопранисткиње, и Љубомира Поповића, тенора, уз клавирску сарадњу Милана Шуменковића. Изведена су дела Г. Ф. Хендла, А. Скарлатија, Ђ. Б. Бонончинија, А. Вивалдија, Ђ. Ђорданија и др.

17. априла приређено је музичко вече *Човек сав од музике*, посвећено Корнелију Станковићу, поводом 150-годишњице од његове смрти. Поздравну реч упутио је проф. Ненад Остојић, потпредседник Матице српске. У програму су учествовали: Вокални студио „Орфелин", Нови Сад, диригент Тамара Адамов Петијевић, Нина Аранђеловић, клавирски сарадник, Драган Стојменовић, глумац-наратор, Ивона Шари, Јелена Глушица и Марко Алексић, соло певачи, и Милан Перишић, студент композиције (као Корнелије Станковић). Изведена су дела Корнелија Станковића. У програму су коришћени текстови др Данице Петровић, музиколога.

23. априла приређен је концерт квартета „Камерна банда", *Вече савремене музике*. Чланови квартета су Марина Трајковић Биџовски, сопранисткиња, Анђела Братић, флаутисткиња, Љиљана Ранковић, виолинисткиња, и Сања Вукосављевић Миленић, пијанисткиња. Изведена су дела В. Тошића, Р. Максимовића, С. С. Ковачевића, С. Дивјаковића, К. Бабића, С. Божића и Д. Големовића.

13. маја приређен је концерт *Британска музика за виолу, флауту и харфу.* Наступао је Trio Look @ Susan. Чланови трија су Растко Поповић, виола, Александар Јован Крстић, флаута, и Мина Маринковић, харфа. Изведена су дела Бенџамина Бритна, Арнолда Бакса, Вилијема Матијаса и Џонатана Лојда.

19. маја приређен је концерт *Музика за кларинет и гитару.* Наступали су Александар Тасић, кларинетиста, и Зоран Крајишник, гитариста. Изведена су дела Н. Остојића, А. Пијацоле, Х. Нојмана, Р. ди Марина, Џ. Гершвина и П. Д'Ривере, Џ. В. Дјуарта.

27. маја приређено је концертно представљање књиге *Друштвена улога салонске музике у животу и систему вредности српског грађанства у 19. веку.* О књизи су говорили др Даница Петровић, музиколог, др Мелита Милин, музиколог, др Биљана Шимуновић Бешлин, историчар, и др Маријана Кокановић Марковић, аутор. У музичком делу програма учествовали су Слађана Аћимовић, клавир, Маја Андрић, сопран, Милорад Стокин, баритон, Марко Стојановић, клавир, и Сања Крагуљац, клавир. Поздравну реч упутио је проф. Ненад Остојић, потпредседник Матице српске.

28. маја приређен је концерт Ансамбла за нову музику „Градилиште". Чланови ансамбла су Неда Хофман, клавир, Ана Радовановић, мецосопран, Срђан Сретеновић, виолончело, и Владимир Динић, баритон. Изведена су дела Ивана Божичевића, Иване Огњановић и Татјане Милошевић.

3. јуна приређен је концерт клавирског трија чији су чланови Зорица Ћетковић, клавир, Михал Будински, виолина, и Ладислав Мезеи, виолончело. Изведена су дела Ф. Шуберта и А. Пијацоле.

25. јуна приређен је концерт пијанисткиње Милице Јелача Јовановић (САД). Изведене су композиције И. Карача, Р. Бригса и Р. Шумана.

2. новембра приређено је Музичко вече *Тихомир Остојић – између јавног и личног интереса*, посвећено Тихомиру Остојићу, поводом 150 година од рођења. Говорили су проф. др Биљана Шимуновић Бешлин, историчар, проф. др Даница Петровић, музиколог, и др Јелена Јовановић, етномузиколог. У музичком делу програма учествовао је Хор Гимназије „Јован Јовановић Змај" са диригентом Јованом Травицом. Поздравне речи упутио је проф. Ненад Остојић, потпредседник Матице српске.

19. новембра приређено је Музичко вече посвећено обележавању 100 година од смрти Исидора Бајића. Поздравну реч упутио је проф. мр Ненад Остојић, потпредседник Матице српске, а програм је отворила доц. др Маријана Кокановић Марковић, музиколог, освртом на живот и дело Исидора Бајића. Музички део програма био је сачињен од композиција Исидора Бајића које су извели Бошко Стојадиновић и Маја Грујић. Студенти Академије уметности Аница Милошевић, Тина Алма Диаките, Сања Крагуљац, Драгана Кнежевић, Стефан Јанчић, Лука Јовановић и Милица Томић извођењем композиција такође су оживели сећање на Исидора Бајића.

Сви концерти су снимљени и могу се погледати у видео-архиви на сајту Матице српске.

Рукописно одељење

Током четворогодишњег извештајног периода Рукописно одељење није располагало довољним средствима потребним за научноистраживачки рад. Планирани послови на пројектима који се одвијају у Одељењу нису потпуно обустављени, већ се њихов рад наставио успореним темпом.

РУКОПИСНА ГРАЂА ЗА ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКЕ КУЛТУРЕ
(руководилац пројекта: проф. др Душан Иванић)

ПРЕПИСКА ЛАЗЕ КОСТИЋА
(руководиоци пројекта: проф. др Душан Иванић и мр Милица Бујас)

Током извештајног периода наставило се са радом на другој књизи *Преписке Лазе Костића*. Књига ће садржати око 400 писама. Сва су писма фотокопирана,

сравњена са дактилограмима из заоставштине Младена Лесковца, истраживана и решавана нејасна места у вези са датирањем писама. Завршено је истраживање грађе, односно трагање за новим писмима у Народној библиотеци у Београду, Архиву Српске академије наука и уметности, Архиву Србије, Музеју Николе Тесле и Градском музеју у Сомбору. Нађено је тридесетак нових писама. Рукопис ће бити предат у штампу у првој половини 2016. године.

ЕДИЦИЈА ДОКУМЕНТ
(главни уредник: проф. др Александра Вранеш)

Аристократ духа (Документарна биографија Милана Кашанина)

Током 2015. године завршен је рукопис о Милану Кашанину, једном од најзначајнијих српских интелектуалаца XX века који је био привржен Матици српској. Ова књига писана је на основу необјављених и објављених епистола (највећим делом похрањених у Рукописном одељењу Матице српске), сећања савременика, разних архивалија које су у приватном поседу, као и разговора са члановима Кашанинове породице. Аутор биографије је Радован Поповић. Урађени су припрема за штампу и прелом рукописа и очекује се његово штампање.

АРХИВИСТИЧКА ДЕЛАТНОСТ РУКОПИСНОГ ОДЕЉЕЊА

Током извештајног периода основна делатност Рукописног одељења се одвијала у складу са програмским циљевима који подразумевају прикупљање грађе, евидентирање, сређивање, израду информативних средстава, информисање и издавање архивалија на коришћење.

Архивистички послови – обрада Фонда Матице српске и Збирке Одељења као и рад са истраживачима обављали су се на уобичајен начин.

Након предузетих мера да се приступи информатичкој обради архивске грађе и осавремењавању услужне делатности Одељења, омогућено је Одељењу да отпочне да пружа квалитетније услуге корисницима грађе, као и да побољша рад приликом обављања послова.

Током година су обављане уобичајене референтске дужности које подразумевају припрему седница Одбора Одељења, писање периодичних извештаја о делатностима унутар Одељења, преписку са сарадницима, пријем и разврставање приспеле грађе у збирке, вођење књиге улазног инвентара (поклона и откупа) и финансијске послове.

На позив Архива Војводине, од 15. до 26. октобра 2012. године, организована је група предавања ради полагања стручног архивистичког испита и добијања звања архивисте. Тим поводом колега Огњен Карановић присуствовао је предавањима и од 19. до 26. новембра полагао испите, након чега је стекао стручно звање архивисте.

На основу Правилника о условима за стицање стручних звања у архивској делатности, Комисија за доделу виших звања у архивској струци 26. новембра 2012. године донела је одлуку да се колегиници Сњи Боб додели звање виши архивиста. Годину дана касније, Комисија за доделу виших звања у архивској струци 21. октобра 2013. године донела је одлуку да се мср Александри Јовановић и Браниславу Карановићу додели звање виши архивиста.

Планом рада Одељења, одлучено је да је пројекат „Дигитализација каталога Рукописног одељења" приоритетан не само за ово Одељење већ и за Матицу српску, због чега се Одељење, уз подршку Председништва Матице српске, јавило на више конкурса код надлежних министарстава у Покрајини и Републици. Закључено је да питање даљег технолошког опремања Одељења дигиталном опремом постаје кључна тачка од које зависи да ли ће Рукописно одељење Матице српске кренути

путем којим иду и све друге архивске институције у свету и нашој земљи, путем даљег и логичног развоја укључивањем у све присутнији процес дигитализације, набавке и коришћења могућности које нам нуде савремени рачунари, скенери и дигитални фото-апарати.

Одлучено је да се реализација овог пројекта повери фирми MFC-Mikrokomer.

По доношењу одлуке урађена је финансијска конструкција која је обезбедила набавку опреме која ће се користити у наставку реализације самог пројекта (скенер и персонални рачунар).

Други, веома важан посао реализован током године је реновирање просторија Рукописног одељења. Посао је извршила фирма СЗР „ГИПСАР-Т" у договореном року, од 9. јула до 8. септембра 2014. године. Именована Комисија је након обављених радова утврдила да је извођач испунио све обавезе према одредбама Уговора, да су радови изведени у уговореном року и да нема примедаба на извршене радове.

ФОНД МАТИЦЕ СРПСКЕ

Током извештајног периода, за потребе Правне службе архивисти Одељења учествовали су у прикупљању података који су у вези са задужбинама Матице српске. Током 2012. године др Исидора Поповић, архивиста Одељења, аналитички је обрађивала записнике Матице српске 1920–1922.

Од септембра до краја 2013. године Огњен Карановић, архивиста Одељења, обављао је истраживачке послове у вези са проналажењем и преузимањем архивске грађе и регистратурског материјала који се односи на задужбинску делатност и имовину Матице српске у поступцима реституције.

Послови су обављани у Архиву Србије, Историјском архиву Града Новог Сада, Архиву Војводине и Рукописном одељењу Матице српске.

Током фебруара 2014. године архивисти Одељења (Соња Боб, Бранислав Карановић и Огњен Карановић) учествовали су у припреми архивске документације за потребе Правне службе која је радила на припремању захтева за Агенцију за реституцију у вези са задужбинском имовином Матице српске.

У периоду од 26. октобра до 3. децембра 2015. године приступило се реализацији пројекта „Дигитализација Записника Матице српске од 1826. до 1945. године". Наведена грађа је припремана и скенирана а затим је израђивана специјализована база података која ће омогућити да се дигитализована грађа претражује електронским путем. Тиме је испуњен одавно закључен план да се Фонд Матице српске мора сачувати од времена и прилагодити савременим токовима употребе архивске грађе. На тај начин, најстарији записници Матице српске сачуваће се од прекомерне употребе физичким путем и приликом истраживачких послова омогућиће се бржи и ефикаснији приступ информацијама.

ЗБИРКА ПИСАМА
(архивистичка обрада: Бранислав Карановић)

2012.

Обрађено је и инвентарисано 238 писама (61.667–61.904) из преписке Рашка Димитријевића за именски каталог писама по адресату и адресанту и откуцани картони; за каталог личности које се помињу у писмима исписано је 17 картона за нове личности и 36 одредница у картоне већ постојећих личности. Уношене су допуне и исправке у недавно обрађена писма. Отпочет је рад на отварању, сређивању, сортирању и попису архиве писама Младена Лесковца, затим ређање, паковање, слагање и обележавање нових коверата и прекуцавање података.

2013.

Обрађена су и инвентарисана писма (61.905–62.104) из преписке Рашка Димитријевића за именски каталог писама по адресату и адресанту и откуцани су картони за каталог личности које се помињу у писмима, и уписани су подаци у картоне већ постојећих личности. Рађени су завршно класирање и ревизија преписке. Уношене су допуне и исправке у недавно обрађена писма.

2014.

Завршен је рад на обради писама из преписке Рашка Димитријевића за именски каталог писама по адресату и адресанту и откуцани су картони за каталог личности које се помињу у писмима, и уписани подаци у картоне већ постојећих личности. Рађени су завршно класирање и ревизија преписке. Уношене су допуне и исправке у недавно обрађена писма.

Настављен је рад на тријажи, класирању и сортирању архиве писама Младена Лесковца.

2015.

Урађена је ревизија писама из преписке Рашка Димитријевића за именски каталог писама по адресату и адресанту и откуцани нови картони за каталог личности које се помињу у писмима, као и уписани подаци у картоне већ постојећих личности. Рађени су завршно класирање и ревизија преписке. Уношене су допуне и исправке у недавно обрађена писма.

Настављен је рад на тријажи, класирању и сортирању архиве писама Младена Лесковца.

ЗБИРКА МАНУСКРИПАТА
(архивистичка обрада: др Исидора Поповић)

2012.

Обрађене су 104 архивалије за Збирку рукописа (М.19851–М.19940/1–14) око 2300 рукописних страница. Откуцано је и уложено 220 каталошких картона за Збирку рукописа.

2013.

Радило се на обради новије грађе (пристигла 2011. и 2012. године) – повеље, дипломе, признања и сл.

2015.

Израђено је 200 каталошких картона за раније обрађену грађу и започети су послови на ревизији анонима у Збирци рукописа Одељења. Детаљно је прегледан део каталога који обухвата рукописе анонимних аутора; за све анонимне рукописе, где је било могуће, начињене су упутнице (именске или предметне); у првој фази рада, из овог корпуса издвојено је 50 (углавном старијих рукописа) и започети су послови на разрешењу ауторства, а у неким случајевима грађа је практично захтевала и поновну обраду; до сада је разрешено ауторство за 7 рукописа; за ову групу рукописа начињено је 150 каталошких картона.

Лични фонд „Божидар Ковачек 1930–2007"

У протеклом извештајном периоду сва досад приспела грађа која припада овом фонду прегледана је и разврстана у 12 група. Примљене су и евидентиране нове кутије грађе за овај фонд, приспеле у претходном периоду. Прегледана грађа је разврстана према предвиђеним групама у обради личних фондова.

ЕЛЕКТРОНСКА ОБРАДА РУКОПИСА КОЈИ СУ ВЕЋ ОБРАЂЕНИ ПО ИМЕНСКОМ И ПРЕДМЕТНОМ КАТАЛОШКОМ ПРИНЦИПУ
(архивистичка обрада: Соња Боб)

2012.

Настављена је рачунарска обрада података за Збирку рукописа која подразумева унос података за рукописе који су раније обрађени по именском и предметном каталошком принципу.

У овом извештајном периоду сачињено је 2250 електронских записа који се односе на рукописе како би се формирала електронска база података архивске грађе Рукописног одељења. Ради се у програму који је за наше одељење (поштујући његове специфичности као архивског одељења и према захтевима које су архивисти дефинисали на основу свог искуства у обради архивске грађе, рада са истраживачима и установљеним инвентарним књигама) креирала агенција, афирмисана у информатичкој области, Edops из Крагујевца.

2013.

Настављена је рачунарска обрада података за Збирку рукописа која подразумева унос података за рукописе који су раније обрађени по именском и предметном каталошком принципу. У овом извештајном периоду сачињено је 4160 електронских записа који се односе на рукописе како би се формирала електронска база података архивске грађе Рукописног одељења. Ради се у програму који је за наше одељење (поштујући његове специфичности као архивског одељења и према захтевима које су архивисти дефинисали на основу свог искуства у обради архивске грађе, рада са истраживачима и установљеним инвентарним књигама) креирала агенција, афирмисана у информатичкој области, Edops из Крагујевца.

2014.

Настављена је рачунарска обрада података за Збирку рукописа која подразумева унос података за рукописе који су раније обрађени по именском и предметном каталошком принципу. У овом извештајном периоду сачињено је 4160 електронских записа који се односе на рукописе како би се формирала електронска база података архивске грађе Рукописног одељења. Ради се у програму који је за Одељење (поштујући његове специфичности као архивског одељења и према захтевима које су архивисти дефинисали на основу свог искуства у обради архивске грађе, рада са истраживачима и установљеним инвентарним књигама) креирала агенција, афирмисана у информатичкој области, Edops из Крагујевца.

2015.

Настављена је рачунарска обрада података за Збирку рукописа која подразумева унос података за рукописе који су раније обрађени по именском и предметном каталошком принципу. У овом извештајном периоду, сачињено је 4180 електронских записа (обједињени подаци из инвентарних књига и каталошких картона), на појединим местима извршена ревизија, допуна и исправка раније унетих података.

ЗБИРКА ФОТОГРАФИЈА
(архивистичка обрада: Огњен Карановић)

2012.

Настављена је обрада архивских предмета (архивалија) из фотографске грађе и прилошког материјала Збирке фотографија Рукописног одељења који се односе на делатност Матице српске (фотографије различитих личности и догађаја), као и

појединачних фотографија личности и догађаја. Грађа је сређивана на хронолошки и тематски начин и подељена на три велике групе: личности и догађаји у Матици српској и на групу разни објекти. Регеста свих фотографија унесена су у Инвентарну књигу Збирке фотографија, потом у Инвентарну књигу креирану у електронској форми. Сва грађа је скенирана и припремљена за дигитализацију. Скениране архивалије и њихова регеста похрањени су у базу података програма Edops (Edops Dokument Centar), као главне клијентске апликације задужене за рад са документацијом (што подразумева и обраду), подацима и радним задацима. Формирана су 573 електронска дигитална записа у бази података Збирке фотографија програма Edops (укупно од 2009. године формирано је 6747 финализованих записа). Обрађени предмети и појединачне архивалије сигнирани су и уложени у архивске кутије (заштићени), заједно са унутрашњим листама и сумарним инвентарима. Израђена су научна информативна средства ужег типа – регеста (812 каталошких картица). Сумарно, аналитички и софтверски, обрађене су 544 архивалије у које укључујемо позитиве, негативе, фотокопије и различите типове фотографија и прилога. У електронском каталогу и евиденционој књизи носача евидентирано је укупно 8685 фотографија у електронској форми из 2012. године (укупно 16.070 за период 2004–2012. година).

2013.

Настављена је обрада архивалија и прилошких материјала архивске грађе Збирке фотографија Рукописног одељења који се односе на делатност Матице српске (фотографије различитих личности и догађаја), као и појединачних фотографија личности и догађаја. Грађа је сређивана на хронолошки и тематски начин и подељена на три велике групе: личности и догађаји у Матици српској и на групу разни објекти. Регеста свих фотографија унесена су у Инвентарну књигу Збирке фотографија, потом у Инвентарну књигу креирану у електронској форми. Сва грађа је скенирана и припремљена за процес дигитализације. Формирана су 602 електронска дигитална записа. Израђена су научна информативна средства ужег типа – регеста за именски и предметни каталог (995 каталошких картица). Истовремено, започети су послови израде Именског регистра Збирке фотографија (13 страница), као и систематског каталога. Сумарно, аналитички и софтверски обрађене су 584 архивалије. У електронском каталогу евидентирано је укупно 2997 фотографија у електронској форми из 2013. године. Формирана је збирка аудио и видео записа са првих 11 предмета, а у току године сређено је свих израђених 437 фотографија програмско-манифестационих активности Матице српске из периода јануар 2010. – март 2013. године. Фотографије су сређене према тематском принципу и подељене у три поменуте групе.

2014.

Настављена је обрада архивских предмета (архивалија) и прилошких материјала архивске грађе Збирке фотографија Рукописног одељења који се односе на делатност Матице српске, као и појединачних фотографија различитих личности и догађаја (фотографије породице Сремац, Романов и друге). Регеста свих фотографија унесена су у Инвентарну књигу Збирке фотографија. Сва грађа је скенирана и припремљена за дигитализацију. Формирана су и 522 електронска записа у бази података Збирке фотографија програма Edops (укупно од 2009. године формирано је 7872 записа). Сачињена су научна информативна средства ужег типа – регеста за именски и предметни каталог (1117 каталошких картица). Настављени су послови израде Именског (35 страница), Предметног (7) и систематског регистра (3). Сумарно, аналитички и софтверски обрађено је 935 предмета у које укључујемо позитиве, негативе, фотокопије и различите типове фотографија и прилога. У електронском

каталогу и евиденционој књизи носача евидентирано је укупно 2402 фотографије у електронској форми из 2014. године (укупно 21.469 за период 2004–2014. година). Настављено је сређивање фотографија које у статусу регистратурског материјала доспевају у РОМС као резултат фоторепортерског праћења програмских и других активности Матице српске. Укупно је сређено 1017 фотографија из ове групе. Фотографије су сређене према тематском принципу.

2015.

Настављени су послови сређивања и обраде архивских предмета (архивалија) и прилошких материјала архивске грађе Збирке фотографија Рукописног одељења који се односе на делатност Матице српске, као и појединачних фотографија различитих личности и догађаја и група фотографија (фотографије великодостојника, часника и јерархних чланова Српске православне цркве из XIX и XX века, затим фотографије прославе 175 година оснивања Матице српске 2001. године и друге). Фотографије су сређиване а потом и обрађиване у складу са Упутством о чувању и обради збирке фотографија. Архивска грађа је сређивана на хронолошки и тематски начин и подељена на четири велике групе: личности и догађаји у Матици српској, на групу разни објекти и групне фотографије различитих места. Регеста свих фотографија унесена су у Инвентарну књигу Збирке фотографија. Сва грађа је скенирана и припремљена за дигитализацију. Формирано је и 179 електронских записа у бази података Збирке фотографија програма Edops (укупно од 2009. године формиран је 8051 запис). Обрађени предмети и појединачне архивалије сигнирани су и уложени у архивске кутије (заштићени), заједно са унутрашњим листама и сумарним инвентарима. Сачињена су научна информативна средства ужег типа – регеста за именски и предметни каталог (1486 каталошких картица). Настављени су послови израде Именског (149 страница), Предметног (62) и систематског регистра (12). Сумарно, аналитички и софтверски обрађено је 1043 предмета у које укључујемо позитиве, негативе, фотокопије и различите типове фотографија и прилога. У електронском каталогу и евиденционој књизи носача аудио и видео формата евидентирано је укупно 1665 фотографија (до краја новембра) у електронској форми из 2015. године (укупно 22.634 за период 2004–2015. година). Настављено је сређивање фотографија које у статусу регистратурског материјала доспевају у РОМС као резултат фоторепортерског праћења програмских и других активности Матице српске. Укупно је сређено 812 фотографија из ове групе. Фотографије су сређене према тематском принципу.

Нова грађа

АРХИВА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Током извештајног периода, Одељење је преузело из Општег одељења следећу грађу: архиву која је у вези са свечаним збивањима и активностима у Матици српској (фотографије, компакт-дискови, позивнице са свечаних скупова, предавања и промоција) из протеклог извештајног периода; телеграме саучешћа упућене Матици српској поводом смрти академика Чедомира Попова, почасног председника Матице српске; архивску документацију која је у вези са реконструкцијом крова и поткровља зграде Матице српске урађену 2009. године; архивску грађу која припада раду Правне службе из периода од 1992. до 1995. године; два плаката и програм манифестације „Песничка литургија за Петра II Петровића Његоша"; плакат и каталог изложбе костима колекције *Његош*, аутора Олге Оље Ивањицки, приређене у Матици српској поводом 200. годишњице рођења Петра II Петровића Његоша.

ПОКЛОЊЕНА ГРАЂА

2012.

У 2012. години Рукописном одељењу су уручили поклоне следећи дародавци:

– Витко Алексић из Београда – рукопис, предавање одржано у Скопљу 1937. године у вези са маларијом;
– Јован Арсенијевић из Новог Сада – 21 цртеж Ђорђа Табаковића и једна разгледница Новог Сада;
– Ладислав Варга из Врдника – лична рукописна грађа и књига посвећена Живку Марковићу;
– Даница Вујков, колаж, дело Радета Томића;
– Драгољуб Гаварић из Ковиља – текстови и фотографије из штампе везани за професионални рад у Издавачком предузећу Матице српске;
– Вера Гавриловић из Новог Сада – рукописна заоставштина др Николе Гавриловића (рукописи, преписка, лична документа, фотографије);
– Милорад Живанчевић из Новог Сада – изабрана преписка проф. Живанчевића са угледним сарадницима, везана за његов професионални рад (1 кутија);
– Василије Јовановић из Новог Сада – део преписке књижевника и почасног председника Матице српске академика Бошка Петровића (120 писама);
– Вера Јовановић из Новог Сада – инвентар Јоце Вујића из Сенте (галерија слика), копија инвентара који се налазио у кући Јоце Вујића из Сенте сачињен је око 1980;
– Вера Јовановић Дунђин и Јован Дунђин из Новог Сада – лична архива оба дародавца (23 регистратора и 19 свежњева са 54 фасцикле);
– Далибор Недвидек из Новог Сада – рукописна заоставштина проф. др Бориса Недвидека (писма, дипломе, скрипта, чланци и фотографије);
– Марија Клеут из Новог Сада – писмо и рукопис „Сењски ускоци" које је проф. др Боривој Маринковић упутио проф. Клеут;
– Павле Петровић из Ветерника – рукопис говора одржаног 25. новембра 1919. године у Србобрану приликом присаједињења Војводине Србији, чији је аутор Милан Петровић из Темишвара;
– Радојка Обрадовић из Новог Сада – преписка и рукописи Адама Прибићевића (1 кутија);
– Ласло Пашћик из Новог Сада – фотографија војника из Панчева, друга половина XIX века;
– Марко Радуловић из Београда – два писма и један рукопис упућени академику Бошку Петровићу;
– Ласло Силађи – лична и породична документа, фотографије и преписка везана за рад уметника (2 кутије);
– Слободан Симоновић из Крушевца – део рукописне заоставштине Јована Ђорђевића (1909–1983), типографа и књижевника из Сталаћа.

2013.

У 2013. години Рукописном одељењу су уручили поклоне следећи дародавци:

– Библиотека Матице српске – рукопис који је у вези са проблемима развитка НОБ у Војводини под окупацијом, „Штампа ослободилачке борбе у Војводини 1941–1945" аутора др Душана Попова и *Вести из Матице*, 1979, уредник др Душан Попов;
– Нина Попов из Новог Сада – део преписке и рукописне грађе др Душана Попова;
– Радмила Несторовић из Новог Сада – из „Задужбине Миленка Николића", фотокопије натписа на споменицима античких Срба од редног броја 1 до редног броја 58;

– др Јелена Попов из Новог Сада – из личне заоставштине академика Чедомира Попова, почасног председника Матице српске, грађа о Српској енциклопедији, Српском биографском речнику, о задужбинама Матице српске, о Рукописном одељењу, Лексикографском заводу Матице српске, документација о актуелним догађајима Матице српске и преписка са сарадницима у електронској форми.

2014.

У 2014. години Рукописном одељењу су уручили поклоне следећи дародавци:

– Ђурђица Милисавац из Новог Сада – документа под називом „Новосадски договор у документима";
– Нина Попов из Новог Сада – део преписке и рукописне грађе др Душана Попова;
– Радмила Несторовић из Новог Сада – из „Задужбине Миленка Николића" фотокопије натписа на споменицима античких Срба од редног броја 1 до редног броја 58;
– др Јелена Попов из Новог Сада – из личне заоставштине почасног председника Матице српске, академика Чедомира Попова, грађа о Српској енциклопедији, Српском биографском речнику, о задужбинама Матице српске, о Рукописном одељењу, Лексикографском заводу Матице српске, документација о актуелним догађајима Матице српске и преписка са сарадницима у електронској форми.

2015.

У 2015. години Рукописном одељењу су уручили поклоне следећи дародавци:

– Библиотека Матице српске – писмо и копија насловне стране књиге *Срби и Бугари у прошлости и садашњости, 1918*.
– Љуба Вукмановић из Новог Сада – оригинални рукопис дневника књижевника Михаила Лалића „Прутом по води" од 1958. до 1992. године и оригинални рукопис романа „Све, све, све" и „Сама" и друге списе из заоставштине књижевнице Милке Жицине као и текстове чији је аутор сам дародавац а који су у вези са страдањем Жицине за време истраге у Главњачи и у логору у Стоцу, пре и после пресуде 1952. године;
– Лепосава Кљаић из Новог Сада – копије диплома, признања и захвалница за дугогодишњи просветни и педагошки рад;
– проф. др Даница Петровић из Београда – белешке епископа шумадијског др Саве Вуковића које се односе на епископа Саву Петровића из прве половине XVIII века;
– Јелена Ковачек Светличић из Новог Сада – део заоставштине председника Матице српске проф. др Божидара Ковачека;
– др Коста Савић из Новог Сада – ауторска књига признања, плаката и програма личних наступа др Савића;
– Боривој Чалић из Вуковара, Хрватска – копије седам писама Миховила Томандла упућених Анти Е. Брлићу, директору Градског музеја из Вуковара.

Услужна делатност

Сви архивисти Рукописног одељења радили су у читаоници и депоу Одељења.

Током извештајног периода грађу из збирки Одељења користило је 1256 истраживача. Истраживачи су долазили из Баваништа, Бањалуке, Бачког Јарка, Београда, Буковца, Будимпеште (Мађарска), Будисаве, Војводе Степе, Вршца, Земуна, Зрењанина, Кикинде, Ковиља, Новог Сада, Ниша, Оџака, Панчева, Сенте, Сомбора, Чачка итд.

Одељење су посетили многи његови сарадници којима су запослени пружили стручну помоћ током њиховог истраживачког рада. Треба навести и да је Рукописно одељење било укључено у рад на бројним Матичиним пројектима, кроз пружање

услуга и помоћи у налажењу потребне архивске грађе. Сарађивали смо и пружали помоћ бројним установама у области културе и образовања кроз налажење, скенирање и уступање наше архивске грађе за излагање на изложбама, или репродуковање у објављеним књигама. Више телевизијских екипа и представника писаних медија затражили су и добили одговарајућу стручну помоћ од запослених у Рукописном одељењу Матице српске.

Скенирање грађе

2012.

Током године, у складу са интерно креираним планом у оквиру РОМС и на захтев сарадника или истраживача, скенирано је укупно 1046 предмета и појединачних архивалија из свих збирки Рукописног одељења. Од поменутих, скенирано је 930 фотографија. Поред фотографија скенирано је 78 писама (127 страна) и 27 рукописа (331 страна), 10 публикација и 1 кутија сређене архивске грађе (106 страна) везане за живот и делатност Михајла Пупина под називом *Архива Матице српске, Пупин – 1948. године*. Грађа је припремљена за дигитализацију. Током јануара, у електронском облику, формиран је каталог скениране грађе са детаљним подацима о свакој појединачно скенираној архивалији.

2013.

У оквиру програмских активности Матице српске и за потребе организовања неколико вредних изложби о значајним културно-историјским стањима, догађајима и процесима, као и о професионалној делатности угледних личности, припремана је изузетно значајна и обимна архивска грађа из свих збирки и фондова Рукописног одељења. Од маја до септембра, припремана је, скенирана, технички уређена и стручно обрађена обимна и значајна архивска грађа (првенствено из збирки рукописа и фотографија) која се односи на историјат настанка и развоја Шајкашког батаљона (1763–1874). Припремљено је 32 рукописа (501 лист), 152 цртежа и 3 фотографије. У сарадњи са другим установама, компанијама и појединцима-сарадницима, организоване су изложбе о историји Новог Сада (Кошутњак филм), делатности Лазе Костића, Радослава Грујића, Петра II Петровића Његоша (Завод за заштиту споменика културе Новог Сада, Музеј Војводине, Музеј града Новог Сада, итд.), историјату породице Дунђерски (Музеј Војводине) и друге. За поменуте намене приређено је више стотина архивских предмета и њихових прилога. Припремљени су и ажурирани спискови архивске грађе из збирке фотографија за предстојеће изложбе у 2014. години.

2014.

Током године, у складу са интерно креираним планом у оквиру РОМС, као и на захтев сарадника или истраживача, скенирано је укупно 2568 предмета и појединачних архивалија из свих збирки Рукописног одељења. Од поменутих, скенирано је 1817 фотографија, 699 писама, 53 рукописа и 7 публикација.

2015.

Током године, у складу са интерно креираним планом у оквиру РОМС, као и на захтев сарадника или истраживача, скенирано је укупно 1407 предмета и појединачних архивалија из свих збирки Рукописног одељења. Од поменутих, скениране су 1224 фотографије, 72 писма, 78 рукописа, десетине страница и листова из 16 Записника Матице српске и 17 публикација.

Изложбе Одељења

Десанка Максимовић и Матица српска

У фебруару 2013. године виши архивиста Соња Боб и архивиста Огњен Карановић, у својству аутора приредили су изложбу архивалија (писма, рукописи, фотографије, публикације, итд.) о делатности угледне српске песникиње Десанке Максимовић.

Изложба под називом *Десанка Максимовић и Матица српска* приређена је у склопу промоције сабраних дела песникиње и обележавања двадесетогодишњице њене смрти. Скенирано је, технички уређено, припремљено и представљено укупно 57 предмета – архивалија и публикација (39 фотографија, 8 писама, 8 рукописа и 2 публикације).

Изложба о Матици српској

У изложбеном павиљону Централне зграде Универзитета у Новом Саду, у периоду од 18. новембра до 3. децембра 2015. године, одржана је изложба посвећена Матици српској. Изложбу су осмислиле и поставиле виши архивисти Соња Боб и мср Александра Јовановић уз помоћ техничког уредника Матице српске Вукице Туцаков. На изложби су представљене најстарија српска културна и научна институција од оснивања до данас као и њена богата издавачка делатност. Изложбу је отворио председник Матице српске проф. др Драган Станић а присутнима се у име Универзитета у Новом Саду обратио ректор проф. др Душан Николић. Изложба је потом, на иницијативу декана Педагошког факултета из Сомбора проф. др Жељка Вучковића, изложена у згради Препарандије у чијем се здању налазе Галерија и Музеј Педагошког факултета. Изложба је отворена до последње недеље децембра 2015. године.

Учешће на скуповима

2012.

Представљање грађе Одељења на симпозијуму у Бечу

Др Исидора Поповић прегледала је комплетан каталог Збирке рукописа и издвојила сву грађа која се односи на позориште и драмску књижевност. На основу тога написан је рад *Извори за позоришну историју Војводине*, уз посебан осврт на Матицу српску, којим је Рукописно одељење представљено на међународном научном симпозијуму у Бечу од 1. до 3. октобра 2012.

2014.

Представљање грађе Одељења на симпозијуму у Темишвару

У опсегу програмских активности Матице српске за обележавања важних јубилеја у српској друштвено-политичкој и културној историји, систематизовани су различити подаци из научно-информативних средстава о архивској грађи у вези са животом и делатношћу Бранка Радичевића, а коју РОМС чува у оквиру својих предмета у фонду. На основу добијених података и увидом у саму архивску грађу РОМС, Огњен Карановић припремио је рад *Радичевићи и Матица српска кроз архивску грађу РОМС* којим је представљао Матицу српску на Научном симпозијуму „Радичевићи у Темишвару", који је одржан у организацији Савеза Срба у Румунији из Темишвара 29–31. августа 2014. године.

Темишварски одбор

У сазиву 2012–2015. године Темишварски одбор Матице српске радио је у саставу (азбучним редоследом): Стеван Бугарски (Р), Ђорђе Ђурић, Дејан Јакшић, Бранка Кулић, Божидар Панић (Р), Душан Ј. Попов (Р), Миља Радан (Р), Љубомир Степанов (Р), Драган Тубић; имао је, дакле, 9 чланова, од чега 5 из Румуније и 4 из Србије. Дужност секретара обављао је Стеван Бугарски.

Стручни сарадник Одељења била је Мирјана Зрнић. Од чланова Темишварског одбора умро је Љубомир Степанов 18. октобра 2015.

С обзиром на неповољно финансијско стање Матице српске, Темишварски одбор је радио по поступку дописног и телефонског договарања, с тим што су сви чланови редовно и потпуно обавештавани о детаљима деловања. Чланови су сарађивали и међусобно по потреби, обавештавајући о томе и секретара, тако да је сарадња за усклађивање ставова била непрекидна.

Темишварски одбор је имао три главна задатка, и то: наставак радова на сређивању епархијске и манастирске документације у Темишвару, издавање *Темишварског зборника* и теренска истраживања.

- Обављен је теренски обилазак неких румунских цркава, за које је било назнака да поседују радове Срба уметника (Љубомир Степанов, Стеван Бугарски). Евидентирани су радови Николе Алексића (у Капалнашу и Малој Ремети), Душана Алексића (у Шејтину), Стефана Тенецког (у Лацунашу).
- Идентификоване су две слике Стефана Алексића (Божидар Панић) у Араду, али се није могло доћи до новца за откуп.
- Приликом посете цркви у Фибишу (Стеван Бугарски) потврђено је да је она задужбина Петра Текелије (Савиног брата), али се више не могу идентификовати два гроба породице, о којима има писаних трагова.
- Састављен је списак објеката (цркве и племићке гробнице), које би требало посетити у догледно време, јер су изложени пропадању.
- Приводи се крају редактирање Грађе за биографски речник монаха Карловачке митрополије (Стеван Бугарски).
- Започето је писање ретроспективне библиографије *500 година српске књиге на тлу данашње Румуније*, која би обухватила раздобље 1508–2008. С обзиром на расположиву и доступну грађу, започето је са раздобљем 1868–2008.
- Наставља се лингвистичко истраживање месних говора (Миља Радан).
- Чланови Темишварског одбора радили су напоредо и у другим одборима Матице српске, учествовали су у писању биографија за *Српски биографски речник* и за *Српску енциклопедију*; учествовали у приређивању изложби у оквиру Галерије МС (Бранка Кулић) и сл.
- Такође су у Темишвару учествовали у писању биографија за *Енциклопедију историјског Баната, Том 1, Књижевност*, коју издаје Темишварска филијала Румунске академије на румунском језику, и у организовању разних делатности које покрива Савез Срба у Румунији.

За делатности Темишварског одбора није захтевана ни коришћена новчана подршка саме установе, сем што је на терет МС пало штампање зборника.

Све остале трошкове покрили су сами чланови, нешто из сопствених средстава, а нешто уз помоћ и подршку Савеза Срба у Румунији, који нам је максимално наклоњен.

СРЕЂИВАЊЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ТЕМИШВАРСКЕ ЕПАРХИЈЕ
(руководилац пројекта: академик Василије Крестић)

2012.

Током 2012. године због захтева имаоца архивске грађе, потреба адаптације и пренамене просторија у којима се налазила архива Темишварске епархије, свега три дана је рађено на сређивању архивске грађе манастира Бездина, а остало време је искоришћено за пресељење архиве из дворишних просторија на међуспрату у нове дрвене ормане, смештене у ходнику на првом спрату епархијског двора.

Од несређене грађе донете претходних година из манастира Бездина, обрађене су четири кутије, грађа је разврстана по годинама и убачена у кутије сређене претходних година. Део грађе односио се на рад Православне српске вероисповедне школе у Мунари, те је и смештен у тај фонд, а већи део је настао током XVIII и XIX века у манастиру Бездину, тако да су нови предмети убачени у постојећи поредак по годинама и бројевима, стављени у кутије, исписане нове граничне године и бројеви кутија. Део докумената је фотографисан и скениран (око 200 докумената).

Због потреба лакшег проналажења сређене архивске грађе урађен је попис пресељене грађе и топографски показивач са ознакама где се која кутија налази. Део новије грађе, настале у другој половини XX века, која је још оперативна, смештен је у пријемној канцеларији у приземљу епископског двора.

2013.

Током рада у 2013. години у поступак сређивања узети су преостали списи, са сигнатурама и без њих, заостали из 2012. године, или накнадно донети (!). Документа која имају сигнатуру убачена су у постојећи редослед по тематским групама, док су предмети без сигнатуре одложени у тематску групу „Разно” и аналитички обрађени. У тој групи налазе се предмети настали у доста великом временском распону 1777–1962. године, писани на црквенословенском, немачком, латинском, румунском и мађарском језику. Сређени списи стављени су у архивске кутије и израђен је електронски сумарни попис предмета са допуњеним топографским показивачем, где се шта налази и у којем орману се налазе одређене архивске кутије.

Приликом убацивања нових списа у постојећи поредак дошло је до померања бројева инвентарних јединица, тако да су пренумерисане све књиге и архивске кутије овог фонда и израђен је нов сумарни инвентар.

У несређеној грађи нађено је 67 докумената у ковертама са натписом на румунском језику, веома значајних за боље познавање живота и рада манастира Бездин. Документа са сигнатуром такође су убачена у постојећи поредак.

Како је приликом сређивања архивске грађе нађено и више вредних фотографија насталих у другој половини XIX и првој половини XX века, одлучено је да се формира Збирка фотографија Темишварске епархије. Фотографије су сређене на основу Упутства о чувању и обради збирке фотографија, Архивског већа СР Србије из 1971. године. Збирка фотографија је сређена и обрађена на тематски начин, пошто хронолошки начин није било могуће применити за највећи број фотографија.

Сређене су укупно 152 фотографије, остаје да се уради картотечки регистар Збирке фотографија, што ће олакшати њихову употребу. Посебно истичемо фотографију-пано са ликовима свих учесника Српског народно-црквеног сабора у Сремским Карловцима из 1874. године, чији је аутор познати новосадски фотограф Јохан Рехницер. Пано садржи 70 портрета најпознатијих личности које су учествовале у раду сабора. Сваки портрет је фотографски преснимљен и пребачен на посебан хард-диск.

Поред наведених фотографија снимљен је још 341 документ за које смо проценили да имају већи значај, па су ускладиштени на спољни хард-диск.

Током рада на сређивању архивске грађе манастира Бездин у Владичански двор су донете још 23 кутије архивске грађе из манастира Сен Ђурђа.

2014.

Наставак рада на сређивању архивске грађе Темишварске епархије реализован је на самом крају 2014. године. Ове године у екипи су радили само двојица архивиста, јер су добијена средства била вишеструко мања него претходних година, када је радило од четири до шест архивиста (Министарство културе Републике Србије није уплатило свој део средстава која је уплаћивало за овај пројекат, тако да је и број архивиста морао бити смањен). Радило се на грађи која је донета прошле године, задњег дана рада екипе архивиста, обима од 25 картонских кутија различите величине и око шест дужних метара. Већ на основу летимичног прегледа донете грађе уочено је да грађа није из манастира Златице, како се мислило, већ је везана за манастир Св. Ђурђа. Грађа је донета у расутом стању, потпуно помешаних година, прашњава, запрљана, често изгужвана и изгрижена од мишева, распона од средине XVIII столећа па све до првих година после Другог светског рата, писана на српском, црквенословенском, немачком, румунском и латинском језику.

Због малог броја обрађивача договорено је да се грађа слаже по годинама, а потом и по одређеним организационим целинама и бројевима, уколико постоје, у оквиру одређених година. Посебно је занимљиво да су нађена и писма које су тадашњи епископи и многе познате личности тог периода упућивали игуману манастира и дописа епархијске конзисторије управи манастира. Нађено је и тридесетак стампата са краја XVIII столећа писаних на немачком, мађарском и латинском језику, које су манастиру упућиване из Сремских Карловаца, али и од аустријских власти. За оне који проучавају српску теолошку мисао свакако ће бити занимљиви и тридесетак руком писаних текстова поводом великих црквених празника, који по неким назнакама могу бити са самог краја XVIII столећа (на једном од њих стоји оловком убележена 1793. година).

Поред ових писама, која су и скенирана, постоји у грађи која није обрађена још стотинак писама која за нашу културну историју имају изузетну вредност и оправдавају даљи рад на сређивању архивске грађе Темишварске епархије. За наредну годину мора се обезбедити један скенер формата А3 како би се упоредо са обрадом и скенирала најважнија архивска грађа и на тај начин олакшало њено коришћење.

2015.

Као и претходних година, и 2015. године рад на сређивању архивске грађе Темишварске епархије реализован је средином децембра. Због смањења средстава којима се финансира овај пројекат у раду учествује само двоје архивиста. Рађено је на грађи која је 2013. године донета из манастира Светог Ђурђа. Грађа је писана у периоду од средине XVIII столећа, по све до првих година после Другог светског рата. Писана је на српском, црквенословенском, немачком, латинском и румунском језику. Донета грађа је слагана по годинама и организационим целинама. Рачуни, квите и разне врсте признаница одвајају се по годинама и одлажу у посебне кутије. Изузетно вредна архивска грађа свакако омогућава боље познавање историје манастира Светог Ђурђа и историје Срба у румунском делу Баната. Обједињавање укупне обрађене грађе и израда привремених сумарних инвентара биће могуће урадити када се обезбеди учешће већег броја стручњака за наведене језике на којима је грађа Темишварске епархије писана.

Одељење за књижевност и језик

Милош Црњански: поезија и коментари

Институт за књижевност и уметност из Београда, Филолошки факултет Универзитета у Београду и Матица српска приредили су Међународни научни скуп „Милош Црњански: поезија и коментари" посвећен поезији великог српског лиричара.

Од 4. до 6. децембра 2013. године одржан је скуп у Београду и Новом Саду, у оквиру пројекта „Смена поетичких парадигми у српској књижевности двадесетог века: национални и европски контекст". Скуп су организовали проф. др Јован Делић, руководилац пројекта, и др Драган Хамовић.

За скуп и за будући зборник радова пријављено је 47 радова истраживача из Србије, Црне Горе, Републике Српске, Сједињених Америчких Држава, Велике Британије, Немачке, Италије, Француске, Украјине, Пољске и Хрватске.

Матица српска била је домаћин трећег, завршног дана скупа (петак, 6. децембар), а том приликом присутне је поздравио др Драган Станић, председник Матице српске. Првим делом рада скупа председавао је академик Светозар Коњевић. Реферате су прочитали: академик Светозар Коњевић, *Гласови завичаја и туђина у неким песмама*, др Валентина Хамовић, *„Лирика и коментари": неромантичарски импулси*, мр Сања Париповић, *Традиционална и слободна линија ритма у лирици Милоша Црњанског* (рад прочитала Јана Алексић), др Зорана Опачић, *Јадрански простори и југословенска култура у поезији Милоша Црњанског*, мр Јелена Панић Мараш, *Еротско у поезији Милоша Црњанског*, мр Јелена Јовановић, *Поетички преврат Милоша Црњанског и Јована Стерије Поповића*, мр Бојан Чолак, *Поетика клетве и песнички активизам у „Видовданским песмама" Милоша Црњанског*. Другим делом скупа председавао је др Драган Хамовић. Реферате су прочитали: др Весна Цидилко, *„Лирика Итаке" на немачком: рецепцијски токови и проблеми превођења поетског текста*, мр Соња Веселиновић, *Симболика Итаке у књижевности експресионизма: Готфрид Бен и Милош Црњански*, др Марија Циндори Шинковић, *Тематско-мотивске сродности лирике Адија и Црњанског*, др Кајоко Јамасаки, *„Празнина" у поезији Милоша Црњанског: песников дијалог са Лао Цеом*, др Небојша Лазић, *Сусрет запада и истока у поезији Милоша Црњанског*, и Марко Аврамовић, *Две Суматре: Милош Црњански и Небојша Васовић*.

Након завршетка рада учесници скупа о Црњанском били су гости епископа сремског господина Василија у манастиру Крушедолу.

2014.

Усмена традиција Банатске војне границе

У сали за седнице Матице српске 16. октобра 2014. године одржан је Научни скуп „Усмена традиција Банатске војне границе". Скуп је осмислио и организовао др Миодраг Матицки, потпредседник Матице српске.

Скуп је поздравио проф. др Бранко Бешлин, потпредседник Матице српске а председавали су др Миодраг Матицки, координатор научног скупа, и Јулка Ђукић, секретар. На скупу су учествовали са рефератима: др Миодраг Матицки, Уводна реч, др Јелена Илић, *Банатска војна граница*, др Лидија Делић, *Ерлангенски рукопис као сведочанство о хетерогености епског певања*, проф. др Марија Клеут, *Војна граница – литерарни запис у сенци*, проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, *Представа о војнику граничару у усменој лирици и грађанском песништву*, проф. др Славица Гароња Радованац, *Преглед мотива народних песама, у репертоару Банатске*

војне крајине (реферат прочитала Л. Делић), проф. др Весна Марјановић, *Граничари и веровање у опасне покојнике – вампирње*, Душан Белча, књижевник, *Народне умотворине из Парте*, др Биљана Сикимић, *Срби у Поморишју: сећања на Војну границу* (реферат прочитао М. Матицки), проф. др Душан Иванић, *Банатска периодика, посредник регија и типова српске књижевне баштине* (резиме реферата прочитао М. Матицки). Дискусија – после свих излагања.

Реферати са одржаног скупа су штампани у посебном зборнику.

2015.

Синтакса сложене реченице у српском језику

У Матици српској одржан је 29. априла 2015. једнодневни Научни скуп „Синтакса сложене реченице у српском језику" у организацији Института за српски језик САНУ, Одељења за књижевност и језик Матице српске и руководиоца израде *Синтаксе сложене реченице у српском језику* академика Предрага Пипера, који је отворио скуп и поздравио учеснике скупа као и присутне потпредседника Матице српске др Миодрага Матицког и секретара Одељења за књижевност и језик др Марка Недића. На скупу је прочитано 11 реферата:

Предраг Пипер, *Општа питања „Синтаксе сложене реченице у српском језику" и реченице с концесивном клаузом*, Срето Танасић, *Асиндетске реченице са семантичким конкретизатором*, Ивана Антонић, *Синтакса и семантика сложене реченице с темпоралном клаузом*, Људмила Поповић, *Таксис у сложеној реченици, са посебним освртом на секундарни и валентни таксис*, Владислава Ружић, *Финалност и псеудофиналност у сложеној реченици (и типологија финалних клауза у ужем смислу)*, Дојчил Војводић, *О каузативно-импликативним односима у српској хипотакси*, Слободан Павловић, *Синтаксичко-семантички потенцијал српских релативизатора*, Јасмина Московљевић, *Односи кореферентности у сложеној реченици са изричном клаузом*, Миливој Алановић, *Допунска реченица уз каузативно-манипулативне глаголе*, Марина Николић, *Реченице с поредбеном клаузом у српском језику*, Биљана Марић, *Управни и неуправни говор у српском језику.*

После сваког реферата је вођена конструктивна дискусија.

Округли столови и годишњице

2013.

200 година рођења Петра II Петровића Његоша

ПРОСЛАВА ДВЕСТОГОДИШЊИЦЕ ЊЕГОШЕВОГ РОЂЕЊА

Велики јубилеј двестогодишњице Његошевог рођења припада догађајима од највећег културног и научног значаја, па је природно да су се на изузетно одговорном послу ове врсте нашле водеће научне и културне установе српског народа – Српска академија наука и уметности, Академија наука и умјетности Републике Српске, те Матица српска, као извршни организатор заједничког програма. Позив је упућен и Црногорској академији наука и умјетности да се придружи поменутим установама и да пружи властити креативни допринос садржинском проширењу предложеног програма, али се ЦАНУ определила да самостално обележи Његошев јубилеј.

Закључено је да ова прослава мора бити организована на највишем државном нивоу, да патријарх Српске православне цркве Иринеј, председник Републике Србије Томислав Николић и председник Републике Српске Милорад Додик буду главни покровитељи ове манифестације. Уз то, предложен је Почасни одбор који

би сачињавали: архиепископ цетињски и митрополит црногорско-приморски Амфилохије (Радовић), епископ будимљанско-никшићки Јоаникије (Мићовић), епископ бачки Иринеј (Буловић), министар образовања и науке Жарко Обрадовић, министар културе Братислав Петковић, председник САНУ академик Никола Хајдин, председник АНУРС академик Рајко Кузмановић и председник Матице српске проф. др Драган Станић. Међутим, Влада Србије није именовала Почасни одбор и није донела одлуку да финансира обележавање Његошевог јубилеја.

Матица српска је именовала Одбор за прославу у који су ушли представници тријy установа задужени за организацију научног скупа о Његошу, затим целокупни састав Његошевог одбора Матице српске, као и кооптирани чланови задужени за поједине сегменте програмске делатности. Председник Одбора за прославу је академик Матија Бећковић, потпредседник задужен за научни скуп је дописни члан САНУ Миро Вуксановић, потпредседник задужен за културни програм и издавачку делатност је проф. др Драган Станић, а чланови су: проф. др Јасмина Грковић Мејџор, академик Миомир Дашић, проф. др Јован Делић, академик Љубомир Зуковић, проф. др Душан Иванић, академик Светозар Кољевић, проф. др Горан Максимовић, проф. др Ненад Макуљевић, академик Рајко Петров Ного, проф. мр Ненад Остојић, мр Тијана Палковљевић Бугарски, проф. др Драго Перовић, проф. др Мато Пижурица, академик Предраг Пипер, др Бранка Радовић, г. Селимир Радуловић, академик Слободан Реметић, академик Владо Стругар, академик Љубомир Тадић, др Славенко Терзић, др Срђа Трифковић, г. Гојко Шантић, проф. др Богољуб Шијаковић и проф. др Младен Шукало. За стручног сарадника Одбора за прославу одређена је Јулка Ђукић из Матице српске. Управни одбор Матице српске је овластио Одбор за прославу да додатно кооптира у своје чланство оне културне посленике који су неопходни за квалитетну организацију и изведбу програма велике годишњице.

Основна идеја је да цела 2013. година буде у знаку Његоша и његошевске културе. То значи да би током читаве године, на свим просторима где српски народ живи и где постоји свест о српским културним вредностима, били организовани културни садржаји обележени Његошевим именом и делом.

Основни сегменти програмске делатности били би:

– тродневни Научни скуп „Његош у свом и нашем добу" са међународним учешћем, у организацији САНУ, АНУРС и Матице српске, од 6. до 8. новембра 2013. године у Београду, Новом Саду и Бањој Луци;

– издавачка делатност која треба да обезбеди излагање нових научних сазнања о Његошу, као и поновно објављивање Његошевих дела;

– Свечана академија са учешћем најзначајнијих песника његошевске традиције, у Подгорици, Никшићу, Новом Саду, Београду, Бањој Луци, Крагујевцу, Нишу, Косовској Митровици и свим другим местима у којима постоје одговарајући услови за овакав програм;

– изложба *Петар II Петровић Његош у визуелној култури* са делима ликовне и примењене уметности инспирисана Његошем и његошевском културом, а била би представљена у Галерији Матице српске, Галерији САНУ, Галерији АНУРС и другим местима српског културног простора која имају адекватан галеријски простор;

– подстицање поставки Његошевих дела на позоришним сценама;

– пројекције и предавања о Његошу и његовом делу презентованом на филмском и видео-медију;

– концерти дела инспирисаних Његошем или њему посвећених, од етномузичких појава до уметничке музике;

– подстицање разноврсних програма у мањим срединама где би у локалним културним центрима, школама, библиотекама и другим пунктовима били организовани пригодни програми посвећени Његошу;

– подстицање издавања пригодних видео-материјала, поштанских маркица, златника са Његошевим ликом и сл.

Овај програмски оквир требало је да буде прошириван свим оним облицима рада који се учине важним за достојно обележавање великог Његошевог и нашег јубилеја.

Одбор је благовремено, крајем 2012. године, израдио програм прославе, а потом се почео обраћати надлежним републичким органима како би се прибавила средства за реализацију прославе.

Упркос упорним обраћањима свим нивоима власти, од председника Републике, председника и првог потпредседника Владе па до надлежних министара, Одбор није добио финансијску подршку за реализацију програма прославе. Драгоцену вербалну подршку пружили су Његова светост патријарх српски Иринеј, председник Републике Србије господин Томислав Николић и председник Републике Српске господин Милорад Додик.

Његова светост патријарх српски г. Иринеј примио је 5. фебруара делегацију Одбора за прославу. Делегацију су чинили: председник Одбора академик Матија Бећковић, потпредседници дописни члан САНУ Миро Вуксановић и проф. др Драган Станић, као и генерални секретар САНУ академик Димитрије Стефановић. Чланови делегације упознали су Његову светост са програмом обележавања изузетног јубилеја *Два века Његоша*. Патријарх је са задовољством прихватио да буде покровитељ целокупног програма и благословио сваки будући рад свих учесника и сарадника у овом значајном догађају.

Сличан разговор делегација је водила и са председником Републике господином Томиславом Николићем (21. фебруара). У саставу делегације били су председник Одбора академик Матија Бећковић, потпредседници дописни члан САНУ Миро Вуксановић и проф. др Драган Станић, као и академик Љубиша Ракић, потпредседник САНУ. Председник Републике је прихватио да буде покровитељ ове манифестације и подржао програм обележавања јубилеја. Оно што је узео на себе као обавезу јесте да се писмом обрати председнику Владе Републике Србије Ивици Дачићу и да Влада практично прихвати оне предлоге које смо дали и да сама одреди ко ће бити представник Владе у Организационом одбору који је формиран.

Делегација Матице српске, САНУ и АНУРС, у чијем су саставу председник Матице српске проф. др Драган Станић, дописни члан САНУ Миро Вуксановић, академик Светозар Кољевић и председник АНУРС академик Рајко Кузмановић, била је 3. априла 2013. године на састанку код председника Републике Српске господина Милорада Додика, који је дао пуну подршку обележавању Његошевог јубилеја.

Дописни члан САНУ Миро Вуксановић као члан Националног савета за културу иницирао је предлог који је Национални савет за културу упутио Министарству културе да се што пре у оквиру Владе оформи почасни одбор за обележавање Његошевог јубилеја. Министарство је затражило од Националног савета да именује два члана. Као представници Националног савета за одбор именовани су академик Душан Оташевић и Миро Вуксановић. Међутим, све се завршило на предлагањима.

Основан је посебан Одбор за припрему међународног Научног скупа „Његош у свом и нашем добу". У Одбор за научни скуп ушли су академик Матија Бећковић, академик Светозар Кољевић и дописни члан Миро Вуксановић (представници САНУ), академици Слободан Реметић, Рајко Петров Ного и Љубомир Зуковић (АНУРС), професори универзитета Душан Иванић, Јован Делић, Мато Пижурица и Богољуб Шијаковић (Матица српска).

Главни циљ научног скупа би био да Његошево дело и његово укупно деловање још једном свестрано осмотри, анализира и укаже на Његошеву непролазност у српској књижевности, култури, духовности, науци, просвећености, историји... Да би се то остварило, председник Одбора за научни скуп дописни члан САНУ Миро

Вуксановић дефинисао је и образложио назначене области из којих су учесници скупа по својој жељи и склоностима бирали теме: Његошево књижевно дело; Његошева поетика; Његошев језик; Његошев стих; Преписка, Биљежница, прилози за биографију и библиографију; Текстолошка изучавања, приређивања и тумачења Његошевог дела; Његошево дело у другим језицима и културама; Књиге и огледи о Његошу; Његош и усмена традиција; Његошево родољубље; Његош владика и његов однос према религији; Његош владар Црне Горе и његов однос према Српству; Његош државник и дипломата; Његошев однос према историји, посебно према косовском завету; Његошева филозофија; Његошев пример у српском народу (некад и сад); Његош и његови претходници и савременици; Одјеци Његошевог књижевног дела; Његош и уметност (музика, позориште, филм, сликарство, вајарство, архитектура, радио, телевизија...); Његош у лектири и читанкама.

Одбор за научни скуп је на својим седницама усвојио концепт скупа и одабрао више од две стотине имена из земље и иностранства којима су упућени позиви у јануару 2013. године. До средине априла, позивом одређеног рока, за научни скуп се са својим темама пријавило 105 учесника из различитих научних и уметничких области.

Матица српска је уложила доста времена и труда да државни органи омогуће одржавање научног скупа о Његошу. Међутим, ни Његошево име није помогло. Новац није обезбеђен.

Одбор за прославу 200-годишњице Његошевог рођења на својој четвртој седници (5. септембра) констатовао је да научни скуп, за који се пријавило сто и пет учесника, није могуће одржати, па се морало одустати од научног скупа, с тим да се, свакако, планира за 2014. објављивање зборника и радова пријављених учесника.

Председник Матице српске проф. др Драган Станић, председник Одбора за прославу академик Матија Бећковић и потпредседник Одбора за научни скуп дописни члан САНУ Миро Вуксановић послали су писмо свима пријављеним, с образложењем зашто се научни скуп не може одржати и с молбом да своје радове за *Његошев зборник Матице српске* доставе до 31. XII 2013. године.

Одбор за прославу 200-годишњице рођења Његоша донео је одлуку да све три институције, у оквиру својих могућности, саме обележе Његошев јубилеј.

После састанка Одбора издато је саопштење за јавност које су предложили потпредседници дописни члан САНУ Миро Вуксановић и проф. др Драган Станић, а потписали академик Матија Бећковић, дописни члан САНУ Миро Вуксановић и проф. др Драган Станић.

Но и поред финансијских потешкоћа, уз помоћ неких донатора и ентузијаста, Матица је Његошев јубилеј скромно обележила:

Његошева година почела је Свечаном седницом Матице српске 16. фебруара, на којој је митрополит Амфилохије (Радовић) одржао беседу „Христоцентричност престола свестија по Његошу", а глумац Гојко Шантић казивао Његошеве стихове.

Проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић одржала је 14. маја 2013. предавање „Пошљедње вријеме и косовско предање код Старца Рашка и у *Горском вијенцу*". Скуп је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

На песничкој литургији за Петра II Петровића Његоша у Пословном центру НИС-а (Нови Сад), 5. јуна 2013, учествовали су песници: Матија Бећковић, Рајко Петров Ного, Миро Вуксановић, Гојко Ђого, Јован Зивлак, Милосав Тешић, Милан Ненадил, Анђелко Анушић, Селимир Радуловић, Ђорђо Сладоје, Иван Негришорац и Благоје Баковић, драмски уметници Биљана Ђуровић и Гојко Шантић, и гуслар Бошко Вујачић. Програм су осмислили Драган Станић и Гојко Шантић, а драматургију и режију урадио је Гојко Шантић.

На песничкој литургији у Народном позоришту у Београду (27. јуна) учествовали су песници: Матија Бећковић, Милован Данојлић, Петар Пајић, Рајко Петров

Ного, Гојко Ђого, Добрица Ерић, Мирослав Максимовић, Милосав Тешић, Злата Коцић, Ђорђо Сладоје, Драган Лакићевић и Иван Негришорац, драмски уметници Биљана Ђуровић и Гојко Шантић, и гуслар Бошко Вујачић. Програм су осмислили Драган Станић и Гојко Шантић, а драматургију и режију урадио је Гојко Шантић.

На песничкој литургији у Народном позоришту у Бањој Луци (10. октобра) учествовали су песници: Матија Бећковић, Рајко Петров Ного, Миро Вуксановић, Гојко Ђого, Јован Зивлак, Милосав Тешић, Милан Ненадић, Анђелко Анушић, Селимир Радуловић, Ђорђо Сладоје, Иван Негришорац и Благоје Баковић, драмски уметници Биљана Ђуровић и Небојша Кундачина, и гуслар Бошко Вујачић. Програм су осмислили Драган Станић и Гојко Шантић, а драматургију и режију урадио је Гојко Шантић.

На песничкој литургији у Краљеву (11. децембра) учествовали су песници: Матија Бећковић, Рајко Петров Ного, Гојко Ђого, Зоран Костић, Ранко Рисојевић, Ранко Павловић, Ранко Прерадовић, Ђорђо Сладоје, Предраг Бјелошевић, Јованка Стојчиновић Николић, Иван Негришорац и Бранко Брђанин Бајовић. Драмски уметници Маја Колунџија и Небојша Кундачина говорили су Његошеве стихове и прозне текстове, као и есеје и расправе Вука Врчевића, Љубомира Ненадовића, Станислава Винавера, владике Николаја Велимировића, Исидоре Секулић, Иве Андрића, Милована Ђиласа и Матије Бећковића. Гуслар Бошко Вујачић на традиционалан начин певао је Његошеве стихове. Рецитал су сачинили Гојко Шантић и Иван Негришорац. Програм су осмислили Драган Станић и Гојко Шантић, а драматургију и режију урадио је Гојко Шантић.

У Свечаној сали Матице српске организовани су „Разговори о Његошу" на којим су учествовали неки од пријављених учесника за научни скуп „Његош у свом и нашем добу":

– у Свечаној сали Матице српске одржана је 12. новембра (прва) манифестација „Разговори о Његошу". Своја саопштења су изложили: проф. др Драган Станић, *Његош и Матица српска*, проф. др Јован Делић, *Однос Матије Бећковића према Петру Петровићу Његошу*, проф. др Душан Иванић, *Његошеви аутопоетички искази у оквирима српске пјесничке традиције*, и проф. др Ненад Макуљевић, *Слика владике и владара: концепти репрезентативности у портретима Петра II Петровића Његоша*.

– у Свечаној сали Матице српске одржана је 19. новембра (друга) манифестација „Разговори о Његошу". Своја саопштења су изложили: проф. др Славко Гордић, *Његошеви трагови у српском песништву двадесетог века*, проф. др Војислав Јелић, *Његош и poeta doctus*, проф. др Часлав Копривица, *Његош као писац српског енциклопедијског и српске ситуације*, и др Бранка Радовић, *Нове композиције (српских и црногорских аутора) инспирисане Његошем*.

– у Свечаној сали Матице српске одржана је 3. децембра (трећа) манифестација „Разговори о Његошу". Своја саопштења су изложили: академик Љубомир Зуковић, *Његош и Вук*, и проф. др Милош Ковачевић, *Његошев однос према српству и српском језику*, проф. др Милош Ковић, *Његош и националне идеологије XIX века*, а песник Благоје Баковић казививао је стихове.

– у Свечаној сали Матице српске одржана је 24. децембра (четврта) манифестација „Разговори о Његошу". Своја саопштења су изложили: др Миодраг Матицки, *Епска беседа у Његошевом делу*, проф. др Мато Пижурица, *Смисао квалификатора „дијалектизам" у Речнику Његошева језика*, и др Милан Радуловић, *Стваралачки преображаји српских културних образаца у Његошевом песништву*. Тим поводом у Малој сали Матице српске историчар уметности Никола Кусовац отворио је изложбу колекције *Његош* модне куће „Мона" ауторке Оље Ивањицки.

Матица српска предавањем „Његош и исихазам", које је одржао епископ будимљанско-никшићки Јоаникије (Мићовић) (4. фебруар 2014) завршила је обележавање 200 година Његошева рођења.

Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, организовала је 6. новембра свечану академију *Два века Његоша*. Свечаност је отворио академик Предраг Пипер, секретар Одељења за језик и књижевност САНУ, а поздравну реч упутио је академик Никола Хајдин, председник САНУ. Беседили су: академик Матија Бећковић, *Служба пустињаку цетињском*, академик Светозар Кољевић, *Његошево надахнуће „бесудном земљом"*, и дописни члан Миро Вуксановић, *Његошева два века мука на оба света*.

Академија наука и умјетности Републике Српске је 6. децембра организовала округли сто „Двјеста година од Његошевог рођења". Радно председништво чинили су: академик Љубомир Зуковић, председавајући, академик Војислав Максимовић и академик Слободан Реметић. Реферате су прочитали: академик Рајко Петров Ного, *Слово о Његошу*, академик Радован Вучковић, *Слово о Његошу*, академик Војислав Максимовић, *Његошев секретар Димитрије Милаковић (1806–1858)*, академик Љубомир Зуковић, *Његош о поезији и поетама*, академик Слободан Реметић, *Вук и Његош на стази богаћења лексичког фонда српског језика*, и проф. др Бранко Летић, *Хришћански подтекст Његошеве песме „Ноћ скупља вијека"*.

У Библиотеци Матице српске налази се јединствена и највећа збирка дела Петра II Петровића Његоша и литературе о њему. Збирка је увећана легатом Владимира Отовића. Библиотека има 35 примерака првих издања Његошевих 11 књига, укључујући и њихове варијанте (*Шћепан Мали* и др.).

У мајсторским радионицама Библиотеке, а на иницијативу њеног управника, уједно и уредника овог издања Мира Вуксановића, обликовано је 11 Његошевих књига у истој боји, једнаком повезу и слогу, на истом броју од 1508 страна као када су и први пут штампане. Ово јединствено издање чине: *Пустињак цетински* (Цетиње 1834), *Лијек јарости турске* (Цетиње 1834), *Ода ступљења на престол Фердинанда I, императора аустриског и краља мађарскога* (Цетиње 1835), *Три дана у Тријесту* (Беч [1844]), *Луча микрокозма* (Београд 1845), *Огледало србско* (Београд [1845]), *Горски вијенац* (Беч 1847), *Кула Ђуришића и Чардак Алексића* (Беч 1850), *Лажан цар Шћепан Мали* (Загреб 1851), *Слободијада* (Земун 1854) и *Његошева Биљежница с рукописом песме Ноћ скупља вијека* (Цетиње 1956). За припрему издања били су задужени Оливера Михајловић, Горан Влаховић и Соња Сулоцки, а за повез Павле Живковић.

Дигитализована прва издања 11 Његошевих књига, по препоруци академика Матије Бећковића, дописни члан САНУ Миро Вуксановић уручио је директору Андрићевог института Емиру Кустурици 29. новембра 2013. године, на дан када је академик Матија Бећковић открио Његошев споменик у Андрићграду. Књиге су изложене на сталној поставци у Андрићграду.

Поводом *Два века Његоша*, на иницијативу Мира Вуксановића, у Дигиталну Библиотеку Матице српске (digital.bms.rs) уврштено је 13 дигитализованих књига Петра Петровића Његоша. У питању су најстарија издања Његошевих дела која се чувају у збиркама Библиотеке Матице српске.

За Дан Матице српске, 16. фебруара 2013, Библиотека је припремила изложбу свих првих издања Његошевих књига из својих збирки.

За Свечану академију у САНУ (6. новембра), по замисли Мира Вуксановића, видео-презентацију припремила је Оливера Михајловић, информатичарка Библиотеке Матице српске.

Чланови Одбора за прославу појединачно су својим деловањем допринели обележавању Његошевог јубилеја.

Академик Матија Бећковић је беседио у Ковину, Ваљеву, Градишки, Зрењанину, Бару, Етнографском музеју и Првој гимназији београдској. У Српској књи-

жевној задрузи објавио је књигу *Служба пустињаку цетињском.* Књига има два дела, седам беседа и седам песама (125 стр.). Бећковић је дао читав низ интервјуа, изјава и коментара поводом Његошевог јубилеја.

Дописни члан САНУ Миро Вуксановић, на позив издавача „Вукотић медија" из Београда, приредио је антологију студија и песама о Његошу под насловом *Његош, два века.* Књига има једанаест студија, 29 књижевних текстова, предговор и поговор (497 стр.). Књига је свечано приказана (17. октобра) у Југословенској кинотеци у Београду (говорници владика Јоаникије, проф. др Славко Гордић, Манојло Вукотић и аутор), у Дому културе у Чачку (6. децембра) говорили су Славко Гордић и аутор, а књига је приказана више пута у медијима.

О Његошу је Вуксановић беседио у Београду (Етнографски музеј), Иригу, Руми, Старој Пазови, Вишеграду, Чачку, Нишу, Подгорици, Никшићу, Кули и Градској библиотеци у Новом Саду. Учествовао је у више телевизијских и радио-емисија и одазивао се на позиве новинара.

Академик Рајко Петров Ного беседио је у Београду, Косовској Митровици и Требињу.

Академик Љубомир Зуковић беседио је у Бијељини, Пљевљима, Требињу, Зрењанину, Косовској Митровици, Подгорици.

Проф. др Душан Иванић је о Његошу говорио у Загребу и Вишеграду.

Проф. др Јован Делић је говорио у Београду и Косовској Митровици.

Гојко Шантић је на Свечаној седници Матице српске драмски обрадио и казивао стихове из *Луче микрокозме*, на Малој сцени Народног позоришта „Раша Плаовић" (као гост Друштва „Доситеј Обрадовић") казивао стихове о Његошу, на Великој сцени Народног позоришта у организацији „Светигоре" и Народног позоришта током представе ишао је снимљен глас где је казивао текст из *Луче микрокозме* и *Горског вијенца*, у Народном музеју у организацији Културно-просветне заједнице сачинио је и казивао избор Његошевих мисли, на Другом програму Радио-телевизије Србије репризирана је играно-документарна серија о Његошу, у осам епизода у режији Вука Милатовића, где је тумачио лик Његоша.

Проф. др Бранка Радовић је учествовала на симпозијумима о Његошу у Подгорици и Крагујевцу. Објавила је књигу *Његош и музика* (проширено и допуњено издање) и промовисала је у Подгорици и Београду. Објавила је два текста о Његошу. Организовала је концерт у сарадњи Коларчеве задужбине и Опере и театра Мадленијанум у сали Коларца.

2014.

200 година рођења Петра II Петровића Његоша

Поводом 200 година рођења Петра II Петровића Његоша 4. фебруара 2014. године, у Свечаној сали Матице српске, епископ будимљанско-никшићки Јоаникије (Мићовић) одржао је предавање „Његош и исихазам". Тој свечаности присуствовао је и министар просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије проф. др Томислав Јовановић. Присутне је поздравио председник Матице српске проф. др Драган Станић. Догађај је забележила и Радио-телевизија Војводине.

100 година од рођења Михаила Лалића

18. децембра у Свечаној сали Матице српске предавањима проф. др Љиљане Пешикан Љуштановић „Елементи традиционалне културе и усмене књижевности у романима Михаила Лалића" и проф. др Радивоја Микића „Романи Михаила Лалића" Матица српска је обележила 100 година од рођења овог значајног књижевника.

100-годишњица од рођења професора Драгише Живковића

25. децембра у сали за седнице Матице српске обележено је 100 година од рођења професора Драгише Живковића предавањима: проф. др Јована Делића „Живковић или европски и национални контекст српске књижевности", проф. др Душана Иванића „Драгиша Живковић и историја српске књижевности" и проф. др Драгана Станића „Теорија књижевности Драгише Живковића".

60-годишњица уручења прве Змајеве награде Матице српске

26. децембра у Свечаној сали Матице српске одржано је песничко вече поводом 60-годишњице уручења прве Змајеве награде Матице српске. У програму су учествовали: Матија Бећковић, Иван Негришорац, Милан Ненадић, Рајко Петров Ного, Ђорђо Сладоје и Стеван Тонтић. Програм је водио и казивао Змајеву песму *Светли гробови* Миодраг Петровић, драмски уметник СНП.

2015.

150-годишњица рођења др Тихомира Остојића

Матица српска је у част обележавања 150-годишњице рођења свог некадашњег секретара и уредника *Летописа* др Тихомира Остојића приредила пригодан књижевни програм (9. новембра) у ком су са одабраним темама учествовали др Миодраг Матицки, *Тихомир Остојић у контексту националног и просветитељског програма Матице српске*, проф. др Душан Иванић, *Тихомир Остојић и класици нове српске књижевности*, и мр Јован Пејчић, *„Стара" и „нова" српска књижевност – погледи и ставови Тихомира Остојића*. На почетку програма присутнима се обратио председник Матице српске проф. др Драган Станић.

100-годишњице рођења Бранка Ћопића

Матица српска је 23. новембра у Свечаној сали у знак обележавања 100 година од рођења великог српског књижевника Бранка Ћопића приредила скроман програм. На почетку свечаности др Марко Недић, секретар Одељења за књижевност и језик, поздравио је присутне и дао уводну реч у којој се осврнуо на живот и рад Б. Ћопића. У програму су учествовали академик Светозар Коњевић, који је говорио на тему *Антрополошки аспекти раног Ћопићевог приповедања*, проф. др Јован Делић, *Ћопићев дијалог са мртвима*, проф. др Александар Јовановић, *Бранко Ћопић, школски писац*, и проф. др Радивоје Микић, *Морфолошке карактеристике „Баште сљезове боје"*.

Сто година од рођења Живана Милисавца

Поводом 100 година од рођења Живана Милисавца (1915–1997), дугогодишњег члана Матице српске, уредника *Летописа Матице српске*, секретара и председника Матице српске, Матица је 2. децембра у Свечаној сали приредила пригодан програм.

У програму су учествовали: проф. др Драган Станић, који је говорио на тему *Живан Милисавац као часник Матице српске*, проф. др Славко Гордић, *Уредничка активност и мемоарска проза Живана Милисавца*, др Марко Недић, *Две књиге мемоарске прозе Живана Милисавца*, и доц. др Ђорђе Ђурић, *Историја Матице српске Живана Милисавца*. Програму је присуствовала и породица покојног Милисавца.

Сто година од рођења Бошка Петровића

Матица српска је 21. децембра, у Свечаној сали, обележила стогодишњицу рођења свог некадашњег председника Бошка Петровића, те је пригодним, свечаним и радним програмом додатно осветлила изазовност и подстицајност књижевног опуса овог аутора. У програму су учествовали: проф. др Драган Станић, *Мудрост и ненаметљивост Бошка Петровића*, проф. др Славко Гордић, *За поновно читање Бошка Петровића*, академик Миро Вуксановић, *Јединац Бошко Петровић*, др Марко Недић, *Први роман Бошка Петровића*, и проф. др Јован Делић, *О роману „Певач" и његовој терапеутској снази.*

Одељење за друштвене науке

2013.

„Шајкашка – простор, становништво, прошлост"

Под покровитељством Владе АП Војводине, Секретаријата за културу и јавно информисање, одржан је у Матици српској 19. октобра 2013. Међународни научни скуп „Шајкашка – простор, становништво, прошлост". Скуп је реализован у оквиру обележавања јубилеја 250 година од оснивања Шајкашког батаљона. Саопштено је 19 научних радова чијим ће се представљеним резултатима омогућити стварање синтетичке слике о значају простора, историјског и културног наслеђа као савременог тренутка Шајкашке. Саопштени реферати биће објављени у тематском зборнику радова са скупа, периодици Матице српске, и тако бити представљени научној, стручној и широј јавности.

2014.

Пети међународни научни симпозијум
„Академик Берислав Бета Берић"

У организацији Владе Аутономне Покрајине Војводине, Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију, Матице српске и Универзитета у Новом Саду, Природно-математичког факултета, Департмана за географију, туризам и хотелијерство, одржан је 13–14. новембра 2014. године Пети међународни научни симпозијум „Академик Берислав Бета Берић" посвећен људским ресурсима и регионалном развоју. Традиционални циљ симпозијума је да упореди популационе проблеме у Војводини са савременим популационим трендовима у другим деловима Републике, али и у региону. Ова сазнања треба да укажу на све последице које ће депопулација изазвати и да омогући осавремењавање програма демографског развоја.

На првом симпозијуму (1997), који је био посвећен демографском развоју Војводине, представљено је 29 научних радова. Други (2001) је био посвећен актуелним проблемима демографског развоја АП Војводине и на њему је изложено 38 радова. Трећи симпозијум (2005), на којем је представљено 67 радова, био је посвећен стању и перспективама становништва Војводине и суседних региона. Четврти се бавио проблематиком одрживог регионално-демографског развоја и на њему је изложено 65 радова. Овогодишњи симпозијум поново је окупио стручњаке из области демографије, медицине, социологије, географије и права и тиме још једном потврдио да је најбројнији скуп стручњака који проучавају становништво у Србији. Поред научника из Србије у раду скупа учествовали су и научници из држава региона: Хрватске, Босне и Херцеговине, Мађарске, Бугарске и Румуније.

Рад симпозијума одвијао се кроз пет сесија: прва се односила на демографске изазове на основу резултата пописа становништва из 2011. године; друга на искуства пронаталитетне популационе политике и родне режиме на полупериферији; трећа сесија бавила се регионалним и демографским развојем Западног Балкана; четврта сесија бавила се активним старењем становништва; а пета сесија регионалним одговорима на страх од изумирања. Представљена су 44 рада, а позитивно рецензирани радови публиковани су у 148. броју *Зборника Матице српске за друштвене науке*.

Првог дана скупа, у оквиру сесије посвећене демографским приликама и изазовима на основу података из пописа 2011. године, дискутовано је о емиграцији становништва, женама и присилним миграцијама, затим о етнички хетерогеним просторима, као и о неким методолошким питањима везаним за сам попис становништва. У оквиру сесије која се односила на искуства пронаталитетне популационе политике и родне режиме на полупериферији као главне теме истакле су се in vitro оплодња, потом економска активност средовечних жена у Србији, као и на тумачење о односима полова на микрониву. У оквиру ових тема истакнут је значај рађања трећег детета. Трећа сесија бавила се регионалним и демографским развојем Западног Балкана, и анализиран је утицај миграција становништва из Србије у Мађарску на људске ресурсе у Војводини. Такође је представљено неколико радова који говоре о становништву држава у региону: изнети су резултати о нестајању Срба у Хрватској са демографског аспекта, потом демографски проблеми Републике Српске и регионално-демографски проблеми Славоније и Барање. У овој сесији саопштени су и резултати истраживања на који начин мотивисати креаторе политике да се суоче са демографским изазовима.

Другог дана скупа одржане су још две сесије. Четврта сесија била је посвећена активном старењу становништва. Година 2012. у Европи проглашена је годином активног старења, са циљем да се истакне проблем старења становништва, али у исто време и развије свест о укључивању старог становништва у друштво. У оквиру ове сесије представљено је више радова о унапређењу људских ресурса у Србији у условима интензивног старења становништва, као и о његовом утицају на радну снагу у државама Југоисточне Европе.

Дводневни рад и дискусије сумирани су на крају другог дана кроз више закључних разматрања на основу којих је изнета заједничка тежња да се популациона политика учини хуманијом, а да се мере планирања породице примере нивоу простог обнављања као заједничком циљу.

Следећи симпозијум планиран је за новембар 2018. године и биће посвећен примерима добре праксе у популационој политици и планирању породице, као и квалитативном прилагођавању последицама старења.

Предавања

2014.

ЦИКЛУС ПРЕДАВАЊА О ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Поводом обележавања стогодишњице почетка избијања Првог светског рата, Одељење за друштвене науке Матице српске уз финансијску подршку Секретаријата за културу и јавно информисање АП Војводине организовало је циклус предавања „Србија у Првом светском рату". Предавањима и програмом руководио је доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске. Одржана су следећа предавања и програми:

Представљање књиге *Србија у Великом рату 1914–1918.* аутора проф. др Мире Радојевић и дописног члана САНУ Љубодрага Димића.

1) Проф. др Милош Ковић (4. април 2014): „Први светски рат у историографији: порекло ревизије".

2) Проф. др Јован Максимовић (23. април 2014): „Лекари пречани у српском цивилном и војном санитету". Средином XVIII века, када је у Србији започео период политичког осамостаљивања од вековне турске власти, појавила се и потреба за организацијом здравствене заштите становништва, која до тада није постојала. Значајан допринос успостављању санитета у Србији, цивилног и војног, оснивању и раду Српског лекарског друштва, организацији борбе против епидемијских болести, оснивању Лицеја, Велике школе и Медицинског факултета у Београду дали су лекари пречани. Лекари пречани учествовали су и у српским ослободилачким ратовима: Првом и Другом српско-турском рату, српско-бугарском рату, балканским ратовима и Првом светском рату. Било да су их ратна дешавања затекла у Србији или да су у Србију дошли као добровољци, многи од њих су погинули или умрли вршећи своју хуману и родољубиву мисију.

3) Проф. др Бранко Момчиловић (19. мај 2014): „Алис и Клод Аскју, жртве Плаве гробнице". Књижевници Алис и Клод Аскју дошли су у Србију 1915. године с намером да забележе своја искуства. Повлачили су се са Другом српском армијом све до Љеша и Медове. По повратку у Енглеску објавили су 1916. књигу *Опустошена земља – Србија како смо је ми видели*, потресно сведочанство о страдању српске војске и народа у јесен 1915. и зиму 1915/16, и касније су посећивали Србе на Солунском фронту. Страдали су 1917, када је њихов брод торпедовала подморница у Јадранском мору.

4) Др Јасмина Милановић (14. октобар 2014): „Хуманост на делу – улога српских жена у Великом рату". Током балканских ратова и Великог рата српске жене су дале посебан допринос као добровољне болничарке и хуманитарне раднице. Рад на првим линијама фронта, у болницама, брига о санитетском материјалу, избеглима, деци без родитеља, као и многи други видови њихових ангажовања, допринели су спасавању великог броја живота. Несебичан рад остао је деценијама на маргинама историјског сећања. Овим предавањем одата им је почаст коју су заслужиле.

5) Др Божица Младеновић (14. новембар 2014): „Култура у окупираној Србији 1915–1918." Културни живот становника Србије био је заустављен већ са завођењем окупационе управе. Све што је у култури „носило" национално обележје представљало је опасност за окупациону војну власт, „великосрпску" идеју која је уперена против Аустроугарске и Бугарске. Зато је забраном српског писма ћирилице, српске књиге, рада штампарија, па чак и делова српске народне ношње (шајкаче), окупациона власт намеравала да створи јединствену културу, састављену од елемената сопствене културе и културе окупираног народа. Под ударом наредби нашле су се и књиге, новине и часописи штампани ћирилицом, издавачка предузећа и штампарије. Све српске новине су забрањене, имовина издавачких предузећа конфискована а издавачи интернирани. Периодично су објављивани спискови забрањених књига, новина, фотографија и литографија, часописа, ради пријављивања и прикупљања забрањених штампаних ствари. За време окупације излазиле су *Београдске новине* и *Моравски глас*. Окупациона власт запленила је разне уметничке и културне вредности из културне баштине српског народа. У ратним операцијама страдале су многе институције културе.

6) Проф. др Љубомирка Крклјуш (1. децембар 2014): „Крај Првог светског рата и стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца". Исход Првог светског рата омогућио је стварање прве заједничке државе јужнословенских народа – Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, на основу права народа на самоопредељење. Уједињење Јужних Словена у једну државну заједницу резултат је различитих процеса унутар

самих националних заједница које су ушле у нову државу и сложених међународних односа и интереса. За српски народ су Први светски рат и његов исход били догађај судбинског карактера и далекосежних последица. Посебан значај имали су ови догађаји и за судбину данашње Војводине.

7) Др Милан Мицић (3. децембар 2014): „Добровољци српске војске у Првом светском рату". Тема о учешћу српских добровољаца у Првом светском рату непосредно је дотакла једну од најважнијих тема у историји српског народа у овом рату са подручја данашње Војводине. Трећину српских добровољаца у Првој српској добровољачкој дивизији који су се борили у Добруџи, чинили су борци са војвођанских простора, као и трећину добровољаца на Солунском фронту, а током колонизације између два светска рата на простору Баната, Бачке и Срема досељен је у своја нова насеља велики број добровољаца српске војске из Босне, Херцеговине, Лике, Баније, Кордуна, Далмације и са Црногорског приморја.

8) Др Весна Марјановић (12. децембар 2014): „Мотив смрти и Велики рат – етнолошки дискурс". Смрт је одређена биолошким циклусом, али је у исто време и друштвени и културни феномен. Као неизбежан пратилац ратног стања у културно-историјском контексту проблематизује не само губитак већ и односе међу живима, структуру породице, понашање индивидуа, шире заједнице и цркве. С обзиром на то да су многи изгинули далеко од својих кућних прагова, народ је посебно у западној Србији подизао споменике над празним гробовима, касније названих крајпуташи, како би душа пошто се одвоји од тела могла да нађе спокој у окружењу својих предака. Да би се опоравиле од губитака и сачувале од предачке казне, породице су настојале да смрт својих обележе колико је то могуће по одређеним правилима посмртних обреда. Гробови оних чије се умирање везује за ратове лоцирани су на јавним местима, ређе у оквиру сеоских и градских гробаља. Војницима су подизани најчешће празни гробови са спомеником на којем је истакнуто име ратника, начин како је умро (ако се зна) и ко је, често именом насловљено, подигао споменик. Подизала их је породица умрлог. Друга група споменика пострадалима у Великом рату су јавни споменици – спомен-костурнице, војничка гробља, маузолеји, потом колективни споменици на јавним местима, трговима, местима где су се догодиле велике битке значајне за націју, или су постављени у портама цркава.

9) Проф. др Александар Растовић (17. децембар 2014): „Савремена тумачења Великог рата у англосаксонској историографији". У години у којој се обележава стогодишњица избијања Првог светског рата, у делу европске историографије поново се актуализује питање одговорности за његов почетак, при чему се обнавља бујица оптужби на рачун Србије да сноси одговорност за његово избијање. С друге стране, од кривице се амнестирају и Аустроугарска и Немачка. На делу је својеврсни насилни инжењеринг, односно прекрајање и фалсификовање историјских чињеница. У ширењу ових стереотипа предњачи англосаксонска историографија почев од Мери Дарам, британске антрополошкиње и доброг познаваоца балканских прилика у првој половини XX века, преко студија Дениса Хапчика и најновијих књига историчара Марка Корнвола, Тимотија Снајдера, Џона Отија, Кристофера Кларка, Маргарет Макмилан, Шона Мекмекина. Главни недостатак њихових тумачења догађаја од пре једног века своди се на недопустиво осавремењивање прошлости, односно тумачења прошлости из данашње визуре.

10) Милан Радуловић (23. децембар 2014): „Српска аристократија у *Времену смрти* Добрице Ћосића". Добрица Ћосић је у својим романима пратио судбину српске патријархалне и народне аристократије, као и српске грађанске елите у XX веку. У роману *Време смрти* уметнички су васкрснули ликови српских аристократа, од Косова до Првог светског рата, у пуноћи њихових унутрашњих духовних сродности и у потпуном дијапазону спољашњих социјалних диференцијација.

2015.

ЦИКЛУС ПРЕДАВАЊА „СРБИЈА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ 1915.”

Поводом обележавања стогодишњице почетка избијања Првог светског рата, Одељење за друштвене науке Матице српске уз финансијску подршку Секретаријата за културу и јавно информисање АП Војводине организовало је циклус предавања „Србија у Првом светском рату 1915.” Предавањима и програмом руководио је доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске. Одржано је осам предавања:

1) Гордана Илић Марковић (24. фебруар 2015): „Српски војни и цивилни заробљеници у логорима Аустроугарске монархије”. Милиони војника и цивила свих зараћених страна у Првом светском рату пало је у ропство. С хапшењем Срба из Аустроугарске монархије отпочело се одмах по атентату у Сарајеву. Током рата, поред војника Краљевине Србије у заробљеништво је одведен и велики број цивилног становништва Србије свих друштвених слојева, а многи се нису вратили. Умрли су у логорима од глади, болести, хладноће и тешкога рада. Неколико очуваних гробаља и малобројни споменици данас су сведоци тога времена. Писани трагови налазе се у сачуваним логорским књигама умрлих, дневничким записима и писмима заробљеника који се још увек налазе, углавном, у рукопису, малобројним објављеним сећањима преживелих, архивираним војним извештајима, као и у оновременој штампи. Доступни су и многобројне фотографије као и неколико филмских снимака. Овим предавањем представљена је (по архивима и библиотекама Србије и Аустрије као и на теренским истраживањима у Аустрији и Србији) прикупљена и обрађена грађа о војним и цивилним логорима на територији Аустроугарске монархије у којима су били заробљени Срби: Болдогасоњ, Нежидер, Браунау, Ашах на Дунаву, Маутхаузен и др. Записи, фотографије и филмски исечци пружају увид у појединачне судбине заробљених војника, жена, стараца и деце – од деце рођене у заробљеништву до деведесетогодишњака, у настојању организовања свакодневног живота (школе, позоришта, музика), свеприсутној чежњи за својима, тешким животним условима (болнице, присилни рад) у логорима, и масовним умирањима у њима.

2) Доц. др Милош Ковић, Александра Нинковић Ташић и проф. др Драгољуб Мартиновић (10. март 2015): „Пупин и Велики рат”. У години када обележавамо 80 година од смрти Михајла Пупина, сећамо се његових значајних доприноса у борби за Србију током Великог рата, због којих је српски научник истакнут као највећи лобиста којег је Србија икада имала. Ове године је и Унеско уврстио обележавање Пупинове године у своју листу најважнијих наслеђа светске научне и културне баштине, пре свега због научног дориноса Михајла Пупина, који је тачно пре сто година поставио један од темеља телекомуникација.

3) Проф. др Радован Чеканац (17. април 2015): „Историјски осврт на епидемију пегавца 1914–1915. у Србији”. Инфективне болести епидемијског карактера јављају се као последица нехигијенских прилика и ванредног стања, првенствено у ратним условима. Тако је, истовремено са изузетним ратним напорима српске војске у јесен 1914. године, као пратећа појава избила и епидемија пегавог тифуса, која према узетом данку у људским животима спада у ред највећих за које свет зна. Анахрона организација војног и цивилног санитета, крајем 1914. године у Србији, са премало лекара и непознавањем епидемиологије, у то време, били су основни разлози за разбуктавање епидемије пегавог тифуса са катастрофалним последицама по броју жртава. Циљ предавања је био да се са историјске дистанце размотре хигијенско епидемиолошка ситуација у Србији пре почетка епидемије пегавог тифуса 1914. године, ток епидемије, услови који су јој ишли у прилог, мере предузете у војсци и народу, кретање броја оболелих и умрлих, као и клиничка слика болести, дијагноза и лечење, као и да приближи одговор на питање где се најпре појавио пегави тифус у Србији – код избеглица, у нашој војсци или код Аустријанаца.

4) Др Божица Младеновић (28. мај 2015): „Милунка Савић: између мита и стварности". Милунка Савић (1888–1973), српска хероина, била је парадигма патриотизма, давала је све од себе за Отаџбину, а заузврат није тражила ништа. Седам година, са кратким прекидима, била је у ратовима, рововима и борбама (Први и Други балкански и Велики рат). Рањавана је више пута. Одликована је у више наврата и тиме стекла епитет најодликованије жене у историји наведених ратова. Између осталог, једина је жена носилац француског ордена Ратни крст са златном палмом.

5) Мр Далибор Денда (9. октобар 2015): „Српски ратни заробљеници 1914–1918." Предавање је засновано на најновијим истраживачким резултатима насталим на основу архивске грађе Војног архива у Београду, војне штампе, објављене и необјављене архивске грађе и литературе на српском, немачком и бугарском језику. Српски ратни заробљеници сагледавају се у контексту заробљеничког проблема у Великом рату којим је било обухваћено више од 7.000.000 људи са обе зараћене стране. У фокусу је реконструкција судбине око 220.000 српских војника, официра и подофицира, који су се нашли у заробљеништву у Аустроугарској, Немачкој и Бугарској у периоду 1914–1918. године. У предавању се указује на разлику у третману између ратних заробљеника и интернираних цивила као и на субјективне и објективне узроке лошег третмана и велике смртности српских ратних заробљеника у земљама из табора Централних сила. Предавач је реконструисао све локације заробљеничких логора у којима су се налазили српски ратни заробљеници, приближно тачан број српских ратних заробљеника и број страдалих у заробљеништву. Закључак истраживања јесте да су српски ратни заробљеници доживели најтежа страдања у логорима Аустроугарске, док је њихов положај био мало бољи у Бугарској а најбољи у Немачкој. Стопа смртности кретала се од 33% у Аустроугарској, преко 17% у Бугарској до 7% у Немачкој. Српски ратни заробљеници са укупном стопом смртности од 27% доживели су једну од најтежих судбина у Првом светском рату.

6) Проф. др Миливој Ненин (29. октобар 2015): „Хероји у окупираном Београду". Професор Ненин говорио је о херојима у окупираном Београду за време Великог – Првог светског рата, о јуначком гесту Владана Ђорђевића, о херојском држању Николе Стефановића, бившег министра у влади Обреновића, и о пожртвованом управљању Душана Стоимировића Душевном болницом – тада јединoм слободном територијом у Београду.

7) Др Драган Хамовић (30. новембар 2015): „Књижевна Млада Босна: Принцип и српска поезија". Предавач је указао да би се многи данас запитали колико књижевни напори, махом остали на покушајима, могу да издрже пробу критичког испитивања, а пре свега окупљања у јединствено проблемско подручје. Учинак политичке борбе реченог нараштаја добро је познат, али колики је њихов књижевни допринос? Књижевна акција беше подразумевани облик деловања младобосанског нараштаја, свесног и тога да тешка реч треба да има и делатну аргументацију. Вредни су пажње књижевни радови припадника Младе Босне, али и Гаврило Принцип као лирски јунак, од песме „Спомен Принципу" Милоша Црњанског до песника наших дана. Књижевни нараштај Младе Босне, по наговештеним и показаним могућностима, као и појединим остварењима, представља међугенерацију, копчу између две епохе одељене Великим ратом.

8) Проф. др Бранко Момчиловић (10. децембар 2015): „Госпођа Мејбел Синклер Стобарт – заборављена хероина Великог рата". Госпођа Стобарт је својим радом, као управница Крагујевачке енглеске болнице у Првом светском рату, значајно задужила српски народ. Захваљујући њеној преданости и организационим способностима, спасено је на хиљаде српских живота, војника и цивила. О свом раду у Србији оставила је потресно сведочанство, дневник *The Flaming Sword in Serbia and Elsewhere* (Пламени мач у Србији и другде), објављен 1916. године. Присутне госте поздравио је доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске.

Одељење за природне науке

2013.

Пети међународни научни скуп
„Микологија, микотоксикологија и микозе”

Организован је Пети међународни научни скуп „Микологија, микотоксикологија и микозе” од 17. до 19. априла 2013. године у Матици српској. Актуелна и веома значајна мултидисциплинарна тема скупа окупила је велики број научника из земље и иностранства (Русија, Италија, Холандија, Мађарска, Турска, Грчка, Бугарска, Словенија, Хрватска, Македонија, Република Српска). На овом скупу саопштени су резултати најновијих истраживања из области којима се овај научни скуп бави. Прихваћено је седамдесет осам саопштења а представљено седамдесет. У *Зборнику Матице српске за природне науке (Matica Srpska Journal for natural sciences)* у свесци 124, објављена су 42 рада. Остали радови објављени су у наредним свескама *Зборника*. Према Програму скупа представљене су четири научне монографије из области којима се скуп бавио, а које су објављене између два скупа (*Санитарна микробиологија земљишта*, Драгутина Ђукића, Всеволда Јемцева и Леке Мандића; *Трихотецени*, Добриле Јакић Димић; *Лековитост аутохтоних макрогљива*, Маје Караман. За учеснике скупа одржано је получасовно предавање на енглеском језику о историји, културној баштини и значају Матице српске (Драган Тубић, стручни сарадник Матице српске). За учеснике скупа организовани су панорамски обилазак Новог Сад уз стручну подршку Департмана за хотелијерство и туризам Природно-математичког факултета и свечана вечера у ресторану Аласка барка на Рибарском острву.

Одржавање скупа и штампање *Зборника* финансирани су из средстава котизације, средстава које је одобрио Секретаријат за науку и технолошки развој АП Војводине, као и донација спонзора. Координација је била поверена проф. др Марији Шкрињар, председници Организационог одбора скупа, сталном члану сараднику Матице српске, члану Одбора Одељења за природне науке и члану Редакције *Зборника МС за природне науке*.

Одељење за ликовне уметности

2015.

Предавања

12. марта у Свечаној сали Матице српске, у оквиру обележавања 200-годишњице рођења Димитрија Аврамовића, др Игор Борозан доцент на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду одржао је предавање „Димитрије Аврамовић и конституисање нове српске религиозно-патриотске уметности”. Поздравне речи упутили су проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и мр Тијана Палковљевић Бугарски, управница Галерије Матице српске.

16. априла приређено је предавање „Југословенски опус архитекте Николаја Петровича Краснова (1922–1939)”. Поздравну реч упутио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске. О Краснову је говорио проф. др Александар Кадијевић, секретар Одељења за ликовне уметности.

19. маја приређено је предавање „Изазов скулптуре”. Био је то осврт на вајарски опус Љубомира Денковића, поводом изласка монографије Милоша Арсића *Денковић*. Поздравну реч упутио је проф. Ненад Остојић, потпредседник Матице српске.

Говорили су Милош Арсић, историчар уметности, Миле Игњатовић, историчар уметности, Мирјана Брмбота, историчарка уметности, и Љубомир Денковић, вајар.

11. децембра приређено је предавање поводом обележавања пет деценија од смрти Драгише Брашована, једног од пионира и великана модерне српске архитектуре. Предавање „Драгиша Брашован – 50 година после" у Матици српској конципирано је као друго, у серији од три, са око 15 излагача, чија излагања ће бити обједињена у заједничку публикацију, посвећену обележавању значајног јубилеја.

Одељење за сценске уметности и музику

2015.

Предавање

28. априла приређени су представљање и разговор „Матица српска и Музиколошки институт САНУ, деценије динамичне сарадње". Говорили су др Даница Петровић (аутор презентације), академик Димитрије Стефановић и др Катарина Томашевић. Поздравну реч упутио је проф. мр Ненад Остојић, потпредседник Матице српске.

Издавачка делатност

Одељење за књижевност и језик

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ

2012.

Уредништво *Летописа Матице српске*, које је радило у саставу Иван Негришорац (Драган Станић, главни и одговорни уредник), Михајло Пантић, Јован Попов и Саша Радојчић, настојало је да *Летопис* и у 2012. години буде средишњи часопис српске књижевности у којем ће се забележити актуелне вредности, превредновати традиција и, колико је то могуће, регулисати токови књижевног и културног развоја.

Летопис је настојао да објављује прилоге наших најзначајнијих књижевника, али исто тако и да пружи подршку сасвим младим писцима који тек треба да дају праве резултате. Нове песничке прилоге објавили су Матија Бећковић, Алек Вукадиновић, Мирослав Максимовић, Јован Зивлак, Вук Крњевић, Тања Крагујевић, Момир Војводић, Ранко Рисојевић, Петко Војнић Пурчар, Александар Петров, Будимир Дубак, Бећир Вуковић, Славомир Гвозденовић, Милош Кордић, Илија Лакушић, Радивој Станивук, Драган Хамовић, Енес Халиловић и други.

Својом приповедном прозом часопис су обогатили Милован Данојлић, Мирослав Јосић Вишњић, Јовица Аћин, Саша Хаџи Танчић, Зоран Живковић, Мирољуб Тодоровић, Александар Гаталица, Миленко Пајић, Ранко Павловић, Лабуд Драгић, Рајко Лукач, Миленко Стојичић, Сунчица Денић и други.

Преведеном поезијом или приповедном прозом представљени су Фридрих Шилер, Џером Дејвид Селинџер, Би Вонгар, Ребека Макаји, Катрин Шмит, Етела Фаркашова, Вјачеслав Купријанов, Александар Макаров-Кротков, Сергеј Носов и други.

Огледе су објавили Иво Тартаља, Милослав Шутић, Алекса Буха, Петар Пијановић, Снежана Брајовић, Мило Ломпар, Александар Петровић, Александра Манчић, Алпар Лошонц, Игор Перишић, Дејан Милутиновић, Владимир Проп, Таисија Радионова, Томаш Евертовски и други.

У рубрици „Сведочанства" објављена је светосавска беседа Милана Радуловића, те беседе Славенка Терзића на Свечаној седници Матице српске и Предрага Пипера о Дану Ћирила и Методија. Посебна пажња поклоњена је овогодишњем добитнику Змајеве награде за поезију Војиславу Карановићу: објављене су беседе Михајла Пантића и награђеног песника, као и интервју који је сачинио Саша Радојчић. Некролошки текстови посвећени су почасном председнику Матице српске Чедомиру Попову (текстови Зорана Ковачевића, Димитрија Стефановића, Славка Гордића, Бранка Бешлина и Ивана Негришорца), дугогодишњем Матичином секретару Душану Попову (Иван Негришорац и Љуба Вукмановић) и песнику Ивану Гађанском (Саша Радојчић и Насо Вајена). У подрубрици „Косовски божури" објављени су текстови Александра С. Панарина, Митре Рељић, Живојина Ракочевића, Драгана Хамовића и Предрага Радоњића. О појави другог тома *Српске енциклопедије* писали су Никола Хајдин, Миро Вуксановић, Ђорђе Злоковић, Дарко Танасковић и Иван Негришорац, о новом тому *Српског биографског речника* Душан Иванић и Ненад Остојић, а о другом колу Едиције „Десет векова српске књижевности" Миро Вуксановић, Славко Гордић, Љиљана Пешикан Љуштановић и Јован Попов. Објављене су и групе текстова о Светозару Кољевићу, Новици Петковићу, Новици Тадићу, Ролану Барту, Зорану Живковићу, Саши Хаџи Танчићу и Светлани Велмар Јанковић. Већи део јулско–августовске свеске *Летописа* посвећен је јапанској књижевности о којој су писали и представили нове књиге јапанских аутора Хироши Јамасаки Вукелић, Данијела Васић, Бојан Васић, Далибор Кличковић, Дивна Глумац и Немања Радуловић. Славко Гордић је писао о домаћој песничкој продукцији у 2011.

години, Љубомирка Кркљуш о Присаједињењу 1918. године, Дарко Танасковић о *Босанском рату* Добрице Ћосића, а Александар С. Панарин о манипулаторима и мешетарима „Нове интернационале". Такође су објављени разговори са Љубомиром Симовићем, Селимиром Радуловићем, Би Вонгаром, Хирошијем Јамасакијем Вукелићем, Светозаром Коњевићем, Слободаном Тишмом, Зораном Живковићем, Драгишом Бојовићем, Сашом Хаџи Танчићем и Светланом Велмар Јанковић.

Објављени су и прикази стотинак нових књига, а своје прилоге дали су Коста Чавошки, Владета Јеротић, Јелка Рађеп, Зоја Карановић, Славко Гордић, Марко Недић, Радивоје Микић, Фрања Петриновић, Јелена Новаковић, Стојан Ђорђић, Милош Ковић, Александар Б. Лаковић, Ђорђе Деспић, Драгана Белеслијин, Братислав Р. Милановић, Младен Шукало, Драган Бошковић, Драган Хамовић, Срђан Дамњановић, Жељко Милановић, Бранислава Васић Ракочевић, Милорад Вукашиновић, Светлана Милашиновић, Ненад Станојевић, Игор Јавор, Јелена Марићевић и други.

2013.

Уредништво *Летописа Матице српске* у 2013. години чинили су Слободан Владушић (главни уредник), Драгана Белеслијин, Ђорђе Деспић и Владимир Кецмановић (чланови Уредништва). Динамика излажења часописа задржана је и у овој години.

У складу са идејама новог Уредништва, унеколико је промењена и концепција часописа при чему континуитет културно-националног смисла Матице српске није довођен у питање. Уредништво је сматрало, у складу са актуелним појавама у сфери књижевности и књижевних теорија (постколонијална критика, нови историзам, родно читање књижевности), да *Летопис* треба да систематски поклони пажњу различитим друштвеним контекстима унутар којих књижевни текст настаје и унутар којих бива реципиран. То је условило реализацију читавог низа тематских бројева у којима је пажња посвећена елементима друштвеног контекста: односу полиса и мегалополиса (јануарско–фебруарски број), медијима (мајски број), феномену неофеудализма (јунски број), културном рату и културним обрасцима (октобарски број). Притом, није доведена у питање књижевна оријентација *Летописа*, па су тако у прошлој години уређени и темати посвећени Бориславу Пекићу и Новици Тадићу, а тематима су пропраћени и јубилеји Милоша Црњанског и Петра Петровића Његоша. Пажња је посвећена и догађајима од великог културно-политичког значаја, какви су балкански ратови (темат у мартовском броју). Треба нагласити чињеницу да су аутори текстова у тематима били етаблирани и компетентни стручњаци у тим областима, али да је шанса дата и ауторима млађе генерације који до сада или нису сарађивали са *Летописом*, или су сарађивали у мањем обиму. На тај начин у *Летопис* су укључена и нова имена, а да при томе квалитет часописа није доведен у питање, будући да је велика пажња посвећена референцама и препорукама нових сарадника. Сем тога, у тематима су објављени и преводи значајних страних текстова којима је обогаћен српски културни простор.

Задржане су рубрике из наслеђене концепције *Летописа* („Проза и поезија", „Есеји", „Сведочанства", „Интервју", „Прикази"). Настојано је да у свакој од њих буде простора за текстове са различитим тематским, поетичким, генерацијским координатама. Такође, постоји намера да се одржи равнотежа између традиције и нових тенденција у српској књижевности, као и да се омогући увид у трендове у страним књижевностима (рубрика „Проза и поезија"). Пропраћен је и рад саме Матице и истакнутих матичара (рубрика „Сведочанства"), подржани и представљени добитници угледних награда и људи чија су дела обележила актуелни тренутак српске културе (рубрика „Интервју"), а желели смо и да објективно прикажемо и вреднујемо најновије књиге – било да је реч о стручној литератури било о белетристици („Прикази").

Када су у питању новине у *Летопису*, сем генералне, концепцијске, треба навести још неколико чињеница: 1) започета је традиција објављивања награђеног рада на конкурсу за награду која носи име Боривоја Маринковића, угледног професора Филозофског факултета у Новом Саду, потом, 2) додата је рубрика „Летопис сурфовања" у којој се представљају значајни и занимљиви домаћи и страни сајтови из домена књижевности, културе, уметности и науке. Сем тога, 3) у склопу редизајнирања сајта Матице српске, унете су извесне промене и на страницу посвећену *Летопису*, тако да је сада приступ текстовима штампаним у часопису олакшан. Најзад, 4) нова концепција часописа је условила и ново ликовно решење насловне странице које је урадио београдски дизајнер Марко Станојевић, у виду донације Матици.

2014.

Уредништво *Летописа Матице српске* у 2014. години чинили су Слободан Владушић (главни уредник), Драгана Белеслијин, Ђорђе Деспић и Владимир Кецмановић (чланови Уредништва). Динамика излажења часописа задржана је и у овој години.

Као и до сада, *Летопис* је и у 2014. години остао отворен за дела различитих поетичких оријентација која карактеришу савремену српску прозу и поезију. Нарочита пажња је поклоњена, ипак, тематима. У току 2014. године, у *Летопису* су се појавили следећи темати: „Велики рат у српској прози", „О животу, дневницима и поезији Ненада Митрова" (темат је приредила Драгана В. Тодоресков), „Критика постоколонијалне критике", „Идеја универзитета", „Култура сећања", „Милорад Павић", „Јован Скерлић 1914–2014", „Три песника у Великом рату", „Букерова награда – од гафова до дивова" (темат је приредила Драгана В. Тодоресков).

Летимичан преглед тема које су обележиле тематске блокове у *Летопису* илуструје жељу Уредништва да истовремено обележи значајне књижевноисторијске фигуре, ревалоризује донекле заборављене песнике, као и да испита преламање догађаја од националне важности у српској књижевности. Ту се пре свега мисли на обелажавање годишњице почетка Првог светског рата, којој је посвећена достојна пажња. Такође, обрађена је пажња на важне друштвене феномене, као и на методолошке правце у проучавању књижевности. Пажња је поклоњена и неким феноменима из домена светске књижевности.

Као и у претходној години, и ове су праћена дешавања у Матици штампајући у рубрици „Сведочанства" пробрана предавања која су одржавана у просторијама Матице српске. Такође, настављено је праћење и подржавање Награде „Боривоје Маринковић" штампањем награђеног есеја.

У рубрици „Интервју" објављивани су разговори са писцима и песницима који су у току 2014. године добијали значајна признања, или су њихова дела била интересантна у контексту тема.

У рубрици „Прикази" приказана су значајна прозна и песничка дела која су обележила 2014. годину. Такође, пажња је посвећена и важним књигама из области есејистике или филозофије, као и неколиким преведеним књигама.

Рубрика „Летопис сурфовања" и ове године је донела тридесетак кратких приказа сајтова из домена књижевности, науке и уметности. Притом, посебна пажња поклоњена је садржајима на српском језику.

2015.

Уредништво *Летописа Матице српске* у 2015. години чинили су Слободан Владушић (главни уредник), те чланови Уредништва: Драгана Тодоресков (до септембра), Тамара Крстић (од новембра), Ђорђе Деспић и Владимир Кецмановић. Динамика излажења часописа задржана је и у овој години.

Као и до сада, *Летопис* је и у 2015. години остао отворен за дела различитих поетичких оријентација која карактеришу савремену српску прозу и поезију. Текстови овог типа објављивани су у сталној рубрици „Проза & поезија".

Посебна пажња поклоњена је, као што је то био случај и прошле године, тематима. У току 2015. године, у *Летопису* су се појавили следећи темати: „Култура и моћ", „Жак Рансијер" (темат је приредио мср Стеван Брадић), „Српски роман XIX века" (темат је приредила др Драгана В. Тодоресков), „'Висока' и 'ниска' књижевност – са наводницима или без њих?", „Иван В. Лалић", „Књижевност и интернет" (темат је приредио мср Милош Јоцић), „Детективска прича", „80 година Данила Киша (1935–1989)" и „Леонард Коен" (темат је приредила мср Виолета Митровић).

Летимичан преглед тема које су обележиле тематске блокове у *Летопису* илуструје жељу Уредништва да истовремено обележи значајне књижевноисторијске фигуре, ревалоризује донекле заборављене песнике и писце, али и да прокрчи пут обради неких савремених и актуелних проблема. Ту се мисли на приступ савременим темама из књижевности, а пре свега на успостављање мотивских веза између књижевности и модерног феномена интернета. Такође, поклоњена је значајна пажња појединим важним друштвеним феноменима, као и методолошким правцима у проучавању књижевности, с акцентом на њиховој критичкој обради. Пажња је поклоњена и неким феноменима из домена светске књижевности.

Као и у претходној години, и ове године у рубрици „Сведочанства" објављена су пробрана предавања одржана у организацији Матице српске. Уредништво је настојало да адекватним текстовима пропрати и подржи битне књижевне награде и јубилеје. Ове године реч је била о Змајевој награди Матице српске за поезију и Награди „Младен Лесковац" за животно дело.

У рубрици „Интервју" објављивани су разговори са писцима и песницима који су у току 2015. године добијали значајна признања, или су њихова дела била интересантна у контексту тема које је часопис обрађивао. У рубрици „Прикази" приказана су значајна прозна и песничка дела која су обележила 2015. годину. Такође, значајан простор уступљен је важним књигама из области есејистике или филозофије, као и појединим преведеним књигама.

Рубрика „Летопис сурфовања" и ове године је донела тридесетак кратких приказа сајтова из домена књижевности, науке и уметности. Притом, посебна пажња поклоњена је садржајима на српском језику.

Ове године, у концепцију часописа укључене су и две нове рубрике, „Блог" и „Прикази филмова". На тај начин, Уредништво је желело да стави акценат на чињеницу да наш најстарији књижевни часопис и те како иде у корак са временом, те прати савремене појаве у општој култури.

Током 2015. године, у оквиру фестифала „Vojvodina recommended" у организацији покрета „Нови оптимизам" из Зрењанина, *Летопис Матице српске* представио се многобројној публици и представницима домаћих и страних медија у Будимпешти, Темишвару и Бечу.

Током извештајног периода часопис је редовно излазио. Секретар Уредништва и лектор био је Владимир Шовљански (до априла 2015. године, од тада функцију секретара Уредништва преузима Светлана Милашиновић, а лектора Мирјана Карановић), коректор Бранислав Карановић, а технички уредник Вукица Туцаков. Техничку припрему обављао је Младен Мозетић (после његове смрти припрему је преузела његова супруга Маргита), а од 2015. године припрема је поверена Владимиру Ватићу. Штампа је до 2014. године била поверена штампарији „Будућност", Нови Сад, а након тога ју је преузела штампарија „Сајнос", Нови Сад. Објављивање часописа финансијски је омогућило Министарство културе Републике Србије, а помогли су и Град Нови Сад и Покрајински секретаријат за образовање и културу, а

у 2015. години прикључили су им се и претплатници и добротвори у оквиру акције „Сачувајмо Летопис – одбројавање је почело" покренутој с обзиром на чињеницу да су у овој години финансијска средства које Министарство културе издваја за финансирање *Летописа* била знатно умањена.

2012. – објављено је дванаест свезака (од тога четири двоброја, јануарско–фебруарски, априлско–мајски, јулско–августовски и септембарско–октобарски), књиге 489. и 490, свака са по шест свезака.

2013. – објављено је дванаест свезака (од тога два двоброја, јануарско–фебруарски и јулско–августовски), књиге 491. и 492, свака са по шест свезака.

2014. – објављено је дванаест свезака (од тога два двоброја, јануарско–фебруарски и јулско–августовски), књиге 493. и 494, свака са по шест свезака.

2015. – објављено је дванаест свезака (од тога два двоброја, јануарско–фебруарски и јулско–августовски), књиге 495. и 496, свака са по шест свезака.

ЗБОРНИЦИ

Зборник Матице српске за књижевност и језик. Уредништво у саставу: др Јован Делић (главни и одговорни уредник), др Бојан Ђорђевић, др Пер Јакопсен (Копенхаген), др Марија Клеут, др Персида Лазаревић ди Ђакомо (Пескара), др Горан Максимовић, др Слободан Павловић, секретар, др Иво Тартаља и др Роберт Ходел (Хамбург), а од друге свеске за 2012. годину секретарске послове Уредништва је обављала др Исидора Бјелаковић.

Од 2013. године Уредништво је радило у саставу: др Исидора Бјелаковић (секретар), др Јован Делић (главни и одговорни уредник), др Бојан Ђорђевић, др Пер Јакопсен (Копенхаген), др Олга Кирилов (Москва, Русија), др Марија Клеут, др Персида Лазаревић ди Ђакомо (Пескара), др Горан Максимовић, др Горана Раичевић, др Иво Тартаља, проф. др Светлана Томин, др Роберт Ходел (Хамбург) и др Вида Џонсон Тарановски (Тафт, САД).

Зборник је задржао концепцију научног часописа за књижевноисторијско и књижевнотеоријско проучавање, пре свега српске књижевности и њеног статуса у контексту европске књижевности.

2012. – из штампе је изашла трећа свеска LIX књиге за 2011. годину у обиму од 315 страна и прва и друга свеска LIX књиге за 2012. годину од 519 страна; у штампи је трећа свеска.

2013. – из штампе је изашла трећа свеска LX књиге за 2012. годину у обиму од 310 страна (регистар последњих 20 година) и прва и друга свеска LXI књиге за 2013. годину од 612 страна; у штампи је трећа свеска.

2014. – из штампе је изашла трећа свеска LXI књиге за 2013. годину у обиму од 306 страна и прва свеска LXII за 2014. годину од 306 страна; у штампи је друга а на припреми трећа свеска.

2015. – из штампе су изашле друга и трећа свеска свеска LXII књиге за 2014. годину у обиму од 320 и 310 страна, прва и друга свеска LXIII књиге за 2015. годину од 322 и 314 страна; трећа свеска је у штампи.

Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. Уредништво је радило у 2012. у саставу: др Јасмина Грковић-Мејџор, дописни члан САНУ (главни и одговорни уредник), др Јован Јерковић, др Слободан Павловић (секретар), др Драгољуб Петровић, др Мато Пижурица, академик Милорад Радовановић, академик Зузана Тополињска (Скопље), академик Герхард Невекловски (Беч), академик Светлана Толстој (Москва) и др Драга Зец (Итака), а од 2013. у саставу: проф. др Јасмина Грковић-Мејџор, дописни члан САНУ (главни и одговорни уредник), доц.

др Миливој Алановић, проф. др Нада Арсенијевић, академик Драга Зец (Универзитет Корнел, Итака, САД), академик Герхард Невекловски (Аустријска академија наука, Аустрија), проф. др Слободан Павловић, секретар, проф. др Драгољуб Петровић, проф. др Мато Пижурица, академик Милорад Радовановић, проф. др Владислава Ружић, академик Светлана М. Толстој (Руска академија наука, Русија), др Зузана Тополињска (Македонска академија наука, Македонија) и проф. др Бјорн Хансен (Универзитет у Регензбургу, Немачка).

Зборник је задржао сва она обележја по којима је та публикација постала препознатљива у породици сродних научних часописа код нас и у свету.

2012. – из штампе су изашле обе свеске књиге LV за 2012. у обиму од 330 и 313 страна.

2013. – из штампе су изашле обе свеске књиге LVI за 2013. у обиму од 246 и 250 страна.

2014. – из штампе су изашле обе свеске књиге LVII за 2014. у обиму од 310 и 319 страна.

2015. – из штампе су изашле обе свеске књиге LVIII за 2015. у обиму од 295 и 333 стране.

Зборник Матице српске за славистику. Уредништво је радило у саставу: проф. др Корнелија Ичин, главни и одговорни уредник, проф. др Николај Богомилов (Москва), проф. др Петар Буњак, проф. др Михаил Вајскопф (Јерусалим), проф. др Роналд Врун (Лос Анђелес), проф. др Дојчил Војводић (секретар), проф. др Жан Филип Жакар (Женева), проф. др Александар Жолковски (Лос Анђелес), доц. др Јаромил Линда, академик Татјана Николајева (Москва), проф. др Мицујоши Нумано (Токио), проф. др Људмила Поповић, проф. др Тања Поповић, проф. др Љубинко Раденковић, проф. др Игор Смирнов (Констанц) и академик Борис Успенски (Рим–Москва), проф. др Оге Ханзен Леве (Беч–Минхен).

Зборник је уређиван као међународни научни часопис у којем се објављују резултати проучавања словенских језика, књижевности и култура, посматраних у целини, у поређењима или понаособ.

2012. – из штампе је изашла свеска 81 у обиму од 297 страна и свеска 82 у обиму од 229 страна за 2012. годину.

2013. – из штампе је изашла свеска 83 у обиму од 300 страна и свеска 84 у обиму од 280 страна за 2013. годину.

2014. – из штампе је изашла свеска 85 у обиму од 280 страна и свеска 86 у обиму од 280 страна за 2014. годину.

2015. – из штампе је изашла свеска 87 у обиму од 345 страна и свеска 88 у обиму од 280 страна за 2015. годину.

Зборник Матице српске за класичне студије. Уредништво је радило у саставу: Ксенија Марицки Гаћански, главни уредник, Сима Аврамовић, Бхарт Гупт (Њу Делхи, Индија), Виктор Кастелани (Денвер, САД), Карл Јоахим Класен (Гетинген – у међувремену преминуо), Емилија Масон (Париз), Александар Поповић, Ливио Росети (Перуђа), Данијела Стефановић, секретар, Мирјана Д. Стефановић и Бојана Шијачки Маневић.

У часопису се изучава антика у свим њеним аспектима и представљају радови наших научника и писаца са класичном тематиком. Рецепција хеленске филозофије, књижевности, уметности и културе, како грчке тако и римске, у српској традицији је једна од главних тема у часопису. Компаративна испитивања религије и мита и теоријско одређење ове сфере су интересовања наших и страних сарадника, као и право и природне науке у антици.

2012. – из штампе је изашла свеска 14 у обиму од 296 страна за 2012. годину.
2013. – из штампе је изашла свеска 15 у обиму од 246 страна за 2013. годину.
2014. – из штампе је изашла свеска 16 у обиму од 132 стране за 2014. годину.
2015. – из штампе је изашла свеска 17 у обиму од 269 страна за 2015. годину.

Његошев зборник Матице српске (Споменица о двестогодишњици Његошевог рођења). Уређивачки одбор другог броја је радио у саставу: академик Матија Бећковић, академик Миро Вуксановић, главни и одговорни уредник, проф. др Јован Делић, академик Љубомир Зуковић, проф. др Душан Иванић, академик Светозар Кољевић, академик Рајко Петров Ного, проф. др Мато Пижурица, академик Слободан Реметић, проф. др Драган Станић и проф. др Богољуб Шијаковић.

2014. – из штампе је изашао број 2 *Зборника* у обиму од 598 страна.

Споменица Његошу има три дела. Најпре беседе, огледе, расправе и приказе српских архијереја, академика, универзитетских професора, писаца, књижевних критичара, преводилаца, историчара, филозофа и научника различитих струка, по тематским сродностима разврстаним, у ауторском именику по редоследу радова су: високопреосвећени митрополит Амфилохије (Радовић), преосвећени епископ Јоаникије (Мићовић), Никола Хајдин, Матија Бећковић, Светозар Кољевић, Миро Вуксановић, Рајко Петров Ного, Љубомир Зуковић, Слободан Реметић, Бранко Летић, Зоран Лакић, Жарко Ђуровић, Димитрије Калезић, Милан Радуловић, Душан Иванић, Милош Ковачевић, Милоје Ракочевић, Љиљана Пешикан Љуштановић, Стеван Кордић, Војислав Јелић, Радослав Ераковић, Сава Дамјанов, Иван Негришорац, Борис Лазић, Славко Гордић, Јован Делић, Богољуб Шијаковић, Јово Радош, Часлав Копривица, Милутин Мићовић, Драган Симеуновић, Мирољуб Јевтић, Ирена Арсић, Владислава Гордић Петковић, Дејан Ђуричковић, Томаж Евертовски, Најда Иванова, Хироши Јамасаки Вукелић, Владимир Осолник, Предраг Палавестра, Бранка Радовић, Ненад Макуљевић, Веселин Матовић, Живко Брковић. Потом су поређана писма с одговорима или без њих (где одговора није било), све у факсимилима. На крају је извештај Матичиног Одбора за прославу. Природно је да *Зборник* има уреднички увод, са захвалношћу свима који су Његошеву *Споменицу* својим речима на шест стотина страница саставили, с неопходним напоменама, с посебно издвојеним податком да су штампање књиге у целости омогућили „Мона" Наде и Ђорђа Момировића, предузеће Миланка Делића, Невенка и Бранислав Зубанов, Драгиња и Душан Диклић.

Језик данас – гласило Матице српске за културу усмене и писане речи. Гласило Матице српске за културу усмене и писане речи *Језик данас* покренуто је 1997. године на иницијативу тадашњег председника Матице српске академика Бошка Петровића уз помоћ најугледнијих лингвиста. Жеља Уредништва била је да се на стручан и научно утемељен, али разумљив и широком читалачком кругу доступан начин, проговори о актуелним језичким проблемима. Стицајем околности гласило је престало да излази 2005. године. Потреба за њим је, међутим, остала. Због нових језичких огрешења, а и многих старих која нису престала да постоје, Матица српска је одлучила да поново покрене гласило.

Бројем 1–2 за 2014. годину почела је његова нова серија, али заснована на старим темељима.

У 2015. години из штампе су изашли бројеви 3–4 и 5–6.

Уредништво је радило у саставу: др Рада Стијовић, главни и одговорни уредник, др Рајна Драгићевић, др Радојица Јовићевић, др Весна Ломпар, др Мато Пижурица, Милорад Телебак и академик Милосав Тешић. Замишљено је да годишње изађу четири броја (два двоброја).

***Свеске Матице српске,* Серија за књижевност и језик.** Уредништво чине: проф др. Александра Вранеш, главни и одговорни уредник, Милица Пуцала, секретар, проф. др Горана Раичевић, доц. др Зорица Хаџић и проф. др Гордана Штрбац. Из штампе је изашла свеска 15 у обиму од 5,40 ш. т. (само електронска верзија на сајту Матице српске). Број је уредила претходна редакција.

За научне часописе лекторске послове обављали су др Исидора Бјелаковић, Маја Стокин, Татјана Пивнички Дринић, др Љиљана Ћук и мр Рендал Мејџор; коректорске др Исидора Бјелаковић, Маја Стокин, Татјана Пивнички Дринић и Ката Мирић; послове техничког уредника Вукица Туцаков; преводе резимеа на енглески др Бојана Радић Бојанић, на руски др Дојчил Војводић и проф. др Алина Маслова. Компјутерски слог за све зборнике припремао је Владимир Ватић, а штампу штампарија „Сајнос" Нови Сад. Зборници су штампани у тиражу од 500 примерака.

ЕДИЦИЈА „ПРВА КЊИГА"

Уредништво је радило у саставу: Ласло Блашковић, др Владислава Гордић Петковић (главни уредник), Ђорђе Деспић, Ненад Милошевић и Иван Радосављевић.

Објављене су следеће књиге:

– Коло за 2012. годину: 259. Предраг Бојић, *Свезиво*, песме, 70 стр.; 260. Ирена Јаворски, *Деконструкција политике неутралности*, проза, 218 стр.; 261. Борислав Станић, *Рупе*, песме, 52 стр.

– Коло за 2013. годину: 262. Горан Томић, *Незванично мртав*, песме, 60 стр.; 263. Жарко Алексић, *Кућни биоскоп*, 66 стр.

– Коло за 2014. годину: 264. Барбара Новаковић, *Зов океана*, приче, 60 стр.; 265. Марија Павловић, *Хорор приче свакодневице*, 136 стр.

– Коло за 2015. годину: 266. Катарина Ковчин, *Крпене лутке*, 216 стр.; 267. Филип Роговић (234 стране).

Ликовну опрему за цело коло осмислио је Иван Француски, коректорске послове обавила је Јулка Ђукић, а техничко уређивање Вукица Туцаков, припрему за штампу „Графит" Нови Сад, а штампу штампарија „Сајнос" из Новог Сада. Тираж Едиције је 300 нумерисаних примерака.

ЕДИЦИЈА „СТУДИЈЕ О СРБИМА"

2012.

Уређивачки одбор Едиције „Студије о Србима" у 2012. години радио је у саставу: др Мирослав Егерић, Милош Јевтић, академик Предраг Пипер, заменик главног уредника, др Слободан Г. Марковић, академик Милорад Радовановић, главни уредник, и др Јелка Рађеп. Едицију заједнички објављују Матица српска из Новог Сада, Завод за уџбенике из Београда и Вукова задужбина из Београда. Више рукописа се налази у различитим фазама: рукопис Е. Петровича (очекује се мишљење о књизи), од књиге М. Квапила се одустало, књига А. Собољева на превођењу. Предложени су и нови аутори: Н. Јорга и Вл. Богишић. Рад на књизи јапанских слависта је у току. Проф. др Љиљана Суботић преводи и приређује за штампу рукопис докторске дисертације финског слависте Јуханија Нуорлуота (сада ред. професора Универзитета у Упсали, у Шведској) *Језик Јована Стејића*, одбрањене у Хелсинкију 1988. на енглеском (члан комисије је био акад. Павле Ивић).

2013.

Уређивачки одбор Едиције „Студије о Србима" у 2013. години радио је у саставу: др Мирослав Егерић, Милош Јевтић, академик Предраг Пипер, заменик главног

уредника, др Слободан Г. Марковић, академик Милорад Радовановић, главни уредник, и академик Нада Милошевић Ђорђевић. Више рукописа се налази у различитим фазама: рукопис Е. Петровича (очекује се мишљење о књизи), књига Ј. Вјежбицког је у разматрању, књига А. Собољева на превођењу (преводи Софија Милорадовић). Рад на књизи јапанских слависта је у току. Проф. др Љиљана Суботић је превела и приредила за штампу рукопис докторске дисертације финског слависте Јуханија Нуорлуота (сада ред. професора Универзитета у Упсали, у Шведској) *Језик Јована Стејића*, одбрањене у Хелсинкију 1988. на енглеском (члан комисије је био акад. Павле Ивић).

2014.

Више рукописа се налази у различитим фазама: рукопис Е. Петровича (очекује се рецензија), књига Ј. Вјежбицког је у разматрању, књига А. Собољева на превођењу (преводи Софија Милорадовић). Рад на књизи јапанских слависта је у току – *Јапански слависти о српским темама: Зборник радова*, приређивачи књиге проф. др Мотоки Номаћи (Универзитет Хокаидо, Сапоро, Јапан) и доц. др Миливој Алановић (уз ангажовање преводилаца из Београда). Одустало се од књиге финског слависте Јуханија Нуорлуота (сада ред. професора Универзитета у Упсали, у Шведској) *Језик Јована Стејића*, на ауторов захтев.

2015.

Рукопис зборника радова под насловом *Serbica Iaponica. Допринос јапанских слависта српској филологији*, 23,86 а. т., завршен је и предат Матици српској. У зборнику су представљени јапански аутори и њихови славистички, односно србистички доприноси из области науке о језику, науке о књижевности и науке о фолклору. Приређивачи књиге су проф. др Мотоки Номаћи (Универзитет Хокаидо, Сапоро, Јапан) и проф. др Миливој Алановић (уз ангажовање преводилаца). Садржај:

Предговор

I. ЈЕЗИК

Кеико Митани

Синтаксичке одлике словенских средњовековних законика – прилог компаративној синтакси словенских језика

Кеико Митани

Дубровник и свет средњовековног Балкана: историјске и литерарне чињенице у вези са куповином Стона

Широ Хатори

О прозодемама у српскохрватском језику

Такао Камијама

Српскохрватски акценат – увод у генеративну фонологију српскохрватских именица

Јуми Накаћима

О перцепцији српскохрватских акцената на основу јапанског језичког осећања

Мотоки Номаћи

Посесивни перфекат у српском језику (с освртом на друге словенске језике)

II. КЊИЖЕВНОСТ

Шигео Курихара

Структура приповедака и дух приповедача – једна особеност Андрићеве књижевности

Ајако Оку

Између поезије и прозе: О *Мансарди* Данила Киша

Кајоко Јамасаки

Српска авангарда и јапанска поезија

Кајоко Јамасаки
Компаративни опис јапанских и српских авангардних часописа
III. ФОЛКЛОР
Шигео Курихара
Српска народна песма *Хасанагиница*
Шигео Курихара
Увод у истраживање словенских народних епских песама
Шигео Курихара
Ослободитељи од змајева и змајевити јунаци – компаративно истраживање руских и јужнословенских народних јуначких епских песама
IV. ЕСЕЈИ
Казуо Танака
Културне везе Јапана и Југославије
Мицујоши Нумано
Приказ трију романа Данила Киша преведених на јапански језик
Хироши Јамасаки
Узлет у космос (уз превод на јапански Његошеве *Луче микрокозма*)
Поговор

БИБЛИОТЕКА „ЗМАЈЕВА НАГРАДА"

Током 2012. године урађен је највећи део посла на изради зборника о Драгану Јовановићу Данилову, добитнику Змајеве награде за 2005. годину. Обављени су договори о изради зборника о Братиславу Р. Милановићу, добитнику за 2006, Ивану Негришорцу, добитнику за 2007, Небојши Деветаку, добитнику за 2008, и Слободану Зубановићу, добитнику за 2009. Текстови нису наручивани док се не објави зборник о Данилову. Уредници Едиције су др Славко Гордић и Иван Негришорац.

Током 2013. закључен је зборник о поезији Драгана Јовановића Данилова, Уредници Едиције су др Ђорђе Деспић и Иван Негришорац.

У 2014. години предат је у штампу зборник посвећен „Драгану Јовановићу Данилову", а припрема се зборник радова *Поезија Небојше Девета̄ка*. Сваки од ових зборника садржаће песниково саопштење са доделе Змајеве награде, критички коментар једног члана Жирија, десетак нових критичких текстова, аутобиографску и аутопоетичку песникову исповест, као и библиографски прилог. Уредници Едиције су Иван Негришорац и доц. др Ђорђе Деспић.

Из штампе је 2015. изашао зборник *Поезија Драга̄на Јовановића Данилова*. Зборник садржи песниково саопштење са доделе Змајеве награде, критички коментар једног члана Жирија (Милосава Пешића), десетак нових критичких текстова, аутобиографску и аутопоетичку песникову исповест, и библиографски прилог. Уредници Едиције су Иван Негришорац и доц. др Ђорђе Деспић.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Публиковане су следеће књиге:

2013.

1. Академик Предраг Пипер, академик Иван Клајн, *Норма̄тивна гра̄ма̄тика српско̄ језика* (581 стр.; тираж 1000). Рецензенти проф. др Јасмина Грковић-Мејџор и академик Милорад Радовановић. Књига је резултат пројекта који је финансирало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије а штампање је омогућило Министарство културе и информисања Републике Србије. Књига је представљена 11. децембра у Свечаној сали Матице српске. На промоцији су говорили: проф. др Рајна Драгићевић, академик Милорад Радовановић и аутори.

2. *Правопис српскога језика*, треће издање; прво измењено и допуњено издање (из 2010) у тиражу од 5000 примерака распродато је. Друго издање (из 2011) такође у тиражу од 5000 распродато је. Једина измена у односу на претходно издање из 2011. године, не рачунајући исправке понеке ретке словне или техничке грешке, јесте раздвајање ћириличних азбучних од латиничних абецедних таблица у поглављу о писму (стр. 18 и 19). Поступак представља симболички чин, мотивисан статусним разликама ових двају писама: ћирилице као службеног и традиционалног српског писма и латинице, из доба српскохрватског језика, као цивилизацијске и комуникативне потребе. Ово издање припремио је главни редактор Мато Пижурица.

3. У Едицији „Језичка баштина" изашле су три књиге као резултат рада на пројекту. Писци предстандардног периода српског књижевног језика и њихова дела (издавање транскрибованих дела писаца тог периода уз стручни коментар и речник).

а. *Кључић у моје земљеописаније* Павла Соларића (1804), (прир.) Исидора Бјелаковић (187 стр., тираж: 300);

б. *Краћка всемирна историја* Георгија Магарашевића (1831), (прир.) Јелена Ајџановић и Исидора Бјелаковић (347 стр., тираж: 300);

в. *Спомени из мојега дневника* Ј. Хаџића, (прир.) Љ. Суботић (тираж: 200).

Рецензенти све три книге су били проф. др Марија Клеут, емеритус, и проф. др Мато Пижурица, а уредник др Мато Пижурица. Припрему књига је радио „Графит" а штампу штампарија „Сајнос" из Новог Сада. Прва и друга књига су штампане у 300 примерака а трећа (Ј. Хаџић) у 400 примерака. Штампање ових књига је омогућило Министарство културе и информисања Републике Србије.

4. *Буњевци и етнодијалектолошка истраживања 2009*. Зборник радова који су сачинили Жарко Бошњаковић и Биљана Сикимић (303 стр., тираж: 300). Књигу су рецензирали проф. др Драгољуб Петровић и проф. др Мато Пижурица. Припрему је радио Давор Палчић а штампала је штампарија „Кримел", Будисава. Књигу су објавили Национални савет буњевачке националне мањине из Суботице и Матица српска. Средства је обезбедио Национални савет буњевачке националне мањине од Министарства образовања, науке и технолошког развоја Србије. Књига је представљена на Београдском сајму књига (24. октобра), говорили су: проф. др Жарко Бошњаковић, др Биљана Сикимић и др Иван Књижар.

5. У Едицији „Библиотека усмене књижевности" коју Матица објављује заједно са Институтом за књижевност и уметност из Београда објављена је шеснаеста књига: Бојан Ђорђевић, *Народне пословице у делима дубровачких књижевника* (184 стр., тираж: 300). Књигу су рецензирали др Миодраг Матицки и проф. др Бошко Сувајџић, а др Миодраг Матицки је уредник. Припрему и штампу урадила је штампарија „Чигоја" из Београда.

6. У оквиру Едиције „Летопис културног живота (1791–1944)", у оквиру заједничке Едиције Матице српске и Института за књижевност и уметност „Историја српске књижевне периодике", објављена је шеста књига по реду: Марија Циндори, *Летопис културног живота 1912–1915*. (814 стр., тираж: 300). Књигу су рецензирали Марија Јованцаи и др Бојан Ђорђевић а уредници су др Весна Матовић и проф. др Драган Станић. Припрему и штампу урадила је штампарија „Чигоја" из Београда.

2014.

7. *Правопис српскога језика* (Мато Пижурица)
(Треће доштампано издање)

8. *Правопис српскога језика* (Мато Пижурица)
(ијекавско измијењено и допуњено издање)

9. *Нормативна граматика српског језика* (академик Предраг Пипер, академик Иван Клајн) (друго измењено и допуњено издање)

10. *Милош Црњански: поезија и коментари* (зборник радова са скупа) (551 стр., тираж: 600). Ово је заједничко издање Института за књижевност и уметност из Бео-

града, Филолошког факултета Универзитета у Београду и Матице српске. Рецензенти зборника су др Милан Радуловић, др Драган Станић и др Ранко Поповић. Штампање овог зборника финансијски су помогли Задужбина Богдана Кишдобранског, предузеће „Grujić i Грујић", као и Невенка и Бранислав Зубанов.

Књигу је штампала штампарија „Сајнос", ликовно-графичка опрема Драган Адировић, лектор и коректор Недељка Перишић, технички уредник Вукица Туцаков.

11. У оквиру заједничке Едиције Матице српске и Института за књижевност и уметност „Историја српске књижевне периодике" објављена је шеста књига Жарка Рошуља *Час опис часописа VI* (375 стр., тираж: 300). Књигу су рецензирали др Миодраг Матицки и проф. др Драгана Вукићевић а уредници су др Весна Матовић и др Миодраг Матицки. Припрему за штампу је урадила Слађана Новаковић, „S&N book", Сремска Каменица, а штампу штампарија „Сајнос", Нови Сад.

12. Викентије Ракић, *Изабрана дела* (Сава Дамјанов и Радослав Ераковић) (241 стр., тираж: 500).

Књига је резултат рада на пројекту Матице српске „Религиозни епови српских предромантичара". Рецензенти књиге су проф. др Марија Клеут и проф. др Горан Максимовић. Техничке послове око овог издања обавила је Вукица Туцаков, компјутерски слог Слађана Новаковић а штампала је штампарија „Сајнос", Нови Сад.

13. *Обредна пракса – речима о храни* (приредила Софија Милорадовић). Ова књига је резултат рада на научном пројекту Матице српске „Култура исхране у Војводини кроз обредну праксу. Лингвистички и етнолошки аспекти". Рецензенти књиге су проф. др Мато Пижурица и проф. др Бранко Ћупурдија. Лекторске послове обавила је Софија Милорадовић, технички уредник Вукица Туцаков, компјутерски слог Владимир Ватић „Графит", Нови Сад, штампала је штампарија „Сајнос", Нови Сад. Књига је штампана у тиражу од 300 примерака. Штампање књиге финансирао је Град Нови Сад, Градска управа за културу.

14. Живан Милисавац, *Дуга ноћ југословенска* (174 стр., тираж: 500). Књигу су рецензирали проф. др Славко Гордић и др Марко Недић. Лекторске и коректорске послове као и израду именског регистра обавила је Вера Василић. Технички уредник Вукица Туцаков, компјутерски слог Владимир Ватић „Графит", Нови Сад, штампала је штампарија „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге финансирало је Министарство културе и информисања Републике Србије.

15. Јован Н. Ивановић, *Теодор Павловић – студија и хрестоматија* (519 стр., тираж: 500) Рецензенти књиге су проф. др Душан Иванић и проф. др Горан Максимовић. Технички је уредила Вукица Туцаков, компјутерски слог Владимир Ватић „Графит", Нови Сад, штампала је штампарија „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге финансирао је Град Нови Сад, Градска управа за културу.

2015.

16. *Правопис српског језика* (Мато Пижурица)

(Треће доштампано издање)

17. *Нормативна граматика српског језика*, ијекавско издање (академик Предраг Пипер, академик Иван Клајн)

18. У оквиру заједничке Едиције Матице српске и Института за књижевност и уметност „Историја српске књижевне периодике" у штампи су следећи рукописи: Марта Фрајнд, *Огледи о српској позоришној периодици 1871–1941.* (рецензенти проф. др Душан Иванић и др Зоран Т. Јовановић); Слободанка Пековић, *Часопис по мери просвећеног „женскиња"* (рецензенти др Станиша Тутњевић и др Весна Матовић). Штампање књига финансира Град Нови Сад, Градска управа за културу.

19. Константин Маринковић, *Плач Рахили* (Сава Дамјанов и Радослав Ераковић) као резултат рада на научноистраживачком пројекту „Религиозни еп српских предромантичара" (рецензенти др Горан Максимовић и др Зорица Хаџић) (138 стр.,

тираж: 500) Техничке послове око овог издања обавила је Вукица Туцаков, компјутерски слог Владимир Ватић „Графит”, а штампала је штампарија „Сајнос”, Нови Сад. Штампање ове књиге финансирало је Министарство културе и информисања Републике Србије.

20. *Усмена традиција Банатске војне границе* (зборник радова са научног скупа) (170 стр., тираж: 500). Зборник је уредио др Миодраг Матицки, рецензенти проф. др Бошко Сувајџић и проф. др Бранко Ћупурдија. Лекторске и коректорске послове обавила је др Љиљана Ћук, технички је уредила Вукица Туцаков, компјутерски слог Слађана Новаковић „S&N book”, Сремска Каменица, а штампала је штампарија „Сајнос”, Нови Сад. Штампање књиге финансирао је Покрајински секретријат за културу и јавно информисање.

– *Рецепција књижевног дела Милорада Павића у свету.* Зборник радова под наведеним насловом, који приређује Иван Негришорац, углавном је завршен и биће предат у штампу 2016. године. Детаљно је приказана рецепција у Француској, Немачкој, Енглеској, САД, Италији, Шпанији, Португалији, Јужној Америци, Мађарској, Русији, Украјини, Пољској, Словенији, Израелу, Кини, Кореји, Јапану. Осим објављених текстова набављени су и текстови о рецепцији у Скандинавији и Румунији, а одустало се од даљих покушаја да се прошири круг описаних података и земаља у којима се рецепција изучавала. Ови описи не само што јасно показују размере интересовања за Павићево дело него и врсте читања којима је то дело било подвргавано, као и успоне и падове у самој рецепцији.

Уредник свих издања ове едиције је др Марко Недић, секретар Одељења за књижевност и језик.

Лексикографско одељење

На основу резултата постигнутих у научноистраживачком раду на пројектима Лексикографског одељења објављене су следеће књиге:

2013.

- *Српска енциклопедија*, том 2, В–Вшетечка, Нови Сад, Београд, Матица српска, Српска академија наука и уметности и Завод за издавање уџбеника, 2013.
- Добрило Аранитовић, *Библиографија часописа Мисао 1919–1937*, Нови Сад, Београд, Матица српска, Службени гласник, 2012.

2014.

- *Српски биографски речник*, том 6, Нови Сад, 2014.
- *Грађа за Лексикон писаца Југославије*, том 6, слово П, Нови Сад, 2014.

2015.

- Урош Дојчиновић, *Библиографија српске гитаристичке литературе*, Нови Сад, 2015.

Одељење за друштвене науке

ЗБОРНИЦИ

Зборник Матице српске за друштвене науке. У 2012. години Уредништво је радило у саставу које је изабрано 2008. за период 2009–2012. Чинили су га главни и одговорни уредник др Часлав Оцић и чланови: др Милован Митровић, др Милош Марјановић, др Рајко Буквић, др Јована Милутиновић, др Драго Његован, др Гордана Благојевић, др Бранислав Ђурђев и др Душан Николић, и три инострана члана:

др Бошко Бојовић, др Питер Радан и др Масајуки Ивата. На седници Управног одбора МС, која је одржана 17. децембра 2012. а на предлог Уредништва часописа и Одбора Одељења за друштвене науке, изабрано је ново Уредништво часописа за период 2013–2016. у следећем саставу: главни и одговорни уредник академик Часлав Оцић, и чланови: др Рајко Буквић, др Бранислав Ђурђев, др Милош Марјановић, др Милован Митровић, др Драго Његован, др Милан Брдар, др Ђорђе Игњатовић и др Срђан Шљукић, као и три инострана члана: др Бошко Бојовић из Француске, др Масајуки Ивата, инострани члан САНУ из Јапана, др Питер Радан из Аустралије, и др Панајотис Харитос из Грчке. Ново Уредништво конституисано је на Првој седници, 8. фебруара 2013. На седници Уредништва 16. марта 2015. за заменика главног и одговорног уредника изабран је др Рајко Буквић, а за секретара Уредништва Владимир М. Николић, стручни сарадник Одељења.

Правник, инострани члан САНУ и инострани члан *ЗМСДН* из Грчке др Панајотис Харитос преминуо је 18. јула 2014, у 68. години живота.

Уредништво је у четворогодишњем периоду (2012–2015) одржало девет редовних и пет електронских седница. Редовне седнице одржане су у просторијама Матице српске: 14. јуна, 17. септембра и 26. новембра 2012; 8. фебруара и 16. октобра 2013; 7. маја и 20. новембра 2014; 16. марта и 20. новембра 2015. Такође је одржано и седам електронских седница: 15. децембра 2012; 8. јула и 15. новембра 2013; 17. јула и 25. децембра 2014; 17. јула и 16. септембра 2015.

Главне одлуке у четворогодишњем периоду 2012–2015:

1) Предложени су нови чланови Уредништва часописа за период 2013–2016: од досадашњих чланова предлажу се главни и одговорни уредник др Часлав Оцић, др Милован Митровић, др Бранислав Ђурђев, др Милош Марјановић, др Рајко Буквић, др Драго Његован, др Питер Радан, др Масајуки Ивата, др Бошко Бојовић и др Панајотис Харитос, а као нови предлажу се др Милан Брдар (филозоф, Институт друштвених наука, Београд), др Ђорђе Игњатовић (правник, редовни професор Правног факултета, Београд) и др Срђан Шљукић (редовни професор Филозофског факултета, Нови Сад).

2) Отпочело се са дигитализацијом *ЗМСДН* од првог броја (од 1950. године). Скениране су све свеске у ЈПЕГ облику. Остаје да се часопис дигитализује у ворд или ПДФ формату.

3) Потписан је Уговор с Народном библиотеком Србије о ISSN-L (International Standard Serial Numbers), чиме је званично потврђено да часопис излази у дигиталној форми.

4) Управном одбору МС упућен је предлог за покретање новог часописа (ЧАСОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА ДРУШТВЕНЕ И ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ) на енглеском језику у којем ће се објављивати најбољи радови из свих Матичиних часописа из области друштвених и хуманистичких наука. Скраћена верзија предлога – Профил часописа: Часопис ће објављивати научне чланке и расправе, прегледне чланке, осврте, приказе, хронике, белешке, библиографије, итд., изворно објављене у периодичним публикацијама Матице српске (с изузетком *Летописа* и *Зборника за природне науке*). Чланци и расправе односили би се на филозофске, социолошке, економске, правне, демографске, антрополошке, етнолошке, етнополитичке, геоекономске, политиколошке, комуниколошке, историографске, културноисторијске, лингвистичке, историјско и теоријскоуметничке, археолошке, еколошке, просторнопланерске, туризмолошке и друге сродне теме из области друштвених и хуманистичких наука; Сарадници: Аутори који објављују у поменутим Матичиним публикацијама; Учесталост и обим излажења: У првој фази два пута годишње; касније: четири пута годишње. Вид излажења: У првој фази дигитални (електронски); касније дигитални и штампани; Уредништво – ужи састав: главни и одговорни уредник и три оперативна члана плус стручни сарадник из Матице српске; шири састав: глав-

ни и одговорни уредник новог часописа плус (ex officio) сви главни и одговорни уредници периодичних публикација МС (с изузетком *Летописа* и *Зборника за природне науке*); Савет часописа: Ако се донесе одлука да часопис има и Савет; Главни и одговорни уредник: Часлав Оцић; Уређивачка политика: Савет и Уредништво часописа водиће активну уређивачку политику: радови ће бити бирани из базе већ објављених наслова у Матичиним зборницима из области друштвених и хуманистичких наука; Језик: енглески; Предложени наслови часописа: MATRIX SERBICA; MS; LYNKEUS; СИНАКСА/ΣΎΝΑΞΙΣ/SYNAXIS; Издавач: Матица српска (касније: с Бањалуком и Подгорицом). Издавач је истовремено и оснивач.

5) Пооштрени су услови за објављивање радова а у новом мандату водила се активнија уређивачка политика.

6) Појавио се проблем у сарадњи са Центром за евалуацију у образовању и науци (ЦЕОН). Матица српска, Матичина научна одељења и редакције 12 часописа које Матица српска објављује (али и Редакције часописа ван Матице српске), почетком марта 2015. године путем електронске поште, од Центра за евалуацију у образовању и науци (ЦЕОН), примили су обавештење да поменути Центар више није у могућности да индексира Матичине часописе у својој бази *Српски цитатни индекс* (СЦИ), као ни у пратећој бази *Библиометријски извештај о часописима* (БИЧ). Матица српска упутила је Министарству просвете, науке и технолошког развоја писмо у којем моли за обавештење о томе због чега је финансирање прекинуто. Подразумевало се да Министарство као оснивач на дугорочној основи финансира индексирање у поменутим базама: то је случај у свим бившим југословенским републикама и другим европским земљама, а пре свега са чланицама Европске уније. Матица је такође упозорила постављајући питање да ли Центар за евалуацију има право да ускрати јавну доступност података за период до 2014, будући да су ови подаци јавно добро, које је Министарство финансирало у интересу научног и општег напретка.

7) Акт о уређивању часописа обавезује да се формира Савет часописа који ће Уредништво *Зборника* предложити заједно са новим Уредништвом *ЗМСДН* а нови Одбор Одељења верификовати на првој седници након Изборне скупштине 2016. године за период 2017–2020.

8) Одржати промоцију часописа у Београду.

9) Руско часопис *Национальные приоритеты России* из Омска понудио је сарадњу. За контакт и сарадњу именован је заменик главног и одговорног уредника др Рајко Буквић, који је и доставио преписку с Редакцијом поменутог часописа.

10) Отворено је питање уређивачке политике, односно броја аутора по једном раду. Проблем је привремено решен тиме што се од коаутора једног рада захтева писмено образложење о доприносу сваког од аутора рада. У вези са обимом рада, треба направити изузетке за поједине квалитетне радове који имају веће обиме. Извршиће се корекција Упутства ауторима и јасно нагласити поједина правила као што су број аутора, обим рукописа и дати структуру писања резимеа.

11) Констатовано је да се Архива *Зборника МС за друштвене науке* правилно и детаљно води те да постоји сваки документ о рукопису који је пристигао у Одељење.

12) Члановима Уредништва упућен је апел да у часопису објављују квалитетне радове те да буду активнији и у наручивању актуелних и квалитетних радова.

13) Главни уредник контактирао је др Костаса Дузинаса с предлогом да постане члан Редакције *ЗМСДН* из Грчке и Енглеске (господин Костас Дузинас је професор права и декан Факултета за уметност и хуманистичке науке Колеџа Биркбек на Лондонском универзитету).

14) Прослеђени су подаци SCOPUS-у (база апстраката и цитата из научних и академских часописа).

15) Настојати да се часопис укључи у систем EBSCO базе података.

16) Решити проблем пласирања и продаје часописа, те повећати број претплатника.

17) Од 149. броја (4/2014) у часопис је уведена наруџбеница – позив на претплату.

У четворогодишњем периоду 2012–2015. у Редакцију часописа пристигло је укупно 248 радова. Од тога 2012. године 57 радова, 2013. године 28, 2014. године 78 и 2015. године 85.

У четворогодишњем периоду 2012–2015, изашло је укупно 16 свезака *Зборника*. Укупан број страница у 16 свезака износи 3301 или 206,3 штампарска табака.

У четворогодишњем периоду, у 16 свезака објављено је укупно 150 оригиналних и 35 прегледних научних радова, један коментар, једно претходно саопштење, једна научна хроника, један оглед, 20 осврта, 32 приказа и четири некролога.

Највећи број радова у свесци 139 чине радови у тематском блоку „Идентитет и мултикултуралност: Србија и окружење на почетку Трећег миленијума" који је уредила др Гордана Благојевић, члан Уредништва. Број 148 садржи радове са међународног научног скупа у спомен на академика Бету Берића „Људски ресурси и регионални развој". Уредник овог тематског броја је др Бранислав Ђурђев, члан Уредништва. Свеска је објављена на енглеском језику са резимеима на српском, хрватском, бугарском и румунском језику.

Највећи број радова је са једним аутором и има их 124 (64,58%), коауторских радова са два аутора има 51 (26,56%), са три аутора 16 (8,34%) и са четири аутора један рад (0,52%). Подацима о броју аутора нису поткрепљени с ауторима осврта, приказа и некролога.

Највећи број аутора и коаутора радова је из Србије (234 = 87,31%). Затим следе аутори из Русије (9 = 3,36%), Босне и Херцеговине (8 = 2,99%), Хрватске (6 = 2,25%), Румуније (4= 1,49%), Црне Горе (3 = 1,12%), Немачке (1 = 0,37%), Француске (1 = 0,37%), Бугарске (1 = 0,37%) и са Кипра (1 = 0,37%). Нису урачунати аутори осврта, приказа и некролога.

Зборник Матице српске за историју. У 2012. години Уредништво је радило у саставу које је изабрано у четворогодишњем мандату 2008. године за период 2009–2012. Чинили су га: главни и одговорни уредник академик Милош Благојевић, академик Василије Ђ. Крестић, др Ана Столић, др Биљана Шумуновић Бешлин и Жарко Димић. Академик Милош Благојевић преминуо је јуна 2012.

На седници Управног одбора Матице српске (17. децембар 2012), а на предлог Одбора Одељења за друштвене науке, изабрано је ново Уредништво часописа за период 2013–2016. у следећем саставу: главни и одговорни уредник др Војин Дабић, др Ђорђе Бубало, др Петар В. Крестић, др Ненад Лемајић, др Мира Радојевић, др Александар Фотић, др Биљана Шимуновић Бешлин и инострани члан др Андреј Леонидович Шемјакин.

У четворогодишњем периоду 2012–2015. одржано је осам седница Уредништва – шест редовних: 7. фебруара, 16. јула и 12. децембра 2013; 17. јула и 24. децембра 2014; и 23. децембра 2015, и две електронске: 26. децембра 2013. и 22. октобра 2015.

1) На првој седници Уредништва у 2013. конституисано је ново Уредништво *ЗМСИ* које чине главни одговорни уредник др Војин Дабић, и чланови: др Ђорђе Бубало, др Петар В. Крестић, др Мира Радојевић, др Ненад Лемајић, др Александар Фотић, др Биљана Шимуновић Бешлин и инострани члан из Русије др Андреј Леонидович Шемјакин,

2) Свеске 85 и 86 (1–2/2012) које су касниле уредило је ново Уредништво.

3) Пооштрени су услови објављивања радова а у новом мандату водила се активнија уређивачка политика.

4) Постигнут је континуитет излажења часописа и квалитет је подигнут на виши ниво.

5) Чланови Редакције, према својим периодима, на основу прочитаног рукописа, на седницама Уредништва одређују два рецензента за рукописе.

6) Појавио се проблем у сарадњи са Центром за евалуацију у образовању и науци (ЦЕОН). Матица српска, Матичина научна одељења и редакције 12 часописа које Матица српска објављује (али и Редакције часописа ван Матице српске), почетком марта 2015. године путем електронске поште, од Центра за евалуацију у образовању и науци (ЦЕОН), примили су обавештење да поменути Центар више није у могућности да индексира Матичине часописе у својој бази *Српски цитатни индекс* (СЦИ), као ни у пратећој бази *Библиометријски извештај о часописима* (БИЧ). Матица српска упутила је Министарству просвете, науке и технолошког развоја писмо у којем моли за обавештење о томе због чега је финансирање прекинуто. Подразумевало се да Министарство као оснивач на дугорочној основи финансира индексирање у поменутим базама: то је случај у свим бившим југословенским републикама и другим европским земљама, а пре свега са чланицама Европске уније. Матица је такође упозорила постављајући питање да ли Центар за евалуацију има право да ускрати јавну доступност података за период до 2014, будући да су ови подаци јавно добро, које је Министарство финансирало у интересу научног и општег напретка.

7) Констатовано је да недостају радови из најранијих епоха.

8) Одржати ниво квалитета радова.

9) Усмено и писмено контактирати научне раднике на универзитетима и институтима да сарађују са часописом.

10) Настојати да свака епоха има заступљен рад.

11) Допунити и кориговати Упутство за ауторе радова.

12) Инсистирати на придржавању аутора Упутству за писање радова.

13) Поштовати Акт о уређивању научних часописа.

У периоду 2012–2015. године изашло је осам свезака часописа, бројеви 85–92.

Укупно је објављено 1113 страница или 69,6 штампарских табака.

У четворогодишњем периоду (2012–2015) у рубрици Чланци и расправе објављено је 34 оригинална научна рада, 11 радова у рубрици Грађа, два у рубрици Историографија, три у рубрици Осврти, 30 у рубрици Прикази и белешке и три некролога.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

У оквиру Одељења за друштвене науке из штампе су изашле књиге:

2012.

Слободан Ћурчић, Млађен Јовановић, Тивадар Гаудењи, Александар Ивић
АТЛАС НАСЕЉА ВОЈВОДИНЕ I: СРЕМ

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за друштвене науке МС „Атлас насеља Војводине” којим руководи проф. др Слободан Ћурчић и који спада у ред капиталних пројеката Матице српске. Књига, на 718 страна у колору, доноси податке о насељима азбучно сложеним. Насеља су представљена картама различитог временског периода, тако да се развој насеља може пратити кроз историју. Демографски подаци су дати на основу пописа становништва од 1787. до 2002. године. Свако место представљено је и текстом који садржи историјски преглед од настанка места до данас, а обогаћен је и живописним детаљима из живота насеља Срема. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Рецензенти: др Мирко Грчић, др Бранко Бешлин и др Драгољуб Секуловић. Стручни сарадник Одељења: Владимир Николић. Обрада карата: др Млађен Јовановић, Љубомир Станковић и Срђан Докмановић. Лектор и коректор: Мирјана Зрнић. Регистар: Владимир Николић.

Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог и корице: Мирјана Исаков. Штампа: „Сајнос”, Нови Сад. Штампање књиге финансирали су: Влада АП Војводине (Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој) и Град Нови Сад (Градска управа за културу). Број страна: 718. Тираж: 1000.

2013.

Љубомирка Кркљуш
СРЕДИШНИ ОРГАНИ ВЛАСТИ У СРПСКОЈ ВОЈВОДОВИНИ 1848–1849.

Књига је резултат рада на пројекту „Српски национални покрет у Аустријској царевини 1790–1861”. Оригиналан је и важан научни допринос проучавању српског револуционарног покрета 1848/49. Поред обимне литературе, заснована је великим делом на архивским истраживањима, односно на до сада необјављеној и некоришћеној грађи различите провенијенције. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Рецензенти: проф. др Сима Аврамовић и проф. др Бранко Бешлин. Стручни сарадник Одељења: Владимир Николић. Лектор и коректор: Милена Микић Враголић. Регистар: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић. Штампа: „Будућност”, Нови Сад. Број страна: 424. Тираж: 500. Штампање књиге помогао је Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине.

Василије Ђ. Крестић
СРБИ У УГАРСКОЈ: 1790–1918.

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за друштвене науке МС „Српски национални покрет у Аустријској царевини 1790–1861”. Аутор је читаоцима представио период историје Срба у Угарској од Темишварског сабора 1790. до краја Првог светског рата и присаједињења Војводине Србији 1918. Књигом су обухваћена сва значајнија национална, политичка, верска, друштвена, државноправна и идеолошка питања. За писање ове књиге аутор је искористио огромну релевантну литературу на српском, немачком и мађарском језику, као и обиље новог, досад непознатог и некоришћеног архивског материјала из домаћих и страних архива. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Рецензенти: др Михаило Војводић и доц. др Ђорђе Ђурић. Стручни сарадник Одељења: Владимир Николић. Лектор: Јелка Јовановић. Коректор: Татјана Пивнички Дринић. Регистар: Петар В. Крестић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић. Штампа: „Сајнос”, Нови Сад. Штампање књиге помогли су: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Град Нови Сад (Градска управа за културу), Концерн „Свислион” Таково – Београд, Керамика „Јовановић” ДОО Зрењанин, ЈКП „Пут” Нови Сад. Број страна: 532. Тираж: 1500.

Радослав М. Грујић
СРПСКЕ ШКОЛЕ (1718–1739.)
ПРИЛОГ КУЛТУРНОЈ ИСТОРИЈИ СРПСКОГА НАРОДА

У сарадњи Матице српске и Радио-телевије Србије у Едицији „Рара” изашло је поновљено издање књиге академика Радослава М. Грујића *Српске школе 1718–1739*. Поред тога што је био врстан богослов и теолог, Радослав М. Грујић је српској култури дао велик допринос пре свега на пољу историографије. Централна тема ове књиге је утемељење школа и просветног система код Срба у време митрополита Мојсија Петровића и Виђентија Јовановића и довођење руских учитеља у српску средину. Грујић је цео живот посветио стварању и заштити културних добара од

највећег значаја за цркву и народ. Као одговор на историјски увод оптужнице против Срба на Велеиздајничком процесу у Загребу, Грујић је написао своје чувено дело *Апологија српског народа у Хрватској и Славонији и његових главних обележја*, а у време Другог светског рата успео је да спаси мошти најзначајнијих српских светитеља од усташког уништења. Књигу је приредио и поговор написао др Ђорђе Ђурић. Књига је објављена у поводу судске рехабилитације Радослава М. Грујића. Лектор и коректор: Мирјана Карановић; регистар: Владимир Николић; технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић, „Графит". Штампа: „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге омогућило је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Број страна: 188. Тираж: 500.

2014.

Слободан Ћурчић, Млађен Јовановић
АТЛАС НАСЕЉА ВОЈВОДИНЕ II: БАНАТ I, II

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за друштвене науке МС „Атлас насеља Војводине" који се води под руководством проф. др Слободана Ћурчића и који спада у ред капиталних пројеката Матице српске. Након прве књиге која је објављена 2012. године и у којој су обрађена насеља Срема, током 2014. године објављена је и друга књига у којој су обрађена насеља Баната. У две свеске, на 1146 страна обрађено је 188 насеља. Свако насеље представљено је текстом који садржи историјски преглед од његовог настанка до данас, а обогаћен је и живописним детаљима из живота насеља Баната. Демографски подаци дати су на основу пописа становништва од 1787. до 2002. године. Дело је картографски и графички богато илустровано историјским и савременим картама насеља. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Рецензенти: др Мирко Грчић и др Бранко Бешлин. Редактори и лектори: Мирјана Зрнић и Владимир Николић. Коректор: Владимир Николић. Регистар: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог и корице: Мирјана Исаков. Штампање књиге финансирали су: Влада АП Војводине (Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање) и Град Нови Сад (Градска управа за културу). Штампарија: „Сајнос", Нови Сад. Број страна: 604 и 546. Тираж: 1000.

Бранко Бешлин
ЕВГЕНИЈЕ САВОЈСКИ И ЊЕГОВО ДОБА

Књига је резултат рада на пројекту „Историја Карловачке митрополије од краја XVII до краја XVIII века". Принц Евгеније Савојски (1663–1736) био је једна од истакнутих личности у Европи свога доба, док је у историји Хабзбуршке монархије упамћен не само као њен највећи ратник него и као један од највећих државника. Знатно је обележио и историју Срба, и то у једном, по њих преломном времену, али се наши историчари нису њиме бавили нити је преведено ишта вредно помена. Књига *Евгеније Савојски и његово доба* није класична биографија у којој се сва пажња усмерава на појединца. Његов животопис представља везивно ткиво за казивање о епоси у којој је играо важну улогу. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Рецензенти: проф. др Војин Дабић и проф. др Золтан Ђере. Лектор и коректор: Татјана Пивнички Дринић. Регистар: Владимир Николић и Бранислав Поповић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић – „Графит", Петроварадин. Штампање књиге омогућили су Министарство културе и информисања Републике Србије, Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање и Град Нови Сад (Градска управа за културу). Штампа: „Сајнос", Нови Сад. Број страна: 656. Тираж: 500.

Група аутора
ШАЈКАШКА: ПРОСТОР–СТАНОВНИШТВО–ПРОШЛОСТ

Књига *Шајкашка* зборник је радова са Међународног научног скупа „Шајкашка – простор, становништво, прошлост" који је одржан у Матици српској 2013. године. Аутори и коаутори рукописа су: Петар Рокаи, Бранко Бешлин, Љубомирка Кркљуш, Владан Гавриловић, Стеван Славнић, Драго Његован, Агнеш Озер, Саша Кицошев, Љубица Ивановић Бибић, Бранислав С. Ђурђев, Даниела Арсеновић, Весна Марјановић, Јанко Рамач, Петер Шолтес и Золтан Ђере. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Стручни сарадник Одељења: Владимир Николић. Лектор: Татјана Пивнички Дринић. Коректура: Драган Тубић. Техничкик уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Слађана Новаковић, „S&N book", Ср. Каменица. Књига је одштампана у част јубилеја 150-годишњице пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад. Штампање зборника финансирали су Покрајинска влада (Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање) и Град Нови Сад (Градска управа за културу). Штампа: „Сајнос", Нови Сад. Број страна: 264. Тираж: 500.

2015.

Василије Ђ. Крестић
АУСТРОУГАРСКА ГРАЂА О УЈЕДИЊЕНОЈ ОМЛАДИНИ СРПСКОЈ

У оквиру пројекта Матице српске „Српски национални покрет у Аустријској царевини 1790–1918", Одељење за друштвене науке објавило је књигу академика Василија Ђ. Крестића *Аустроугарска грађа о Уједињеној омладини српској*. Књига је резултат ауторовог вишедеценијског рада на овој теми. Уједињена омладина српска настала је у време дубоке кризе у Аустрији, начете поразом у аустријско-пруском рату (1866), преокретом у аустријској политици и отварањем Источног питања. Основана са ограниченим циљем, да се, пре свега, бави књижевним и просветним питањима, Уједињена омладина српска је већ на оснивачкој скупштини али и касније свестрано деловала на оснаживању националне свести. Главни и одговорни уредник издања: проф. др Љубомирка Кркљуш. Рецензенти: проф. др Михаило Војводић, проф. др Љубомирка Кркљуш и доц. др Ђорђе Ђурић. Стручни сарадник Одељења: Владимир Николић. Преводилац са немачког језика: Љубомирка Кркљуш; са мађарског језика: Кристиан Јерић. Лектор за српски језик: Јелка Јовановић; за мађарски језик: Кристиан Јерић и немачки језик: Роберт Ковач. Коректор: Владимир Николић. Регистар: Драган Тубић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић, „Графит", Петроварадин. Штампа: „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге финансирали су Покрајински секретаријат за културу и Министарство културе и информисања Републике Србије. Број страна: 344. Тираж: 500.

Мило Бошковић
КРИМИНОЛОШКИ ЛЕКСИКОН

Криминолошки лексикон је друго измењено и допуњено издање из 1999. године, такође издање Матице српске. *Лексикон* дефинише основне појмове и настоји да објасни најважније категорије криминолошког учења, с циљем да материју из ове области учини јаснијом и практички примењивом. *Лексикон* представља сложен терминолошки опус којим су обухваћене скоро све криминолошке и сродне проблемске области. Објављен је у суиздаваштву са Правним факултетом Универзитета у Новом Саду. Рецензенти су проф. др Добривоје Радовановић и проф. др Радомир Милашиновић. Лектор: Милена Микић, коректор: Владимир Николић. Друго издање има 597 страна (прво, 398 страна) и одштампано је у тиражу од 500 примерака.

Олга Брукнер и Велика Даутова Рушевљан
РИМСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ДОБРА – ВИЛЕ РУСТИКЕ
У ЈУГОИСТОЧНОМ ДЕЛУ ПРОВИНЦИЈЕ ПАНОНИЈЕ

Књига је резултат дугогодишњег истраживачког рада два стручњака за римску археологију овог подручја и пионира у области проучавања римских пољопривредних имања. Она је уједно и анализа различитих аспеката живота на римским пољским имањима на простору југоисточне Панонија. Рецензенткиње рукописа: др Ивана Поповић (Археолошки институт Београд) и др Ирена Цвијановић (Историјски институт Београд). Лектор: Владимир Николић; преводилац на енглески језик: Оливера Кривошић; коректор текста на српском језику: Драган Тубић; коректор текста на енглеском језику: Љиљана Тубић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Број страница 185; тираж: 500 примерака. Компјутерски слог: Владимир Ватић: „Графит", Петроварадин; штампа: „Сајнос", Нови Сад. Издавање књиге помогао је Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање.

Одељење за природне науке

ЗБОРНИК

Зборник Матице српске за природне науке. У 2012. години Уредништво и Савет часописа радили су у саставу који је изабран у четворогодишњем мандату 2008. године за период 2009–2012. а на предлог Одбора Одељења за природне науке. Чинили су га: главни и одговорни уредник академик Рудолф Кастори, чланови Уредништва: др Славка Гајин, академик Васкрсија Јањић, др Видојко Јовић, дописни члан САНУ, др Дарко Капор, др Лазар Лепшановић, др Ивана Максимовић, академик Војислав Марић и др Слободан Ћурчић, и Савет Уредништва: др А. Атанасов (Бугарска), др П. Хокинг (Аустралија), др А. Родкин (Белорусија), др М. Симондс (Велика Британија), др С. Стојиљковић (САД), др Г. Шилинг (Немачка) и др Ђ. Вараљаји (Мађарска). Секретар Уредништва је др Славка Гајин.

На седници Управног одбора Матице српске (17. децембар 2012), а на предлог Одбора Одељења за природне науке, изабрани су ново Уредништво и Савет часописа за период 2013–2016. у следећем саставу: главни и одговорни уредник др Ивана Максимовић, др Славка Гајин, академик Рудолф Кастори, академик Васкрсија Јањић, др Видојко Јовић, дописни члан САНУ, др Дарко Капор, др Лазар Лепшановић, академик Војислав Марић и др Слободан Ћурчић, и Савет часописа: др А. Атанасов (Бугарска), др П. Хокинг (Аустралија), др А. Родкин (Белорусија), др К. Роубелакис Ангелакис (Грчка), др С. Стојиљковић (САД), др Г. Шилинг (Немачка), др Ђ. Вараљаји (Мађарска) и др А. Венеција (Италија). Секретар Уредништва је др Славка Гајин.

У четворогодишњем периоду 2012–2015. одржано је пет редовних седница и једна електронска седница Уредништва *ЗМСПН*. Редовне седнице одржане су 31. маја 2012; 28. маја 2013; 27. марта и 18. јуна 2014; и 18. децембра 2015. Електронска седница одржана је 22. јула 2015.

Зборник Матице српске за природне науке и у протеклом периоду задржао је и издигао квалитет радова. Радови у часопису објављују се на енглеском језику и од 2013. носи назив *Matica Srpska Journal for Natural Sciences* (пре тога *Matica srpska proceedings for natural sciences*). Часопис је у категорији М51 међу водећим домаћим научним часописима за биологију, и у категорији М51 у оквиру водећих научних часописа за биотехнологију и пољопривреду. Уврштен је у водеће научне националне часописе и налази се на интернет страници Матице српске, Српског цитатног

индекса, у бази AGRIS – FAO, EBSCO, CABI и Thomson Reuters Master Journal List. Побољшана је видљивост часописа преко интернета.

У четворогодишњем периоду 2012–2015. објављено је осам свезака *Зборника* на 1222 стране или 76,4 штампарска табака. Укупно је пристигло 119 рукописа од чега је одбијено девет, повучена су три а објављено је 107 радова. Радови саопштени на Међународном научном скупу „Микологија, микотоксикологија и микозе" који је у Матици српској одржан 17–19. априла 2013. објављени су у свесци 124 (укупно 42). У осам свезака укупно је учествовало 478 аутора и коаутора из земље и иностранства (Италија, Мађарска, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија, Бугарска, Румунија, Русија, Белорусија, Холандија, Турска).

Лектор свезака 122 и 123 била је Станка Матејашев, коректор Вера Василић; свеску 124 лекторисале су Миљана Тасић, Марија Поповић и Бојана Филипчев а коректор енглеског текста била је Вера Василић. Од 125–129. свеске лектор и коректор радова била је Оливера Кривошић. Технички уредник Вукица Туцаков. Компјутерски прелом текста: Владимир Ватић „Графит" (свеске 122–125, 128–129) и Слађана Новаковић, „S&N book" (126–127). Штампарија: „Сајнос", Нови Сад. Тираж је 400 примерака. Публиковање *Зборника* финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

У оквиру Одељења за природне науке из штампе су изашле следеће књиге:

2012.

Јавор Рашајски
ПТИЦЕ СВЕТЕ ГОРЕ

Књига *Пӣице Свеӣе ӣоре* резултат је ауторовог вишегодишњег (2001–2007) фаунистичко-орнитолошког и биогеографског истраживања једног дела Грчке, полуострва Света гора. У монографији је сачињен попис врста птица са статусом и особеностима и УТМ картама за сваку врсту а окосницу књиге чини управо картирање читаве територије, као и попис врста у уверењу да ће служити као добра основа за заштиту, даља истраживања и упоређења. Главни и одговорни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: др Слободан Пузовић и Братислав Грубач. Стручни сарадник Одељења: Јулкица Боаров. Лектор и коректор: Вера Василић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Цртежи, фотографије и ликовно решење: Јавор Рашајски. Обрада цртежа и фотографија, припрема за штампу: Иван Калнак. Страна: 95. Тираж: 500.

Драгиша Поповић и сарадници
ПАТОЛОШКА АНАТОМИЈА И СУДСКА МЕДИЦИНА У ВОЈВОДИНИ: ПОЧЕЦИ, РАЗВОЈ И РАД

Књига је резултат рада на пројекту Одељења МС за природне науке „Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине". Монографију је припремило 25 аутора на челу са проф. др Драгишом Т. Поповићем. Ова монографија представља реалан основ за схватање положаја и значаја патолошке анатомије и судске медицине у Војводини, у свеукупној медицинској струци и науци. Главни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: проф. др Снежана Вељковић и проф. др Нада Шљапић. Лектор: Милица Бујас. Коректор: Мирјана Зрнић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Прелом: Владимир Ватић. Штампа: Управа за заједничке послове покрајинских органа – штампарија. Штампање књиге финансирао је Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију. Тираж: 500.

2013.

Група аутора
INVERTEBRATES (Invertebrata) OF THE FRUSKA GORA MOUNTAIN III
Бескичмењаци (Invertebrata) Фрушке горе III

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за природне науке МС „Фауна Фрушке горе". Уредник Едиције: проф. др Смиљка Шимић. Рецензенти: др Владимир Крпач и проф. др Јене Пургер. Књига има девет радова следећих аутора: Ласло Барши, Бригита Петров, Светозар Сантовац, Душанка Јеринић Продановић, Предраг Јакшић, Дејан Стојановић, Срећко Ћурчић, Милоје Брајковић, Саша Орловић, Зоран Галић, Александра Игњатовић Ћупина, Душан Петрић, Марија Згомба, Душан Маринковић, Александра Коњевић и Љубиша Станисављевић. У књизи су обрађене нематоде, ракови (остракоде), вилин коњици, лисне буве, дневни лептири, совице (ноктуиде), вештице (сфингиде), симулиде и мегахилидне пчеле. Књига има 182 стране. Опремљена је колор фотографијама и картама.

Тања В. Солдатовић
УТИЦАЈ СУПСТИТУЦИОНИХ РЕАКЦИЈА КОМПЛЕКСА ПЛАТИНЕ (II) СА БИОМОЛЕКУЛИМА НА ЊИХОВУ ЦИТОТОКСИЧНОСТ

Књига је резултат ауторкиног дугогодишњег рада на проучавању монофункционалних, бифункционалних и динуклеарних комплексних једињења платине (II), њихове интеракције са сумпор и азот донорским биолошки значајним молекулима и испитивању токсичних ефеката ових једињења ради потенцијалне хемиотерапијске примене. Монографија доприноси бољем разумевању унутарћелијских процеса приликом примене дејства антитуморских агенаса на бази платине као и објашњењу токсичних дејстава хемиотерапеутских лекова. Рецензенти: проф. др Каталин Месарош Сечењи и проф. др Живадин Бугарчић. Лектор: др Александра Попин. Редактор и коректор: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Прелом: Слађана Новаковић, „S&N book", Ср. Каменица. Књига је објављена донаторством ауторке. Штампарија: „Сајнос", Нови Сад. Тираж: 300.

Чедомир Раденовић, Миломир Филиповић и Милосав Бабић
МЕЂУЗАВИСНОСТ ПРОЦЕСА ЗАКАСНЕЛЕ ФЛУОРЕСЦЕНЦИЈЕ ХЛОРОФИЛА, ФОТОСИНТЕЗЕ И ОПЛЕМЕЊИВАЊА КУКУРУЗА

Књига је резултат рада на пројекту „Разјашњење процеса структурних и функционалних промена и механизама на живим ћелијским и тилакоидним влакнима" који је финансирало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Монографија даје детаљан опис примене методе мерења закаснеле флуоресценције хлорофила у селекцији генотипова кукуруза са жељеним особинама. Развојем оригиналне експерименталне технике и стварањем потребних услова омогућено је да се сложени фотосинтетски процеси у интактном листу кукуруза прате преко показатеља фотосинтетско-флуоресцентног модела у виду закаснеле флуоресценције хлорофила, што може бити од велике користи у оплемењивању кукуруза. Књига је конципирана као научна монографија и биће корисна научним радницима и полазницима последипломских студија. Објављена је у саиздаваштву са Институтом за кукуруз „Земун Поље". Главни и одговорни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: проф. др Милорад Јеремић и проф. др Миле Ивановић. Стручни сарадник Одељења: Владимир Николић. Лектори: Вера Василић и Владимир Николић. Коректор: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Слађана Новаковић „S&N book", Сремска Каменица. Штампа: „Сајнос", Нови Сад. Књига има 336 страна. Тираж: 300.

2014.

Предраг Јакшић и Ана Нахирнић
INVERTEBRATES (Invertebrata) OF THE FRUSKA GORA MOUNTAIN IV
Бескичмењаци (Invertebrata) Фрушке горе IV
Дневни лептири у стратегији очувања вредности националног парка „Фрушка гора" (Lepidoptera: Hesperioidea и Papilionoidea)

Књига је резултат рада у оквиру истраживачког пројекта „Бескичмењаци Фрушке горе". У претходне три монографије (2008, 2009, 2013) објављено је 25 научних прилога. За разлику од претходних свезака, у овој је заступљен само један прилог који се односи на групу дневних лептира Фрушке горе (Lepidoptera: Hesperioidea и Papilionoidea). Дневни лептири Фрушке горе добро су проучени: егзистира 119 врста дневних лептира, што је око 60% од врста које се срећу на територији Србије. Аутори овог прилога су проф. др Предраг Јакшић, редовни професор Департмана за биологији и екологију Универзитета у Нишу, и Ана Нахирнић. Главни и одговорни уредник: академик Рудолф Кастори. Уредник и носилац пројекта проф. др Смиљка Шимић. Рецензенти: др Стојан Бешков (Бугарска), проф. др Владимир Крпач (Македонија) и проф. др Сувад Лело (Босна и Херцеговина). Лектор: Владимир Николић. Коректор: Драган Тубић. Штампање књиге омогућио је Град Нови Сад (Градска управа за културу) и одштампана је у част јубилеја 150-годишњице пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић, „Графит", Петроварадин. Штампа: „Сајнос", Нови Сад. Број страна: 134. Тираж: 300.

Ружица Игић, Драгиња Вуков, Дубравка Милић, Божа Пал и Горан Аначков
МАКРОФИТСКА ФЛОРА И ВЕГЕТАЦИЈА ЛАБУДОВОГ ОКНА

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за природне науке МС „Ритови Војводине – јуче, данас, сутра". Према раније успостављеном редоследу, истражен је веома интересантан локалитет – Лабудово окно – који се налази у југоисточној Војводини. Локалитет се непосредно ослања на Делиблатску пешчару с једне, и реку Дунав с друге стране. Аутори монографије добили су веома сложен и осетљив задатак – да одаберу оне научне чињенице које ће на достојан начин показати значај проучавања диверзитета флоре и вегетације ритских и мочварних станишта у Војводини и изложити оне податке које ће Лабудово окно издвојити као ботанички веома интересантно. Поред тога, од времена када је дефинисан програм проучавања ритова Војводине па до данашњих дана, Лабудово окно доживело је еволуцију у смислу заштите и оно је данас Рамсарско подручје и Значајно подручје за птице (IBA). У оквир монографије укључен је и део резултата пројекта републичког Министарства „Диверзитет флоре панонског дела Србије, угроженост ширењем инвазивних корова и њихов утицај на здравље људи". Главни и одговорни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: проф. др Снежана Радуловић и проф. др Љиљана Николић. Редактор и лектор: Владимир Николић. Коректор: Владимир Николић. Регистар: аутори и Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Прелом: Слађана Новаковић, „S&N book", Ср. Каменица. Штампарија: „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге финансирала је Покрајинска влада (Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање). Књига је одштампана у част јубилеја 150-годишњице пресељења МС из Пеште у Нови Сад. Број страна: 124. Тираж: 300.

Снежана Радуловић и Мирјана Вучковић
ЕКОЛОГИЈА АКВАТИЧНИХ ФИТОЦЕНОЗА ЦАРСКЕ БАРЕ

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за природне науке МС „Ритови Војводине – јуче, данас, сутра". Специјални резерват природе Стари Бегеј – Царска бара налази се у средњем Банату, југозападно од Зрењанина, у међуречју Тисе и Бегеја. Главни и одговорни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: проф. др Љиљана Николић, проф. др Горан Аначков и проф. др Драгана Вуков. Редактор и лектор: Владимир Николић. Коректор: Владимир Николић. Регистар: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Прелом: Слађана Новаковић, „S&N book", Ср. Каменица. Штампарија: „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге финансирали су Град Нови Сад (Градска управа за културу) и Покрајинска влада (Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање). Књига је одштампана у част јубилеја 150-годишњице пресељења МС из Пеште у Нови Сад. Број страна: 166. Тираж: 300.

Владимир Стојановић, Драгослав Павић и Минучер Месарош
РИТОВИ БАЧКЕ – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ:
ИСУШИВАЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за природне науке МС „Ритови Војводине – јуче, данас, сутра". Захваљујући добро постављеном концепту и студиозној обради сваког сегмента, аутори су у студији успешно повезали све три велике целине које се односе на природне услове за формирање влажних ритских подручја у Бачкој, затим на врло интензиван и агресиван људски утицај усмерен на исушивање ритова и претварање у обрадиво земљиште и на крају, целину где се разматрају проблематика привредног коришћења преосталих влажних ритских подручја као и њихова заштита. Посебну вредност овој студији дају картографски прилози на основу којих је извршена упоредна анализа просторне заступљености ритских површина у Подунављу и Потисју у Бачкој и након извршених мелиорационих подухвата. Студија је значајан допринос научном проучавању влажних ритских подручја не само у Бачкој него на целој територији Војводине. Главни и одговорни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: проф. др Живан Богдановић и проф. др Слободан Ћурчић. Редактор и лектор: Владимир Николић. Коректор: Владимир Николић. Регистар: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Прелом: Слађана Новаковић, „S&N book", Ср. Каменица. Штампарија: „Сајнос", Нови Сад. Штампање књиге финансирао је Град Нови Сад (Градска управа за културу). Књига је одштампана у част јубилеја 150-годишњице пресељења МС из Пеште у Нови Сад. Број страна: 112. Тираж: 300.

Илија Савков
ИСТОРИЈА АПОТЕКАРСТВА НА ТЛУ ДАНАШЊЕ ВОЈВОДИНЕ

Књига је резултат рада на пројекту Одељења за природне науке МС „Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине". Књигу можемо поделити на два сегмента: Уводни – општи део, и Опширнији – специјални део. У уводном (општем) делу аутор је дао кратак општи преглед развоја апотекарства од самог почетка људске цивилизације, старих култура преко античког периода и средњег века. Значајну пажњу посветио је апотекарству у XVIII, XIX веку и почетку XX века у Аустрији и Угарској, односно Аустроугарској у чијем је саставу била територија Војводине. Даљи развој апотекарства прати се кроз период након Првог светског рата, односно период између два рата, те период током и након Другог светског

рата па све до данашњих дана. Други, опширнији (специјалан) део обухвата „Хронику војвођанских апотека”, што је суштински предмет и циљ писања ове књиге. У овом делу, аутор је дао приказ историјског развоја и хронику 281 апотеке у периоду дужем од 230 година. Тема која је обрађена у овој монографији представља неисцрпан извор за нова истраживања. У том смислу она је основ за неке нове истраживаче који ће наставити са писањем историје апотекарства у Војводини те заокружити једну значајну целину у историји медицине на тлу Војводине. Главни и одговорни уредник издања: академик Рудолф Кастори. Рецензенти: проф. др Драгиша Поповић и проф. др Јован Максимовић. Редактори и лектори: Мирјана Карановић и Владимир Николић. Коректори: Мирјана Карановић и Владимир Николић. Регистар: Владимир Николић. Технички уредник: Вукица Туцаков. Компјутерски слог: Владимир Ватић, „Графит”, Нови Сад. Штампарија: „Сајнос”, Нови Сад. Штампање књиге финансирали су: Град Нови Сад (Градска управа за културу) и Покрајинска влада (Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање). Број страна: 348. Тираж: 500.

Одељење за ликовне уметности

ЗБОРНИК

Зборник Матице српске за ликовне уметности. Уредништво је радило у следећем саставу: проф. др Александар Кадијевић, главни и одговорни уредник, чланови: др Миодраг Марковић, ванредни професор, проф. др Лидија Мереник, др Ненад Макуљевић, ванредни професор, и проф. др Кокан Грчев (Скопље, Македонија). Инострани чланови су проф. др Рудолф Клајн (Rudolf Klein), Универзитет Сент Иштван, Будимпешта, и Бисера Пенчева (Bissera Pentcheva), Универзитет Стенфорд, САД. На седници Управног одбора Матице српске која је одржана 17. децембра 2012. године именовано је ново Уредништво *Зборника Матице српске за ликовне уметности* за наредни четворогодишњи период: Александар Кадијевић, главни и одговорни уредник (Универзитет у Београду – Филозофски факултет), Кокан Грчев (Источномедитерански универзитет Фамагуста, Кипар – Одељење архитектуре), Ненад Макуљевић (Универзитет у Београду – Филозофски факултет), Миодраг Марковић (Универзитет у Београду – Филозофски факултет), Лидија Мереник (Универзитет у Београду – Филозофски факултет), Иван Стевовић (Универзитет у Београду – Филозофски факултет), Рудолф Клајн (Универзитет Сент Иштван, Будимпешта), Бисера Пенчева (Универзитет Стенфорд, САД), проф. др Драган Дамјановић (Филозофски факултет, Загреб), проф. др Срђан Марковић (Факултет уметности, Ниш), проф. др Александар Игњатовић (Архитектонски факултет, Београд).

Зборник Матице српске за ликовне уметности излази једанпут годишње.

Рецензенти текстова зборника су сви чланови Уредништва и сарадници Одељења који по својој стручности одговарају појединим садржајима текстовима. Сваки текст рецензирају два рецензента. Комплетан PDF *Зборника* налази се на сајту Матице српске.

Из штампе су изашли следећи бројеви:
2012. – Из штампе је изашла свеска *Зборника* број 40.
2013. – Из штампе је изашла свеска *Зборника* број 41.
2014. – Из штампе је изашла свеска *Зборника* број 42.
2015. – Из штампе је изашла свеска *Зборника* број 43.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

У оквиру Одељења за ликовне уметности из штампе је изашла следећа књига:

2014.

Донка Станчић и сарадници, *Уметничка топографија Новог Сада*, Матица српска.

Одељење за сценске уметности и музику

ЗБОРНИК

Зборник Матице српске за сценске уметности и музику. До 17. децембра 2012. Уредништво *Зборника Матице српске за сценске уметности и музику* је радило у саставу: проф. др Мирјана Веселиновић Хофман, др Зоран Т. Јовановић (главни и одговорни уредник), проф. др Каталин Каич, др Даница Петровић (заменик главног и одговорног уредника), проф. др Душан Рњак, академик Димитрије Стефановић, проф. др Јадвига Сопчак (Пољска) и мр Душан Михалек (Израел). На седници Управног одбора одржаној 17. децембра 2012. године именован је измењени састав Уредништва за наредни четворогодишњи период: проф. др Мирјана Веселиновић Хофман, др Зоран Т. Јовановић (главни и одговорни уредник), проф. др Каталин Каич, др Ивана Перковић, ванредни професор, др Ира Проданов, ванредни професор, проф. др Душан Рњак, др Катарина Томашевић (заменик главног и одговорног уредника), проф. др Марија Бергамо (Словенија) и проф. др Јадвига Сопчак (Пољска).

Одштампане су по две свеске *Зборника* за сваку годину:
– број 46 (13 шт. таб.) и 47 (9 шт. таб.) за 2012. годину
– број 48 (17,5 шт. таб.) и 49 (17,5 шт. таб.) за 2013. годину
– број 50 (16 шт. таб.) и 51 (13,5 шт. таб.) за 2014. годину
– број 52 (15 шт. таб.) и 53 (21 шт. таб.) за 2015. годину.

Лектуру, коректуру и регистар *Зборника* урадила је Татјана Пивнички Дринић. Преводилац резимеа на енглески језик је др Биљана Радић Бојанић. Стручни сарадник Одељења је Марта Тишма.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Као заједничко издање Матице српске и Академије уметности у Новом Саду, 2015. године је објављена књига др Богдана Ђаковића, *Богослужбени и уметнички елементи у српској црквеној хорској музици у периоду између два светска рата (1918–1941).*

Рукописно одељење

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

У оквиру Рукописног одељења из штампе су изашле следеће књиге:

2013.

Матица српска је објавила књигу *Зла времена* аутора Миленка Никитовића, чиме је Рукописно одељење, у чијем издавачком плану се налазила, обогаћено још једном посебном публикацијом.

Темишварски одбор

ЗБОРНИК

Темишварски зборник. Уредништво је радило у саставу: Стеван Бугарски, главни уредник (Р), академик Иван Алексеевич Чарота (Белорусија), др Ђорђе Ђурић, др Бранка Кулић и др Миља Радан (Р).

Припрема 8. свеске *Темишварског зборника* отпочела је још 2014. године, и тада је већ сакупљен део грађе. Аутори су из Србије и Румуније. Добијена су 4 нова сарадника. Тематика је усредсређена на савремене статистичке податке о Србима у Румунији, на историјске теме Великога рата 1914–1918, те на даље истраживање и објављивање специфичне архивске грађе. Чланови Уредништва добили су све приспеле материјале како би их прегледали. Са пристанком Уредништва радови су, уз неке примедбе, прихваћени. Радове су рецензирали др Ђорђе Ђурић и Стеван Бугарски.

Иако се у *Зборнику* прихвата и објављивање на румунском, чланак др Миодрага Ћурушкина о политичким играма и територијалним захтевима земаља током 1914–1916. године, који је примљен на румунском језику, преведен је на српски, због интересовања које би могао да изазове код Срба историчара. Преводилац је Стеван Бугарски.

Остало

Гласник Матице српске

Издавање *Гласника Матице српске* је обновљено 2008. године. У протеклом извештајном периоду у припреми *Гласника* учествовали су: Александра Јовановић, Светлана Милашиновић, Вукица Туцаков и Љиљана Дражић (запослени у Матици српској). Прилоге из Библиотеке Матице српске припремала је Силвија Чамбер, а прилоге из Галерије Матице српске мр Тијана Палковљевић. Фотографије: Бранко Лучић. Уредник *Гласника* је доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске.

Сви бројеви *Гласника Матице српске* налазе се на веб сајту Матице српске: www.maticasrpska.org.rs.

Веб сајт Матице српске

Нови концепт веб сајта Матице српске садржи информације о институцији и њеним активностима; информације су доступне на српском и енглеском језику. Сајт се редовно ажурира. Преко сајта је могуће пратити преносе свих догађаја и програма који се одржавају у Матици српској, а омогућено је и одложено гледање. Такође је унапређена продаја књига и других издања преко сајта.

Представљање издавачке делатности

Одељење за књижевност и језик

Промоција књига

2012.

Зборник *Од Мораве до Мораве 2*

У Матици српској је 13. новембра одржана промоција зборника *Од Мораве до Мораве 2*, на којој су учествовали гости из Брна, представници Матице моравске, др Вацлав Штјепанек, др Либор Јан и др Ладислав Хлатки. У име Матице српске о

зборнику су говорили председник Матице српске др Драган Станић и представници Уређивачког одбора др Верица Копривица и др Александра Корда Петровић. Зборник је веома позитивно оцењен, посебно је истакнут његов значај за ширење истраживања и даље продубљивање српско-чешких односа. Изражено је једнодушно мишљење да та истраживања треба да се наставе и објаве у трећој књизи зборника.

Едиција „Прва књига” – коло за 2012. годину

25. децембра у Матици српској представљена је Едиција „Прва књига”, коло за 2012. О Едицији и раду Уредништва говорила је др Владислава Гордић Петковић, главни уредник, а о књигама аутора Владимир Самсон, књижевник. Аутори су читали и казивали делове својих књига и песама.

2013.

Буњевци и етнодијалектолошка истраживања 2009.

24. октобра на Београдском сајму књига промовисана је књига *Буњевци и етнодијалектолошка истраживања 2009.* На промоцији су говорили: проф. др Жарко Бошњаковић, др Биљана Сикимић и др Иван Књижар.

Едиција „Прва књига” – коло за 2013. годину

26. октобра на Сајму књига у Београду на штанду Матице српске представљене су књиге из Едиције „Прва књига” – коло за 2013. Књиге је представио Ненад Милошевић, члан Уредништва, а аутори су читали одломке из својих књига.

Нормативна граматика српског језика

У Свечаној сали Матице српске, 11. децембра, са почетком у 12 часова, представљено је капитално дело од изузетне важности за неговање језичке културе и за утемељење и спровођење језичке политике *Нормативна граматика српског језика* аутора академика Предрага Пипера и академика Ивана Клајна.

Поздравни говор и уводну реч дао је проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и том приликом је напоменуо да је тај нови Матичин лингвистички пројекат велики резултат у стандардизацији српскога језика, којим је заокружен систем суштински важних књига у тој области, у које се убрајају и *Правопис српскога језика* из 1993. године као и *Речник српскога језика* из 2007. године.

Председник МС је подсетио да је рад на *Нормативној граматици* покренуо Одбор за стандардизацију српскога језика, а читав пројекат су финансирали Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство културе и информисања.

У препуној Свечаној сали Матице српске о књизи су говорили проф. др Рајна Драгићевић, академик Милорад Радовановић и аутори.

Промоцију су пратила средства јавног информисања: РТВ Војводина, ТВ Мост, ТВ канал 9, новинари Танјуга, *Дневника*, *Вечерњих новости*, *Илустроване политике.*

Говорећи о спектру нормативних квалификатора садржаних у тој књизи, попут „прикладније је”, „допушта се”, „препоручује се”, „боље него” и многим другима, проф. др Рајна Драгићевић је истакла да је та нормативна граматика настала на основу „реалног језичког стања”.

Академик Милорад Радовановић је истакао да је пред читаоцима „капитално дело српске лингвистике” и оценио да је та граматика окренута више будућности српског језика. Матица српска је том књигом „знатно употпунила своје дело и послове”, када је реч о неговању стандардног српског језика, рекао је Радовановић и

нагласио да смо том граматиком добили „експлицитну норму за понашање у нашем споразумевању српским књижевним језиком, у његовом говорном и писаном лику".

Академик Клајн је напоменуо да је „главни аутор те књиге" професор Пипер. „Ја сам био више његов помоћник и сарадник", рекао је Клајн и напоменуо да је он предлагао за „нормирање" примере пре свега кад се има у виду „медијски језик". Клајн је рекао да се у овој књизи први пут даје и суд о неким новим правилима, као што су фемининативи, односно називи женских занимања, који се у последње време све чешће употребљавају у јавном говору. Наведени су и примери разрешавања недоумица у свакодневном медијском језику, попут оне да се може употребити и „у селу Борову" и „у селу Борово".

Академик Пипер је нагласио да је језичка норма „кичма књижевног језика и његове стабилности и додао да је та језичка стабилност важна за стабилност културе једног народа". Напомињући да би требало стално неговати и развијати свест о значају језичке норме, он је оценио да је та норма ипак „динамичка категорија и мења се као што се мења и језик, али с мером". У тој књизи нису наведене „неке одлуке за вечност, него препоруке које имају основу у литератури и искуству аутора", казао је академик Пипер и закључио да би требало „да се уједињујемо око норми и ова граматика је покушај тог уједињавања, у најбољој намери".

2014.

Правопис српскога језика
ијекавско издање

У оквиру програма „Дани Републике Српске у Србији" 10. септембра у 16 часова у Свечаној сали Матице српске представљено је ијекавско издање *Правописа српскога језика*, објављено у сарадњи Матице српске и Представништва Републике Српске у Србији. Том приликом присутнима су се обратили: председник Матице српске проф. др Драган Станић, министар просвете и образовања у Влади Републике Српске др Горан Мутабџија, члан Градског већа Новог Сада задужен за културу Вања Вученовић, академик Слободан Реметић и проф. др Мато Пижурица.

Промоцији су присуствовали: амбасадор БиХ у Републици Србији проф. др Ранко Шкрбић, председник Друштва Матице српске у Бањој Луци проф. др Младен Шукало, генерални секретар Друштва Матице српске у Бањој Луци проф. др Драго Бранковић, академик Александар Буха, директор Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицовић, декан Академије умјетности у Бањој Луци Лука Кецман, средства јавног информисања и многобројна публика.

Милош Црњански: поезија и коментари
Зборник радова (са научног скупа)

Зборник радова (са научног скупа) *Милош Црњански: поезија и коментари*, заједничко издање Института за књижевност и уметност и Филолошког факултета из Београда, као и Матице српске, представљен је, углавном младој академској публици, 15. октобра у Свечаној сали Матице српске.

Скуп је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске, а о зборнику су говорили проф. др Јован Делић, руководилац пројекта поетичких истраживања, проф. др Горана Раичевић, доц. др Слободан Владушић и уредник зборника др Драган Хамовић.

Едиција „Прва књига" – коло за 2014. годину

1. новембра на Сајму књига у Београду, на штанду Матице српске представљене су књиге из Едиције „Прва књига" – коло за 2014. Књиге је представио Ненад Милошевић, члан Уредништва, а аутори су читали одломке из својих књига.

16. децембра у Свечаној сали Матице српске представљене су књиге са два научноистраживачка пројекта Матице српске: *Викентије Ракић, Изабрана дела* (прир. Сава Дамјанов и Радослав Ераковић), *Јован Хаџић, Спомени из мојег дневника* (прир. Љиљана Суботић), *Краћка всемирна историја од Георгија Магарашевића, професора* (прир. Јелена Ајџановић и Исидора Бјелаковић) и *Павле Соларић, Кључић у моје земљеописаније (1804)* (прир. Исидора Бјелаковић). О књигама су говорили: доц. др Исидора Бјелаковић, проф. др Радослав Ераковић, Мирко Магарашевић, проф. др Александар Милановић. Присутне је поздравио др Марко Недић, секретар Одељења за књижевност и језик Матице српске.

2015.

Његошев зборник Матице српске
број 2

22. маја промовисан је *Његошев зборник Матице српске* број 2 (Споменица о двестогодишњици Његошевог рођења) говорили су академик Матија Бећковић, председник Одбора за прославу Његошевог јубилеја, академик Миро Вуксановић, главни и одговорни уредник Зборника, проф. др Горан Максимовић. Скуп је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

22. октобра у Матици српској, у оквиру манифестације „Дани Српске у Србији 2015", представљена је *Нормативна граматика српског језика*, ијекавско издање, аутора академика Ивана Клајна и академика Предрага Пипера, коју је Матица објавила уз финансијску подршку Представништва Републике Српске са седиштем у Београду. На промоцији су учествовали проф. др Срето Танасић и академик Предраг Пипер. Присутне су поздравили проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и Млађен Цицовић, директор Представништва Републике Српске у Београду.

Директор Представништва Републике Српске Млађен Цицовић изјавио је да су језик и писмо најсигурнији показатељи ко смо и одакле смо, такође је изразио задовољство што је Представништво Републике Српске у Србији имало прилику да на пољу језика учини нешто добро свом народу тако што је обезбедило финансијску помоћ за издавање *Нормативне граматике*, чији је издавач Матица српска. Он је изразио уверење да ће Матица српска и Представништво Српске у Србији и даље успешно сарађивати и најавио припрему и објављивање Рјечника српског језика за ијекавски говор.

Директор Института за српски језик САНУ Срето Танасић подсетио је да се ускоро навршава 18 година од оснивања Одбора за стандардизацију српског језика, с циљем обједињавања људи од науке и струке, као и њихових институција на целокупном говорном подручју српског језика, с екавским и ијекавски изговором, како би се израдила одговарајућа документа и приручници.

Председник Матице српске Драган Станић говорио је о екавском и ијекавском говору као о два плућна крила српског језика.

Један од аутора *Нормативне граматике* академик Предраг Пипер подсетио је на чињеницу да су Срби, нажалост, од своје најраније забележене историје територијално и државно издељени, што је споља увек било подстицано и продубљивано, такође је рекао да постоји изразита дијалекатска издиференцираност српског језика као последица рељефа, миграција и друштвених фактора. Њен најоштрији израз у српском језику јесте двојак изговор некадашњег гласа јат, што је познато као екавски и јекавски изговор јединственог књижевног језика.

Едиција „Прва књига" – коло за 2015. годину

1. новембра на Сајму књига у Београду, на штанду Матице српске Едицију „Прва књига" – коло за 2015. годину представила је проф. др Владислава Гордић Петковић, главни уредник Едиције.

Обредна пракса – „речима о храни". На материјалу из српских говора Војводине (приређивач Софија Милорадовић)

15. децембра у Свечаној сали Матице српске представљена је књига *Обредна пракса – „речима о храни". На материјалу из српских говора Војводине* (приређивач Софија Милорадовић) која је проистекла као резултат рада на пројекту „Култура исхране у Војводини кроз обредну праксу. Лингвистички и етнолошки аспект". О књизи су говорили проф. др Мато Пижурица, рецензент, проф. др Бранко Ћупурдија, рецензент, и проф. др Софија Милорадовић, приређивач.

Представљање издања других издавача

2013.

2. децембра у Свечаној сали Матице српске представљена је књига *Српска поезија* у преводу проф. Роберта Ходела (Hundert Gramm Seele i Sind Flügel wohl). Учествовали су: Весна Матовић, Душан Иванић, Бојан Јовић и Јован Делић.

2014.

6. марта у Свечаној сали Матице српске представљена је књига проф. др Славка Гордића *Огледи о Иви Андрићу* (Академска књига, Нови Сад, 2013), на којој су говорили др Марко Недић, дописни члан САНУ Миро Вуксановић и аутор. На почетку промоције присутне је поздравио председник Матице српске др Драган Станић.

У Свечаној сали Матице српске 12. марта представљена је књига академика Љубомира Симовића *Титаник у акваријуму* (Издавачки центар Матице српске, 2013). Књига припада Едицији „Матица". На промоцији поздравну реч присутнима упутили су проф. др Мато Пижурица, председник Скупштине Издавачког центра, и дописни члан САНУ Миро Вуксановић, главни и одговорни уредник Издавачког центра, а о књизи су говорили проф. др Славко Гордић, проф. др Миливој Ненин и аутор.

26. марта у Свечаној сали Матице српске публици је представљен Зборник *Acqua alta Медитерански пејзажи у модерној српској и италијанској књижевности* (Институт за књижевност и уметност и Универзитет у Пескари, Београд, 2013). О зборнику су говорили: проф. др Бојана Стојановић Пантовић, доц. др Владимир Гвозден, Марио Лигуори и др Светлана Шеатовић Димитријевић. Зборник су уредиле: др Светлана Шеатовић Димитријевић, др Марија Рита Лето и др Персида Лазаревић ди Ђакомо.

29. априла у сали за седнице Матице српске представљени су издавачка делатност и рад Друштва за српски језик и књижевност Србије. Проф. др Драган Станић, председник Матице српске, поздравио је присутне као и сарадњу Матице српске и Друштва за српски језик и књижевност Србије. Проф. др Бошко Сувајџић у свом обраћању рекао је да Друштво слави 100 година свога постојања. Стварање и рад Друштва за српски језик и књижевност покренули су и носили највећи умови и научни и стручни радници – професори српскога језика и књижевности: Павле Поповић, Јован Скерлић, Александар Белић, Драгољуб Павловић, Михаило Стевановић, Димитрије Вученов, Павле Ивић, Јован Деретић и други. Професор Сувајџић је говорио и о њиховим издањима из области народне књижевности. Проф. др Александар Милановић, председник Друштва за српски језик и књижевност Србије, говорио је о издањима из области о језику, а проф. др Зона Мркаљ о издањима из методологије као и организовању семинара и ученичких такмичења.

21. октобра у Свечаној сали Матице српске представљена је књига *Саборно гробље у Сентандреји, Прошлост и натписи* (Српска академија наука и уметности, Одељење друштвених наука, Музеј Српске православне епархије будимске, Инсти-

тут за српски језик САНУ, ЈП „Службени гласник”). О књизи су говорили: академик Динко Давидов, доц. др Исидора Бјелаковић и један од приређивача др Димитрије Е. Стефановић.

31. октобра у Свечаној сали Матице српске чланови Друштва Матице српске у Црној Гори проф. др Јелица Стојановић и др Драго Перовић, председник, представили су издавачку делатност Друштва. Др Драго Перовић је у оквиру ове манифестације одржао предавање *Његош и Кант: неке могућности поређења*. Поздравну реч овом скупу упутио је председник Матице српске проф. др Драган Станић.

25. новембра у сали за седнице Матице српске представљана је књига проф. др Драгана Прола *Унутрашње иностранство, филозофска рефлексија романтизма*. После поздравне речи председника Матице српске проф. др Драгана Станића о књизи су говорили доц. др Владимир Гвозден и проф. др Алпар Лошонц.

2015.

5. фебруара у сали за седнице Матице српске представљена је књига *Грбаљске епске народне песме* коју је објавило Удружење Грбљана Београда у Едицији „Грбаљ кроз вјекове”. Књига се састоји од уредничке речи проф. др Весне Берић Ђукић, девет песама и студије Љиљане Пешикан Љуштановић, рађене по најбољим узусима савремене науке. На промоцији су говорили председник Удружења Грбљана Београда Бранко Марић, проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, проф. др Мато Пижурица и проф. др Весна Берић Ђукић.

20. марта у 18 часова у сали за седнице Матице српске представљен је историјски роман Драгомира Дујмова, књижевника из Будимпеште, *Време месечарења.* О књизи и аутору говорио је писац и књижевни критичар Давид Кецман Дако, а председник Матице српске проф. др Драган Станић поздравио је присутне.

25. марта у Свечаној сали Матице српске представљене су књиге сатиричара Илије Марковића *Пљачка им материна!* и *Ваше земље нема*. О књигама и аутору говорили су проф. др Ратко Божовић, проф. др Жарко Требјешанин, проф. Божидар Ђуровић, редитељ, и аутор. Присутне је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

7. маја у Свечаној сали Матице српске представљена је књига Доруа Босиок *Self portrait*. О аутору и књизи говорили су Југослав Влаховић, карикатуриста и илустратор, и Слободан Ивков, историчар уметности и карикатуриста, а о свом раду говорио је аутор. Присутне је поздравио председник Матице српске проф. др Драган Станић. У име Више струковне школе, у име колега, обратила се проф. др Петра Тановић. Манифестација је била добро посећена и медијски пропраћена.

13. маја у сали за седнице представљено је 106. коло Српске књижевне задруге. О раду сестринске куће говорила је управница Нина Новићевић а о самом колу Драган Лакићевић, главни уредник. Две ауторке овог кола Злата Бојовић и Славица Гароња говориле су о својим књигама. Председник Матице српске проф. др Драган Станић присутне је поздравио и дао кратак осврт о сарадњи Матице српске и Српске књижевне задруге.

8. октобра у Салону Матице српске представљен је превод на немачки језик једне од најзначајнијих књига Десанке Максимовић *Тражим помиловање* у преводу Волфганга Ешкера (Wolfgang Eschker). Двојезично издање, на српском и немачком, објавила је кућа „Lajpciger literaturferlag”. О књизи су говорили: проф. др Станиша Тутњевић, др Тијана Тропин, проф. др Јован Делић и др Волфганг Ешкер, преводилац. Ауторе, учеснике и присутне поздравио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

19. октобра у Свечаној сали Матице српске у оквиру програма „Дани Републике Српске у Србији” у организацији Представништва Републике Српске у Србији

представљена је књига *Историја Републике Српске* Чедомира Антића и Ненада Кецмановића. Председник Матице српске проф. др Драган Станић поздравио је све присутне. Пошто је господин Милорад Додик, председник Републике Српске, био спречен да присуствује овој манифестацији, министар просвете и културе Републике Српске Дане Малешевић обратио се присутнима и рекао да је *Историја Републике Српске* од изузетне важности, јер говори о путу стварања те Републике, односно о њеном настанку кроз демократско право једног народа и одбране његовог сувереног права. Поред аутора Чедомира Антића и Ненада Кецмановића, о књизи је говорио и један од рецензената академик Алекса Буха. На крају промоције захваљујући ауторима, рецензентима и свим присутнима председник Матице српске проф. др Драган Станић рекао је: „Сви треба да се упрегнемо да Република Српска буде очувана макар у овом капацитету који имамо, али се искрено надамо да ће и променити свој капацитет да интереси Срба буду још заштићенији."

20. октобра у Свечаној сали Матице српске Владимир Јерковић, директор, проф. др Тихомир Петровић и Горана Копоран, библиотекар, представили су издавачку делатност Градске библиотеке „Карло Бијелицки" из Сомбора. О књижевном часопису *Домети*, поводом 40-годишњице његовог покретања, говорио је Давид Кецман Дако, главни и одговорни уредник. Приказани су 15-минутни документарни филм снимљен тим поводом и изложба библиотечких издања уз илустративни материјал.

3. новембра у сали за седнице Матице српске представљена је књига Мухамеда Абдагића *Из фениксовог гнијезда* у издању Народне библиотеке „Мухамед Абдагић", Сјеница. О књизи је говорила проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић, један од рецензената, а о стваралаштву познатог сјеничког аутора говорио је доц. др Предраг Јашовић, приређивач збирке. Адем Врцић, технички уредник и сестрић покојног Мухамеда Абдагића, прочитао је једну његову песму. Присутне је поздравио председник Матице српске проф. др Драган Станић.

1. децембра Матица српска и Фондација „Лаза Костић" у препуној Свечаној сали Матице представиле су књигу проф. Миодрага Радовића *Компаративни квартет* (Академска књига, Нови Сад, 2014). Програм је започет музичком нумером „Лазиних трубадура", који чине студенти Академије уметности у Новом Саду: Лариса Копић, виолина, Тијана Круљ, флаута, Марко Радојковић, гитара, и Илија Зец, гитара, затим су се обратили проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и проф. Марина Милић Апостоловић, управитељ Фондације „Лаза Костић". О књизи су говорили проф. др Софија Кошничар, проф. Сања Грбић и аутор, а „Лазини трубадури" су извели још две нумере.

9. децембра у сали за седнице Матице српске обележено је пет година издавачке делатности Друштва чланова Матице српске у Републици Српској. О раду Друштва као и будућим плановима говорили су: академик Драго Бранковић, генерални секретар Друштва, проф. др Младен Шукало, председник Друштва, и чланови Управног одбор Друштва мр Слободан Наградић и мр Жељко Вујадиновић. Госте је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

17. децембра Матица српска је уз Фондацију „Лаза Костић" била домаћин промоције зборника *Савремена српска проза* (Народна библиотека „Јефимија", Трстеник). О зборнику су говорили главни и одговорни уредник Верољуб Вукашиновић, проф. др Михајло Пантић и др Маја Рогач. У другом делу програма представљена је и песничка збирка Верољуба Вукашиновића *Свети жар* (Графомарк, Лакташи, 2015). О књизи је говорио Миодраг Радовић. У музичком програму наступили су „Лазини трубадури", студенти Академије уметности из Новог Сада: Лариса Копић (виолина), Тијана Круљ (флаута), Марко Радојковић (гитара) и Илија Зец (гитара).

Лексикографско одељење

2012.

23. јануара представљен је V том *Српског биографског речника* у Београду на Коларчевом универзитету. Књигу су представили: доц. др Милош Ковић, проф. Ненад Остојић, Синиша Ковачевић и академик Чедомир Попов.

24. јануара представљена је 2. књига I тома *Српске енциклопедије* у Свечаној сали Матице српске. Књигу су представили: академик Чедомир Попов, др Милољуб Албијанић, академик Ђорђе Злоковић, проф. др Дарко Танасковић и проф. др Драган Станић.

31. јануара представљена је 2. књига I тома *Српске енциклопедије* у Свечаној сали САНУ. Поздравну реч су одржали: академик Никола Хајдин, председник САНУ, проф. др Славко Гордић, потпредседник Матице српске, дописни члан САНУ Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ и уредник Трибине. Књигу су представили: академик Ђорђе Злоковић, проф. др Дарко Танасковић и проф. др Драган Станић.

25. марта представљена је 2. књига I тома *Српске енциклопедије* у оквиру манифестације „Борина недеља" у Врању (Кућа писаца). О књизи су говорили: проф. др Драган Станић, мр Ненад Остојић и проф. др Слободан Ћурчић.

31. марта у оквиру манифестације „Васкршњи сајам", у организацији НВО „Наша Србија", на трибини под називом „Нови живот српске лексикографије", представљен је I том *Српске енциклопедије*, о којем је говорио проф. др Драган Станић.

23. маја представљена је 2. књига I тома *Српске енциклопедије* у Бањалуци. О књизи су говорили проф. др Драган Станић и мр Ненад Отојић.

5. октобра у Чачку, у оквиру обележавања 100 година гимназије, о пројектима Матице српске (Српској енциклопедији и Српском биографском речнику) говорили су: проф. др Драган Станић, мр Ненад Остојић и доц. др Ђорђе Ђурић.

13. октобра у Подгорици, у оквиру „Дана Матице српске", представљени су: 2. књига I тома *Српске енциклопедије*, о којој су говорили проф. др Драган Станић и мр Ненад Остојић, и V том *Српског биографског речника*, о којем је говорио доц. др Ђорђе Ђурић.

28. новембра у Сомбору представљена је *Српска енциклопедија* о којој су говорили мр Ненад Остојић и проф др. Драган Станић.

2013.

15. маја представљена су капитална издања Матице српске (*Српска енциклопедија* и *Српски биографски речник*) у Новом Пазару. Издања су представили проф. др Драган Станић и проф. др Бранко Бешлин.

22. маја представљена су капитална издања Матице српске (*Српска енциклопедија*, *Српски биографски речник* и *Грађа за Лексикон писаца Југославије*) у Ваљеву. Издања су представили: проф. др Драган Станић, проф. др Бранко Бешлин и мр Александра Новаков.

12. септембра представљена су капитална издања Матице српске (*Српска енциклопедија* и *Српски биографски речник*) у Лајковцу. Издања су представили: проф. др Драган Станић, доц. др Ђорђе Ђурић и Драган Тубић.

2014.

Током 2014. године представљен је II том *Српске енциклопедије*: у Новом Саду у Матици српској (14. фебруара, говорили: председник Републике Србије господин Томислав Николић, академик Предраг Пипер и проф. др Драган Станић); у Београду на Трибини Библиотеке Српске академије наука и уметности (24. марта, говорили: Миро Вуксановић, дописни члан САНУ, академик Владимир Кањух, академик Предраг Пипер и проф. др Драган Станић).

2015.

У Свечаној сали Матице српске 8. маја у 12 часова представљен је VI том *Српског биографског речника*, капиталног националног лексикографског пројекта. Поздравну реч упутио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске, а о књизи су говорили: проф. др Часлав Оцић, дописни члан САНУ, др Момчило Павловић, научни саветник и директор Института за савремену историју, и проф. др Бранко Бешлин, главни уредник *Српског биографског речника*. Непосредно уочи представљања књиге одржана је седница Уређивачког и Редакционог одбора *Српског биографског речника* на којој је позитивно оцењен шести том. Осим чланова Одбора, промоцији је присуствовао велики број сарадника из Новог Сада, али и из Сомбора, Кикинде, Суботице, Ваљева, Шапца, Београда, Сремских Карловаца, Земуна... Представљање књиге снимљено је у целости и може се погледати у видео--архиви на сајту Матице српске. Представљање је пратила пригодна power point презентација, а цео догађај репортерски је снимило и више телевизијских екипа.

У Малој сали Коларчеве задужбине у Београду, 7. октобра у 19,30 сати, представљен је VI том *Српског биографског речника*. О књизи су говорили: проф. др Александра Вранеш, декан Филолошког факултета, проф. др Ненад Макуљевић, професор Филозофског факултета у Београду, Дејана Оцић, уредник за лексикографију Завода за уџбенике, и проф. др Бранко Бешлин, професор Филозофског факултета у Новом Саду и главни уредник *Српског биографског речника*. Представљање књиге пратила је пригодна power point презентација сачињена од галерије портрета значајних личности као и њихових основних идентификационих података. Промоцији је присуствовао велики број сарадника из Београда али и других градова (Ниш, Ужице, Панчево, Земун). Такође су присуствовали бројни научници и културни посленици.

У свечаној атмосфери Народног музеја у Краљеву 16. октобра у 18,00 часова представљена су лексикографска издања Матице српске која је по први пут гостовала у граду на Ибру. Госте је представила историчарка Мирјана Савић, сарадница Матице српске. Потпредседник Матице српске проф. др Бранко Бешлин упознао је публику са радом најстарије установе културе и науке у нашем народу. Посебно је истакао значај и рад Лексикографског одељења са акцентом на *Лексикону писаца српске књижевности*. Др Александра Новаков, уредник за фотографију лексикографских издања Матице српске, говорила је о процесу прикупљања илустративног материјала за ова издања. Мр Бранислав Поповић, стручни сарадник Лексикографског одељења, говорио је о *Српском биографском речнику*. У немогућности да присуствује представљању у Краљеву, потпредседник Матице српске и научни секретар *Српске енциклопедије* проф. мр Ненад Остојић написао је текст о *Српској енциклопедији* који је прочитан у његово име. Промоцији Матице српске у Краљеву присуствовао је велики број сарадника *Српског биографског речника*. Заинтересована за рад Матице српске публика је постављала питања а потпредседник Бешлин је дао интервју за Телевизију Краљево.

Током трајања Сајма књига у Београду, 31. октобра у 11 часова у Сали „Васко Попа", Матица српска је представила књигу *Библиографија српске гитаристичке литературе од првих трагова до 2000.* у Едицији „Библиографије". О књизи су говорили: др Александра Вранеш, главни уредник Едиције, др Гордана Крајачић, др Бојан Ђорђевић и аутор др Урош Дојчиновић.

У Свечаној сали Матице српске 22. децембра у 19 часова представљена је *Библиографија српске гитаристичке литературе од првих трагова до 2000.* Едиције „Библиографије" која делује у оквиру рада Лексикографског одељења Матице српске. Поздравну реч упутио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске, а о књизи су говорили: проф. др Александра Вранеш, главни уредник Едиције, проф. др Гордана Крајачић, музиколог и музички критичар, и проф. др Урош Дојчиновић,

аутор. Након представљања књиге одржан је концертни омаж проф. др Јовану Јовичићу, пиониру класичне гитаре југословенског простора. Уз звуке гитаре Уроша Дојчиновића, нашег угледног гитаристе, чуо се опус најлепших и најчешће извођених композиција из репертоара проф. Јовичића. Представљање књиге као и концерт снимљени су у целости и могу се погледати у видео-архиви на сајту Матице српске.

На Првом програму Радио Новог Сада у емисији о култури и науци „Абакус" представљен је пројекат „Српски биографски речник", а у више емисија прочитане су и неке од занимљивијих до сада објављених биографија.

Одељење за друштвене науке

2013.

Љубомирка Крклуш
СРЕДИШЊИ ОРГАНИ ВЛАСТИ У СРПСКОЈ ВОЈВОДОВИНИ
1848–1849.

У Свечаној сали Матице српске, 13. маја представљена је књига из историје органа власти у Српској Војводовини у револуционарним годинама (1848–1849) проф. др Љубомирке Крклуш *Средишњи органи власти у Српској Војводовини 1848–1849*. Поздравни говор и уводну реч дао је др Драган Станић, председник Матице српске. О књизи су говорили: академик Василије Крестић, др Сима Аврамовић и ауторка др Љубомирка Крклуш.

Слободан Ћурчић, Александар Илић, Тивадар Гаудењи и Млађен Јовановић
АТЛАС НАСЕЉА ВОЈВОДИНЕ: I књига: СРЕМ

У Свечаној сали Матице српске, 16. маја представљена је књига др Слободана Ћурчића, др Александра Илића, др Тивадара Гаудењија и др Млађена Јовановића *Атлас насеља Војводине, књ. I: Срем*. Поздравни говор и уводну реч дао је др Драган Станић, председник Матице српске. О књизи су говорили др Бранко Бешлин и аутори.

Василије Ђ. Крестић
СРБИ У УГАРСКОЈ: 1790–1918.

У Свечаној сали Матице српске, 26. новембра представљено је капитално дело из историје Срба на територији Угарске *Срби у Угарској: 1790–1918*, историчара и академика Василија Ђ. Крестића. Поздравни говор и уводну реч дао је проф. др Драган Станић, председник Матице српске. О књизи су говорили: др Софија Божић, доц. др Ђорђе Ђурић, проф. др Мира Радојевић и аутор.

Одељење за природне науке

2012.

Јавор Рашајски
ПТИЦЕ СВЕТЕ ГОРЕ

У Малој сали за седнице у Матици српској, 22. јуна представљена је књига Јавора Рашајског *Птице Свете горе*. Скуп је поздравио председник МС др Драган Станић. О књизи су говорили: академик Рудолф Кастори, др Слободан Пузовић, мр Оливер Фојкар и аутор.

Драгиша Поповић и група аутора
ПАТОЛОШКА АНАТОМИЈА И СУДСКА МЕДИЦИНА
У ВОЈВОДИНИ

У Свечаној сали Матице српске, 23. октобра представљена је књига Драгише Поповића и групе аутора *Патолошка анатомија и судска медицина у Војводини*. Поздравну реч упутио је председник Матице српске проф. др Драган Станић. О књизи су говорили: проф. др Снежана Вељковић, проф. др Нада Шљапић и проф. др Драгиша Поповић.

2015.

Владимир Стојановић, Драгослав Павић и Минучер Месарош
РИТОВИ БАЧКЕ: ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ, ИСУШИВАЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

Група аутора
INVERTEBRATES (Invertebrata) OF THE FRUSKA GORA MOUNTAIN III

Предраг Јакшић и Ана Нахирнић
ДНЕВНИ ЛЕПТИРИ У СТРАТЕГИЈИ ОЧУВАЊА ВРЕДНОСТИ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА „ФРУШКА ГОРА" (LEPIDOPTERA: HESPERIOIDEA И PAPILIONOIDEA)

Снежана Радуловић и Мирјана Вучковић
ЕКОЛОГИЈА АКВАТИЧНИХ ФИТОЦЕНОЗА ЦАРСКЕ БАРЕ

Ружица Игић, Драгана Вуков, Дубравка Милић,
Пал Божа и Горан Аначков
МАКРОФИТСКА ФЛОРА И ВЕГЕТАЦИЈА ЛАБУДОВОГ ОКНА

У Свечаној сали Матице српске, 20. маја, Ботаничко друштво „Andreas Wolny", Научноистраживачко друштво студената биологије „Јосиф Панчић" и Матица српска представили су пет књига Одељења за природне науке. Две књиге издате су из Едиције „Бескичмењаци Фрушке горе". Присутне је поздравио секретар Одељења за природне науке Матице српске академик Рудолф Кастори.

О књизи *Ритови Бачке: географске карактеристике, исушивање, коришћење и заштита природе* говорили су аутори: др Владимир Стојановић, др Драгослав Павић и др Минучер Месарош.

О књизи *Invertebrates (Invertebrata) of the Fruška Gora Mountain III (Бескичмењаци Фрушке горе III)* говорила је др Смиљка Шимић, уредница Едиције.

О књизи *Дневни лептири у стратегији очувања вредности Националног парка „Фрушка гора" (Lepidoptera: Hesperioidea и Papilionoidea)*, др Предрага Јакшића и Ане Нахирнић, говорили су др Смиљка Шимић, уредница Едиције, и аутор.

О књизи *Екологија акватичних фитоценоза Царске баре* др Снежане Радуловић и др Мирјане Вучковић говорили су др Горан Аначков, рецензент, и др Снежана Радуловић, ауторка.

О књизи *Макрофитска флора и вегетација Лабудовог окна* др Ружице Игић, др Драгане Вуков, др Дубравке Милић, др Пала Боже и др Горана Аначкова говорили су Љиљана Николић, рецензенткиња, и др Драгана Вуков, ауторка.

Одељење за ликовне уметности

2014.

Матица српска је 11. јуна представила своје ново капитално издање *Уметничка топографија Новог Сада*. Аутори књиге су Донка Станчић и сарадници: Олга Микић, Милош Арсић, проф. др Бранко Бешлин, др Предраг Медовић, Слободанка Бабић и Јасмина Јакшић. Поздравну реч упутио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске. О књизи су говорили: проф. др Ненад Макуљевић, др Бранка Кулић, проф. др Бранко Бешлин и Донка Станчић.

Одељење за сценске уметности и музику

2012.

22. марта у Коларчевом народном универзитету у Београду представљена је књига *Позоришно дело Милана Грола* др Зорана Т. Јовановића. Учесници: др Мира Радојевић, др Драгана Чолић Биљановски, мр Зоран Максимовић и аутор. Представљање књиге пратила је видео-пројекција проф. Синише Бокана.

14. маја у Културном центру Новог Сада представљена су два издања Одељења Матице српске за сценске уметности и музику: *Интуитивни свет Ранка Младеновића* Иване Игњатов Поповић, о којем су говорили Весна Крчмар, Зоран Ђерић и ауторка, и *Позоришно дело Милана Грола* Зорана Т. Јовановића, које су представили Исидора Поповић, Зоран Р. Поповић и аутор. Представљање обе књиге пратиле су видео-пројекције проф. Синише Бокана.

31. маја на фестивалу „Стеријино позорје 57" у оквиру традиционалног пратећег програма „Дани књиге", који представља позоришна издања, у Српском народном позоришту представљена је књига Иване Игњатов Поповић *Интуитивни свет Ранка Младеновића*. О књизи је говорила Љиљана Пешикан Љуштановић.

15. новембра у Музеју Народног позоришта у Београду представљена је монографија *Позоришно дело Милана Грола* др Зорана Т. Јовановића. О књизи су говорили др Мира Радојевић, др Драгана Чолић Биљановски, мр Зоран Максимовић и аутор.

Награде Матице српске

Змајева награда Матице српске

Змајева награда је установљена 1954. године и додељује се на Свечаној седници Матице српске за најбољу песничку збирку објављену у претходној години.

– 2013. за 2014. Марији Шимоковић за збирку песама *Чувари привида*. О награђеној књизи је говорио доц. др Ђорђе Деспић;
– 2014. за 2013. годину додељена је Дејану Алексићу за збирку песама *Бити.* О награђеној збирци песама говорила је проф. др Бојана Стојановић Пантовић;
– 2015. за 2014. годину додељена је Гојку Ђогу за збирку песама *Грана од облака.* О награђеној књизи говорио је песник Ђорђо Сладоје;
– 2016. за 2015. годину додељена је Ђорђу Нешићу за збирку песама *Боље је бити у мањини.* О награђеној књизи говорио је проф. др Михајло Пантић.

Жири је радио у саставу: Ђорђе Деспић, Иван Негришорац, Михајло Пантић, председник, Ђорђо Сладоје и Бојана Стојановић Пантовић.

Награда „Младен Лесковац”

Жири за доделу Награде „Младен Лесковац” у саставу: проф. др Душан Иванић, председник, проф. др Александар Јовановић, академик Нада Милошевић Ђорђевић, проф. др Иво Тартаља и проф. др Радмила Маринковић, једногласно је одлучио да се Награда „Младен Лесковац” за 2009, 2010. и 2011. годину додели проф. др Јовану Делићу за целокупно научно дело из области историје српске књижевности (издвајајући његову књигу *Иво Андрић: мост и жртва*). Награда је уручена 6. фебруара 2013. године у Матици српској. О добитнику награде говорио је председник Жирија Душан Иванић.

Жири за доделу Награде „Младен Лесковац” радио је у саставу: проф. др Душан Иванић, председник, проф. др Јован Делић, проф. др Александар Јовановић, академик Нада Милошевић Ђорђевић и проф. др Радмила Маринковић, једногласно је одлучио да Награду Матице српске „Младен Лесковац”, за 2012, 2013. и 2014. годину додели проф. др Иви Тартаљи за целокупно научно дело из области историје српске књижевности (издвајајући као повод књигу *Песма о песми, широм књижевности*, објављену у СКЗ, 2013). О награди и добитнику награде на дан уручивања (11. јуна 2015) говорили су председник Жирија проф. др Душан Иванић и члан Жирија проф. др Јован Делић.

Бранкова награда Матице српске

Жири за доделу Бранкове награде Матице српске радио је у саставу: др Драгана Вукићевић, др Радослав Ераковић, др Војислав Јелић, др Горана Раичевић (председник) и др Зорица Хаџић. Једногласно је одлучио да додели:

за школску 2010/11. годину за дипломске и семинарске радове прву награду Милошу Јоцићу за рад *Баба-вјештица у „Горском вијенцу” Петра Петровића Његоша – између традиционалних представа и модерног виђења света*, две друге награде: Татјани Вујиновић за рад *Функција и значење биља у сватовским песмама Вукове збирке* и Софији Пајовић за рад *Владан Матијевић – роман изблиза*, и три треће награде: Бојану Рајевићу за рад *Поетика сказа у делу Драгослава Михаиловића*, Марку Богуновићу за рад *„Дневник о Чарнојевићу” Милоша Црњанског и „Демијан” Хермана Хесеа у светлу психологије Карла Г. Јунга* и Тривуну Калаби за рад *Мотив вампира у српској књижевности: од традиције ка иновацији*;

за школску 2011/12. годину Срђану Видрићу за рад *Криза приповедања у романима „Цинк", „Снежни човек" и „Мамац" Давида Албахарија*, две друге: Мирели Авдагић за рад *Идентитет у доба раног Царства, према одабраним изворима из првог века н. е.* и Ђурђи Тешић за рад *Обележја експресионизма у раној прози Исидоре Секулић: „Сапутници" и „Писма из Норвешке"*, и три треће награде: Десанки Бјелаковић за рад *Човек који је умео да покрене и заустави време. Приче из фра-Петровог циклуса*, Јелени Јонић за рад *Мотиви мртве драге у песништву српског романтизма* и Селми Хасановић за рад *Народна балада Хасанагиница у драмским текстовима*;

за школску 2012/13. годину Милани Рајић за рад *Ликови свештеника у „Сеобама" и „Другој књизи Сеоба" Милоша Црњанског*, две друге награде: Олги Илић за рад *Природа моћи у „Проклетој авлији" Иве Андрића и „Тврђави" Меше Селимовића"* и Виктору Шкорићу за рад *Послератни сиварни ей у поезији Душана Васиљева* и три треће награде: Мирјани Ћурчић за рад *Августиново хришћанско преусмерење античке реторике: De doctrina Christiana, liber IV*, Марији Слободи за рад *„Песма у песми" Бранка Радичевића* и Снежани Николић за рад *Ерос и Танатос у приповеткама српских реалиста*;

за школску 2013/14. годину Ивану Штерлеману за рад *Данило Киш и француски нови роман*, две друге награде: Снежани Савкић за рад *„Чувари света" Саве Дамјанова* (*итика јерополитика@вуккао летопис опширни вечности)* и Невени Станисављевић за рад *Брачна тематика у стваралаштву Јована Стерије Поповића*, и три треће награде: Јовани Раденковић за рад *Проперције и Милан Ракић као poetae novi: стварање „новог језика с новим осећајем"*, Нади Крстић за рад *Семиотика одеће у Сремчевој „Зони Замфировој"* и Рафалу Жуковском за рад *Библиотека Зорана Живковића као пример постмодерног романа.*

Повеља Матице српске
за неговање српске језичке културе

Управни одбор Матице српске 17. децембра 2012. године установио је Повељу за унапређење изражајних могућности српског језика и његове говорне културе, богатства језичких облика и њихове примене, поштовања правила књижевног језика, неговања српске ћирилице, њене афирмације и развијање њених уметничких потенцијала.

Жири за доделу Повеље Матице српске за неговање српске језичке културе у саставу: др Миодраг Матицки, председник, проф. др Драган Станић, председник Матице српске, академик Предраг Пипер, проф др Мато Пижурица и академик Слободан Реметић једногласно је доносио одлуку да се додели Повеља Матице српске за неговање српске језичке културе:

за 2012. годину

1. Академику Ивану Клајну, за укупни допринос неговању српске језичке културе;

2. *Вечерњим новостима*, информативној и издавачкој кући која се годинама стара за културу српскога језика;

3. Групи професора и наставника српског језика из Црне Горе, која је пружила отпор утирању српскога језика.

Повеље су уручене 15. фебруара 2013. у Свечаној сали Матице српске;

за 2013. годину

1. Проф. Милораду Телебаку за укупни допринос неговању српске језичке културе;

2. Проф. мр Оливери Стојадиновић за укупан допринос у наставном и научно-истраживачком раду на афирмисању српске ћирилице, њеној лепоти и функционалности, за организовање научних пројеката и изложби у земљи и свету;

3. Вуковој задужбини за допринос неговању културе српскога језика и ћириличког писма у њеној укупној делатности, и посебно у публикацијама, пре свега у листу *Задужбина* и часописима *Даница* и *Даница за младе.*

Повеље су уручене 16. маја 2014. у Свечаној сали Матице српске;

за 2014. годину

1. Проф. др Мирославу Николићу за укупни допринос неговању српске језичке културе;

2. Друштву за српски језик и књижевност Србије за вишегодишњи диприпнос неговању српске језичке културе (за унапређивање наставе српског језика и значајну издавачку делатност);

3. Радио-телевизији Србије за вишегодишње напоре у неговању језичке културе – од нивоа језичке културе до враћања српског ћириличког писма.

Повеље су уручене 4. маја 2015. у сали за седнице Матице српске.

Награда Матице српске за историју „Иларион Руварац”

У 2015. години Одељење за друштвене науке Матице српске први пут је доделило новоустановљену Награду Матице српске за историју „Иларион Руварац” за 2014. годину. Награду су добили проф. др Мира Радојевић и академик Љубодраг Димић за књигу *Србија у Великом рату: 1914–1918: кратка историја*. Награда је свечано уручена у Матици српској 25. јуна. Жири је радио у саставу: академик Љубомир Максимовић, председник, др Драган Богетић, проф. др Војин Дабић, доц. др Ђорђе Ђурић и проф. др Љубомирка Кркљуш, чланови.

Награда Лазар Стојковић

У складу са завештањем професора Лазара Стојковића Матица српска је установила награду која носи његово име и додељује се сваке треће године млађим научним радницима. Према жељи Матичиног добротвора, ова награда је намењена млађим научним радницима који се баве првенствено питањима из области агроекологије и агроекосистема. Награда се додељује од 1990. године и састоји се од дипломе и новчаног износа. Награду професора Лазара Стојковића за 2012. годину равноправно су добили: др Ђорђе Крстић (Пољопривредни факултет Нови Сад) и др Срђан Шеремешић (Пољопривредни факултет Нови Сад). Награда је уручена на свечаности у Матици српској 22. марта 2013. године. Жири Награде професора Лазара Стојковића радио је у следећем саставу: проф. др Марија Краљевић Балалић (председница), академик Рудолф Кастори, проф. др Ивана Максимовић, проф. др Нада Милошевић и проф. др Драган Шкорић (чланови).

Пупинова награда Матице српске

У спомен на Михајла Пупина, стипендисте и добротвора Матице српске, под именом Пупинова награда Матице српске, установљена је награда за студентске радове који представљају допринос техничким и природноматематичким дисциплинама којима се бавио овај научник.

Награда се додељује од 1996. године сваке треће године из Фонда Михајла Пупина и средстава Матице српске, а за дипломске, мастер, магистарске и друге научне радове студената редовних студија у претходном трогодишњем периоду.

Ове године, Наградом је обележено и 160 година од рођења Михајла Пупина. Реализацију Пупинове награде Матице српске за 2014. годину новчаним средствима је помогла Нафтна индустрија Србије А.Д. Нови Сад.

За Пупинову награду Матице српске за 2014. годину пријављена су 33 студентска рада од 30 аутора са универзитета у Бањалуци, Београду, Крагујевцу и Новом Саду. После првог круга елиминација у конкуренцији је остало 25 радова, који су оцењивани по 10 различитих критеријума са могућношћу добијања максималних 100 поена. У другом кругу елиминисани су слабије оцењени радови. У трећем кругу разматрани су само они са оценом већом од 85 поена. Ови радови су посебно продискутовани и додатно вредновани. С обзиром на висок квалитет радова, донета је одлука да се ове године доделе једна прва, две друге и три треће награде.

Награде су уручене на свечаности 27. марта 2014. године у здању Матице српске.

Жири Пупинове награде Матице српске радио је у следећем саставу: проф. др Владимир Катић (председник), проф. др Мирјана Војиновић Милорадов, академик Миљко Сатарић, проф. др Душан Сурла, проф. др Бранислав Боровац и проф. др Владимир Вујичић (чланови). Пупинову награду Матице српске за 2014. годину добили су:

Прва награда: Александар Пајкановић, Електротехнички факултет, Бањалука, за мастер рад *Контрола инвалидских колица покретима главе* (ментор проф. др Бранко Докић);

Другу награду равноправно су добили: Бранислав Станковић, Универзитет у Београду, Факултет за физичку хемију, Београд, за мастер рад *Трансформација суперкритичне у суперкритичну Андронов–Хопфову бифуркацију* (ментори проф. др Љиљана Колар Антић и др Жељко Чупић) и Вељко Д. Димовић, Универзитет у Крагујевцу, Факултет инжињерских наука, Крагујевац, за мастер рад *Примена природних корисничких интерфејса у развоју пословних апликација* (ментор: проф. др Милан Ерић);

Трећу награду равноправно су добили: Едвин Пакоци, Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука, Нови Сад, за мастер рад *Синтеза говора на бази скривених Марковљевих модела за српски језик* (ментор: доц. др Милан Сечујски), Роберт Мак, Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука, Нови Сад, за мастер рад *Примена глобалне варијансе ради унапређења квалитета говора синтетизованог на основу скривених Марковљевих модела* (ментор: доц. др Милан Сечујски) и Александар Антић, Универзитету Новом Саду, Природно-математички факултет, Нови Сад, за мастер рад *Структурне, микроструктурне и електричне особине нанокристалитногникл ферита* (ментори: проф. др Светлана Лукић Петровић и проф. др Милица Вучинић Васић).

Награде из задужбинских фондова Матице српске

У Матици српској, 29. јуна, свечано су уручене награде из задужбинских фондова Матице српске најбољим ђацима и студентима завршних година школа и факултета. Уз присуство бројних званица и представника медија, награђене ученике и студенте с неколико пробраних речи поздравио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и том приликом им уручио пригодне поклоне. Професор Станић у обраћању овим паметним и вредним младим људима, између осталог, истакао је значај задужбинарства за историју и развој Матице српске, а посебно је нагласио и њихов немали допринос афирмисању и подстицају младих ученика и студената за успешан наставак школовања, односно стручног и научног усавршавања.

Добитници награда из задужбинских фондова Матице српске за 2012. годину су:

1. Ивана Јарић из Новог Сада, Филозофски факултет УНС
2. Марина Шафер из Суботице, Филозофски факултет УНС
3. Игор Рајњак из Новог Сада, Филозофски факултет УНС
4. Наташа Белић из Чачка, Филозофски факултет УНС
5. Кристиан Јерић из Сомбора, Филозофски факултет УНС
6. Дејан Жиберт из Новог Сада, Филозофски факултет УНС
7. Владислав Ђанић из Суботице, Правни факултет УНС
8. Бојан Матковски из Куле, Економски факултет, Суботица
9. др Ивана Фратарић из Новог Сада, Медицински факултет УНС
10. Милица Тодоровић из Врдника, Карловачка гимназија, Сремски Карловци
11. Борис Грубић из Новог Сада, Гимназија „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду
12. Бранимир Арсић из Новог Сада и Симона Ђурић из Новог Сада, Гимназија „Светозар Марковић" у Новом Саду
13. Видак Раичевић из Новог Сада, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
14. Александра Мајер из Новог Сада, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
15. Марко Ковачевић из Новог Сада, Гимназија „Лаза Костић" у Новом Саду
16. Дајана Милованов из Бечеја, „Гимназија Бечеј" у Бечеју

Добитници награда из задужбинских фондова Матице српске за 2013. годину су:

1. Ана Маргарета Валент, Филозофски факултет УНС
2. Александра Дабић, Правни факултет УНС
3. Дејан Жиберт, Филозофски факултет УНС
4. Тијана Зрнић, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
5. Јованка Илић, Гимназија „Светозар Марковић" у Новом Саду
6. Ивана Кргић, Медицински факултет у Новом Саду
7. Милица Колунџија, Гимназија „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду
8. Ненад Мисић, „Гимназија Бечеј" у Бечеју
9. Александра Прпа, Карловачка гимназија у Сремским Карловцима
10. Слободан Репија, Економски факултет у Суботици
11. Јована Рубежић, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
12. Тамара Спасић, „Гимназија Бечеј" у Бечеју
13. Јелисавета Џигурски, Гимназија „Лаза Костић" у Новом Саду
14. Марина Шафер, Филозофски факултет УНС

Добитници награда из задужбинских фондова Матице српске за 2014. годину су: Тијана Александрић, Светлана Алексић, Александра Вејновић, Милана Ђоновић, Љубица Јелисавац, Марина Мијатовић, Владан Мирковић, Ивана Митровић, Сара Пајчин, Ивана Петровић, Андрија Поповић, Дуња Радивојевић, Снежана Савкић, Бојан Симић, Ружица Слијепчевић и Александра Цолић.

Добитници награда из задужбинских фондова Матице српске за 2015. годину су:

1. Оливера Огњеновић, Карловачка гимназија у Сремским Карловцима
2. Димитрије Ердељан, Гимназија „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду
3. Јована Николетић, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
4. Никола Радновић, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
5. Јована Амиџић, Гимназија „Исидора Секулић" у Новом Саду
6. Виола Ковачић, Гимназија „Светозар Марковић" у Новом Саду
7. Флориан Ковачић, Гимназија „Светозар Марковић" у Новом Саду
8. Александар Ивковић, Гимназија „Светозар Марковић" у Новом Саду
9. Петар Јанковић, Гимназија „Лаза Костић" у Новом Саду
10. Александар Спасић, „Гимназија Бечеј" у Бечеју
11. Богдан Окиљевић, Медицински факултет УНС

12. Вукашин Јовановић, Економски факултет у Суботици
13. Бојана Ристић, Правни факултет УНС
14. Николина Тутуш, Филозофски факултет УНС
15. Сања Павловић, Филозофски факултет УНС
16. Свјетлана Комленовић, Филозофски факултет УНС
17. Јелена Гајић, Филозофски факултет УНС
18. Светозар Матејашев, Филозофски факултет УНС
19. Маја Королија, Филозофски факултет УНС
20. Александар Ристески, Филозофски факултет УНС
21. Александра Гурјанов, Економско-трговинска школа у Бечеју

Награде Матици српској

Октобарска награда Града Новог Сада Матици српској

Скупштина Града Новог Сада је на свечаној седници одржаној 13. октобра 2014. године, а на предлог Комисије за обележавање празника, доделу признања и међуградску сарадњу у земљи и иностранству, донела одлуку да се Матици српској додели Октобарска награда Града Новог Сада за 2014. годину, као друштвено признање за изузетне резултате у раду и највиша достигнућа и остварења у области привреде, друштвених и других делатности.

Ово изузетно признање додељено је Матици српској у години у којој она као најстарија књижевна, културна и научна институција српског народа обележава 150 година од пресељења из Пеште у Нови Сад, што је у великој мери допринело да град понесе епитет Српске Атине и постане препознатљив као центар националне културе.

Захваљујући у име Матице српске на овом високом признању, проф. др Драган Станић, председник Матице српске, нагласио је да је обележавање овог за Матицу српску и за Град Нови Сад важног јубилеја допринело и истицању културе као фактора од изузетног значаја за препознатљивост Града Новог Сада, као и оживљавању духа Српске Атине: „Сматрам да су Матица српска и Град Нови Сад толико међусобно повезани, чак срасли, да једно другоме представљају најлепшу награду: Матица је награда Новом Саду, а Нови Сад Матици. Само присном сарадњом Града и Матице српске можемо у сфери културе постићи резултате које би читав српски народ осетио као вредност достојну дубоког поштовања.”

Свечаност на којој је Матици српској уручена Октобарска награда одржана је 23. октобра у Свечаној сали Градске куће. Осим Матице српске, ово велико признање добила је и Драгана Ђорић, један од оснивача Удружења „Родитељ”, а на истој свечаности уручена је и Новембарска повеља која је ове године припала проф. др Бранку Бању са Економског факултета у Суботици и Рукометном клубу „Војводина” из Новог Сада.

Добитницима је признања уручио Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, који је, између осталог, истакао да је Градска скупштина донела добру одлуку, те да су добитници својим вишегодишњим прегалачким радом заслужили ова висока признања. У име награђених на признањима је захвалио проф. др Драган Станић.

Повеље, признања, дипломе и захвалнице упућене Матици српској

2012.

- специјална Златна медаља „Јован Ђорђевић” додељена је Матици српској на Дан Српског народног позоришта, 28. марта;
- специјално признање Завода за уџбенике упућено је Матици српској за дугогодишњу подршку, поверење, сарадњу и допринос успешном раду Завода;
- Захвалница Матици српској од организатора фестивала „Нушићијада 2011” за подршку и допринос организацији фестивала;
- Захвалница Матици српској за помоћ у реализацији Манифестације „Дани ћирилице” у Баваништу 26. маја од организатора манифестације КУД „Аца Обрадовић” и Огранка Вукове задужбине;
- Повеља захвалности Филолошког факултета Универзитета у Београду Матици српској за изузетну сарадњу у развоју научних пројеката о језику, књижевности и култури;

– Плакета Матици српској упућена од Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду.

2013.

– Захвалница Матици српској за помоћ и подршку Манифестацији „Дани ћирилице” одржаној у Баваништу;
– Гимназија „Светозар Марковић” из Новог Сада доделила је Захвалницу Матици српској за допринос у остваривању образовних и васпитних циљева школе;
– Завичајна збирка Градске библиотеке у Новом Саду доделила је Захвалницу Матици српској за изузетан допринос и успешну сарадњу;
– Задужбина Илије М. Коларца – Коларчев народни универзитет, доделила је Плакету Матици српској за изванредне заслуге у програмској делатности Коларчеве задужбине;
– Митрополија црногорско-приморска доделила је Матици српској „Подгорички дискос” из IV века поводом 1700 година Миланског едикта.

2014.

– Октобарска награда Новог Сада додељена је Матици српској за вековно деловање којим доприноси просвећивању, развоју и очувању националог и културног идентитета српског народа, развоју науке и неговању доброчинства у Новом Саду, Српској Атини, центру грађанског друштва, високе културе и просветитељства;
– Повељу захвалности Рукописном одељењу Матице српске упутио је Филолошки факултет из Београда поводом изузетног доприноса и сарадње у чувању и неговању српске културне баштине;
– Захвалницу Рукописном одељењу Матице српске упутила је Галерија Матице српске за сарадњу, помоћ и подршку у остваривању програма.

2015.

– поводом обележавања 170 година од оснивања Српска читаоница „Лаза Костић” из Сомбора доделила је Матици српској захвалницу на подршци, узајамном поверењу и сарадњи у остваривању циљева Читаонице;
– Универзитет у Новом Саду доделио је 29. јуна Плакету Матици српској за изузетан допринос развоју, унапређењу и афирмацији Универзитета у Новом Саду;
– Захвалница Матици српској за помоћ и подршку Манифестације „Дани ћирилице” у Баваништу која је одржана 23. маја;
– Центар за културу и туризам града Зајечара доделио је на Фестивалу младих песника „Дани поезије” одржаном 30. маја Награду „Сергије Лајковић” за допринос и афирмацију књижевног стваралаштва младих часопису *Летопис Матице српске*;
– Буњевачка матица доделила је 10. септембра признање Матици српској поводом двадесет година рада Буњевачке матице за допринос развоју буњевачке културе;
– Градска библиотека из Новог Сада доделила је 29. септембра Захвалницу *Летопису Матице српске* због обогаћења фонда Библиотеке;
– Задужбина „Доситеј Обрадовић” доделила је Захвалницу Матици српској за успешну сарадњу;
– поводом обележавања 170 година постојања и рада, Градска библиотека у Новом Саду доделила је 23. септембра Матици српској Повељу захвалности због значајног доприноса развоју науке и националне културе и плодне вишедеценијске сарадње;

– Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици доделио је 15. октобра, поводом 55 година постојања и рада, Посебну захвалницу Матици српској за успешну сарадњу у очувању и неговању српског културног наслеђа на Косову и Метохији;
– Представништво Републике Српске у Србији на јубиларном 60. Међународном београдском сајму књига, доделило је Повељу успјеха најстаријој српској књижевној, културној и научној институцији Матици српској поводом издања *Нормативна граматика српског језика*, приређеној за ијекавско говорно подручје;
– Удружење војвођанских учитеља доделило је Захвалницу Матици српској за подршку у организацији скупа „Методички дани учитеља 2015";
– Женски шаховски клуб „Даме" Нови Сад доделио је захвалницу Матици српској за разумевање и свесрдну помоћ при организацији дечијих шаховских манифестација;
– поводом 25 година од оснивања Матица русинска доделила је Матици српској признање за успешну и плодну међусобну сарадњу.

Свечаности Матице српске

СВЕТОСАВСКА БЕСЕДА

У протеклом извештајном периоду традиционална Светосавска академија била је посвећена следећим беседама:

2012.

Беседу под насловом „Антропологија житија – човек у Бога" изрекао је проф. др Милан Радуловић. У музичком програму је учествовао Вокални студио „Орфелин", којим је дириговала Тамара Петијевић.

2013.

Беседу „Византијски узори српске државности и Свети Сава" изрекао је академик Љубомир Максимовић. У музичком делу програма учествовао је Вокални студио „Орфелин", диригент Тамара Петијевић.

2014.

Беседа је започета музичким програмом који је извео Хор Саборне цркве „Свети Георгије", под управом др Богдана Ђаковића. Након музичког програма присутне је поздравио председник Матице српске проф. др Драган Станић и најавио др Бојана Јовановића, који је изрекао беседу под насловом „Светосавски код".

2015.

Беседа је била посвећена стогодишњици рођења патријарха српског Павла, а о његовом животу и благотворном утицају на српски народ говорили су владика Иринеј и академик Владета Јеротић. Свечаност је почела појањем хора Школе црквеног појања „Свети Јован Дамаскин". Угледне госте и све присутне, а било их је поред пуне Свечане сали и пуна читаоница Библиотеке Матице српске, који су преко видео-бима пратили свечаност, поздравио је председник Матице српске проф. др Драган Станић.

СВЕЧАНА СЕДНИЦА МАТИЦЕ СРПСКЕ

У протеклом извештајном периоду Свечана седница Матице српске одржана је у част следећих јубилеја:

2012.

Традиционална Свечана седница Матице српске одржана је 15. марта. Свечаност је отпочела химном *Боже правде* у извођењу Милоша Милојевића. Потпредседник проф. др Славко Гордић отворио је 186. Свечану седницу уз објашњење председниковог одсуства због здравствених разлога, а потом поздравио присутне званичнике, чланове Матице српске и грађанство. Генерални секретар проф. др Душан Николић прочитао је имена преминулих чланова Матице српске од претходне Свечане седнице и позвао присутне да им минутом ћутања одају почаст. Потпредседник проф. др Славко Гордић је у кратким цртама дао преглед рада Матице српске у протеклој години истичући најзначајнија постигнућа. Потом је Мадам Пијано песмом Доситеја Обрадовића *Востани Србије* присутне увела у тему о којој ће се беседити на овој свечаној седници. Др Славенко Терзић је одржао беседу „Исток и Запад у новијој српској историји и култури". Потпредседник проф. др Славко Гордић захвалио је беседнику и најавио други део Свечане седнице посвећен Змајевој награди Матице српске. Управница послова Јелена Веселинов прочитала је текст Уредбе о Змајевој

награди, а члан Жирија Ђорђо Сладоје Записник са седнице Жирија на којој је донесена одлука о овогодишњој награди. Проф. др Михајло Пантић, председник Жирија, затим је прочитао образложење Жирија Змајеве награде. Потпредседник проф. др Славко Гордић уручио је диплому лаурету Војиславу Карановићу и честитао му са представницима Привредног друштва Електровојводина и Завода за уџбенике, који су обезбедили новчани износ овогодишње Змајеве награде. Лауреат Војислав Карановић се обратио присутнима пригодном беседом. Драмски уметник Љубивоје Тадић је на крају интерпретативно прочитао неколико песама из награђене књиге *Унутрашњи човек* Војислава Карановића. Потпредседник проф. др Славко Гордић је закључио 186. Свечану седницу Матице српске.

2013.

Председник Матице српске проф. др Драган Станић је отворио Свечану седницу и поздравио присутне. Генерални секретар доц. др Ђорђе Ђурић је прочитао имена преминулих чланова Матице српске од прошле Свечане седнице и позвао присутне да им минутом ћутања одају почаст. Подносећи извештај за претходну годину, председник проф. др Драган Станић је истакао најважније догађаје и постигнућа. Председник је захвалио академском сликару Данилу Вуксановићу на вредном дару Матици српској – портрету Петра II Петровића Његоша. Потом је драмски уметник Гојко Шантић Његошевим стиховима из *Луче микрокозма* увео присутне у тему о којој је беседио Његово високопреосвештенство Амфилохије „Христоцентричност престола Сесветија по Његошу". Овај део Свечане седнице, који је посвећен јубилеју 200 година од рођења Петра II Петровића Његоша, завршен је стиховима из *Горског вијенца*, које је казивао Гојко Шантић. Други део Свечане седнице био је посвећен Змајевој награди Матице српске. Управница послова Матице српске Јелена Веселинов је прочитала текст Уредбе о Змајевој награди. Члан Жирија за доделу Змајеве награде Ђорђо Сладоје је прочитао Записник са седнице Жирија на којој је донесена одлука да се Змајева награда за 2012. годину додели Марији Шимоковић за збирку песама *Чувари привида*, а Ђорђе Деспић, члан Жирија, образложио је ову одлуку. Председник проф. др Драган Станић и представник Комерцијалне банке Горан Мали су честитали лауреату Марији Шимоковић и уручили јој диплому и новчани износ награде. Потом се присутнима обратила Марија Шимоковић захваливши на награди. На самом крају драмска уметница Гордана Ђурђевић Димић је читала стихове из награђене књиге *Чувари привида*. Свечана седница је директно преношена на сајту Матице српске. У Свечаном холу приређена је изложба *Прва издања Његошевих дела у Библиотеци Матице српске.*

2014.

Поводом 188. годишњице од оснивања Матице српске, 16. фебруара у 19 часова, одржана је Свечана седница у Свечаној сали Матице српске. Седници је председавао председник Матице српске проф. др Драган Станић. После председникове поздравне речи и кратког резимеа делатности Матице реализованих од прошле Свечане седнице, генерални секретар доц. др Ђорђе Ђурић прочитао је списак сарадника преминулих између две свечане седнице. Присутни су минутом ћутања одали пошту преминулима.

Тема традиционалне беседе била је „Србија 1914", а беседила је проф. др Мира Радојевић.

У другом делу седнице је песнику Дејану Алексићу додељена Змајева награда Матице српске за књигу *Бити*. Након што је управница послова Матице српске Јелена Веселинов прочитала Уредбу о додељивању Змајеве награде, члан Жирија за доделу награде Матице српске Ђорђо Сладоје прочитао је Записник са седнице Жирија. О добитнику Змајеве награде за 2013. годину Дејану Алексићу говорила

је проф. др Бојана Стојановић Пантовић. Председник Матице српске уручио је добитнику диплому, а представници Комерцијалне банке новчану награду. Стихове из награђене књиге казивао је драмски уметник Ненад Маричић.

2015.

Поводом 189. годишњице од оснивања Матице српске, 16. фебруара у 19 часова, одржана је Свечана седница у Свечаној сали Матице српске. Седницу, којој су присуствовали бројни гости, отворио је председник Матице српске проф. др Драган Станић излагањем о раду Матице у претходних годину дана посебно истичући значај обележавања јубилеја 150. годишњице од пресељења из Пеште у Нови Сад и једног века од почетка Првог светског рата. Потом је генерални секретар доц. др Ђорђе Ђурић прочитао имена преминулих чланова Матице српске између две седнице, којима је минутом ћутања одата пошта.

Матица српска је за успешну сарадњу захвалила истакнутим појединцима и институцијама, доделивши им пригодну споменицу „Печат Матице српске". Ово признање добили су: владика бачки Иринеј, владика сремски Василије, градоначелник Новог Сада господин Милош Вучевић, покрајински секретар за културу и јавно информисање господин Славиша Грујић, бивши државни секретар у Министарству културе господин Дејан Ристић, академик Василије Крестић, академик Димитрије Стефановић, генерални секретар САНУ и академик Зоран Ковачевић, председник огранка САНУ. Споменицу су добили и: представник српске заједнице и члан Савеза Срба у Румунији господин Стеван Бугарски, директор Српског института у Будимпешти господин Пера Ластић, новосадска филијала Комерцијалне банке, задужбинари Младен и Јованка Вучинић, управник Библиотеке Матице српске Селимир Радуловић и управница Галерије Матице српске мр Тијана Палковљевић Бугарски.

Традиционалну свечану беседу изрекао је др Радомир Ј. Поповић, историчар из Историјског института у Београду. Он је беседу под насловом „Знамења Другог српског устанка" одржао поводом 200. годишњице од овог значајног догађаја из националне историје.

Проф. др Ђорђе Деспић прочитао је одлуку, а господин Ђорђо Сладоје образложење Жирија, после чега је песнику Гојку Ђогу уручена Змајева награда Матице српске за најбољу књигу поезије објављену на српском језику у току протекле године – збирку песама *Грана од облака*, у издању „Орфеуса" из Новог Сада. Добитник ове најстарије домаће живе књижевне награде одржао је пригодну беседу, а на крају свечаности Ђогове стихове из награђене збирке говорио је глумац Гојко Шантић.

ДАН СВЕТИХ ЋИРИЛА И МЕТОДИЈА

2013.

Дан Светих Ћирила и Методија обележен је 24. маја беседом проф. др Радивоја Радића „Византијски оквири мисије Константина и Методија". Скуп је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске. У склопу Манифестације „Дани словенске писмености", коју по први пут организује Град Нови Сад, у холу испред Свечане сале биле су изложене слике новосадске уметнице Олгице Стефановић. Слике су део изложбе *Моја ћирилица*, која је отворена 25. маја у 10 часова у холу Скупштине града.

2014.

Поводом Дана Светих Ћирила и Методија у Свечаној сали Матице српске беседио је протојереј-ставрофор проф. др Димитрије Калезић на тему „Солунска браћа у свом и нашем времену". Делове службе Светим оцима равноапостолним

Ћирилу и Методију говорио је глумац Томислав Кнежевић, а присутне је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

2015.

25. маја, у оквиру Дана Светих Ћирила и Методија, Матица српска је у Свечаној сали организовала предавање „Ћирило и Методије, апостоли Морављана и свих Словена" које је одржао Либор Јан, професор средњовековне историје Филозофског факултета Масариковог универзитета у Брну (Чешка). У свом излагању аутор је посветио пажњу опису Моравске у периоду мисије Светих Ћирила и Методија. Предавање је илустровао видео-прилозима који су сведочили о археолошким налазима. Госта, као и све присутне, поздравио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

ДАН ДОБРОТВОРА МАТИЦЕ СРПСКЕ

2013.

Поводом 197 година од рођења велике добротворке Марије Трандафил (1816–1882) обележен је 25. децембра Дан добротвора Матице српске, посвећен онима који су на различите начине подржали активности Матице српске током 2013. године. Обележавање је отпочето музичким програмом, у извођењу Новосадског камерног хора под вођством диригента доц. Божидара Црњанског. Након музичког програма присутнима се обратио председник Матице српске проф. др Драган Станић словом о задужбинарству у историји Матице српске, истичући допринос Марије Трандафил. Добротворима, доброчинитељима и приложницима, институцијама и појединцима, захвалнице и пригодне поклоне уручили су генерални секретар Матице српске доц. др Ђорђе Ђурић и управник послова Матице српске маст. прав. Јелена Веселинов.

2014.

У Свечаној сали Матице српске 26. децембра одржана је свечаност Дан добротвора, коју ова наша најстарија српска књижевна, културна и научна институција традиционално организује на измаку сваке године да би још једном захвалила својим бројним великим добротворима, доброчинитељима и дародавцима који су током године на различите начине помагали њен рад, од финансијске помоћи за реализацију различитих пројеката, преко обезбеђивања техничке апаратуре неопходне за рад до увек незаобилазне медијске подршке.

Програм је започет музиком. Студенти Академије уметности Универзитета у Новом Саду у класи камерне музике професора Александра Тасића: Душица Николић, Милан Милановић и Сања Чалдовић извели су композицију Ренеа д' Буадефра *Серенада оп. 85 у Д-дуру* за флауту, виолину и клавир. Након тога, проф. др Драган Станић, председник Матице српске, поздравио је госте истакнувши значај задужбинара и угледних добротвора у дугој историји и традицији Матице српске. Наиме, велики и значајан део свог богатог и разноврсног културног и научног програма, Матица српска од свог оснивања 1826. године до данас успешно реализује искључиво уз значајну финансијску, техничку и медијску подршку институција од светског и националног интегритета, великих и малих међународних и домаћих фирми, најугледнијих националних медијских институција, те уз не мање важну незаобилазну подршку у виду финансијских средстава или даровањем личне и породичне имовине појединаца. Сви они својим прилозима подржавају просветитељску мисију Матице српске, а повезује их племенита идеја о стварању једне јединствене кошнице и став да је част служити часној Матици српској.

Повеље захвалности уручили су проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар.

2015.

На рођендан велике добротворке и доброчинитељке Матице српске Марије Трандафил, 25. децембра, Матица српска је обележила Дан добротвора. Традиција задужбинарства укорењена је од самог оснивања Матице српске 1826. године. Својим прилозима, добротвори подржавају просветитељску мисао Матице српске, а повезује их племенита идеја о стварању једне јединствене кошнице и став да је част служити најстаријој српској културној, научној и књижевној институцији. Овогодишњи добитници захвалница су фирме и појединци захваљујући којима је у овој тешкој финансијској години Матица српска успела да одржи своје активности, настави штампање *Летописа Матице српске*, обезбеди средства за награде Матице српске и успешно реализује своје разноврсне програме. Поред ових добротвора, уметничке фондове и просторије Матице српске обогатили су уметници својим даровима. Добротворима се обратио проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и изрекао дубоку захвалност за помоћ и подршку у овој, за Матицу српску, тешкој години и што су препознали значај рада Матице српске на очувању и неговању српског језика, културе и науке. Свечани програм обогатили су музичким програмом и студенти у класи камерне музике Академије уметности у Новом Саду.

Јубилеј 150 година од пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад

Прелазак Матице српске у Нови Сад био је од пресудног значаја за развој града као српског културног и интелектуалног средишта. Овде су већ постојали српска гимназија, читаоница и Српско народно позориште, док је Матица била културни узор Уједињеној омладини српској и позитивно утицала на развој српског новинарства и публицистике. Од тада је Нови Сад, с правом, постао познат као Српска Атина, а репутацију града културе задржао је до данашњих дана. Временом је Матица изнедрила и друге значајне културне институције, као што су Библиотека Матице српске, Галерија Матице српске и Музеј Војводине.

Мотиви за пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад појавили су се као последица Револуције 1848–1849. и промењених политичких околности, због чега је српски културни живот у Пешти готово у потпуности био замро, док се Нови Сад истицао као национални, економски и културни центар српског народа. Руководство Матице српске дефинисало је своју намеру о пресељењу ове институције на седници одржаној 18/30. августа 1851. године, којом је, у присуству владике Платона Атанацковића и других часника, председавао Павле Војић, председник Матице.

После вишегодишњег настојања да, ради успешнијег и плодотворнијег рада, дође до пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад, оно је најзад започело 28. априла 1864. године. На пароброд „Напредак" укрцан је 61 сандук са Матичином имовином, која је била од непроцењивог значаја за српску културу, те управо ове године Матица српска с поносом обележава век и по од пресељења и истиче свој плодотворни културни и научни рад у Новом Саду током протеклих 150 година.

Обележавање јубилеја 150 година од пресељења Матице српске, Нови Сад

Изложба у Матици српској

Поводом прославе јубилеја 150 година од пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад у четвртак, 3. априла 2014. године, у Свечаној сали Матице српске академик Василије Ђ. Крестић одржао је предавање „Уједињена омладина српска", а затим и отворио изложбу *Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864–2014)* постављену у фоајеима и малој сали. Поздравним речима присутнима су се обратили проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и господин Вања Вученовић, помоћник градоначелника за културу. Аутори изложбе Соња Боб и мср Александра Јовановић, виши архивисти Рукописног одељења Матице српске, рукописима, преписком и фотографијама који припадају Рукописном одељењу, али и експонатима који припадају Матичиним установама као и установама у чијем је оснивању Матица учествовала, документовали су историјат настанка Матице српске у Пешти, као и наставак њеног деловања и просперитета у Новом Саду. Изложбом је указано на оне личности и догађаје који су обележили најзначајније етапе из прошлости Матице српске, као и на стваралачки рад који је протекао у знаку очувања континуитета и традиционалне мисије коју су баштинили њени далековиди и мудри оснивачи и утемељивачи.

Избором грађе тежило се ка томе да се на што јаснији, упечатљивији и атрактивнији начин представе доминантне вредности Матице српске кроз време, од њенога постанка до новијег периода. На изложби је приказано 60 архивалија из Рукописног одељења, које чине део изложбе распоређене у осам тематских целина (уз портрете часника и добротвора који су изложени у салонима Матице српске).

Девета целина је посвећена установама на чији настанак и развој је Матица српска имала значајан утицај: Библиотеци Матице српске, Галерији Матице српске, Музеју Војводине и Српском народном позоришту. Избором експоната је на најбољи начин представљена њихова делатност. Концепт и поставку дела изложбе који је посвећен Галерији Матице српске осмислили су и реализовали мр Тијана Палковљевић Бугарски, управница Галерије, мср Снежана Мишић, виши кустос, и мр Данило Вуксановић, виши конзерватор. Отварању Изложбе присуствовао је велики број званица.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА

У недељу, 11. маја 2014. године, са почетком у 18 сати, на Сцени „Јован Ђорђевић" у Српском народном позоришту одржана је Свечана академија поводом 150. годишњице пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад (сценарио Ненад Остојић).

Поздравну реч бројној публици упутили су Његово преосвештенство др Иринеј Буловић, епископ новосадски и бачки, сомборски и сегедински, госпођа Јасмина Митровић Марић, у својству представника председника Републике Србије, господин Славиша Грујић, потпредседник Владе Војводине и покрајински секретар за културу и јавно информисање, те господин Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада.

Беседу „Матица српска и њене заветне поруке: век и по трајања у Новом Саду" одржао је проф. др Драган Станић, председник Матице српске. Између осталог, беседник је с посебном пажњом нагласио значај пресељења Матице српске у културолошком контексту јачања и неговања националних духовних вредности: „Култура све више постаје кључни чинилац који утврђује опстанак читавог једног народа у овим временима глобализације и новог Вавилона, у временима у којима се чује множина гласова различитих језика, вера и нација. Само народ са богатом душом, са знањем и осећањима, са динамичним погледом на свет и отвореним вредносним системом може рачунати на будућност. Следимо ли Матичин пример из 1864. године, знаћемо поуздано да је у будућност најефикасније превозити се лађама *Слоге* и *Напрешка*. У такву будућност имамо разлога да верујемо. За такву будућност Матичини завети представљају драгоцене знакове поред пута, знакове које непрестано треба ишчитавати."

У уметничком делу програма учествовали су: Војвођански мешовити хор, који је под диригентском палицом Андреја Бурсаћа извео композиције Корнелија Станковића, Исидора Бајића, Роберта Толингера и Стевана С. Мокрањца. Небојша Бабић, баритон, и Јелена Кончар, сопран, уз клавирску пратњу Страхиње Костића извели су нумере из драме *Максим Црнојевић* и опере *Кнез од Зеше*, а глумци СНП Тијана Максимовић, Гордана Јошић Гајин, Предраг Момчиловић и Милован Филиповић водили су програм и интерпретирали инсерте из записа о пресељењу Матице српске из Пеште у Нови Сад и песму Лазе Костића „О Шекспировој тристагодишњици".

Обележавање јубилеја 150 година од пресељења Матице српске, Будимпешта

(11–12. новембар 2014. године)

Програм обележавања јубилеја започет је 11. новембра у 15 часова у згради Текелијанума, где се делегација Матице српске састала са представницима Српског института (Пера Ластић и Золтан Бада), Самоуправе Срба у Будимпешти (Борислав Рус) и Музеја Епархије будимске (Коста Вуковић). У делегацији Матице српске поред председника проф. др Драгана Станића били су генерални секретар доц. др Ђорђе Ђурић, потпредседници др Миодраг Матицки и проф. др Бранко Бешлин, секретар

Одељења за друштвене науке проф. др Љубомирка Крклјуш, управница Галерије Матице српске мр Тијана Палковљевић Бугарски, директор Издавачког центра Матице српске дописни члан САНУ Миро Вуксановић, управник Библиотеке Матице српске Селимир Радуловић и управница послова Матице српске мср Јелена Веселинов. Договорено је да се заједнички организује међународна научна конференција на тему српско-мађарских веза у култури. Конференција би била одржана крајем 2015. године. Предложено је да се Српски институт укључи у пројекат рестаурисања, научне обраде и представљања иконостаса бивше Саборне цркве у Табану (на том пројекту сада раде Музеј Епархије будимске и Галерија Матице српске), да се започне рад на књизи Српска књига у Будиму и Пешти, да се деца и омладина из Будимпеште укључе у такмичења, летње школе, радионице у Србији (уз предавања и менторски рад из српског језика, књижевности и историје, које би држали стручњаци из Матице српске).

Као резултат раније сарадње и ових разговора, у Српском културном клубу у Будимпешти потписан је Протокол о сарадњи између Матице српске и Српског института из Будимпеште. Протокол су потписали проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и господин Пера Ластић, директор Српског института.

У таквој свечаној атмосфери у Српском културном клубу уследила је промоција књиге академика Василија Крестића *Срби у Угарској 1790–1918*. У препуној свечаној сали скуп је поздравио и о делу професора Крестића говорио проф. др Драган Станић. Књигу су представили проф. др Љубомирка Крклјуш и доц. др Ђорђе Ђурић. Аутор се обратио присутнима и уз речи захвалности домаћинима и Матици српској веома надахнуто говорио о књизи, а осврнуо се и на свој укупан историографски рад.

У оквиру програма у престижном простору Музичке академије „Франц Лист" одржан је концерт Војвођанског мешовитог хора, посвећен 100-годишњици смрти Стевана Стојановића Мокрањца. Уводни говор проф. Ненада Остојића, потпредседника Матице српске, у којем је указано на значај Стевана Стојановића Мокрањца за српску музичку културу, прочитан је на српском и мађарском језику. Хор са диригентом Андрејем Бурсаћем на челу показао је врхунско умеће и очарао публику извођењем Мокрањчевих дела, међу којима је била и *Мађарска руковет*.

Следећег дана, 12. новембра, програм је настављен парастосом у Цркви Светог великомученика Георгија у Будимпешти. Парастос оснивачима, задужбинарима, часницима и ктиторима Матице српске служио је Његово преосвештенство епископ будимски Лукијан уз садејство пароха будимпештанског Зорана Остојића, а у присуству делегације Матице српске, представника Српске заједнице из Будимпеште и великог броја верника.

Централни догађаји манифестације били су Свечана академија и отварање изложбе *Век и по пресељења Матице српске из Будимпеште у Нови Сад*. Свечана академија је одржана у среду, 12. новембра 2014, са почетком у 11,30 часова, у репрезентативној Свечаној сали Нове градске куће у Будимпешти. Скуп су поздравили Борислав Рус, председник Самоуправе Срба у Будимпешти, Миклош Шолтес, државни секретар Министарства за људске ресурсе Владе Републике Мађарске задужен за односе са верским заједницама, народностима и невладиним организацијама, Александра Салаи Бобровницки, заменица градоначелника Будимпеште задужена за културу, отац Зоран Остојић, парох будимпештански, Славиша Грујић, покрајински секретар за културу и јавно информисање, те Вера Пејић Сутор, председница Самоуправе Срба у Мађарској. Пригодне беседе одржали су председник Матице српске проф. др Драган Станић, угледни мађарски слависта проф. др Чаба Киш Ге, као и Пера Ластић, директор Српског института у Будимпешти. Говорници су указали на значај пештанског периода Матице, као и на њене доминантне вредности којима се потврђује драгоцена мисија ове наше најстарије књижевне, културне

и научне институције. У богатом културно-уметничком програму учествовали су ученици Српске школе „Никола Тесла” у Будимпешти, уметници Српског позоришта у Мађарској и Војвођански мешовити хор.

Изложба *Век и по пресељења Матице српске из Будимпеште у Нови Сад* – чији су аутори виши архивисти Рукописног одељења Матице српске Александра Јовановић и Соња Боб, а коју чине факсимили рукописа, преписки и фотографија из Рукописног одељења Матице српске, као и уметнички експонати који припадају Матичиним установама – постављена је у сали Нове градске куће у Будимпешти, а отворио ју је председник Матице српске проф. др Драган Станић.

Програм обележавања великог јубилеја завршен је на Фаркашретском гробљу у Будиму, полагањем венаца на заједнички надгробни споменик истакнутих Срба из Будима и Пеште под којим су земни остаци пренети са Табанског гробља санираног 1930. године. Између осталих овде су сахрањена и двојица (од седам) оснивача Матице српске – Андрија Розмировић и Георгије Станковић, као и два председника Матице из пештанског периода Павле Трифунац и Павле Којић. Освећењу које је служио отац Зоран Остојић присуствовали су делегација Матице српске и представници српске заједнице у Будимпешти. Венце су положили председник Матице српске проф. др Драган Станић и председник Самоуправе Срба у Будимпешти Борислав Рус у име Самоуправе и Српског института.

Веома садржајан програм дводневне манифестације и учешће у њему највише делегације Матице српске у којој су били и челни људи свих установа Матичиног система (Библиотека, Галерија и Издавачки центар) представљали су подршку српској заједници у Мађарској и њеним културним и научним установама. Програм је, истовремено, широј културној јавности у Србији и Мађарској скренуо пажњу на веома богато и значајно културно наслеђе Срба настало у Мађарској у XIX веку, које се у данашње време све више заборавља.

Обележавање јубилеја 150 година од пресељења Матице српске, Темишвар

(28. новембар 2014. године)

Делегација Матице српске посетила је 28. новембра 2014. у Темишвару седиште Савеза Срба у Румунији. У име домаћина присутнима су се обратили Љубомир Степанов, директор за издавачку делатност Савеза, и Стеван Бугарски. Они су говорили о историји и култури Срба у Румунији, као и о деловању Савеза Срба у Румунији. Председник Матице српске проф. др Драган Станић је поздравио присутне и представницима Савеза уручио на поклон нека од Матичиних издања.

У Свечаној сали Српске гимназије „Доситеј Обрадовић” у Темишвару, у 13 часова, отворена је изложба *Век и по пресељења Матице српске из Будимпеште у Нови Сад*. На изложби су приказани рукописи, преписка и фотографије из Рукописног одељења Матице српске, као и уметнички експонати из других Матичиних установа. Госте и ученике поздравио је директор Гимназије Јадранко Кланица, а пригодном беседом изложбу је отворио проф. др Драган Станић. Овим поводом Гимназији су уручена пригодна издања Матице српске.

У Свечаној сали Владичанског двора у Темишвару, у 17 часова, одржана је промоција књиге академика Василија Крестића *Срби у Угарској 1790–1918*. У препуној сали уводну беседу са нагласком на значај Темишвара за српску историју одржао је Стеван Бугарски. Скуп је поздравио и о делу професора Крестића говорио проф. др Драган Станић, а књигу су представили проф. др Љубомирка Кркљуш и доц. др Ђорђе Ђурић. Академик Крестић обратио се присутнима и говорио о самој књизи, мотивима за њено настајање, као и о свом укупном историографском

раду. У сали је била постављена и изложба о Арадској тврђави као логору за истребљење Срба 1914–1918. По завршетку промоције председник Савеза Срба у Румунији Огњан Крстић уручио је Матици српској Захвалницу за допринос развоју културне сарадње, а академицима Василију Крестићу и Николи Коки Јанковићу Захвалницу за достигнућа на пољу науке и уметности.

Ове културне манифестације Матице српске одржане су у оквиру Дана српске културе у Темишвару.

ДАНИ МАТИЦЕ СРПСКЕ У СТАРОЈ СТРЕЉАНИ – ЕЂШЕГУ
(24–27. новембар 2014. године)

У част јубилеја 150 година од пресељења Матице српске у Нови Сад од 24. до 27. новембра одржани су Дани Матице српске у старој стрељани – Еђшегу, у обновљеном простору стрељане.

24. новембра одржано је песничко вече „Човек пева после рата – Поезија о Првом светском рату". Изабране стихове српских песника казивао је Вицо Дардић. Госте је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

25. новембра академик Василије Ђ. Крестић одржао је предавање „Установе, странке, друштва и организације Срба у Угарској 1790–1914". Госте је поздравио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

26. новембра проф. др Бранко Бешлин, потпредседник Матице српске, одржао је предавање „Еуген Савојски и његово доба".

27. новембра Донка Станчић одржала је предавање „Владимир Николић од Беча до Сремских Карловаца". Госте је поздравио проф. мр Ненад Остојић, потпредседник Матице српске.

Одржан завршни програм јубилеја пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад

У здању Матице српске 29. и 30. априла 2014. одржан је завршни програм јубилеја пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад. Првог дана беседили су: проф. др Драган Станић, председник Матице српске („Заветне поруке Матице српске"), проф. др Миодраг Матицки, потпредседник Матице српске („*Летопис Матице српске* /1824–1864/ као модел летописног жанра периодике"), др Радомир Поповић („Везе Кнежевине Србије и Матице српске 1826–1864. године"), док су другог дана излагали доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске („О плодовима изобилним пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад"), мр Тијана Палковљевић Бугарски, управница Галерије Матице српске („Пештанске године Музеја Матице српске"), и мр Душица Грбић („Рад Библиотеке Матице српске у пештанском периоду").

Представљање Матице српске

Представљање Матице српске у Брчком

Матица српска представљена је публици у Брчком у Републици Српској у петак, 6. марта, у 18 часова у Светосавском дому при храму Успења Пресвете Богородице. Том приликом говорили су проф. др Драган Станић, председник, и доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске. У препуној сали Светосавског дома присутне је поздравио координатор Светосавске омладинске заједнице у Брчком, ђакон Драган Поповић.

Председник Матице српске изложио је основне историјске чињенице у вези са настанком и развојем Матице, те уопштено образложио ситуацију у којој се институција тренутно налази. Генерални секретар Матице српске је у другом делу вечери говорио о конкретним пројектима којима се тренутно Матица бави. Тако је брчанска публика имала прилику да се из прве руке упозна са радом на подухватима какви су *Српски биографски речник*, *Атлас насеља Војводине*, те посебно интересантан публици у Републици Српској *Правопис српскога језика – ијекавско издање*.

Представници Матице српске су ову прилику искористили и да своју подршку српском народу на простору Републике Српске и, уопште, гдегод Срби живе, покажу и делом. Наиме, Матица српска поклонила је библиотеци Светосавске омладинске заједнице у Брчком мало мање од две стотине различитих свезака – укључујући и поменуте, изузетно вредне, актуелне наслове, али и више годишта *Летописа*, *Зборника за историју* и других периодичних Матичиних издања.

По завршетку званичног дела вечери, присутни су могли да поставе питања, али и да поразговарају са председником и генералним секретаром Матице српске. Изражена је обострана жеља за сарадњом, како би се рад Матице још више приближио Брчанима.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

На позив Иницијативног одбора Друштва чланова Матице српске у Сремској Митровици 28. априла 2015. године представљена је Матица српска у Градској кући у Сремској Митровици. О друштвеном и културноисторијском феномену Матице српске, као и о њеним савременим активностима и значају, говорио је доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске. Издаваштво Матице српске са посебним освртом на њену мисију у лексикографији представио је проф. др Бранко Бешлин, потпредседник Матице српске, а о правним аспектима организације Матичиног система и могућностима за оснивање Друштва у Сремској Митровици говорила је мср Јелена Веселинов, управник послова Матице српске.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У НИЖЊЕМ НОВГОРОДУ

На позив Универзитета „Н. И. Лобачевског” у Нижњем Новгороду и његовог ректора Е. В. Чупрунова, проф. др Драган Станић, председник Матице српске, представљао је Матицу српску у Нижњем Новгороду од 6. до 10. априла 2015. године, у оквиру Манифестације „Дани српске културе у Русији”. Осим председника Матице српске, манифестацији у Нижњем Новгороду присуствовали су и проф. др Ивана Живанчевић Секеруш, декан Филозофског факултета, представници градских власти, Александар Петровић, шеф кабинета градоначелника Новог Сада, те представници новосадских школа које сарађују са школама из Нижњег Новгорода. Председник Матице српске је на Факултету међународних односа у Нижњем Новгороду на

руском одржао предавање о „Матици српској и проблему српског културног и националног идентитета". Потом је у Москви разговарао са др Андрејом Шемјакином и др Славенком Терзићем, амбасадором Републике Србије. Том приликом је председник Станић изнео предлог да се настави сарадња Матице и Славистичког института Руске академије наука, те да започне израда наредног зборника радова српско-руских књижевних и културних веза посвећеног периоду с почетка XX века. Тај предлог је с одобравањем прихваћен, па је договорено да ускоро започне реализација овог облика сарадње. Председник Станић је у друштву Славенка Терзића посетио и Гогољев дом, те је том приликом разговарао са директорком Вером Викуловом о могућој сарадњи. Потом су посетили и Руску државну библиотеку у Москви и са управником Александром Ивановичем Вислијем такође разговарали о могућој сарадњи.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У КРАЉЕВУ

У свечаној атмосфери Народног музеја у Краљеву 16. октобра 2015. године у 18 часова представљена су лексикографска издања Матице српске која је први пут гостовала у граду на Ибру. Госте је представила историчарка Мирјана Савић, сарадница МС. Потпредседник МС проф. др Бранко Бешлин упознао је публику са радом Матице српске, посебно је истакао значај и рад Лексикографског одељења са акцентом на *Лексикону писаца српске књижевности*. Др Александра Новаков, уредник за фотографију лексикографских издања МС, осврнула се на илустрације и поделила своја запажања: „Да би се формирала колекција фотографија, тражена је и помоћ потомака значајних личности, који су са захвалношћу и пијететом отварали своје породичне албуме, сматрајући их за највеће благо у кући. Ти фотографски албуми пуни су незамењивих прича, јер је свака фотографија прича за себе, а цео албум роман преплетених судбина и догађаја. Велику и несебичну помоћ у прикупљању илустрација пружају нам сарадници који пишу биографије. Лепо је овде рећи да су Краљевчани у *Српском биографском речнику* илустровани у великом броју захваљујући нашим вредним сарадницима из Краљева".

Мр Бранислав Поповић, стручни сарадник Лексикографског одељења, говорио је о *Српском биографском речнику* и подсетио је: „Наш некадашњи главни уредник, покојни академик Чедомир Попов, својевремено је дефинисао СБР као персонализовану историју српског народа. То би била најтачнија и методолошки најисправнија дефиниција. За мене *Речник*, метафорички речено, представља колективни портрет српског народа израђен у техници мозаика, али и нашу коцкицу у мозаику историје човечанства. Споменик памћења, књигу сећања, наше заједничко породично стабло".

У немогућности да присуствује представљању у Краљеву, потпредседник Матице српске и научни секретар *Српске енциклопедије* проф. мр Ненад Остојић написао је текст о *Српској енциклопедији* који је у његово име прочитан. У тексту је истакнуто: „Заснована, дакле, као национална енциклопедија општег типа, *Српска енциклопедија* следи принципе који подразумевају презентирање укупног корпуса материјалног и духовног наслеђа српског народа сагледаног кроз призму објективних научних сазнања, а у контексту географског и историјског простора у коме је то наслеђе настајало и у коме и данас траје. У њој се, притом, у први план истиче чињенично стање, а не вредносна валоризација".

Представљање лексикографских издања МС започело је пригодном музичком нумером, а излагања је пратила пригодна power point презентација сачињена од галерије портрета значајних личности које су заступљене у *СБР* као и њихових основних идентификационих података.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У ЉУБЉАНИ

На позив Матице словеначке делегација Матице српске боравила је у Љубљани 4. и 5. новембра 2015. године. У просторијама Матице словеначке, уз присуство истакнутих представника научне и културне заједнице Словеније, 5. новембра одржан је програм представљања рада Матице српске. Поред председника проф. др Драгана Станића и генералног секретара доц. др Ђорђа Ђурића у програму је учествовао др Милчек Комељ, председник Матице словеначке, који је говорио о српско-словеначким везама у науци, култури и уметности а потом и о писму које је председник Матице српске проф. др Драган Станић упутио свим словенским Матицама апелујући да се заштити српска културна баштина на Косову и Метохији и спречи пријем самопроглашене државе Косово у Унеско.

Током посете представници двеју Матица разговарали су о наставку сарадње. Закључено је да се приступи изради научног зборника о српско-словеначким везама на пољу културе, науке и уметности у периоду последњих деценија XIX и почетка XX века. Такође је договорено да се организује узвратна посета представника Матице словеначке Матици српској почетком следеће године.

УЧЕШЋЕ НА САЈАМСКИМ МАНИФЕСТАЦИЈАМА

2012.

Матица српска је представила своја нова издања на 57. Међународном сајму књига у Београду. На штанду су била изложена издања Научних одељења Матице српске, Издавачког центра Матице српске, Галерије Матице српске и Библиотеке Матице српске. На штанду су била изложена и издања друштава чланова Матице српске из Подгорице и Бањалуке.

Посебан труд је уложен да се на штанду нађе што више издања наслеђених од Издавачког предузећа Матице српске, те да се сниженим ценама смање залихе и предупреди њихово пропадање у магацину. Пред сајамску публику је изнесен највећи број наслова и највећи број примерака књига до сада. Најтраженија књига Матице српске је била *Правопис српскога језика*, продата у око 1000 примерака.

Матицу српску су на штанду представљали чланови Председништва председник проф. др Драган Станић, потпредседник др Миодраг Матицки, и генерални секретар доц. др Ђорђе Ђурић, чланови Управног одбора др Марко Недић, проф. др Мато Пижурица, управник Библиотеке и главни уредник Издавачког центра Матице српске Миро Вуксановић и главни уредник Едиције „Прва књига” проф. др Владислава Петковић Гордић.

По већ устаљеној традицији, на Сајму је у петак, 26. октобра, у 12 часова, представљено ново коло Едиције „Прва књига”. У овом колу објављене су књиге: Предраг Бојић, *Свезиво*, Ирена Јаворски, *Деконструкција политике неутралности*, и Борислав Станић, *Руте.* О књигама и њиховим ауторима говорила је главни и одговорни уредник Едиције Владислава Гордић Петковић. Присутној публици су се обратили и аутори књига.

Учешће Матице српске на 57. Међународном сајму књига у Београду најављено је на сајту Матице српске и мејлом на адресе медија, институција у земљи и иностранству, удружења и лично на адресе чланова и пријатеља Матице српске. Уочи и током сајма телевизија, писани и електронски медији су извештавали о наступу Матице српске на овогодишњем сајму. РТС је у више емисија из области културе објавио интервјуе са председником и генералним секретаром Матице српске и директором Издавачког центра Матице српске.

Штанд Матице српске су посетили: Његова светост патријарх српски Иринеј, архиепископ цетињски, митрополит црногорско-приморски Српске православне цркве господин Амфилохије Радовић, покрајински секретар за културу Славиша Грујић, представници издавачких кућа са којима Матица српска сарађује, супруга председника Републике Србије госпођа Драгица Николић, бројни сарадници Матице српске, представници библиотека, школа и заинтересавана публика. Посебно је охрабрујућа младост купаца издања Матице српске с обзиром на научни профил Матичиних издања.

Свакодневно су на штанду Матице српске били ангажовани стручни сарадници, служба рачуноводства и други чланови колектива на продаји књига и информисању о публикацијама Матице српске.

2013.

Салон књига у Новом Саду

Матица српска је учествовала на 19. међународном Салону књига у Новом Саду. У години у којој се обележава јубилеј – 90 година успешног рада, Новосадски сајам је организовао 19. међународни Салон књига, који је одржан од 28. фебруара до 5. марта.

Вишегодишња успешна сарадња Матице српске – најстарије издавачке куће, и Новосадског сајма – најстарије сајамске институције у земљи, озваничена је потписивањем Протокола о сарадњи, на основу кога се сваке године потписује Споразум о сарадњи. Њиме се прецизирају облици сарадње за текућу годину. Овогодишњим споразумом, који су потписали генерални директор Новосадског сајма Горан Васић и председник Матице српске проф. др Драган Станић, сарадња је проширена – Новосадски сајам је постао добротвор Матице српске обезбеђивањем средстава за новчани износ Награде „Младен Лесковац", који се добитнику уручује уз диплому.

Свечаном отварању, као протоколарни гости, присуствовали су председник Матице српске проф. др Драган Станић и потпредседник проф. мр Ненад Остојић. Салон књига је отворио потпредседник Владе Аутономне Покрајине Војводине и покрајински секретар за науку и технолошки развој проф. др Драгослав Петровић. Након свечаног отварања штанд Матице српске су посетили проф. др Драгослав Петровић, генерални директор Новосадског сајма Горан Васић, потпредседник Владе Аутономне Покрајине Војводине и покрајински секретар за културу и јавно информисање Славиша Грујић, покрајински секретар за образовање мр Андор Дели, ректор Новосадског универзитета проф. др Мирослав Весковић и други званичници.

Новосадски сајам је на 19. међународном Салону књига Матици српској обезбедио, као и претходних година, почасно место. На штанду Матице српске су изложена издања Матице српске, Библиотеке Матице српске, Галерије Матице српске и Издавачког центра Матице српске. Издања удружења чланова Матице српске из Бањалуке и Подгорице, као и Срба из Румуније и Мађарске, изложена су на штанду Министарства културе и информисања Републике Србије, непосредно уз штанд Матице српске.

Током сајамских дана, штанд Матице српске посетили су сарадници, представници библиотека, школа и заинтересована публика.

2013.

Сајам књига у Београду

У Београду је 20. октобра отворен 58. Међународни сајам књига под мотом „Простори слободе". Традиционалну културну манифестацију отворио је песник

Љубивоје Ршумовић, а посетиоцима се у име земље почасног госта Пољске обратила Олга Токарчук, позната пољска списатељица, овогодишња кандидаткиња Пољске за Нобелову награду.

Свечаном отварању присуствовали су председник Матице српске проф. др Драган Станић, потпредседник др Миодраг Матицки, управница послова Јелена Веселинов и домаћини штанда Матице српске.

Матица српска је на 58. Међународном сајму књига у Београду представила своја нова издања. На штанду најстарије издавачке куће у нашем народу изложена су издања Научних одељења Матице српске, Издавачког центра Матице српске, Галерије Матице српске и Библиотеке Матице српске.

У овогодишњој продукцији издваја се капитално издање други том *Српске енциклопедије*, која се израђује у сарадњи са САНУ и Заводом за уџбенике.

Монографске публикације Матице српске резултат су рада на научноистраживачким пројектима који се реализују у седам научних одељења: Василије Крестић, *Срби у Угарској 1790–1918*; Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица, *Правопис српскога језика* (ново издање); Слободан Ћурчић, Млађен Јовановић, Тивадар Гаудењи, Александар Илић, *Атлас насеља Војводине, I књига, Срем*; Љубомирка Крклјуш, *Средишњи органи власти у Српској Војводовини 1848–1849*.

Сарадња са другим институцијама резултирала је књигама: поновљено издање књиге Радослава М. Грујића *Српске школе 1718–1739*, Матица српске и Радио-телевизије Србије у Едицији „Рара"; Добрило Аранитовић, *Библиографија часописа Мисао 1919–1937*, Матица српска и ЈП Службени гласник; Нада Савковић, *Театрољубље*, Академија уметности, Нови Сад, и Матица српска; Чедомир Раденовић, Миломир Филиповић, Милосав Бабић, *Међузависност процеса закаснеле флуоросценције хлорофила, фотосинтезе и оплемењивања кукуруза*, Матица српска и Институт за кукуруз „Земун Поље".

Матица српска је увек посебну пажњу посвећивала књижевном подмлатку. Доказ је Едиција „Прва књига", покренута 1957. и намењена младим писцима који тек ступају на књижевну сцену. До сада је у њој објављено више од 250 књига поезије, прозе, критике, књижевне теорије и есејистике. Поред тога што је стекла узоран углед, Матичина „Прва књига" је у српском издаваштву XX века уједно и најстарија едиција те врсте. У овогодишњем колу објављене су књиге два млада песника: Горан Томић *Незванично мртав* и Жарко Алексић *Кућни биоскоп*. Изузетан подухват Издавачког центра Матице српске представља четврто коло у десет књига Антологијске едиције „Десет векова српске књижевности", чији је главни уредник Миро Вуксановић. У Едицији „Матица", чији је главни уредник Миро Вуксановић, објављена је књига *Сродници*, Светлане Велмар Јанковић. Галерија Матице српске представила је своја нова издања, која прате разгранату делатност ове установе: Александра Стефанов, Јелена Огњановић *Аквизиције Галерије Матице српске 2001–2011*; Јована Милутиновић, Александра Стефанов *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске*; Ратомир Кулић *Збирка печатњака XVIII и XIX века Галерије Матице српске*; Тијана Палковљевић, Жан Лик Гоестер, Игор Антић, Жорж Вијо *Сава Шумановић и тајна под куполом / Sava Šumanović et le secret de la Coupole*; *Хуманизам и ренесанса у централним Апенинима. Паралеле / Umanesimo e rinascimento nell'Appennino Centrale. Paralleli / Humanism and Renaissance in Central Apennines. Parallels*, уредници Тијана Палковљевић, Ilias Tasias, Даниела Королија Црквењаков; Ратомир Кулић, Милан Соларов *Петар Ћурчић, Поклон-збирка Петра Ћурчића*; Бранка Кулић, *Уметност XVIII века у колекцији Галерије Матице српске*, суиздавач Српска академија наука и уметности, Београд. Библиотека Матице српске публиковала је следеће књиге из области библиотекарства: *Библиографија књига у Војводини: 2010*; *Годишњак Библиотеке Матице српске: за*

2011; *Годишњак Библиотеке Матице српске: за 2012*. У Едицији „Посебна издања Библиотеке Матице српске" објављена је књига *Приручник за љубитеља књиге*, чији је приређивач Александер Ајерланд у преводу Оливере Кривошић.

2014.

Првог новембра на Сајму књига представљена је издавачка продукција Матице српске за 2014. годину. О издањима су говорили проф. др Драган Станић, председник, проф. др Бранко Бешлин, потпредседник, и Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске. У оквиру ове манифестације проф. др Пера Ластић је представио издавачку делатност Српског института из Будимпеште.

Матица српска је у 2014. години објавила и на Сајму представила следећа издања:

Часописи (последње свеске)

Летопис Матице српске; *Зборник Матице српске за књижевност и језик*; *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*; *Зборник Матице српске за славистику*; *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*; *Зборник Матице српске за класичне студије*; *Зборник Матице српске за друштвене науке*; *Зборник Матице српске за историју*; *Зборник Матице српске за природне науке*; *Свеске Матице српске*.

Посебна издања

Правопис српскога језика (Мато Пижурица, Треће измењено и допуњено издање); *Правопис српскога језика* (Мато Пижурица, ијекавско измијењено и допуњено издање); *Нормативна граматика* (Предраг Пипер, Иван Клајн, друго, измењено и допуњено издање); *Грађа за Лексикон писаца Југославије* VI, слово Р; Донка Станчић и група аутора, *Уметничка топографија Новог Сада*; Бранко Бешлин, *Еуген Савојски и његово доба*; Миленко Никитовић, *Зла времена*; Бојан Ђорђевић, *Народне пословице у делима дубровачких књижевника*; *Кратка всемирна историја од Георгија Магарашевића, професора* (приредиле Јелена Ајџановић и Исидора Бјелаковић); Павле Соларић, *Кључић у моје земљописаније* (1804) (приредила Исидора Бјелаковић); Јован Хаџић, *Спомени из мојега дневника* (приредила Љиљана Суботић); *Милош Црњански: поезија и коментари* (зборник радова са научног скупа); Жарко Рошуљ, *Час описа часописа* VI; Викентије Ракић, *Изабрана дела* (приредили Сава Дамјанов и Радослав Ераковић); Живан Милисавац, *Дуга ноћ југословенска*; Софија Милорадовић, *Обредна пракса – речима о храни*; Јован Н. Ивановић, *Теодор Павловић – студија и хрестоматија*; Тања Солдатовић, *Утицај супституционих реакција комплекса платине (II) са биомолекулима на њихову цитотоксичност*; Михајло Пупин, *Са пашњака до научењака* (приредила Александра Нинковић Ташић).

ПРЕДСТАВЉЕНА ЕДИЦИЈЕ „ПРВА КЊИГА МАТИЦЕ СРПСКЕ" ЗА 2014. ГОДИНУ

У суботу 1. новембра у 14 часова на штанду Матице српске представљена је Едиција „Прва књига" Матице српске, коло за 2014. годину, књига 264. Барбаре Новаковић *Зов океана* и 265. Марије Павловић *Хорор приче свакодневице*. О књигама је говорио књижевник и члан Уредништва Ненад Милошевић, а аутори су прочитали делове из својих књига.

СРПСКА ЕНЦИКЛОПЕДИСТИКА И КАПИТАЛНИ ИЗДАВАЧКИ ПРОЈЕКТИ

Првог новембра на Сајму књига одржана је трибина посвећена српској енциклопедистици и капиталним издавачким пројектима. Учесници су били наши угледни енциклопедисти: проф. др Драган Станић, председник Матице српске и председник Уређивачког одбора *Српске енциклопедије*, проф. др Радош Љушић, директор Службеног гласника, проф. др Бранко Бешлин, потпредседник Матице српске и главни уредник *Српског биографског речника*, и проф. др Душан Иванић, а разговоре је водила Дејана Оцић.

Проф. др Драган Станић, уредник *Српске енциклопедије*, која је најзначајнији пројекат данас, описао је настанак и развој овог пројекта као и проблеме са којима се Матица српска, САНУ и Завод за уџбенике сусрећу при изради овог пројекта.

Проф. др Радош Љушић је говорио о енциклопедијским пројектима на којима је радио, наглашавајући рад на *Енциклопедији српског народа* и доношењу Закона о Српској енциклопедији. Проф. др Бранко Бешлин је говорио о *Српском биографском речнику* а проф. др Душан Иванић, као сарадник поменутих пројеката, рекао је да се без ових енциклопедијских дела не бисмо могли снаћи у сопственој историји.

Сви учесници трибине сложили су се да се унутар политичке заједнице мора обезбедити подршка за енциклопедијске пројекте који би били организовани у оквиру Енциклопедијског завода. Учесници су се такође сложили да су добра организација, тимски рад и финансијска средства важни чиниоци за успешно састављање једне енциклопедије.

УЧЕШЋЕ НА ПРОГЛАШЕЊУ ПОБЕДНИКА ЛИТЕРАРНОГ КОНКУРСА О МИХАЈЛУ ПУПИНУ

У оквиру Школског дана на Београдском сајму књига, Образовно-истраживачко друштво „Михајло Пупин" и Телеком Србија, уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја и учешће Матице српске доделили су награде ученицима који су послали најбоље радове на конкурс о Михајлу Пупину.

Присутнима су се обратили Снежана Марковић, државна секретарка Министарства просвете, науке и технолошког развоја, доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске, Марија Бошковић, директорка Сектора за ПР компаније Телеком Србија, и Александра Нинковић Ташић у име Образовно-истраживачког друштва Михајло Пупин.

2015.

На овогодишњем Сајму књига у Београду на штанду Матице српске 27. октобра у 18 часова представљена је нова серија гласила Матице српске за културу усмене и писане речи *Језик данас*. О новој серији гласила и два броја која су изашла (1–2/2014. и 3–4/2015) говориле су проф. др Рада Стијовић, главни и одговорни уредник, проф. др Рајна Драгићевић и проф. др Весна Ломпар. Присутне су подсетиле да је *Језик данас* посвећен неговању правилности и лепоте језичког израза. Жеља Уредништва је да на стручан и научно заснован, али и разумљив широком читалачком кругу доступан начин, поговори о актуелним језичким проблемима. Намењен је „најширој културној јавности, пре свега онима који непосредно, свакодневно утичу на данашњи ниво језичке културе (средњошколцима, студентима, професорима, лекторима, новинарима, писцима свих струка)". Покренут је 1997. године и стицајем околности, после неколико година, престао је да излази 2005. године. Потреба за таквим гласилом је остала јер је у језику дошло до промена па су се јавила

нова огрешења, а многа стара нису престала да постоје. Друштвена брига о језику је постала већа и организованија – у међувремену је изашло измењено и допуњено издање *Правописа српскога језика*, а појавили се и *Нормативна граматика српскога језика* и *Речник српскога језика*. Због свега овога, Матица српска је донела одлуку да поново покрене *Језик данас*. Почела је његова нова серија, али заснована на старим темељима. На крају присутни су позвани да својим прилозима, сугестијама и питањима учествују у заједничком напору да се језик улепша, ојача, обогати и учини гипкијим, природнијим, изражајнијим.

У недељу, 1. новембра у 12 часова, на штанду Матице српске представљена је Едиција „Прва књига Матице српске", коло за 2015. годину, књига 266. *Крпене лутке* Катарине Ковчин, и 267. *Гнушање* Филипа Роговића. О књигама је говорила проф. др Владислава Гордић Петковић, главни и одговорни уредник, а аутори су прочитали делове из својих књига.

ИЗВЕШТАЈ О ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ РАДУ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ (2012–2015)

САЖЕТАК

Библиотека Матице српске (БМС) у протеклом четворогодишњем периоду (2012–2015) наставила је да се успешно развија, повезујући и негујући континуитет и склад богатог историјског наслеђа средишњег места старе и ретке српске књиге са захтевима модерног информатичког времена и потребама својих корисника. БМС је радила у складу са својом националном, културном, научном и просветном мисијом и темељним опредељењима свог оснивача, Матице српске, сагласно законским и подзаконским прописима.

Народна скупштина Републике Србије донела је 14. јула 2011. године 3 закона из области библиотекарства: Закон о библиотечко-информационој делатности, Закон о старој и реткој библиотечкој грађи и Закон о обавезном примерку публикација. Овим законима први пут уређен је статус БМС као установе културе од националног значаја. Сагласно положају и угледу установе, утврђене су надлежности, права и обавезе БМС чија се делатност финансира из буџета Републике Србије преко Министарства културе и информисања. БМС обавља матичне функције за Војводину и прима обавезни примерак публикација из Србије, који чува као културно добро.

Део средстава обезбедило је Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Матичне функције су симболично финансиране преко Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање.

*

Управни и Надзорни одбор БМС размотрили су и усвојили документа из своје надлежности.

Управни одбор БМС радио је у саставу: проф. емеритус др Марија Клеут, председник, и чланови проф. др Драган Станић, Лазар Чурчић, мр Душица Грбић и Ђорђе Виловски. Због одласка у пензију Ђорђа Виловског, од 22. фебруара 2013. године, члан Управног одбора је Марија Јованцаи.

Од 1. јануара 2014. године, Управни одбор БМС ради у саставу: проф. др Драган Станић, проф. емеритус Славко Гордић, проф. мр Ненад Остојић, мр Душица Грбић и Марија Јованцаи. Академик Миро Вуксановић председник је Управног одбора, од 17. јуна 2014. године, уместо проф. др Драгана Станића. Од 1. марта 2015. године, уместо Марије Јованцаи, дугогодишњег изузетног радника БМС, руководиоца Одељења каталошко-библиографске обраде и угледног српског библиографа, која је отишла у пензију, члан Управног одбора је мр Гордана Ћилас.

На 62. седници Управног одбора БМС, одржаној 29. децембра 2015, установљени су 28. април за Дан БМС и награда Златна књига Библиотеке Матице српске.

Надзорни одбор БМС радио је у саставу: Дејан Живанац, председник, и чланови Боривој Јуришин и Радован Мићић. Од 1. јануара 2014. године ради у саставу: Радован Мићић, председник, и чланови Светлана Макарић и Радивој Додеровић.

Академик Миро Вуксановић управник је БМС од 1988. до 16. јуна 2014, када је отишао у пензију. Академик Миро Вуксановић успешно је руководио овом најстаријом српском националном библиотеком двадесет и шест година, оставивши снажан траг у свим сегментима њеног развоја и учинивши да она по много чему буде јединствена и узорна. Он је управник БМС са најдужим стажом, а има и најдужи стаж управника у српском библиотекарству, непрекидно од 1975. године.

Од 17. јуна 2014. управник је Селимир Радуловић. Примопредаја дужности између Мира Вуксановића и Селимира Радуловића обављена је 16. јуна 2014.

*

БМС је наставила послове уређења, обраде, заштите и презентације својих збирки старе и ретке књиге и легата. Публиковане су 16. и 17. књига у оквиру серије Ћирилске рукописне књиге БМС (Катихетски приручници; Песмарице. Прича о Бој косовском). У едицији Каталог старих и ретких књига БМС објављена је 8. књига (Ситна штампана грађа БМС 1801–1867).

Аналитички су обрађена и линковима повезана са Дигиталном БМС 7943 прилога из старе српске периодике (2436 прилога из Летописа Матице српске, 3016 из Српског народног листа Теодора Павловића, 1054 из Пештанско-будимског скорореча, 768 из часописа Српска новина или магазин за художество, књижество и моду Антонија Арнота, 359 из листа Јавор, 277 из Гласника Друштва српске словесности и 33 из забавника Даница Вука Стефановића Караџића).

У електронски регистар старе и ретке библиотечке грађе од изузетног или великог значаја унети су подаци за 2570 публикација. Предложени списак старе и ретке библиотечке грађе од изузетног значаја, који је садржао 725 јединица (рукописне књиге и издања старих штампаних књига) из разних збирки на територији Србије, упоређен је са списковима већ проглашених културних добара, објављеним у „Службеном гласнику РС" за 1990, 2000, 2010. и 2014. годину и на основу тих провера он је ревидиран, те коначан предлог садржи 720 јединица. Том приликом урађене су и извесне исправке, као и транскрипција наслова књига. Припремљен је и преглед каталошких описа ових публикација, као део пратеће документације.

У Дигиталну БМС укључене су 1452 дигитализоване публикације (рукописне књиге, штампане књиге 15–19. в., ситна штампана грађа и периодичне публикације).

Према сачињеној концепцији, рађени су послови уређења и обраде Библиотеке манастира Грабовца, која садржи око 1100 публикација, а чува се у Музеју Српске православне епархије будимске у Сентандреји.

Припремљен је предлог и сачињена је концепција Уређење, обрада и заштита Библиотеке епископа Арсенија Стојковића, која треба да се остварује заједничким радом БМС и НБС.

У Читаоници за раритете издате су на коришћење 4072 раритетне књиге, 3010 јединица периодике и 98 микрофилмова.

*

БМС данас има више од 4.000.000 публикација, а у периоду 2012–2015. свим видовима набавке (обавезни примерак, куповина, размена, поклон, депозит) прибавила је и у своје збирке укључила 257.203 јединице. Обавезним примерком примљено је 178.877, куповином 3200, разменом 30.637, поклоном 44.135 и депозитом ФАО и Унеско 354 публикације. БМС је обавезни примерак размењивала са НБС, а припремила га је за слање и Народној и универзитетској библиотеци „Иво Андрић". Вишкове обавезног примерка слала је на поклон другим домаћим библиотекама и размењивала са библиотекама у иностранству. Из иностранства је разменом примљено 29.136 публикација, а из наше земље 1501. Иностраним партнерима,

лекторатима за српски језик и српским библиотекама у иностранству послато је 39.170 публикација, а партнерима у земљи 3790.

*

Настављен је рад у систему узајамне каталогизације у оквиру пројекта Виртуелна библиотека Србије (ВБС) чији је носилац НБС, а основа електронски каталог БМС.

Ажурно је обављана именска, предметна и децимална обрада публикација из текућег прилива, а настављена је и ретроспективна обрада и ревизија публикација о којима се подаци налазе у лисним каталозима. У електронски каталог БМС укупно је унето 175.369 нових записа. У електронској бази БМС 31. децембра 2015. године био је укупно 1.366.601 запис (934.191 запис за књиге, 35.323 за периодику, 304.254 за прилоге из часописа и новина и 92.833 за публикације посебних збирки).

*

Настављен је пројекат ревизије и ретроспективне обраде са књигом у руци (конверзија каталога), започет 1992. године. До сада је обављена ревизија и ретроспективна обрада укупно 714.456 публикација.

*

У периоду 2012–2015. у БМС се учланило 17.312 читалаца. У читаоницама је коришћено 187.287 публикација. Реализовано је 3514 захтева за међубиблиотечку позајмицу. Топографски је евидентирано 135.366 књига, 20.483 годишта часописа и недељних листова са 63.497 бројева и 2173 месечна комплета дневних листова са 60.994 броја, укупно 126.067 бројева.

*

БМС је одржавала свој сајт и Фејсбук страницу на интернет адреси www.bms.rs.

*

У Референталном центру БМС обављено је 580 тематских претраживања из страних база података (базе података на компакт-дисковима, сервиси КоБСОН-а, интернет, DIALOG) и издвојено је 10 чланка до нивоа апстракта и 301 чланак у пуном тексту. Међубиблиотечком позајмицом из иностранства (SUBITO, British Library и друге стране библиотеке) позајмљено је 695 публикација. Обављено је 1071 претраживање цитираности у Индексима научних цитата на захтев корисника и нађена су 54.640 цитата и самоцитата, а посебно је праћена цитираност радова на међународним пројектима. За међународну базу АГРИС унето је 4249 записа.

*

У оквиру пројекта (према уговору с Покрајинским секретаријатом за науку и технолошки развој) „Израда прегледа цитираности научних радника из базе научно-истраживачких радника АП Војводине" укупно су истражена 4136 истраживача, пронађено је укупно 85.647 цитата и 27.101 самоцитат. Резултати истраживања су предати Покрајинском секретаријату за науку и технолошки развој, чиме је пројекат окончан.

*

У периоду 2012–2015. БМС је обављала матичне послове за библиотеке у Војводини у складу са својим обавезама из домена матичних функција. Организовани су стручни испити за библиотекаре војвођанских библиотека.

*

Обављена је конзервација 98.775 и рестаурација 97.700 страница старих и ретких књига. Урађено је 200.063 микроснимака. Рађени су послови заштите културних добара БМС, Архива САНУ, Историјског архива града Новог Сада, Историјског архива Зрењанина, Библиотеке шабачке, Градских библиотека Суботице, Сомбора и Вршца, Народне библиотеке из Крагујевца, Педагошког музеја из Београда, Галерије матице српске, Епархије зворничко-тузланске, Музеја Војводине и Спомен-збирке Павла Бељанског.

*

На сајту БМС www.bms.rs 20. септембра 2011. године постављена је презентација Дигитална БМС.

У Дигиталној БМС 31. децембра 2015. године било је укупно 8740 публикација (708.077 дигиталних страница).

*

Пригодним електронским изложбама у периоду 2012–2015. БМС је обележила више значајних годишњица из наше и светске културне баштине.

*

БМС је наставила да објављује књиге и друга издања у својим редовним едицијама. Приређивала је промоције нових публикација.

*

Трибина Савремени човек и савремени свет почела је са радом 11. јуна 2015. године. У првом циклусу, који је трајао до 10. децембра, одржано је укупно 12 предавања. Саопштења свих учесника доступна су на сајтовима Матице српске и БМС, а заступљена су и у зборнику који објављују Матица српска и БМС.

*

У БМС припремљена су за штампу 4 кола (3–6) Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* Издавачког центра Матице српске (42 књиге).

*

Сарадници БМС објавили су више стручних текстова, били су на усавршавању у иностранству, радили су у стручним републичким органима, учествовали на научним и стручним скуповима.

*

БМС је посетило више културних и научних радника из наше земље и иностранства, као и велики број библиотекара, студената, ученика, матураната и предшколаца којима су приказани историјски развој Библиотеке и њене савремене функције.

*

Делатност БМС редовно су пратили дневни и други листови, радио и телевизијске станице.

*

Свакодневно је праћено коришћење радног времена, а зараде су утврђиване на основу индивидуалних доприноса запослених. Сваки радник је подносио лични месечни извештај на обрасцу који је сачињен према упутствима Министарства културе и информисања.

СТАРА И РЕТКА КЊИГА И ЛЕГАТИ

У наставку серије *Ћирилске рукописне књиге БМС*, која тече тематским редоследом и обухвата рукописне књиге до краја 18. в., приређене су и објављене 2 књиге каталога са научним прилозима – књ. 16, *Катихетски приручници* и књ. 17, *Песмарице. Прича о Боју косовском*.

Обрађена је 1 српска новокупљена рукописна књига 18. в. и рађена је редакција записа рукописних књига 19. века.

У едицији *Каталог старих и ретких књига БМС* као 8. књига објављен је каталог *Ситна штампана грађа БМС 1801–1867*, чиме је заокружено публиковање каталошких описа старих српских књига и ситне штампане грађе у основном фонду БМС, почев од *Октоиха првогласника Ђурђа Црнојевића* из 1493/94. до издања из 1867, граничне године за стару српску библиотечку грађу.

Обрађено је 19 српских штампаних књига 19. в. (7 новокупљених и 12 добијених на поклон).

Обрађено је 75 књига на страним језицима (8 добијених на поклон, 1 са три привеза новокупљена, 17 затечених у фонду раритета и 49 издвојених приликом ретроспективне обраде књига БМС) и урађена је редакција 352 записа страних књига.

За збирку старих српских периодичних публикација обрађена су 4 наслова српске периодике добијена на поклон и 1 новокупљено годиште и урађена је редакција записа 5 наслова.

Обрађене су 2 периодичне публикације на словеначком језику.

У збирке старе српске ситне штампане грађе уврштена су и обрађена 22 примерка, издвојена приликом ретроспективне обраде БМС.

Обрађена су и 3 новокупљена примерка ситне штампане грађе на немачком језику.

У библиотеке целине уврштено је и обрађено 5 књига, издвојених приликом ретроспективне обраде књига БМС (по 1 књига у Библиотеку Текелијанума и личну библиотеку Васе Стајића и 3 књиге у збирку Александра Сандића). Из Библиотеке др Иринеја Ћирића и Стевана Ћирића обрађена је 1 књига.

Из Донације Никол и Сретена Марића примљено је и обрађено 5 књига, обрађено је 29 свезака са пописом књига из ове збирке и начињен је коначан попис CD-ова, касета и сл., значајних за Донацију. Тиме су завршени послови смештаја и обраде пристиглих публикација из ове Донације.

Завршена је обрада легата Владимира Отовића (обрађене су 34 фасцикле са 2590 докумената, обрађена је 1 књига, инвентарисано је и сигнирано 6 плоча и 7 касета и урађен је попис ствари које нису публикације и документи).

Урађена је топографска контрола публикација у Библиотеци Српске православне велике гимназије у Новом Саду која се чува у БМС (укупно 11.826 инвентарних јединица), као и провера каталошких записа у електронском каталогу, при чему је начињена анализа необрађених публикација у циљу планирања даљег рада. Из ове Библиотеке обрађено је 155 књига и 11 наслова периодике, а допуњен је и 121 каталошки запис.

Из Библиотеке Бачке епархије инвентарисано је 89 књига, 1 књига је обрађена, а 2152 записа су допуњена.

Обрађено је 1249 ретких књига по разним критеријумима (књиге специјалне опреме, малог тиража, умножене писаћом машином, на гештетнеру и др.).

Обрађено је 150 наслова копија књига и часописа, чије оригинале БМС не поседује.

Аналитички су обрађена и линковима повезана са *Дигиталном БМС* 7943 прилога из старе српске периодике (2436 прилога из *Летописа Матице српске*, 3016

из *Српског народног листа* Теодора Павловића, 1054 из *Пештанско-будимског скорошече*, 768 из часописа *Српска новина или магазин за художество, књижество и моду* Антонија Арнота, 359 из листа *Лавор*, 277 из *Гласника Друштва српске словесности* и 33 из забавника *Даница* Вука Стефановића Караџића).

У електронском каталогу обрађено је 545 публикација на микрофилму, а допуњен је 21 запис.

У *Дигиталну БМС* укључене су 1452 дигитализоване публикације (рукописне књиге, штампане књиге 15–19. в., ситна штампана грађа и периодичне публикације).

У електронској и дигиталној бази прегледано је 584 издања (српске књиге 19. в., I формат), при чему су евидентиране оне публикације које до сада нису дигитализоване, као и оне које су дигитализоване, а нису укључене у дигиталну базу.

У електронски регистар старе и ретке библиотечке грађе од изузетног или великог значаја унети су подаци за 2570 издања. Урађена је и детаљна контрола списка са 725 издања (рукописне књиге и стара штампана издања) из разних збирки на територији Србије, која се предлажу за културна добра од изузетног значаја. Предложени списак је упоређен са списковима већ проглашених културних добара, објављеним у *Службеном гласнику* за 1990, 2000, 2010. и 2014. годину и на основу тих провера он је ревидиран, те коначан предлог садржи 720 јединица. Том приликом урађене су и извесне исправке, као и транскрипција наслова књига. Припремљен је и преглед каталошких описа ових публикација, као део пратеће документације.

Припремљено је и предато на микрофилмовање 750 публикација, а на дигитализацију 1907 књига, 28 наслова периодичних публикација и 34 микрофилма.

Урађена је анализа српских књига штампаних од 1701. до 1867. у библиотекама целинама ради утврђивања издања која се у њима налазе, а изостају у збиркама 18. и 19. в. Истраживања су показала да постоји 158 примерака таквих издања, што је било од значаја за планирање дигитализације старих и ретких књига и за упис у регистре старе и ретке библиотечке грађе као културног добра од изузетног или великог значаја.

Начињена је топографска контрола српских штампаних књига 18. и 19. в. (2258 сигнатура), као и страних публикација у фонду раритета, при чему су евидентиране књиге за заштиту.

У електронском каталогу прегледано је 1647 издања и издвојена су она која нису микрофилмована, ради планирања даљег рада.

Урађене су и извесне измене у смештају старих и ретких публикација.

Рађена је анализа набављених књига према *Грађи за историју БМС*.

На заштиту је предато 387 публикација из разних збирки.

У Читаоници за раритете издате су на коришћење 4072 раритетне књиге, 3010 јединица периодике и 98 микрофилмова, а од публикација из осталих збирки овде је читано 725 књига и 380 јединица периодичних публикација. За потребе изложби издато је 137 публикација.

Уређење и обрада Библиотеке манастира Грабовца

Сачињена је концепција за ревизију и обраду штампаних књига у Библиотеци манастира Грабовца у Музеју Српске православне епархије будимске у Сентандреји. После урађене ревизије збирке и провера у постојећем инвентару, започети су послови идентификације и библиографског описа издања (без напомена о примерку). Укупно су описане 842 књиге (313 српских, 165 на латинском, 130 на немачком, 89 на мађарском, 55 на руском, 47 на грчком, 38 на хрватском, 4 на француском и 1 на италијанском језику). У Музеју Српске православне епархије будимске библиотекари БМС су са књигом у руци радили на допуни припремљених библиографско-каталошких описа књига из Библиотеке манастира Грабовца. Тако је начињен физич-

ки опис 607 књига, који обухвата комплетност и величину књига, регистровани су записи и фотографисане су странице са записима ради наставка описа у БМС.

Уређење, обрада и заштита Библиотеке епископа Арсенија Стојковића

Припремљен је предлог и сачињена је концепција *Уређење, обрада и заштита Библиотеке епископа Арсенија Стојковића*, која треба да се оствари заједничким радом БМС и НБС. Ова драгоцена збирка са око 4000 публикација налази се у Епархијском двору у Сентандреји. Предвиђени послови треба да отпочну 2016. године.

НАБАВКА И РАЗМЕНА ПУБЛИКАЦИЈА

У периоду 2012–2015. БМС је свим видовима набавке (обавезни примерак, куповина, размена, поклон, депозит) прибавила и у своје збирке укључила укупно 257.203 публикација (73.176 књига, 34.450 јединица посебних збирки и 149.577 бројева периодике). Обавезним примерком примљено је 178.877, куповином 3200, разменом 30.637, поклоном 44.135 и депозитом 354 публикације.

Обавезним примерком збирке БМС обогаћене су са 44.976 књига, 118.567 бројева новина и часописа и 15.334 јединице посебних збирки.

Од војвођанских издавача обавезним примерком примљено је 145.577 публикација, а у збирке БМС је укључено 64.666 (15.506 књига, 39.956 бројева периодике, 9.204 јединице посебних збирки).

Обавезним примерком од НБС примљено је 114.211 публикација (29.470 књига, 78.611 бројева периодике и 6.130 јединица посебних збирки).

Из обавезног примерка прикупљеног на територији АП Војводине, НБС упућено је 57.620 публикација а 28.809 је припремљено за слање Народној и универзитетској библиотеци „Иво Андрић”.

Куповина

БМС је у периоду 2012–2015. куповином употпунила своје збирке са 3200 публикација (1.686 књига, 932 броја периодике и 582 јединице посебних збирки).

Размена

БМС је наставила сарадњу са око 300 библиотека и других институција у иностранству. На овај начин БМС својим корисницима омогућава да прате књижевну, културну и научну делатност у више од 60 земаља у свету, а слањем књига и часописа (пре свега издања Матице српске и БМС) помаже рад бројних славистичких центара и лектората за српски језик. Разменом је примљено укупно 30.637 публикација, од чега 29.136 из иностраних библиотека и 1.501 из Србије. Иностраним партнерима у размени и лекторатима за српски језик послато је 39.170, а партнерима у земљи 3790 публикација.

Поклон

БМС је у периоду 2012–2015. примила на поклон 91.565 публикација на разним језицима. Након провере, у збирке је укључено 44.135 публикација. Преостале публикације, за које је утврђено да их БМС поседује, распоређују се за поклоне другим библиотекама и за слање у размену. Имена дародаваца редовно се објављују у *Вестима*, гласилу БМС и *Годишњаку БМС*, а сваком се упућује и захвалница.

БМС је библиотекама и научним радницима послала на поклон укупно 33.454 публикације и то: Културном клубу „Нови Сад – Неопланта” у Мелбурну – 10.700, Колу српских сестара Епархије бачке – 60, Радио Београду за Акцију „Књига солидарности” – 3036, Српској православној парохији при Светосавском храму у Новом Саду – 150, библиотеци Манастира Хиландара – 1262, Библиотеци Факултета уметности у Нишу – 120, Геронтолошком центру „Конак” у Сремској Каменици – 200, Библиотеци Правног факултета у Новом Саду – 38, Градској народној библиотеци „Жарко Зрењанин” у Зрењанину – 500, Народној библиотеци „Радоје Домановић” у Сурдулици – 400, Манастиру Велика Ремета – 300, Огранку Вукове задужбине у Чачку – 70, Библиотеци Института у Нишкој Бањи – 800, Удружењу српских писаца у Словенији – 599, Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду – 200, Националној библиотеци у Мелбурну – 51, Београдском сајму за угрожене библиотеке у Србији – 40, Хиландарској библиотеци у метоху Какову – 150, Школи „Никола Тесла” при Парохији Свете Петке (СПЦ) у граду Лејкшору (Онтарио) у Канади – 100, Катедри за руски језик Филозофског факултета у Новом Саду – 250, Централној библиотеци Универзитета у Новом Саду – 110, Библиотеци Епархије бачке СПЦ – 50, манастиру Мала Ремета – 150, Библиотеци Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду – 122, Институту за хунгарологију Филозофског факултета у Новом Саду – 27, Аустријској библиотеци у Плзену (Чешка) – 23, Србско-руском центру у Крагујевцу – 100, библиотекама у Добоју, Шамцу, Бијељини и Челинцу (Република Српска) укупно – 5200, ОШ „Бранко Радичевић” у Равном Селу – 150, Градској библиотеци у Крушевцу – 50, Клубу младих села Јабука – 50, Омладинском центру у Прибоју – 50, Манастиру Гргетегу – 50, ОШ „Петар Петровић Његош” у Медвеђи – 300, Месној заједници „Омладински покрет” у Новом Саду – 60, Библиотеци „Бранко Радичевић” у Житишту – 110, Библиотеци Српске православне епархије будимске у Сентандреји – 10, манастиру Љубостињи – 30, Библиотеци у Босуту – 250, Православној митрополији црногорско-приморској на Цетињу – 62, Народној библиотеци у Требињу (Република Српска) – 62, Народној библиотеци на Палама (Република Српска) – 100, манастиру Крушедолу – 42, Градској управи Новог Сада за школе на Косову и Метохији – 200, Богословији Светог Петра Цетињског на Цетињу – 52, Институту за заштиту здравља деце и омладине Војводине – 13, Народној библиотеци у Бечеју – 30, манастиру Острогу – 50, Народној и универзитетској библиотеци у Бањој Луци – 10.

Библиотека је послала на поклон и 6915 публикација, својих издања, установама и појединцима у земљи.

ЕЛЕКТРОНСКА КАТАЛОШКО-БИБЛИОГРАФСКА ОБРАДА ПУБЛИКАЦИЈА

У периоду 2012–2015. настављено је уношење података за публикације које су набављене у току ове четири године, као и за оне из ранијих година које су обрађене у лисном каталогу. Електронска база попуњавана је и подацима о чланцима и другим прилозима објављеним у новим бројевима периодичних публикација међу којима су *Летопис Матице српске* и 11 зборника Матице српске, *Годишњак БМС* и преко сто наслова текуће и старије периодике.

Ажурно су обављане именска, предметна и децимална обрада нових публикација, уз истовремену ревизију збирки. Укупно је обрађено 210.616 публикација (књиге, периодика, прилози у периодичним публикацијама и некњижни материјал), за које је у електронском каталогу креирано 75.256 нових записа, 77.240 записа су допуњена, а 58.129 записа је преузето. Редигован је 21.471 запис, а уједначено је 27.136

записа. Формиране су 206.393 предметне одреднице и 250.073 децимална броја. Урађено је 10.089 CIP записа.

Каталошки су укупно обрађене 93.733 књиге, од тога је 9627 нових записа, 44.165 записа је допуњено, а 39.941 запис је преузет из узајамне базе COBIB.SR.

Из периодичних публикација које издаје Матица српска (*Летопис* и 11 научних зборника), *Годишњака БМС* и из преко 100 наслова текуће и старе периодике обрађен је 54.051 прилог.

Настављени су редакција обраде публикација и уједначавање записа ради побољшања квалитета електронског каталога.

Прикупљана је и обрађивана грађа за *Библиографију књига у Војводини.* Објављене су свеске за 2010, 2011, 2012. и 2013. годину.

Припремљена је *Библиографија Борислава Михајловића Михиза* (1333 јединице и 6 јединица накнадно пронађених и додатих после прелома).

Прикупљена је и обрађена грађа за *Библиографију Драгана Јовановића Данилова*, добитника Змајеве награде, и припремљена је за штампу (1896 јединица).

Настављено је прикупљање и обрађивање грађе за *Библиографију Матице српске* и за библиографије добитника Змајеве награде.

У Завичајној збирци Војводине настављени су попуњавање, сигнирање, обрада и евиденција за заштиту публикација. Попуњаване су и обрађиване збирке издања Матице српске и САНУ.

Каталошки је обрађено 14.046 наслова периодике.

За Картографско-географску збирку, Збирку музикалија, Ликовно-графичку збирку и Збирку ситног и документационог материјала укупно је обрађено 34.377 публикација.

Завршен је и одштампан каталог *Огласи БМС 1868–1918*, прва књига у серији *Каталог посебних збирки БМС* (364 јединице, 172 стр.).

Пројекат конверзије лисног каталога

У оквиру пројекта, започетог 1992. године, настављен је ретроспективни унос података у електронски каталог за публикације обрађене у лисном каталогу. Опис се ради са књигом у руци која се повлачи из магацина и тако се истовремено обавља и ревизија фонда. Посао је организован тако да је омогућено непрекидно услуживање и информисање корисника.

До сада је обављена ревизија и ретроспективна обрада 714.456 публикација (543.902 књиге, 51.168 годишта периодике и 119.386 публикација посебних збирки).

ЕЛЕКТРОНСКИ КАТАЛОГ

Настављен је рад у систему узајамне каталогизације у оквиру пројекта ВБС. Обавезни примерак обрађиван је само на једном месту, а НБС и БМС су међусобно преузимали записе. Групе редактора уједначавале су обраду у узајамном каталогу. Из заједничке електронске базе података БМС је преузела 59.120 записа.

У компјутерској бази БМС 31. децембра 2015. године био је укупно 1.366.601 запис (934.191 запис за књиге, 35.323 за периодику, 304.254 за прилоге из часописа и новина и 92.833 за публикације посебних збирки). Сваки од ових записа претражив је преко шездесетак параметара.

Електронски каталог БМС доступан је на интернету, на адреси сајта БМС www.bms.rs.

Електронска база БМС која чини основу узајамног каталога Србије, формираног у НБС у оквиру ВБС, доступна је и преко адресе http://vbs.rs./cobiss/.

ЧУВАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПУБЛИКАЦИЈА

У периоду 2012–2015. у БМС се учланило 17.312 читалаца. Међу најбројнијима су студенти, мастер студенти и докторанди, универзитетски професори, матуранти средњих школа, запослени разних професија, пензионери.

У Читаоници за периодику и истраживачки рад, Читаоници за научни рад и у Општој читаоници коришћено је 187.287 публикација. Број публикација коришћених у читаоницама се у односу на претходни период повећао. Као и претходних година најизраженије је константно интересовање за литературу из области књижевности, филологије, друштвених и фундаменталних наука, а у порасту је интересовање за публикације и чланке из економије, менаџмента, маркетинга, туризмологије и других студијских група на факултетима Новосадског универзитета и приватним факултетима, као и за потребе пројеката Матице српске. Највећи број коришћених публикација је на српском језику, а међу публикацијама на страним језицима оне на енглеском језику.

Током овог периода настављен је у БМС процес аутоматизације позајмице обележавањем књига бар-кодовима. Обављена је ревизија приручника у служби информација, као и у читаоницама, и све публикације обележене су бар-кодовима.

Настављен је и процес аутоматизације позајмице периодике обележавањем бар-кодовима. Засад се ово обележавање спроводи селективно, због сложености посла.

Корисници и запослени у Библиотеци могу проверити задужења у Библиотеци преко интернет мреже.

Корисницима је омогућена електронска резервација и поручивање публикација преко интернета и OPAC-а, као и бесплатни бежични интернет. Корисници су електронским путем наручили 170.381 публикацију.

Редовно су спровођене ревизије задужења књига позајмљених за научни и стручни рад.

Спроведена је анкета о услугама БМС.

Библиотекари информатори обрадили су 3514 захтева за међубиблиотечку позајмицу књига и копија чланака. Поред упутстава о коришћењу електронског каталога и класичних каталога, пружали су каталошке информације на основу референсне збирке, библиографских извора и литературе, тематски су претраживали електронски каталог Библиотеке, узајамну библиографско-каталошку базу података COBIB.SR и састављали исписе из тих база. Припремане су публикације за снимање телевизијских емисија и примане организоване посете из земље и иностранства БМС и Матици српској при којима су гости обавештавани о историји и савременој делатности тих установа.

Припремљене су нове, чиповане и пластифициране чланске карте за кориснике.

Ради смештаја у магацине топографски је евидентирано 135.366 књига, а у топографску евиденцију серијских публикација унети су подаци за 20.483 годишта часописа и недељних листова са 63.497 бројева и 2173 месечна комплета дневних листова са 60.994 броја, укупно 126.067 бројева.

Нове публикације основног примерка, Завичајне збирке Војводине и легата смештене су у магацине. Публикације које су биле коришћене у читаоницама, за научни и стручни рад, у одељењима Библиотеке и за изложбе ажурно су улагане у магацине.

Континуирано су издвајане и предаване књиговезници публикације којима је потребна књиговезачка заштита, укупно 5116 и 123 тома периодике. Топографски евидентиране и заштићене публикације смештене су у магацине.

У Чешком магацину обављани су текући послови на улагању нових публикација и изношењу и враћању публикација поручених ради коришћења у читаоницама и за научни и стручни рад. Пресложена су 42 метра периодике из легата Косте Милутиновића. Пресложена је периодика ради ослобађања простора за улагање

стране периодике фолио формата издате после 2006. године. Премештена је енглеска књига (60 м). Пресељена је лична библиотека Павла Малетина и периодика издања академија. Издвајана је и улагана музејска периодика. Померана је периодика II, III, IV и фолио формата ради боље организације смештаја. Уложено је 9488 уџбеника за основне и средње школе на мађарском, словачком, италијанском, албанском, русинском, румунском, македонском, словеначком, бугарском и руском језику. Уложено је 1158 годишта нове периодике са 4994 броја, 196 месечних свезака, са 3408 бројева, укупно 13.198 бројева. У фасцикле су сложена 144 научноистраживачка пројекта (НИП). Премештана је немачка књига IV формата и БП фонда. Преслагана је периодика БП фонда (336 метара). Магацин је редовно чишћен.

Пресложена је нова књига II и III формата (360 м). Померена је страна књига (157 м). Издвајана је хрватска, словеначка и македонска периодика, прегледано је 3565 наслова периодике II формата.

У Нови магацин улагани су новине и листови по листи приоритета. После топографске контроле и стављања у заштитне фасцикле комплетно су уложени часописи и новине на српском језику II, III и IV формата, годишта од 1981. до 2015, укључујући и публикације примљене 2015. године. У Нови магацин улагана је страна књига, енглеска књига, књиге из обавезног примерка. Пресложена је нова књига II и III формата (360 м). Померена је страна књига (157 м).

Сређивани су формати I–IV књиге (401 м), издвојени су дупликати 93 годишта *Летописа Матице српске* (1211 бројева).

Урађена је топографска контрола периодике првог формата П I 1–4100 и издвојено је 90 сигнатура за улагање у магацин испод доње читаонице. Прегледани су топографски картони периодике другог формата П II 4100–17709 у Новом магацину.

У магацину испод доње читаонице померена је и сређена периодика П II 35 – П II 1077. Издвојена је и спакована периодика П II 6027–6453 (57 годишта са 147 бројева) за Чешки магацин. Разврстана је и припремљена нова страна периодика за улагање у Чешки магацин (561 број). Прегледана је, издвојена и уложена периодика П II 35 – 6294, 15002–17472, као и П III 7000 и П III 7121. Прегледана је, пописана и уложена периодика од П III 15000 надаље, 91 наслов и пописани су наслови смештени у депозитни фонд, 53 наслова.

Припремљене су 4 кутије дупликата *Летописа Матице српске* (552 свеске) за поклон Библиотеци манастира Хиландара.

Урађена је топографска контрола *Зборника Матице српске за друштвене науке*, *Зборника Матице српске за филологију и лингвистику*, *Зборника Матице српске за књижевност и језик* и *Зборника Матице српске за славистику.*

Уложено је 3780 књига из легата Косте Милутиновића, у Одељењу старе и ретке књиге и легата, након сређивања пода. Уложена је 21 кутија ФАО и Унеско докумената у магацину Рефералног центра.

Спроведена је анкета са корисницима (у новембру и децембру) и урађена је њена анализа, 2012.

У Централном магацину припремљене су полице као и часописи и новине фолио формата за улагање. Померена је периодика и подешене су полице (657 м). Том приликом је уложено у фасцикле 2177 наслова периодике. Обележено је 449 полица. Пресложено је 199 књига III формата. Ради боље организације смештаја померено је 4612 нових књига. Топографски је проверена 21 полица првог формата књига.

У Централном магацину сређиван је (књиге су пресложене, замењене су сигнатуре где је требало, или предате на књиговезачку заштиту) IV формат књиге (99,5 м) као и I–III формат књиге (601 м). Премештана је периодика II, III, IV и фолио формата.

Завршена је ревизија *Вечерњег листа* (П III 2719), *Спортских новости* (П фол 2724) и *Вјесника* (П фол 1335). Издвојено је прво издање ова три наслова док су остала спакована у кутије.

Унети су подаци са реинвентарисања, ревизије и ретроспективне обраде старе војвођанске периодике (379 годишта, 9835 бројева). Унети су подаци са реинвентарисања (99 годишта, 958 бројева). Унети су подаци са ревизије *Летописа Матице српске* (92 годишта, 287 бројева).

Урађени су обележивачи за књиге.

На Фејсбук страници свакодневно су постављани текстови који промовишу књигу и читање, најављују и прате актуелна дешавања у Библиотеци. Корисницима је омогућена услуга *Питајте библиотекара БМС*.

РЕФЕРАЛНИ ЦЕНТАР

CS-AGRIS

У периоду 2012–2015. ради израде базе података Србије о публикованим изворима информација и полупубликацијама из пољопривредних наука (CS-AGRIS) прегледане су 6082 документационе јединице. Од тога је издвојено и обрађено 4249 јединица које су потом документалистички обрађене, а инпут је електронским путем послат у ФАО АГРИС центар у Риму.

Истраживање цитираности на лични захтев и на захтев институција

БМС је, поред Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић" у Београду, центар за испитивање цитираности радова у Индексима научних цитата и поседује највећу збирку Индекса научних цитата у земљи. Библиотека издаје за сваког корисника, чија цитираност се испитује на лични захтев, сертификат са укупним бројем цитата и самоцитата, као и њихове библиографске податке.

Спискови испитиваних аутора припремљени су по презименима првих аутора на објављеним радовима преко којих се прати цитираност. Била су укупно 572 списка са 61.122 објављена рада и 10.674 прва аутора на објављеним радовима.

На лични захтев корисника из Новог Сада, Београда, Суботице, Сомбора, Земуна, Зрењанина, Панчева, Винче, Крагујевца, Новог Пазара, Зворника, Чачка, Ниша, Косовске Митровице и Подгорице истражена је цитираност радова у Индексима научних цитата, за 625 аутора била су 823 претраживања, и нађено је 44.838 цитата и 9802 самоцитата. Корисницима су дати сертификати са свим библиографским подацима.

На лични захтев корисника из Новог Сад и Београда урађена је цитираност радова у бази SCOPUS, било је 9 претраживања и нађено је 956 цитата и 238 самоцитата.

На лични захтев корисника из Београда, Ниша и Бања Луке урађена је цитираност радова аутора у оквиру пројектних тимова (базе WoS SCOPUS) и за 5 аутора нађено је 599 цитата и 4 самоцитата.

На лични захтев истражена је цитираност и у другим цитатним базама (SCIndeks – Српски цитатни индекс) и за 35 аутора нађен је 1201 цитат и 1143 самоцитата.

На лични захтев корисника из Новог Сада и Београда урађена је цитираност радова аутора у оквиру пројектних тимова (базе SCI) и за 13 аутора нађено је 4660 цитата и 33 самоцитата.

ИСТРАЖИВАЊЕ ЦИТИРАНОСТИ НАУЧНИХ РАДНИКА АП ВОЈВОДИНЕ ДО 2013.

Са Покрајинским секретаријатом за науку и технолошки развој Аутономне покрајине Војводине 29. маја 2014. године закључен је уговор о финансирању и

реализацији пројекта „Израда прегледа цитираности научних радника из базе научно-истраживачких радника АП Војводине". Преглед цитираности обухватио је период до 2013. године. Цитираност истраживача испитује се на основу Картона научних радника (КНР) који су у електронској форми достављени БМС.

Спискови испитиваних аутора припремљени су у БМС по презименима првих аутора на објављеним радовима преко којих се прати цитираност. Урађено је 4136 спискова са 250.261 радом и 54.583 прва аутора на објављеним радовима. Истраживање цитираности урађено је за укупно 4136 научна истраживача Војводине и нађено је 85.647 цитата и 27.101 самоцитат (укупно 112.748).

Завршни извештај о раду на пројекту „Израда прегледа цитираности научних радника из базе научно-истраживачких радника АП Војводине 29. мај 2014. године – 31. октобар 2015. године" предат је 6. новембра 2015.

На веб сајту Покрајинског секретаријата за науку и технолошки развој АП Војводине http://knr.uns.ac.rs/imenikSvi.xhtml истакнути су спискови свих цитираних истраживача.

Тематска и друга претраживања

Претраживања су најчешће обављена у електронским сервисима КоБСОН-а (Inočas, Naši u WoS, SCIDirect, Ebsco, WoS, Emerald, Sage, SCindeks, KStore и др.). За тематска и друга претраживања из страних база података коришћен је и приступ преко интернета (Google, Google Scholar, Агрис, Амазон, Британска библиотека и др.). За потребе међубиблиотечке позајмице у бази EleČas било је 379 претраживања часописа. Било је укупно 201 тематско претраживање и издвојен је 301 чланак у пуном тексту, 10 апстраката и 1631 страница публикација које су штампане или снимљене на компакт-дискове или USB и предате корисницима.

Међубиблиотечка позајмица

Путем међубиблиотечке позајмице из иностранства укупно је позајмљено 695 публикација (451 копија и 244 књиге).

Из SUBITO (Docyment Delivery Services – Немачка), који је најуспешнији систем за међубиблиотечку позајмицу и брзу испоруку чланака електронским путем, поручено је 1186 копија чланака које су стигле за мање од 72 сата и 351 књига. Из Британске библиотеке поручено је 40 копија чланака и 105 књига. Путем IFLA ваучера поручене су 163 књиге и 134 копије.

Издавање примарног материјала

У читаоници Реферaлног центра коришћено је 2405 публикација (докторски и магистарски радови и ЈУС стандарди, компакт-дискови монографских публикација и др.).

Стране базе података на интернету

Министарство за науку и заштиту животне средине Републике Србије наставило је да финансира претплату на стране базе података у оквиру Конзорцијума библиотека Србије за обједињену набавку (КоБСОН – http://kobson.nb.rs). Доступне су следеће базе података: Web of Science, EBSCO – Publishing, Springer Link, Institute of Physics Publishing Emerald, ScienceDirect, Scopus, Oxford University Press и др., а очекује се реализација приступа и другим базама. Министарство финансира набавку компакт-дискова, часописа у папирној форми, а део средстава одобрен је за међубиблиотечку позајмицу.

КоБСОН у 2015. години покрива око 35.000 наслова часописа и око 90.000 електронских књига, као и неколико индексних база података и садржи информације о импакт факторима часописа.

БМС има могућност да претражи 29 наслова часописа на енглеском језику који су доступни онлајн, а у оквиру пројекта Journal Donation Project.

Збирке Рефералног центра

У електронској бази БМС евидентирано је и сигнирано 959 докторских дисертација, 11 специјалистичких и 59 радова са стручних испита, као и 664 компакт-диска.

ЗАШТИТА ПУБЛИКАЦИЈА

Током протеклог четворогодишњег периода од јануара 2012. до децембра 2015. године у Одељењу заштите публикација БМС у целости су спроведене мере заштите које су предвиђене програмима рада у складу са правним прописима, важећим стандардима и правилима струке.

Делатност заштите старе и ретке библиотечке и архивске грађе садржала је одабрану примену поступака и мера техничке заштите и то: превентивне заштите, тј. примену оних поступака и мера које се спроводе пре настанка оштећења неког културног добра (механичко чишћење и дезинфекција, преформатирање публикација у циљу њихове заштите, архивирања и лакшег коришћења применом поступака микрофилмовања и дигитализације, израда дигиталних и принтер копија публикација или њихових делова у траженим форматима према захтевима корисника, разне књиговезачке поправке и интервенције, израда заштитних кутија, фасцикли и омота и др.) као и примену поступака и мера куративне заштите, тј. лечења већ оштећене библиотечке и архивске грађе (детаљни прегледи угрожених раритетних рукописа и књига предложених за заштиту са одређивањем степена и врсте оштећености и избора метода и поступака заштите које је неопходно спровести, извођење разних конзерваторских и лабораторијских испитивања и на основу добијених резултата спровођење конзервације и рестаурације оштећених листова и повеза културних добара, раритетних рукописа, старих штампаних и ретких књига и друге старе и ретке библиотечке и архивске грађе, израда конзерваторске документације и разна снимања пре, у току и после спроведених мера техничке заштите).

Заштита културних добара је рађена у складу са могућностима Одељења заштите публикација, стандардима, правилима струке и правним прописима, према приоритетима у заштити, степену оштећености публикација и обавезама дефинисаним посебним уговорима из БМС, Архива САНУ, Историјског архива града Новог Сада, Историјског архива Зрењанина, Библиотеке шабачке, градских библиотека Суботице, Сомбора и Вршца, Народне библиотеке из Крагујевца, Педагошког музеја из Београда, Галерије Матице српске, Епархије зворничко-тузланске, Музеја Војводине и Спомен-збирке Павла Бељанског.

Ради учествовања на конкурсима Министарства културе и информисања Републике Србије и конкурсима Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање АП Војводине у области заштите културног наслеђа у Одељењу заштите публикација редовно је вршен детаљан преглед пажљиво одабраних, угрожених, старих и ретких рукописних и штампаних књига и друге библиотечке и архивске грађе из домаћих и иностраних библиотека које су предложене за заштиту са проценом вредности послова конзервације и рестаурације или других мера техничке заштите које је неопходно спровести.

Током 2012. године у Одељењу заштите успешно је реализован План обуке ангажованог радника на пословима конзерватора и рестауратора са високом стручном спремом. Обука је садржала теоријски и практични део везан за превентивну заштиту и конзервацију и рестаурацију старе и ретке библиотечке грађе, нарочито за заштиту повеза раритетних публикација.

У Одељењу заштите публикација израђен је један комплет *Дигитализованих првих издања Његошевих књига* (садржи 11 књига на 1508 страна), чији је уредник Миро Вуксановић, а који је поводом 200-годишњице рођења Петра II Петровића Његоша, на дан откривања споменика Његошу у Андрићграду, 29. новембра 2013, изложен на сталној поставци у Андрићевом институту, поводом његовог отварања, као поклон БМС.

Са Историјским архивом града Новог Сада склопљен је посебан уговор о конзервацији и рестаурацији изузетно оштећених рукописних страница из фондова архива, пре свега фонда *Магистрата слободног краљевског града Новог Сада (1748–1918)* који ће бити реализован према годишњим плановима у наредном периоду.

За лабораторију за микрографију, дигитализацију и фотографију у 2013. години је набављен део савремене опреме за дигитално снимање (дигитални апарат *Nikon D800E* и рачунар *Apple iMac* са неопходним програмима за обраду слика) која ће подићи квалитет наших услуга у делу конзерваторске документације и дигитализације најзахтевнијих рукописа и књига за потребе наших корисника или *Дигиталне БМС*. Завршен је и велики сервис старе 35 мм корачне камере за микрофилмовање. Због честих кварова које је камера у ранијем периоду имала извршена је замена система осветљења са савременим *LED* осветљењем као и замена механичких склопова дигиталним што ће омогућити стабилан рад и велике уштеде у наредном периоду.

У 2014. години завршена је конзервација и рестаурација 41 старе и ретке књиге Библиотеке шабачке, према посебном уговору, које укупно садрже 11.156 страница. Књиге су предате Библиотеци шабачкој на даље чување и коришћење. Након обављене конзервације и рестаурације предата је и грађа Историјском архиву из Зрењанина – две рукописне раритетне књиге са 430 страница и 21 примерак карата, мапа и планова међу којима је *Мерсијева мапа* из 1723–1725. године. Завршена је конзервација и рестаурација 20 одабраних старих и ретких књига од 15. до 19. века из богате збирке Градске библиотеке у Суботици, писане на црквенословенском, српском, латинском, мађарском и хрватском језику са укупно 8723 странице, као и конзервација и рестаурација докумената Заоставштине генерала Михаила Бодиа из Историјске збирке Архива САНУ која садржи преко 8200 страница, а која због изузетно великог степена оштећености и процене да би свако даље коришћење довело до трајних оштећења нису могла, пре детаљног прегледа у Одељењу заштите публикација БМС, бити архивистички обрађена, сређена и пописана.

Током 2014. године завршена је и дигитализација и целокупна обрада дигиталних снимака са припремом за постављање у *Дигиталну БМС Зборника за друштвене науке Матице српске.* Укупно је дигитализовано 22.970 страница из 119 бројева *Зборника* (107 књига).

У 2015. години завршене су конзервација и рестаурација 23 одабране старе и ретке књиге из збирке Педагошког музеја из Београда које су предложене за заштиту, према посебном уговору, и које укупно садрже 4592 странице. За књигу, из ове групе, М. Смотрицки, *Словенскаја граматика*, Римник, 1755, која је културно добро од изузетног значаја, израђена је одговарајућа заштитна кутија која ће омогућити безбедније чување и коришћење.

Током 2015. године завршене су и конзервација и рестаурација одабраних раритетних рукописа из фонда *Магистрата слободног краљевског града Новог Сада (1748–1918)* из Историјског архива града Новог Сада. Обављена је конзервација и

рестаурација 874 рукописне странице архивске грађе са првим и 50 рукописних страница са другим степеном оштећености. Након завршених поступака конзервације и рестаурације обављено је заштитно микрофилмовање на 16 мм микрофилму у архивском квалитету, као и дигитализација свих страница и омота рукописа. Дигиталне копије, обрађене у некомпресованом TIFF формату (преко 117 GB), пренесене су на меморију HDD диска Историјског архива града Новог Сада за даљу безбедну и савремену употребу.

У Одељењу заштите публикација у 2015. години рађен је и преглед старих и ретких књига Библиотеке српске православне епархије будимске у Сентандреји, које садрже 4500 страница у 8 књига и предвиђена су за прву фазу рада на конзервацији и рестаурацији укупно 32 одабрана примерка са 17.784 странице. Реализација планираних послова на заштити старих и ретких књига које се налазе у иностраним збиркама зависиће од обезбеђења средстава за неопходан материјал и остале трошкове.

Сагласно обавезама дефисаним Законом о старој и реткој библиотечкој грађи, у оквиру делатности заштите (послови микрофилмовања и дигитализације грађе), набављен је скенер за дигитализацију старе и ретке библиотечке грађе SMA, *SCAN MASTER* A1 формата, чија је вредност 7.196.400 динара. Скенер ће, уз набавку остале опреме планиране за развој система заштите публикација, омогућити савремену и веома квалитетну реализацију предвиђених послова.

У лабораторији за конзервацију и рестаурацију спроведене су мере конзервације 98.775 и рестаурације 97.700 оштећених страница раритетних рукописа и старих и ретких штампаних књига, као и превентивна заштита 25.050 листова публикација и књига које ће након даље обраде бити смештене у магацине библиотеке. Настављени су послови конзервације и рестаурације повеза раритетних књига са реконструкцијом повеза и начина повезивања према оригиналним најкомплетнијим примерцима. У овом четворогодишњем периоду завршено је повезивање 404 старе и ретке књиге. Детаљно су за потребе конзервације и рестаурације прегледана 13.643 рукописна листа и 806 старих и ретких књига. Одређен је њихов степен оштећености и мере конзервације и рестаурације које је потребно спровести.

Настављено је заштитно микрофилмовање културних добара и појединих одабраних, приновљених, ретких или оштећених примерака. Током ове четири године израђена су 200.063 микроснимака на 16 мм и 35 мм архивским микрофилмовима у складу са захтевима важећих стандарда и у квалитету потребном за архивирање. Развијено је 68 ролни микрофилмова за архивирање и обављена је контрола квалитета 138 ролни старих микрофилмова из микрофилмотеке БМС. За потребе корисника или Библиотеке дигиталним камерама израђена су 55.164 снимка раритетних публикација а у потребним форматима обрађено је 89.155 дигиталних снимака. Скенером за микрооблике дигитализовано је 14.196 микроснимака углавном оних публикација које у Библиотеци постоје само на микрооблицима, како би се олакшало њихово коришћење. Израђено је 7386 принтер копија, а 28.221 дигитализована страница је према захтевима корисника нарезана на CD и DVD дискове или пренесена на друге електронске медије. Настављени су послови скенирања књига *Bookeye3* скенером. У овом периоду скенирано је 192.077 страница публикација углавном фолио формата. Израђено је 2065 црно белих A4 копија, обрађено је 46.479 дигиталних снимака, а 2810 скенираних страница је према захтевима корисника копирано на преносне меморије.

Књиговезачки послови обухватили су повезивање у тврд повез са златотиском 740 томова новина и 220 томова часописа. У мек или тврд повез повезано је или преповезано 5835 књига и 1360 примерака умножених публикација. Мерама књиговезачке заштите поправљене су 2774 публикације и отиснуто је 1448 наслова у позлати. За заштиту публикација које се не кориче или за потребе пресељења публикација

у нове магацине Библиотеке израђено је 446 заштитних кутија, 18.176 заштитних фасцикли и 158 заштитних омота. У књиговезници је израђено 148 коверти, 4060 комада разних картонских производа, нумерисано је 1920 бројева и поправљена су 2122 оштећена листа публикација. У магацинима Библиотеке, за потребе књиговезачке заштите, након прегледа издвојено је 5129 оштећених књига, а обављени су и други потребни књиговезачки и картонажни послови.

ДИГИТАЛНА БМС

У периоду 2012–2015. настављена је реализација дугорочног пројекта *Дигитална БМС*, са циљем да се највредније публикације на још један начин заштите и истовремено учине доступним корисницима у дигиталном формату. На сајту БМС 20. септембра 2011. године постављена је презентација *Дигитална БМС*.

Дигитализоване публикације распоређене су у 21 целину – *Рукописне књиге*, *Српске књиге 15–17. века, Српске књиге 18. века*, *Српске књиге 19. века*, *Стране књиге 15–17. века*, *Објављенија*, *Огласи*, *Календари и месецослови, Часописи*, *Летопис и Зборници МС, Новине*, *Разгледнице*, *Плакати, Документациони материјал*, *Ликовни радови*, *Фотографије*, *Музикалије*, *Атласи*, *Географске карте*, *Планови града* и *Издања БМС*. Повезане су са записима у електронској бази БМС, са COBIB. SR и штампаним каталозима. Публикације се у целости могу прелиставати, а претраживе су према аутору, наслову, издавачу, месту, години издавања и другим параметрима. *Дигитална БМС* се свакодневно допуњава новим публикацијама и формирају се нове целине. У *Дигиталној БМС* 31. децембра 2015. године било је укупно 8740 публикација (708.077 дигиталних страница).

За дигитализацију публикација коришћени су скенери и дигитална камера, а за архивирање опрема за складиштење дигиталних снимака капацитета 43 Tb, сервер за подршку веб презентацији *Дигиталне БМС*, као и рачунари за припрему и коришћење *Дигиталне БМС*. За *Дигиталну БМС* припремане су публикације из збирки ћирилских рукописа, ћирилицом штампаних књига 15–17. века, српских штампаних књига 18. и 19. века, старе периодике и из посебних фондова, као и издања БМС.

Дигиталну БМС у периоду 2012–2015. посетило је 42.070 корисника са свих континената (76.212 посета) и они су прегледали 519.444 странице презентације.

Дигитална БМС је доступна преко сајта БМС на адреси www.bms.rs.

МАТИЧНИ ПОСЛОВИ

У периоду 2012–2015. БМС је обављала матичне послове и организовала полагање стручних испита за библиотеке у Војводини у складу са својим законским обавезама из домена матичних функција.

На основу прикупљених статистичких и текстуалних извештаја, у сарадњи са окружним матичним библиотекама, урађене су и публиковане анализе рада народних библиотека у Војводини за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину и анализе рада високошколских библиотека у Војводини за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину. Статистички подаци унети су у рачунар у оквиру програмског пакета *Мрежа библиотека Србије*.

Обављени су стручни надзори у семинарским библиотекама Одсека за српски језик и лингвистику, Одсека за словакистику, Одсека за англистику, Одсека за историју, Одсека за хунгарологију и Одсека за психологију Филозофског факултета у Новом Саду; у Библиотекама Департмана за математику и информатику, Департмана за биологију и екологију, Департмана за географију, Департмана за хемију и

Департмана за физику Природно-математичког факултета у Новом Саду; у Библиотеци Високе техничке школе, Централној библиотеци Медицинског факултета и Библиотеци Факултета физичке културе у Новом Саду, као и у Библиотеци Високе техничке школе и Високе школе за образовање васпитача у Суботици, Библиотеци Педагошког факултета у Сомбору, Библиотеци Техничког факултета у Зрењанину, Библиотеци Високе школе за образовање васпитача у Сремској Митровици и Библиотеци Високе школе за образовање васпитача у Вршцу.

Обављени су стручни надзори у матичним библиотекама у Новом Саду, Зрењанину, Суботици, Сремској Митровици, Сомбору, Вршцу, Панчеву и Кикинди.

Организовани су састанци руководилаца матичних служби народних библиотека у Војводини.

На семинару за библиотекаре високошколских библиотека у Војводини размотрене су теме: „Поклони у БМС", „*Дигитална БМС*", „Одредница именског каталога", „Резервација публикација у БМС преко ОРАС-а", „Нова законска акта о библиотечкој делатности", „Обрада континуалних извора и електронске грађе", „Статистика рада високошколских библиотека у Војводини", „Рад са корисницима", „Библиотеке, грађани, друштва: тежња за знањем – искуства са 80. IFLA конференције у Лиону 2014", „Библиотечке услуге за особе са потешкоћама у читању – ЈУ Специјална библиотека за слијепа и слабовида лица Републике Српске као пример добре праксе" и „Односи с јавношћу и савремени медији у библиотекама".

Библиотекама у Војводини послата су обавештења о роковима и начину полагања стручног испита и организовани су инструктивни и консултативни семинари. У оба испитна рока у протекле четири године испит је положило 180 кандидата.

Организовано је одржавање акредитованих програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности БМС.

Пружана је стручна помоћ високошколским и народним библиотекама према њиховим захтевима и потребама.

Припремљени су четворогодишњи, годишњи, деветомесечни, шестомесечни, тромесечни и месечни извештаји о раду БМС за Министарство културе и информисања, *Развојна стратегија и план рада БМС у наредних пет година* и прилози за *Гласник Матице српске*.

Припремљено је 16 бројева *Вести,* гласила БМС.

Скенирано је и обрађено 2812 дигиталних слика. Урађен је OCR за 24.973 фајла (22.970 страница је за 120 бројева *Зборника за друштвене науке Матице српске*).

За *Дигиталну БМС* припремљено је 1311 публикација (укупно 119.731 дигитална страница). У *Дигиталну БМС* укључено је 335 публикација.

Из електронског каталога за штампу су припремане библиографије и каталози, израђиване су инвентарне и топографске књиге и спискови публикација. На персоналном рачунару припремане су *Вести*, *Годишњак БМС*, *Библиографија књига у Војводини*, књиге, каталози и библиографије, дописи, извештаји и слично. Припремани су текстови за електронске изложбе који су постављани на сајт БМС на адреси www.bms.rs. Организован је прелазак на софтвер COBISS3 и припремљена је конверзија базе раритета. Одржавана је у функцији конфигурација рачунара и мреже, као и корисничких налога, инсталиран је нови имејл сервер и сервер за електронки обавезни примерак. Скидан је дневни бекап електронске базе БМС и израђивана је сигурносна копија дигиталне базе.

СТРУЧНИ ИСПИТИ

БМС је организовала полагање стручних испита у библиотечкој делатности у пролећном року 2012. и пролећном и јесењем року 2013, 2014. и 2015. године, са-

гласно Закону о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине („Службени гласник РС”, бр. 6/2002), Закону о утврђивању надлежности аутономне покрајине („Службени гласник РС”, бр. 99/2009), Закону о библиотечко-информационој делатности („Службени гласник РС”, бр. 52/2011), Решењу о именовању Комисије за полагање стручног испита запослених у библиотекама Покрајинског секретаријата за образовање и културу (бр. 106-152-01380/2007-03 од 19. децембра 2007), Решењу о именовању чланова Комисије за полагање стручних испита у библиотечко-информационој делатности у БМС Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање (бр. 132-022-216/2014-04 од 26. фебруара 2014), Правилнику о програму стручног испита у библиотечкој делатности и начину његовог полагања („Службени гласник РС”, бр. 20/95), Правилнику о измени правилника о програму стручног испита у библиотечкој делатности и начину његовог полагања („Службени гласник РС”, бр. 29/2005) и Правилнику о Програму стручних испита у библиотечко-информационој делатности, начину њиховог полагања и висини накнаде за рад чланова Комисије за полагање стручних испита („Службени гласник РС”, бр. 123/2012).

Комисија за полагање стручног испита радила је у следећем саставу: мр Душица Грбић (председник и испитивач за предмет *Основи историје писма, књиге и библиотека*), Марија Јованцаи (заменик председника и испитивач за предмет *Основи библиографије*), Радован Мићић (стални члан и испитивач за предмет *Основи библиотекарства*), Гордана Ђилас (заменик сталног члана и испитивач за предмет *Основи библиотекарства*), Ђорђе Виловски и Радмила Дабановић (*Уставно уређење и прописи*), Марија Маховац (*Алфабетски каталог*), Љиљана Клевернић (*Стварни каталози*), Новка Шокица Шуваковић (*Основи библиотечке информатике*) и Горан Влаховић (*Заштита библиотечке и архивске грађе*).

Организовани су инструктивни и консултативни семинари у Учионици БМС. Током семинара предавачи су користили рачунарску опрему и видео-бим, презентујући примере из електронске базе БМС. Прво предавање увек је било посвећивано историјату и савременим функцијама БМС, уз презентацију њеног интернет сајта www.bms.rs.

Испит је успешно положило 180 кандидата.

АКРЕДИТОВАНИ ПРОГРАМИ СТАЛНОГ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

У складу са Законом о библиотечко-информационој делатности („Службени гласник РС”, бр. 52/11), Правилником о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности („Службени гласник РС”, бр. 18/13) и Одлуком о образовању Комисије за акредитацију програма сталног стручног усавршавања БМС је у току 2014. године у својој Учионици, али и у матичним јавним библиотекама у Србији, реализовала 4 акредитована програма: *Коришћење дигиталних ресурса у библиотекама*, *Рад са корисницима у библиотекама*, *Едукација библиотекара у библиотекама које обављају поверене послове заштите старе и ретке библиотечке грађе* и *Серијске публикације и документарна и ситно штампана грађа – специфичности обраде, селекција и њихово претраживање,* које је похађао 301 полазник, а у току 2015. године 3 акредитована програма: *Коришћење дигиталних ресурса у библиотекама*, *Управљање конфликтима у библиотекама: у сусрет стварању ефикасног радног окружења* и *Инкунабуле,* које је похађало 612 полазника (укупно за две године 913 полазника).

Акредитовани програм *Коришћење дигиталних ресурса у библиотекама* реализован је 24. и 25. априла, 3. и 20. октобра у Учионици БМС. Реализатори овог

програма су: Иванка Клајн, Оливера Михајловић, Ивана Гргурић и Новка Шокица Шуваковић. Слушала су га 34 полазника.

Акредитовани програм *Рад са корисницима у библиотекама* реализован је 30. маја, 6. јуна, 10. октобра и 17. новембра у Учионици БМС, 19. маја у Регионалном центру за стручно усавршавање у Књажевцу (у организацији Народне библиотеке „Његош" у Књажевцу), 20. маја у Матичној библиотеци „Светозар Марковић" у Зајечару, 24. септембра у Народној библиотеци Бор, 26. септембра у Градској библиотеци „Карло Бијелицки" у Сомбору, 30. септембра у Библиотеци шабачкој у Шапцу, 23. октобра у Народној библиотеци Смедерево, 3. новембра у Библиотеци „Јанко Веселиновић" у Богатићу, 10. новембра у Градској библиотеци Вршац и 5. децембра у Народној библиотеци „Радоје Домановић" у Лесковцу. Реализатори овог програма су: Душан Јованчевић, Даниела Кермеци, Јелена Јовин и Гордана Ђилас. Слушало га је 197 полазника.

Акредитовани програм *Едукација библиотекара у библиотекама које обављају поверене послове заштите старе и ретке библиотечке грађе* реализован је 10. септембра и 12. новембра у Учионици БМС. Реализатори овог програма су: Александра Драпшин, Финка Пјевач и Душица Грбић.

Акредитовани програм *Серијске публикације и документарна и ситно штампана грађа – специфичности обраде, селекција и њихово претраживање* реализован је 20. септембра у Учионици БМС и 27. новембра у Градској библиотеци Панчево. Реализатори овог програма су: Светлана Довниковић, Штефанија Мађко и Марија Јованцаи. Слушала су га 43 полазника.

Акредитовани програм *Коришћење дигиталних ресурса у библиотекама* реализован је 31. марта, 2. и 9. априла и 20. октобра у Учионици БМС, 22. септембра у Библиотеци шабачкој, 24. септембра у Народној библиотеци Бор, 22. октобра у Библиотеци Вуковог завичаја у Лозници, 25. новембра у Народној библиотеци Крушевац и 23. децембра у Градској библиотеци Вршац. Реализатори овог програма су: Новка Шокица Шуваковић и Иванка Клајн. Слушао га је 161 полазник.

Акредитовани програм *Управљање конфликтима у библиотекама: у сусрет стварању ефикасног радног окружења* реализован је 27. фебруара у Народној библиотеци „Јован Поповић" у Кикинди, 13. и 27. марта, 3. и 24. априла, 22. и 29. маја и 11. децембра у Учионици БМС, 17. марта у Библиотеци „Глигорије Возаревић" у Сремској Митровици, 9. априла у Библиотеци шабачкој, 23. априла на Данима библиотека и библиотекара одржаним у оквиру 21. међународног салона књига на Новосадском сајму, 5. маја у Библиотеци „Диша Атић" у Владимирцима, 25. маја у Библиотеци града Београда, 12. јуна у Народној библиотеци Бечеј, 9. октобра у Народној библиотеци „Његош" у Књажевцу, 23. октобра у Народној библиотеци Пирот, 30. октобра у Библиотеци „Вук Караџић" у Ковину, 13. новембра у Библиотеци града Београда, 27. новембра у Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис" у Чачку и 4. децембра у Народној библиотеци Србије у Београду. Реализатор овог програма је Јелена Јовин. Слушала су га 334 полазника.

Акредитовани програм *Инкунабуле* реализован је 23. септембра, 6. октобра, 9. новембра и 14. децембра у Учионици БМС, 20. октобра у Библиотеци шабачкој, 22. децембра у Библиотеци „Глигорије Возаровић" у Сремској Митровици и 24. децембра у Народној библиотеци Крушевац. Реализатори овог програма су: Душица Грбић, Светлана Вучковић и Александра Драпшин. Слушало га је 117 полазника.

Полазницима својих акредитованих програма БМС је издала одговарајуће потврде о присуству програму.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

У периоду 2012–2015. БМС је објавила неколико вредних издања у својим редовним едицијама:

Ћирилске рукописне књиге БМС

Књига XVI: Душица Грбић: *Катихетски приручници*;

Књига XVII: Душица Грбић: *Песмарице. Прича о Боју косовском*;

Каталог старих и ретких књига БМС

Књига VIII: Јасна Карталовић (редактор): *Разна ситна штампана грађа 1801–1867*;

Каталог посебних збирки БМС

Књига 1: Светлана Довниковић (приредила), Марија Јованцаи (редактор): *Огласи БМС* 1868–1918;

Остала издања

Библиографија књига у Војводини за 2010, 2011. и 2012. годину

Марија Јованцаи (редактор), Љиљана Клевернић (редактор записа), Ката Мирић (редактор записа), Вања Миличић, Каталин Рафа, Весна Укропина;

Библиографија књига у Војводини за 2013. годину

Љиљана Клевернић (редактор), Ката Мирић (редактор записа), Каталин Рафа (редактор записа), Весна Укропина (редактор записа), Вања Миличић, Драгана Јовановић;

Годишњак БМС за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину;

Анализа рада народних библиотека у Војводини за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину;

Анализа рада високошколских библиотека у Војводини за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину;

Вести, гласило БМС (16 бројева).

Посебна издања

Књига 5: Александар Ајерланд: *Приручник за љубитеља књиге* (превела Оливера Кривошић).

Заједничка издања

Марија Јованцаи, Весна Укропина, Слађана Субашић: *Библиографија Борислава Михајловића Михиза* (БМС и Српска читаоница, Фонд „Борислав Михајловић Михиз” из Ирига).

Зборник радова са Трибине *Савремени човек и савремени свет* (Матица српска и БМС), у припреми.

ИЗЛОЖБЕ

БМС је од 2012. до 2015. године пригодним електронским изложбама (од броја 192 до броја 242) обележила значајне јубилеје из наше и светске културне баштине. Коришћена је грађа из збирки БМС и Рукописног одељења Матице српске.

Обележена су 53 јубилеја из домаће и светске културе: 150-годишњица рођења Јанка Веселиновића, 200-годишњица рођења Илије Гарашанина, 150-годишњица рођења Клода Дебисија, 200-годишњица рођења Чарлса Дикенса, 100-годишњица рођења Ежена Јонеска, 150-годишњица рођења Божидара Кнежевића, 100-годишњица рођења Иштвана Еркења, 150-годишњица рођења Густава Климта, 150-годишњица изласка првог броја часописа *Јавор*, 125-годишњица рођења Гезе Чата,

300-годишњица рођења Жан-Жак Русоа, 175-годишњица рођења Косте Руварца, 125-годишњица рођења Марка Шагала, 200-годишњица рођења Рихарда Вагнера, 150-годишњица рођења Богдана Поповића, 300-годишњица рођења Денија Дидроа, 100-годишњица рођења Ериха Коша, 150-годишњица рођења Едварда Мунка, 125-годишњица рођења Томаса Стернса Елиота, 100-годишњица рођења Албера Камија, 100-годишњица рођења Ранка Маринковића, 200-годишњица рођења Серена Кјеркегора, 150-годишњица рођења Светолика Ранковића, 200-годишњица рођења Петра II Петровића Његоша, 200-годишњица рођења Ђузепеа Вердија, 100-годишњица рођења Шандора Вереша, 150-годишњица рођења Константина Сергејевича Станиславског, два века Вукових књига, 100-годишњица Првог светског рата, 200-годишњица рођења Михаила Јурјевича Љермонтова, 150-годишњица рођења Бранислава Нушића, 450-годишњица рођења Вилијама Шекспира, 100-годишњица рођења Михаја Аврамескуа, 100-годишњица рођења Драгише Живковића, 200-годишњица рођења Едеа Сиглигетија, 150-годишњица рођења Марка Мурата, 200-годишњица рођења Јосифа Панчића, 150-годишњица рођења Рихарда Штрауса, 450-годишњица рођења Галилеа Галилеја, 100-годишњица рођења Михаила Лалића, 200-годишњица рођења Тараса Григоровича Шевченка, 100-годишњица рођења Бранка Ћопића, 100-годишњица рођења Живана Милисавца, 150-годишњица листа *Матица*, 150-годишњица рођења Тихомира Остојића, 100-годишњица рођења Бошка Петровића, 150-годишњица рођења Вилијама Батлера Јејтса, 150-годишњица рођења Јована Цвијића, 125-годишњица рођења Бориса Пастернака, 125-годишњица рођења Петра Добровића, 175-годишњица рођења Клода Монеа, 125-годишњица рођења Кароља Сирмаија и 150-годишњица рођења Радјарда Киплинга. Све изложбе су представљене у медијима.

Аутори изложби су: Ивана Гргурић, Силвија Чамбер, Петер Хајнерман, Марина Шмудла, Даниела Кермеци, Милица Цветковић, Оливера Шербеџија, Оливера Михајловић, Марија Ваш и Јелена Поповић (М. Ваш и Ј. Поповић су припремиле електронску изложбу „Књиге о уметности у Поклон библиотеци Аустрије у БМС”).

*

БМС је приредила електронску изложбу „Прва размена књига Матице српске с Руском академијом у Санкт Петербургу” поводом јубилеја 300 година Библиотеке Руске академије наука. Ауторке ове изложбе, која је и медијски пропраћена, су мр Душица Грбић и Александра Драпшин.

*

БМС је учествовала у припреми изложбе „Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864–2014): 150 година”. Стручни сарадник је Душица Грбић.

*

БМС је учествовала у припреми изложбе „Језик и писменост” у оквиру манифестације Дани европске баштине одржане у Крагујевцу, са пратећом штампаном публикацијом и каталогом експоната на CD-у. Члан ауторског тима је Душица Грбић.

ТРИБИНА *САВРЕМЕНИ ЧОВЕК И САВРЕМЕНИ СВЕТ*

Трибина *Савремени човек и савремени свет* почела је са радом 11. јуна 2015. године и доступна је на сајтовима Матице српске и БМС. Одлукама Управног одбора Матице српске и Управног одбора БМС, у Уређивачки одбор трибине *Савремени човек и савремени свет* именовани су: проф. др Драган Станић, главни уредник, Селимир

Радуловић, главни уредник, проф. др Бранко Бешлин, проф. др Ђорђе Ђурић, проф. др Ненад Остојић, Мирослав Алексић, уредник трибине и Станимир Јакшић.

У првом циклусу, који је трајао до 10. децембра, одржано је укупно 12 предавања, а на трибини су говорили: проф. др Мило Ломпар, епископ Јован Пурић, проф. др Драган Проле, др Милош Ковић, митрополит Амфилохије Радовић, академик Владета Јеротић, проф. др Бојан Јовановић, проф. др Дивна Вуксановић, проф. др Алпар Лошонц, проф. др Душан Батаковић, проф. др Слободан Антонић и проф. др Часлав Копривица.

Прва 4 програма одржана су у атријуму Библиотеке, а преосталих 8 у Свечаној сали Матице српске. Предавањима је присуствовало више од 1000 посетилаца.

Саопштења свих учесника трибине заступљена су у зборнику који објављују Матица српска и БМС.

САРАДЊА СА ИЗДАВАЧКИМ ЦЕНТРОМ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Библиотека Матице српске је пружала помоћ за несметано обављање послова Издавачког центра, размену књига с установама у иностранству и снабдевање српских центара у свету, уз пуну подршку оснивача – Матице српске. У Библиотеци се, о трошку ИЦМС, хонорарно обављају техничке, коректорске, лекторске и остале припреме за штампу, руковођење, пласман и вођење архиве ИЦМС. Тираж издања Едиције *Десет векова српске књижевности* смештен је у магацину Библиотеке. Матица српска пружа помоћ ИЦМС у вођењу рачуноводства, наступима на сајмовима књига, промоцијама и другим пословима. Административне, лекторске, коректорске, техничке и друге послове уз скромне накнаде, ван радног времена, обављали су запослени у Матици српској и Библиотеци Матице српске.

У БМС припремљена су за штампу 4 кола (3–6) Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* Издавачког центра Матице српске (42 књиге).

УЧЕШЋЕ НА СКУПОВИМА, НОВЕ КЊИГЕ И РАДОВИ, ПРИЗНАЊА И ИМЕНОВАЊА

У периоду 2012–2015. године библиотекари БМС учествовали су на стручним и научним скуповима, објављивали нове књиге и радове и добијали признања за свој рад.

За *Библиографију Иве Андрића*, заједничко издање БМС, САНУ и Задужбине Иве Андрића, објављену септембра 2011. године, БДС доделило је Награду „Стојан Новаковић" за 2012. годину главном уреднику Миру Вуксановићу, управнику БМС и академику САНУ, и ауторима Љиљани Клевернић, Кати Мирић, Меланији Блашковић, Весни Укропини, Даниели Кермеци, Слађани Субашић и Марији Ваш, библиографима и библиотекарима БМС.

БМС је добитник Захвалнице за вишегодишњи допринос у реализацији Конкурса „Светосавље и наше доба" Кола српских сестара и Одбора за веронауку Епархије бачке, заједно са Центром за ликовно васпитање деце и омладине Војводине, Поменице за доброчинство и помоћ у време велике обнове манастира Хиландара и Повеље захвалности за успешну и континуирану сарадњу Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића, као и захвалница Градске библиотеке у Новом Саду, Удружења српских књижевника Словеније, Огранка Вукове задужбине у Чачку и Галерије Матице српске.

Споразум о сарадњи Библиотеке САНУ, НБС и БМС, којим се стичу услови за укључивање Библиотеке САНУ у информациони библиотечки систем Србије и

доступност њене грађе широј публици, потписан је 20. марта 2012. године. Споразум су потписали председник САНУ, академик Никола Хајдин, управник БМС Миро Вуксановић и в. д. управника НБС Дејан Ристић.

Потписан је Протокол о сарадњи Светог архијерејског синода Српске православне цркве и БМС. Протокол је потписао Селимир Радуловић.

БМС је на основу Закона о библиотечко-информационој делатности, али и Одлуком Владе Републике Србије, донетој на седници 30. априла 2013. године, установа културе од националног значаја.

Миро Вуксановић управник је БМС и главни уредник њених издања (од 1988) до 16. јуна 2014. када је пензионисан.

Миро Вуксановић је 17. јуна 2014. изабран за председника Управног одбора БМС.

Миро Вуксановић добитник је *Повеље за животно дело* УКС, *Повеље* Другог програма Радио Београда и захвалница Удружења српских књижевника Словеније, Огранка Вукове задужбине у Чачку, Кола српских сестара Епархије бачке и Културног друштва „Просвета" из Херцег Новог, Националне награде „Јанко Шафарик".

Миро Вуксановић објавио је књигу *Српски рјечник или азбучни роман* за треће коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС, објавио је роман *Бихпоље*, двојезичну књигу *Змеја и волк*, антологију текстова *Његош два века* и књигу *Милован Ђилас* за четврто коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС. Објавио је и 26 радова и дао неколико интервјуа.

Миро Вуксановић покретач је и главни уредник 62 књиге првог, другог, трећег, четвртог, петог и шестог кола Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* и Едиције *Матица* ИЦМС, а од 13. маја 2011. године обавља и послове директора.

Миро Вуксановић управник је Библиотеке САНУ и уредник њене Трибине на којој је приказано 46 књига и научних зборника, покретач и уредник Годишњака *Трибина САНУ*, председник Управног одбора Института за српски језик САНУ, члан Извршног одбора, уредништва *Анала* и две комисије Огранка САНУ. Обавља дужност председника Одбора за изучавање историје књижевности САНУ, члан је Одбора САНУ за Етимолошки речник српског језика, Управног одбора Задужбине Иве Андрића, Извршног одбора Матице српске, Одбора Одељења за књижевност и језик Матице српске, Његошевог одбора Матице српске. Уредник је *Српске енциклопедије* и председник Националног савета за културу (представник САНУ), члан уредништва *Српског биографског речника* и Савета *Вуковог сабора* и главни уредник *Његошевог зборника Матице српске.*

Миро Вуксановић је на трибинама Огранка САНУ говорио о књигама академикâ Динка Давидова, Светлане Велмар-Јанковић и водио разговор са академиком Душаном Ковачевићем, говорио је на промоцијама првог, другог, трећег, четвртог и петог кола Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС и промоцијама издања Едиције *Матица* у Коларчевој задужбини у Београду, Свечаној сали Матице српске у Новом Саду, Сомбору, Народној библиотеци у Требињу, Академији наука и уметности Републике Српске у Бањалуци, књижари Друштва чланова Матице српске у Црној Гори у Подгорици и НБС у Београду, као и о издањима БМС и ИЦМС на београдском Сајму књига, о књизи Светлане Велмар-Јанковић у Културном центру Новог Сада, о преводима Милована Данојлића у Плужинама, беседио је о „Дурмитору и Дурмиторцима у Вуковом *Српском рјечнику*" на Жабљаку, на тему „Читаоница међу нама" на 49. сабору библиотекара Срема у Иригу, на тему „Иво Андрић о Вуковом *Српском рјечнику*" у Херцег Новом, на откривању спомен-плоче Рашку Димитријевићу у Београду, на манифестацији „Вишеградска стаза" (посвећена имену и делу нобеловца Иве Андрића) у Вишеграду, поводом 200 година од Његошевог рођења у Црквено-народном дому Светог Василија Острошког у Никшићу, Градској библиотеци у Новом Саду, сали КУД

„Дурмитор” у Кули, Свечаној академији „Два века Његоша” у САНУ у Београду, Српској читаоници у Иригу, Народној библиотеци „Стеван Сремац” у Нишу, Градској библиотеци „Атанасије Стојковић” у Руми, Етнографском музеју у Београду и у Народној библиотеци „Доситеј Обрадовић” у Старој Пазови, а говорио је и на промоцијама својих књига *Повратак у Раванград* у великој сали Жупаније у Сомбору, *Бихпоље* у Народној библиотеци „Вук Караџић” у Крагујевцу, *Његош два века* у Музеју Југословенске кинотеке у Београду и Дому културе у Чачку, те на отварању изложбе издања библиотека учесница *Библионета 2013.* у Народној библиотеци у Смедереву, као и на свечаном скупу „Serbia Forum” одржаном у организацији Математичког института САНУ и на Дану Библиотеке САНУ као њен управник.

Селимир Радуловић управник је БМС од 17. јуна 2014. и главни уредник свих њених издања.

Селимир Радуловић члан је Управног одбора и потпредседник Удружења књижевника Србије.

Селимир Радуловић објавио је књиге *О пастиру и камену са седам очију* и *Светло из очеве колибе : о духовности и култури.* Публикован је и зборник *Светло из очеве колибе : зборник радова о песништву Селимира Радуловића.*

Селимир Радуловић објавио је беседу „Ја савременог човека посматрам као усамљено биће на острву сирочади” и избор песама у специјалном прилогу на српском језику у азербејџанском часопису *Kitabç.*

Селимир Радуловић говорио је на научном скупу „Српски језик и ћирилица основе српског идентитета” у Подгорици који је организовао Српски национални савјет Црне Горе, излагао је на тему „Светло из Очеве колибе: о духовности и култури” на скупу посвећеном духовности, култури и читању у манастиру Велика Ремета, беседио је на промоцији књиге-каталога сликара Драгана Стојкова у Матици српској, на *Данима словенске писмености и културе* у Градској библиотеци у Руми, о Матији Бећковићу у Градској кући у Суботици, о Ивану Негришорцу у Мрчајевцима (*Моравска повеља*), о Филипу Вишњићу на Годишњој скупштини Подружнице библиотекара Срема у Шиду; учествовао је у разговору о књизи Бојана Јовановића *Памћење и самозаборав* у Задужбини Илије Коларца, на 28. културно-духовној манифестацији *Јефимијини дани* у Трстенику, на духовном сабору у Раковици, у раду Управног одбора *Заједнице матичних библиотека Србије*, *Библионета* (2015) у Ужицу, Организационог одбора пројекта „Нови Сад – европска престоница културе” и Жирија за *Вукову награду*; председавао је Организационим одбором Међународног салона књига у Новом Саду; одржао је поздравну реч на обележавању Дана библиотекара у НБС; присуствовао је манифестацији „Језик и писменост” у Крагујевцу, обележавању Дана Библиотеке града Београда, Дана НБС, Дана Библиотеке „Бранко Радичевић” у Житишту, Дана Народне библиотеке Бечеј, 170. годишњице Народне библиотеке у Кикинди, 170 година постојања Српске читаонице новосадске, 10 година рада Француског института у Новом Саду, манифестацији *Дани Теодора Павловића*, *Сабору библиотекара Срема*, састанку матичних библиотека у Војводини, представљању делатности Градске библиотеке у Сомбору, отварању Сајма књига у Београду, свим трибинама *Савремени човек и савремени свет*, уручењу *Вукове награде* у Председништву РС, отварању библиотеке у Азербејџанском културном центру; посетио је библиотеке у Бечеју, Новом Бечеју, Сремској Митровици, Руми, Врбасу, Сомбору, Шиду, Иригу, Трстенику, Крушевцу, Кикинди и Бачкој Паланци; дао интервјуе за новине *Дневник*, *Политику* и *Дан*, за недељник *Печат* и за Радио Беседу; уручио је библиотекарима уверења о положеном стручном испиту.

Изабрана дела Селимира Радуловића у пет књига представљена су у Народној библиотеци „Вељко Петровић” у Бачкој Паланци, Епархији нишкој и Градској библиотеци у Новом Саду. Књига *О пастиру и камену са седам очију* представљена је у Матици српској.

Душица Грбић именована је за члана Старословенског и Сентандрејског одбора САНУ.

Душица Грбић објавила је 93 ситна прилога о реткостима БМС у листу *Дневник* у рубрици „Књижевна баштина".

Душица Грбић добитница је Захвалнице градске библиотеке у Новом Саду.

Душица Грбић излагала је на тему „Обавезе библиотека које обављају послове од општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе" на састанку директора библиотека које обављају послове од општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе у НБС, на тему „Рад БМС у пештанском периоду" на скупу „Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864–2014): 150 година" у Матици српској.

Душица Грбић излагала је на тему „Рукописне граматике словенског језика у Библиотеци манастира Грабовца у Сентандреји", а Гордана Ђилас на тему „О читању књига са темама из православља у БМС" на Четвртом стручном скупу „Манастири и библиотеке као чувари културне баштине" у Библиотеци манастира Велика Ремета.

Душица Грбић именована је за председника, а Финка Пјевач за члана Уређивачког одбора *Српске националне библиографије 1801–1867.* која се припрема у НБС. Душица Грбић именована је за члана Жирија за доделу Националне награде „Јанко Шафарик".

Душица Грбић („Три штампане србуље из библиотеке Зворничко-тузланске епархије"), Гордана Ђилас („Библиографска грађа листа *Коло* Данила А. Живаљевића"), Марија Јованцаи („О библиографији библиографијâ") и Јасна Карталовић („Приказ каталога *Ситна штампана грађа БМС 1801–1867*") биле су учеснице 18. сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића одржаном у Културном центру у Инђији.

Свечани скуп поводом 30 година Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији, у име БМС поздравила је Душица Грбић, зборник радова са последњих Сусрета приказала је Марија Јованцаи, а скупу је присуствовала и Гордана Ђилас.

На 19. сусретима библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића учествовало је пет библиотекара БМС: мр Татјана Богојевић, „Библиографија Милутина М. Ускоковића и српска ретроспективна библиографија", мр Душица Грбић, „Литургија (Служабник) Божидара Вуковића из 1520 (1519) у сентандрејским збиркама", мр Гордана Ђилас, „Непознати текстови Триве Милитара у листу *Омладина*", Марија Јованцаи, „Приказ књиге Библиографија у часопису *Јужнословенски филолог*" и Јасна Карталовић, „*Сербски народни лист* Теодора Павловића у *Дигиталној БМС*".

Марија Јованцаи („*Библиографија књига у Војводини* и текућа национална *Библиографија Србије*"), Љиљана Клевернић, Весна Укропина, Даниела Кермеци („*Библиографија Иве Андрића* и национална библиографија"), Новка Шокица Шуваковић („Софтвер за израду библиографија") и Александар Радовић, са Драгославом Родаљевић из Народне библиотеке из Ужица („Некњижна грађа у оквирима српске националне библиографије") били су учесници стручно-научног скупа „Српска национална библиографија" у НБС, а Душица Грбић приложила је рад „Каталози старих српских штампаних књига БМС и *Српска национална библиографија*". Међу члановима Организационог одбора Скупа из БМС били су академик САНУ Миро Вуксановић и Ката Мирић.

Марија Јованцаи изабрана је за председника жирија за доделу Награде „Стојан Новаковић".

Новка Шокица Шуваковић представила је *Дигиталну БМС* на конференцији „Очување културног наслеђа: Од пергамента до дигиталне библиотеке" у Библиотеци града Београда, на свечаном скупу „Serbia Forum" одржаном у организацији

Математичког института САНУ у Београду, на *Библионету 2014* у Културном центру Новог Сада, одржала је предавање „Електронски каталог и *Дигитална БМС*" на 12. НЦД конференцији у НБС у Београду, „Светска дигитална библиотека – *Дигитална БМС* – значај за школске библиотеке" на семинару за школске библиотекаре у Централној библиотеци Филозофског факултета у Новом Саду, „*Дигитална БМС* – структурални приступ" на научној конференцији „Дигиталне библиотеке и дигитални архиви" на Филолошком факултету у Београду и у Централној згради Универзитета у Новом Саду, „Искуства дигитализације у БМС" на регионалној конференцији „Развој дигитализације – праксе и стандарди" у оквиру пројекта „Дигиталне библиотеке − едукација", у Кладову и на Златибору, „Стручно усавршавање и стицање звања у библиотечко-информационој делатности" у Музеју Војводине у Новом Саду, говорила је на инфо дану у Свечаној сали Матице српске коју су заједнички организовали Антена канцеларија Деска Креативна Европа и БМС у циљу промоције програма „Креативна Европа".

Новка Шокица Шуваковић одржала је предавање о *Дигиталној БМС*, а Душица Грбић предавање „Уџбеници Новосадске латинско-словенске школе из четврте и пете деценије 18. века" на Данима библиотека и библиотекара одржаним на Новосадском сајму у оквиру Салона књига.

Новка Шокица Шуваковић и Душица Грбић представиле су издања БМС на *Библионету 2013* у Народној библиотеци у Смедереву.

Новка Шокица Шуваковић уручила је Награду „Сретен Марић" проф. др Тихомиру Брајовићу за најбољу есејистичку књигу у 2013. и 2014. години, коју од 2005. године, сваке две године додељују БМС и Скупштина општине Косјерић.

Гордана Ђилас, руководилац Одељења за чување и коришћење публикација БМС, објавила је песничке збирке, *Била сам послушно дрво* у едицији „Панонска светла" новосадског „Орфеуса", *Друге ствари* у издању Завода за културу Војводине и *Север, удаљен звук* у едицији „Повеља" Народне библиотеке „Стефан Првовенчани" из Краљева. Ауторка је и *Библиографије радова академика Милеве Првановић* објављене у едицији *Библиографије* Огранка САНУ, а са Драгом Његованом приредила је аутобиографију Ђорђа Лазаревића – *Моја биографија*, коју је издала Градска библиотека у Новом Саду.

Гордана Ђилас добитница је Захвалнице Градске библиотеке у Новом Саду.

Гордана Ђилас излагала је на тему „Православна лектира у легату Јована Јовановића Змаја у БМС" у манастиру Велика Ремета.

Гордана Ђилас, са Маријом Богдановић из НБС, седам пута је одржала акредитовани програм сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности *Библиографија. Библиографска истраживања и израда персоналних биографија*.

Гордана Ђилас други пут је изабрана за члана Управног одбора Библиотекарског друштва Србије.

Гордана Ђилас учествовала је на „Бранковим пролећним данима" у Гимназији „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду и „Миљковићевим поетским свечаностима" у Гаџином Хану.

Гордана Ђилас, Даниела Кермеци и Душан Јованчевић одржали су предавање „Библиотекари и књижничари као корисници библиотечких услуга (едукација о савременим функцијама библиотеке)" на „Данима библиотека и библиотекара", на Салону књига у Новом Саду.

Иванка Клајн је на Високој техничкој школи у Новом Саду одржала предавање и организовала радионицу на тему „Електронски извори информација".

Весна Укропина је са колегиницама из библиотека Универзитета у Новом Саду одржала предавање на тему „Нови трендови у каталогизацији" на Филозофском факултету.

Весна Укропина ауторка је *Библиографије радова академика Божидара Д. Вујановића* коју је објавио Огранак САНУ у Новом Саду.

Петер Хајнерман отворио је изложбу карикатура „Паликатуре" Пала Лепхафта у Панчеву.

Петер Хајнерман и Ивана Гргурић представили су електронску изложбу БМС посвећену Карољу Сирмаију на свечаности поводом доделе истоимене књижевне награде у Врбасу.

Оливера Шербеџија, Јелена Вуксановић Штрбац и Александар Радовић аутори су изложбе „Дани победе над фашизмом" коју је поводом 70 година победе над фашизмом, у оквиру манифестације „Ритам Европе", БМС представила у сарадњи са Студентским културним центром из Новог Сада, у новосадској „Фабрици".

Слађана Субашић одржала је предавање „Завичајне збирке у јавним библиотекама" у Градској библиотеци у Новом Саду.

Боженка Бажик приредила је *Библиографију Вјере Бенкове* коју је издао Завод за културу војвођанских Словака.

Соња Ивановић, Оливера Кривошић, Драгана Јовановић и Весна Укропина учествовале су у раду Форума „Креативна Европа 2015" одржаном, у организацији Деска Креативна Европа Србија, у Коларчевој задужбини у Београду.

НАГРАДА „СРЕТЕН МАРИЋ"

На свечаности у спомен на професора Сретена Марића (Косјерић, 20. фебруар 1903 – Изер сир Крез, Турен, 27. септембар 1992) одржаној 1. фебруара 2005. године у Новом Саду, управник БМС Миро Вуксановић и председник Општине Косјерић Жељко Продановић потписали су Оснивачко писмо о Награди „Сретен Марић" која се додељује најбољој књизи есеја, или најбољем есеју први пут објављеном на српском језику. Награда се додељује сваке друге године, а састоји се од повеље и новчаног износа.

Добитници награде у протекле четири године били су Сава Дамјанов за петокњижје *Српска књижевност искоса 1–5* у издању „Службеног гласника" из Београда (објављена 2012) и Тихомир Брајовић за студију *Нарцисов парадокс* у издању „Службеног гласника" из Београда (објављена 2013).

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Настављена је традиционална сарадња у размени публикација са око 300 институција из 60 земаља света. Разменом је из иностранства примљено 29.136 публикација. Иностраним партнерима у размени и лекторатима за српски језик послато је 39.170 публикација.

За међународну базу АГРИС унето је 4249 записа.

Обављана је међубиблиотечка позајмица преко Британске библиотеке у Лондону, преко немачког центра SUBITO и путем IFLA купона.

Набављене су стране базе података, часописи и књиге на компактним-дисковима. Обезбеђен је приступ иностраним базама часописа на сајту КоБСОН-а, као и на хосту DIALOG.

Настављено је претраживање Индекса научних цитата на компактним-дисковима и на интернету.

БМС је обновила своје чланство у Међународној асоцијацији библиотека и библиотечких удружења (IFLA) и била је укључена у програме за заштиту културних добара Унеско.

Библиотека је реализовала 195 међубиблиотечких позајмица са иностранством.

Потписан је споразум о сарадњи са Тверском обласном општом научном библиотеком „А. М. Горки" у Тверу. Споразум је потписао Селимир Радуловић.

БМС је успоставила сарадњу са Културним клубом „Нови Сад – Неопланта" из Мелбурна с циљем да му до 1. јула 2013. године достави 15.000 публикација, неопходних за оснивање и обезбеђивање рада Библиотеке Матице српске у Мелбурну.

Управник БМС Миро Вуксановић, директорка Централног института за конзервацију и рестаурацију књижевно-архивских добара из Рима др Мариа Кристина Мисисти и управница Галерије Матице српске мр Тијана Палковљевић потписали су, почетком фебруара 2013, *Протокол о сарадњи у области конзервације културних добара на папирном носиоцу* у трајању од три године.

У почасном изложбеном фонду књига Националне библиотеке државе Викторија у Аустралији, која организује сталну поставку књига српске културе и књижевности, наћи ће се и 51 публикација коју су, као поклон, припремили и послали БМС и ИЦМС. Ову акцију иницирао је истакнути представник српске заједнице у Аустралији проф. Константин Павловић, председник Српског културног клуба из Мелбурна, у сарадњи са Канцеларијом за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Владе Републике Србије.

На промоцији *Библиографије Иве Андрића* у Паризу управник БМС и главни уредник Миро Вуксановић говорио је о *Библиографији* и о Иви Андрићу, о изради *Библиографије* са акцентом на Андрићу на француском језику Даниела Кермеци, једна од ауторки, преводилац је била Соња Ивановић, а приказана је и електронска изложба БМС о Иви Андрићу.

На промоцији *Библиографије Иве Андрића* у Трсту, у име аутора, говориле су Љиљана Клевернић и Даниела Кермеци.

Селимир Радуловић присуствовао је манифестацији „Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864–2014)" у Будимпешти и у Темишвару.

Селимир Радуловић, Новка Шокица Шуваковић, Светлана Довниковић, Јелена Ковачек Светличић и Душан Јованчевић присуствовали су међународној COBISS конференцији у Марибору.

Селимир Радуловић посетио је Библиотеку у Добоју и однео књиге на поклон, заједно са директором Градске библиотеке у Новом Саду Драганом Којићем, Мирославом Алексићем и представницима града Новог Сада, Централну народну библиотеку Црне Горе „Ђурађ Црнојевић" на Цетињу, Епархију будимску у Сентандреји и Српски институт у Пешти; боравио је у манастиру Хиландару (и метоху Каково) и био је у Русији, када је посетио библиотеку „Максим Горки" у Тверу и учествовао на међународној књижевној манифестацији *Певајућа слова*.

Селимир Радуловић и Горан Влаховић, заједно са Ласлом Блашковићем, управником НБС, посетили су Сентандреју, присуствовали отварању две изложбе Галерије Матице српске и обишли Музеј Српске православне епархије будимске где се, између осталог, налази и Библиотека епископа Арсенија Стојковића за коју је, убрзо након посете, у БМС припремљен предлог заштите одабраних књига.

Селимир Радуловић учествовао је на симпозијуму посвећеном делу Вука Стефановића Караџића у Пљевљима (Српски национални савјет) и на *Петим Његошевим данима* у Никшићу.

Селимир Радуловић и Мирослав Алексић посетили су седиште Митрополије црногорско-приморске на Цетињу, Народну библиотеку у Требињу и учествовали су на књижевним сусретима *Пјесничка ријеч на извору Пиве* у Плужинама.

Селимир Радуловић, Гордана Ђилас и Мирослав Алексић боравили су на данима српске културе у Темишвару.

Библиотеку Матице српске посетио је амбасадор Републике Кореје Дохун Ли са пратњом. Госте је примио Селимир Радуловић.

Душица Грбић боравила је у Сентандреји где је у Музеју Српске православне епархије будимске истраживала српске рукописе.

Душица Грбић учествовала је на Међународној научној конференцији „Загребинскије чтенија" у Руској националној библиотеци у Санкт Петербургу са темама: „Уџбеници Новосадске латинско-словенске школе из четврте и пете деценије 18. века" (2012), „Новосадски рукописни зборник из 1743" (2013), „Рукописне граматике славенског језика 18. века у Библиотеци манастира Грабовца у Сентандреји" (2014), „О историјату и питању предлошка *Молитвеника* (*Требника*) из око 1550/60, са додатком из 1628. године у Библиотеци Српске патријаршије у Београду" (2015); на Међународној научној конференцији „Атос и словенски свет" у Софији (реферат „Рукописи Светогораца у БМС"), на научној конференцији „Савремени проблеми археографије" у Библиотеци Руске академије наука, поводом обележавања тристоте годишњице те Библиотеке ("Прва размена публикација БМС с Библиотеком Руске академије у Санкт Петербургу"), на научном симпозијуму „Културно-историјски комплекс Доњи Детлак" у Бањој Луци и Дервенти („О Детлачком евхологиону из 1550/60. и 1628. године").

Душица Грбић именована је за члана редакционог одбора руског одбора часописа (зборника) „Книга. Исследования и материалы", у издању Научног и издавачког центра „Наука" Руске академије наука у Москви.

Марија Ваш, Јелена Поповић, Тамара Вујков Ђурановић и Штефанија Мађко су као кориснице стипендија Савезног министарства за европске и међународне послове Аустрије боравиле у Бечу.

Марија Ваш и Јелена Поповић ауторке су електронске изложбе „Књиге о уметности у Поклон библиотеци Аустрије" којом се БМС прикључила кампањи Савеза библиотека Аустрије под називом „Аустрија чита. Место сусрета: библиотека".

Марија Ваш, Јелена Поповић, Тамара Вујков Ђурановић и Штефанија Мађко присуствовале су предавању научних сарадника аустријских библиотека у иностранству на Филозофском факултету у Новом Саду.

Марија Ваш, Јелена Поповић и Тамара Вујков Ђурановић присуствовале су Другом бечком семинару у организацији Савезног министарства за Европу, интеграцију и спољне послове Аустрије.

Марија Ваш присуствовала је пријему амбасадора Аустрије у Србији у Скупштини града Београда.

Марија Ваш присуствовала је отварању изложбе Наталије Рибовиц у Амбасади Аустрије у Београду.

Новка Шокица Шуваковић и Марија Ваш присуствовале су отварању изложбе посвећене Густаву Климту у галерији Аустријског културног форума при Амбасади Аустрије у Београду.

Љиљана Клевернић и Даниела Кермеци присуствовале су скупу „Андрићеви мостови: језик, писање, идентитет јуче и данас" у Трсту.

Марија Јованцаи и Гордана Ђилас присуствовале су предавању Барбаре М. Џонс, директорке Канцеларије за интелектуалну слободу Америчког удружења библиотекара, у НБС.

Весна Укропина присуствовала је предавању америчких библиотекара Дебоpe и Ричарда Фрица у НБС.

Јелена Јовин и Теодор Грбић присуствовали су предавању Дијане Маркум на Филозофском факултету у Новом Саду.

Новка Шокица Шуваковић, Оливера Михајловић и Теодор Грбић присуствовали су предавању др Тима Борста, немачког научника из области информатике, у Гете институту у Београду.

Новка Шокица Шуваковић присуствовала је презентацији Марте Сељак из словеначког ИЗУМ-а у НБС.

Финка Пјевач и Светлана Вучковић радиле су на пословима уређења, обраде и заштите Библиотеке манастира Грабовца у Музеју Српске православне епархије будимске у Сентандреји, према концепцији коју је сачинила Душица Грбић.

Душица Грбић, Финка Пјевач, Светлана Вучковић и Петер Хајнерман радили су у Музеју српске православне епархије у Сентандреји на допуни припремљених библиографско-каталошких из Библиотеке Манастира Грабовца.

Даниела Кермеци и Соња Ивановић присуствовале су јубиларном 80. конгресу Међународне федерације библиотека и библиотекара (IFLA) у Лиону.

Јована Козловачки Дамјанов, Весна Укропина, Драгана Јовановић, Јелена Ковачек Светличић, Соња Ивановић и Милица Пјевач, заједно са експертима из Велике Британије, Шпаније и Србије, учествовале су у раду округлог стола „Јавне библиотеке и њихова публика" у Амфитеатру Ректората Универзитета у Новом Саду.

Боженка Бажик излагала је тему „БМС и њени фондови на словачком језику" на Првом стручном сусрету библиотекара у Србији под називом „Библиотеке у словачким срединама у Србији и њихова улога у очувању националног идентитета" одржаном у просторијама Општине Бачки Петровац, а сусрету је присуствовала и Даниела Ломенова.

Милица Цветковић Стошић представила је свој рад „Слобода информисања и библиотеке" на конференцији Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML) одржаној на Париз Декарт универзитету.

Драгана Јовановић боравила је у Bibliothèque publique d'information у Паризу као стипендиста Министарства културе Француске, у оквиру пројекта „Profession culture".

Оливера Кривошић и Соња Јовановић присуствовале су Округлом столу „Широк спектар услуга библиотеке за слијепа лица ка корисницима различитих структура (Предности звучних књига)" одржаном у ЈУ Специјална библиотека за слијепа и слабовида лица Републике Српске у Бањој Луци.

Петер Хајнерман присуствовао је Међународној научној конференцији на Учитељском факултету на мађарском језику у Суботици.

У БМС је начињен избор страница из *Октоиха Првогласника* (1493/94) и *Октоиха петогласника* (1494) Ђурђа Црнојевића, као и њихови дигитални снимци, за потребе представљања ових књига на фестивалу и изложби графичког дизајна у Мексико Ситију.

За библиотекаре БМС професор Тери Плам са Колеџа за библиотекарство и информационе науке у Бостону одржао је предавање у Учионици Библиотеке.

БМС посетили су студенти Групе за српски језик и књижевност Универзитета у Варшави и Ополу, библиотекари школских библиотека из Осијека, полазници Међународне летње школе српског језика, културе и историје, студенти из Француске, Сандрин Малото, директор свих библиотека на Универзитету у Тулузу, Маргарет Ло, шеф Одсека за међународне односе за библиотеке на канадском Универзитету Алберта у Едмонтону, директори и научни сарадници аустријских библиотека у иностранству, у пратњи Кристине Долингер, саветника у Министарству за европске и међународне послове Републике Аустрије и Николауса Келера, директора Аустријског културног форума у Београду, Анежка Киндлерова, директор Словенске библиотеке при Националној библиотеци Чешке Републике и Клара Трухла, представница Одељења иностране размене, Елена Владимировна Шевченко, министарка културе Тверске области Русије, Валентина Силео, докторанд Универзитета у Торину, Јакопо Ђананђели, студент мастер студија из српске књижевности на Универзитету Сапиенца у Риму, учесници Међународне конференције „Јурај Рибај 1812–2012 – живот и дело" одржане у Заводу за културу војвођанских Словака у Новом Саду, студенти из Мађарске, туристи из Шкотске, делегација италијанских стручњака из области конзервације културних добара – др Мариа Кристина

Мисисти, директорка Централног института за конзервацију и рестаурацију књижевно-архивских добара из Рима, др Илиас Тасиас, директор SIL Appennino Centrale и др Фабио де Кирико, директор Националне галерије Умбрије из Перуђе, амбасадор Аустрије у Србији Јоханес Ајгнер, туристи из Француске, Русије, Италије и Словеније, активисти Хуманитарне организације „Ехо" из Немачке, Сарка Замецникова са Карловог института у Прагу, група студената и професора из Школе за библиотекарство и информатику при Емпорија универзитету у Емпорији (Канзас, САД) на челу са деканом, госпођом Гвен Александер и замеником декана Ендруом Смитом, а у пратњи Јасне Кунић из Амбасаде САД у Београду, Ђорђе Станојев из Савеза Срба у Румунији, група туриста из Русије и Вуковара, Кристијан А. Нилсен, ванредни професор на Катедри за студије Југоисточне Европе на Универзитету у Архусу (Данска), Кристина Миливојевић, студенткиња библиотекарства из Штутгарта, група туриста из Чешке и из Мађарске, ученици Гимназије „Јован Јовановић Змај" из Новог Сада и партнерске гимназије из Розенштајна (Немачка), чланови Евангелистичког омладинског хора из Борнхајма у пратњи Мари-Сузане Ротшилд, група туриста из Немачке, група страних студената из међународног летњег кампа у Ваљеву, гости из САД, Белгије и Француске, Андреј Кузњецов, проректор Градског универзитета „Лобачевски" из Нижњег Новгорода, са сарадницима, амбасадор Грчке у Београду, Његова екселенција Константинос Икономидис, у пратњи председника Матице српске проф. др Драгана Станића и управника послова Матице српске Јелене Веселинов, студенти из Пољске, група библиотекара из Мађарске, у пратњи Ане Олајош, вишег кустоса и конзерватора Музеја Војводине и Бажоне Међеш Кларе, пензионисане управнице Градске библиотеке у Ерду, Слободан Лазендић из Добоја, Марија Влашић и Клара Трухла из Одељења за набавку и размену са иностранством Народне библиотеке Чешке Републике, Олег Филимонов, председник Асоцијације издавача Русије и амбасадор Јужне Кореје у Србији, Његова екселенција Ли Дохун.

РАД СТРУЧНИХ ОРГАНА

Одржане су 33 седнице Колегијума, саветодавног тела управника, на којима су разматрана питања из области пословања, организације и праћења извршења послова.

У свим одељењима БМС одржавани су стручни састанци, према актуелним питањима.

ОПШТИ ПОСЛОВИ

Своју делатност БМС обављала је сагласно Закону о култури, Закону библиотечко-информационој делатности, Закону о културним добрима, Закону о јавним службама, Закону о утврђивању надлежности аутономне покрајине, Закону о обавезном примерку публикација, Закону о старој и реткој библиотечкој грађи и другим законским и подзаконским прописима.

Управни одбор БМС радио је у саставу: проф. емеритус др Марија Клеут, председник, и чланови проф. др Драган Станић, Лазар Чурчић, мр Душица Грбић и Ђорђе Виловски. Због одласка у пензију Ђорђа Виловског, од 22. фебруара 2013. године, члан Управног одбора је Марија Јованцаи.

Од 1. јануара 2014. године, Управни одбор БМС ради у саставу: проф. др Драган Станић, проф. емеритус Славко Гордић, проф. мр Ненад Остојић, мр Душица Грбић и Марија Јованцаи. Миро Вуксановић, академик САНУ, председник је Управног одбора, од 17. јуна 2014. године, уместо проф. др Драгана Станића. Од 1. марта 2015.

године, члан Управног одбора је мр Гордана Ђилас, уместо Марије Јованцаи, која је отишла у пензију.

Управни одбор је одржао 19 седница (44–62) на којима је размотрио и усвојио: записнике са претходних седница, извештаје о раду и годишње рачуне БМС за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину, *Четворогодишњи извештај о раду (2008–2011)*, пројекције финансијских планова БМС за 2012, 2013, 2014, 2015. и 2016. годину, финансијске планове БМС за 2012, 2013, 2014. и 2015. годину, програме рада БМС за 2013, 2014, 2015. и 2016. годину, измене и допуне *Програма рада БМС за 2014. годину*, ребалансе финансијских планова БМС за 2012, 2013, 2014. и 2015. годину, планове набавки БМС за 2012, 2013, 2014. и 2015. годину, ребалансе планова набавки БМС за 2012, 2013, 2014. и 2015. годину, Споразум о сарадњи САНУ, НБС и БМС, одлучио о продужењу радног односа Миру Вуксановићу, разматрао спровођење Одлуке УО Матице српске од 24. 12. 2012. године, донео Прве измене и допуне *Статута БМС*, разматрао саопштење председника Управног одбора, предлагао састав Управног и Надзорног одбора БМС, предлагао кандидата за управника БМС, утврдио датум примопредаје дужности управника БМС и примопредаје дужности председника Управног одбора, разматрао иницијативу дела запослених поводом избора новог управника, разматрао информацију о остваривању *Програма рада за 2014. годину* и изменама закона из области библиотекарства, дао сугестије поводом доношења нових закона о смањењу плата, подржао иницијативу за покретање Трибине *Савремени човек и савремени свет,* установио 28. април за Дан Библиотеке и награду *Златна књига Библиотеке Матице српске* и констатовао да су реализоване одлуке са претходних седница Управног одбора.

Надзорни одбор БМС радио је у саставу: Дејан Живанац, председник, и чланови Боривој Јуришин и Радован Мићић. Од 1. јануара 2014. године, Надзорни одбор ради у саставу: Радован Мићић, председник, и чланови Светлана Макарић и Радивој Додеровић.

Надзорни одбор је одржао 5 седница на којима је размотрио годишње рачуне БМС за 2011, 2012. 2013. и 2014. годину, финансијске планове БМС за 2012, 2013, 2014. и 2015. годину, планове набавки БМС за 2012, 2013. и 2014. годину и предложио Управном одбору да ове документе усвоји.

Академик Миро Вуксановић управник је БМС од 1988. до 16. јуна 2014, када је отишао у пензију. Академик Миро Вуксановић успешно је руководио овом најстаријом српском националном библиотеком двадесет и шест година, оставивши снажан траг у свим сегментима њеног развоја и учинивши да она по много чему буде јединствена и узорна. Он је управник БМС са најдужим стажом, а има и најдужи стаж управника у српском библиотекарству, непрекидно од 1975. године.

Од 17. јуна 2014. управник је Селимир Радуловић. Примопредаја дужности између Мира Вуксановића и Селимира Радуловића обављена је 16. јуна 2014.

Јавне набавке су обављане сагласно Закону о јавним набавкама. Спроведено је 49 поступака – 46 поступака јавне набавке мале вредности и 3 отворена поступка за набавку рачунарске опреме и софтвера (7.905.252 динара), књига (3.825.194,42 динара) и скенера за дигитализацију старе и ретке библиотечке грађе SMA, *SCAN MASTER* A1 формата (7.196.400 динара).

Извештаји о јавним набавкама достављани су благовремено Републичкој управи за јавне набавке и Државној ревизорској институцији.

Одлуком Министра културе и информисања представници БМС, именовани су за чланове радних тела за израду и измене прописа из области библиотечко-информационе делатности.

Корисницима су пружане услуге сваким радним даном од 7^{30} до 19^{30}, а суботом од 7^{30} до 13^{30} сати у Општој читаоници, Читаоници за периодику и научни рад, Читаоници раритета, Читаоници посебних збирки и Читаоници за научни рад.

Коришћење радног времена је свакодневно праћено, а зараде су утврђиване на основу индивидуалног доприноса запослених. Сваки запослени је подносио месечни извештај на обрасцу који је сачињен сагласно упутствима Министарства културе и информисања.

Општи и заједнички послови су обављани ажурно.

Инвестиционо одржавање, коришћење опреме и уређење простора обављано је у циљу стварања бољих услова за рад и за пружање услуга корисницима. Посебно се водило рачуна о читаоницима (замена итисона слабогорећим, замена инсталација и постављањем нове расвета).

Поправљени су прозори на I спрату и уређени су санитарни чворови. Саниране су пукотине у зидовима магацина књига и започето је његово генерално чишћење. Уређен је нови простор у приземљу зграде за потребе учионице и пригодних манифестација. Атријум је освежен новим расадима и прилагођен одржавању Трибине *Савремени човек и савремени свет.*

Обављене су редовна контрола и сервисирање противпожарних система и апарата. Уклоњен је радиоактиван громобран на крову Чешког магацина и уграђен је нови систем заштите објекта.

Редовно је осигуравана имовина БМС.

ИЗВЕШТАЈ О ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ РАДУ ГАЛЕРИЈЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ (2012–2015)

УВОД

У периоду од 2012. до 2015. године успешно су реализовани програми дефинисани годишњим плановима и Стратешким плановима 2009–2012. и 2013–2017. Активно се радило на неколико кључних пројеката: адаптацији и модернизацији изложбених сала, унапређењу система чувања и излагања уметничких предмета, модернизацији документације и начина презентације колекције. Завршен је рад на реконструкцији сутеренског простора и уграђен је лифт.

Изложбе су реализоване са циљем да се представе дела из колекције Галерије, захвали дародавцима кроз изложбе поклон-збирки и укаже на савремене моделе интерпретације уметности новог доба кроз студијске изложбе. Отворена је нова стална поставка XVIII века *Српска уметност XVIII века у колекцији Галерије Матице српске*. Приређене две значајне међународне изложбе: *Европска културна разноликост. Српска црквена уметност у Мађарској* која је одржана у Сентандреји, Бриселу и Москви и *Зографи. Српске иконе између традиције и модерности. Паралеле*, одржана у Националној галерији у Перуђи. У Галерији су гостовале две значајне међународне изложбе: *Хуманизам и ренесанса у Централним Апенинима. Паралеле* и *Албрехт Дирер и савременици. Поворка цара Максимилијана I*. Реализоване су бројне значајне изложбе из колекције Галерије као и изложбе у сарадњи са другим установама. Покренута је нова серија изложби и едиција публикација „Традиција и савремено стваралаштво".

Објављиване су монографске студије, каталози, водичи, дечје публикације, брошуре, календари, флајери. Редовно су одржавана стручна тумачења сталне поставке и повремених изложби, а фонд и делатност Галерије представљани су кроз пројекте *Слике у фокусу*, *Кусшоске йриче*, *На данашњи дан*, *Конзерваторске йриче*, бројне дечје програме и радионице.

Стручњаци Галерије активно су учествовали и организовали више националних и међународних скупова и учествовали у реализацији пројеката сталне стручне едукације. Посебна пажња посвећена је раду са публиком, што је довело до увећања броја посетилаца, као и сарадњи са медијима, због чега су Галерија и њене активности биле боље медијски видљиве.

За свој рад и резултате Галерија је добила значајна стручна признања: Награду ЖИВА за најбољи словенски музеј у 2014. години, као први добитник; за пројекат *Инклузивне ликовне радионице у Галерији Матице српске* награду за најбољи пројекат у области инклузије на Међурегионалној конференцији „Balkan Museums without Barriers" у Сарајеву (БиХ), у организацији Фондације Културно наслеђе без граница (Cultura l Heritage without Borders – CHwB) и Балканске мреже музеја (Balkan Museum Network – BMN); диплому за рад на развијању едукативних програма за децу од међународне организације Европска музејска академија (EMA) и Hands On! International (HOI) која је додељена у Болоњи у оквиру Сајма дечје књиге; Повељу признања Задужбине Јакова Игњатовића у Будимпешти за реализацију изложбе

Српска црквена уметност у Мађарској у Новом Саду (2011), Сентандреји (2012), Бриселу (2013) и Москви (2014) и Годишњу награду за најбољу галерију у 2014. години, коју додељује часопис за уметност *Арт магазин*.

Пратећи европске трендове и стандарде професије, трудила се да проучава и излаже дела националне ликовне уметности представљајући их у контексту ширих истраживања и повезивања са културном историјом европских народа. Оријентисана на неговање високог стручног и професионалног квалитета кроз осмишљене програме намењене широј заједници, успоставила се као важан сегмент културног живота целокупне државе. Успела је да кроз квалитетну понуду музејских садржаја и креирањем пријатног амбијента, постане незаобилазан елемент едукације младих, да подигне свест о сопственим коренима и вредностима, да буде место интерактивног учења и стимулативног естетског доживљаја.

Током овог периода Галерија је уживала велику подршку свога оснивача Матице српске, али и Министарства културе и информисања Републике Србије, Секретаријата за културу и јавно информисање Владе АП Војводине и Градске управе за културу Новог Сада који су финансијски омогућили реализацију планираних програма, као и својих бројних пријатеља, добротвора, покровитеља, поштовалаца и дародаваца.

Основ рада: Закон, Статут, Стратешки план

Галерија Матице српске своју делатност обавља на основу Оснивачког акта Музеја Матице српске (Записник са седнице Управног одбора Матице српске, 14. октобра 1847). Као самостална институција делује на основу Одлуке Скупштине Војводине (6. јун 1958). Делатност Галерије утврђена је Законом о културним добрима (*Сл. гласник РС* 71/94), Законом о култури (*Сл. гласник РС* 72/2009) и Законом о Матици српској (*Сл. гласник РС* 47/92). Галерија примењује позитивне законске прописе који регулишу послове из области заштите културних добара, музејске делатности, остваривања општег интереса и радних односа.

Унутрашња организација рада и остваривање циљева и задатака регулисани су низом правилника, пословника и одлука који непосредно и конкретно регулишу рад Галерије као музејске институције од националног значаја у складу са позитивним законским прописима Републике Србије и актима који регулишу унутрашњу организацију рада Галерије.

Управљање

У овом периоду на основу одлуке Управног одбора Матице српске 3. новембра 2014. године, мр Тијана Палковљевић Бугарски је именована за управницу Галерије на нови четворогодишњи период до 14. децембра 2018. године.

У току 2014. године Галеријом Матице српске је оперативно руководила помоћник управнице др Даниела Королија Црквењаков, на основу одлуке Управног одбора Матице српске којом је постављена на место в. д. управника, на мандатни период од годину дана (замена мр Тијане Палковљевић Бугарске која је била на породиљском одсуству).

На основу одлуке Управног одбора Матице српске 23. децембра 2013. године именован је нови Управни одбор Галерије у саставу: председник проф. др Мирослав Тимотијевић и чланови проф. др Драган Станић, др Бранка Кулић, мср Снежана Мишић и Добрила Јерков и Надзорни одбор у саставу: председник проф. др Лидија Мереник, мр Јелица Грбић и мр Данило Вуксановић. Нови Управни одбор и Надзорни одбор конституисани су 30. јануара 2014. године.

Свечане седнице

Одржане су четири Свечане седнице посвећене обалежавању 165, 166, 167. и 168. године постојања Галерије.

2012.

Дан Галерије свечано је обележен 25. октобра. Седница је била посвећена аквизицијама у протеклој деценији и подсећању на мр Лепосаву Шелмић, некадашњу управницу. Седница је почела подсећањем *„Не постоји само садашњост..." Мр Лепосава Шелмић (1944–2002)* које је говорила мр Тијана Палковљевић, док је *О аквизицијама* говорила др Бранка Кулић, музејска саветница. Присутнима се обратио проф. др Драган Станић, председник Матице српске који је званично отворио изложбу *Аквизиције Галерије Матице српске 2001–2011.*

2013.

Свечана седница, одржана је 18. октобра и била је посвећена уметности XVIII века у колекцији Галерије и отварању нове сталне поставке XVIII века. Свечану седницу је отворила мр Тијана Палковљевић Бугарски и у *Поздравној речи* представила успешан рад Галерије на заштити и промоцији уметности XVIII века, док је *О уметности XVIII века у колекцији Галерије Матице српске* говорио др Владимир Симић, историчар уметности. Нову сталну поставку свечано је отворио Дејан Ристић, државни секретар Министарства културе и информисања Републике Србије.

2014.

Свечана седница Галерије била је посвећена обележавању јубилеја *Век и по Матице српске у Српској Атини (1864–2014).* Тим поводом је приређена изложба *Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864–2014)* коју су организовале Галерија и Матица српска – Рукописно одељење Матице српске у сарадњи са Библиотеком Матице српске, Музејом Војводине и Српским народним позориштем. Свечану седницу је поздравним говором отворила мр Тијана Палковљевић Бугарски, а затим је др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске одржао беседу „Век и по Матице српске у Српској Атини (1864–2014)".

Поводом јубилеја Век и по Матице српске у Српској Атини (1864–2014) израђене су *Плакета* и *Споменица Пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864–2014).* Аутор решења плакете, коју је спонзорски израдила Уметничка ливница „Станишић" из Ченеја у 5 примерака, је мр Данило Вуксановић. Предлог решења споменице која понавља мотив са печата Матице српске из 1864. године дао је Ратомир Кулић, а израдила ју је граверска радња „Завртаник" из Новог Сада у тиражу од 50 примерака.

Плакете и споменице су заједно уручивали председник Матице српске проф. др Драган Станић и мр Тијана Палковљевић Бугарски.

Плакета је уручена Матици српској и установама које су из ње проистекле и у чијем је оснивању учествовала: Библиотеци Матице српске, Галерији Матице српске, Музеју Војводине и Српском народном позоришту.

Споменица је уручена установама и истакнутим појединцима који су у претходној деценији допринели раду Галерије:

– *Установе*: Министарство културе и информисања Републике Србије; Секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине; Народни музеј у Београду, Музеј савремене уметности, Београд; Музеј историје Југославије, Београд; Музеј Српске православне цркве, Београд; Музеј Српске православне Епархије будимске у Сентандреји, Мађарска; Галерија Српске академије наука и уметности, Београд; Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад; Медија центар „Одбрана", Београд;

Покрајински завод за заштиту споменика културе, Петроварадин; Завод за заштиту споменика културе града Новог Сада; Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду; Академија уметности у Новом Саду; Радио телевизија Војводине; Предшколска установа „Радосно детињство", Нови Сад; Пер.Арт организација, Нови Сад; Уметничка ливница „Станишић", Ченеј; Ниш Арт Фондација; Француски институт у Србији, Београд; Аустријски културни форум, Београд; Институт Балаши, Collegium Hungaricum, Београд; Италијански институт за културу у Београду.

– *Појединци*: мр Милан Соларов, историчар уметности, управник ГМС (1979–1984); Олга Микић, историчар уметности, управник ГМС (1984–1988); мр Лепосава Шелмић, историчар уметности, управник ГМС (1988–2002); др Бранка Кулић, историчар уметности, управник ГМС (2002–2009); академик Динко Давидов, историчар уметности; проф. др Миодраг Јовановић, историчар уметности, председник Управног одбора Галерије (1992–2007); проф. др Драган Станић, историчар књижевности, председник Матице српске; академик Миро Вуксановић, књижевник, управник Библиотеке Матице српске, сарадник ГМС; проф. др Ирина Суботић, историчар уметности; проф. др Мирослав Тимотијевић, историчар уметности, председник Управног одбора Галерије; проф. др Бранислав Тодић, историчар уметности; проф. др Лидија Мереник, историчар уметности; проф. др Ненад Макуљевић, историчар уметности; проф. др Драган Булатовић, историчар уметности; проф. др Саша Брајовић, историчар уметности; проф. др Симона Чупић, историчар уметности; проф. др Ненад Радић, историчар уметности; др Владимир Симић, историчар уметности; др Мирослава Костић, историчар уметности; др Јасна Јованов; историчар уметности; Добрила Јерков, дипломирани правник, секретар Галерије и Ратомир Кулић, музејски саветник Галерије.

2015.

Дан Галерије је био посвећен обележавању 200-годишњице рођења српског сликара Димитрија Аврамовића (1815–2015) чиме је истакнут значај и богато стваралаштво овог великана прошлости. Након поздравне речи управнице мр Тијане Палковљевић Бугарски, Др Игор Борозан, доцент Филозофског факултета у Београду одржао је беседу о сликару Димитрију Аврамовићу. Тим поводом је представљена нова аквизиција *Скидање с крста* Димитрија Аврамовића. Откупом слике *Скидање с крста*, датоване на основу сликаревог записа у 1833. годину, употпуњено је присуство Димитрија Аврамовића у колекцији Галерије. Након тога додељене су захвалнице Клуба пријатеља.

Признања и награде

О постигнутим значајним резултатима рада говоре и награде и признања које је Галерија добила од институција и организација за успешно реализоване пројекте, програме и сарадњу.

2012.

За изложбу *Збирка слика друга председника* и пратећу публикацију *Пусен и петокрака*, аутор др Ненад Радић је добио признање Друштва историчара уметности Србије (ДИУС) за најбољу ауторску изложбу у 2012. години.

2013.

Награда НК ИКОМ-а Србије за Публикацију године 2012. за књигу *Пусен и петокрака. Збирка слика друга председника* аутора др Ненада Радића коју су објавиле Галерија и Музеј историје Југославије из Београда поводом отварања истоимене изложбе премијерно у Галерији, а потом и у Музеју историје Југославије у Београду.

Захвалница Спомен-збирке Павла Бељанског за сарадњу на реализацији програма и конзервацији и рестаурацији слике *Велика Иза* Влаха Буковца и посебно Захвалницу др Даниели Королија-Црквењаков.

Диплома за рад на развијању едукативних програма за децу од међународне организације Европска музејска академија (EMA) и Hands On! International (HOI) која је додељена у Болоњи у оквиру Сајма дечје књиге.

Захвалница Креативне радионице „Машталица" за успешну дугогодишњу сарадњу на реализацији програма намењених деци; Захвалница Фондације „Деци на дар" за дугогодишњу успешну сарадњу у реализацији програма за децу.

Сертификат аустријске компаније „Денкштат" (Denkstatt) за учешће у пројекту „ECOprofit Project Novi Sad 2012–2013" и успешно завршену обуку из области заштите животне средине и уштеде енергије.

2014.

Галерија је била први добитник награде ЖИВА коју додељује међународна организација Форум словенских култура (Forumslovanskikultur) за најбољи словенски музеј Југоисточне Европе. Поред дипломе, награду чини и скулптура словенске богиње Живе, рад словеначке уметнице Љубице Раткајец.

За пројекат *Уметност и инклузија. Инклузивне ликовне радионице у Галерији Матице српске* који је током 2013. године реализован у сарадњи са Пер.Арт организацијом из Новог Сада, добила је Другу награду за најбољи пројекат у области инклузије на Међурегионалној конференцији „Balkan Museumswithout Barriers", која је одржана у Сарајеву (БиХ), у организацији Фондације Културно наслеђе без граница (Cultura l Heritage without Borders – CHwB) и Балканске мреже музеја (Balkan Museum Network – BMN).

Захвалница Медија центра „Одбрана" за успешну и плодотворну сарадњу у 2013. години на реализацији изложбе *Аквизиције Галерије Матице српске 2001–2011*, као и у припреми и поставци изложбе *Велика Иза Влаха Буковца* (Спомен-збирка Павла Бељанског).

Захвалница Предшколске установе „Радосно детињство" за изузетан рад, залагање и допринос развоју и афирмацији предшколске установе и Захвалницу за успешну сарадњу и реализацију едукативних програма за децу „Галерија као вртић" ПУ „Радосно детињство" на отварању дечје изложбе *Мој град – град будућности*.

Захвалница Академије уметности у Новом Саду за дугогодишњу сарадњу и допринос раду Академије уметности у Новом Саду; Захвалница Централног института за конзервацију за допринос развоју Централног института за конзервацију; Захвалница Спомен-збирке Павла Бељанског за предусретљивост, несебичан труд и свесрдну подршку при остварању програма Спомен-збирке; Захвалница 2004–2014. Европског покрета у Србији – Нови Сад за драгоцен допринос њиховим програмским активностима; Захвалница Школе за дизајн „Богдан Шупут" из Новог Сада поводом јубилеја за несебично пријатељство, залагање и сарадњу; Захвалница Одсека за педагогију Филозофског факултета у Новом Саду за подршку и дугогодишњу успешну сарадњу у реализацији праксе студената педагогије.

2015.

Часопис за уметност *Арт магазин* доделио је Галерији Матице српске годишњу награду за најбољу Галерију, а аутору Игору Антићу награду за најбољу изложбу реализовану током 2014. године за изложбу *Празнине* у Галерији Матице српске.

Повеља признања Задужбине Јакова Игњатовића у Будимпешти за реализацију више пројеката из области заштите, проучавања и презентације српског уметничког наслеђа у Мађарској, а посебно за реализацију изложбе *Српска црквена уметност*

у Мађарској, приређене у Новом Саду (2011), Сентандреји (2012), Бриселу (2013) и Москви (2014).

Галерији су захвалнице и повеље доделили: Народни музеј у Београду, за остварену успешну сарадњу обележавајући Дан Народног музеја; *Машталица* поводом успешно спроведене акције „Дарујмо срцем"; Ротари клуб Нови Сад „Алма Монс" за учешће и донацију на хуманитарној аукцији вина „Више од вина 2015"; Министарство одбране Републике Србије – Медија центар „Одбрана" за учешће у заједничким пројектима од значаја за Министарство одбране и Војску Србије; „Креативни М-кутак" за успешно учествовање на јавном часу Музика коју волим; ПУ „Радосно детињство" мр Тијани Палковљевић Бугарски за изузетан труд, залагање и допринос развоју и афирмацију предшколске установе.

ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РАДА

1. Унапређење услова излагања и чувања уметничких дела

У протеклом периоду Галерија је побољшала квалитет сталне поставке, уредила изложбене сале за повремене изложбе, модернизовала депое и унапредила обрађеност документације.

Основни и посебни циљ постављен 2010. године, који је подразумевао трансформацију зграде, остварен је у овом периоду. Реконструисана је и адаптирана велика изложбена мултифункционална сала у приземљу, реконструисан је и модернизован улазни хол, формирана музејска продавница и унапређени услови чувања слика у депоима на трећем спрату. Такође, одвојен је улаз за публику од службеног улаза, на којем је формиран простор за портире са контролама улазака и излазака из зграде и праћење путем видео-надзора.

Адаптирани су простори за депо скулптура и депо икона. Допуњена је опрема за смештај експоната у свим депоима. Обијени су трули делови малтера са зидова просторија и приступних ходника у сутерену како би се побољшало исушивање. Уведена је нова електроинсталација (светла и утичнице) и доведен сигнал бежичног интернета. Направљена су нова метална улазна врата и постављен алармни систем са персонализованом шифром. Смештајни простор и уметничка дела су кодирани.

У склопу побољшања услова смештаја и чувања уметничких дела, реконструисан је и депо икона на трећем спрату, намењен првенствено смештају икона, уметнички у категорији најосетљивијих, а по вредности најзначајнијих материјала Галерије. Грађевинска реконструкција и адаптација обухватила је уградњу противпожарних плафона и двоје противпожарних врата. Направљена је и уграђена опрема за смештај слика и икона, чиме је значајно повећан и побољшан смештајни капацитет. Ради веће сигурности и боље контроле грејања, на радијаторе су монтирани термовентили, уграђена су нова расветна тела и постављени спољни метални капци на прозоре, како би се смањио утицај спољашње атмосфере на унутрашњост простора депоа. После реконструкције простора враћени су дата логери. Реконструкцијом простора значајно је побољшана изолација просторије и безбедност експоната.

Наставак радова на уређењу зграде Галерије завршен је 2015. године. Депои уређени у првој фази (санација започета у 2014) опремљени су и отворени 4. априла 2015. Пројекту адаптације сутерена зграде су претходила темељна истраживања узрока проблема високе влаге, консултације са надлежним Заводом за заштиту споменика културе града Новог Сада и анализе потреба у самој Галерији. Овим радовима су оспособљене просторије намењене за депоновање слика великих формата, ролни и скулптура, у којима ће бити примењена сва доступна технологија која доприноси безбедности, организацији и квалитету смештаја уметничког фонда. Као резултат целог посла, у пуну функцију стављено је 630 квадратних метара

сутеренског простора у коме се налазе депои, оставе, конзерваторске радионице простори за смештај, инсталација грејања и противпожарне заштите и помоћни простори.

Дугогодишња потреба за лифтом, намењеном пре свега публици с обзиром да се стална поставка налази на првом и другом спрату зграде, коначно је задовољена у децембру 2015. године његовом уградњом. Лифт, носивости 1.000 кг, најсавременије технологије, има излазе у сутерену (службене просторије), приземљу (улазни хол), првом и другом спрату зграде (стална поставка) и трећем спрату (службене просторије). Излазак публике у службене просторије онемогућен је путем кључа, а запослени могу да користе све нивое, што је посебно важно код преношења уметничких дела између депоа на трећем спрату и приземља. Поред улаза у лифт и у самом лифту постављене су информативне табле.

Нису испуњени амбициозни планови реконструкције фасаде и иницијатива за формирање Трга галерија у проширени културни простор. За такве циљеве потребна је координирана финансијска и институционална подршка са више нивоа.

2. Унапређење квалитета програма и проширење активности

Као институција од изузетног значаја која баштини дела националне уметности, Галерија је тежила да буде покретач и творац најсавременијих научних студија о националној уметности заснованој на обради уметничке колекције али и аутора заступљених у њој. Најзначајније реализоване студије које су пратиле истоимене изложбе су: Владимир Симић, *За љубав отаџбине. Патриоте и патриотизми у српској култури у Хабзбуршкој монархији*; Симона Чупић, *Грађански модернизам и популарна култура. Епизоде модног, помодног и модерног (1918–1941)*; Симона Чупић, *Београд Јована Бјелића* изложба и истоимена публикација; *Јован Бијелић (1884–1964)*, *Зборник радова поводом обележавања педесете годишњице од смрти уметника*. Проблемске студије о појединим правцима, стиловима и појавама у националној уметности реализоване су изложбама и публикацијама *Хуманизам и ренесанса у централним Апенинима. Паралеле* / *Umanesimo e Rinascimento nell'Appennino Centrale. Paralleli / Humanism and Renaissance in Central Apennines: Parallels*, тројезична публикација (српско-италијанско-енглески); *Сава Шумановић и тајна под куполом / Sava Šumanović et le secret de la Coupole* са текстовима на српском и француском језику, аутори: мр Тијана Палковљевић, Жан Лик Гоестер, Игор Антић, Жорж Вијо; награђен пројекат *Празнине* Игора Антића, у сарадњи са Ратомиром Кулићем и Данилом Вуксановићем; Игор Антић, *Празнине – мапа нумерисаних и потписаних дигиграфија*; Ратомир Кулић, *Дискурс о празнинама,* поводом истоимене изложбе *Празнине*. Обележавање јубилеја као традиционалне активности обележено је изложбама о обележавању 150-годишњице пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад и пројектом обележавања 200-годишњице рођења Димитрија Аврамовића. Започет је обиман програм изложбене и издавачке делатности из колекције Галерије, обрађене су и публиковане збирке вајарских радова, одликовања, печатњака и приређена је изложба збирке цртежа. Настављен је један од основних модела попуњавања колекције примањем, формирањем, обрадом, излагањем и публиковањем поклон-збирки. Изложбом и посебним публикацијама обрађено је стваралаштво Петра Ћурчића и стваралаштво Вере Зарић.

Популарне изложбе из фонда Галерије са атрактивним темама *Сава Текелија – велики српски добротвор* и *Српска уметност у 10 слика* имале су за циљ популаризацију и промоцију уметничких дела из колекције Галерије у другим институцијама културе у земљи и региону и приказане су у Будимпешти, Печују, Араду, Вуковару, Требињу, Сенти и Сентандреји. Тако формиране изложбе имају едукативни

карактер и доприносе развијању свести о дометима националне културе, личностима и догађајима из историје.

Организовани су скупови и публикације из области конзервације. Нова научна резултати до којих су дошли стручњаци и сарадници Галерије разматрани су на семинарима, конференцијама, радионицама, публиковани су и на тај начин презентовани стручној и широј јавности у земљи и иностранству.

У циљу презентације националне уметности и нових достигнућа у области историје уметности, музеологије и заштите културног наслеђа, одабрана Галеријска издања публикована су на енглеском, немачком и италијанском језику са циљем да на адекватан начин публици приближе националну уметност и културу.

3. Успостављање међуинституционалне и међународне сарадње

Током протеклих година настављене су активности на заштити фонда српског културног наслеђа у Републици Мађарској и Републици Румунији и тиме остварена сарадња са земљама у окружењу кроз реализацију заједничких пројеката конзервације и рестаурације и гостовања изложби.

Заштита и презентација српског културног наслеђа у региону је пројекат започет још 2009. године кроз сарадњу са Епархијом будимском и Музејом Српске православне цркве у Сентандреји. Укључивањем у рад међународних организација које се баве промоцијом културе је започет успостављањем сарадње са Форумом словенских култура, организацијом која се бави сарадњом са словенским земаља у домену уметности и културе. Галерија је активно учествовала у организацији стручних скупова и знатно допринела успостављању боље сарадње са словенским земљама. Такође, стручњаци Галерије активно су учествовали у угледним струковним удружењима: различитим комитетима ИКОМ-а, Европској музејској академији, Европској организацији дечјих музеја.

У протекле четири године, успоставља се партнерство са Европским регионима и институцијама у домену културног наслеђа које је неопходно ради стицања услова за учествовање на европским конкурсима. Галерија је током 2012. године потписала Протокол о сарадњи са организацијом која делује у централној Италији (SIL).

Најзначајније активности у овом периоду подразумевају међународне изложбе, конзерваторско-рестаураторску заштиту, едукативне програме, конференције и семинаре који се реализују са међународним учешћем. Семинар *Трансформација музеја* у Галерији Матице српске приређен је у сарадњи са међународном организацијом Форум словенских култура и Европском музејском академијом, као први семинар у оквиру пројекта *Транзиција ка новом музеју.* Изложба дечјих радова *My Portrait for Museum* у Палати Унеско-а у Паризу (Француска) приређена је у организацији Форума словенских култура, а у оквиру манифестације Дани словенске културе. Балаши институт – Културни сервис Амбасаде Мађарске у Бриселу, институције Европске уније и Белгије са седиштем у Бриселу са Галеријом Матице српске отворили су изложбу *Европска културна разноликост. Српска црквена уметност у Мађарској.* У Музеју староруске културе и уметности „Андреј Рубљов", Москва (Русија) приређена је изложба *Српска црквена уметност у Мађарској* која је резултат пројекта сарадње Галерије и Музеја Српске православне Епархије будимске у Сентандреји, Амбасаде Мађарске и Института Балаши – Мађарског културног центра у Москви (Русија).

Сарадња са Републиком Италијом је била врло интензивна. Пре свега кроз пројекат *Хуманизам и ренесанса у централним Апенинима. Паралеле*, који је обухватио изложбу са пратећим каталогом, документарним филмовима, серијом стручних предавања и дечјим програмом. Програм је остварен у сарадњи Територијалног пакта централних Апенина, Министарства за економски развој, Централног инсти-

тута за конзервацију књижно-архивских добара из Рима, Амбасаде Републике Италије и Италијанског института за културу у Београду.

Започете су конзервација, рестаурација, реконструкција иконостаса Арсе Теодоровића из Српске православне цркве у Будиму 2013–2017. и конзервација и рестаурација уметничког фонда Епархијског двора у Темишвару 2013–2017. Пројекат *Конзервација, рестаурација, реконструкција и презентација иконостаса Арсе Теодоровића из српске цркве у Будиму 2013–2017.* обухвата истраживање, конзервацију, рестаурацију и презентацију иконостаса некадашње велике српске цркве у Будиму, као једног од последњих радова Арсе Теодоровића.

Кроз овакав вид сарадње, установе из региона су се представиле у Галерији изложбама Музеја савремене умјетности Републике Српске *DATES 1 – Раденко Милак & Роман Урањек* и приређена је међународна изложба *Албрехт Дирер и његови савременици. Тријумфалана поворка цара Максимилијана I* из Источнословачког музеја у Кошицама, која је реализована у сарадњи са Музејом града Београда.

Галерија је учествовала у пројекту за младе *Moving Museum* Британског савета и аплицирала је са пројектом *HEAR ME. Bringing Youth and Museums Together* на конкурсу Креативне Европе.

Одржана је конференција *Паралеле/Paralleli* којом је сумиран успешан крај трогодишњег периода (2012–2015) сарадње српских и италијанских институција на локалном развоју у области заштите и валоризације културног наслеђа.

Галерија је заједно са Народном галеријом у Љубљани (Словенија), Уметничко-историјским музејом у Бечу (Аустрија) и организацијом ISES из Шпаније у октобру 2015. године аплицирала за финансијску подршку пројекта на програму Креативна Европа 2014–2020.

На иницијативу Британског савета у Београду, Галерија учествовује у пројекту *Moving Museums* заједно са Народним музејом Црне Горе, Музејем савремене умјетности Републике Српске, Историјским музејом Босне и Херцеговине, Музејом Македоније, Музејом Косова, Народним музејом у Тирани и Tyne & Wear Archives and Museums. Пројекат *Moving Museum* има за циљ да трансформише везе између музеја и младих људи од 18 до 24 године на подручју Западног Балкана.

Током 2015. године су предузети кораци и за успостављање сарадње са Историјско-уметничким музејом у Бечу.

4. Стручно усавршавање запослених и подизање квалитета делатности

Настављена је анализа индивидуалних могућности запослених са циљем усвајања нових знања, развијања вештина креативног мишљења и проналажења нових решења, развијања вештина комуникације, решавања проблема и доношења одлука. Омогућено је стручно усавршавање, специјализације и едукације запослених кроз учешће на скуповима, радионицама, семинарима, предавањима, психолошким радионицама и другим активностима којима се стичу нова знања и вештине. Едукација је била доступна свим запосленим, не само кустосима и конзерваторима, који на различите начине брину о заштити и презентацији културног наслеђа. Подразумевала је академске студије, докторске и мастер и основне, ускостручне специјализације, учешће у стручним скуповима и радионицима и специјализованим курсевима. Обухватила је и учешће на националним и међународним стручним скуповима са релевантним радовима.

Ради високог нивоа безбедности уметничког фонда и имовине Галерије, затим одржавања постигнутих услова рада и безбедности и здравља на радном месту и радној околини, посебно се спроводе мере и унапређује безбедност и здравље на раду и одржава и прати алармни систем и видео надзор. Редовно се одржава обука запослених за безбедан и здрав рад. Набављен је и уграђен стабилни систем инста-

лација за дојаву и гашење пожара, за одржавање водоводних и електричних инсталација, одржавање противпожарних апарата, систем дојаве пожара, громобрански систем и паник-сигнализација. Услови рада за запослене знатно су побољшани адаптацијом комплетног сутеренског простора, уградњом лифта, кречењем просторија у којима раде запослени и простор за изложбе у приземљу зграде.

5. Унапређење документације кроз дигитализацију и увођење базе података

Дигитализација документације започета је 2012. као припрема за рад на Ревизији уметничког фонда. Поред основне Базе података о уметничком фонду о којем брине Галерија, са електронским картонима о сваком делу, осмишљено је и проширење базе везивањем дигитализоване архивске грађе, документације о изложбама и конзерваторске документације.

Следећи ниво дигитализације подразумевао је израду квалитетних дигиталних фотографија, којима су допуњени електронски картони тамо где није било фотографија или су замењене фотографије незадовољавајућег квалитета. Сама припрема података за дигитализацију архива подразумевала је претходну проверу документата, како конзерваторског архива, тако и архива о изложбеној делатности и стручног архива.

Скениран је део Стручног архива, на основу припремљених спискова релевантних докумената. Приоритет је била документација о начину набавке дела тј. подаци о пореклу предмета који се налазе у фонду или на привременом чувању у Галерији. Стручни архив Галерије садржи сву документацију и материјале који се прикупљају и тематски обрађују, а односе се на развој, стручно деловање и остале видове активности Галерије од оснивања. Поред папирне документације, важан материјал и грађа се чува и у другим формама (аудио-визуелна архива, фотографије, стари клишеи и др.). Такође, у новије време, оваква врста материјала постоји у дигиталној форми и несистематски се архивира и чува на CD-овима и на екстерним меморијама.

Развијен је нов систем кодирања смештаја и уметничког фонда применом савремених QR кодова. Ово је спроведено за све депое у Галерији, као и за уметничке предмете из збирке вајарства, а извршене су припреме и за остале збирке. Део конзерваторске документације и документације о изложбеној делатности дигитализован је скенирањем докумената који постоје у папирној форми, фотонегатива и позитива, и уписивањем метаподатака за ове документе, и постао је лако доступан претраживачу базе података.

У току 2015. године је развијена и имплементирана конзерваторска база података као систем који омогућује централно документовање конзерваторских картона и којим се избегава паралелно формирање више картона, ако више конзерватора ради на једном делу, што је раније био чест случај и што је стварало проблеме у формирању јединственог и свеобухватног конзерваторског досијеа о делима.

Комплетном дигитализацијом смештаја, уметничких дела и документације, вредна грађа ће бити доступнија за стручни рад и научна истраживања, а претраживање много краће и једноставније.

Дигитализацији фонда Галерије резултат је тимског рада стручњака Галерије и одабраног спољног сарадника-програмера, који су остварили оригиналан концепт дигитализовања галеријске грађе. Концепт и резултати дигитализације конзерваторске документације су представљени у стручном раду, позитивно оцењеном код Комисије за стицање музејских звања у Народном музеју у Београду. Такође, целокупни концепт рада на дигитализацији представљен је на XII конференцији о дигитализацији: *Нове технологије и стандарди: дигитализација националне баштине*, у Народној библиотеци Србије у Београду.

6. Унапређење финансијског пословања кроз сарадњу са привредним сектором и активности Клуба пријатеља

Одговорно управљање финансијама је основ за успешно финансијско пословање. Будући да програм и остваривање циљева директно зависе од финансија, континуирано су анализирани утрошак средстава и планирани трошкови.

Сопствени приходи су стицани на основу стручних и просторних могућности у складу са регистрацијом делатности Галерије и то рестаураторско-конзерваторским услугама, уступањем простора, уступањем материјала за публиковање, организацијом изложби, догађаја, концерата, културних манифестација, едукативних тренинга и курсева.

Приходи су стицани и кроз активности Клуба пријатеља Галерије Матице српске – у посебном поглављу побројани пријатељи.

Делатност Галерије је финансирало Министарство културе и информисања Републике Србије. Поједине програме финансирала је Влада АП Војводине и Град Нови Сад. Закон о јавним набавкама спроводио се усвајањем Плана јавних набавки на Управном одбору за текућу годину и достављањем извештаја о реализованим уговорима Министарству културе и информисања, Покрајинском секретаријату за културу и Управи за јавне набаке.

Одобрена средства су коришћена наменски, рационално и у складу са законом.

7. Комуникација са публиком и присутност у медијима

Једно од мерила успешности и оправданости постојања музејских институција је број посета и у овом периоду су перманенетно размотрани начини за повећање броја посетилаца. Повећање посете само по себи није циљ и повећање посета је било резултат подизања квалитета и разноврсности понуде, прилагођавање кретањима у друштву и добро осмишљени програми. Повећање броја посета је остварен кроз партнерство са сродним институцијама, институцијама образовања, међународном и међурегионалном сарадњом, али и кроз сарадњу са предшколским и школским установама. Све то је остварено уз подршку медија.

У овом периоду, поред Фејсбука, Галерија је отворила и страницу на Твитеру, на Јутјуб каналу, на Вимео каналу, Трипадвајзеру и Инстаграму.

Галерију Матице српске током 2012. године посетило је **21.800** посетилаца, највише у марту, мају, јуну, октобру и новембру. Изложбе које је Галерија приредила ван Новог Сада: у Врању, Требињу, Сентандреји, Вуковару посетило је 4.800 посетилаца, у Београду 15.000, што укупно чини око **41.600** посетилаца.

У Галерији је у 2013. години забележено **24.045** посета. Када се томе дода и број **25.250** посетилаца на изложбама које је ГМС приредила у другим установама, можемо рећи да је ово била изузетно успешна година са укупним бројем од **49.295** посета.

Галерију је у 2014. години посетило и у програмима учестововало **18.877** посетилаца, а на изложбама приређеним изван Галерије забележено је **35.197**. Укупан број посета и учествовања у програмима Галерије у 2014. години био је **54.074.**

Галерију је у 2015. години посетило и у програмима учестововало **34.856** посетилаца, а на изложбама приређеним изван Галерије забележено је **73.339** посетилаца, што је **укупно 108.195** посетилаца.

Стратешки циљ да се заступљеност Галерије у медијима квантитативно и квалитативно повећа је у потпуности остварен. Поред квалитета дешавања, повећању појављивања у медијима допринело је редовно одржавање годишње конференције за новинаре, систематско одржавање конференција и достављање медијима текстуалног

и илустративног материјала у електронској форми поводом отварања изложби, промоција публикација, реализације едукативних програма, креативних радионица, као и редовно одржавање сајта и фејсбук профила Галерије. Све ове активности дале су добре резултате. Број појављивања у медијима показује следеће:

– У 2012. години одржано је укупно 11 конференција за новинаре. Према подацима агенције за праћење и анализу медијских садржаја „Ninamedia" из Новог Сада, током 2012. године објављено је укупно 549 прилога у медијима: 362 штампана, 172 електронска и 15 прилога новинских агенција.
– У 2013. години одржано је укупно 16 конференција за новинаре. Према подацима агенције за праћење и анализу медијских садржаја „Ninamedia", током 2013. године објављен је 731 прилог у медијима: 426 штампаних, 175 радио-телевизијских, 98 електронских и 30 прилога новинских агенција.
– У 2014. години је одржано је 11 конференција за новинаре у Галерији и 6 конференција у којима су учествовали представници Галерије. У току 2014. године, о Галерији је, према подацима агенције за праћење и анализу медијских садржаја „Ninamedia" у медијима објављено 1.075 прилога: 454 штампаних, 141 радио-телевизијских, 431 електронски и 49 прилога новинских агенција.
– У 2015. години је одржано укупно 18 конференција за новинаре, 12 у Галерији и 6 конференција које су организоване ван Галерије. Према подацима агенције за праћење и анализу медијских садржаја „Ninamedia", о Галерији је у медијима објављено 1.817 прилога: 454 штампаних, 207 радио-телевизијских, 1.077 електронских и 79 новинских агенција.

ЕФЕКТИ РАДА

1. Попуњавање збирки

У периоду од 2012. до 2015.године колекција је увећана за укупно 416 уметничких дела, откупима (48), поклонима (349) дародаваца из Новог Сада, Петроварадина, Београда, Женеве (Швајцарска) и на основу изложбено-издавачке делатности (19).

Поклони

2012.

Колекција је увећана за 42 уметничка дела која су поклонили 7 дародаваца: графичар Вељко Веља Михајловић из Београда, академик Динко Давидов из Београда, Љуба Маринчић из Београда, Маријана Перишић Табаковић из Новог Сада, Стеван Брзак из Новог Сада, Зоран и Татјана Палуровић из Петроварадина, Емина Чамо Лорбек из Новог Сада.

2013.

Колекција је увећана за 176 дела која су поклонили 18 дародаваца: Музеј „Цептер" из Београда, мр Тијана Палковљевић Бугарски из Новог Сада, проф. др Зоран Крајишник, декан Академије уметности у Новом Саду, Емина Чамо Лорбек, графичар из Новог Сада, Вељко Михајловић, графичар из Београда, Зоран Вујичић, колекционар из Београда, почивша мр Вања Краут, историчар уметности из Београда, мр Вишња Петровић и Мирко Петровић из Новог Сада, деца вајарке Иванке Ацин, Петар Ћурчић, сликар из Новог Сада, директор Тајландског културног центра у Паризу, адвокат Драгана Мумин и музичар Милан Мумин из Новог Сада, Драган Јанков, сликар из Новог Сада, мр Сава Халугин, вајар из Новог Сада, Марица Радојчић, математичар и уметник из Београда, Јасминка де Пузол де Сен Фар (Jasminka de Pouzols de Saint-Phar) рођена Божин из Женеве (Швајцарска), мр Данило Вуксано-

вић, сликар из Новог Сада, Сава С. Тодоров, колекционар из Новог Сада и проф. др Милан Груловић из Новог Сада.

2014.

Колекција је увећана са 109 поклоњених дела од 14 дародаваца: Љубо Маринчић, колекционар из Београда, Зоран Вујичић, колекционар из Београда, Музеј „Цептер", Београд, Емина Чамо Лорбек, сликар из Новог Сада, Академија уметности, Нови Сад, Вера Зарић, сликар из Новог Сада, Велимир Веља Михајловић, сликар и графичар из Београда, Школа за дизајн „Богдан Шупут" из Новог Сада, Велимирка Билић, економиста из Новог Сада, Сава Тодоров, колекционар из Новог Сада, Уметничка ливница „Станишић" Ченеј, Владо Њаради, графички дизајнер из Новог Сада, др Радмила Шевић, проф. универзитета из Новог Сада, Добрила Јерков, дипл. правник из Новог Сада.

2015.

Колекција је увећана за 22 поклоњена дела од 14 дародаваца. Дела су поклонили: Емина Чамо Лорбек из Новог Сада, Стеван Бугарски из Темишвара (Румунија), Граверско-печаторезачка радња „Завртаник" из Новог Сада, Љуба Маринчића из Београда: Радован Ждрале из Новог Сада, Јасминка де Пузол де Сен Фар рођ. Божин из Женеве, Швајцарска, амбасадор Републике Италије у Србији, Ђузепе Манцо (Giuseppe Manzo) и председник Сената Италије Пјетро Грасо (Pietro Grasso), Марица Радојчић из Београда, Вишња Николић, Сања Жигић, Радован Јандрић, Ђорђе Ђорић и Леонија Милисављевић, Никола и Сања Перваз, сви из Новог Сада.

Откупи

2012.

Откупљено је 6 уметничких дела: Непознати иконописац XVII века, *Света Петка са житијем*, друга пол. XVII века, ГМС/У 6034; Непознати грчки иконописац XVIII века, *Богородица са Христом и светитељима*, 1750–60, ГМС/У 6035 и Иван Табаковић, *Алхемичар*, 1925, ГМС/У 6036; Петар Палавичини, *Свети Ђорђе*, 1920–30, ГМС/У 6040; од сликара Петра Ћурчића из Новог Сада, који је по поруџбини Галерије израдио портрете бивших управника Галерије, откупљени су *Мр Милан Соларов*, 2012, ГМС/У 6067 и *Др Бранка Кулић*, 2012, ГМС/У 6068.

2013.

Откупљено је 11 уметничких дела: радови Миливоја Николајевића, 6 цртежа и 3 литографије: *Радник*, 1946, ГМС/У 6693; *Косач*, око 1946, ГМС/У 6694; *Сеча кудеље 1*, 1946, ГМС/У 6695; *Тесар*, око 1946, ГМС/У 6696; *Сакупљање сена*, око 1946, ГМС/У 6697; *Сеча кудеље 2*, око 1946, ГМС/У 6698; *Пролазници*, ГМС/У 6708; *Руководачица*, 1949, ГМС/У 6709; *Долма*, ГМС/У 6710 икона *Св. Јован Крститељ*, рад Јанка Халкозовића, темпера на дрвету, ГМС/У 6837 и *Скиценблок* Саве Шумановића, ГМС/У 6859.

2014.

Откупљено је 7 уметничка дела: Стеван Тодоровић, *Панајот Папакостопулос*, 1859, уље на платну, 63 x 48 cm, ГМС/У7023; Стеван Тодоровић, *Супруга Панајота Папакостопулоса*, 1859, уље на платну, 63,5 x 48,3 cm, ГМС/У 7024; Живорад Настасијевић, *Порсје дечака*, 1930, уље на платну, 53 x 40 cm, ГМС/У 7025; Миленко Шербан, *Нови Сад (Врбак)*, 1926, уље на картону, 21,5 x 29 cm, ГМС/У 7026; Бета Вукановић, *Из Топчидера*, уље на платну, 60 x 43,5 cm, ГМС/У 7027; Зора Петровић, *Женски акт*, оловка на картону, 38,8 x 29 cm, ГМС/У 7029; *Стари муслиман*, око

1950, дрворез на папиру, пл./пр.: 39,7 x 29,6 cm, каширано на картон: 59,8 x 48 cm, ГМС/У 7028.

2014. године Матици српској је на основу тестамента предата Заоставштина др Боривоја и Сузане Самоловчев из Београда. У Књигу улаза уведена су 23 уметничка дела (уља, графика, акварел, пастел, скулптура, цртеж): Богомил Карлаварис, *Сремски Карловци*, 1955, ГМС/МС 6866; Богомил Карлаварис, *Салаш*, 1957, ГМС/МС 6867; Јелена Поповић, *Петровац на мору*, 1948, ГМС/МС 6868; Зора Петровић, *Аутопортрет*, 1940, ГМС/МС 6869; Ксенија Илијевић, *Стари град на Хвару*, 1973, ГМС/МС 6870; Ксенија Илијевић, *Цвеће (Веселе зимске руже)*, 1974, ГМС/МС 6871; М. Абрамовић (?), *Муртер*, 1967, ГМС/У 6872; Михаило Ђоковић (Тикало), *Минијатура*, 1979, ГМС/МС 6873; Михаило Ђоковић Тикало, *Птице*, 1978, ГМС/МС 6874; Михаило Ђоковић Тикало, *Композиција 1*, 1978, ГМС/МС 6875; Михаило Ђоковић Тикало, *Композиција*, 1978, ГМС/МС 6876; Михаило Ђоковић Тикало, *Композиција*, 1984, ГМС/МС 6877; Зорка Стевановић, *Свети Јован Крститељ*, 1970, ГМС/МС 6878; Манфред Дегенхарт, *Кровови*, 1979, ГМС/У 6879; Теофил Шулајковски, *Долина реке Радике*, 1985, ГМС/МС 6880; Теофил Шулајковски, *Виолица (Долина Радике),* 1988, ГМС/МС 6881; Иштван Нађ, *Жена с ћупицом*, XX век, ГМС/МС 6882; Бодле, *Музеј у Охриду*, 1978, ГМС/МС 6883; Непознати страни сликар XX века (С. Ј.), *Канадски пејзаж*, 1964, ГМС/МС 6884; Непознати страни сликар XX века (С. Ј.), *Канадски пејзаж 1*, 1964, ГМС/МС 6885; Петар Добровић, *Споменик Петру Великом Ослободиоцу*, 1924, ГМС/МС 6886; Живковић, *Сељак*, 1970, ГМС/МС 6887; Јохан Погелер, *Боривоје Самоловчев*, 1988, ГМС/МС 6888.

У 2014. години, колекција Галерије увећана је и на основу изложбено-издавачке делатности следећим експонатима: Игор Антић, *Празнине*, *Мапа дигиграфија.* Уводни текстови: Соња Јанков и Ратомир Кулић. Мапа № 25/18, дигиграфије на папиру, 43,4 x 30,6 cm, ГМС/У 7016: 13 дигиграфија (ауторски отисак) Игор Антић: *Генеза*, ГМС/У 7040; *Берза*, 2014, ГМС/У 7041; *Наслон*, 2014, ГМС/У 7042; *Тоша*, 2014, ГМС/У 7043; *Основа*, 2014, ГМС/У 7044; *Дело скулптура*, 2014, ГМС/У 7045; *Пандорина кутија (Куза),* 2014, ГМС/У 7046; *Спискови I*, 2014, ГМС/У 7047; *Спискови II*, 2014, ГМС/У 7048; *Друг*, 2014, ГМС/У 7049; *Аутограф*, 2014, ГМС/у 7050; *Рупа*, 2014, ГМС/У 7051; *Окупација*, 2014, ГМС/У 7052. Галерија Матице српске је 2014. издала мапу поводом организовања изложбе *Празнине* 11. септембра – 12. октобра 2014, штампа: Offset Print, Нови Сад; Уметничка ливница „Станишић" са Ченеја, према нацрту мр Данила Вуксановића, сликара, конзерватора-рестауратора, *Плакета пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад*, 2014, бронза, ливење (плакета), 20 x 24 cm, на подлози 30 x 34 cm, ГМС/У 7021; Љубица Раткајец Кочица, *Жива*, 2014, теракота, статуета, вис.: 45, шир.: 16 cm, ГМС/У 7053; Граверско-печаторезачка радња „Завртаник", Нови Сад, по идејном решењу Ратомира Кулића, према печатњаку са амблемом Матице српске из 1864, ГМС/У 6023, *Споменица пресељења Матице српске из Пеште у Нови Сад, 1864–2014*, 2014, (медаљон) месинг, ковани, у кутији, 6 x 5 cm, ГМС/У 7031-7035.

2015.

Откупљена су следећа 24 уметничка дела: Ана Маринковић, *Пут*, око 1920, уље на картону, ГМС/У 7091; Павле Предраговић, *Девојка у пољу*, око 1920, уље на лесониту, ГМС/У 7092; Боривоје Стевановић, *Дворište*, око 1909, уље на платну, каширано на картон, ГМС/У 7093; Ана Маринковић, *Предео из Словеније* (*Предео са кућама)*, око 1927, уље на лесониту, ГМС/У 7079; Пашко Вучетић, *На обали*, 1917, уље на платну каширано на картон, ГМС/У 7080; Душан Алексић, *Ђурица Недељковић из Мунаре*, 1860–1870, уље на платну, ГМС/У 7075; Димитрије Аврамовић, *Скидање са крста*, 1833, уље на платну, ГМС/У 7076; Петрик Пал (Pál Petrik), *Папирнате фигуре*, 1959, уље на платну, ГМС/У 7077; Милан Коњовић, *Пејзаж*, 1962,

туш на папиру, ГМС/У 7081 и Милан Коњовић, *Слободни потези*, 1962, туш на папиру, ГМС/У 7082; Атанасије Поповић, *Човек у столици са књигом*, 1938, уље на платну, ГМС/У 7078; Мирјана Михаћ, *За столом*, 1957, дрворез на папиру, ГМС/У 7098; Мирјана Михаћ, *Македонке*, 1957, акватинта/бакропис на папиру, ГМС/У 7099; Бранко Шотра, *Јеле*, 1957, дрворез на папиру, ГМС/У 7100; Миливој Николајевић, *Грање у води III*, 1959, каменорез у боји на папиру, ГМС/У 7101, Јулиус Драго Прелог, *Без назива,* 1966, бакропис на папиру, ГМС/У 7102; Анкица Опрешник, *Непотребна предрасуда*, 1967, линорез у боји на папиру, ГМС/У 7103; Анкица Опрешник, *Играчка II*, 1978, линорез у боји на папиру, ГМС/У7104; Момчило Мома Марковић, *Апстрактни пејзаж*, 1968, акварел на папиру, ГМС/У 7097; Милан Керац, *Графика VII/70*, 1970, линорез у боји на папиру, ГМС/У 7105; Милорад Мића Михајловић, *Без назива*, око 1971, уље на панел плочи, ГМС/У 7094; Алберт Кинерт, *Стари Загреб (Градец–Загреб–Каптол)*, дрворез на папиру, ГМС/У 7106; Непознати иконописац, *Богородица са Христом (Честоховска Богородица)*, крај XIX – поч. XX века, уље на платну, ГМС/У 7095; *Молитвеник*, 1911, корице од картона пресвучене платном, Издање: Oxford: At the University Press London: Henry Frowde (издат у спомен крунисања енглеског краља Џорџа V предмет из породице Полемис), ГМС/У 7096.

2. Изложбене активности

2012.

Изложбе Галерије

За љубав отаџбине. Патриотизам у српској култури 18. века у Хабазбуршкој монархији (14. фебруар – 17. март), изложба је приређена и у Народном музеју у Крушевцу; *Сава Текелија – велики српски добротвор* – дигитални принтови, изложба је приређена у Галерији Народног музеја у Врању (10. фебруар – 22. фебруар); у Музеју Херцегивине у Требињу, Република Српска (6. април – 24. април); у Галерији српског културног центра – Заједничко веће општина у Вуковару, Република Хрватска (7. новембар – 31. децембар); *Збирка слика друга председника* у сарадњи са Музејом историје Југославије (4. мај – 15. јун), изложба је приређена и у Музеју историје Југославије у Београду (18. септембар – 4. новембар); *Српска црквена уметност у Мађарској* у сарадњи са Српским црквеним музејом у Сентандреји, Република Мађарска (28. јун – 31. август); *Грађански модернизам и популарна култура. Епизоде модног, помодног и модерног (1918–1941)* у простору Легата Милице Зорић и Родољуба Чолаковића у Београду (4. јули – 3. септембар); *Цртежи Петра Добровића* (31. август – 30. септембар); *Аквизиције Галерије Матице српске 2001–2011.* (25. октобар – 31. децембар); *Збирка печатњака 18. и 19. века Галерије Матице српске* (30. новембар 2012. – 31. јануар 2013).

Изложбе у организацији са другим институцијама

Од Босфора до Јадрана. Француски фотографи откривају споменикае Балкана 1878–1914. у организацији Француског института у Србији (23. март – 20. април); *Завршна изложба 4. године Департмана ликовних уметности Академије уметности у Новом Саду* (22. јуна – 6. јула); *Слика у огледалу – Катарина Ивановић* са Народним музејом у Београду (20. септембар – 20. октобар).

2013.

Изложбе Галерије

Аквизиције Галерије Матице српске 2001–2011. у Великој галерији Дома војске Србије у Београду (15. јануар – 23. фебруар); *Сава Текелија – велики српски добротвор*

у Дому културе у Сенти (26. јануар – 10. фебруар) у Музеју уметности града Арада, Румунија (13. септембар – 1. октобар); *Европска културна разноликост – Српска црквена уметност у Мађарској у Бриселу, Белгија* (13. фебруар – 8. март); Сава Шумановић и тајна под куполом (14. март – 20. маја) у Галерији слика „Сава Шумановић" у Шиду (24. мај – 20. јун) Хуманизам и ренесанса у централним Апенинима. Паралеле (23. април – 19. јун); Поклон-збирка Петра Ћурчића (5. јул – 30. септембар); *Уметност 18. века у Галерији Матице српске* у простору Галерије Српске академије наука и уметности у Београду (17. јул – 11. септембар); Збирка цртежа Галерије Матице српске (20. децембар 2013. – 1. марта 2014).

Изложбе у организацији са другим институцијама

Умеће конзервације. Обнова сликарства, дубореза и позлате у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе (23. јануар – 28. фебруар); *Завршна изложба радова студената 4. године Департмана ликовних уметности Академије уметности у Новом Саду* (21. јун – 1. јул); *Ретроспективна изложба Васе Кресовића, добитника Табаковићеве награде за архитектуру у 2013. години* у сарадњи са ДАНС-ом (7. новембар – 14. новембар)

2014.

Изложбе Галерије

Збирка цртежа Галерије Матице српске (20. децембар 2013. – 24. фебруар 2014); *Збирка одликовања Галерије Матице српске и Матице српске* (28. фебруар – 18. април); *Пресељење Матице српске из Пеште у Нови Сад (1864 – 2014)* у Матици српској (3. април – 12. мај) у Галерији (17. октобар – 11. новембар); *Европска културна разноликост – Српска црквена уметност у Мађарској*, Москва, Русија (23. април – 8. јун); *Уметност и власт: пејзажи из збирке Јосипа Броза Тита* (25. април – 18. јуни) у Музеју историје Југославије (4. септембар – 12. октобар); *Добровић, Шумановић, Коњовић, Шупут – Европски контексти* у Музеју савремене умјетности Републике Српске у Бања Луци (12. јун – 22. јул); *Празнине* (11. септембар – 12. октобар), *Сликар Влахо Буковац (1855–1922)* (14. новембар – 24. децембар); *Истраживање и заштита културног наслеђа Будимске и Темишварске епархије 2013–2017.* (25. новембар – 17. децембар).

Изложбе у организацији са другим институцијама

Радови студената завршне године Департмана ликовних уметности Академије уметности у Новом Саду (20. јун – 27. јун); *Даница Јовановић (1886–1914)* у Великој галерији Дома војске Србије у Београду (20. август – 20. септембар) и у Спомен-збирци Павла Бељанског (19. новембар 2014. – 18. јануар 2015); *Изложба радова добитника Табаковићеве награде за архитектуру 2014. године Милана Стјкова* (28. октобар – 1. новембар); *Београд Јована Бјелића* у Галерији Српске академије наука и уметности у Београду (17. децембар 2014. – 10. март 2015.)

2015.

Изложбе Галерије

Београд Јована Бијелића у сарадњи са Галеријом САНУ у Галерији Матице српске у Новом Саду (17. март – 4. мај) и у Музеју савремене умјетности Републике Српске у Бања Луци, (18. јун – 18. август); *Светлост у мраку Првог светског рата. Врхунска остварења протагониста импресионизма у Србији* и *Рубенсови кругови*

гостујуће изложбе Народног музеја у Београду, (10. мај – 5. јул); *Сусрет са породицом Божин* (29. мај – 1. јул); *Српска уметност у десет слика. Из колекције Галерије Матице српске,* у Сентандреји, Мађарска (28. јун – 31. август) и у Требињу, Република Српска, Босна и Херцеговина (1. октобар – 26. октобар); *Поклон-збирка Вере Зарић* (9. јул – 1. септембар); *ZΩgrafi. Српске иконе између традиције и модерности. Паралеле / Icone serbe fra tradizione e modernità. Paralleli / Serbian icons between tradition and modernity. Paralels* Национална галерија Умбрије у Перуђи / Galleria Nazionale dell'Umbria, Perugia (23. јул – 25. октобар); *Добровић, Шумановић, Коњовић, Шупут – Европски контексти* у Галерији слика „Сава Шумановић" у Шиду, (28. август – 28. септембар).

Изложбе у организацији са другим институцијама

Пупинова наука, гостујућа изложба у сарадњи Матице српске и Образовно-истраживачког друштва „Михајло Пупин" (16. април – 30. април); *Уметност и власт. Пејзажи из збирке Јосипа Броза Тита* у сарадњи са Музејом историје Југославије, у Музеју савремене умјетности Републике Српске у Бања Луци (27. август – 16. октобар); *Dates 1 – Раденко Милак & Роман Урањек* у Галерији Матице српске (5. септембар – 26. октобар); *Даница Јовановић (1886–1914)* у сарадњи са Спомен-збирком Павла Бељанског, у Културном центру „Кућа Војновић" у Инђији (22. октобар – 9. новембар); *Заштита културно-историјског наслеђа Будимске и Темишварске епархије* у Галерији Матице српске, у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе (2. децембар 2015. – 30. јануар 2016.); *Албрехт Дирер и савременици – Тријумфална поворка цара Максимилијана I* (13. новембар 2015. – 9. јануар 2016. године).

Издавачка делатност

2012.

Владимир Симић, *За љубав отаџбине. Патриоте и патриотизми српској култури у Хабзбуршкој монархији,* поводом приређивања истиоимене изложбе; Ненад Радић, *Пусен и петокрака. Збирка слика друга председника*, поводом приређивања изложбе Збирка слика дрга председника; Ратомир Кулић, *Цртеж. Код за разумевање стваралаштва Петра Добровића*, поводом изложбе *Цртежи Петра Добровића*; Ратомир Кулић, *Збирка печатњака 18. и 19. века Галерије Матице српске*, поводом приређивања истоимене изложбе; Јована Милутиновић, Александра Стефанов, *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске*, едукативно-дидактична публикација намењена деци предшколског и основношколског узраста; Група аутора, *Иконостас цркве манастира Крушедола – научно-конзераваторска студија* у саиздаваштву са Институтом за нуклеарне науке „Винча".

2013.

Хуманизам и ренесана у централним Апенинима. Паралеле / *Umanesimo e Rinascimento nell' Appennino Centrale. Paralleli / Humanism and Renaissance in Central Apennines: Parallels*, тројезично (српско-италијанско-енглески), аутори четири уводна текста: Винћенцо Донато, Славиша Грујић, Илијас Тасијас, Тијана Палковљевић. Аутори девет расправних текстова: Ђордана Бенаци, Мирослав Тимотијевић, Фабио де Кирико, Саша Брајовић, Паоло Салћарини, Франческо Мариући, Клаудио Паолинели, Тијана Палковљевић. Рецензенти: др Бранка Кулић и др Ненад Радић; *Сава Шумановић и тајна под куполом / Sava Šumanović et le secret de la Coupole* са текстовима на српском и француском језику, аутори: мр Тијана Палковљевић, Жан Лик Гоестер, Игор Антић, Жорж Вијо; Ратомир Кулић, *Дискурс о сликарству Петра*

Ђурчића, Милан Соларов, *Читање: Дискурс о сликарству Петра Ђурчића* и Петар Ђурчић, *Фрагменти о цртању и сликању*; Бранка Кулић, *Уметност 18. века у колекцији Галерије Матице српске,* каталог истоимене изложбе приређене у галерији Српске академија наука и уметности у Београду; дечји водич *Потрага за благом* аутора Јоване Милутиновић и Александре Стефанов, *The Treasure Hunt. Children's Guide to Gallery of Matica Srpska*, дечји водич.

2014.

Ратомир Кулић, *Збирка одликовања Галерије Матице српске и Матице српске* поводом истоимене изложбе; Ана Панић, *Уметност и власт: пејзажи из збирке Јосипа Броза Тита / ArtandAuthority: Landscapes from the Collection of Josip Broz Tito*, у саиздаваштву са Музејом историје Југославије; Тијана Палковљевић Бугарски, *Добровић, Шумановић, Коњовић, Шуput – Европски контексти / Dobrović, Šumanović, Konjović, Šuput – European Contexts*, поводом истоимене изложбе; Игор Антић, Ратомир Кулић, Данило Вуксановић, *Празнине*, Игор Антић, *Празнине – мапа нумерисаних и потписаних дигиграфија* и Ратомир Кулић, *Дискурс о празнинама,* поводом истоимене изложбе; Снежана Мишић, *Галерија Матице српске XIX век*, водич кроз поставку 19. века; Снежана Мишић, Јелена Огњановић, Мирослава Жарков, *Осети уметност. Доживљавање уметничких дела путем чула*; Симона Чупић, *Београд Јована Бјелића*, у саиздаваштву са Галеријом САНУ, поводом истоимене изложбе.

2015.

Јован Бијелић (1884–1964), Зборник радова поводом обележавања педесете годишњице од смрти уметника, уредник Симона Чупић, поводом истоимене изложбе; Снежана Мишић, *Српска уметност у десет слика. Из колекције Галерије Матице српске / Serbian art in ten pictures. From the Gallery of Matica Srpska Collection*, каталог изложбе; Снежана Мишић, *Српска уметност у десет слика. Из колекције Галерије Матице српске / A szerb művészet tíz képben. A Matica Srpska Galéria gyűjteményéből,* каталог изложбе; Снежана Мишић, *The Gallery of Matica srpska 19th Century* и *Galerie der Matica Srpska 19. Jahrhundert*, водич кроз поставку 19. века; Група аутора, *Zografi. Icone Serbe fra Tradizione e Modernita. Paralelli / Serbian Icons between Tradition and Modernity. Parallels* (ур. Даниела Королија Црквењаков и Тијана Палковљевић Бугарски), каталог изложбе; Јелена Огњановић, Ратомир Кулић, Милан Соларов, *Поклон-збирка Вере Зарић*, каталог излижбе; Снежана Мишић, Јелена Огњановић, Мирослава Жарков, *Feel the Art. Experiencing works of art through senses*, дечија публикација; Група аутора, *Заштита културно-историјског наслеђа Будимске и Темишварске епархије* (ур. Даниела Королија Црквењаков), саиздаваштво са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе; *Паралеле. Истраживање, заштита, презентација и промоција српског културног наслеђа* (ур. Даниела Королија Црквењаков); Ратомир Кулић, *У потрази за идентитетом,* књига; *Попис Збирке цртежа Галерије Матице српске* (ур. Мирјана Брмбота), каталог збирке.

Едукативни програми и креативне радионице за децу

2012.

У првој половини 2012. године настављена је реализација едукативног програма *Мој портрет за музеј* у сарадњи са ПУ „Радосно детињство", у којем је учествовало преко 500 малишана чији су ликовни радови представљени на изложби приређеној у Галерији. Програм *My Portrait for Museum* је одабрала међународна организација Форум словенских култура као заједнички програм који се реализовао у земљама чланицама, а резултат је била изложба приређена у Палати Унеско-а у Паризу, у оквиру манифестације Дани словенске културе, на којој је Србију пред-

стављала Галерија са 10 одабраних радова деце из ПУ „Радосно детињство”. У школској 2012/2013. години покренут је нови едукативни програм за децу *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске* са пратећом публикацијом.

Акредитација едукативног тренинга „Галерија као вртић” за васпитаче и стручне сараднике ПУ „Радосно детињство” продужена је на период 2012–2014. године, а током 2012. су одржана 3 тренинга.

У оквиру едукативних програма *Мој портрет за музеј* и *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске* је реализовано 19 креативних радионица суботом у којима је учествовало 370 деце.

Галерија је промовисала своје едукативне програме и приређивала креативне радионице за децу у сарадњи са: Дечијим културним центром и фондацијом „Деци на дар”, Креативном радионицом „Машталица”, Организацијом „Мала срећна колонија” и Колор Прес Групом.

2013.

Током 2013. године настављена је реализација едукативног програма *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске* у сарадњи са ПУ „Радосно детињство”, у којем је учествовало око 2.000 деце и приређене су две изложбе дечјих радова: *Потрага за благом* и *Ја у Галерији*.

Школске 2013/2014. едукативни програм *Потрага за благом* је унапређен превођењем и штампањем дечјег водича на енглеском језику *The Treasure Hunt. Children's Guide to Gallery of Matica Srpska*, у сарадњи са Центром страних језика „Soho” из Новог Сада.

У Галерији су одржана 2 акредитована едукативна тренинга „Галерија као вртић” за васпитаче и стручне сараднике ПУ „Радосно детињство”.

У оквиру едукативног програма за децу *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске* и актуелних изложби реализовано је 26 креативних радионица суботом у којима је учествовало 350 деце и 8 радионица са Центром страних језика „Soho” у којима је учествовало 165 ученика.

Резултати едукативних активности и програма за децу успешно су промовисани у иностранству. Галерија се кандидовала за награду Најбољи дечји музеј 2013 (*The 2013 Children`s Museum Award*) коју додељују међународне организације Европска музејска академија (EMA) и Hands On! International (HOI). На Сајму дечје књиге у Болоњи (Италија) Галерији је уручена Диплома за успешан рад на развијању едукативних програма за децу. Такође, Галерија је учествовала на 2 групне изложбе у оквиру програма *My Portrait for Museum* у организацији Форума словенских култура, које су одржане у: Националном центру за уметничко стваралаштво деце и омладине у Минску, Белорусија, и у Музеју новије историје у Цељу, Словенија.

У сарадњи са организацијом Пер.Арт из Новог Сада Галерија је реализовала пројекат *Уметност и инклузија. Инклузивне ликовне радионице у Галерији Матице српске*, а уз подршку партнера Cultural Heritage without Borders (CHwB) и Balkan Museum Network (BMN) и финансијску подршку Шведске владе и Stavros Niarchos фондације. Реализовано је 26 инклузивних радионица намењених младима са и без интелектуалне ометености.

Галерија је наставила са промовисањем едукативних програма и приређивањем креативних радионица за децу у сарадњи са: Дечијим културним центром и фондацијом „Деци на дар”, Креативном радионицом „Машталица” и Организацијом „Мала срећна колонија”.

2014.

У првој половини 2014. године је настављен едукативни програм *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске* у сарадњи са ПУ „Радосно детињство”, у којем је учествовало 1.000 деце и приређена изложба дечјих радова.

У школској 2014/2015. години покренут је нови едукативни програм *Осети уметност. Доживљавање уметничких дела путем чула* са пратећом публикацијом, који је реализован у сарадњи са ПУ „Радосно детињство" и у којем је до краја 2014. године учествовало преко 600 деце.

У Галерији је одржан акредитовани едукативни тренинг „Галерија као вртић" за васпитаче и стручне сараднике ПУ „Радосно детињство".

У оквиру едукативних програма *Потрага за благом. Дечји водич кроз Галерију Матице српске* и *Осети уметност. Доживљавање уметничких дела путем чула*, и у оквиру актуелних изложби одржане су 24 креативне радионице суботом у којима је учествовало 350 деце.

Галерија је наставила са промовисањем едукативних програма и приређивањем креативних радионица за децу у сарадњи са: Дечијим културним центром и фондацијом „Деци на дар", Креативном радионицом „Машталица". Започела је сарадњу са „Центром за позоришна истраживања" из Новог Сада и са ПУ „Маштоленд".

2015.

Током 2015. године настављен је едукативни програм за децу *Осети уметност. Доживљавање уметничких дела путем чула* у сарадњи са ПУ „Радосно детињство", у којем је учествовало 1.000 деце и приређена изложба дечјих радова.

Школске 2015/2016. едукативни програм *Осети уметност* је унапређен превођењем и штампањем дечје публикације на енглеском језику *Feel the Art – Experiencing works of art through senses*, у сарадњи са Центром страних језика „Soho" из Новог Сада.

У оквиру едукативног програма *Осети уметност. Доживљавање уметничких дела путем чула* и у оквиру актуелних изложби одржано је 47 креативних радионица суботом у којима је учествовало 800 деце.

Галерија је наставила са промовисањем едукативних програма и приређивањем креативних радионица за децу у сарадњи са: Дечијим културним центром и фондацијом „Деци на дар", Креативном радионицом „Машталица", Центром страних језика „Soho", ПУ „Маштоленд" и Организацијом „Мала срећна колонија".

Клуб пријатеља

У периоду од 2012. до 2015. активно се радило на унапређењу рада Клуба пријатеља Галерије. Настављена је сарадња са традиционалним и унапређена је сарадња са бројним новим сарадницима и институцијама. Захвалнице Клуба пријатеља редовно су додељиване на Свечаним седницама реализованим поводом Дана Галерије. У току 2013. године осавремењен је визуелни материјал Клуба пријатеља: редизајнирана је и одштампана нова брошура Клуба пријатеља, направљене су картице по категоријама и ажурирана је и одштампана нова Табла Клуба пријатеља истакнута у улазном холу Галерије.

2012.

Велики добротвор: Петар Ћурчић, сликар из Новог Сада.

Добротвор: Олга Димитријевић, наставник из Зрењанина.

Дародавци: Зоран Вујичић, колекционар из Београда; Бранко Јаковљевић, економиста и колекционар из Новог Сада; Маријана Перишић рођ. Табаковић, професор из Новог Сада; Вења Михајловић, графичар из Београда; академик Динко Давидов, историчар уметности из Београда; мр Данило Вуксановић, сликар, конзерватор из Новог Сада, Љубо Маринчић, колекционар из Београда; Стеван Брзак, професор из Новог Сада; др Даниела Христић, економиста из Новог Сада.

Пријатељи: др Ненад Радић, историчар уметности из Београда; мр Владимир Симић, историчар уметности из Београда; Јелица Недић, лектор и коректор из Новог

Сада; Александар Дујин, пијаниста и композитор из Новог Сада; Аљоша Петојевић, веб-програмер и дизајнер из Новог Сада; Предраг Узелац, фотограф из Новог Сада; Слободан Симић, електромеханичар из Гардиноваца; Александра Рајић, новинар из Новог Сада; Сташа Јамушаков, новинар из Новог Сада; Наташа Пејчић, новинар из Новог Сада.

Институционални покровитељ: Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине.

Велики институционални пријатељи: Delta Generali осигурање, Београд; Институт за нуклеарне науке „Винча", Београд; Радио-телевизија Војводине, Нови Сад; Француски институт у Србији – Огранак у Новом Саду; Народни музеј у Београду; Музеј историје Југославије, Београд; Музеј савремене уметности, Београд; Адвокатска канцеларија Гојковић, Нови Сад; „Штит", Татјана Јосин Стојшић, Нови Сад; „Offset print", Никола и Сања Перваз, Нови Сад; „Нектар", Бојан Радун, Бачка Паланка; Винарија „Salaxia", Александар Тадић, Раковац; Винарија „Бело брдо", Александар Зеремски, Черевић.

Институционални пријатељи: Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад; Предшколска установа „Радосно детињство", Нови Сад; Одсек за педагогију, Филозофски факултет, Нови Сад; Форум словенских култура, Љубљана; Академија уметности у Новом Саду; Српско народно позориште, Нови Сад; Музеј Српске православне цркве, Београд; Народни музеј, Врање; Музеј Херцеговине, Требиње; Народни музеј, Крушевац; Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад; Музеј Српске православне епархије будимске у Сентандреји; Српски институт, Будимпешта; „3 Oranges design", Светлана Мартиновић, Нови Сад; „Пер.Арт", Нови Сад; Плесни студио „Allegro", Нови Сад; Креативна радионица „Машталица", Нови Сад; Фондација „Деци на дар", Нови Сад.

2013.

Велики добротвори: мр Вишња Петровић, сликар и Мирко Петровић из Новог Сада; Петар Ћурчић, сликар из Новог Сада.

Добротвор: Емина Чамо Лорбек, графичар из Новог Сада.

Дародавци: Зоран Вујичић, колекционар из Београда; Татјана и Зоран Палуровић, колекционари из Петроварадина; Драгана Мумин, адвокат из Новог Сада; Марица Радојчић, математичар и уметник из Београда; мр Сава Халугин, вајар из Суботице; Драган Јанков, сликар из Новог Сада; Вељко Михајловић, графичар и сликар из Београда; мр Мира Кун, филолог из Београда; Музеј „Zepter", Београд.

Пријатељи: др Илијас Тасијас, директор Територијалног пакта централних Апенина из Перуђе, Италија; Милош Јовановић, уметник из Новог Сада; Игор Антић, уметник из Париза, Француска; Њ.е. Франсоа Гзавије Денио, амбасадор Француске у Србији; Њ. е. др Јоханес Ајгнер, амбасадор Аустрије у Србији; Њ. е. Оскар Никовиц, амбасадор Мађарске у Србији; Хари Рус, дипломата из Брисела, Белгија; др Јасна Јованов, историчар уметности из Новог Сада; Добрила Јерков, дипл. правник из Новог Сада; Милица Драгосавац Савић, преводилац из Лондона, Велика Британија; Александар Дујин, пијаниста и композитор из Новог Сада; проф. др Роберт Семниц, лекар из Новог Сада; др Лазар Трифуновић, лекар из Новог Сада; др Душица и др Синиша Теларов, стоматолози из Новог Сада; Петер де Граф, историчар уметности из Холандије; Софија Љуковчан, новинар из Новог Сада; Татјана Новчић Матијевић, новинар из Новог Сада; Даниела Павелка, новинар из Новог Сада; Живан Лазић, новинар из Новог Сада.

Институционални покровитељи: Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине.

Велики институционални пријатељи: „Delta Generali" осигурање – филијала Нови Сад; Радио-телевизија Војводине, Нови Сад; НС плакат, Нови Сад; SOHO

Advertising Solutions, Срђан Поптешин, Нови Сад; Maxim & Co, Зоран Шћепановић, Нови Сад; Color Press Group, Роберт Чобан, Нови Сад; Адвокатска канцеларија Гојковић, Нови Сад; „Offset print", Никола и Сања Перваз, Нови Сад; „Штит", Татјана Јосин Стојшић, Нови Сад; N – Martin Project doo, Никола Мартиновић, Нови Сад; Винарија „Salaxia", Александар Тадић, Раковац; Винарија „Quet", Гордан Башић, Нови Сад; Цвећара „Бреза", Стеванка и Илија Курјаков, Нови Сад.

Институционални пријатељи: Музеј Српске православне епархије будимске у Сентандреји, Мађарска; Амбасада Мађарске у Бриселу, Белгија; Универзитет у Новом Саду; Библиотека Матице српске, Нови Сад; Српско народно позориште, Нови Сад; Покрајински завод за заштиту споменика културе, Петроварадин; Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад; Галерија Српске академије наука и уметности, Београд; Галерија Дома Војске Србије, Београд; Француски институт у Србији – Огранак у Новом Саду; Италијански институт за културу у Београду; Институт за нуклеарне науке „Винча", Београд; Предшколска установа „Радосно детињство", Нови Сад; Одсек за педагогију, Филозофски факултет у Новом Саду; Креативна радионица „Машталица", Нови Сад; Организација „Пер.Арт", Нови Сад; Фондација „Деци на дар", Нови Сад; Diners Club International – пословница Нови Сад; Академија уметности у Новом Саду; Плесни студио „Allegro", Нови Сад; Удружење „Тодо Танго", Нови Сад.

2014.

Велики добротвори: Јасминка де Пузол де Сен-Фар рођ. Божин, костимограф и сценограф, Женева, Швајцарска; Ангелина и проф. др Милан Груловић, Нови Са; Вера Зарић, сликар, Нови Сад.

Добротвор: Уметничка ливница „Станишић", Ченеј.

Дародавци: Игор Антић, уметник, Париз, Француска; Љубо Маринчић, колекционар, Београд; Зоран Вујичић, колекционар, Београд; мр Данило Вуксановић, графичар и конзерватор, Нови Сад; Сава Тодоров, колекционар, Нови Сад; Велимирка Билић, економиста, Нови Сад; Мирослав Гвозденовић, инжењер технологије, Нови Сад; Вељко Михајловић, графичар, Београд; Емина Чамо Лорбек, графичар, Нови Сад; Академија уметности у Новом Саду, Музеј „Zepter", Београд; Школа за дизајн „Богдан Шупут", Нови Сад.

Пријатељи: Њ. е. Жан-Данијел Рух, амбасадор Швајцарске у Србији; Драгомир Ацовић, архитекта и хералдичар, Београд; Ана Олајош, виши конзерватор, Нови Сад; Душанка Маричић, виши кустос, Београд; др Лазар Трифуновић, лекар, Нови Сад; Петер де Граф, историчар уметности, Холандија; Милка Каташић, новинар, Радио-телевизија Војводине; Наташа Гвозденовић, новинар, Радио Нови Сад; Јованка Симић, новинар, *Вечерње новости*.

Институционални покровитељи: Министарство културе и информисања Републике Србије; Секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине.

Велики институционални пријатељи: Градска управа за културу, Нови Сад; Радио-телевизија Војводине, Нови Сад; Библиотека Матице српске, Нови Сад; „Offset print", Никола и Сања Перваз, Нови Сад; Monitoring sistem doo, Татјана Јосин Стојшић, Нови Сад; SOHO Advertising Solutions, Нови Сад; Винарија Quet, Павле и Гордан Башић, Нови Сад; Винарија Salaxia, Александар Тадић, Раковац.

Институционални пријатељи: Рукописно одељење Матице српске, Нови Сад; Музеј Српске православне епархије будимске у Сентандреји, Мађарска; Институт Балаши – Мађарски културни центар у Москви, Русија; Музеј историје Југославије, Београд; Музеј савремене умјетности Бања Лука, Република Српска; Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад; Медија центар „Одбрана", Београд; Академија уметности у Новом Саду; Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада, Нови Сад; Покрајински завод за заштиту споменика културе, Петроварадин; Централни инсти-

тут за конзервацију ЦИК, Београд; Лабораторија за хемијску динамику и перманентно образовање, Институт за нуклеарне науке „Винча”, Београд; Катедра за метрологију и квалитет, Факултет техничких наука, Нови Сад; Лабораторија за аналитичку хемију Департмана за хемију, биохемију и заштиту животне средине, Природно-математички факултет, Нови Сад; Технолошки факултет, Нови Сад; Департман за географију, Природно-математички факултет, Нови Сад, Француски институт у Србији – Огранак у Новом Саду; Италијански институт за културу у Београду; Предшколска установа „Радосно детињство”, Нови Сад; Одсек за педагогију, Филозофски факултет, Нови Сад; Креативна радионица „Машталица”, Нови Сад; „Пер.Арт”, Нови Сад; Дечији културни центар, Нови Сад; Удружење Cinema City, Нови Сад; Фондација EXIT, Нови Сад; Европски покрет у Србији – Локално веће Нови Сад; Радио „Беседа”, Нови Сад; Цвећара „Бреза”, Нови Сад.

2015.

Велики добротвор: Јасминка де Пузол де Сен-Фар рођ. Божин, костимограф и сценограф, Женева, Швајцарска.

Добротвор: Радован Ждрале, вајар и књижевник, Нови Сад.

Дародавци: Емина Чамо Лорбек, графичар, Нови Сад; Владо Њаради, уметник, Врбас; др Радмила Шевић, професор енглеског језика, Нови Сад; Стеван Бугарски, хроничар, Темишвар, Румунија; Љубо Маринчић, колекционар, Београд; Зоран Вујичић, колекционар, Београд; Академија уметности Нови Сад.

Пријатељи: др Игор Борозан, професор, Филозофски факултет, Београд; др Симона Чупић, професор, Филозофски факултет, Београд; др Јасмина Чубрило, професор, Филозофски факултет, Београд; др Мирјана Д. Стефановић, професор, Филозофски факултет, Нови Сад; др Ира Проданов, професор, Академија уметности, Нови Сад; др Дијана Метлић, професор, Академија уметности, Нови Сад; др Владимир Гвозден, професор, Филозофски факултет, Нови Сад; Драган Јајић, ликовни педагог ПУ „Радосно детињство”, Нови Сад; Рандал Мејџор, преводилац, Нови Сад; Марио Лигуори, преводилац, Нови Сад; др Лазар Трифуновић, лекар, Нови Сад; Горан Вукчевић, редитељ, Нови Сад; др Владимир Димовски, професор, Нови Сад; Петер де Граф, историчар уметности, Холандија; Нина Попов, новинар, Нови Сад; Теодора Ж. Јанковић, новинар, Нови Сад.

Институционални покровитељи: Министарство културе и информисања Републике Србије; Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине; Министарство унутрашњих послова Републике Србије – Полицијска управа Нови Сад.

Велики институционални пријатељи: Градска управа за културу, Нови Сад; Радио-телевизија Војводине, Нови Сад; *Generali* осигурање, Београд; *Monitoring sistem* d.o.o. Татјана Јосин Стојшић, Нови Сад; *Eugen Chocolate*; Петар Јовановић, Нови Сад; *Offset Print*; Никола и Сања Перваз, Нови Сад; *N-Martin Project*, Никола Мартиновић, Нови Сад; Ротари клуб Нови Сад *Alma Mons*, Нови Сад; Винарија *Quet*, Павле и Гордан Башић, Нови Сад; Винарија *Salaxia*, Александар Тадић, Раковац.

Институционални пријатељи: Национална галерија Умбрије у Перуђи, Италија; Народни музеј у Београду; Галерија Српске академије наука и уметности, Београд; Музеј савремене умјетности Републике Српске, Бања Лука, Република Српска; Музеј града Београда, Београд; Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад; Галерија слика „Сава Шумановић”, Шид; Музеј Српске православне епархије будимске, Сентандреја, Мађарска; Музеј Херцеговине, Требиње, Република Српска; Покрајински завод за заштиту споменика културе, Петроварадин; Институт за нуклеарне науке „Винча”, Београд; Центар изврсности SMAArt са LABDIA Универзитета у Перуђи, Италија; *Ars Mensurae*, Компанија за истраживање културног наслеђа, Рим, Италија; Амбасада Републике Италије у Србији, Београд; Француски

институт у Србији – Нови Сад; Аустријски културни форум, Београд; EU info point – делегација Европске уније у Србији, Нови Сад; Образовно-истраживачко друштво „Михајло Пупин", Београд; Предшколска установа „Радосно детињство", Нови Сад; Одсек за педагогију Филозофског факултета, Нови Сад; Креативна радионица „Машталица", Нови Сад; Дечији културни центар, Нови Сад; Центар за позоришна истраживања, Нови Сад; Центар страних језика „Soho", Нови Сад; Организација Per.Art, Нови Сад; Удружење Cinema City, Нови Сад; Фондација EXIT, Нови Сад; Радио „Беседа", Нови Сад; Плесни студио *Todo Tango*, Нови Сад;

У 2015. години је уведена посебна категорија Клуба пријатеља ГМС коју чине сви они који својим донацијама доприносе реализацији пројекта обнове фасаде Галерије Матице српске, која је планирана у 2016. години. У 2015. години:

Пријатељи пројекта обнове фасаде били су: др Светлана Гроздић, стоматолог, Нови Сад; Центар страних језика *Lingua*, Ивана Мацедонић Еремић, Нови Сад и *Ceramix Project*, Ђорђе Живанов, Нови Сад.

Управни и Надзорни одбор, Колегијум, стручне комисије

У периоду 2012–2015. године Управни одбор је одржао укупно 20 седница, 10 редовних, 1 ванредну и 9 електронских. На седницама су разматрани и усвајани планови рада, извештаји о раду, финансијски извештаји о трошењу средстава и планови јавних набавки. Усвајана су потребна нормативна акта која су усклађивана са законским прописима. Усвајани су закључци да је рад Галерије био обиман и успешан и усвјена документа су прослеђивана Матици српској, Министарству културе и информисања, Покрајинском секртаријату за културу и Управи за трезор. На електронским седницама углавном су усвајани ребаланси плана набавки који су уследили после промена у износима финансијских средстава додељених од надлежних државних органа.

Одржане су 4 седнице Надзорног одбора на којима су разматрани извештаји о раду и извештаји о финансијском пословању са закључцима да је рад Галерије био успешан и у складу са законом. Препоручивано је Управном одбору да извештаје усвоји и проследи их Матици српској, Министарству културе и информисања и Управи за трезор. На седницама су усвајани извештаји инвентарних комисија и извештаји централне пописне комисије.

Одржане су 3 заједничке седнице Управног и Надзорног одбора. На њима је разматран рад на Ревизији уметничког фонда. Одређене су фазе рада на Ревизији и рокови за њихово извршење. Постављени су основни циљеви: утврђивање тачног броја уметничких дела у колекцији Галерије, на основу прегледа колекције разврставање експоната у нове збирке, разрешење спорних питања око експоната који нису пронађени, унос података у електронску базу података, примопредаја збирки и друга питања везана за ревизију и попис колекције. Формирана је Комисија за ревизију у саставу др Јасна Јованов, председник и др Бранка Кулић, др Даниела Королија Црквењаков, Добрила Јерков и Ратомир Кулић, чланови.

Одржана је 31 седница Колегијума. Колегијум као саветодавно тело управнице чине управница, помоћник управнице, секретар, начелници одељења и шефови сектора. На седницама су разматрана сва питања која се односе на рад Галерије, предлоге планова, програма, извештаја, питања из радних односа. Редовно су усвајани и разматрани прецизни дневни планови и извештаји о реализацији послова на тромесечном, шестомесечном и деветомесечном нивоу, припремане су седнице управних и радних тела.

Одржано је 10 седница Комисије за аквизиције на којима су разматрани извештаји о свим делима пристиглим у Галерију, предлозима за поклоне, поклоњеним

уметничким делима и о предлозима за откуп и откупљеним уметничким делима. Такође, предложено је да се сачини јасна стратегија откупа и попуне колекције и да се одреде критеријуми за попуњавање збирки. Предложени су нови обрасци за процене и експертизе дела која се поклањају, нуде на откуп и откупљују. Комисија за аквизиције радила је у саставу: начелник Одељења колекције, три кустоса збирки и један конзерватор рестауратор.

Одржано је 9 седница Комисије за ревизију. Комисија је разматрала сва питања и проблеме који се односе на ревизију и попис колекције, разврставање експоната у збирке, иневантарисање, формирање регистара, вођење потребних књига евиденција, рокове за извршење послова, прослеђивало упутства кустосима збирки и о својим закључцима упознавала Управни и Надзорни одбор.

Запослени и сарадници

У овом периоду пензионисани су: Добрила Јерков, секретар (1. марта 2012) Цвијета Марковић, помоћна радница у депоу и спремачица (31. јул 2012), Мијајло Марковић, радник противпожарне заштите и обезбеђења (12. октобар 2013), Томислав Видовић, радник противпожарне заштите и обезбеђења (19. март 2013), Ратомир Кулић, музејски саветник (13. октобар 2015).

Запослени у Галерији су распоређени у организационе јединице и секторе: Управа, Одељење за истраживања и заштиту колекције са Сектором збирки и Сектором заштите; Одељење за програме и презентацију и Одељење општих послова са секторима финансија, безбедности и одржавања.

Програм рада Галерије у четворогодишњем периоду од 2012. до 2015. реализовали су према важећим уговорима о раду, запослени су распоређени на следеће послове: мр Тијана Палковљевић Бугарски, виши кустос, на пословима *управника*, а након одласка у пензију Ратомира Кулића, обавља и послове *начелника Одељења за истраживања и заштиту колекције*; др Даниела Королија Црквењаков, конзерватор саветник, на пословима *помоћника управника,* Ненад Војновић, на пословима *секретара*; мр Лолита Пејовић, на пословима *стручног сарадника*; мр Драгојла Живанов музејски саветник, на пословима *кустос збирке сликарства*; Милена Врбашки, музејски саветник, на пословима *кустос збирке графике*; мср Мирјана Брмбота, виши кустос, на пословима *кустос збирке цртежа* и од 3. 11. 2015. на пословима *в. д. шефа Сектора збирки*; мр Данило Вуксановић, виши конзерватор, на пословима *шефа Сектора заштите и конзерватор уметничких дела на папиру*; мр Јелена Јоветић, виши конзерватор и мср Дарко Деспотовић, конзерватор, на пословима *конзерватор слика*; Дарко Ђорђевић, конзерватор, на пословима *конзерватор скулптура, дрвених носилаца и рамова*; Снежана Ердељан, конзерватор, на пословима *конзерватор документариста*; мср Снежана Мишић, виши кустос, на пословима *начелника Одељења за програме и презентацију*, *кустос изложби и ПР*; Јелена Огњановић, кустос, на пословима *кустос за едукацију и изложбе*; Борислав Радановић, на пословима *виши техничар документариста*; Јелена Оличков, на пословима *продавац улазница и публикација*; Биљана Ристић, на пословима *начелник Одељења општих послова* која обавља и послове *шефа рачуноводства*; Велимирка Билић, на пословима *финансијски књиговођа*; Слађана Лакић, на пословима *стручни сарадник – економиста,* запослена на одређено време до повратка са породиљског одсуства мр Лолите Пејовић; на пословима *радник противпожарне заштите и обезбеђења* запослени су: Гојко Зец, шеф сектора, Слободан Циганков, Стојан Дејановић и Момир Никић; на пословима *помоћни радник у депоу, курир и спремачица* запослене су: Ранкица Зец, шеф сектора, Зорица Татић и Слободанка Јовановић.

Реализацију Плана рада помогли су спољни сарадници: Добрила Јерков, дипломирани правник, члан Управног одбора Галерије, на пословима у Управи; Невена Ђоровић и Станислав Милошевић; дипломирани конзерватори-рестауратори, волонтери Сандра Јаковљевић, мастер конзерватор-рестауратор и Игор Цвејић, дипломирани графичар, на пословима у Сектору заштите; Владимир Вукас, Мирослава Жарков, Станислава Јовановић, Ксенија Плећаш, дипломирани историчари уметности на стручном оспособљавању и усавршавању, Божана Грбић, професор руског језика као волонтер-библиотекар; Никола Мартиновић, дипломирани инжењер архитектуре, на пословима пројектовања и надзора над извођењем грађевинских радова на санацији и адаптацији сутеренског простора зграде Галерије и програмер Аљоша Петојевић, ангажован на пословима одржавања веб-сајта, рачунарске опреме и дигитализацији документације.

ИЗВЕШТАЈ О ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ РАДУ ИЗДАВАЧКОГ ЦЕНТРА МАТИЦЕ СРПСКЕ (2012–2015)

Издавачки центар Матице српске (правно лице, са статусом д.о.о.) основан је 12. марта 2007. године с намером да распрострањује књижевство, према замислима Матичиних оснивача, и да наставља традицију Издавачког предузећа Матице српске. Одлуку је донео Управни одбор Матице српске, а потом и њена Скупштина.

Антологијска едиција *Десет векова српске књижевности* главни је пројекат Центра. То је подухват у којем ће бити одабране и објављене најбоље књиге од Светог Саве до нашег доба. Пројекат се остварује у сарадњи с Одбором за изучавање историје књижевности САНУ. Едиција је 2014. године на београдском Сајму књига добила признање за „најдалекосежнији подухват у српском издаваштву" и *Златни хит либер* РТС *за издавачки подухват године* (2015).

Издавачки центар Матице српске (ИЦМС) у претходне четири године (2012–2015), радио је у складу са Статутом и одлукама органа оснивача, својим Статутом и усвојеним плановима рада за сваку годину. Извештај о четворогодишњем раду ИЦМС (2008–2011), са концепцијом, начелима и одабраним насловима у *првој* серији Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* усвојили су Скупштина ИЦМС, Управни одбор и Скупштина Матице српске на својим седницама.

У Антологијској едицији *Десет векова српске књижевности* у издању ИЦМС објављено је укупно 62 књиге, у шест кола, од којих је последње имало 12 наслова. У претходне четири године штампане су 42 књиге у тиражу од 1000 примерака по књизи.

Објављене су књиге Светлане Велмар-Јанковић и Љубомира Симовића у Едицији *Матица*.

Скупштина ИЦМС у 2012. радила је у саставу: проф. др Мато Пижурица, председник, дописни члан САНУ Миро Вуксановић, проф. емеритус др Славко Гордић, проф. др Миливој Ненин и проф. др Душан Николић.

На седници Управног одбора Матице српске 24. децембра 2012, за период 2012–2016. изабрана је нова Скупштина ИЦМС, а руководство и уредништва ИЦМС остала су у истом саставу.

Скупштина ИЦМС у периоду 2012–2016. ради у саставу: проф. др Мато Пижурица, председник, ранији секретар Одбора Одељења за књижевност и језик, члан Управног одбора Матице српске и по положају члан Извршног одбора Матице српске, проф. емеритус др Славко Гордић, ранији потпредседник Матице српске и члан Управног одбора Матице српске, доц. др Ђорђе Ђурић, генерални секретар Матице српске, др Марко Недић, секретар Одбора Одељења за књижевност и језик и члан Управног одбора Матице српске и проф. др Миливој Ненин, стални члан сарадник Матице српске и уредник у *Српском биографском речнику*.

Послове директора и главног и одговорног уредника обављао је књижевник и академик Миро Вуксановић, предлагач основне концепције ИЦМС.

Скупштина ИЦМС, на својим седницама, усвајала је годишње извештаје и програме рада, као и завршне рачуне, уз налаз да ИЦМС послује успешно и остварује оснивачка начела.

На седници Скупштине 25. новембра 2013. године усвојено је Писмо директора и главног уредника упућено председнику Матице српске и председнику Скупштине ИЦМС уз констатацију да од 18. октобра 2013. године проф. др Сава Дамјанов не обавља послове у Уређивачком одбору Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*.

На седници Скупштине одржаној 22. јануара 2014. године мр Јелица Грбић именована је за заменика директора ИЦМС. На предлог Уређивачког одбора једногласно је закључено да проф. др Горан Максимовић, декан Филозофског факултета у Нишу, буде уредник по позиву за 19. век у Уређивачком одбору Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Управном одбору Матице српске упућен је предлог да проф. Максимовића именује за члана Уређивачког одбора поменуте Едиције, што је и урађено 11. маја 2015.

ИЦМС је своју делатност у периоду 2012–2015. развијао преко две едиције: Антологијска едиција *Десет векова српске књижевности* и Едиција *Матица*.

Антологијска едиција *Десет векова српске књижевности*

ИЦМС је досад у Антологијској едицији *Десет векова српске књижевности* објавио 62 књиге а припремљено је за штампу 10 књига седмог кола и одабрано 17 наслова за осмо коло.

Уређивачки одбор Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* у периоду 2012–2015. радио је у саставу: академик Миро Вуксановић, главни уредник, дописни члан САНУ Злата Бојовић, проф. емеритус др Славко Гордић, проф. др Сава Дамјанов (не обавља послове од 18. X 2013), проф. др Томислав Јовановић, проф. емеритус др Марија Клеут, проф. др Горан Максимовић (уредник по позиву од 2014, именован на седници Управног одбора Матице српске 11. маја 2015), др Марко Недић, проф. др Миливој Ненин и проф. др Мирјана Д. Стефановић, уредници. Одбор је на седницама доносио одлуке из своје надлежности и обављао послове на објављивању трећег, четвртог, петог и шестог кола, као и на припреми седмог кола које излази у пролеће 2016. и припреми осмог кола за 2017.

Концепција Едиције, уређивачка начела и наслови 120 књига *прве серије* објављују се у свакој књизи. Истовремено је најављена *друга серија* која је равноправна са првом серијом.

Штампање **трећег кола** Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*, односно књига од 120 одабраних за прву серију под бројевима 2, 7, 32, 36, 54, 57, 60, 62, 107 и 108, завршено је 31. маја 2012. године, у тиражу од 1.000 примерака по књизи. То су књиге:

1. *Стефан Првовенчани, Доментијан, Теодосије* – приређивач проф. др Љиљана Јухас Георгиевски;
2. *Лирске народне песме* – приређивач проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић;
3. *Српски рјечник или азбучни роман* Вука Стефановића Караџића – приређивач академик Миро Вуксановић;
4. *Бранко Радичевић* – приређивач проф. др Татјана Јовићевић;
5. *Јован Јовановић Змај* – приређивач проф. др Тања Поповић;
6. *Драгиша Васић* – приређивач др Марко Недић;
7. *Антологија Богдан Поповић* – приређивач академик Предраг Палавестра;
8. *Иво Андрић* (трећа књига) – приређивач проф. емеритус др Славко Гордић;
9. *Милош Црњански* (трећа књига) – приређивач проф. др Горана Раичевић;
10. *Растко Петровић* – приређивач проф. др Бојана Стојановић Пантовић.

Укупан обим десет књига **трећег кола** је 4.500 страница.

Штампање **четвртог кола** Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*, односно књиге од 120 одабраних под бројевима књиге 5, 9, 14, 44, 46, 47, 48, 64, 67 и 112, завршено је у марту 2013. године, у тиражу од 1.000 примерака по књизи. То су књиге:

1. *Стара српска поезија; записи и натписи, аренге* – приређивач проф. др Томислав Јовановић;
2. *Лирско-епске народне песме* – приређивач проф. емеритус др Марија Клеут;
3. *Симеон Пишчевић* – приређивач проф. др Мирјана Д. Стефановић;
4. *Војислав Илић* – приређивач проф. др Зорица Хаџић;
5. *Светолик Ранковић* – приређивач проф. др Радослав Ераковић;
6. *Бранислав Нушић* – приређивач проф. др Јован Љуштановић;
7. *Јован Дучић* – приређивач др Бојан Чолак;
8. *Владан Десница* – приређивач проф. др Жељко Милановић;
9. *Милован Ђилас* – приређивач академик Миро Вуксановић;
10. *Књига о Змају* Лазе Костића – приређивач проф. др Миливој Ненин.

Укупан обим десет књига **четвртог кола** је 4.300 страница.

Штампање **петог кола** Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*, односно књиге из 120 одабраних под бројевима 12, 29, 53, 63, 66, 68, 69, 72, 76 и 113, завршено је у априлу 2014. године, у тиражу од 1.000 примерака по књизи. То су књиге:

1. *Џиво Гундулић* – приређивач дописни члан САНУ Злата Бојовић;
2. *Ђорђе Марковић Кодер* – приређивач проф. др Драган Бошковић;
3. *Вељко Петровић* – приређивач проф. др Ђорђе Деспић;
4. *Десанка Максимовић* – приређивач проф. др Станиша Тутњевић, члан АНУРС;
5. *Меша Селимовић* – приређивач проф. др Јован Делић;
6. *Михаило Лалић* – приређивач проф. др Лидија Томић;
7. *Бранко Ћопић* – приређивач проф. др Стојан Ђорђић;
8. *Душан Радовић* – приређивач проф. др Петар Пијановић;
9. *Павле Угринов* – приређивач Ненад Шапоња;
10. *Књига о Његошу* Исидоре Секулић – приређивач др Слободанка Пековић.

Укупан обим десет књига **петог кола** је 4.210 страница.

Штампање **шестог кола** Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*, односно књиге из 120 одабраних под бројевима 3, 8, 21, 22, 40, 43, 70, 73, 77, 80, 86 и 87, завршено је у априлу 2015. године, у тиражу од 1.000 примерака по књизи. Први пут је у једном колу објављено дванаест наслова:

1. *Данило II, Данилов ученик, Григорије Цамблак, Јефимија, Данило III, Стефан Лазаревић, Андоније Рафаил, Константин Философ, Јелена Балшић, Никон Јерусалимац* – приређивач проф. др Томислав Јовановић;
2. *Епске народне песме* – приређивач проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић;
3. *Атанасије Стојковић, Јоаким Вујић* – приређивач др Драгана Грбић;
4. *Лукијан Мушицки* – приређивач проф. др Мирјана Д. Стефановић;
5. *Лаза Лазаревић, Јанко Веселиновић* – приређивачи проф. др Снежана Милосављевић Милић и др Мирко Ђукић;
6. *Драгутин Илић* – приређивач проф. др Владимир Гвозден;
7. *Бошко Петровић* – приређивач проф. емеритус др Славко Гордић;

8. *Васко Попа* – приређивач др Драган Хамовић;
9. *Стеван Раичковић* – приређивач Мирослав Максимовић;
10. *Александар Поповић* – приређивач проф. др Јован Љуштановић;
11. *Иван В. Лалић* – приређивач др Соња Веселиновић;
12. *Слободан Селенић* – приређивач др Марко Недић.

Укупан обим дванаест књига **шестог кола** је 4.500 страница.

Планом рада за 2015. годину за **седмо коло** Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* одабрано је десет књига и дванаест приређивача који су завршили своје послове. Десет књига под бројевима 18, 25, 26, 31, 35, 61, 84, 88, 89 и 91 припремљене су за штампу и објављивање у пролеће 2016. године. То су:

1. *Герасим Зелић, Викентије Ракић, Саво Мркаљ* – приређивачи др Исидора Поповић и Боривој Чалић;
2. *Нићифор Нинковић, Прота Матеја Ненадовић* – приређивач проф. др Милисав Савић;
3. *Сима Милутиновић Сарајлија* – приређивач проф. емеритус др Душан Иванић;
4. *Јаков Игњатовић* – приређивач проф. др Снежана Милосављевић Милић;
5. *Ђура Јакшић* – приређивач проф. др Душко Певуља;
6. *Момчило Настасијевић* – приређивач мр Биљана Мичић;
7. *Миодраг Булатовић* – приређивач академик Миро Вуксановић; предговор академик Матија Бећковић;
8. *Живојин Павловић* – приређивач др Бојан Јовић;
9. *Јован Христић* – приређивач проф. др Бојана Стојановић Пантовић;
10. *Бранко Миљковић* – приређивач проф. др Радивоје Микић.

Књига *Стефан Митров Љубиша, Марко Миљанов* (бр. 33), приређивач проф. др Лидија Томић, преноси се у 2017. годину.

Укупан обим десет књига **седмог кола** је 4.400 страница.

Обезбеђена су ауторска права на основу уговора с носиоцима ауторских права.

Уредништво ће у 2016. радити на припреми **осмог кола** у најмање 10 књига. Уређивачки одбор одабрао је за осмо коло (излази 2017. године) 16 књига:

1. *Народне приповетке и предања* – приређивач проф. др Снежана Самарџија;
2. *Јеротеј Рачанин, Јован Рајић, Михаило Максимовић* – приређивачи проф. др Томислав Јовановић, мр Драгана Грбић и проф. др Мирјана Д. Стефановић;
3. *Вук Стефановић Караџић* – приређивач проф. емеритус др Марија Клеут;
4. *Јован Хаџић, Јован Суботић, Василије Суботић* – приређивач проф. др Зорица Несторовић;
5. *Љубомир Ненадовић, Милица Стојадиновић Српкиња* – приређивач Радмила Гикић Петровић;
6. *Јелена Димитријевић, Владан Ђорђевић* – приређивачи др Слободанка Пековић и др Љиљана Костић;
7. *Оскар Давичо* – приређивач мр Биљана Мичић;
8. *Антоније Исаковић* – приређивач проф. др Владислава Гордић Петковић;
9. *Миодраг Павловић* – приређивач проф. др Ђорђе Деспић;
10. *Борислав Пекић* – приређивач проф. др Петар Пијановић;
11. *Борислав Пекић* – приређивач проф. др Петар Пијановић;
12. *Светлана Велмар Јанковић* – приређивач др Марко Недић;
13. *Љубомир Симовић* – приређивач Богдан А. Поповић;

14. *Борислав Радовић* – приређивач ће бити одређен у договору с песником;
15. *Новица Тадић* – приређивач мр Јован Пејчић.

Прихваћено је да се у наредне две године (2016. и 2017) припрема *Антологија књижевности за децу* (бр. 116) и да приређивач буде проф. др Зорана Опачић.

Антологијску едицију *Десет векова српске књижевности* редовно помажу Министарство културе (кроз откуп књига и са позиције за капитална издања) и Покрајински секретаријат за културу и информисање. Град Нови Сад је симболично помогао шесто коло Едиције.

Библиотека Матице српске од првог кола Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*, захваљујући наменским средствима Министарства културе и богатој сарадњи с великим бројем сродних установа, преузела је да разменом и поклоном сваке године снабдева своје партнере у иностранству и српске установе у другим земљама, Црној Гори и Републици Српској.

Едиција *Матица*

У Едицији *Матица* је досад објављено укупно 18 књига.

Уредништво Едиције *Матица* ради у саставу: академик Миро Вуксановић, главни уредник, проф. емеритус др Славко Гордић и проф. др Миливој Ненин.

Уредници Едиције *Матица* су раније упутили позиве писцима: Милосаву Тешићу, Радовану Белом Марковићу, Бориславу Радовићу, Данилу Николићу и Душану Ковачевићу. Упућени позиви нису временски ограничени.

У Едицији *Матица* у 2013. години објављени су: *Сродници* Светлане Велмар-Јанковић (17. књига) и *„Титаник" у акваријуму* Љубомира Симовића (18. књига).

Објављене књиге приказане су на трибинама и у часописима. За приказ књиге Љубомира Симовића уредник Миливој Ненин је добио Награду „Милан Богдановић".

Уредништво није у 2014. ни у 2015. години, по упућеним позивима, примило нове рукописе књига.

Остале активности

На Коларцу је 2. фебруара 2012. представљено друго коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС. Говорили су: Миро Вуксановић, Славко Гордић, Александар Јерков и Владимир Кецмановић.

Директор и главни уредник *Вечерњих новости* Манојло Вукотић примио је директора и главног и одговорног уредника ИЦМС Мира Вуксановића 12. јуна 2012. који му је том приликом поклонио треће коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Тада је договорено и да ће *Вечерње новости* од 16. јуна 2012. године сваке суботе објављивати рекламни оглас за прво, друго и треће коло Антологијске едиције.

Директор Телевизије Београд Никола Мирков је 12. јуна 2012. примио директора и главног и одговорног уредника ИЦМС Мира Вуксановића. Том приликом договорено је да од 28. јуна 2012. године на Првом програму РТС-а буде емитовано сто бесплатних спотова о Антологијској едиције *Десет векова српске књижевности* и њеним колима, да ће треће коло бити приказано у ТВ Дневнику, емисији „Метрополис" и другим емисијама. Договор је у целости остварен.

У Свечаној сали Матице српске 26. јуна 2012. је свечано приказано треће коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС. Поздравне речи узпутили су председник Матице српске проф. др Драган Станић и председник Скупштине Центра проф. др Мато Пижурица, а потом су говорили главни уредник Миро Вуксановић и уредници професори емеритуси др Марија Клеут и др Славко Гордић.

У Коларчевој задужбини 27. јуна 2012. свечано је приказано треће коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС. Поздравну реч упутио је председник Скупштине Центра проф. др Мато Пижурица, а потом су говорили главни уредник Миро Вуксановић и уредници дописни члан САНУ Злата Бојовић и др Марко Недић.

У Народној библиотеци у Требињу 10. новембра 2012. приказано је првих тридесет књига Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС. Говорили су главни уредник Миро Вуксановић и професор емеритус др Славко Гордић.

У Академији наука и умјетности Републике Српске, у Бањалуци, 29. новембра 2012. одржана је промоција три кола Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* ИЦМС. Говорили су главни уредник Миро Вуксановић, проф. емеритус др Славко Гордић и проф. др Младен Шукало.

У Градској библиотеци у Новом Саду 29. марта 2012. је промовисана књига *Скерлићев критички дух* Мирослава Егерића објављена у Едицији *Матица* ИЦМС. О књизи су говорили проф. емеритус др Славко Гордић и проф. др Горана Раичевић.

У Сомбору је 23. октобра 2012. године приказана књига Мирослава Егерића *Скерлићев критички дух*. Говорили су Миро Вуксановић, Славко Гордић и аутор.

У Коларчевој задужбини је 26. октобра 2012. године приказана књига Мирослава Егерића *Скерлићев критички дух*. Говорили су Миро Вуксановић, др Славко Гордић, др Александар Јовановић и аутор.

Матица српска обезбедила је да књиге ИЦМС буду на сајмовима књига.

ИЦМС је измирио све своје финансијске обавезе у 2012. и пословао са добитком.

Миро Вуксановић, главни уредник ИЦМС, и Никола Мирков, директор РТС-а, потписали су 16. априла 2013. уговор по којем је РТС, као медијски покровитељ, емитовао сто рекламних спотова за Антологијску едицију *Десет векова српске књижевности*. Истога дана Миро Вуксановић и Манојло Вукотић, генерални директор и главни и одговорни уредник компаније *Новости*, договорили су се да ће *Новости* у суботњем додатку „Култура" објављивати рекламни текст о Антологијској едицији.

У Коларчевој задужбини у Београду 9. маја 2013. приказано је четврто коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су уредници проф. др Мирјана Д. Стефановић, проф. др Томислав Јовановић, др Марко Недић и главни уредник Миро Вуксановић.

У Огранку САНУ у Новом Саду 15. маја 2013. представљена је књига академика Наде Милошевић Ђорђевић *Радост препознавања* објављена 2011. у Едицији *Матица*. Говориле су проф. др Јелка Рађеп и проф. др Зоја Карановић. Уводну реч рекао је академик Зоран Ковачевић, председник Огранка САНУ.

У Свечаној сали Матице српске 29. маја 2013. представљено је четврто коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су уредници проф. др Мирјана Д. Стефановић и проф. емеритус др Славко Гордић и главни уредник Миро Вуксановић.

У Народној библиотеци Србије 26. септембра 2013. представљено је четврто коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су проф. др Александар Јерков, Александар Гаталица и главни уредник Миро Вуксановић.

Матица српска обезбедила је да књиге ИЦМС буду на сајмовима књига.

ИЦМС је измирио све своје финансијске обавезе у 2013. и послује са добитком.

Миро Вуксановић, главни уредник ИЦМС, и Никола Мирков, директор РТС-а, потписали су уговор по којем је РТС, као медијски покровитељ, емитовао сто рекламних спотова за Антологијску едицију *Десет векова српске књижевности*. То је остварено у пролеће и јесен 2014. године.

У Лајковцу 24. јануара 2014, у Пожаревцу 14. фебруара 2014. и у Народној библиотеци у Смедереву 23. априла 2014. представљено је педесет томова Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су: проф. емеритус др Славко Гордић, др Марко Недић и главни уредник Миро Вуксановић.

У Коларчевој задужбини у Београду 2. октобра 2014. представљено је педесет томова Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су уредници проф. емеритус др Марија Клеут, проф. емеритус др Славко Гордић, др Марко Недић, проф. др Миливој Ненин и главни уредник Миро Вуксановић.

У свечаној сали Матице српске 7. октобра 2014. представљено је педесет томова Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Госте су поздравили проф. др Драган Станић, председник Матице српске и академик Миро Вуксановић, главни уредник Едиције. Говорили су проф. емеритус др Марија Клеут, проф. емеритус др Славко Гордић, др Марко Недић, проф. др Миливој Ненин и проф. др Александар Јерков.

У Друштву чланова и пријатеља Матице српске у Бањој Луци, 27. новембра 2014, приказано је педесет томова Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су проф. др Младен Шукало и уредници Вуксановић, Гордић и Недић.

На Трибини САНУ 28. јануара 2014. представљена је књига академика Љубомира Симовића „*Титаник*" *у акваријуму*. Госте је поздравио академик Никола Хајдин, председник САНУ. Говорили су: Богдан А. Поповић, проф. др Миливој Ненин и академик Љубомир Симовић.

У Матици српској у Новом Саду 12. марта 2014. представљена је књига академика Љубомира Симовића „*Титаник*" *у акваријуму*. Говорили су: академик Љубомир Симовић, проф. др Мато Пижурица, проф. емеритус др Славко Гордић, проф. др Миливој Ненин и главни уредник Миро Вуксановић.

Због болести је отказана промоција књиге Светлане Велмар Јанковић, која је 2014. године преминула.

О издањима ИЦМС објављени су повољни прикази у часописима и листовима, на телевизијским и радио програмима, као и изјаве уредника и приказивача.

Пето коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности* као награђена едиција било је на загребачком сајму Интерлибер у оквиру изложених издања из Србије, под покровитељством Министарства културе и у организацији Народне библиотеке Србије.

Матица српска обезбедила је да књиге ИЦМС буду на сајмовима књига.

ИЦМС је измирио све своје финансијске обавезе у 2014. и послује са добитком.

Миро Вуксановић, директор ИЦМС, и Никола Мирков, директор РТС-а, потписали су уговор по којем је РТС, као медијски покровитељ, емитовао сто рекламних спотова за Антологијску едицију *Десет векова српске књижевности*. То је остварено у пролеће и јесен 2015. године.

У Коларчевој задужбини у Београду 28. маја 2015. представљено је шесто коло Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Говорили су проф. др Петар Пијановић, уредници проф. емеритус др Славко Гордић, др Марко Недић и главни уредник Миро Вуксановић.

У свечаној сали Матице српске представљено је педесет томова Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Госте су поздравили проф. др Драган Станић, председник Матице српске и академик Миро Вуксановић, главни уредник Едиције. Говорили су уредници проф. емеритус др Марија Клеут, проф. емеритус др Славко Гордић, др Марко Недић, проф. др Миливој Ненин и књижевни критичар проф. др Александар Јерков. Текстови са овог скупа објављени су као посебна целина у *Зборнику Матице српске за књижевност и језик*.

О издањима ИЦМС објављени су повољни прикази у часописима и листовима, на телевизијским и радио програмима (*Зборник Матице српске за књижевност и језик*, *Прилози за књижевност и језик, Књижевна историја*, *НИН*, *Политика*, *Новости*, *Дневник*, РТС, РТВ и други, а Радио Београд 2 по шести пут посветио је Едицији своју двосатну емисију „У првих пет"). У интервјуима за медије уредници су говорили о значају Антологије за српску културу. Антологија је приказана на трибинама у Београду, Бијељини, Подгорици, Бањој Луци, Цетињу, Требињу и другим градовима.

Настављена је сарадња са „Bookbridge" д.о.о. на основу уговора о дистрибуцији и сарадња на основу уговора са књижарама: „Соларис", „Stylos", „Велика мала књига", „Великошколска", Књижарском задругом „Љубитељи књиге" и СЗТР Комисионом „Гера" д.о.о. из Новог Сада, као и са књижарама „Александар Белић", „Данило Киш" и „Геца Кон" из Београда.

Матица српска обезбедила је да књиге ИЦМС буду на сајмовима књига. На Сајму књига у Београду, 28. октобра 2015. свечано је приказано шесто коло и цела Антологија. Говорили су професори Петар Пијановић, Александар Јерков и главни уредник Миро Вуксановић, а водитељка је била новинарка Сања Милић.

ИЦМС измирује све своје финансијске обавезе у 2015. и послује са добитком.

Закон о набавкама књига нанео је штету ИЦМС.

Библиотека Матице српске је пружала помоћ за несметано обављање послова Издавачког центра, размену књига с установама у иностранству и снабдевање српских центара у свету, уз пуну подршку оснивача – Матице српске. У Библиотеци се, о трошку ИЦМС, хонорарно обављају техничке, коректорске, лекторске и остале припреме за штампу, руковођење, пласман и вођење архиве ИЦМС. Тираж издања Едиције *Десет векова српске књижевности* смештен је у магацину Библиотеке. Матица српска пружа помоћ ИЦМС у вођењу рачуноводства, наступима на сајмовима књига, промоцијама и другим пословима. Административне, лекторске, коректорске, техничке и друге послове уз скромне накнаде, ван радног времена, обављали су запослени у Матици српској и Библиотеци Матице српске: мр Јелица Грбић, заменик директора, Силвија Чамбер, Бојана Јањушевић, Оливера Михајловић, Ерика Рутаји, Вукица Туцаков, Светлана Макарић, Маја Гаћеша и Славица Лазић.

Министарство културе је за библиотеке у Србији у периоду 2012–2015. године откупило од ИЦМС 6.604 књиге.

У периоду 2012–2015 укупно је продато 20.383 књиге. То је са подршком из буџета, омогућило редовно објављивање Антологијске едиције *Десет векова српске књижевности*. Највише књига су узели стални претплатници.

Распродате су књиге из првог и другог кола.

Овај Извештај је сачињен на основу годишњих извештаја које је усвајала Скупштина ИЦМС на својим седницама.

IN MEMORIAM

ЧЕДОМИР ПОПОВ
(1936–2012)

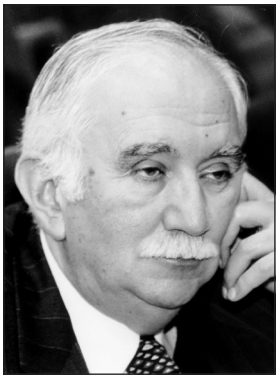

Из нашег јавног живота отишао је академик Чедомир Попов. Отишао је почасни председник Матице српске, доскорашњи њен председник који је мудрошћу и одлучношћу, одмереношћу и еластичношћу става учинио да Матица остане оно што јесте и треба да буде: друштво озбиљних и одговорних људи спремних да, уз пуно међусобно поштовање, раде на пословима од великог, највећег значаја за српску културу. Академик Попов је био дугогодишњи професор Филозофског факултета у Новом Саду и његов декан (1979–1981), директор Института за историју Војводине (1970–1974), редовни члан Војвођанске академије наука и уметности (од 1987), редовни члан Српске академије наука и уметности (од 1992), председник Огранка САНУ у Новом Саду (1994–2002), преко четири деценије (од 1969) члан Управног одбора Матице српске, управник Рукописног одељења (1981–1991), потпредседник Матице српске (1991–2000), као и њен председник (2008–2012) и почасни председник (2012).

Огроман је значај Чедомира Попова за развој српске енциклопедистике са организационим средиштем у Матици српској. Академик Попов је од 1991. главни уредник капиталног пројекта *Српски биографски речник*, који је од 2004. до 2015. изашао у шест томова, а када овај посао буде довршен, биће изложен драгоцени корпус текстова са око 30.000 биографија људи значајних за српску историју. Академик Попов је, такође, био међу најважнијим покретачима *Српске енциклопедије*, руководилац на пословима израде азбучника у периоду 1995–1999, те први председник њеног Уређивачког одбора од 2006. до 2008. године. Зато нема човека који је од њега заслужнији што овај пројекат, са предвиђених близу 40.000 одредница, има сигурну стручну основу за рад. Због ова два капитална пројекта намеће се природан закључак да је управо Чедомир Попов човек који је најпресудније деловао на снажан развој српске енциклопедистике у првој деценији XXI века. Зато, у прве две деценије XXI века ова дисциплина даје резултате какве никада раније није давала.

Чедомир Попов је био и остао човек чија се реч увек с пажњом ослушкивала и, касније, дуго промишљала. Он припада уском, одабраном кругу најважнијих српских историчара нашег доба. Аутор је изузетно богатог опуса, који обухвата колико општу толико и националну историју. С једне стране, круна тога опуса је тротомна *Грађанска Европа (1770–1914)*, студија чија су прва два тома објављена 1989. године, а 2010. је придодат, раније планирани трећи том који обухвата период 1871–1914. године. У том, изузетно важном делу описан је снажан развој Европе у епоси грађанског друштва, и то у свим доменима, од политичких и војних догађаја, преко изградње правног, политичког и економског система, па до сфера уметности, науке, филозофије, културе у најширем смислу речи. Истовремено је анализи подвргнут и процес изградње европских империјалних система, као и сагледавање жестоких

противуречности друштвеног развоја које су довеле и до светских ратова. Уколико неко хоће да темељно промисли шта данас значи Европа, морао би да бескомпромисно сагледа бар најближу европску прошлост. У том погледу ми немамо бољег водича од ове обухватне, снажне и подстицајне студије академика Чедомира Попова.

У другом средишту научног интересовања академика Попова налазе се српска историја XIX и XX века и њен европски контекст. Отуда је свака од његових књига у већој или мањој мери допринела да се сагледају неки од важних аспеката овог односа: *Француска и Србија 1871–1878*. (1974), *Од Версаја до Данцига* (1976), *Србија на путу ослобођења 1868–1878*. (1980), *Аутономија Војводине – српско питање* (коаутор Јелена Попов, 1993), *О историји и историчарима* (1999), *Велика Србија – стварност и мит* (2007), *Источно питање и српска револуција 1804–1918*. (2008) и др. Томе, свакако, ваља додати и читав низ књига у којима је Попов учествовао коауторски или уреднички: пре свих ту треба поменути *Историју српског народа* са ауторским прилозима у књигама V/1 (1981) и VI/1 (1983), те уредничку замисао за *Историју српске државности*, I–III (2000–2001). Кад год је о српском народу размишљао, наш историчар је описивао и шири, европски контекст који је подстицао или сузбијао, помагао или онемогућавао српске политичке, државотворне идеје и планове. Отуда он о Европи није имао илузија, јер је непрестано распредао ту сложевину и откривао од чега је она све сачињена.

У нашем јавном, интелектуалном животу Чедомир Попов је био спреман да у правом тренутку каже праву реч. Он је живео уверење да историја мора остати оно што је одувек била – „учитељица живота" (magistra vitae), а никако пука кабинетска делатност. Стога се није устезао да преузме ризике у тренуцима када је то одиста неопходно и кад су токови друштвеног развоја кретали у проблематичном смеру. Уз то, он је умео да измири и у равнотежу доведе многе противуречности нашег националног бића, оне противуречности са којима једни не знају шта да чине, а други су склони и да их озбиљно злоупотребе. Зато је он, бавећи се идејним и политичким наслеђем Светозара Милетића, непрестано истицао Милетићеву идеју о неодвојивости националног и грађанског начела: „Ми смо и Срби и грађани." А колико је то зрела, утемељена и дан-данас актуелна политичка идеја, најбоље се да сагледати кад се упореди са крхкошћу, сметеношћу и штеточинством оних који данас заговарају процесе грађанских интеграција унутар ширег, европског простора мимо, па и упркос јасног дефинисања наших националних интереса. Зато ће за такве погубне људе бити прихватљиво и оно што ни за Светозара Милетића, ни за Чедомира Попова не може бити прихватљиво: Уђи у Европу по цену раскрајања државног и националног простора, то се – милетићевски речено – данас Србима нуди као награда иако је сваком народу нормалне памети и нагона за опстанком то, заправо, најтежа казна.

Чедомир Попов је сву сложеност и проблематичност европског положаја српског народа јасно сагледавао на темељу тзв. Источног питања, којим се на свој, публицистички начин бавио и Милетић, а бавио се и Васиљ Поповић, историчар којег је Попов сматрао својим учитељем. Чедомир Попов је, трагом оног најбољег у европској и српској политичко-историографској мисли, сагледао један историјски процес дугог трајања који је и дан-данас очувао своју актуелност: само познавањем овог процеса моћи ћемо до краја схватити шта се то нама данас на Балкану дешава и шта све утиче на судбину малих балканских народа. У том оквиру империјалне силе систематски раде на томе да куражан, самосвестан народ попут Срба буде сведен на што мањи, геополитички безопасан простор. Отуда се, истражујући функционисање идеје, а још више мита о Великој Србији, Попов реторски запитао: „Колико Србија треба да буде мала да не би била велика?" Овако прегнантно и упечатљиво исказано историографско сазнање савршено јасно указује на један од кључних проблема оних мисаоних матрица по којима тече и савремена европска политичка

мисао. Ако се отворено и бескомпромисно не суочимо са таквом матрицом, процес европских интеграција ће по Србе бити крајње поразан.

Чедомир Попов је Банаћанин, Војвођанин, поносан због лепота и културне шароликости нашег равничарског простора. Његова регионална самосвест никада се није укрстила, поготово не сукобила, са националном одређеношћу. Зато је он посебно био осетљив на чињеницу да се слика војвођанског спецификума понекад претвара у отровни политикантски капитал са погубним дејством, па је умео одлучно да укаже на линију преко које се не сме прелазити. Тај војвођански спецификум јесте важна културолошка чињеница, али и инструмент којим империјални центри моћи настоје да, преко својих испостава у Србији, још више раздробе целину српског националног и државног простора. Нарочито у склопу идеје и, за сада, тихих покушаја да се утемељи некаква војвођанска нација као најпоузданији начин раздробљавања српског корпуса. Зато је Чедомир Попов често говорио како ће у Војводини Мађар остати Мађар, Словак ће остати Словак, Румун ће остати Румун, а једино ће се од Срба регрутовати Војвођани.

Као историчар он је знао да сваки народ, па и српски, од разних дезинтеграционих процеса могу спасити само јасна национална, интегрална политичка свест и одговарајућа пракса која ће умети донекле да уважи парцијалне разлике, али и да у први план стави идеју целине националног корпуса. Зато је он са посебном осетљивошћу умео да одмери ко, шта и како мисли и делује, поготово у ситуацијама када се избор мора направити и када се мора знати на којој си страни. У таквим одлукама човек никада није сам, а важно је имати правог саговорника, таквог саговорника као што је Чедомир Попов. Зато сада, када њега више међу нама нема, чини се да Матица српска са њим и Матица без њега нису и не могу бити исте. Овој другој недостаје једна важна, изузетно снажна компонента садржана не само у Поповљевом историјском знању и у непоткупљивости његових оцена него и у његовом чисто људском лику који је пленио и освајао свакога ко би са њим разговарао.

Његов осмех, тако људски топао и срдачан, чинио је да се заједнички послови обављају достојанствено и са полетом који се спонтано будио из такве, радне и релаксиране атмосфере по којој се и препознаје дух Матице српске. Тај дух је у себи носио и око себе у великој мери материјализовао управо Чедомир Попов. Ми, који смо имали задовољство да са њим радимо, дуго ћемо памтити управо такве, чисто људске квалитете. Они други, интелектуални и научни квалитети његовог дела сачувани су у његовим књигама на тако убедљив, заокружен и целовит начин да је њихов аутор могао спокојно да оде са овога света. Те књиге најпоузданије ће свога писца бранити од сурове ерозије коју на људима и у људима спроводи време као неумитни и непоткупљиви судија.

Нека почива у миру и нека је слава академику Чедомиру Попову!

Иван Негришорац

IN MEMORIAM

ДУШАН ПОПОВ
(1930–2012)

Са Душаном Поповим из нашег јавног живота отишао је један велики прегалац који је будно мотрио шта би се све добро и корисно могло учинити на ползу народа српског. Започевши новинарске послове од ране младости, он је временом истраживао различите журналистичке жанрове и медије, почев од штампане речи у новинама, часописима и књигама па до живе речи на телевизији. Бивајући истовремено и немирни дух и стрпљиви извођач радова, Попов је остварио комбинацију која је у нашем менталитету доста ретка, а када се реализује, онда даје одиста лепе резултате.

Душко Попов се, отуда, није могао задовољити само радом у новинарству него је хрлио ка науци, па је просто морао да се не само позабави него и пасионирано посвети историји српског новинарства. Надовезујући се на сродне радове Василија Ђ. Крестића, Попов је одбранио докторску дисертацију, а потом објавио књигу *Српска штампа у Војводини 1918–1941.* (1983): том студијом је описано стање у нашим писаним медијима без којих не можемо сагледати свеколику сложеност политичких, идеолошких и информативних напетости унутар Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, тј. Краљевине Југославије, посебно на тлу Војводине. Тако је посвећени новинар постао респектабилан историчар новинарства.

Ширењу послова и прегнућа Душана Попова нарочито је допринео његов потпуни улазак у Матицу српску и обделавање важних функција у нашој најстаријој културној установи. Изабран за Матичиног секретара, он је, у сарадњи са тадашњим председницима Миливојем Николајевићем и Живаном Милисавцем, ту дужност обављао у периоду од 1979. до 1991. Познајући важност архивских података и неопходност објављивања грађе, Попов је иницирао покретање 1985. године *Свезака Матице српске* у којима су (у четири серије: Књижевност и језик; Друштвене науке; Уметности; Природне науке) објављивани драгоцена „грађа и прилози за културну и друштвену историју". Осим тога, организовао је шапирографисано издање *Вести из Матице* у којима је обзнањивао многа документа која сведоче о скровитим појединостима и мало видљивим активностима. На тај начин је не само удовољио знатижељи својих савременика него је и будућем писцу *Историје Матице српске* знатно олакшао истраживачки посао.

Због свега тога се у Матици сасвим природно наметнула одлука о томе да, после три тома која је написао Живан Милисавац (покривен је период од 1826. до 1918), писац *Историје* најстарије српске културне установе за период између два светска рата буде управо Душан Попов. Попов је, с једне стране, добро познавао природу и унутрашње механизме установе; с друге стране, својим историографским радом он је постао добар познавалац општих прилика, а посебно културне ситуације у Југославији између два рата; и, с треће стране, он је стилски, у погледу

начина излагања историјске грађе, у доброј мери остао близак ономе што је Милисавац установио као стандард у претходним томовима. Тако смо добили Поповљеву *Историју Матице српске IV део 1918–1941.* (2001) која служи као драгоцени извор података не само за историју установе него и за историју културних прилика у Југославији, а посебно у Војводини тога доба.

Нарочит је значај Душана Попова за развој српске енциклопедистике. Активан у оквиру редакције за Војводину загребачке *Енциклопедије Југославије*, Попов је одмах по распаду некадашње заједничке југословенске државе иницирао неколико енциклопедијских подухвата. О *Енциклопедији Новог Сада* он је не само бринуо као главни уредник него је био и њен основни стратег, као и носилац пресудне погонске енергије која је омогућила да од прве свеске, објављене 1993. године, овај подухват са својом 30. свеском, изашлом 2009, коначно буде заокружен и доведен до самог краја. Тако је Нови Сад постао препознатљив по томе што има своју, градску енциклопедију, а у том погледу само ретки српски градови (попут Ниша, на пример) могу му се појавити као такмаци. Целокупна ова активност вођена је у оквиру Новосадског клуба, у којем је Душко Попов био потпредседник, а уз то и издавач драгоцених *Свезака за историју Новог Сада* (од 1992). Душко Попов је волео свој, и наш Нови Сад, као што је волео и свој родни Мокрин, и Банат, и целу Војводину, и цео српски народ.

Душан Попов је у Матици српској први изрекао предлог да се заснује *Српска енциклопедија*. На основу тог предлога је Матица српска изнела иницијативу да две установе, Матица и Српска академија наука и уметности, заједнички заснују овај пројекат и да брину о њему. Током 90-их година је рађен Азбучник, а до пуне реализације долази тек после доношења Закона о Српској енциклопедији из децембра 2005. године. У Уређивачком одбору Српске енциклопедије Душан Попов је водио Редакцију за спорт, физичку културу, медије, новинарство, публицистику, те допринео уверљивости почетних књига (слова А и Б) изашлих 2010. и 2011. године.

Душан Попов је увек био носилац позитивних и добронамерних прегнућа, велики радник и доследни посвећеник српске публицистичке и научне, јавне речи. Он се одиста није штедео, а стизао је да уради много тога. Није штедео ни речи похвале када је налазио да су оне умесне. Тако је уреднику *Летописа Матице српске* често знао да прокоментарише, понекад крајње простосрдачно, али увек искрено, о томе какви су прилози у новом броју часописа. Ја сам, опет, њему напомињао колико је важно да, у тренуцима завршетка крупних подухвата, одмах започне следећи пројекат који би његов живот окренуо неким будућим исходима. Бог брине о таквим посвећеницима, чак и онда када они не брину о Богу. Сећам се, тако, како ми је у више наврата Живан Милисавац говорио како се, у позним својим годинама, моли за онолико живота колико му треба да заврши трећу књигу *Историје Матице српске*. Бог му је толико снаге дао, али готово ни дана више: како је књигу завршио, тако је променио светом. О томе сам говорио Душку Попову, па сам се чак усудио да му смислимо неки трајнији посао, осим Српске енциклопедије. Он ми је, онако смирено и благо како је то умео, само узвратио да ништа не бринем: он је започео да пише наставак историје Матице српске. Повремено ми је говорио како посао напредује, али га је болест, а сада и смрт, прекинула у тим драгоценим пословима.

Сада, кад Душан Попов није више са нама, ја не могу да га замислим да, тамо негде, залудан проводи дане. Зато, све нешто мислим: ако ико буде почео да пише енциклопедију оног света, света с оне стране, биће то управо Душко Попов. Он најбоље зна како би све то могло да се опише прецизно, са свим потребним подацима, а уз то на интересантан и забаван начин.

Нека је хвала и нек је слава великом културном прегаоцу Душану Попову!

Иван Негришорац

IN MEMORIAM

ИВАН ГАЂАНСКИ
(1937–2012)

Српска култура је 23. фебруара 2012. године остала без једног од својих вишеструко драгоцених прегалаца. Тог дана је преминуо Иван Гађански (рођен 8. априла 1937. у Јаши Томићу).

Иван Гађански је оставио неизбрисив и незаборав траг као песник, као преводилац и као културни радник.

Дипломирао је на групи за класичне науке Филозофског факултета у Београду, а специјалистичке студије је завршио на Универитету Колумбија у Сједињеним Америчким Државама. Високе културе и одличног образовања, Гађански је дуги низ година радио у институцијама које су се бавиле међународном просветном, научном и културном сарадњом ондашње Југославије, а професионалну каријеру окончао је као управник Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић" у Београду.

Иван Гађански је успостављао мостове између језика, народа и култура, не само по природи свог посла већ и по природи сопственог бића. Он је био један од оних, у српској књижевности одувек ретких и стога утолико драгоценијих писаца, који карактером и вредношћу свога дела не остају затворени у оквирима националног. Никада не напуштајући завичајни предео своје духовности – Гађански је био човек европског формата, „грађанин света", како је за њега говорио грчки песник Насо Вајена. Изузетно је значајан допринос који је дао као преводилац са старог и савременог грчког језика. Захваљујући њему и његовој супрузи Ксенији Марицки Гађански, универзитетском професору класичних наука, српска култура је истински обогаћена преводима дела читавог низа грчких песника.

Али најзначајнији је, ипак, онај аспекат стваралаштва Ивана Гађанског у којем је могао да изрази не само своју истанчану свест о култури и културној вредности, не само своје умеће да премости времена и светове, језике и епохе, него и пуну стваралачку димензију своје личности: реч је о његовој поезији.

Заштитни знак те поезије садржи се у наслову песме, књиге, целокупног песничког дела: *Балканском улицом*. Тај наслов је постао симболичка окосница читавог песничког опуса Ивана Гађанског. У исти мах ознака једног конкретног, песниковом животном микросвету веома блиског топонима, наслов *Балканском улицом* упућује и на миленијумски развој култура – или би било боље рећи: културе – Балканског полуострва, а успињање улицом може се разумети као ход по богатим историјским слојевима који обликују и савременост коју песник дели са својим читаоцем. Савременост, додајмо, која се, ношена каткад стабилном, чешће узбурканом динамиком историјских процеса, и сама кристализује као још један од многобројних, непребројивих, културних слојева.

Песнички поступак Ивана Гађанског је својевремено Јовица Аћин описао као процес у којем песник доводи у везу и „меша живот и писање, књиге и догађаје, повести своје и туђе, прошлост своју и прошлости других, спреже културе и поје-

динична, непреводива и недовршива знања”. Исход тог алхемијског стапања хоризоната је – Песма, Недовршена песма, индивидуални песнички програм. Али и много више од тога. „Цеди се *тело* речи”, упозориће сам песник на оно што се одиграва *Балканском улицом*. „Ради се о души”, гласи друго упозорење, из стихова његове сигналне песме. Реч је, у овој поезији, о суштини индивидуалног и колективног постојања, до које се долази дијалогом са историјским Другим.

Један такав дијалог о „суштности”, Иван Гаћански је водио са својим духовним претком Јованом Стеријом Поповићем, у књизи стихова *Писма у ништа Ј. Сп. Поповићу.* Изазову нихилизма који је, упркос својој изузетној свести о култури, поставио велики комедиограф и у исти мах песник дубоког песимизма, Гаћански одговара указујући на обиље актуелног и историјског живота. Ништавило Ивана Гаћанској је, како је запазио Иван Негришорац, „задобило светао облик, непрестано отворен за позитивне људске садржине”.

Истанчана културна и дијалошка свест у песничком делу Ивана Гаћанског удружила се са подједнако истанчаном самосвешћу. Када је говорила о себи – а то свака поезија у једном тренутку мора да учини, песма Ивана Гаћанског је себе видела као отворену, као недовршену и недовршиву, јер

недостаје нам увек само некаква маленкост
па да полетни кренемо напред
никад не стижемо до тога краја
него се увек крај претаче
спаја се с новим почетком који настаје
доводећи у опасност све што смо створили

Онда када успемо да превазиђемо себе, да своје време и своје дело уткамо у низ слојева културе који нам историјски и логички претходе, и који ће нас на исте начине надмашити – свака опасност престаје. Почиње друга врста недовршености: парадоксална историјска вечност.

У ту недовршеност успео се, *Балканском улицом*, песник Иван Гаћански.

Саша Радојчић

IN MEMORIAM

МИЛОШ БЛАГОЈЕВИЋ
(1930–2012)

Милош Благојевић је рођен 17. новембра 1930. године у Милетићеву код Пландишта у Банату. Основну школу је завршио у родном месту, средњу у Вршцу, а Војнопоморску академију у Дивуљама код Сплита, у лето 1951, када је произведен за официра Југословенске ратне морнарице. Октобра исте године ухапшен је због наводне делатности „по линији ИБ" и осуђен на шест година строгог затвора. Казну је издржавао у концентрационим логорима за официре у Билећи и на Голом отоку. По издржавању казне уписао је историју на Филозофском факултету у Београду 1956. године, где је након четири године и дипломирао. Због затворске казне спречен је његов упис на последипломске студије и избор за асистента. Тек је у лето 1962. примљен у Историјски институт, где је провео наредних десет година. На Филозофском факултету у Београду је 1966. одбранио магистарски рад, а 1970. и докторску дисертацију. За доцента на Одељењу за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду изабран је 1972. године, где је прошао сва наставничка звања (ванредни професор 1977, редовни професор 1983) и радио до пензије 1996. године. За дописног члана САНУ изабран је 2000, а за редовног 2006. године.

Почевши од својих првих радова о средњовековном забелу (1965) и *Планинама и пашњацима* (1966), професор Благојевић се определио за изучавање *историје тла*, то јест историјске географије, и то на начин како је она схватана у европској историографији, посебно код аналиста. У центру пажње ових радова, као и касније *Земљорадње*, јесу однос и степен искоришћавања природне средине од стране средњовековног човека и све правне и друштвене норме које из тих односа произлазе. Посматрајући историјску географију као посебну дисциплину унутар историјске науке, можемо рећи да се Милош Благојевић бавио свим њеним аспектима од историјске топографије, па до комплексних тема какве су оне у већ поменутим радовима. У својим радовима он је посебну пажњу поклањао насељима, њиховој убикацији и одређивању положаја појединих жупа. У такве радове, између осталих, спадају: *Манастирски поседи Крушевачког краја*, *Босанско Завршје*, *Град и жупа – међе градског друштва*, *Жупе Реке и Дендра Јована Кинама*, да поменемо само неке од бројних. Посебну групу чине радови које је посветио границама средњовековне српске и босанске државе. Из ове групе морају се поменути: *Северна граница Босне у 14. веку*, *Источна граница Деспотовине 1428–1439. године*, а посебно расправа о насељима и граници у Мачви, где су решена нека од тежих питања историјске географије. Ту је показано како се промене у хидрографији и рељефу одражавају на судбину насеља и промену положаја границе између Србије и Угарске. Због броја радова и њиховог значаја није могуће говорити о појединачном доприносу сваког рада, могу се само оцртати правци у којима су ишла истраживања.

Ипак, важно је скренути пажњу на чињеницу да је професор Благојевић писац једине синтезе о историјској географији Србије у средњем веку у виду *Прегледа*. Такође, његова расправа о *Крајиштима* покренула је нова истраживања о организовању пограничних територија у српском друштву средњег века. Радови који су настали последњих година о територијама кнеза Лазара на Косову и о издаји Вука Бранковића бацили су ново светло на територијалне и свеукупне односе Лазаревића и Бранковића.

Данас слободно можемо рећи да нема Благојевићевог рада у коме нема бар мало историјске географије. Сам је ову дисциплину сматрао веома важном и инсистирао на томе да без разумевања простора и његовог значаја није могуће до краја разумети историјске процесе и догађаје. Историјска географија је одиграла посредно значајну улогу у двема посебним областима којима се бавио. То су историја српске државности и државна управа. Пошто нема државе без територије, природно је било почети од територијалног развоја српских земаља. С друге стране, многе функције и титуле биле су тесно повезане са неком конкретном територијом: жупом, градом, земљом или крајиштем. Веза тла и дужности је кључна у разумевању државне управе. *Српске удеоне кнежевине* и *Велики кнез и земаљски кнез* су добра илустрација оваквог става.

Милош Благојевић је већим бројем појединачних радова ударио темеље проучавању идеологије и схватања идеје владања код Срба у средњем веку. Између осталих, у ову групу радова спадају и они о савладарству, о националним интересима у делима Доментијана, о националном идентитету Срба, о архиепископу Сави као вожду отачества и други. Овим радовима он је заокружио једну целину истраживања о идејним основама и структури (државни апарат) власти у средњовековним српским земљама.

Драгоцен је научни допринос професора Благојевића и у изучавању друштвених односа и обавеза појединих категорија становништва у средњовековној српској држави. Чак и у овако сумарном набрајању резултата не можемо заобићи радове о *Закону светог Симеона и светог Саве*, о становништву и његовим обавезама у приепољском крају и Полимљу, о целини сеоског земљишта. Благојевић је ова истраживања наставио до пред крај живота кроз радове о соћу и о меропсима и отроцима. Поменути радови представљају темељна истраживања у области друштвених структура српског друштва у средњем веку.

Бавећи се економском и социјалном историјом, Милош Благојевић је увек водио рачуна о природним чиниоцима и њиховом утицају. Успут је морао да решава низ проблема које је наметала изворна грађа, посебно она из дубровачког архива, где је провео деценије на истраживањима. Тако је настало више радова из области познавања средњовековних мера. Он је, између осталог, успешно одредио вредност средњовековног лукна по стонској мери, которског стара и квадрањола, као и корчуланског гоњаја и кварта. Историјска географија је подразумевала и студиозан рад на дипломатичкој грађи, што је донело неколико радова из дипломатике, а овде би требало споменути бар два таква. Реч је о *Господарима Подунавља* и *Владанију кнеза Лазара у Приморју*.

Како је сматрао да је историјска географија посебна и важна дисциплина историјске науке, професор Благојевић је велику пажњу поклањао картографији као делу историјске географије који је у непосредном односу са околином и преноси одређене информације. После распада СФРЈ школе у Србији су остале без историјских атласа и зидних карата употребљивих у настави. Увиђајући значај историјске карте, професор Благојевић је покренуо израду и издавање зидних историјских карата. Сам је израдио првих шест које су покриле српску историју у средњем веку. Упоредо је покренута израда модерног историјског атласа који је у основи свог садржаја поставио Балкан и српске земље. Под његовом сигурном руком, као редак-

тора, Атлас је доживео седам издања и прво, допуњено издање (2011). Сам редактор је био и аутор појединачно највећег броја карата (25).

На овом месту осећам обавезу да, као његов ученик, кажем неколико речи о професору Благојевићу као наставнику. Преузимањем историјске географије 1972. године он је почео да формира и конципира предмет у складу са тада познатим знањима и улози историјске географије напустивши ранију концепцију помоћног предмета који се своди на историјску топографију и мало картографије. Поред инсистирања на националној географији у концепту су задржани и садржаји из историјске географије Медитерана и Европе. Овако модерним концептом створене су претпоставке за даљи развој предмета и истраживачког поља историјске географије у оном правцу куда су ишла истраживања у Западној Европи и Русији.

Студенти памте професора Благојевића као благог, тихог наставника, веома тачног и прецизног у вршењу својих обавеза. Истовремено веома стрпљивог и спремног да им помогне у савладавању њихових обавеза. Бескомпромисан у науци, у животу је тежио здравом договору и избегавању несугласица међу колегама. Нажалост по развој студија о српском средњем веку, био је ментор за израду само једне докторске дисертације и као пензионер коментор друге дисертације. Тиме је део његовог богатог искуства, посебно у архивским истраживањима, пренет веома малом броју млађих истраживача.

Дозволите ми да још једном упутим искрено саучешће породици и да се још једном опростим од мог професора Милоша Благојевића са којим сам прошао тридесетогодишњи пут ученика и учитеља, али и пријатеља и саветника у многим животним неприликама времена иза нас.

Нека је вечна слава и хвала Милошу Благојевићу!

Синиша Мишић

IN MEMORIAM

ЈОВАН ЈЕРКОВИЋ
(1929–2012)

У послу је професор Јован Јерковић био тих и скроман, истрајан, стрпљив, поуздан, ненаметљив, неужурбан а експедитиван, с вредним и обимним делом; отишао је са овог света без незавршених научних и стручних послова, без дугова према институцијама, којима је посветио свој радни век, према пријатељима и према сарадницима. Личне обавезе је као прави вредни Пречанин ажурно извршавао.

Научним и стручним делом оставио је професор Јован Јерковић трајан белег у трима областима.

Прва област. Он је један од утемељивача важне гране Новосадске лингвистичке школе, која је имала у центру пажње српски језик у предвуковском и вуковском периоду и у времену стабилизације српског језичког стандарда, заједно са Александром Младеновићем и Јованом Кашићем, с Миливојем Павловићем као претходником, и више млађих следбеника и сарадника са Филозофског факултета у Новом Саду, као на пример Љиљаном Суботић и њеним ученицима, као трећом генерацијом, уз неколико слависта из света. Да поменем, на пример, Питера Херитија из Велике Британије, Кенета Нејлора и Александра Албијанића из Америке, Милана Сурдучког, Канађанина, исељеника из Новог Сада, Јовиног сарадника и пријатеља из младости, Герхарда Невекловског из Аустрије и Финца Јуханија Нуорлуота.

Летимичним увидом у библиографију проф. Јерковића, установићемо да је његово главно интересовање било изучавање путева стабилизације књижевнојезичке норме у поствуковском периоду. Нико, ни пре ни после њега, није темељније ушао у проблем постепене „легализације" и изградње стандарда екавског изговора. Показује се то самим подсећањем на писце и важне личности из српске културе чијим се језиком проф. Јерковић бавио (чиним то претежно према редоследу изласка његових студија): Ђура Јакшић (два прилога), Јаков Игњатовић (неколико прилога и докторска дисертација, објављена као монографија), Богобој Атанацковић (више прилога и у крајњем резултату монографија), Платон Атанацковић, Јован Грчић Миленко, Коста Трифковић, Ђура Даничић, Љубомир Ненадовић (више прилога и монографија), Јован Стерија Поповић (издвајам две занимљиве квалификације из наслова о Стеријином језику – прва, „језикословне ситнице", друга, „језикословне крупнице"), Јован Јовановић Змај. Овај непотпуни списак закључио бих Вељком Петровићем и Бошком Петровићем. Професор Јерковић њихов језик сагледава у релацијама: језик књижевног дела (односно других писмена, најчешће писама – аутографа) – језик средине – стандардни језик датог периода. У овим релацијама посебно су занимљива његова два рада: *Дијалектизми секундарног порекла у језику војвођанских писаца* и *Језик народних умотворина у језику српских писаца у Војводини.* Професор Јерковић се у овим радовима бавио различитим нивоима – од ортографије и правописа до синтаксе, творбе речи и „лексичке слојевитости".

Књига *Језик и писци*, ауторов је избор радова из наведене научне области. Већина студија објављена је у издањима Матице српске.

Друга област. За име професора Јована Јерковића остаће везано увођење учења језика друштвене средине у нашим школама, не само у Војводини него у целој претходној Југославији, од припреме универзитетског кадра до практичне реализације на свим нивоима образовања. Признања за то добијали су чешће други него професор Јерковић сам, најпре држава и власт.

Занимљиво је да је он већ у трећој години након дипломирања на Филозофском факултету у Београду објавио два уџбеника из ове области (у коауторству): *Уџбеник српскохрватског језика за VI разред гимназије* (односно II разред учитељских школа) *са мађарским, румунским и словачким наставним језиком* и *Уџбеник српскохрватског језика за VI разред осмогодишње школе са мађарским наставним језиком.* У различитим варијантама, од тада па до сада, самостално или у коаторству, професор Јерковић је овај део струке пратио стручним и методичким студијама и целим комплетима уџбеничке и приручне литературе за наставу српског језика у школама на свим језицима (бројем већих) националних мањина у Војводини – мађарском, румунском, словачком и русинском. Многа издања су мењана, допуњавана, осавремењавана. Данас је то цела библиотека, којом би се могла поносити и овећа институција.

Трећа област је рад професора Јерковића у припреми новог правописа српског језика. Укључивање у радни тим било је условљено колико његовим стручно-научним профилом и статусом на Факултету и на нашој катедри, толико и његовом функцијом у Матици српској. Он је, наиме, баш те 1988. године започео први мандат (од укупно три узастопна – од 1988. до 2000. године) на дужности секретара Одељења за књижевност и језик у Матици српској. А Матица српска је до државног распада и српско-хрватског језичког раскола, иако у национално осетљивим пословима експонирана, остала једина установа прихватљива за све институције и појединце у чијој је надлежности, стручној или политичкој, био језик односно језичка политика. Значајан моменат је свакако био и углед новосадског лингвистичког центра са Ивићима. Мислило се, наиме, да је то прилика да се, иначе добар *Правопис српскохрватског језика* из 1960. године, осавремени, с танком надом да ћемо и у (еуфемистички речено) измењеним околностима – доћи, ако не до заједничког, а оно бар до нормативно усаглашеног приручника, који неће отежавати међусобну комуникацију четири тада једнојезичне републике. Уз све то, Митар Пешикан је у професора Јерковића имао поверења као човека. У њиховој младости полагали су се тешки испити, плаћало се и тешком робијом и главом!

Рад на правописима нас двојицу је зближио, спријатељио, избрисао, колико то добро васпитање дозвољава, однос између наставника и ђака. Дошли смо дотле да се чујемо и без правих повода и заједничких послова, само толико да попричамо, да се пошалимо, ретко и да се пожалимо на околности и време у којем живимо, али готово увек, без изузетка, да се притврдимо у уверењу да смо обавезни да сачувамо радост сарадње и разумевања на нашој катедри, на нашем факултету и у Одељењу за књижевност и језик у Матици српској, свесни чињенице да су нам ове институције и колективи пружили животну шансу која би нам без њих била ускраћена. А многи су то губили из вида.

Посебно је тешко нама који се опраштамо од својих професора, сарадника и пријатеља – једног по једног. И чекамо ред! Опраштам се с Тобом, драги Јово, миран и сигуран у уверењу, ако ме гледаш одозго, да знаш да сам те и волео и поштовао. С Тобом је било пријатно разговарати, друговати и путовати. Ти си знао, као ретко који колега и сарадник, својим поступцима, када је то у људском смислу потребно и дозвољено, да избришеш и генерацијске и статусне разлике.

Драги наш Јово, професоре и пријатељу – почивај у миру!

Матто Пижурица

IN MEMORIAM

СЛОБОДАН РАКИТИЋ
(1940–2013)

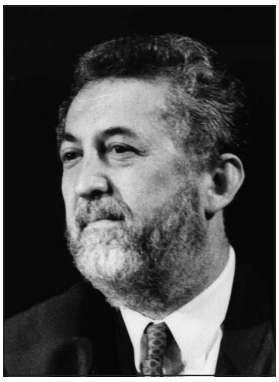

Матица српска се с тугом и поносом сјећа свога сталног члана сарадника (од 2008) и добитника Змајеве награде (2011. за 2010), вишегодишњег сарадника *Летописа*, предсједника Српске књижевне задруге (од 2005) и сатрудника у заједничким пословима ових двију знаменитих националних културних институција – Матице српске и Српске књижевне задруге. Змајевом наградом је, као и укупним својим радом, објединио Матичиног и Задругиног Змаја.

Слободан Ракитић је рођен у Власову код Рашке 30. септембра 1940. године. У Рашки је завршио основну школу, а гимназију у Новом Пазару. Од 1960. живи у Београду, гдје прво уписује Медицински факултет, а онда прелази на Филолошки, гдје је дипломирао на Групи за југословенску и општу књижевност. Уређивао је књижевне часописе *Савременик* и *Рашка*, као и књижевну ревију *Књижевна реч*. Радио је у Задужбини Илије Коларца (1973–2007) као уредник Катедре за књижевност и језик. Био је члан Одбора за заштиту мисли и слободе изражавања (1985–1989), предсједник Удружења књижевника Србије (1994–2004), а од 26. априла 2005. до своје смрти (1. јануара 2013) био је предсједник Српске књижевне задруге.

Слободан Ракитић је био ватрени заговорник и истински носилац демократских идеја. У првом вишестраначком сазиву српског парламента послије Другог свјетског рата био је предсједник тада највеће посланичке групе демократске опозиције – Српског покрета обнове (1991–92). Изабран је за посланика у Скупштини Савезне Републике Југославије и тамо био предсједник посланичке групе Демократског покрета Србије (ДЕПОС) 1993–1994. Незадовољан стањем у опозицији, основао је 1995. Саборну народну странку, чији је предсједник био од њеног оснивања. Свети архијерејски синод Српске православне цркве одликовао га је Орденом Светога Саве II степена 2010. године.

Ракитић је снажно присутан у српском пјесништву од шездесетих година XX вијека. Завичајна „Рашка школа" и београдска „Просвета" објавиле су 2011. и 2012. године *Сабране пјесме Слободана Ракитића* у десет књига под овим насловима: *Свјетлости рукописа и ране пјесме*, *Рашки найеви*, *Свет нам није дом*, *Земља на језику*, *Душа и сируд*, *Потомак*, *Нови потомак*, *Основна земља*, *Тапије у пламену*, *Водена слова* и *Пламен и роса*. На овом издању интензивно је радио сам пјесник и оно се може сматрати канонским. Сачинио је *Антологију поезије српског романтизма* и објавио три богате књиге књижевних есеја: *Од Итаке до привиђења*, *Облици и значења* и *Братство по Орфеју*. За свој књижевни, превасходно пјеснички рад, Ракитић је добио бројне награде и признања: „Милан Ракић", „Исидора Секулић", „Бранко Миљковић", „Лаза Костић", „Кочићево перо", „Јован Дучић", „Златни крст кнеза Лазара", „Десанка Максимовић", „Златни прстен деспота Стефана Лазаревића",

„Стефан Првовенчани”, „Богородица Тројеручица”, „Лазар Вучковић”, „Златни Орфеј” и Змајева награда Матице српске. Добитник је „Велике Базјашке повеље” (Темишвар 1998), дипломе „Златно перо” (Москва 2005) и Вукове награде (2008).

Слободан Ракитић је пјесник завичаја у најплеменитијем значењу те ријечи. Завичај је архетип, велика, универзална тема. Слободан Ракитић је то знао и осјећао, као што је знао да из такве теме вреба опасност површности и баналности. Он је ту опасност срећно избјегао, а у својим пјесмама спојио архетипско и интимно, патриотско и завичајно, елегично и осјећање историје, мисао и интуицију. Његов мисаони елегични лиризам усмјерен је на историју и традицију, али и на метафизичко и религијско, на онострано и заумно. Његова поезија досеже метафизичко-религијске просторе безвремености, али није њена мања чар у „повратку у време”, у прошлост и завичај, у Јужну и Основну земљу. Тај распон између метафизичко-религијског, културно-историјског и завичајног види се у Ракитићевом биљурном низу манастира у његовој поезији, па се његове пјесме могу доживјети и као својеврсна ходочашћа: Сопоћани (Сопоћански биљур, Сопоћански анђео, Сопоћанска ружа), Ђурђеви ступови, Дечани, Богородица Љевишка, Бањска, Студеница и Грачаница. Ту се преплићу религијско, национално, завичајно и интимно. Али Ракитић не губи осјећање за елементарно – за земљу, род и плод.

Изречене су већ оцјене о Ракитићевом версификаторском умијећу, о његовим артистичким способностима, о језичкој организацији пјесме, о припадности његове лирике „најизразитијем неосимболистичком крилу и медитативном духовном усмерењу српске поезије” (М. Недић). Ракитић је превасходно, пјесник Основне, Јужне земље, пјесник Рашке, Метохије и Косова; пјесник Старе Србије. Он је ту своју Основну земљу доживљавао као родну кућу и дијелио је њен усуд. Отуда интимни тонови чак и у његовој патриотској поезији. То су његов непреболни бол и инспирација.

Јован Делић

IN MEMORIAM

МИОДРАГ ЈОВАНОВИЋ
(1932–2013)

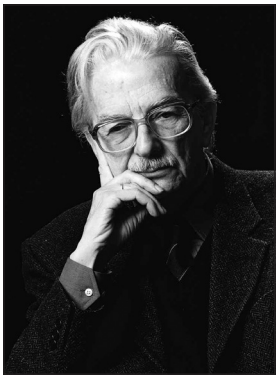

Миодраг Јовановић, редовни професор на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду и један од значајнијих истраживача српске уметности новог века, напустио је животну сцену 2013. године. Својом занимљивом личношћу и дискретним наступом лако је задобијао пажњу студената и колега којима је увек био спреман да посвети своје време и пажњу. Одмерене и промишљене реченице откривале су његову интелектуалну ширину, што га је чинило радо виђеним саговорником о различитим темама. Током дуге и плодне каријере интелектуална радозналост га је водила ка различитим областима науке и уметности, пре свега фотографије, о чему је и он сам на неколико места сведочио.

Наиме, Миодраг Јовановић је детињство и рану младост провео у више места мењајући пребивалиште: рођен је у Зрењанину (тадашњем Петровграду), да би потом основну школу завршио у Приштини, а средњу у Јагодини. Иако су га интересовања водила ка техничким наукама, уписао је историју уметности на Филозофском факултету у Београду 1952, а дипломирао 1957. Одмах по завршетку студија нашао је запослење у Народном музеју у Штипу, где је остао годину дана. Након тога се вратио у Београд и уписао постдипломске студије на Одељењу за историју уметности окончао их 1960. Тема која га је тада заинтересовала тицала се српско-руских уметничких веза у XVIII веку, а прва озбиљнија истраживања започео је на пољу српске уметности XVIII века под менторством угледног професора Дејана Медаковића. То интересовање ће га пратити до краја професионалне каријере и из њега је настало више дела која су расветљавала сложени однос између ова два блиска народа и у XIX и у XX веку. О томе сведоче његови публиковани радови објављени у водећим српским научним и стручним часописима. Постигнути резултат га је препоручио, па је већ 1961. изабран за асистента на предмету Историја уметности југословенских народа новог века на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду.

Делимично и под утицајем ментора истраживање српског барока му је отворило простор Средње Европе те је 1965/1966. годину провео на усавршавању у Бечу као стипендиста аустријске владе. У том периоду је постао сарадник Централног института за историју уметности у Минхену, што је остао наредних двадесет пет година. Пред њим је тада представила своје могућности српска уметност XIX века са свим својим разгранатим и слојевитим везама са германским светом. Из те љубави су произашли бројни радови о тада новим и непознатим темама: о илустрованим Библијама из бечких и минхенских библиотека, о историзму у српској уметности, о утицају старих мајстора на српске сликаре XIX века, о путовањима српских уметника у Италију, о везама мађарске и српске уметности, или о „ханзенатици” код српских студената архитектуре. Круну вишегодишњег истраживања и промишљања

представљала је докторска теза под насловом *Српско сликарство у доба романтизма* коју је одбранио 1973. на Филозофском факултету у Београду, што је отворило пут за даља истраживања везе романтизма са идејом националне прошлости.

Управо је период између 1830. и 1870. био омиљено историјско раздобље Миодрага Јовановића, што је потврдио објављивањем неколико књига и већег броја чланака у вези са оновременим уметницима и феноменима. Надахнут романтичарским идеалима он није заборављао на грађански сталеж као културног носиоца тог доба, нити на патриотске идеје и установе које су оснивали. Следећи их, био је од оснивања члан Одељења за ликовне уметности Матице српске, у једном периоду и његов секретар, председник Темишварског одбора Матице српске и председник Управног одбора Галерије Матице српске. Свом јавном деловању уписао је и председавање Друштвом историчара уметности Србије и Друштвом пријатеља Народног музеја у Београду.

Прошавши сва универзитетска звања, изабран је за редовног професора на Филозофском факултету у Београду 1988, обављао је функцију продекана, управника Одељења за историју уметности, а кратко и Института за историју уметности. Од 1973. до 1978. године предавао је и на Филозофском факултету у Новом Саду, потом и на Филозофском факултету у Приштини (Блацу, 1999).

Из разумљивих разлога Миодраг Јовановић је посебно био заинтересован за Банат, његову уметност и историју, познате манастире и славне уметнике. Због тога је понекад умео да направи поређење између фрушкогорских и банатских манастира и да истакне неправедну запостављеност потоњих. Можда је због тога и посветио бројне монографије и чланке банатским манастирима и сликарству Темишварске епархије, или уметницима попут Константина Данила, Паје Јовановића и Уроша Предића. На крају тог плодног и богатог живота постало је видљиво да је појам око којег се веома често вртела научна мисао Миодрага Јовановића био проблем континуитета, како државног, тако и културног и уметничког. Стога је у својим радовима покушавао да повеже културно различите просторе које су насељавали Срби у дугом временском периоду од три столећа. Из тога су произашле монографије *Српско црквено градитељство и сликарство новијег доба* и *Три века српског сликарства*, а већи број његових дела доживео је друго издање, што је потврдило пријемчивост његових ставова ширем читалачком кругу. Својим посвећеним радом Миодраг Јовановић је оставио значајан траг у српској историји уметности, а својим књигама подигао себи трајан споменик у српској науци и култури.

Владимир Симић

IN MEMORIAM

САВО СКОКО
(1923–2013)

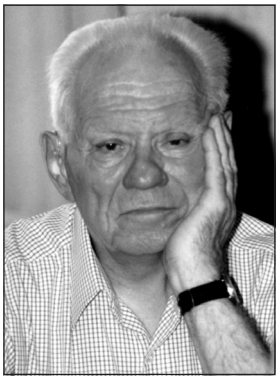

Официр, истакнути српски историчар и врсни познавалац наше војне историје, Саво Скоко, родио се 4. јануара 1923. године у херцеговачком селу Југовићи, код Гацка. Основну школу завршио је у Фојници. Учествовао је у Другом светском рату и као припадник партизанског покрета на крају рата стекао чин поручника Југословенске армије. Нижу гимназију похађао је у Мостару и Билећи, а вишу гимназију, Пешадијску официрску школу и Филозофски факултет (група за историју) завршио је у Београду. Од 1966. до 1968. на Филозофском факултету похађао је последипломске студије, а потом магистрирао (1968) и докторирао (1974) темама везаним за Други балкански рат 1913. После завршеног факултета постављен је на дужност историчара-истраживача у Војноисторијском институту у којем је провео 20 година и стекао звање научног саветника и чин пуковника ЈНА. У свом научноистраживачком раду бавио се, пре свега, војном историјом Србије у XIX веку, балканским ратовима, Првим светским ратом, Народноослободилачком борбом током Другог светског рата, страдањем српског народа под фашистичком окупацијом, као и историјом Херцеговине. Објавио је 25 књига, бројне прилоге у монографијама, а у периодичним публикацијама више од 100 других научних радова међу којима су историјске расправе, студије, критички прикази и др. У разним часописима и листовима написао је и велики број чланака и фељтона о српској ратној прошлости. Учествовао је на преко 50 научних скупова. Нарочито плодан радни период за др Скока наступио је на почетку осамдесетих година прошлог века. Он је, држећи се методолошких начела критичке историографије, објективно и бескомпромисно износио историјске истине и своје критичке ставове, што га је довело у сукоб с тадашњим политичким режимом и узроковало његов прерани одлазак у пензију.

После двотомне монографије *Други балкански рат 1913.* (I, 1968; II, 1975) објавио је књигу *Војвода Живојин Мишић – Моје успомене* (1968). Скоко је приредио мемоаре овог чувеног војсковође, стручно редиговао текст, написао коментаре кључних историјских догађаја, а многе и дописао како би употпунио Мишићево дело. Бавио се дуго и студиозно и другом двојицом славних српских војвода, па су из његовог пера потекле двотомне монографије *Војвода Радомир Путник* (1984) и *Војвода Степа Степановић у ратовима Србије 1876–1918.* (1985, коаутор Петар Опачић). Скоко је један од аутора и илустрованих ратних хроника о великим војним сукобима који су вођени на нашим просторима крајем XIX и почетком XX века, као и посебних студија о великим биткама српске војске међу којима се истиче дело *Колубарска битка 1914.* (1990), које је писао на основу грађе из бројних архивских фондова широм Европе.

Тематиком из Другог светског рата Саво Скоко се бавио у књизи *Покољи херцеговачких Срба 1941.* (1991) у којој је описао страдања и геноцид над српским народом у Херцеговини. Он је после дуготрајних истраживања, а ослањајући се на богату архивску и документарну грађу, историографску литературу, као и сопствено искуство непосредног учесника догађаја, у свом двотомном капиталном делу *Крваво коло херцеговачко 1941–1942*. (1999) изнео детаљне податке о борби херцеговачких Срба за голи биолошки опстанак и о њиховом трагичном братоубилачком сукобу. У овој књизи смело је писао о злоделима усташа, четника и партизана у Херцеговини. Важније монографије су му и *Антифашистичка Невесињска пушка* (2012) и *На бесмртној вертикали српске ратне прошлости* (I–II, 2012).

Саво Скоко је остварио запажено научно и стручно ангажовање и у Матици српској. Он је у фебруару 1997. године постао сарадник Матичиног капиталног националног лексикографског пројекта „Српски биографски речник" и за потребе овог пројекта, између осталог, написао и биографију војводе Петра Бојовића. Због своје изузетне стручности одмах је постао и један од уредника струке на овом пројекту и током наредних 15 година вредног рада прегледао више од 600 биографија личности које су своје деловање остварилe у области војске и ратова. Његов акрибичан, педантан и увек одговоран уреднички рад заснивао се на богатом знању стеченом вишедеценијским истраживачким прегалаштвом на пољу наше војне историје. Уредничке интервенције које је увек доследно примењивао допринеле су у знатној мери квалитету текстова у свих шест томова *Речника* на којима је сарађивао. Био је члан Уређивачког одбора СБР и од 2004. члан сарадник Матице српске.

Активно учествујући у раду друштвених, научних, спортских и културних организација и институција, Скоко је био члан управе Атлетског клуба „Партизан", редакција часописâ *Acta Historica* и *Војноисторијски гласник*, Научног већа Војноисторијског института, Одбора САНУ за истраживање и обраду злочина геноцида почињеног над југословенским народима током Другог светског рата, Савета Филозофског факултета Београдског универзитета, потпредседник Друштва за чување споменика и неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918. и др. За заслуге у оружаној борби против фашизма, одликован је Орденом за храброст (два пута), Орденом заслуга за народ са сребрним зрацима и Орденом братства и јединства са сребрним венцем, а за мирнодопске заслуге у изградњи оружаних снага Југославије: Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом Народне армије са сребрном звездом и Орденом Народне армије за златном звездом. Добитник је Децембарске награде ЈНА, плакете Савезног одбора СУБНОР-а, Награде за науку „Владимир Ћоровић" и Награде „Ћоровићеви сусрети" за животно дело.

Саво Скоко преминуо је у Београду 20. септембра 2013. године.

Драган Тубић

IN MEMORIAM

КАРЛ ЈОАХИМ КЛАСЕН
(1928–2013)

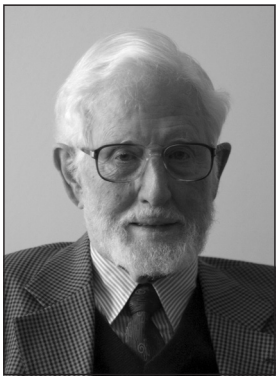

Имали смо част и задовољство да с нама, у Матици српској и Друштву за античке студије Србије, десетак година сарађује чувени научник и хуманиста светског гласа, професор Карл Јоахим Класен. У својој биографији, поред туце академија и научних друштава широм света где је био члан, увек је наводио и да је почасни члан Матице српске, о чему му је повеља свечано уручена у септембру 2009. године, приликом његове посете Србији. Тада му је за књигу објављену на српском језику о вредносним представама и идеалима код Грка и Римљана уручена и награда за класичне студије „Милан Будимир".

Ту обимну књигу (353 страна) под насловом *Αρεταί и Virtutes* објавио је Службени гласник 2008. године (уредник Јовица Аћин) у припреми Ксеније Марицки Гађански. Књига представља избор Класенових студија на коме смо заједно сарађивали и први пут је као целина штампана на српском језику. Толико му се свидела та идеја обједињавања његових раштрканих радова објављиваних током три деценије на разним језицима од Европе до Кине, да је 2010. г. објавио на немачком у Берлину, уносећи касније у своју библиографију оба наслова, и српски и немачки!

Биографију професора Класена тешко је укратко представити. Рођен у Хамбургу, у чувеној породици (предак му је био истоимени класични филолог), студирао је класичне науке у Хамбургу, Гетингену и Оксфорду, где је и докторирао. Бавио се широким дијапазоном научних дисциплина, од хеленске философије и књижевности, римске реторике и сатире, античке историографије и историје идеја до епохе хуманизма и библијских текстова. Уређивао је неколико значајних класичних часописа, од којих је најважнији био његов печат главног уредника часописа Gnomon (1988–2006) и *Beiträge zur Altertumswissenschaft* (1976–2010), затим у Мадриду, Тартуу (од 2010) итд. У ред ових чувених часописа у чијим је редакцијама био уврстио се и српски часопис *Зборник за класичне студије Матице српске*, где је прихватио да нам се придружи у раду с великим задовољством како ми је рекао: „Mit grösstem Vergnügen". Кад сам на светском класичном конгресу у Кавали у Грчкој у августу 1999. године (као делегат нашег Античког друштва, после бомбардовања Србије!) на Генералној скупштини саопштила да смо у Матици српској покренули нов класични часопис, он је пред делегатима са свих континената јавно честитао, рекавши: „Данас је свуда у свету веома тешко покренути нов класични часопис, а у Србији у ово време то је прави подвиг". Тада је професор Класен био председник те светске организације FIEC (Fédération Internationale des Associations d'Études Classiques) која је једна од седамнаест Унескових асоцијација у хуманистичким наукама.

Професор Класен је својој изузетној интернационалној репутацији допринео као научник, професор и гост многих светских универзитета, од Америке до Кине, Африке, Грчке, Италије, Енглеске. Његов програм посете 2009. године Србији био је изу-

зетно испуњен. Допутовао је са својом супругом Розвитом, професором клавира, одржао два предавања у оквиру научног скупа нашег Античког друштва у Београду на Православном богословском факултету и у Сремској Митровици, примио повељу Матице српске и диплому „Милан Будимир" на промоцији у Библиотеци Града Београда, на којој су говорили Богољуб Шијаковић, Мирјана Д. Стефановић и Ксенија Марицки Гаћански, суделовао на састанку Редакције *Класичног зборника Матице српске*. Речи којима се обратио присутнима професор Класен на тим скуповима биле су изузетно добро прихваћене, а забележила их је новинар *Политике* Марина Вулићевић (*Политика* 5. 10. 2009). Ту је он рекао, између осталог: „Данас се класична антика промишља критички, али треба уложити напор како би били схваћени њени темељи који представљају наше европске корене. Европу не можемо разумети без историје и традиције, од антике до данас. То није само западна традиција, већ и традиција европског истока и тим ми је драже што је моја књига објављена на српском језику...

У Европи не постоји општеприхваћени канон вредности, иако се многи људи теоријски залажу за истину и помоћ другима у невољи, међутим, чак и у нашим цивилизованим друштвима постоје идеје које нису спроведене у пракси". Један од главних проблема савремене Европе су, по мишљењу професора Класена, својеврсне „неодредљивости правих вредности", које су усвојене од човека до човека, и нарочито „проблем насиља" међу младим светом. И даље наглашава: „Треба антику учинити релевантном у нашем времену представљајући њене идеје и концепте изврсности, и на тај начин подстаћи људе да о томе размишљају. Образовање и васпитање у духу правих вредности увек је од помоћи. Те вредности су мудрост, правичност, умереност и храброст, уз њихове 'хришћанске сестре' – веру, наду и милосрђе". Професор Класен истиче да у наше доба „у којем се етичке норме и стандарди брзо смењују и где не постоји слагање око тога које су то врхунске вредности, где је једнакост свих пука илузија, Европска унија треба да гради кућу на чврстим темељима – на античким вредностима. У скорије време толико је неправде, ратова и насиља у свакодневном животу, да се ствара утисак њихове опште прихваћености у друштву. Додатни разлог су медији који то прихватање потврђују".

Временски распон античке историје у којем Карл Јоахим Класен истражује настанак, концепцију и значење основне етичке норме, врлине, у антици обухвата дванаест векова, од Хомера, преко Тукидида, Платона, Аристотела, стоичара, и римских песника, до песника Клаудијана у четвртом веку нове ере. У наше време глобалних и огромних друштвених, политичких, па нужно и културних и етичких промена, поставља се у оштром облику питање моралног човека данас, његових стандарда, циљева и идеала. Тешко би се могао навести данас аутор чији бисте извор врлина желели да следите ако их уопште систематски неко и описује. У празној, тако често коришћеној флоскули у политичком и јавном животу да је „поремећен систем вредности" и да треба „следити европске вредности", обично уопште није могуће формулисати које су то вредности, које врлине улазе у неки евентуални систем, како се и које вредности као „европске" односе према домаћим, за које није мање сигурно које су и како их одредити. Едукативна вредност овако расплинутих схватања практично је равна нули (из Поговора Ксеније Марицки Гаћански наведеној књизи).

Студије професора Класена утолико су драгоценије и неопходније, као што је било и његово присуство, охрабрење и сарадња. Неће недостајати само својим бројним студентима и читаоцима широм света, својој жени и тројици синова, него и нама у Матици српској и Новом Саду који смо имали то задовољство и част да га познајемо и да буде наш уважени члан и драгоцени сарадник.

Ксенија Марицки Гаћански

IN MEMORIAM

ДОБРИЦА ЋОСИЋ
(1921–2014)

Отишао је добри див српске књижевности, писац по којем се мери читава једна епоха у трајању српског народа. Добрица Ћосић је био верник једне политичке идеје, али се отворено, критички суочио са практичним ефектима те вере, па је морао да постане и грешник и отпадник. Бавећи се сопственом идеолошком драмом, он је, истовремено, излагао дубинске увиде у природу српског народа, у његов начин мишљења и доживљаја света, у његову културу. То што је та култура у највећој мери политичка, то највише говори о природи наше историје и наше судбине. Ћосићева дела која су на тај начин настајала, осветљавала су многе муке и страдања кроз које је пролазио читав српски народ. Када се са временске удаљености буде гледала епоха из које са толико мука излазимо, а још увек остаје нејасно у шта то улазимо, његова стваралачка и мисаона отвореност и бескомпромисност остаће као трајни белег који нас непрестано опомиње. Време у којем сада живимо, он је већ назвао туђим, али и сада, а и убудуће, време у којем је он стварао и мислио биће обележено управо његовом дивовском појавом.

Добрица Ћосић је рођен 29. децембра 1921, године у Великој Дренови, код Трстеника. У књижевност и културу улази у оквиру комунистичког, партизанског покрета, али онако како се он лично буде развијао, све више ће откривати слабе тачке и недостатке политичког пројекта са којим је кренуо у друштвену акцију, али са којим је морао да дође у сукоб и да се са њим разиђе. Доследност са којом је као романописац испитивао историју српског народа, као и друштвена одговорност са којом је следио сопствена открића, нужно су доводили до нових тема и нових списатељских домета, али и нових сукоба и нових омраза. Сви његови романи, од *Далеко је сунце* (1951), *Корени* (1954), *Деобе* (1961), *Бајка* (1966), *Време смрти* 1–4 (1972, 1976, 1978, 1979), трилогија *Време зла: Грешник* (1985), *Отпадник* (1986), *Верник* (1990), па до завршног чина у *Времену власти* 1–2 (1996, 2007), представљали су, више или мање, догађај који се памти. Понеки од ових романа били су право откриће у погледу приповедног поступка и форме (*Корени*, *Бајка*), али су сви одреда били снажан продор у домену тумачења света у којем живимо, а нарочито у погледу разумевања историје и политике који одређују нашу колективну и индивидуалну судбину.

А кад се томе дода Ћосићев снажан публицистички рад, од књига *Седам дана у Будимпешти* (1957), *Акције* (1964), *Моћ и стрепње* (1971), преко књига *Стварно и могуће* (1982), *Промене* (1992), па до закључних расправа *Српско питање* (2002, 2003), *Косово* (2004), *Српско питање у XX веку* (2009) и *Босански рат* (2012), онда се јасно може сагледати обухватност и ширина са којом је Ћосић оставио чврсте трагове свог политичког и идеолошког деловања, снажног разумевања историје српског народа и српског националног питања, питања југословенства, као и политичких догађаја при распаду СФР Југославије и збивања у периоду српске транзиције.

Томе свакако треба додати и читав низ драгоцених дневника, као што су *Пишчеви записи* (2000, 2001, 2002, 2004, 2008), те њихов наставак у књигама *Време змија* (2009) и *У туђем веку* (2011, 2015), као и мемоарски спис *Пријатељи* (2005), па на тај начин свакоме мора постати јасно колико је својом списатељском делатношћу Добрица Ћосић оставио фундаменталних прилога разумевању наше историјске судбине и свеколике сложености политичких догађања који су, на Балкану, кројили судбине како појединаца тако и читавих народа и етничких група.

Добрица Ћосић је водио један богат и садржајан, динамичан и активан, мисаон и креативан живот којим је све своје несумњиве дарове стављао у службу колектива којем припада. Такво своје опредељење он је показао и доказао бавећи се и Матицом српском, посебно као члан Управног одбора наше установе у периоду 1991–2000. Отвореност са којом је у јавности наступао, изазивала је не само слагања и подршку него и јаке отпоре и противљења. Стога је Ћосић био изузетно цењен и поштован писац, али и писац који има немали број противника и оспоравалаца. Могу и лично да посведочим колико је тај див српске књижевности и културе болно доживљавао ударце и стрелице које су упућивали најчешће интелектуални пигмеји и завидници, немоћни да сагледају природу и размере сопствене мете. Ти злођудници су веома прецизно могли да виде рањива места једног дива, места која су их мамила на активност, али они никако нису успевали да домисле стварне размере и муке свеукупних проблема којима се тај див бавио. Духом малени увек ће имати потребу да све сведу на сопствену меру, као што и истинску дубину они једино могу да сагледавају као непрозирност муља и прљавштине.

Све то, али пре свега онај крупни, пресудни преокрет политичких и економских, друштвених и културних околности крајем 80-их и током 90-их година, учинили су да се Ћосић све више осећа као човек из неког претходног, већ несталог доба. Он, нажалост, није смогао снаге да до краја одигра улогу великог помиритеља читаве нације, улогу човека који ће прогласити крај снажних идеолошких спорова и почетак велике градње која нам је због будућности неопходна. Отуда његова драгоцена сагледавања наших историјских ломова, па и краткотрајна посвећеност дужностима председника СР Југославије 1992–1993. (првог у држави са таквим именом), нису имала ону и онакву рецепцију која би зацелила још увек отворене ране на телу и души српскога народа. С разлогом се чинило да су отпори његовом делу и мисли много веће него што би смели бити, а да је гласност његових критичара у пуној несразмери са величином његових заслуга. Са таквим мислима и опсесијама, зашавши већ и у десету деценију, отишао је овај књижевни див на онај свет 18. маја 2014. године. Као да писац *Времена смрти* није имао снаге да доживи округлу годишњицу почетка великог српског страдања у Првом светском рату, па се пре тих болних подсећања уклонио са овога света. Није ово време дивова, ово је време патуљака!

Иван Негришорац

IN MEMORIAM

МИОДРАГ ПАВЛОВИЋ
(1928–2014)

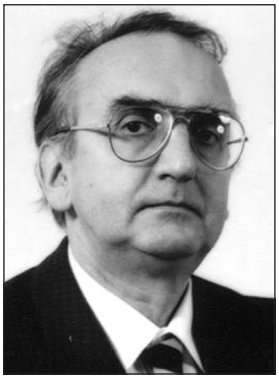

Одлазак песника који је средином прошлог столећа преокренуо токове наше поезије, есејисте и антологичара који је у новом светлу представио и умногоме превредновао укупно наше књижевно наслеђе (од Св. Саве до трећег таласа српског модернизма, у коме је с Васком Попом делио улогу водећег превратника и креативно најдалекометнијег ствараоца), те интелектуалца изузетне радозналости и тананог, конгенијалног дослуха са највишим духовима модерних времена, оставља у нашој култури велику празнину. Као што после Јована Дучића, Богдана Поповића и Исидоре Секулић ништа више није било у српској поезији, критици и есејистици као пре њих, тако се и активношћу Миодрага Павловића у савременом нашем певању и мишљењу темељно променило стање ствари и ред вредности.

Као и друге водеће институције наше културе и науке, Матица српска има част и обавезу да стваралачки негује памћење на свог истакнутог делатника. Рођен је у Новом Саду 28. новембра 1928, а преминуо Тутлингену (Tuttlingen) 17. августа 2014. године. У Београду је завршио основну и средњу школу, а потом и студије на Медицинском факултету. Почетком шездесетих је драматург у Народном позоришту, а затим дванаест година уредник у Издавачком предузећу „Просвета". За песнички и есејистичко-критички рад највишег домета добио је низ награда, међу којима и Европску награду за поезију немачког града Минстера (2003) и међународну „Петраркину награду" (2012). Био је редован члан Европске академије за поезију. За дописног члана САНУ изабран је 1978, а за редовног 1985. године. Превођен је на све европске и на неке од оријенталних језика.

Стални члан сарадник Матице српске, Миодраг Павловић је вишеструко везан за најстарију књижевну, културну и научну институцију нашег народа. Од чувене, ране песме „Орфеј у Кореји" до есејистичког осврта на роман *Певач* Бошка Петровића, Павловић у *Летопису Матице српске* објављује низ вредних прилога. Матица српска му је објавила и књигу прозе *Мост без обала* (1956, 1982), драму *Кораци у подземљу* (1991) и једну од највреднијих песничких књига – *Светле и тамне празнике* (1971). Павловић је и један од најугледнијих лауреата Змајеве награде, коју му је Матица доделила за збирку поезије *Велика Скитија* (1969).

Уз поменуте наслове, из опсежног и разностраног опуса Миодрага Павловића издвајамо за ову прилику само неколико остварења имагинативног и дискурзивног карактера – песничке књиге *87 песама* (1952), *Стуб сећања* (1953), *Нову Скитију* (1970), *Хододарје* (1971), *Певања на виру* (1977), *Видовницу* (1979), *Дивно чудо* (1982), *Улазак у Кремону* (1989) и *Песму о детињству и ратовима* (1992), те *Антологију српског песништва од XIII до XX* (1964), *Песништво европског романтизма* (1969) и есејистичко-критичке књиге *Рокови поезије* (1958), *Осам песника* (1964), *Поезија*

и култура (1974), *Ништитељи и свадбари* (1979) и *Поетика жртвеног обреда* (1987). Павловић је такође аутор низа предговора изабраним текстовима домаћих и страних писаца, док су књиге о његовој поезији објавили Радоман Кордић, Часлав Ђорђевић, Богдан А. Поповић, Злата Коцић и Ђорђе Деспић.

Мада у својим раним песмама углавном предочава деструкцију и хаос у свету у коме је човек вишеструко угрожен, његово ће песништво, сагледано као целина, зрачити вером у одбрану човека од зла које захвата све и прети свему. Упориште тој вери овај песник повести и културе тражи у антици, древном словенском свету, Византији, националној историји и националном миту. И кад је Павловићев говор затамљен, значењски амбивалентан, па и ироничан, он својом поезијом као да мобилише („Научите пјесан") све духовне и делатне снаге модерног човека у одбрани хуманитета.

Павловић је, уз споменуту Исидору Секулић, Станислава Винавера и Сретена Марића, највећи наш есејиста у XX столећу. Њих је, смемо устврдити, и надмашио новим сагледавањем и вредновањем српског књижевног наслеђа, док им је раван у познавању новијих токова светске књижевности и духовности, од Бодлера и Блока до Елиота, Борхеса и Сен Џон Перса.

Мада понекад виђен као изразито хладан и уздржан, Миодраг Павловић је по осведочењу аутора ове белешке – који је имао срећу да, као уредник *Летописа*, тумач његове поезије и есејистике, те приређивач књиге његових *Изабраних песама* (Рад, Београд 1979), с њим неретко саобраћа – био човек префињене деликатности, срдачности и толеранције. Утолико је болније наше осведочење да се одавно одлазак већег човека није као овај пут догодио у већој јавној тишини.

Славко Гордић

IN MEMORIAM

ПРЕДРАГ ПАЛАВЕСТРА
(1930–2014)

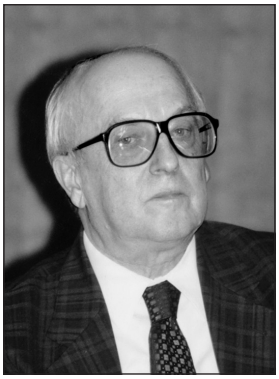

Један од најдоследнијих тумача новије српске књижевности и њеног динамичног развоја у XX веку, академик Предраг Палавестра, био је активан књижевни критичар, есејиста, историчар књижевности, антологичар, приређивач сабраних и изабраних дела већег броја српских писаца XX и краја XIX века, уредник књижевних листова и часописа, некадашњи директор Института за књижевност и уметност у Београду, руководилац институтског пројекта у 25 књига „Српска књижевна критика", који је објављиван у саиздаваштву са Матицом српском. Мало је критичара и историчара књижевности из његове и њој ближе генерације који су са тако систематичним односом према историји наше културе и књижевности минулог и ранијег периода приступали њиховој анализи и тумачењу.

Његове везе са Матицом српском биле су вишеструке. У Матици је објављена његова ауторска књига *Токови традиције – Књижевне теме IV* још 1971, а у Издавачком центру Матице српске круна и синтеза његовог рада у тумачењу српске књижевне критике *Историја српске књижевне критике 1768–2007*, *I–II*, 2008. године. Као главни уредник Едиције „Српска књижевна критика", за коју је приредио и књиге *Павле Поповић и историјска критика* и *Јован Скерлић*, он је у двотомном прегледу настанка и развоја српске књижевне критике нашој културној јавности омогућио вредносни увид у својеврсну панораму српске књижевне критике од њених почетака до данас и тиме потврдио значај и континуитет српске књижевне мисли у развоју српске културе и друштва у последња два и по века. За Едицију „Српска књижевност у сто књига" Матице српске и Српске књижевне задруге приредио је три књиге – *Приповедачи 3*, *Приповедачи 4* и *Песници 4*, а за „Сабрана дела Лазе Костића" двотомне *Мемоаре* овог песника. У Антологијској едицији „Десет векова српске књижевности" Матичиног Издавачког центра објављени су његови бројни критички текстови о српским писцима XX века, а сам је био приређивач књига *Јован Скерлић* и *Антологија Богдан Поповић*. Поред тога, активно је сарађивао у *Летопису Матице српске*, повремено и у Матичином *Зборнику за књижевност и језик*.

Његова критичка радозналост, научна ширина и методолошка сигурност потврђене су у преко двадесет критичко-есејистичких књига о српским писцима и значајним темама српске књижевности XX века, највише са заједничким поднасловом *Књижевне теме*, у којима је као критичар најважнијих књижевних остварења српске књижевности свога доба, попут Јована Скерлића на почетку века, или Милана Богдановића у првој међуратној деценији, веома систематично пратио њене узлете и изазове. У већем броју књижевноисторијских монографија – о Младој Босни, Иви Андрићу, Димитрију Митриновићу, Бранку Лазаревићу и другима –

истовремено је показивао изузетну способност аналитичког тумачења и синтетичког закључивања. Остварено дело тих писаца посматрао је из перспективе савременог књижевног критичара који не занемарује ни општији културни и књижевни контекст ни основни ауторски текст и његово актуелно значење као крајње уметничке резултате индивидуалног талента и ослањања на традицију и на модерне књижевне поступке. Такав приступ посебно је наглашен у монографијама *Књижевност Младе Босне* (1965), која је била његова докторска дисертација, и *Скривени песник* (о Андрићу, 1981), као и у књизи *Јеврејски писци у српској књижевности* (1998), али и у студијама о авангардним поступцима модерних српских писаца првих деценија XX века, изразитије у монографији *Догма и утопија Димитрија Митриновића* (1977).

Сличан поступак аналитичког, синтетичког и наративног стилског преплитања Предраг Палавестра примењивао је и у двема књигама надахнуте аутобиографске и критичке прозе *Некропоље* (2003, 2013), у којима се налазе портрети значајних српских писаца и уметника, његових пријатеља и савременика, о чијем делу, личним и стваралачким особинама и визијама је оставио веома емотивне, тачне и проницљиве критичке судове и слике, не подлежући притом сентименталностима или глорификацији, тако уобичајеним када се пише о давним пријатељствима и несталим пријатељима.

Посебну врсту књижевне делатности, која је у великој мери била комплементарна с његовим критичким и есејистичким радовима, Палавестра је остваривао у многобројним студијама и расправама о српским писцима и значајним темама српске књижевности XX века, укљученим у његове две историје новије српске књижевности – у *Послератној српској књижевности 1945–1970.* (1972) и у *Историји модерне српске књижевности. Златно доба, 1892–1918.* (1986), посвећеним савременом критичком проучавању и систематизацији наше новије књижевности. У њима је веома функционално сјединио делатност и имагинацију књижевног критичара и систематичност историчара књижевности, и показао да се добра историја развоја и основних облика испољавања једног књижевног периода не може успешно остварити без изразитог критичарског нерва и претходног огледања у дневној критичкој пракси. Основу модерне српске књижевности XX века он је видео управо у времену његових првих деценија и у тежњи српских писаца да свој израз модернизују и прилагоде новим потребама културног развоја друштва.

Својим књижевним деловањем, плуралистичким критичким методом и историографским радом Предраг Палавестра је био најсличнији оним нашим књижевним критичарима који су својим погледима на критику и књижевну историју и на њихов значај у друштвеним идејама свога времена покушавали да се што више приближе европској култури и развојним потребама саме књижевности. Критичку синтезу и аналитички обухват српске књижевности као што је то учинио Предраг Палавестра није досад остварио ниједан књижевни критичар или историчар српске књижевности новијег времена.

Марко Недић

IN MEMORIAM

САВА СТОЈКОВ
(1925–2014)

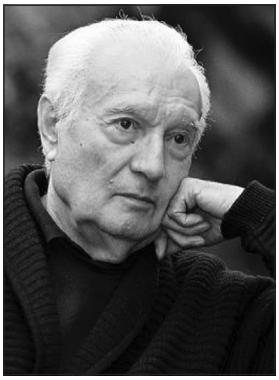

Са овог света, 20. августа 2014, отишао је Сава Стојков, добри човек који се сваком живом створу обраћао са „душо моја", чак и онда кад тај живи створ показује да, можда, душе уопште и нема. Отишао је сликар који је свет видео као отелотворену идилу и нежност, а то је чинио упркос сазнању да свет садржи и мноштво бразготина, бодљи и оштрица. Сава Стојков је рођен у Сомбору 29. марта 1925. године. Бавио се фотографским послом све док се није посветио сликарству, а онда је својим опредељењем за сликарству наивне стилизације постао примарни сликар војвођанске равнице и живота какав се на овом тлу, вековима, водио на готово истоветан начин. Као човек душе и човек једног прохујалог света, Сава Стојков се показује као искључиви сликар овог простора у којем је гробна хумка највећа планина, а у којем се сликарев поглед, углавном, креће водоравно, по равници: чим поглед крене увис, ту земља престаје, а почиње небо. Свеколико богатство чулног света изложено је на његовим сликама превасходно по хоризонталној линији: ту су салаш, башта, бара, шумарак, њива... Једино што се, понекад, устреми према висинама јесте кућни кров или црквени торањ, ђерам, стог сена или крошња дрвета, али је све то и даље чврсто везано за земљу. Реч је, дакле, о сликару митског доживљаја земље и тла на којем живи.

Поставши успешан сликар, Сава Стојков је постао честа мета галериста, али и љубимац многобројних посвећеника у дух народног живота и његову изворну идиличност. Уз то, он је добијао разна признања, како у иностранству (Милано, Верона, Праг и др.) тако и на домаћој сцени (Светозарево, тј. Јагодина; његов родни Сомбор, где је у згради Препарандије добио Галерију итд.). Упркос свим тим резултатима, Сава Стојков није запостављао добротворни рад, па је често своје слике поклањао установама у чију културну мисију је веровао. Тако је и сам понудио да за Матицу српску ради портрете њених часника. Прво је начинио портрет секретара установе Милоша Хаџића (поклон из 1999. године), те секретара и уредника *Летописа Матице српске* Марка Малетина (2003. године). У међувремену, понукан чињеницом да је у Прагу 1996. године постао добитник награде Томажа Гарика Масарика, Стојков је начинио портрет првог председника Републике Чехословачке и почасног члана Матице српске, па је Матици поклонио то дело 2003. Исте године је начинио и портрет председника установе проф. др Божидара Ковачека, и то дело краси председничку галерију у Свечаној сали Матице српске. Године 2009, а поводом 100-годишњице објављивања збирке *Песме* Лазе Костића, сликар је начинио портрете Лазе Костића и Ленке Дунђерски, па је та два дела поклонио Матици српској. Тако је Сава Стојков стекао статус посвећеног сликара-добротвора најстарије српске културне установе.

Сава Стојков је сликар који развија својеврсну митологију наиве, а она се испољава негде између идиличног пејзажа и фотореалистичког сведочанства. Ни тамо ни овамо, ни сликар праве и чисте идиле, ни сликар фотореалистичке конкретности, Сава Стојков настоји да буде и једно и друго, па та истовремена потреба за учествовањем и одбијање учествовања у јаким парадигмама сликарства нашег доба, створила је основну зачудност његовог личног ликовног рукописа. Траг идиле појављује се код њега у потреби да предмет животног амбијента учини извором задовољства и тихе среће, али и донекле нестварним, без трагова конкретног, историјски датог живота: зато његови салаши делују као нетом напуштени, испражњени, делују недвосмислено споменички, као какви етномузејски експонати. Траг фотореализма испољава се у прецизности детаља и крупног плана: предмети јесу конкретно одређени и дати, они јесу верно представљени, али у њима не врви од живота, ту нема трагова непосредне човекове свакодневице која живи своју пуну динамику. Кад се на некој слици и нађе човек, он је ту више дат као у времену заустављено биће, као експонат, него што носи стварне трагове живог живота. Зато цео овај свет делује као заустављен, укочен, ухваћен у магновењу тренутка, али у њему још није уписана упечатљивост метафизичког устројства. У том свету пребива мноштво препознатљивих емпиријских датости, па га ми доживљавамо као у пуној мери изведен из конкретности животне стварности. Та стварност је, нажалост, већ нестала: њу чува једино оваква слика и оно тихо памћење које у нама, још увек, опстојава.

Тако нешто могли бисмо да кажемо чак и за његове портрете: и ту се очитује потреба за очишћењем од датости живота не би ли се ушло у нешто трајније и дубље, у оно „нешто” са којим сликар Сава Стојков вазда рачуна. Чак и они најбољи његови портрети, а у такве треба уврстити ликове патријарха Павла, председника Матице српске проф. др Божидара Ковачека и друге, чак и на тим портретима на којима је успело успоставио све линије дубинске перспективе и тродимензионалности приказане предметности, сликар Сава Стојков је задржао нешто од извесне неодређености и апстрактности свога лика. На тај начин он портретисаног јунака благо обележава својом наивистичком магмом, ни идиличном ни фотореалистичком, него негде ухваћеном насред пута између емпиријских датости, које још нису сасвим напуштене, и метафизичких слутњи, које још нису освојене. На том простору, иконографски сасвим препознатљивом, чак понављаном у мноштво својих реплика, Сава Стојков је уобличио сликарски свет који је веома лако назвати његовим лично, а још лакше је у њему препознати израз колективне матрице коју је он дубоко осећао, посвећено неговао и брижљиво од пропасти чувао.

Иван Негришорац

IN MEMORIAM

ЈЕЛКА РЕЂЕП
(1936–2014)

Проф. др Јелка Рађеп животом и образовањем била је везана за Нови Сад, где је завршила основну школу и гимназију, као и музичку школу (клавир). Са првом генерацијом студената уписала се 1954. године на Филозофски факултет у Новом Саду, група за југословенску књижевност и јужнословенске језике, где је дипломирала 1959. За асистента на предметима Средњовековна књижевност и Народна књижевност изабрана је 1963. године. Магистрирала је 1962. темом *Мотив о рођењу Сибињанин Јанка у нашој старој и народној књижевности*, пред професорском комисијом: Младен Лесковац, Бошко Новаковић и Ђорђе Сп. Радојичић. Докторску дисертацију *Прича о боју косовском* одбранила је 1972. пред професорском комисијом: Петар Ђорђић, Радован Самарџић и Владан Недић. У току свог радног века на новосадском Филозофском факултету, од 1963. до 2003. године, прошла је сва научна звања, од асистента до редовног професора. Као гостујући професор Јелка Рађеп држала је предавања у Халеу, Регензбургу, Печују и Нишу, а 1983. на позив Хумболтовог универзитета, предавала је у Берлину и Лајпцигу.

На свом матичном Институту за југословенске књижевности и општу књижевност (касније Одсек за српску књижевност) била је директорка у више мандата, почев од 1979. до 1985. године, а руководила је постипломским студијама од 1982. до 1986. Од 1975. била је председник Удружења универзитетских наставника и других научних радника Војводине – секција Филозофског факултета, од 1978. потпредседник истог удружења за целу Војводину, а 1981. године председник. Била је чланица Скупштине Универзитета и Савета Универзитета, Издавачког савета Матице српске, Књижевног одељења Матице српске, Одбора за народну књижевност и Одбора за Косово и Метохију Српске академије наука и уметности. Од 2013. налазила се у редакцији *Косовско-метохијског зборника*. Била је, исто тако, у чланству Председништва Савеза удружења универзитетских наставника и научних радника Југославије, Савета Међународног славистичког центра и Председништва виктимолошког друштва.

Сарађивала је на Енциклопедији Војводине, председавала савету Програмског одбора Доситејевих дана, а заслужна је и за оснивање Дана српскога духовног преображења у Деспотовцу, у чијем је раду континуирано учествовала, све до 2014. године. У периоду од 2000. до 2013. уређивала је *Свеске Матице српске. Грађа и прилози за културну и друштвену историју.*

Поред научних, проф. др Јелка Рађеп била је ангажована и у различитим организацијама у области културе: Српско народно позориште, Спомен-збирка Павла Бељанског, редакција и савет листа новосадских студената *Индекс*, *Трибина младих*.

За свој рад добила је Повељу Удружења универзитетских наставника и других научних радника Војводине, Златну значку Културно-просветне заједнице Србије,

Новембарску повељу Града Новог Сада (1994), Вукову награду (1995), Награду „Милица Стојадиновић Српкиња” (2006), Повељу Удружења књижевника Србије за животно дело (2011), Награду „Павле Марковић Адамов” за 2013. годину. Последњу у низу награда примила је на Међународном сајму књига у Новом Саду 2014, када је њена књига *Грех и казна божија. Судбине, битке и предања српског средњег века* проглашена за издавачки подухват године.

Пола века свог присуства у науци др Јелка Рађеп обележила је десетинама студија, чланака, приказа и приређених издања. О њеном доприносу проучавању средњег века сведоче књиге: *Прича о боју косовском*. – Зрењанин : Центар за културу ; Нови Сад : Филозофски факултет, 1976. – 313 стр. ; *Списи о кнезу Лазару и косовска легенда* (приручник-скрипта). – Нови Сад : Филозофски факултет, 1979. – 119 стр. ; *Гроф Ђорђе Бранковић и усмено предање*. – Нови Сад : Институт за југословенске књижевности и општу књижевност : Културно-просветна заједница Војводине : Издавачко-књижарска агенција „Прометеј”, 1991. – 255 стр. ; *Сибињанин Јанко : легенде о рођењу и смрти*. – Нови Сад : Књижевно-уметничка задруга „Славија”, 1992. – 148 стр. ; *Косовска легенда*. – Нови Сад : „Славија”, 1995. – 105 стр. ; *Убиство владара : студије и огледи*. – Нови Сад : Прометеј, 1998. – 376 стр. ; *Генеза Хроника грофа Ђорђа Бранковића*. – Нови Сад : Прометеј, 2004. – 263 стр. ; *Бистру воду замутиле : свађа кћери кнеза Лазара*. – Београд : Пешић и синови, 2006. – 153 стр. ; *Косовска легенда*. – 2. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2007. – 122 стр. ; *Старе српске биографије : (поетика жанра)*. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 148 стр. ; *Катарина Кантакузина : графица Цељска*. – Београд : Завод за уџбенике, 2010. – 106 стр. ; *Гроф Ђорђе Бранковић о султану Сулејману Величанственом*. – Београд : Пешић и синови, 2012. – 152 стр. ; *Грех и казна божија : судбине, битке и предања српског средњег века*. – Нови Сад : Прометеј, 2013. – 449 стр.

Научни резултати проф. др Јелке Рађеп сврставају је међу најзначајнија имена српске медиевистике.

Светлана Томин

IN MEMORIAM

ВОЈИСЛАВ Р. ЈОВАНОВИЋ
(1917–2015)

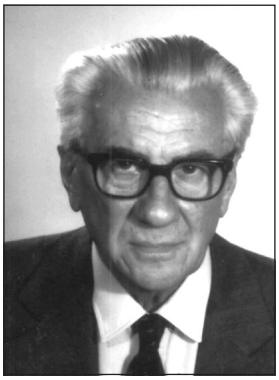

Др Војислав Р. Јовановић, редовни професор, рођен је 1917. године у Двору на Уни. Основну школу завршио је 1928. године, а реалну гимназију у Земуну 1936. Дипломирао је на Ветеринарском факултету у Београду 1942. Докторску дисертацију одбранио је 1952. године. Звање специјалисте из хирургије са офталмологијом стекао је 1953.

Првог марта 1942. године постављен је за асистента на Ветеринарском факултету у Београду. На овој дужности остао је до октобра 1944. године, када ступа у НОБ на дужности шефа Ветеринарског одсека XVIII ударне источнобосанске дивизије. Октобра 1946. године враћа се на факултет и по цивилној мобилизацији бива постављен за професора, а затим и директора Ветеринарске школе у Београду и Шапцу. Године 1954. изабран је за шефа Амбуланторне клинике Ветеринарског факултета у Београду. Године 1955. изабран је за доцента, 1959. године за ванредног професора, а 1964. године за редовног професора Пољопривредног факултета у Новом Саду. На дужности редовног професора остаје до 1985. године, када одлази у пензију. Одмах по пензионисању, постављен је за научног саветника Научног института за ветеринарство у Новом Саду.

На Пољопривредном факултету у Новом Саду на Смеру за сточарство предавао је: Анатомију и физиологију домаћих животиња, Зоотехнику, Ветеринарство са зоохигијеном и Ловство. Проф. Јовановић имао је велику заслугу у конципирању и увођењу предмета из области ветерине у наставни план и програм Факултета, при чему се посебно истиче његова заслуга у оснивању предмета Ловство. Предавао је предмете ветеринарске струке на редовним и последипломским студијама, али му је прва љубав била лов и ловство, које је предавао по позиву и на факултетима у Осијеку, Љубљани и Скопљу. Био је ментор преко 120 дипломских радова, ментор и члан комисија за одбрану 40 докторских дисертација, преко 25 магистарских и 35 специјалистичких радова.

Научна делатност проф. Јовановића везана је за ветеринарство и зоохигијену, хематологију и имунологију, и патологију и биологију дивљачи са екологијом. Објавио је 126 научних радова, 55 стручних радова, 18 уџбеника и приручника, преко 200 стручних чланака и сачинио четири елабората за уређење националних паркова и ловишта. Поред наведеног, учествовао је и у изради великог броја пројеката за изградњу савремених објеката и фарми за стоку.

Проф. Јовановић имао је бројне значајне функције. На Пољопривредном факултету у Новом Саду био је на дужности продекана, декана, председника Савета и председника и члана већег броја факултетских комисија. Имао је преко 80 друштвено-политичких функција, почев од међународних, савезних до републичких, покрајинских и општинских.

Није мање значајан ни његов рад у Матици српској на пољу историје здравствене културе и ветеринарске медицине. Тако је обрадио и публиковао капитално дело *Историја ветеринарске медицине Војводине*. Био је стални члан Матице српске и уредник публикације *Свеске Матице српске за природне науке*. За своје велико ангажовање у остваривању задатака Матице српске добитник је Плакете са медаљом Матице српске.

За свој дугогодишњи плодотворан рад добио је више одликовања и признања од којих се наводе само најзначајнија: изабран је за члана Академије ветеринарске медицине и експерта Међународног ловног савета у Паризу (ЦИЦ), добитник је Награде ослобођења Војводине, Златног ордена Ловачког савеза Југославије, Златног ордена Ловачког савеза Србије, Ордена првог реда Ловачког савеза Словеније, Златне значке Кинолошког савеза Југославије.

Резултати и дела које је проф. Јовановић оставио иза себе у педагошком, научном, стручном и друштвеном раду по обиму и значају представљају трајну вредност и заслужују поштовање. Његов лик и дело остаће у лепом сећању свим његовим сарадницима, научним радницима, стручњацима и бројним генерацијама студената као неуморног прегаоца и изузетне личности.

Рудолф Кастори

IN MEMORIAM

СРЕТЕН ПЕТКОВИЋ
(1930–2015)

Марта 2015. године преминуо је, у дубокој старости, професор Сретен Петковић, несумњиво најзначајнији познавалац српске уметности из раздобља турске власти. Поред бављења сликарством тог периода, професор Петковић је писао и о старијим споменицима, из времена државне самосталности, а неколико студија посветио је и уметничком стваралаштву Срба у XVIII веку. Цео свој радни век везао је за Одељење за историју уметности Филозофског факултета у Београду где је, преко три деценије, био један од најугледнијих професора. Научна интересовања Сретена Петковића била су превасходно усмерена ка неколико великих, фундаменталних тема – утврђивању удела појединих мајстора у српском сликарству од обнове Пећке патријаршије 1557. до Велике сеобе 1690. године, потом истраживању култова српских светитеља и њиховог одраза у уметности XVI и XVII столећа, изучавању графичке опреме старих српских штампаних књига, руско-српских уметничких веза и, најзад, монографском приказивању појединих значајних споменика – манастира Свете Тројице пљеваљске, Мораче и, посебно, Хиландара, коме је, поред сажете и информативне монографије и репрезентативне књиге о најлепшим иконама, посветио и неколико засебних прилога, међу којима се нарочито истичу они о црквама Светог Николе и Светог Ђорђа.

Надовезујући се на пионирске радове свога професора Светозара Радојчића, Петковић је већ крајем педесетих година прошлог столећа свој научни рад чврсто везао за српску уметност XVI и XVII века. Током готово полувековног посвећеног бављења том темом, при чему је складно објединио најбоље тековине иконографске и стилске анализе, иза њега је остало близу две стотине библиографских јединица које, уз десетак књига, обухватају драгоцене студије о стваралаштву најзначајнијих српских уметника из доба туркократије – Лонгина, Страхиње из Будимља, Георгија Митрофановића, Јована, Андреје Раичевића, Радула и Димитрија, расправе о иконографији Светог Саве, Симеона Немање, Светог Арсенија, кнеза Лазара и цара Уроша у српском, али и у сликарству XVI и XVII столећа код других православних народа, пореклу књижног украса у старим српским штампаним књигама и његовом утицају на оновремено зидно сликарство, као и радове посвећене фрескама у Милешеви, Морачи, Пећи, Црној Реци, Острогу, Јежевици, Ковиљу, Пелинову, Штави и др. Поред тога, Петковић је за трећи том едиције *Историја српског народа* сачинио до данас најцеловитији и најбољи преглед српске уметности од пада под Турке до краја XVII века. Заједно с неколико изабраних студија, ту синтезу је, унеколико допуњену, поново објавио 1995. у књизи *Српска уметност у XVI и XVII веку.*

Значајан део научног рада професор Петковић је везао за Матицу српску, а од 1965. године посебно за њено Одељење за ликовне уметности, чији је био један од оснивача и најоданијих сарадника. Готово симболично, свој први рад, посвећен

фрескама у Успенској цркви у Српском Ковину, штампан 1959. у *Зборнику за друштвене науке*, и свој последњи научни прилог – синтезу о уметничком стваралаштву Срба у XVI и XVII веку, написану 2010. за каталог бечке изложбе *Србија. Културна спона Истока и Запада*, објавио је Сретен Петковић управо у издањима Матице српске. У међувремену, током пола столећа, он је у оквиру Матичиних едиција публиковао две књиге – своје најутицајније дело *Зидно сликарство на подручју Пећке патријаршије 1557–1614.* (1965), први опсежни преглед српског сликарства у раздобљу између обнове Патријаршије и времена патријарха Пајсија, и збирку студија *Српски светитељи у сликарству православних народа* (2007), у којој се бави култовима и иконографијом српских светитеља. За Матичин *Зборник за ликовне уметности*, у чијој је редакцији провео дуже од три деценије, написао је, између 1965. и 1990, десетак већих студија о зидном сликарству Ломнице, морачког параклиса Светог Стефана и Цркве Светог Николе у Сланкамену, о култу кнеза Лазара, илустрацијама из живота Стефана Лазаревића у једном руском рукопису, као и о стваралаштву Божидара Вуковића и Нектарија Србина, док је за прва четири тома *Српског биографског речника*, у чијем је уредништву био од покретања едиције, саставио око тридесет биографија. Своју привржености Одељењу за ликовне уметности исказивао је, поред уредничког рада, и кроз покретање пројеката, првенствено посвећених сликарској уметности Срба у XVI и XVII столећу.

Благодарећи вишедеценијским изучавањима српске уметности из доба турске владавине, која је до њега била позната тек у основним обрисима, Сретен Петковић је извршио њену поуздану периодизацију, осветлио опус најзначајнијих стваралаца, објавио низ дотада непознатих дела и проучио њене везе с оновременом уметношћу других православних народа. Тиме се прикључио оним сасвим малобројним, и највреднијим, истраживачима српских старина, којима припада непроцењива заслуга за откривање читавих нових епоха у уметничком стваралаштву сопственог народа.

Зоран Ракић

IN MEMORIAM

ЉУБИВОЈЕ ЦЕРОВИЋ
(1936–2015)

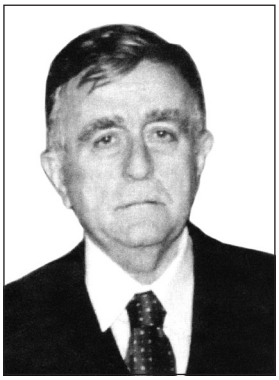

Годинама га сретајући на научним скуповима, на изложбама, у редакцијама, библиотекама и по архивима, превидели смо да се и неуморни уморе и да све што почне има крај. На вест о смрти застали смо да се преслишамо колико је међу нама тај човек био присутан, колико смо о њему знали и особито колико нисмо.

Основну школу завршио је у Инђији, родном граду, затим је у Новом Саду учио гимназију и дипломирао 1960. из историје на Филозофском факултету. Докторску дисертацију *Друштвена организованост и политичка ангажованост студената Војводине од 1918. до 1941.* одбранио је на Универзитету у Приштини 1979.

Био је активан на научном, културном, наставном и друштвеном пољу. И као члан наставнога кадра, и уопште, предано се посветио струци.

У високошколској настави прешао је све степене до професорског; уз то је 1996–2000. био члан Савета Новосадског универзитета, а 2000–2002. члан Савета Филозофског факултета на Универзитету.

На друштвеном плану истакао се као председник Друштва историчара Војводине 1972–1982, као секретар Самоуправне интересне заједнице културе Новог Сада 1977–1980. и као председник Културно-просветне заједнице Војводине 1986–1988.

Најдужи радни стаж остварио је у музејима: био је на челу музејских установа у Новом Саду непрекидно од 1979, а 1992. је преузео управу Музеја Војводине, под којим су интегрисани Војвођански музеј и Историјски музеј Војводине; на том положају остао је до 2003. године. У његово време довршена је стална музејска поставка и објављен репрезентативан каталог. Поводом 150. годишњице Музеја организован је научни међународни скуп, а излагања су објављена у посебном зборнику. Одржавана је веза са музејима у Румунији, Мађарској и Словачкој; израђене су скромне поставке у спомен-кућама Доситеја Обрадовића (у Чакову), Саве Текелије (у Араду) и Милоша Црњанског (у Чонграду).

Почев од 1991, усредсредио се на историју Срба у разним земљама Европе. То је уродило серијом монографија *Срби у источноевропској дијаспори*, у којој је обрадио прошлост Срба у Белорусији, Мађарској, Молдавији, Румунији, Русији, Словачкој, Украјини. Посебно је затим објавио обимне монографије *Срби у Словачкој* (двојезично, 1999), *Срби у Украјини* (2002), *Срби у Коморану* (2011). Здушно се заинтересовао за прошлост Срба на територији данашње Румуније и у тој области је био најплоднији, објавио је књиге: *Срби у Румунији* (Нови Сад 1991), *Знаменити Срби у румунским земљама* (1993), *Српски венац Милоша Црњанског* (1993), *Ходољубља Димитрија Тирола* (1995), *Срби у Румунији од раног средњег века до данашњег времена* (1997), *Срби у Румунији* (2000), *Sârbii din România* (2005), *Срби у Араду* (2007). Додају ли се предавања и учешћа на научним скуповима, спознаће се да је таква лепеза тема и

простора захтевала много труда, па и сналажљивости, да би се толико књига издало за релативно кратко време, и то на више језика. Рецензенти текстова су рекли своје, али би рад Љубивоја Церовића у том правцу требало истаћи као скретање пажње на нешто што је скрајнуто и тоне у заборав, као упозорење да је крајње време да се европској ширини српске историје поклони достојна пажња, док још није касно.

Дугогодишњи рад је овенчан признањима: Награда „Јован Поповић" 1985. за рад од посебног значаја у области историје; признање Самоуправне интересне заједнице културе Војводине 1986. за остварене резултате рада; Награда „Искра културе" Културно-просветне заједнице Војводине 1992. за стваралачки допринос у области историографије; повеља Савеза Срба у Румунији 1998. за допринос очувању српске културе и националног идентитета; Награда „Лаза Костић" на Салону књига у Новом Саду 2000. за монографију *Срби у Словачкој*; захвалница Министарства за дијаспору Владе Србије за дугогодишње интересовање за прошлост и садашњост Срба изван Србије.

Трагове Љубивоја Церовића треба следити, његове теме даље дубити и ширити.

Сшеван Буґарски

IN MEMORIAM

МИРЈАНА ЛЕСЕК
(1928–2015)

Историчар уметности, доктор наука, један од изузетних познавалаца ликовне уметности Срема Мирјана Лесек 3. августа 2015. године преминула је у Београду.

Била је научни радник који, кад започне проучавање одређене теме, не престаје док је не оконча, не обазирући се на околности, па ни онда када утичу на здравствено стање. Тако се и овом приликом то догодило. До одласка у болницу припремала је текст за књигу о иконостасима у Срему, не придајући важност упозорењима лекара. А клима је летос у Србији била веома променљива, па њено срце није издржало.

Мирјана Лесек рођена је у Јамени, у Срему, 28. јуна 1928. године. Основну школу је похађала у родном месту. Пошто су за време Другог светског рата усташе запалиле њену кућу у Јамени, прешла је са породицом у Сремску Митровицу, где је завршила средњу школу и гимназију. У том месту је провела и највећи део живота. Дипломирала је 1956. године на Катедри за историју уметности Филозофског факултета у Београду код професора др Светозара Радојчића темом *Стара српска црква у Сремској Митровици и њен иконостас*. Од самог почетка определила се за проучавање црквене уметности XVIII и XIX века на подручју Војводине. На теми *Барокно сликарство у Срему* 1990. године докторирала је на Филозофском факултету Универзитета у Љубљани код професора др Наце Шумија.

После дипломирања 1956. запослила се у Музеју Срема у Сремској Митровици и у њему радила до 1976. године. Потом је прешла у тамошњи Завод за заштиту споменика културе и радила до пензионисања 1993. у звању конзерватора-саветника. Са супругом архитектом Божидаром Бошком Станојловићем 2011. године се преселила у Београд.

Цео радни век Лесекова је провела проучавајући претежно сакралне објекте, ликовну уметност и архивалије у сремским православним богомољама. Међу првима је, са архитектом Бранком Василићем, систематски обилазила, пописивала, описивала и из сремских цркава и манастира, у рату разорених, попаљених и девастираних, сакупљала уметничке предмете, иконе, архивалије, и доносила их у Сремску Митровицу. Са архитектом Василићем је, такође, међу оснивачима Музеја Срема у Сремској Митровици и његов први кустос.

У том пионирском подухвату, обишла је свих шеснаест православних манастира и више од стотину места у којима су биле подигнуте цркве. Због природе материјала, који је све време проучавала и научно обрађивала, доживела је у социјалистичкој Југославији непријатност са месним комитетом, па и са колегама, члановима партије, у установи. Ипак, захваљујући разумевању породице, појединих новинара и, у оно време, утицајног Душана Познановића, успела је да у *Сремским новинама* објави низ чланака о сакралној уметности на подручју Срема.

У објављеној обимној библиографији радова др Мирјане Лесек у *Гласнику Друштва конзерватора Србије*, Драгојла Живанов, магистар историје уметности, савесно је навела све њене објављене радове. Констатовала је да њен целокупни научни рад садржи преко 200 јединица (тачније, 220) у стручним часописима и листовима. Мирјана Лесек је била дугогодишњи члан Друштва музејских радника Војводине, Друштва конзерватора Србије, Матице српске и члан Одбора Одељења за ликовне уметности Матице српске. За свој научни рад добила је низ признања и награда: Медаљу Друштва конзерватора Југославије (1985), Медаљу Скупштине Општине Сремска Митровица (1993), Златну значку Културно-просветне заједнице Србије (1993), Награду Друштва конзерватора Србије (1994) и јубиларну Спомен-медаљу Републичког завода за заштиту споменика културе.

Вера Јовановић

IN MEMORIAM

МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ
(1928–2015)

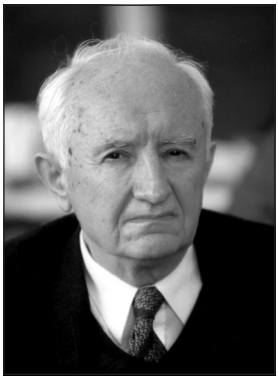

Недавно преминули историчар Милорад Екмечић, професор на сарајевском и београдском Филозофском факултету, прави је драгуљ међу личностима које су проучавале ослободилачку борбу српског народа у новом веку. Његово стваралаштво настало у другој половини XX века представља српску научну заоставштину немерљиве вредности. Његова докторска дисертација *Устанак у Босни 1875–1878. године* и затим његово вишегодишње бављење процесима решавања српског националног питања трајно су га определили за систематско архивско истраживање као и проучавање историографске литературе урађене на тим основама. Више деценија предавао је Општу историју новог века, због чега је прочитао бескрајно много историографских, политичких, књижевних, социолошких и филозофских радова који су се тицали европских земаља и, како сам каже, своја излагања непрекидно је обогаћивао новим сазнањима. Ретко се у нашој историјској науци могао наћи пример тако природног уношења српске историје у рамове опште историје и просто невероватно проучена дубина спољног утицаја на балканске просторе, првенствено на српске земље, а у чему су се могли открити узроци многих збивања и наслутити будућност. Током година настали су његови научни радови почев од аналитичких расправа па до великих синтеза. У књизи *Ратни циљеви 1914.* први пут је иступио са идејом да је Први светски рат био религиозни сукоб на Балкану. Екмечић је био и један од аутора дела *Историја Југославије* у коме је разрадио већ раније постављену тезу о томе да је у југословенској историји религија била вододелница нација. Капитално двотомно дело *Стварање Југославије 1790–1918.* замишљено као историја националних покрета који су створили заједничку државу било је синтеза његових истраживачких радова. Ређале су се затим и друге његове значајне књиге: *Радови из историје Босне и Херцеговине XIX века*, *Срби на историјском раскршћу*, *Огледи из историје*, *Револуција 1848. и Балкан; Дијалог прошлости и садашњости.* И напокон, његово животно дело, заправо научни тестамент, сажета синтеза под насловом *Дуго кретање између клања и орања: историја Срба у новом веку 1492–1992.* (три издања: 2007, 2008, 2010), у коме је изнео историју српског народа у последњих пет векова, дело препуно бриљантних оцена али и суморних погледа у будућност.

Милорад Екмечић је проучавао кретања на балканском простору од краја XVIII до XX века, а пре свега српски народ. У делу *Дуго кретање између клања и орања* вратио се и у претходних неколико векова. Његови текстови представљају логичан спој приређених чињеница добијених из архивских фондова и великог броја података из објављених радова европских аутора. Управо због тога био је јединствен по богатој подлози која му је послужила за његово аналитичко расуђивање или синтетичко излагање. Све то показао је обрадивши неколико великих

тематских целина посвећених, на пример: српским националним покретима у XIX веку; улози религије у постављању граница међу националним ентитетима на Балкану; Источном питању и борби великих сила око балканског простора; судбине српског народа после 1918. У многим својим интервјуима, разговорима, саопштењима и огледима у којима се оглашавао последњих година изнео је и своје критичке оцене о савременом свету. Страховао је од улоге католичке цркве и стратегије САД. Био је забринут за будућност српске националне државе.

Српска научна јавност, српско друштво, његове угледне установе нису штедели да Екмечићу током ових последњих деценија одају признање. Чланство у неколико академија наука, одликовања, почасти, награде, тешко их је и пребројати. Време које долази и нови нараштаји, посебно интелектуалци, неће моћи занемарити вредност Екмечићевог дела, штавише у њему ће наћи далеко више него што можемо данас наслутити. Ово тим пре што су право богатство нових чињеница, оригинална тумачења и бриљантни закључци били исказани једноставним али изражајним језиком понекад уз употребу заборављених речи, али које код њега зраче посебном свежином.

Михајло Војводић

IN MEMORIAM

МИРОСЛАВ ЈОСИЋ ВИШЊИЋ
(1946–2015)

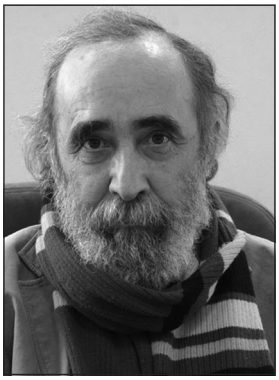

Приповедач и романсијер Мирослав Јосић Вишњић, члан Управног одбора Матице српске и њеног Одбора за књижевности и језик, био је писац већ од најраније младости. Прву причу објавио је у *Дечјим новинама* са непуних тринаест година, а тада је из родног Стапара кришом дошао возом у Београд само да би видео Исидору Секулић, не знајући да она већ годину дана није више жива. Са сигурношћу се зато може рећи да је он као аутентични писац свога времена читав живот посветио и подредио књижевности. Био је Матичин аутор и активан дугогодишњи сарадник њеног *Летописа*. У Издавачком центру Матице српске објавио је књигу *Писма српским писцима* (2008), у којој је из угла радозналог савременог стваралаца изнео личне утиске о српским писцима који су за њега били посебно инспиративни. Он сам је припадао оној струји српске поетске прозе у којој је, као код Милоша Црњанског, с којим су га с разлогом поредили, књижевна вредност била резултат складног прожимања језичких и стилских елемената рукописа и његових најважнијих садржинских слојева. Поред тога, у његовој лирској нарацији било је места и за изразит критички глас, којим је деформације времена у којем је живео знао да нагласи адекватним књижевним средствима.

Значај који његово прозно дело има у оквирима савремене српске књижевности и најважнијих унутрашњих промена кроз које је она пролазила у нашем времену, изузетан је и немерљив. Захваљујући његовој изразитој стваралачкој и језичкој енергији, радозналости, потреби да увек буде нов и другачији, то дело је без прекида, све до данас, постојало као изузетно самосвојан и аутономан књижевни израз. Израсло из духа побуне против књижевних конвенција, оних из реалистичке праксе и оних из пренаглашене и инструментализоване модернистичке поетике, истовремено је било и побуна против конвенција, политичких и моралних огрешења и једнозначног понашања друштва и културе у времену у којем је деловао као стваралац.

Из поетике и праксе књижевне генерације 1968. године, којој је свим срцем припадао, која је баштинила све позитивне вредности претходних књижевних нараштаја, и из несумњиве ауторске свести о нужности развоја и промена књижевности, друштва и културе, произишла је његова изразита потреба за слободом у понашању и у књижевном изразу. Отворену критичност према многобројним противречностима времена у којем је живео он је, међутим, у својим бројним приповедачким књигама и романима превазилазио, донекле и неутралисао наглашеном и спонтаном лиризацијом наративне слике света и тежњом ка увећаном стилском јединству својих књижевних остварења.

Његове књиге, од првих до последњих, а те последње су са индикативним насловима – *Док срце куца* и *Ђурђевдан и други дашуми* (2015) – непрестано су биле у природној вези с најважнијим традицијским тачкама и еволутивним правцима

којима се кретала српска књижевност прве и друге половине XX века и с најважнијим променама кроз које је пролазило српско друштво у том времену, и он са њим у другој половини века као његов непоткупљиви и будни сведок. У његовој раној прози, *Лепој Јелени* и *Чешкој школи*, доминирао је звук поетске и аутобиографске мотивације и доживљаја, у романима из средње стваралачке фазе, *Приступу у светлост*, *Одбрани и пропасти Бодрога у седам бурних годишњих доба*, за који је добио Нинову награду, у књигама приповедака – *Дванаест година*, *Квартет*, *Нови годови* – поетска интонација проширена је основом документарне, културно-историјске и политичке природе, док се у прози последњег периода, *Роману без романа*, којим призива маштовити и пародијски дух истоименог Стеријиног дела, *Барону из шараге*, *О дуду и гробу*, *Причама из трапа*, међусобно преплићу различити интонативни регистри, од поетских, трагичких и аутофикцијских, до хуморних и бурлескних.

Наративна полифонија у његовој прози била је у сагласности с природом његових књижевних јунака, маргинализованих индивидуалаца, особењака, необичних ликова с периферије друштвеног живота, који, као ни њихов аутор, најчешће нису пристајали на конвенције, на догму и искључивост у мишљењу, понашању и свакодневном животу. Њихов творац је у ову врсту књижевних ликова унео највише емотивности, непосредности и топлине, као што су то чинили и његови велики претходници – Јаков Игњатовић, Стеван Сремац, Бора Станковић, Драгослав Михаиловић, Миодраг Булатовић. Зато „родно место" добрих прича, како се наговештава на једном месту у *Ђурђевдану и другим датумима*, може бити само „душа", душа правих мајстора приповедања, какви су били његови велики претходници, какав је неоспорно био и он сам.

Његове живописне, динамичне, духовите, повремено аутобиографски мотивисане приповетке, врло често с ликом самог писца у позадини садржинског слоја текста, његови романи и други текстови остварени су разноврсним наративним средствима, језичким и стилским богатством, наизглед једноставним усменим говором, укључивањем у текст различитих прозних исказа, од документарних и асоцијативних до иронијских. Надасве су, међутим, остварени поетским доживљајем света као иницијалном основом целокупног књижевног стваралаштва овог аутора, правог посвећеника књижевности, језика, завичаја, традиције, непосредног живота.

Мирослав Јосић Вишњић, с таквим особинама свога дела, самој уметности и поетском звуку речи и реченица, као „крајњем циљу сваког језика", како је говорила Исидора Секулић, посвећивао се као свом трајном и најважнијем животном задатку.

Марко Недић

IN MEMORIAM

ЉУБОМИР СТЕПАНОВ
(1952–2015)

Били смо навикли на мисао да га знамо, а знали смо га само оквирно или – може бити – само једнострано; по много чему је остао загонетан.

Опчаран завичајношћу, књижевношћу, позориштем, историјом, статистиком, нумизматиком, филателијом, библиофилијом, надарен стрпљењем и трпељивошћу, зачудо је уживао у претурању и гомилању старијих и новијих података, књига, разгледница, марака, коверата, плаката, не одајући шта му је значајније и занимљивије; био је у неком тражењу из десетак домена, рекло би се не наменском, него општем, као бесциљном, привидно се ничим не оптерујући.

Почео је као многи од нас: основна школа у родном месту, затим школовање у Темишвару: Економска гимназија, 1967–1971; Факултет економских наука на Универзитету 1971–1975; накнадно Постуниверзитетски течај за планирање, организовање и руковођење трговинских делатности, на Академији за економске студије у Букурешту 1979/80. године.

Запослен је био у струци, а од 2013. године као директор за издаваштво Савеза Срба у Румунији.

Привид је да је људски живот могао стати у тих неколико временских одредница, варка је да се тек као директор за издаваштво определио за историјска истраживања.

Од студентских дана пришао је аматерским друштвима темишварске српске омладине: „Младост” и „Талија”; помно је затим пратио њихову делатност, обележавајући по књигом значајне годишњице. Организовао је 2003. састанак чланова Српскога државног ансамбла песама и игара поводом пола века од оснивања и објавио пригодну монографију.

Монографска делатност га је пленила: (самостално или у коауторству) писао је о Србима у свом родном месту, те у Великом Семпетру, Кнезу, Поморишју, Киздији, о манастиру Бездину, о српским црквама и манастирима широм Баната, најзад о Србима у Темишвару (Мехали и Граду), све у свему тридесетак томова; умро је с рукописом о Србима у Великом Семиклушу и с великом жељом да се напише монографија о Србима у Темишвару (Фабрики), након чега би уследила синтеза о Србима у Темишвару.

Сарађивао је у двадесетак периодика, укључен је у десетак зборника и антологија.

Имао је организаторску способност (и страст). Био је међу иницијаторима Књижевнога кружока у Кетфељу (и опсесивно пратио његов рад), међу оснивачима Савеза Срба у Румунији (где је постао редовни хроничар, аутор синтезних томова о раду организације), учесник у заснивању Темишварскога одбора Матице српске и Задужбине „Мирчета Стојић”, у организовању међународних научних скупова

посвећених темама из историје и културе банатских Срба. Да ли по неопходности, да ли по његовој умешности, није било крупнијег догађања без његовог учешћа: није пропуштао позиве на научне скупове у земљи и иностранству, саставио је статут организације Срба у Румунији, статут Српске читаонице, статут Задужбине „Мирчета Стојић", текст спомен-плоча на школи Милоша Црњанског и на Доситејевом попрсју, посећивао је све наше састанке, приредбе и концерте.

Стрпљиво је, углавном у слободном времену, обилазио места са српским живљем, бележио казивања преживелих страдалника из Барагана, и то је, као коаутор, преточио у књигу која је изазвала огромно интересовање и доживела три издања на српском и два на румунском језику.

Научно обрађени статистички подаци о Србима у Румунији, обухватајући државне пописе из 1992, 2002. и 2011. године, стоје као јединствен подухват и посебна Љубина заслуга.

Указано му је признање избором за члана руководећих тела Савеза Срба у Румунији, члана Савеза писаца Румуније, члана сарадника Матице српске, члана Темишварскога одбора Матице српске, а 1994/95. и за члана Савета Светске српске заједнице.

Награђен је Повељом Демократског савеза Срба и Карашевака у Румунији (Темишвар 1993), Златном значком Културно-просветне заједнице Србије (Београд 2005), Српском књижевном наградом (Београд–Темишвар 2007, 2009).

И док се не буде сложио потпуни портрет Љубине личности, изаткане од супротности, имамо његове заостале рукописе и (за)мисли, као подстрек и изазов.

Сшеван Буґарски

ЧЛАНОВИ МАТИЦЕ СРПСКЕ ПРЕМИНУЛИ У ПЕРИОДУ 2012–2015.

2012.

Јеврем Рандељ, свештеник протојереј, редовни члан, Нови Сад, 17. фебруар 2012.
Иван Гађански, књижевник, стални члан сарадник, Београд, 23. фебруар 2012.
Драгиша Костић, историчар, виши кустос, стални члан сарадник, Лесковац, 24. фебруар 2012.
Академик Иштван Сели, историчар књижевности, професор Универзитета, стални члан сарадник, Нови Сад, 25. фебруар 2012.
Академик Чедомир Попов, историчар, професор универзитета, почасни председник Матице српске, Нови Сад, 8. јун 2012.
Др Драгољуб Бугарски, географ, професор универзитета, стални члан сарадник, Нови Сад, 21. април 2012.
Др Радован Биговић, теолог, професор, стални члан сарадник, Београд, 1. јун 2012.
Др Љубиша Рајић, професор универзитета, члан сарадник, Београд, 4. јун 2012.
Академик Милош Благојевић, историчар, стални члан сарадник, члан Управног одбора Матице српске, Београд, 27. јун 2012.
Проф. др Јован Јерковић, филолог, стални члан сарадник, Нови Сад, 2. јул 2012.
Др Душан Попов, журналиста, секретар Матице српске у пензији, Нови Сад, 3. јул 2012.
Проф. др Милосав Вукићевић, филолог, професор универзитета, члан сарадник, 16. јул 2012.
Др Милан Чуљак, англиста, историчар, професор универзитета, члан сарадник, Нови Сад, 11. август 2012.
Стеван Ђ. Петровић, редитељ, продуцент, члан сарадник, Београд, 26. август 2012.
Др Пал Тибор, историчар, стални члан сарадник, Нови Сад, 6. септембар 2012.
Др Миодраг Симић, професор, Београд, 22. децембар 2012.
Миша Стојановић, економиста, стални члан сарадник, Нови Сад, 9. октобар 2012.
Проф. др Светлана Бранковић, историчар књижевности, стални члан сарадник, Нови Сад, 26.октобар 2012.
Др Мирјана Малуцков, етнолог, стални члан сарадник, Нови Сад, 12. новембар 2012.
Теодора Дунђерски, добротвор, редовни члан, Нови Сад, 23. децембар 2012.
Евгеније Микитишин, конзерватор, стални члан сарадник, Нови Сад, 25. децембар 2012.

2013.

Слободан Ракитић, књижевник, стални члан сарадник, Београд, 1. јануар 2013.
Чедомир Јанић, историчар ваздухопловства, члан сарадник, Београд, 3. јануар 2013.
Радивој Стоканов, књижевник, стални члан сарадник, Сомбор, 29. јануар 2013.
Боривој Јуришин, правник, управник послова Матице српске, Нови Сад, 9. фебруар 2013.
Сузана Самоловчев, добротвор, Нови Сад, 19. фебруар 2013.
Павле Живанов, пензионер, редовни члан, Нови Сад, 23. март 2013.
Проф. др Миодраг Јовановић, историчар уметности, стални члан сарадник, Београд, 31. мај 2013.

Др Слободан Јауковић, естетичар, стални члан сарадник, Нови Сад, 2. јун 2013.
Проф. др Владимир Јевтовић, глумац и педагог, редовни члан, Београд, 12. јун 2013.
Др Тимотеј Чобић, ветеринар, члан сарадник, Нови Сад, 4. јули 2013.
Јован С. Радојчић, историчар, члан сарадник, Београд, 4. јули 2013.
Др Олга Нинчић Хумо, професор универзитета, члан сарадник, Београд, 4. август 2013.
Др Константин В. Судаков, физиолог, професор универзитета, стални члан сарадник, Москва, 11. август 2013.
Др Саво Скоко, историчар, стални члан сарадник, Београд, 19. септембар 2013.
Др Карл Јоахим Класен, професор филологије, стални члан сарадник, Бад Хомбург, 29. септембар 2013.
Милица Мићић Димовска, књижевник, стални члан сарадник, Нови Сад, 5. октобар 2013.
Жарко Аћимовић, књижевник, члан сарадник, Нови Сад, 8. октобар 2013.
Академик Љубомир Тадић, професор филозофије, стални члан сарадник, Београд, 31. децембар 2013.
Богдан Станојев, наставник историје, стални члан сарадник, Нови Сад, 16. децембар 2013.
Милица Кисић, историричар уметности, члан сарадник, Београд, 18. децембар 2013.

2014.

Михаило Пантић, економиста, редовни члан, Нови Сад, 10. мај 2014.
Саша Хаџи Танчић, књижевник, стални члан сарадник, Ниш, 15. мај 2014.
Академик Добрица Ћосић, књижевник, стални члан сарадник, Београд, 18. мај 2014.
Проф. др Станија Парабућски, биолог, стални члан сарадник, Нови Сад, 21. мај 2014.
Др Марко Бабац, стални члан сарадник, редитеља, професора универзитета, Београда, 12.јул, 2014.
Проф. др Панајотис Харитос, правник, члан Уредништва ЗМСДН, члан сарадник, Родос, 18. јули 2014.
Академик Миодраг Павловић, књижевник, стални члан сарадник, Београд, 17. август 2014.
Здравко Ранковић, новинар, архивски саветник, члан сарадник, Ваљево, 17. август 2014.
Проф. др Предраг Палавестра, књижевни критичар и историчар, стални члан сарадник, Београд, 19. август 2014.
Сава Стојков, сликар, редовни члан, Сомбор, 20. август 2014.
Проф. др Ранко Кончар, историчар, стални члан сарадник, Нови Сад, 29. октобар 2014.
Мр Славољуб Коцић, тенор, првак опере СНП, стални члан сарадник, Нови Сад, 12. новембар 2014.
Мирјана Детелић, фолклориста, научни саветиник, стални члан сарадник, Београд, 18. децембар 2014.
Др Јелка Рађеп, историчар књижевности, стални члан сарадник, Нови Сад, 18. децембар 2014.

2015.

Александар Миодраг, књижевник, члан сарадник, Задар, 15. јануар 2015.
Др Војислав Јовановић, ветеринар, члан сарадник, Нови Сад, 19. јануар 2015.
Др Сретен Петковић, стални члан сарадник, историчар уметности, проф. универзитета, Београд, 21. март 2015.
Проф. др Љубивоје Церовић, историчар, стални члан сарадник, Нови Сад, 19. март 2015.

Др Драгутин Станивуковић, правник, стални члан сарадник, Нови Сад, 19. април 2015.

Никола Рацковић, историчар књижевности, Београд, 17. март 2015.

Михајло Пантић, економиста, члан сарадник, Нови Сад, 10. мај 2015.

Владимир Шовљански, стални члан сарадник, професор српског језика, Нови Сад, 12. мај 2015.

Академик Драгољуб Недељковић, стални члан сарадник, историчар књижевности, професор универзитета, Београд, 5. јун 2015.

Драгољуб Гаварић, стални члан сарадник, дародавац Матице српске, Београд, 18. јул 2015.

Др Мирјана Лесек, историчар уметности, стални члан сарадник, Београд, 3. август 2015.

Академик Милорад Екмечић, историчар, стални члан сарадник, Београд, 29. август 2015.

Мирослав Јосић Вишњић, књижевник, стални члан сарадник, члан Управног одбора Матице српске, Београд, 8. септембар 2015.

Бранислав Зубанов, добротвор, Нови Сад, 8. септембар 2015.

Др Слободан Ж. Марковић, стални члан сарадник, историчар књижевности, професор универзитета, Београд, 11. септембар 2015.

Љубомир Степанов, стални члан сарадник, публициста, Темишвар, 19. октобар 2015.

Проф. др Момчило Грубац, члан сарадник, Београд, 6. децембар 2015.

Др Жарко Ружић, стални члан сарадник, теоретичар књижевности и професор у пензији, Нови Сад, 7. децембар 2015.

Академик Борислав Јовановић, члан сарадник, археолог, Београд, 13. децембар 2015.

Димитрије Николајевић, стални члан сарадник, књижевник, Крагујевац, 15. децембар 2015.

ПРЕДЛОГ ЗА НОВЕ ЧЛАНОВЕ САРАДНИКЕ

Мср Марко АВРАМОВИЋ, историчар књижевности, истраживач-сарадник, Београд
Др Наталија АЗАРОВА, слависта, научни саветник, Москва, Русија
Вишња АЗДЕЈКОВИЋ, историчар, Београд
Владимир АЛЕКСИЋ, историчар, Ниш
Мср Јана М. АЛЕКСИЋ, историчар књижевности, истраживач-сарадник, Београд
Др Самир АЛИЧИЋ, правник, професор универзитета, Нови Пазар и Источно Сарајево, Република Српска
Др Ђорђе АЛФИРЕВИЋ, архитекта, Београд
Др Ирина АНТАНАСИЈЕВИЋ, слависта, професор универзитета, Београд
Мср Небојша АНТЕШЕВИЋ, архитекта, Београд
Др Слободан С. АНТОНИЋ, социолог, професор универзитета, Београд
Нина АРАНЂЕЛОВИЋ, пијанисткиња, Нови Сад
Др Дорина АРДЕЛЕАН, Арад, Румунија
Др Даниела АРСЕНОВИЋ, географ, доцент универзитета, Нови Сад
Др Ирена АРСИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Др Срђан АТАНАСОВСКИ, музиколог, истраживач-сарадник, Београд
Мср Драган БАБИЋ, филолог, англиста, Нови Сад
Мср Владан С. БАЈЧЕТА, историчар књижевности, истраживач-сарадник, Београд
Марта БАЛАЖ, концертна певачица, Нови Сад
Др Игор БАЛАЛИЋ, агроном, виши научни сарадник, Нови Сад
Др Милан Ж. БАЛТИЋ, ветеринар, професор универзитета, Београд
Др Владимир БАРОВИЋ, културолог, доцент универзитета, Нови Сад
Мр Драгана БЕДОВ, професор књижевности, истраживач, виши сарадник, Нови Сад
Др Ирина БЕЛОБРОВЦЕВА, слависта, професор универзитета, Естонија
Др Светлана М. БЕЉАКОВА, лингвиста, професор универзитета, Тјумењ, Русија
Др Марија БЕРГАМО, музиколог, професор универзитета, Загреб, Хрватска
Др Вадим БЕСПРОЗВАНИ, слависта, доцент универзитета, Ен Арбор, Мичиген, САД
Давид С. БЕТОРИ, психолог, Самервил, Њу Џерси, САД
Мср Андреа Бета БИЦОК, професор српске књижевности и језика, Остојићево
Мср Ненад БЛАГОЈЕВИЋ, русиста, сарадник у настави универзитета, Ниш
Мср Ана БОГДАНОВИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Др Јелена БОГДАНОВИЋ, доцент Iowa State University, Ајова, САД
Др Драган БОГЕТИЋ, историчар, научни саветник, Београд
Др Николај БОГОМОЛОВ, слависта, професор универзитета, Москва, Русија
Др Снежана БОЖАНИЋ, историчар, доцент универзитета, Нови Сад
Др Станоје БОЈАНИН, историчар, научни сарадник, Београд
Др Петар БОЈАНИЋ, филозоф, научни саветник, Београд
Др Зоја БОЈИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Нови Јужни Велс, Сиднеј, Аустралија
Мср Рок БОЗОВИЧАР, историчар књижевности, Београд
Др Тијана БОРИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Ниш
Др Бранислав БОРОВАЦ, инжењер, професор универзитета
Јелена БОРОВИЋ ДИМИЋ, виши кустос, археолог, Врњачка Бања
Др Павле БОТИЋ, компаратиста, доцент универзитета, Нови Сад
Мр Миле И. БОЦА, историчар уметности, Београд
Мср Стеван БРАДИЋ, компаратиста, асистент универзитета, Нови Сад
Мр Александра БРАКУС, економиста, Београд
Др Валентина БРДАР, историчар уметности, Нови Сад
Др Милан БРДАР, филозоф, професор универзитета, Београд
Др Драгана БУДАКОВ, фитопатолог, доцент универзитета, Нови Сад

Михал БУДИНСКИ, виолиниста, професор универзитета, Нови Сад
Др Михаил ВАЈСКОПФ, слависта, професор универзитета, Јерусалим
Мср Драгана ВАСИЛИЈЕВИЋ, слависта, Београд
Др Драгана ВАСИЛСКИ, архитекта, професор универзитета, Београд
Дејана ВАСИН, историчар, сарадник у настави, Нови Сад
Др Данијела В. ВАСИЋ, јапанолог, доцент универзитета, Београд
Др Снежана ВЕЉКОВИЋ, лекар, Београд
Др Кринка ВИДАКОВИЋ ПЕТРОВ, научни саветник, Београд
Мср Срђан ВИДРИЋ, професор српске књижевности, Зрењанин
Милован ВИТЕЗОВИЋ, књижевник, професор универзитета, Београд
Невена ВИТОШЕВИЋ ЂЕКЛИЋ, театролог, Београд
Мр Биљана ВИЋЕНТИЋ, русиста, асистент универзитета, Београд
Др Јасмина ВОЈВОДИЋ, слависта, професор универзитета, Загреб
Др Бранка ВРАНЕШЕВИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Др Роналд ВРУН, слависта, професор универзитета, Лос Анђелес, Калифорнија, САД
Др Владимир ВУЈИЧИЋ, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Др Снежана М. ВУКАДИНОВИЋ, класични филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Небојша ВУКОВИЋ, професор филозофије, Нови Сад
Владимир ВУКОМАНОВИЋ РАСТЕГОРАЦ, професор српског језика, Београд
Мр Данило ВУКСАНОВИЋ, графичар, конзерватор, Нови Сад
Мср Миломир М. ГАВРИЛОВИЋ, филолог, Београд
Др Горан ГАВРИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Др Александар Саша ГАЈИЋ, правник, научни сарадник, Београд
Др Александар Саша ГАЈИЋ, историчар, Нови Сад
Др Клара ГАРАШ, историчар уметности, Будимпешта, Мађарска
Др Леонид ГЕЛЕР, историчар књижевности, професор емеритус, Лозана, Швајцарска
Наташа ГЛИШИЋ, театролог, Бањалука, Република Српска
Др Димитрије ГОЛЕМОВИЋ, етномузиколог, професор универзитета, Београд
Др Зоран ГОЛУБОВИЋ, машински инжењер, професор универзитета, Београд
Петар ГОЛУБОВИЋ, гитариста, хармоникаш, Београд
Мср Луна ГРАДИНШЋАК, професор српске књижевности и језика, Суботица
Др Кејт ГРАНЖУАН, историчар уметности, Тел Авив, Израел
Дивна ГРКОВИЋ, историчар, Бачка Паланка
Мср Милан ГРОМОВИЋ, професор српске књижевности, Чачак
Др Кокан ГРЧЕВ, архитекта, професор универзитета, Фамагуста, Кипар
Др Бхарат ГУПТ, компаратиста, професор универзитета, Њу Делхи, Индија
Др Александар ГУРА, слависта, Институт за славистику РАН, Москва, Русија
Мср Вук ДАУТОВИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Мср Нино ДЕЛИЋ, историчар, Београд
Др Бранислав ДИМИТРИЈЕВИЋ, стоматолог, професор универзитета, Београд
Др Теа ДИМИТРИЈЕВИЋ, пијанисткиња, професор универзитета, Београд
Владимир ДИНИЋ, концертни певач, Београд
Др Силва ДОБРИЋ, лекар, професор универзитета, Београд
Др Вера ДОНДУР, физички хемичар, професор универзитета, Београд
Милица ДОНДУР МИШКОВ, дипломирани менаџер у медијима, Нови Сад
Мср Максимилијан ДОРОСЛОВАЧКИ, историчар уметности, Београд
Др Драгана ДРОБЊАК, романиста, професор универзитета, Нови Сад
Мср Марија ДУМНИЋ, етномузиколог, истраживач-сарадник, Београд
Мср Дуња ДУШАНИЋ, историчар књижевности, Београд
Јелена ЂАЈИЋ ЛЕВАЈАЦ, пијанисткиња, Београд
Бојан Б. ЂЕРЧАН, географ, Нови Сад
Мр Богдан ЂОРЂЕВИЋ, пијаниста, Нови Сад
Мср Јаков ЂОРЂЕВИЋ, историчар уметности, докторанд у настави, Београд
Дејан ЂОРЂИЕВСКИ, историчар уметности, Куманово, Македонија
Др Дубравка ЂУКАНОВИЋ, архитекта, научни сарадник, Београд
Др Жанета ЂУКИЋ ПЕРИШИЋ, Задужбина Иве Андрића, Београд
Петар ЂУРЂЕВ, историчар, Нови Сад
Мина ЂУРИЋ, асистент универзитета, Београд

Др Томаш ЕВЕРТОВСКИ, доцент, Универзитет Адам Мицкјевич, Познањ, Пољска
Др Ханс П. ван ЕГМОНД, микотоксиколог, Вагенинген, Холандија
Ливија ЕКМЕЧИЋ, професор српске књижевности, Београд
Др Жан Филип ЖАКАР, слависта, професор универзитета, Женева, Швајцарска
Петар ЖАРКОВИЋ, историчар, Београд
Мср Тамара ЖЕЉСКИ, слависта, виши библиотекар, Београд
Др Ивана ЖЕНАРЈУ, историчар уметности, научни сарадник, Београд
Др Валентина ЖИВКОВИЋ, историчар уметности, научни сарадник, Београд
Милош ЖИВКОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Оливера ЖИЖОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Пазар
Др Александар ЖОЛКОВСКИ, слависта, професор универзитета, Лос Анђелес, Калифорнија, САД
Јелена ЗАГОРАЦ, професор књижевности, Бачка Топола
Др Мирјана ЗАКИЋ, етномузиколог, доцент универзитета, Београд
Др Тијана ЗЕРЕМСКИ, хемичар, научни сарадник, Нови Сад
Др Лана ЗОРИЋ, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Мср Милена С. ЗОРИЋ, професор српског језика, асистент универзитета, Нови Сад
Др Емилија ИВАНОВА, биолог, професор универзитета, Скопље, Македонија
Др Милош ИВАНОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Мр Ивана ИКОНИЋ, историчар књижевности, Нови Сад
Александра ИЛИЈЕВСКИ, историчар уметности, Београд
Анета ИЛИЋ, концертна и оперска певачица, професор универзитета, Београд
Др Влатко ИЛИЋ, театролог, доцент универзитета, Београд
Предраг ИЛИЋ, историчар, архивиста, Крагујевац
Саша ИЛИЋ, историчар, архивиста, Београд
Томислав ИРИЧАНИН, театролог, Београд
Хироши ЈАМАСАКИ ВУКЕЛИЋ, преводилац, Београд
Др Анастазија Г. ЈАНГАКИ, историчар уметности, професор универзитета, Солун, Грчка
Мр Јелена ЈАНКОВИЋ БЕГУШ, музиколог, Београд
Др Милица ЈЕЛАЧА ЈОВАНОВИЋ, пијанисткиња, професор универзитета, САД
Др Гордана ЈЕРЕМИЋ, археолог, Београд
Др Лазар ЈОВАНОВ, театролог, глумац, Нови Сад, Београд
Др Драгана В. ЈОВАНОВИЋ, диригент, доцент универзитета, Београд
Др Миодраг Б. ЈОВАНОВИЋ, грађевински инжењер, професор универзитета, Београд
Радомир ЈОВАНОВИЋ, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Тамара ЈОВАНОВИЋ, професор српске књижевности, Нови Сад
Мср Милош ЈОЦИЋ, професор српске књижевности и језика, Нови Сад
Мср Јелена КАЛАЏИЈА, професор српске књижевности и језика, Бијељина, Република Српска
Имре КАЛМАН, виолончелиста, професор универзитета, Нови Сад
Тимеа КАЛМАР, виолончелисткиња, професор универзитета, Нови Сад
Др Маја КАРАМАН, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Адела КАРАСИ ТОДОРОВИЋ, пијанисткиња, Београд
Александра КАРАЏИЋ, пијанисткиња, Нови Сад
Даниела КЕРМЕЦИ, професор француског језика, виши библиотекар, Нови Сад
Владимир КЕЦМАНОВИЋ, књижевник, Београд
Др Олга КИРИЛОВА, историчар књижевности, преводилац, Москва, Русија
Памела КИШ ИГЊАТОВ, оперска певачица, Нови Сад
Др Јан КИШГЕЦИ, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Др Рудолф КЛАЈН, историчар уметности, професор универзитета, Будимпешта, Мађарска
Мр Јазмина КЛАНИЦА, историчар уметности, Београд
Данијела КЛИЧКОВИЋ, музиколог, Нови Сад
Мср Јована КЉАЈЕВИЋ, историчар уметности, Пожаревац
Мр Бојан КОВАЧЕВИЋ, архитекта, Београд
Јелена КОВАЧЕК СВЕТЛИЧИЋ, професор српског језика, Нови Сад
Др Владимир КОЛАРИЋ, филмолог, Београд
Др Драгица КОЉИН, правник, доцент универзитета, Нови Сад

Др Ивана КОМАТИНА, историчар, научни сарадник, Београд
Предраг КОМАТИНА, историчар, Београд
Др Часлав Д. КОПРИВИЦА, филозоф, професор универзитета, Београд
Мср Ана КОСТИЋ ЂЕКИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Академик Владимир КОСТИЋ, председник САНУ, професор универзитета, Београд
Др Ђорђе С. КОСТИЋ, историчар књижевности, научни саветник, Београд
Ана КОЦЈАН, историчар уметности, Београд
Зоран КРАЈИШНИК, гитариста, професор универзитета, Нови Сад
Силвија КРЕЈАКОВИЋ, историчар, виши кустос, Краљево
Др Бојана КРСМАНОВИЋ, византолог, Београд
Тамара КРСТИЋ, новинар, књижевни критичар, Београд
Александра КРЧМАР ЋУЛИБРК, виолинисткиња, Нови Сад
Др Данка КРУНИЋ, филолог, професор, Нови Сад
Др Драгослав КУЗМАНОВИЋ, машински инжењер, професор универзитета, Београд
Др Душко КУЗОВИЋ, архитекта, Београд
Мср Мирослав ЛАЗИЋ, историчар уметности, Београд
Ненад ЛАЈБЕНШПЕРГЕР, историчар, Београд
Дубравка ЛАКИЋ, архитекта, Нови Сад
Живорад ЛАЛИЋ, правник, Нови Сад
Др Душан ЛАЛОШЕВИЋ, лекар, научни саветник, Нови Сад
Др Олег ЛЕКМАНОВ, професор универзитета, Москва
Др Ненад ЛЕМАЈИЋ, историчар, професор универзитета, Нови Сад
Др Данко ЛЕОВАЦ, историчар, истраживач сарадник, Београд
Др Орсат ЛИГОРИО, класични филолог, доцент универзитета, Београд
Др Јаромир ЛИНДА, филолог, професор универзитета, Београд
Др Антонио ЛОГРИЕКО, биохемичар, професор универзитета, Бари, Италија
Др Весна ЛОМПАР, лингвиста, професор универзитета, Београд
Тамара ЛУКИЋ КОВАЧЕВИЋ, географ, Нови Сад
Др Јадранка ЛУКОВИЋ, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Горица ЉУБЕНОВ, архитекта, доцент универзитета, Београд
Др Исидора ЉУМОВИЋ, економиста, научни сарадник, Београд
Мср Милица МАЂАНОВИЋ, историчар уметности, Београд
Јованка МАЗАЛИЦА, виолинисткиња, Нови Сад
Мср Ивона МАКСИМОВИЋ, правник, помоћник управника послова Матице српске, Нови Сад
Др Биљана МАНДИЋ, музиколог, доцент универзитета, Крагујевац
Мср Ђорђе МАНДРАПА, архитекта, Београд
Др Михаил МАНЦАНАС, филозоф, доцент универзитета, Атина, Грчка
Мср Јелена МАРИЋЕВИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Нови Сад
Др Ана МАРЈАНОВИЋ ЈЕРОМЕЛА, агроном, научни саветник, Нови Сад
Др Бранкица МАРКОВИЋ, Институт за српски језик САНУ, Београд
Др Гордана МАРКОВИЋ ИЛИЋ, филолог, асистент универзитета, Беч, Аустрија
Др Маја МАРКОВИЋ, англиста, професор универзитета, Нови Сад
Мср Марина МАРКОВИЋ, музиколог, асистент универзитета, Београд
Др Предраг МАРКОВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Тамара МАРКОВИЋ, оперска певачица, Суботица
Војислав МАРТИНОВ, историчар, кустос, Нови Сад
Мср Стеван МАРТИНОВИЋ, историчар уметности, Смедеревска Паланка
Др Мирјана МАШНИЋ, историчар уметности, Скопље, Македонија
Др Лука МЕДЕНИЦА, лектор, слависта, Београд
Др Вера МЕДИЋ, економиста, доцент универзитета, Нови Сад
Др Ивана МЕДИЋ, музиколог, пијанисткиња, научни сарадник, Београд
Др Михаил МЕЈЛАХ, слависта, професор универзитета, Стразбур, Француска
Др Дијана МЕТЛИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Нови Сад
Др Жељко МИЛАНОВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Нови Сад
Др Јасмина МИЛАНОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Љубомир МИЛАНОВИЋ, историчар уметности, Београд

Жарко МИЛЕНКОВИЋ, професор српског језика и књижевности, Преоци
Др Снежана МИЛИНКОВИЋ, филолог, Београд
Др Дубравка МИЛИЋ, биолог, доцент универзитета, Нови Сад
Сања МИЛИЋ, новинар, Радио Београд
Зоран МИЛОЈКОВИЋ, професор књижевности, Житковац
Милан МИЛОЈКОВИЋ, музиколог, асистент универзитета, Нови Сад
Данијела МИЛОШЕВИЋ, историчар уметности, Смедерево
Ксенија МИЛОШЕВИЋ, виолинисткиња, Београд
Др Ангелина МИЛОСАВЉЕВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Драгиша МИЛОСАВЉЕВИЋ, историчар уметности, Ужице
Др Предраг МИЛОСАВЉЕВИЋ, ванредни професор универзитета, Београд
Мср Ивана МИЉАК, историчар књижевности, Будимпешта, Мађарска
Мср Виолета МИТРОВИЋ, професор српске књижевности, Сириг
Радош МИТРОВИЋ, музиколог, асистент универзитета, Београд
Др Милан МИЦИЋ, историчар, Нови Сад
Др Божица МЛАДЕНОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Наталија МЛАДЕНОВИЋ, пијанисткиња, Београд
Др Војин НЕДЕЉКОВИЋ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Мср Вук НЕДЕЉКОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Саша НЕДЕЉКОВИЋ, етнолог антрополог, Београд
Сенка НЕДЕЉКОВИЋ, оперска певачица, Нови Сад
Др Елиас НЕРАНЗИС, технолог, професор универзитета, Атина, Грчка
Маја НЕШКОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Зорица В. НИКИТОВИЋ, филолог, Бањалука, Република Српска
Др Дубравка НИКОЛИЋ, археолог, научни сарадник, Београд
Марија НИКОЛИЋ, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Мср Снежана НИКОЛИЋ, професор српске књижевности, Драгиње
Др Часлав НИКОЛИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Крагујевац
Мр Маја НИКОЛОВА, педагог, музејски саветник, Београд
Др Ана НОВАКОВ, историчар уметности, професор универзитета, Беркли, Калифорнија, САД
Јасмина НОВАКОВИЋ, историчар уметности, Аранђеловац
Мср Милана НОВАКОВИЋ, биолог, асистент универзитета, Нови Сад
Др Мицујоши НУМАНО, слависта, професор универзитета, Токио, Јапан
Јелена ОГЊАНОВИЋ, историчар уметности, Нови Сад
Сњежана ОРЛОВИЋ, историчар уметности, Београд
Љубица ОТИЋ, историчар, кустос, Нови Сад
Дејана ОЦИЋ, филозоф, лексикограф, Београд
Здравко ПАВИЋЕВИЋ, економиста, Нови Сад
Др Марина ПАВЛОВИЋ, архитекта, Београд
Др Момчило ПАВЛОВИЋ, историчар, професор универзитета
Мср Стефан ПАЈОВИЋ, филолог, англиста, Чачак
Др Бојан ПАЈТИЋ, правник, професор универзитета, Нови Сад
Др Маријанца ПАКИЖ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Др Ђорђе ПАНИЋ, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Др Александар ПЕЈЧИЋ, театролог, професор универзитета, Београд
Др Слободанка ПЕКОВИЋ, научни саветник, Београд
Др Бисера ПЕНЧЕВА, историчар уметности, професор универзитета, Стенфорд, САД
Данко ПЕРИЋ, новинар, Београд
Др Данијела Р. ПЕТКОВИЋ, научни сарадник, Београд
Др Александра ПЕТРАШЕВИЋ, географ, доцент универзитета, Бањалука, Република Српска
Др Александар ПЕТРОВИЋ, филозоф, професор универзитета, Београд
Др Александар ПЕТРОВИЋ, филолог, професор универзитета, Београд
Марија ПЕТРОВИЋ, историчар уметности, Београд
Огњан М. ПЕТРОВИЋ, инжењер, Крушевац
Радмила ПЕТРОНИЈЕВИЋ, историчар уметности, Београд
Академик Стеван ПИЛИПОВИЋ, професор универзитета, председник огранка САНУ у Новом Саду, Нови Сад
Бојана Б. ПЛЕМИЋ, археолог, Београд

Др Милена ПОЛОЈАЦ, правник, професор универзитета, Београд
Др Владимир ПОЛОМАЦ, филолог, доцент универзитета, Крагујевац
Мр Дејан ПОПОВ, Темишвар, Румунија
Андрија ПОПОВИЋ, историчар, Сремска Митровица
Др Ивана ПОПОВИЋ, археолог, научни саветник, Београд
Др Александар ПОТКОЊАК, ветеринар, доцент универзитета, Нови Сад
Мср Дубравка ПОТКОЊАК, ветеринар, научни сарадник, Нови Сад
Др Ново ПРЖУЉ, агроном, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Вања ПРИЦА, клавирски сарадник, Нови Сад
Др Милан ПРОСЕН, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Др Евангелос Д. ПРОТОПАПАДАКИС, филозоф, доцент универзитета, Атина, Грчка
Др Маријана ПРПА ФИНК, театролог, глумица, професор универзитета, Нови Сад
Др Слободан ПУЗОВИЋ, биолог, научни сарадник, Нови Сад
Др Владана ПУТНИК, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Милица ПУЦАЛА, професор, Нови Сад
Мср Борис РАДАК, биолог, асистент универзитета, Нови Сад
Милан РАДАНОВИЋ, историчар, Београд
Мирослав РАДИВОЈЕВИЋ, историчар, Лесковац
Милош РАДИЋ, историчар уметности, виши кустос, Сарајево, Федерација БиХ
Др Предраг РАДИШИЋ, биолог, научни сарадник, Нови Сад
Ана РАДОВАНОВИЋ, оперска певачица, Београд
Марко РАДОВАНОВИЋ, историчар, Београд
Гордана РАДОЈЧИЋ КОСТИЋ, филолог, Београд
Јелена РАДОСАВЉЕВИЋ, историчар, Сеча Река
Др Драгољуб РАДУШКИ, културолог, Београд
Мср Ана З. РАНЂЕЛОВИЋ, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Др Зоран РАНКОВИЋ, филолог, професор универзитета, Београд
Др Сања РАНКОВИЋ, етномузиколог, доцент универзитета, Београд
Мср Милица РАТ, биолог, истраживач-сарадник, Нови Сад
Др Курт А. РАФЛАУБ, класични филолог, професор универзитета, Провиденс, САД
Мр Јавор РАШАЈСКИ, академски сликар, Вршац
Др Ана РАШКОВИЋ, музиколог, пијанисткиња, Београд
Јелена Ј. РВОВИЋ, театролог, Београд
Др Дарко РЕБА, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Др Слободан РЕЉИЋ, новинар, професор универзитета, Београд
Др Маја РИСТИЋ, театролог, професор универзитета, Београд
Др Мирјана РОТЕР БЛАГОЈЕВИЋ, архитекта, професор универзитета, Београд
Жарко РОШУЉ, књижевни историчар, Београд
Др Светлана САВИЋ, композитор, доцент универзитета, Београд
Др Сања САВКИЋ, историчар уметности, UNAM, Мексико Сити, Мексико
Др Људмила САРАСКИНА, научни саветник, Москва, Русија
Академик Миљко САТАРИЋ, физичар, професор универзитета, Нови Сад
Бранкица СВИЈИЋ, социолог, Нови Сад
Др Јелица СИМЕУНОВИЋ, микробиолог, професор универзитета, Нови Сад
Мр Сања СИМОНОВИЋ АЛФИРЕВИЋ, архитекта, истраживач-сарадник, Београд
Др Игор СМИРНОВ, слависта, професор универзитета, Констанц
Немања СОВТИЋ, музиколог, асистент универзитета, Нови Сад
Др Дејан СРЕДОЈЕВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Срђан СРЕТЕНОВИЋ, виолончелиста, Београд
Др Драгана СТАМЕНОВ, микробиолог, научни сарадник, Нови Сад
Богдан СТАНИЋ, инжењер, Нови Сад
Вељко СТАНИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Зоран СТАНКОВИЋ, машински инжењер, Нови Сад
Славољуб СТАНКОВИЋ ТАЛЕ, историчар, Ниш
Др Татјана СТАРОДУБЦЕВА, историчар уметности, професор универзитета, Нови Сад
Др Бојана СТЕВАНОВИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Др Јелица СТЕВАНОВИЋ, театролог, Београд
Др Страхиња СТЕПАНОВ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Перица СТОЈАНАЦ, економиста, Нови Сад

Марко СТОЈАНОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Драган СТОЈМЕНОВИЋ, театролог, професор универзитета, Нови Сад
Др Маја СТОКИН, професор српског језика, Нови Сад
Јелена СТОШИЋ, филолог, Ниш
Горан СТРГАР, оперски певач, Нови Сад
Марија СУДАР, професор књижевности, Нови Сад
Бојан СУЂИЋ, диригент, професор универзитета, Београд
Александар ТАСИЋ, кларинетиста, професор универзитета, Нови Сад
Реми ТЕРИН, историчар уметности, Париз, Француска
Катарина ТЕШЕЊИ КОВАЧЕВСКИ, виолинисткиња, Београд
Мегуми ТЕШИМА, виолинисткиња, професор универзитета, Нови Сад
Јелена ТИМОТИЈЕВИЋ, историчар уметности, Београд
Катарина ТОДОРОВИЋ, театролог, асистент универзитета, Нови Сад
Др Јелена ТОЛСТОЈ, слависта, професор универзитета, Јерусалим, Израел
Катерина ТОМАНЕК, музиколог, Минхен, Немачка
Радмила ТОМИЋ, правник, Нови Сад
Мср Сенка ТОМИЋ, театролог, Нови Сад
Мср Марко ТОШОВИЋ, професор књижевности, Темерин
Весна ТРИЈИЋ, књижевни критичар, Земун
Др Светлана ТРИФУНСКИ, Арад, Румунија
Др Велимир Љ. ЋЕРИМОВИЋ, архитекта, професор универзитета, Београд
Др Душко ЋИРОВИЋ, биолог, доцент универзитета, Београд
Ирена ЋИРОВИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Др Божо ЋОРИЋ, редовни професор, Београд
Др Илија ЋОСИЋ, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Марјана Д. ЋОСОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Источно Сарајево, Република Српска
Др Данка УРОШЕВИЋ, филолог, асистент универзитета, Нови Сад
Др Франческа ФАНЕЛИ, биохемичар, професор универзитета, Бари, Италија
Др Наталија ФАТЕЈЕВА, слависта, научни саветник, Москва, Русија
Јелена ФИЛИПОВИЋ, виолисткиња, Нови Сад
Мср Марко ФИЛИПОВИЋ, менаџер безбедности, Београд
Др Александар ФОТИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Тимеа ХАЈНАЛ ЈАФАРИ, микробиолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Оге ХАНЗЕН ЛЕВЕ, слависта, професор универзитета, Минхен, Немачка
Др Бјорн ХАНСЕН (уредништво), Регензбург, Немачка
Др Ђура ХАРДИ, историчар, професор универзитета, Нови Сад
Др Џереми ХАУАРД, историчар уметности, Сент Ендрјус, Велика Британија
Неда ХОФМАН, пијанисткиња, Београд
Јоанис П. ХУЉАРАС, историчар уметности, Атина, Грчка
Иван И. ЦВЕТКОВИЋ, спортски новинар, Београд
Др Ирена ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Ниш
Косара ЦВЕТКОВИЋ, театролог, Београд
Др Јоанис ЦИЈУРИС, историчар уметности, професор универзитета, Солун, Грчка
Биљана ЦИНЦАР-КОСТИЋ, историчар уметности, виши кустос, Београд
Мр Мирослав ЦОЛИЋ, филмолог, Београд
Мср Весна Д. ЦРЕПУЉАРЕВИЋ, историчар књижевности, Београд
Др Владимир ЦРНОЈЕВИЋ, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Мр Божидар ЦРЊАНСКИ, диригент, доцент универзитета, Нови Сад
Радован ЦУКИЋ, историчар, Београд
Академик Коста ЧАВОШКИ, правник, професор универзитета, Београд
Др Радован ЧЕКАНАЦ, лекар, професор универзитета, Београд
Др Јована ЧИКИЋ, социолог, доцент универзитета, Нови Сад
Миодраг ЧОЛАКОВИЋ, пијаниста, Београд
Др Дејана ЏИГУРСКИ, ботаничар, професор универзитета, Нови Сад
Др Вида ЏОНСОН ТАРАНОВСКИ, историчар књижевности, професор универзитета, Бостон, САД
Мирјана ШАКОТА, историчар уметности, конзерватор, Београд
Др Драган ШЕШЛИЈА, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Урош ШЕШУМ, историчар, Београд
Др Славица ШИЛЕР МАРИНКОВИЋ, биохемијски инжењер, професор универзитета, Београд
Марија ШИМОКОВИЋ, књижевник, Суботица, Београд

Виктор ШКОРИЋ, професор српске књижевности, Ново Милошево
Др Срђан ШЉУКИЋ, социолог, ванредни професор универзитета, Нови Сад
Наташа ШПАЧЕК, пијанисткиња, Београд
Др Олга ШПЕХАР, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Бошко ШТУЛИЋ, театролог, Београд

ПРЕДЛОГ ЗА РЕИЗБОР ЧЛАНОВА САРАДНИКА

Загорка АВАКУМОВИЋ, историчар, архивиста, Нови Сад
Др Милан АДАМОВИЋ, технолог, професор универзитета, Београд
Боривоје АДАШЕВИЋ, књижевник, Пожега
Др Јелена АЈЏАНОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Милан АЈЏАНОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Дејан АЛЕКСИЋ, књижевник, Краљево
Милен АЛЕМПИЈЕВИЋ, књижевник, Чачак
Др Николај Ф. АЛЕФИРЕНКО, слависта, професор универзитета, Русија
Мила АЛЕЧКОВИЋ НИКОЛИЋ, књижевник, лекар, Париз, Француска
Др Марио АЛИНЕИ, филолог, професор универзитета, Волгоград, Русија
Славко АЛМАЖАН, књижевник, Нови Сад
Мр Драгана АМЕДОСКИ, оријенталиста, истраживач-сарадник, Београд
Гоце АНГЕЛИЧИН ЖУРА, историчар уметности, Охрид, Македонија
Јелена АНДРЕЕВСКА, историчар уметности, асистент универзитета, Скопље
Даница АНДРЕЈЕВИЋ, књижевни критичар, професор универзитета, Приштина, Београд
Мср Милица АНДРЕЈЕВИЋ, музиколог, Београд
Маја АНЂЕЛКОВИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Крагујевац
Академик Марко АНЂЕЛКОВИЋ, зоолог, професор универзитета, Београд
Др Војо АНЂУС, грађевински инжењер, професор универзитета, Београд
Др Павле АНЂУС, биолог, професор универзитета, Београд
Иван АНТИЋ, књижевник, Београд
Др Михаел АНТОЛОВИЋ, историчар, доцент универзитета, Сомбор
Вероника АНТОНОВИЋ, фаготисткиња, Нови Сад
Соња АНТУНИЋ, флаутисткиња, доцент универзитета, Нови Сад
Др Наталија АТАНАСОВА ПАНЧЕВСКА, биолог, професор универзитета, Скопље, Македонија
Академик Теодор АТАНЦКОВИЋ, машински инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Мр Милета АЋИМОВИЋ ИВКОВ, књижевни критичар, Београд
Др Виталис АШИКУ, лекар, Нови Сад
Биљана БАБИЋ, професор српског језика, Нови Сад
Горан БАБИЋ, књижевник, Београд
Мр Здравко БАБИЋ, слависта, асистент универзитета, Никшић, Црна Гора
Др Илија БАБИЋ, правник, професор универзитета Београд
Мр Александра БАЈАЗЕТОВ, германиста, компаратиста, асистент универзитета, Београд
Драгана БАЈИЋ, хиспаниста, Мадрид, Шпанија
Др Љиљана БАЈИЋ, филолог, професор универзитета, Београд
Мр Ружица БАЈИЋ, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Др Бранко Брђанин БАЈОВИЋ, књижевник, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Валерија БАЛАЖ АРТ, професор књижевности, Будимпешта, Мађарска
Др Христос БАЛОГЛУ, економиста, Атина, Грчка
Лука БАЉ, књижевник, Нови Сад
Живко БАЉКАС, новинар, Београд
Др Јанош БАНЧЕРОВСКИ, слависта, професор универзитета, Будимпешта, Мађарска
Др Леонида БАРГЕЛИОТИС, историчар, професор универзитета, Атина, Грчка
Др Адриан А. БАРЕНТСЕН, лингвиста, професор универзитета, Амстердам, Холандија
Јошко БАРИЋ, професор књижевности, Сплит, Хрватска
Др Ласло БАРШИ, биолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Јан БАСАРА, филолог, Варшава, Пољска
Др Ивана БАШИЋ, филолог, научни сарадник, Београд

Невенка БАШИЋ ПАЛКОВИЋ, професор књижевности, библиотекар саветник, Суботица
Др Ђорђе БЕК-УЗАРОВ, физичар, професор универзитета, Београд
Др Бранислава БЕЛИЋ, лекар, професор универзитета, Нови Сад
Мр Наташа БЕЛИЋ, филолог, библиотекар, Нови Сад
Др Стојан БЕРБЕР, књижевник, лекар, професор универзитета, Сомбор
Давид К. БЕРНШТАЈН, историчар уметности, Русија
Мр Драгана БЕСАРА, компаратиста, сарадник библиотекар, Београд
Ален БЕШИЋ, књижевни критичар, Нови Сад
Др Миливој БЕШЛИН, историчар, Нови Сад
Др Весна БИКИЋ, археолог, научни сарадник, Београд
Др Милош БЈЕЛОВИТИЋ, географ, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Предраг БЈЕЛОШЕВИЋ, песник, Бањалука, Република Српска
Др Гордана БЛАГОЈЕВИЋ, етнолог, професор универзитета, Београд
Др Јелена БЛАЖЕНЧИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Марија БОБРОВЊИЦКА, филолог, професор универзитета, Краков, Пољска
Марија БОГДАНОВИЋ, историчар уметности, библиотекар, Београд
Мр Татјана БОГОЈЕВИЋ, професор књижевности, библиотекар, Нови Сад
Слободан Гиша БОГУНОВИЋ, филозофски писац, архитекта, Београд
Др Биљана БОЖИН, биолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Верица БОЖИЋ КРСТИЋ, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Гојко БОЖОВИЋ, књижевни критичар, Београд
Др Бошко БОЈОВИЋ, историчар, филолог, социолог, научни саветник, Београд
Др Драгиша БОЈОВИЋ, књижевник, професор универзитета, Ниш
Зорана БОЈОВИЋ, економиста, виши музејски водич, Чачак
Наталија А. БОНДАРЕНКО, кандидат филолошких наука, виши научни сарадник, Москва, Русија
Др Александар В. БОНДАРКО, лингвиста, професор универзитета, дописни члан РАН, Петроград, Русија
Др Драгомир БОНЏИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Мр Бојана БОРИЋ БРЕШКОВИЋ, историчар, музејски саветник, Београд
Др Светозар БОШКОВ, историчар, доцент универзитета, Нови Сад
Др Александар БОШКОВИЋ, историчар књижевности, истраживач-сарадник, Београд
Др Горан БОШКОВИЋ, технолог, професор универзитета, Нови Сад
Драгана БОШКОВИЋ, професор књижевности, Нови Сад
Ђорђе БОШКОВИЋ, историчар, Рума
Сања БОШКОВИЋ, књижевни критичар, Поатје, Француска
Мр Светозар БРАНИМИР САНТОВАЦ, биолог, научни сарадник, Зрењанин
Др Вељко БРБОРИЋ, филолог, професор универзитета, Београд
Иван БРБОРИЋ, историчар, кустос, Александровац
Мр Предраг БРЕБАНОВИЋ, теоретичар књижевности, доцент универзитета, Београд
Мирјана БРМБОТА, историчар уметности, виши кустос, Нови Сад
Др Рудо БРТАЊ, филолог, научни саветник, Братислава, Словачка
Ђорђе БРУЈИЋ, књижевник, Подгорица, Црна Гора
Мр Иван БУГАРСКИ, археолог, истраживач-сарадник, Београд
Бено БУДАР, песник, Будишин, Немачка
Мр Наташа БУДИМИР, професор књижевности, Нови Сад
Бранка БУЛАТОВИЋ, филолог, библиотекар саветник, Београд
Младен БУЛУТ, новинар, Нови Сад
Снежана БУЉ, оперска и концертна певачица, Њујорк, САД
Др Димитрије БУНТИЋ, професор књижевности, Крушевац
Др Вера ВАСИЉЕВИЋ, археолог, доцент универзитета, Београд
Др Горан ВАСИН, историчар, доцент универзитета, Нови Сад
Горан ВАСИЋ, економиста, Нови Сад
Др Милоје ВАСИЋ, археолог, научни саветник, Београд
Др Бранислава ВАСИЋ РАКОЧЕВИЋ, професор књижевности, књижевни критичар, Нови Сад
Небојша ВАСОВИЋ, књижевник, Торонто, Канада

Владимир ВАТИЋ, инжењер машинства, Нови Сад
Милана ВЕИНОВИЋ, историчар уметности, виши кустос, Панчево
Др А. ВЕЈНЕН, филолог, професор универзитета, Малден, Холандија
Живојин ВЕЛИМИРОВИЋ, виолиниста, професор универзитета, Београд
Др Снежана ВЕЛКОВСКА, лингвиста, професор универзитета, Скопље, Македонија
Катарина ВЕЉАНОВСКА, филолог, Скопље, Македонија
Татјана И. ВЕНДИНА, филолог, Москва, Русија
С. О. ВЕРБИЧ, филолог, Москва, Русија
В. А. ВЕРЕСАЕВ, филолог, Москва, Русија
Др Вилем ВЕРМЕР, филолог, професор универзитета, Амстердам, Холандија
Мср Јелена ВЕСЕЛИНОВ, правник, управник послова Матице српске
Др Андрија ВЕСЕЛИНОВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Исидора ВЕСЕЛИНОВИЋ, књижевник, Београд
Др Соња ВЕСЕЛИНОВИЋ, књижевни критичар, доцент универзитета, Београд
Даниела ВЕСИЋ, музиколог, Нови Сад
Младен ВЕСКОВИЋ, књижевни критичар, саветник, Београд
Др Славица ВЕСКОВИЋ МОРАЧАНИН, микробиолог, виши научни сарадник, Београд
Др Јелена ВИДИЋ, правник, доцент универзитета, Нови Сад
Гордана ВИЛОТИЋ, библиотекар, Нови Сад
Мр Милица ВИНАВЕР КОВИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Београд
Др Душко ВИТАС, информатичар, професор универзитета, Београд
Др Зорица ВИТИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Арпад ВИЦКО, преводилац, Нови Сад
Иван ВИШЕВСКИ (Иван ЈОЦИЋ), књижевник, Лесковац
Чедомир ВИШЊИЋ, политиколог, историограф, Загреб, Хрватска
Петко ВОЈНИЋ ПУРЧАР, књижевник, Нови Сад
Др Димитрије ВОРОЊЕЦ, инжењер машинства, професор универзитета, Београд
Мр Жељко ВУЈАДИНОВИЋ, историчар, асистент универзитета, Бањалука, Република Српска
Др Бојана ВУЈИН, књижевник, Нови Сад
Мр Станислава ВУЈИНОВИЋ, историчар књижевности, истраживач-сарадник, Београд
Др Наташа ВУЈИСИЋ ЖИВКОВИЋ, педагог, доцент универзитата, Београд
Др Слободан ВУЈИЋ, инжењер рударства, професор универзитета, Београд
Др Немања ВУЈЧИЋ, историчар, Београд
Миљурко ВУКАДИНОВИЋ, књижевник, Београд
Бранислав ВУКАСОВИЋ, оперски певач, Нови Сад
Верољуб ВУКАШИНОВИЋ, књижевник, Трстеник
Љиљана ВУКАШИНОВИЋ, историчар уметности, Загреб, Хрватска
Милорад ВУКАШИНОВИЋ, правник, Нови Сад
Др Милан ВУКИЋЕВИЋ, економиста, Нови Сад
Љуба ВУКМАНОВИЋ, публициста, Нови Сад
Мр Драгана ВУКОВ, биолог, асистент универзитета, Нови Сад
Бећир ВУКОВИЋ, књижевник, Подгорица, Црна Гора
Др Ђорђије ВУКОВИЋ, књижевник, професор универзитета, Београд
Мр Марта ВУКОТИЋ ЛАЗАР, историчар уметности, библиотекар, Београд
Др Бодин ВУКСАН, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Мр Ивана ВУКСАНОВИЋ, музиколог, асистент универзитета, Београд
Мр Јован ВУКСАНОВИЋ, професор, Београд
Др Сузана ВУКСАНОВИЋ, историчар уметности, виши кустос, Нови Сад
Мр Миодраг ВУКЧЕВИЋ, германиста, асистент универзитета, Београд
Др Ивана ВУЛЕТИЋ, слависта, професор универзитета, Северна Каролина, САД
Др Татјана ВУЛИЋ, технолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Тодор ВУЛИЋ, агроном, професор универзитета, Београд
Мр Вера ВУЛОВИЋ, историчар књижевности, Београд
Мр Наташа ВУЛОВИЋ, лингвиста, истраживач-сарадник, Београд
Мр Милена ВУЧИЋЕВИЋ, економиста, менаџер, Београд
Др Жељко ВУЧКОВИЋ, филозоф, професор универзитета, Нови Сад
Др Марија ВУЧКОВИЋ, филолог, истраживач-сарадник, Београд

Др Смиљка ГАБЕЛИЋ, историчар уметности, научни саветник, Београд
Др Миливој Б. ГАВРИЛОВ, метеоролог, професор универзитета, Београд
Др Анђела ГАВРИЛОВИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Др Лидија К. ГАВРЈУШИНА, слависта, научни саветник, Москва, Русија
Милица ГАЈИЋ, музиколог, Београд
Александра ГАЛОЊА, књижевник, Винча
Др Франческа ГАМБЕТИ, Атина, Грчка
Мр Гордана ГАРИЋ ПЕТРОВИЋ, историчар, Београд
Александар ГАТАЛИЦА, књижевник, Београд
Мр Драгица Р. ГАТАРИЋ, географ, асистент, Београд
Др Јадранка ГВОЗДАНОВИЋ, лингвиста, професор универзитета, Амстердам, Холандија
Др Владимир ГВОЗДЕН, компаратиста, доцент универзитета, Нови Сад
Мр Јелена ГИНИЋ, слависта, асистент универзитета, Београд
Др Јасмина ГЛАМОЧЛИЈА, биолог, доцент универзитета, Београд
Мр Јелица ГЛИГОРИЈЕВИЋ, пијанисткиња, наставник универзитета, Београд
Др Мирјана ГЛИГОРИЈЕВИЋ МАКСИМОВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Марина Јаковљевна ГЛОВИНСКА, лингвиста, Москва, Русија
Др Рајко ГЊАТО, географ, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Др Љиљана ГОЈКОВИЋ БУКАРИЦА, фармаколог, професор универзитета, Београд
Мр Ана ГОЛУБОВИЋ, библиотекар, Београд
Др Вида ГОЛУБОВИЋ, историчар књижевности, научни сарадник, Београд
Мирјана ГОЛУБОВИЋ, библиотекар, Београд
Мр Биљана ГОРЈАНОВИЋ, агроном, асистент универзитета, Нови Сад
Мр Мирјана ГОЧАНИН, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Др Спасоје ГРАХОВАЦ, културни радник, Кикинда
Др Владимир ГРЕЧИЋ, економиста, професор универзитета, Београд
Др Ростислава ГРИМАЉУК, историчар уметности, Лавов, Украјина
Др Марк Л. ГРИНБЕРГ, филолог, професор универзитета, Канзас Сити, САД
Др Роберт Д. ГРИНБЕРГ, филолог, професор универзитета, Северна Каролина, САД
Др Маћеј ГРОХОВСКИ, лингвиста, професор универзитета, Торуњ, Пољска
Др Слободан ГРУБАЧИЋ, германиста, професор универзитета, дописни члан САНУ, Београд
Вера ГРУЈИЋ, историчар уметности, виши кустос, Београд
Др Никола ГРУЈИЋ, физиолог, Нови Сад
Ненад ГРУЈИЧИЋ књижевник, Нови Сад
Бојан ГРУЈИЧКИ, књижевник, Београд
Др Мирко ГРЧИЋ, географ, професор универзитета, Београд
Мр Бранка ГУГОЉ, историчар уметности, Косовска Митровица
Др Срђан ДАМЊАНОВИЋ, филозоф, доцент универзитета, Нови Сад
Др Мариана ДАН, румуниста, професор универзитета, Београд
Др Емануил ДАНЕЗИС, астролог, Атина, Грчка
Љубица ДВОРНИЦКА, филолог, Братислава, Словачка
Александар ДЕВЕТАК, професор књижевности, Нови Сад
Небојша ДЕВЕТАК, песник, Врбас
Наташа ДЕВЕТАКОВИЋ, професор књижевности, Београд
Др Мирјана ДЕВЕЏИЋ, демограф, професор универзитета, Београд
Мирко ДЕМИЋ, књижевник, Крагујевац
Мр Далибор ДЕНДА, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Др Јерко ДЕНЕГРИ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Сунчица ДЕНИЋ књижевник, професор универзитета, Врање
Др Владимир ДИБО, филолог, професор универзитета, Москва, Русија
Катарина ДИМИТРИЈЕВИЋ, историчар уметности, Београд
Коста ДИМИТРИЈЕВИЋ, књижевни историчар, критичар, Београд
Др Милан С. ДИМИТРИЈЕВИЋ, астроном, научни саветник, Београд
Др Гордана ДИМИЋ, технолог, професор универзитета, Нови Сад
Ивана ДИМИЋ, књижевник, Београд
Мр Иван ДИНИЋ, пијаниста, Панчево
Др Тереза ДОБЖИЊСКА, слависта, професор универзитета, Варшава, Пољска
Др Иван К. ДОБРЕВ, филолог, професор, Софија, Бугарска

Слободан ДОДИЋ, инжењер машинства, саветник, Београд
Др Биљана ДОЈЧИНОВИЋ НЕШИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Татјана ДОРОШКИНА, слависта, Уфа, Русија
Др Ифигенија ДРАГАНИЋ, историчар, доцент универзитета, Нови Сад
Мирјана ДРАГАШ, социолог, Београд
Мр Александра ДРАГИН, географ, асистент универзитета, Нови Сад
Др Гордана ДРАГИН, филолог, професор универзитета, Нови Сад
Лабуд ДРАГИЋ, књижевник, Београд
Мр Гордан ДРАГОВИЋ, редитељ, Београд
Драган ДРАГОЈЛОВИЋ, књижевник, Београд
Др Јасмина ДРАЖИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Душан ДРАЈИЋ, електротехничар, професор универзитета, Београд
Др Гордана ДРАКИЋ, правник, доцент универзитета, Нови Сад
Марија ДРЉЕВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Мирјана ДРНДАРСКИ, историчар књижевности, саветник, Београд
Др Александра ДРОБАЦ ЧИК, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Драгомир ДУЈМОВ, књижевник, Будимпешта, Мађарска
Мирослава ДУКИЋ ЛАЗАРЕВИЋ, професор књижевности, библиотекар, Нови Сад
Јован ДУЊИН, књижевник, Нови Сад
Др Владан ДУЦИЋ, географ, климатолог, професор универзитета, Београд
Др Сандра ДУЧИЋ КОЛЕТ, класични филолог, Квебек, Канада
Др Сања ЂАЈИЋ, правник, професор универзитета, Нови Сад
Милосав ЂАЛИЋ, књижевник, Трстеник
Мр Вукица ЂАПА ИВЕТИЋ, слависта, виши лектор, Београд
Др Ђорђе ЂЕКИЋ, историчар, професор универзитета, Рума
Др Зорица ЂЕРГОВИЋ ЈОКСИМОВИЋ, англиста, професор универзитета, Нови Сад
Др Ким ЂИХЈАНГ, слависта, професор универзитета, САД
Академик Владан ЂОРЂЕВИЋ, инжењер, професор универзитета, Београд
Драгослав ЂОРЂЕВИЋ, књижевник, Крушевац
Др Живота ЂОРЂЕВИЋ, историчар, научни саветник, Београд
Др Смиљана ЂОРЂЕВИЋ, историчар књижевности, научни сарадник, Београд
Др Часлав ЂОРЂЕВИЋ, књижевник, Нови Сад
Др Стојан М. ЂОРЂИЋ, књижевни критичар, професор универзитета, Ниш (Београд)
Др Драгослав ЂУКАНОВИЋ, стоматолог, професор универзитета, Београд
Др Петар ЂУНДИЋ, правник, асистент универзитета, Нови Сад
Душан ЂУРИЋ, новинар, Београд
Др Ивана ЂУРИЋ ПАУНОВИЋ, англиста, професор универзитета, Нови Сад
Мр Александра ЂУРИЧИЋ, театролог, Београд
Др Миша ЂУРКОВИЋ, социолог, професор универзитета, Београд
Жарко ЂУРОВИЋ, књижевник, Београд
Љиљана ЂУРОВИЋ, правник, архивски саветник, Ниш
Академик Милан ЂУРЧИНОВ, историчар књижевности, Скопље, Македонија
Др Ц. Л. ЕБЕЛИНГ, филолог, професор универзитета, Амстердам, Холандија
Весна ЕГЕРИЋ, књижевник, Нови Сад
Др Михаел ЕЛИЈАШ, историчар, Мартин, Словачка
Др Јелена ЕРДЕЉАН, професор универзитета, Београд
Анђелко ЕРДЕЉАНИН, афористичар, књижевни критичар, Нови Сад
Др Гвозден ЕРОР, књижевник, научни саветник, Београд
Др Андреја ЖЕЛЕ, слависта, професор универзитета, Љубљана, Словенија
Неда ЖИВАК, географ, асистент универзитета, Бањалука, Република Српска
Никола ЖИВАНОВИЋ, књижевник, Крагујевац
Нина ЖИВАНЧЕВИЋ, књижевник, Њујорк, САД
Др Милица ЖИВКОВ БАЛОШ, ветеринар, научни сарадник, Нови Сад
Др Дејан ЖИВКОВИЋ, инжењер електротехнике, професор универзитета, Београд
Мр Љубица ЖИВКОВИЋ, етнолог, Трстеник
Академик Мирјана ЖИВОЈИНОВИЋ, историчар, научни саветник, Београд
Др Александар ЖИВОТИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Др Павол ЖИГО, филолог, професор универзитета, Братислава, Словачка
Др Радмила ЖУГИЋ, слависта, научни саветник ИСЈ САНУ, Београд
Теодора ЖУЈОВИЋ, библиотекар, Београд

Др Драгољуб ЖУНИЋ, агроном, професор универзитета, Београд
Др Слободан ЖУЊИЋ, филозоф, професор универзитета, Кингстон, САД
Милица ЗАЈЦЕВ, историчар балета, публициста, Београд
Светлана ЗАЈЦЕВА, филолог, научни саветник, Петроград, Русија
Мирна ЗАКИЋ, књижевник, Београд
Др Мацид ЗАМАНИ (Majid ZAMANI), агроном, професор универзитета, Карај, Ирак
Др Марија ЗАРЕМБИНА, филолог, професор универзитета, Краков, Пољска
Мср Ирена ЗАРИЋ, историчар уметности, Београд
Ирина ЗАХАРИЈЕВА, слависта, Софија, Бугарска
Мр Павле ЗЕЛИЋ, фармацеут, Београд
Божидар ЗЕЧЕВИЋ, драматург, филмски критичар, Београд
Ирена ЗЕЧЕВИЋ, професор књижевности, библиотекар, Бачка Паланка
Академик Момчило ЗЕЧЕВИЋ, историчар, научни саветник, Београд
Др Богуслав ЗЈЕЛИНСКИ, слависта, професор универзитета, Познањ, Пољска
Радослав ЗЛАТАНОВИЋ, књижевник, Бесна Кобила
Сања ЗЛАТКОВИЋ, професор књижевности, Нови Сад
Академик Ђорђе ЗЛОКОВИЋ, архитекта, професор универзитета, Београд
Др Галина А. ЗОЛОТОВА, филолог, професор универзитета, Москва, Русија
Др Владимир ЗОРИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Нотингем, Велика Британија
Мр Милена ЗОРИЋ, лингвиста, Нови Сад
Др Ђорђе ЗРНИЋ, инжењер машинства, професор универзитета, Београд
Бојана ИБРАЈТЕР ГАЗИБАРА, историчар уметности, конзерватор, Београд
Анђела ИВАНИЋ, историчар књижевности, Београд
Мр Бранка ИВАНИЋ, историчар уметности, Београд
Владимир ИВАНИШЕВИЋ, историчар, виши архивиста, Нови Сад
Ирина ИВАНОВА, филолог, доцент универзитета, Москва, Русија
Др Калина ИВАНОВА, филолог, професор универзитета, Софија, Бугарска
Др Најда ИВАНОВА, слависта, професор универзитета, Софија, Бугарска
Др Ценка ИВАНОВА, слависта, професор универзитета, Велико Трново, Бугарска
Др Драгица С. ИВАНОВИЋ, књижевни критичар, Подгорица, Црна Гора
Мр Јован Н. ИВАНОВИЋ, филолог, професор, Београд
Мр Љубица ИВАНОВИЋ, географ, асистент универзитета, Нови Сад
Др Милена ИВАНОВИЋ, слависта, доцент универзитета, Београд
Мр Ненад ИВАНОВИЋ, научни сарадник, Београд
Милина ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ, научни сарадник, Етнолошки институт САНУ, Београд
Борис ИВАНЧЕВИЋ, миколог, музејски саветник, Београд
Др Иван ИВИЋ, психолог, професор универзитета, Београд
Др Весна ИВКОВ, етномузиколог, доцент универзитета, Сомбор
Мр Зорица ИВКОВИЋ, историчар уметности, конзерватор, Сирогојно
Др Миле ИГЊАТОВИЋ, хирург, пуковник, доцент универзитета, Београд
Др Александра ИГЊАТОВИЋ ЋУПИНА, агроном, доцент универзитета, Нови Сад
Дејан ИЛИЋ, књижевник, Београд
Јелица ИЛИЋ, историчар, виши кустос, Зајечар
Мр Марија ИЛИЋ, слависта, истраживач-сарадник, Београд
Микица ИЛИЋ, књижевник, Босут
Др Јелена ИЛИЋ МАНДИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Невен ИСАИЛОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Василије В. ИСАЈЕВ, инжењер шумарства, професор универзитета, Београд
Мира ИСАКОВ, академски сликар, дизајнер, Нови Сад
Игор ЈАВОР, књижевни критичар, Нови Сад
Владимир ЈАГЛИЧИЋ, књижевник, Крагујевац
Др Милош ЈАГОДИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Игор ЈАЈИЋ, агроном, професор универзитета, Београд
Александар ЈАКОВЉЕВИЋ, историчар, Београд
Мр Ана ЈАКОВЉЕВИЋ, слависта, асистент универзитета, Београд
Растко С. ЈАКОВЉЕВИЋ, етномузиколог, Београд
Др Милица ЈАКУБЈЕЦ СЕМКОВОВА, историчар књижевности, професор универзитета, Вроцлав, Пољска

Јасмина ЈАКШИЋ, историчар уметности, кустос, Нови Сад
Др Сандра ЈАКШИЋ, ветеринар, истраживач-сарадник, Нови Сад
Др Либор ЈАН, слависта, професор универзитета, Брно, Чешка
Др Јан ЈАНАК, слависта, професор универзитета, Брно, Чешка
Мр Маре ЈАНАКОВА ГРУЈИЋ, историчар уметности, Београд
Радојка ЈАНИЋИЈЕВИЋ, историчар уметности, музејски саветник, Котор, Црна Гора
Александра ЈАНИЧИЋ, истраживач, Нови Сад
Соња ЈАНКОВ, историчар књижевности, Нови Сад
Мр Јасмина ЈАНКОВИЋ, пијанисткиња, Београд
Мр Марија ЈАНКОВИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Петар ЈАЊАТОВИЋ, новинар, Београд
Академик Васкрсија ЈАЊИЋ, агроном, професор универзитета, Београд
Др Богдан ЈАЊУШЕВИЋ, историчар уметности, Нови Сад
Др Стеван ЈАСНИЋ, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Бранислав ЈАТИЋ, оперски певач, Нови Сад
Др Весна ЈАЋЕВИЋ, ветеринар, виши научни сарадник, Београд
Јевђа А. ЈЕВЂЕВИЋ, правник, Крагујевац
Драгослава ЈЕВРЕМОВИЋ, виши библиотекар, Нови Сад
Добривоје ЈЕВТИЋ, књижевник, Ниш
Др Зоран Д. ЈЕВТИЋ, ветеринар, научни сарадник, Београд
Др Раде ЈЕЛЕНКОВИЋ, геолог, минеролог, професор универзитета, Београд
Саша ЈЕЛЕНКОВИЋ, књижевник, Зајечар
Мр Бранислава ЈЕЛИЋ, лингвиста, Сомбор
Лидија ЈЕЛИЋ, професор, историчар књижевности, Београд
Др Љубиша ЈЕРЕМИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Јован ЈЕРКОВ, музиколог, Нови Сад
Мр Милица ЈЕФТИМИЈЕВИЋ ЛИЛИЋ, књижевни критичар, Београд
Др Дејан ЈЕЧМЕНИЦА, историчар, доцент универзитета, Београд
Др Бојан ЈОВАНОВИЋ, књижевник, научни саветник, Београд
Др Виолета ЈОВАНОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Јагодина
Мр Владимир ЈОВАНОВИЋ, музиколог, професор универзитета, Београд
Мр Владимир ЈОВАНОВИЋ, историчар књижевности, Нотингем, Велика Британија
Зорица ЈОВАНОВИЋ, историчар, Нови Сад
Иван ЈОВАНОВИЋ, инжењер електротехнике, Београд
Јелена ЈОВАНОВИЋ, историчар, архивиста, Београд
Др Јелена ЈОВАНОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Београд
Љиљана ЈОВАНОВИЋ, књижевник, Београд
Др Милена ЈОВАНОВИЋ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Др Млађен ЈОВАНОВИЋ, географ, доцент универзитета, Нови Сад
Небојша ЈОВАНОВИЋ, професор, Београд
Др Петар ЈОВАНОВИЋ, инжењер рударства, професор универзитета, Београд
Др Слободан ЈОВАНОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Биљана ЈОВАНОВИЋ СТИПЧЕВИЋ, библиотекар, саветник, Београд
Јелена ЈОВИЋ, слависта, асистент универзитета, Београд
Надежда ЈОВИЋ ПЕТРОВИЋ, филолог, асистент универзитета, Ниш
Ранко ЈОВОВИЋ, књижевник, Подгорица, Црна Гора
Ксенија ЈОКИЋ, правник, Нови Сад
Милена ЈОКСИМОВИЋ ПАЈЕВИЋ, класични филолог, асистент универзитета, Београд
Др Душан ЈОКСИЋ, грађевински инжењер, професор универзитета, Београд
Др Иван ЈОРДОВИЋ, историчар, професор универзитета, Нови Сад
Др Верица ЈУРИЋ, технолог, професор универзитета, Нови Сад
Николај ЈУСОВ, филолог, Москва, Русија
Др Никола КАЈТЕЗ, филозоф, Нови Сад
Др Хелмут КАЛБ, слависта, Инзбрук, Аустрија
Др Василије КАЛЕЗИЋ, историчар књижевности, Београд
Драгиша КАЛЕЗИЋ, књижевник, Београд
Светлана КАЛЕЗИЋ РАДОЊИЋ, књижевни критичар, Подгорица, Црна Гора
Андреј КАЛМАР, правник, Нови Сад
Др Људмила КАЛЊИН, филолог, Москва, Русија
Др Љубица КАНДИЋ, правник, професор универзитета, Београд
Марина КАНИЋ, професор књижевности, Крушевац
Др Марвин КАНТОР, слависта, професор универзитета, Еванстон, САД

Академик Владимир КАЊУХ, кардиолог, професор универзитета, Београд
Др Снежана КАЊУХ, стоматолог, Београд
Др Милош КАПЕТАНОВ, ветеринар, научни сарадник, Нови Сад
Мр Соња КАПЕТАНОВ, професор књижевности, Нови Сад
Огњен КАРАНОВИЋ, историчар, архивиста, Нови Сад
Др Илија КАРОВ, агроном, професор универзитета, Скопље, Македонија
Велибор КАТИЋ, археолог, кустос, Младеновац
Др Срђан КАТИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Душан КАТУШЧАК, историчар књижевности, Мартин, Словачка
Др Агнеш КАЦИБА, филолог, Сегедин, Мађарска
Др Јан КАЧАЛА, слависта, професор универзитета, Братислава, Словачка
Велибор КАЧУНКОВИЋ, инжењер рударства, стручни саветник, Београд
Др Корнелије КВАС, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Томаш КВОКА, филолог, Краков, Пољска
Мр Драгана КЕРКЕЗ, слависта, лектор универзитета, Београд
Давид КЕЦМАН ДАКО, књижевник, Сомбор
Др Александар КИКЛЕВИЧ, слависта, доцент универзитета, Олштин, Пољска
Др Лилија КИРОВА, филолог, научни саветник, Софија, Бугарска
Др Наташа КИШ, филолог, асистент универзитета, Нови Сад
Др Миливој КЛАРИН, инжењер машинства, професор универзитета, Зрењанин
Др Анита КЛАУС, биолог, доцент универзитета, Београд
Ралф М. КЛЕМИНСОН, историчар књижевности, Портсмаут, САД
Др Кристина КЛЕЧКОВА, филолог, професор универзитета, Катовице, Пољска
Фјодор Д. КЛИМЧУК, филолог, Москва, Русија
Др Злата КЛОКОЧАР ШМИТ, агроном, истраживач, Нови Сад
Мр Иван КЊИЖАР, сарадник у настави универзитета, Темишвар, Румунија
Др Борислав КОБИЉСКИ, агроном, професор универзитета, Београд
Др Ана КОВАЛСКА, филолог, професор универзитета, Варшава, Пољска
Патрик КОВАЛСКИ (Бојан ЈЕЛИЋ), књижевник, Нови Сад
Мр Борко КОВАЧЕВИЋ, лингвиста, асистент универзитета, Београд
Др Војо КОВАЧЕВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Источно Сарајево, Република Српска
Др Каталин КОВАЧЕВИЋ ХЕГЕДИШ, историчар књижевности, професор универзитета, Нови Сад
Др Милош КОВАЧКА, историчар књижевности, Мартин, Словачка
Мр Маја КОЗАРСКИ, биохемичар, асистент универзитета, Београд
Мр Зорана КОКИР, англиста, асистент универзитета, Београд
Медиса КОЛАКОВИЋ, професор књижевности, библиотекар, Нови Сад
Др Бернар КОЛЕТ ДУЧИЋ, филозоф, професор универзитета, Дарам, Велика Британија
Драган КОЛУНЏИЈА, књижевник, Београд
Др Милан КОЉАНИН, историчар, научни сарадник, Београд
Др Горан КОМАР, лекар, историограф, Херцег Нови, Црна Гора
Радослав Раша КОМИНАЦ, књижевник, Београд
Владимир КОЊИКУШИЋ, историчар уметности, Београд
Др Драган КОПРИВИЦА, слависта, професор универзитета, Никшић, Црна Гора
Др Михал КОПЧИК, слависта, професор универзитета, Катовице, Пољска
Милош КОРДИЋ, књижевник, Београд
Мр Горан КОРУНОВИЋ, асистент универзитета, Београд
Александар КОСТАДИНОВИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Ниш
Др Љиљана КОСТАДИНОВИЋ, хемичар, доцент универзитета, Бачка Топола
Др Емилија КОСТАДИНОВСКА, агроном, професор универзитета, Штип, Македонија
Драгомир КОСТИЋ, књижевник, професор универзитета, Грачаница
Зоран КОСТИЋ, књижевник, Бањалука, Република Српска
Мр Мирјана КОСТИЋ ГОЛУБИЧИЋ, полониста, асистент универзитета, Београд
Др Петрула КОСТОВСКА, историчар уметности, Лондон, Велика Британија
Мр Ана КОТЕВСКА, музиколог, Београд
Др Магдалена КОХ, историчар књижевности, професор универзитета, Вроцлав, Пољска

Др Љубомир КОЦИЋ, педагог, професор универзитета, Београд
Др Душанка КРАЈНОВИЋ, фармацеут, доцент универзитета, Београд
Др Симона КРАЊЦ, словениста, доцент универзитета, Љубљана, Словенија
Др Мирко КРИВОКАПИЋ, филолог, професор универзитета, Београд
Др Весна КРЊАЈА, агроном, професор универзитета, Београд
Мр Викторија КРОМПХОЛЦ, професор, лектор универзитета, Нови Сад
Јасмина КРПО ЋЕТКОВИЋ, биолог, Београд
Мр Стана КРСТАЈИЋ, флаутисткиња, Београд
Соња КРСТАНОВИЋ, књижевник, Београд
Мр Александар КРСТИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Др Весна КРУЉАЦ, историчар уметности, кустос, Београд
Никола КРУШЕВАЦ, економиста, асистент, Београд
Мр Агата КРУШЕЦ, филолог, Краков, Пољска
Филип КРЧМАР, историчар, Нови Сад
Др Зорица КУБУРИЋ, социолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Ивана КУЗМАНОВИЋ НОВОВИЋ, историчар уметности, Висока школа СПЦ за уметности и конзервацију, Београд
Мр Сузана КУЈУНЏИЋ ОСТОЈИЋ, професор књижевности, Нови Сад
Силас КУКИЈАРИС, историчар уметности, Атина, Грчка
Др Маша КУЛАУЗОВ, правник, доцент универзитета, Нови Сад
Др Радивоје КУЛИЋ, андрагог, професор универзитета, Приштина
Драгољуб КУПРЕШАНИН, историчар, музејски саветник, Београд
Љубов В. КУРКИНА, филолог, Москва, Русија
Др Иван КУЦАРОВ, слависта, професор универзитета, Пловдив, Бугарска
Др Здравко КУЧИНАР, филозоф, професор универзитета, Београд
Др Јуриј ЛАБИНЦЕВ, историчар књижевности, Москва, Русија
Др Борис ЛАЗИЋ, књижевник, Париз, Француска
Јасенка ЛАЗИЋ, историчар, Бачка Паланка
Лаза ЛАЗИЋ, књижевник, Београд
Љиљана ЛАЗИЋ, историчар уметности, виши кустос, Нови Сад
Др Небојша ЛАЗИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Косовска Митровица
Радмила ЛАЗИЋ, књижевник, Земун
Др Ивана ЛАЗИЋ КОЊИК, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Др Вуксан ЛАКИЋЕВИЋ, правник, Нови Сад
Александар Б. ЛАКОВИЋ, књижевни критичар, лекар, Крагујевац
Академик Небојша ЛАЛИЋ, лекар, професор универзитета, Београд
Бранка ЛАНЦОШ МАЛДИНИ, архитекта, Београд
Агњешка ЛАСЕК, слависта, Пољска
Милош ЛАТИНОВИЋ, књижевник, Кикинда
Др Ренате ЛАХМАН, историчар књижевности, професор универзитета, Констанца, Румунија
Рената ЛЕБДА, филолог, Катовице, Пољска
Лаура ЛЕВАИ АКСИН, флаутисткиња, професор универзитета, Нови Сад
Др Валериј ЛЕПАХИН, слависта, професор универзитета, Будимпешта, Мађарска
Др Ида ЛЕСКОШЕК ЧУКАЛОВИЋ, технолог, професор универзитета, Београд
Л. А. ЛЕТАЕВА, лингвиста, Тјумен, Русија
Српко ЛЕШТАРИЋ, арабиста, преводилац, Београд
Ина И. ЛЕШЧИЛОВСКА, филолог, научни саветник, Москва, Русија
Емил ЛИБМАН, лекар, Суботица
Даворин ЛИВАЈА, историчар, Бешка
Марио ЛИГУОРИ, лектор универзитета, Нови Сад
Др Галина ЛИЛИЧ, лингвиста, професор универзитета, Санкт Петербург, Русија
Јелена ЛИНСТРЕМ, русиста, Шведска
Др Јосип ЛИСАЦ, филолог, професор универзитета, Задар, Хрватска
Др Јулија ЛИСТРОВА ПРАВДА, слависта, професор универзитета, Вороњеж, Русија
Др Константин В. ЛИФАНОВ, слависта, Москва, Русија
Др Милан ЛОЈАНИЦА, архитекта, професор универзитета, дописни члан САНУ, Београд
Др Мијо ЛОНЧАРИЋ, филолог, научни саветник, Загреб, Хрватска
Др Ђорђе ЛОПИЧИЋ, правник, дипломата, Београд
Душан ЛОПУШИНА, музичар, Београд
Марко ЛОПУШИНА, новинар, Београд
Др Аријана ЛУБУРИЋ ЦВИЈАНОВИЋ, књижевник, доцент универзитета, Нови Сад
Др Наталија ЛУДОШКИ, историчар књижевности, професор, Нови Сад
Рајко ЛУКАЧ, књижевник, Београд

Мр Љиљана ЛУКИЋ, историчар књижевности, професор, Бијељина, Република Српска
Др Васа ЛУПУЛОВИЋ, историчар, Темишвар, Румунија
Др Јуриј ЛУШЋАНСКИ, песник, Будишин, Немачка
Др Милица ЉАЉЕВИЋ ГРБИЋ, биолог, доцент универзитета, Београд
Ана ЉАЦУ, хелениста, асистент универзитета, Москва, Русија
Др Милутин ЉЕШЕВИЋ, географ, професор универзитета, Београд
Марко ЉУБИЧИЋ, историчар, Нови Сад
Др Ирена ЉУБОМИРОВИЋ, историчар, доцент универзитета, Ниш
Мр Јанко МАГЛОВСКИ, историчар уметности, Бољевци
Др Људмила МАЗАЛОВА, историчар књижевности, научни саветник, Мартин, Словачка
Ивана МАКСИЋ, професор, Крагујевац
Слободан МАЛДИНИ, архитекта, Београд
Др Милош МАЛЕНКОВИЋ, микробиолог, Нови Сад
Др Ђорђе МАЛЕНЧИЋ, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Др Крстан МАЛЕШЕВИЋ, социолог, професор универзитета, Београд
Др Јиржи МАЛИРЖ, слависта, професор универзитета, Брно, Чешка
Др Марица МАЛОВИЋ ЂУКИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Анамарија МАНДИЋ, технолог, научни сарадник, Нови Сад
Божидар МАНДИЋ, књижевник, Рудник
Зоран М. МАНДИЋ, књижевник, књижевни критичар, Сомбор
Др Лека МАНДИЋ, биолог, професор универзитета, Чачак
Др Мира МАНДИЋ, географ, доцент универзитета, Бањалука, Република Српска
Мирослав МАНДИЋ, књижевник, Нови Сад
Др Растислав МАНДИЋ, грађевински инжењер, професор универзитета, Београд
Др Василос Н. МАНИМАНИС, астроном, професор универзитета, Атина, Грчка
Др Мирољуб МАНОЈЛОВИЋ, историчар, музејски саветник, Пожаревац
Љиљана МАНЧИЋ, професор књижевности, Оџаци
Др Адриана Сида МАЊЕА, историчар, професор универзитета, Темишвар, Румунија
Академик Драгослав МАРИНКОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Др Душан МАРИНКОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Загреб, Хрватска
Др Душан МАРИНКОВИЋ, социолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Прибислав МАРИНКОВИЋ, економиста, професор, Београд
Др Радован МАРИНКОВИЋ, агроном, научни саветник, Нови Сад
Томислав МАРИНКОВИЋ, књижевник, Липолист
Томислав МАРИЧИЋ, књижевник, Аранђеловац
Др Смиља МАРЈАНОВИЋ ДУШАНИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Јелена МАРКОВА, слависта, професор универзитета, Петрозаводск, Русија
Веселинка МАРКОВИЋ, историчар, виши кустос, Нови Сад
Душанка МАРКОВИЋ, географ, етнолог, виши кустос, Нови Сад
Др Жељко МАРКОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Иван Р. МАРКОВИЋ, историчар уметности, Београд
Илија МАРКОВИЋ, афористичар, Нови Сад
Катарина МАРКОВИЋ, архивски саветник, Нови Сад
Наталија МАРКОВИЋ, књижевник, Земун
Наташа МАРКОВИЋ, професор књижевности, Београд
Никола МАРКОВИЋ, економиста, Београд
Олга МАРКОВИЋ, историчар књижевности, музејски саветник, Земун
Предраг МАРКОВИЋ, књижевник, Београд
Др Ратко МАРКОВИЋ, правник, професор универзитета, Београд
Др Саша МАРКОВИЋ, историчар, професор универзитета, Нови Сад
Др Слободан МАРКОВИЋ, географ, професор универзитета, Нови Сад
Јован Б. МАРКУШ, машински инжењер, новинар, Подгорица, Црна Гора
Ведрана МАРЛОГ, филолог, Рума
Др Димитрис Н. МАРОНИТИС, класични филолог, професор универзитета, Солун, Грчка
Др Валентина МАСЛОВА, слависта, професор универзитета, Витебск, Белорусија
Др Драга МАСТИЛОВИЋ, историчар, доцент универзитета, Пале, Република Српска
Др Јасна МАСТИЛОВИЋ, технолог, виши научни сарадник, Нови Сад
Др Андрија МАТИЋ, књижевник, англиста, Београд
Дејан МАТИЋ, класични филолог, Нови Сад
Драгица МАТИЋ, професор српског језика, архивски саветник, Ужице

Др Љиљана МАТИЋ, романиста, професор универзитета, Нови Сад
Мр Милош МАТИЋ, антрополог, кустос, Београд
Јована МАТИЋ КОС, технолог, истраживач-сарадник, Нови Сад
Др Ана МАТОВИЋ, етномузиколог, Београд
Веселин МАТОВИЋ, књижевник, Никшић, Црна Гора
Др Августин МАЋОВЧИК, историчар, Мартин, Словачка
Др Сања МАЦУРА, књижевни критичар, Бањалука, Република Српска
Павле МЕДАКОВИЋ, диригент, Београд
Јелена МЕЖИНСКИ МИЛОВАНОВИЋ, историчар уметности, кустос, Београд
Др Офелија МЕЗА, романиста, професор универзитета, Нови Сад
Мр Ладислав МЕЗЕИ, виолончелиста, професор универзитета, Београд
Мр Рандал МЕЏЏОР, преводилац, лектор универзитета, Нови Сад
Др Јасна МЕЛВИНГЕР, историчар књижевности, професор универзитета, Нови Сад
Др Мира МЕНАЦ МИХАЛИЋ, филолог, професор универзитета, Загреб, Хрватска
Славица МЕРЕНИК, историчар, библиотекар, Београд
Сергеј МЕШЧЕРЈАКОВ, слависта, Москва, Русија
Др Бошко МИЈАТОВИЋ, економиста, научни сарадник, Београд
Др Слободан МИЈУШКОВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Оксана МИКИТЕНКО, слависта, Кијев, Украјина
Др Весна МИКИЋ, музиколог, професор универзитета, Београд
Др Ђорђе МИКИЋ, историчар, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Милена МИКИЋ ВРАГОЛИЋ, професор српског језика и књижевности, Нови Сад
Милован МИКОВИЋ, књижевник, Суботица
Др Александар МИЛАНОВИЋ, лингвиста, професор универзитета, Београд
Др Горан МИЛАШИНОВИЋ, књижевник, лекар, Београд
Мр Светлана МИЛАШИНОВИЋ, историчар књижевности, стручни сарадник, Нови Сад
Мр Дијана МИЛАШИНОВИЋ МАРИЋ, историчар уметности, кустос, Београд
Горан МИЛЕНКОВИЋ, књижевник, Бор
Ненад МИЛЕНОВИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Милан МИЛЕТИЋ, конзерватор, Београд
Др Милена МИЛИН, класични филолог, професор универзитета, Београд
Диана МИЛИНОВИЋ, архивиста, Сремски Карловци
Мр Сања МИЛИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Београд
Мр Слађана МИЛИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Београд
Др Драган МИЛИЋЕВИЋ, ветеринар, научни истраживач, Београд
Др Милић МИЛИЋЕВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Мр Наташа МИЛИЋЕВИЋ, историчар, истраживач, Београд
Др Гордана МИЛОВАНОВИЋ, хемичар, професор универзитета, Београд
Предраг Р. МИЛОВАНОВИЋ, културолог, Београд
Соња МИЛОВИЋ, историчар, Сарајево, Федерација БиХ
Мр Пеђа МИЛОСАВЉЕВИЋ, виолиниста, Холандија
Др Снежана МИЛОСАВЉЕВИЋ МИЛИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Ниш
Мр Александра МИЛОШЕВИЋ, драматург, кустос, Београд
Маријана МИЛОШЕВИЋ, књижевни критичар, Београд
Мр Миладин МИЛОШЕВИЋ, историчар, Архив Југославије, Београд
Др Радомир МИЛОШЕВИЋ, протојереј, Смедерево
Срђан МИЛОШЕВИЋ, историчар, истраживач-приправник, Београд
Др Дејан МИЛУТИНОВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Ниш
Живојин МИЛУТИНОВИЋ, књижевник, Београд
Др Зоран МИЛУТИНОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Лондон, Велика Британија
Др Јована МИЛУТИНОВИЋ, педагог, професор универзитета, Нови Сад
Михаило П. МИЉАНИЋ, новинар, Подгорица, Црна Гора
Марко МИЉАНОВИЋ, историчар уметности, Приштина
Мр Бојан МИЉКОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Бојана МИЉКОВИЋ КАТИЋ, историчар, научни сарадник, Београд

Др Ангелина МИНЧЕВА, филолог, професор универзитета, Софија, Бугарска
Зоран МИРКОВИЋ, књижевник, Нови Сад
Милан МИРКОВИЋ, инжењер архитектуре, Рума
Др Мирослава МИРКОВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Мр Радован МИРКОВИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Београд
Др Милица МИРКУЛОВСКА, филолог, професор универзитета, Скопље, Македонија
Боривој МИРОСАВЉЕВИЋ, економиста, инжењер, мајстор фотографије, Нови Сад
Др Светлана МИРЧОВ, правник, библиотекар, Београд
Жељко МИТИЋ, књижевник, Ниш
Др Саша МИТРЕВ, агроном, професор универзитета, Скопље, Македонија
Др Вера МИТРИНОВИЋ, полониста, професор универзитета, Варшава, Пољска
Катарина МИТРИЋЕВИЋ ШТЕПАНЕК, слависта, асистент универзитета, Београд
Др Анђелка МИТРОВИЋ, арабиста, професор универзитета, Београд
Мр Катарина МИТРОВИЋ, историчар уметности, кустос, Београд
Др Марија МИТРОВИЋ, филолог, редовни професор у пензији, Београд
Мр Наташа МИТРОВИЋ, пијанисткиња, професор универзитета, Београд
Др Весна МИЋИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Источно Сарајево, Република Српска
Др Софија МИЋИЋ, англиста, професор универзитета, Београд
Јоаникије МИЋОВИЋ, епископ будимљанско-никшићки, Никшић, Црна Гора
Милутин МИЋОВИЋ, књижевник, Никшић, Црна Гора
Др Георге МИХАИЛА, филолог, професор универзитета, Темишвар, Румунија
Др Душан МИХАИЛОВИЋ, археолог, доцент универзитета, Београд
Мирослав Цера МИХАИЛОВИЋ, књижевник, Врање
Др Љубодраг МИХАЈЛОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Милан МИХАЈЛОВИЋ, књижевник, Косовска Митровица
Др Евгенија МИЦЕВА, историчар књижевности, професор универзитета, Софија, Бугарска
Др Александра МИШАН, технолог, научни сарадник, Нови Сад
Др Олга МИШЕСКА ТОМИЋ, филолог, професор универзитета, Лајден, Холандија
Др Љиљана МИШИЋ, балетски педагог, професор универзитета, Нови Сад
Др Синиша МИШИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Биљана МИШИЋ ИЛИЋ, филолог, професор универзитета, Ниш
Мр Тања МИШЛИЦКИ, географ, асистент универзитета, Бањалука, Република Српска
Др Радивоје МЛАДЕНОВИЋ, филолог, Београд
Др Миливоје МЛАЂЕНОВИЋ, драмски писац, Нови Сад
Др Франко МОНТАНАРИ, класични филолог, професор универзитета, Пиза, Италија
Др Јелена МРГИЋ, историчар, доцент универзитета, Београд
Слободан МРЂА, социолог, Београд
Др Вилијам МРУШКОВИЧ, словакиста, Мартин, Словачка
Иво МУНЋАН, књижевник, Темишвар, Румунија
Јелена Ј. МУРАТОВА, слависта, Витебск, Белорусија
Мр Лидија МУСТЕДАНАГИЋ, професор књижевности, виши кустос, Нови Сад
Габриела МУЧКОВА, филолог, Братислава, Словачка
Светлана НЕГУЦИЋ, књижевник, Београд
Мр Јасмина НЕДЕЉКОВИЋ, лингвиста, Београд
Радослав НЕДИЋ, правник, адвокат, Београд
Др Емилија НЕДКОВА, слависта, професор универзитета, Русе, Бугарска
Др Виктор НЕДОВИЋ, технолог, професор универзитета, Београд
Др Гордана НЕЈГЕБАУЕР, англиста, професор универзитета, Нови Сад
Мр Невена НЕМЕТ БЛАГОЈЕВ, технолог, научни сарадник, Нови Сад
Др Евгениј Л. НЕМИРОВСКИ, филолог, професор универзитета, Москва, Русија
Др Зорица НЕСТОРОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Катарина НЕШИЋ, историчар уметности, Београд
Тихомир НЕШИЋ, књижевник, Ниш
Др Мирјана НЕШКОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Томислав НИКОДИЈЕВИЋ, историчар, виши архивиста, Београд
Живко НИКОЛИЋ, књижевник, Београд

Др Марина НИКОЛИЋ, филолог, научни сарадник, Београд
Миодраг НИКОЛИЋ, економиста, саветник, Београд
Др Наташа НИКОЛИЋ, биолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Ненад НИКОЛИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Ратко НИКОЛИЋ, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Мр Славко НИКОЛИЋ, концертни певач, Београд
Чедомир НИКОЛИЋ, пијаниста, професор универзитета, Нови Сад
Др Миомир НИКШИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Др Марк Ј. НИЛТ, филозоф, професор универзитета, Монтреал, Канада
Др Ненад НИНКОВИЋ, историчар, асистент универзитета, Нови Сад
Др Руселина НИЦОЛОВА, слависта, професор универзитета, Софија, Бугарска
Биљана НИШКАНОВИЋ, историчар књижевности, кустос, Нови Сад
Вилма НИШКАНОВИЋ, етнолог, музејски саветник, Београд
Александар НОВАКОВИЋ, књижевник, Београд
Др Драган НОВАКОВИЋ, социолог, научни саветник, Београд
Мирјана НОВАКОВИЋ, књижевник, Београд
Др Ивона НОВАКОВСКА КЕМПНА, филолог, Пољска
Мр Љиљана НОГО, лексиколог, истраживач-сарадник, Београд
Др Дејвид А. НОРИС, историчар књижевности, професор универзитета, Нотингем, Велика Британија
Др Борис НОРМАН, слависта, професор универзитета, Минск, Белорусија
Др Марина ОБИЖАЈЕВА, слависта, научни сарадник, Београд
Мирјана ОБРАДОВИЋ, историчар, архивиста, Београд
Др Мирко ОБРАДОВИЋ, историчар, доцент универзитета, Београд
Младен ОБРАДОВИЋ правник, саветник, Београд
Др Виолета ОБРЕНОВИЋ, историчар уметности, Београд
Мр Предраг ОБУЋИНА, слависта, асистент универзитета, Београд
Дејан ОБУЋИНСКИ, економиста, Београд
Др Ашот ОВАКИМИЈАН, историчар, Јереван
Драгана ОГЊЕНОВИЋ, фаготисткиња, Нови Сад
Жана Л. ОКЕАНСКА, русиста, Иваново, Русија
Мр Зорана ОПАЧИЋ, историчар књижевности, асистент универзитета, Београд
Драгослав ОПСЕНИЦА, историчар, виши архивиста, Београд
Мр Павле Б. ОРБОВИЋ, историчар, Врбас
Милан ОРЛИЋ, књижевник, Панчево
Др Јан В. ОРМИС, филолог, Братислава, Словачка
Др Ђорђе ОТАШЕВИЋ, филолог, виши научни сарадник, Београд
Милутин Ж. ПАВЛОВ, књижевник, Нови Сад
Мр Владимир ПАВЛОВИЋ, виолончелиста, доцент универзитета, Београд
Даница ПАВЛОВИЋ, књижевник, Батајница
Мр Драгана ПАВЛОВИЋ, историчар уметности, асистент универзитета, Београд
Мр Катарина ПАВЛОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Снежана ПАВЛОВИЋ, биолог, научни сарадник, Крагујевац
Академик Јелена ПАДУЧЕВА, лингвиста, професор универзитета, Москва, Русија
Душан Владислав ПАЖЂЕРСКИ, слависта, Гдањск, Пољска
Др Сања ПАЈИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Крагујевац
Оскар ПАНДИ, пијаниста, музиколог, новинар, Нови Сад
Др Јеленка ПАНДУРЕВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Бањалука, Република Српска
Др Јармила ПАНЕВОВА, слависта, професор универзитета, Праг, Чешка
Ана ПАНИЋ, историчар уметности, виши кустос, Београд
Др Јелена С. ПАНИЋ МАРАШ, књижевни критичар, Београд
Мр Гордана ПАНТЕЛИЋ, физичар, истраживач-сарадник, Београд
Др Дејан ПАНТЕЛИЋ, физичар, истраживач-сарадник, Београд
Владимир ПАНТИЋ, биолог, научни сарадник, Зрењанин
Жељка ПАНЏИЋ, професор књижевности, Источно Сарајево, Република Српска
Марко ПАОВИЦА, књижевни критичар, Беч, Аустрија
Хелена ПАПУГА, слависта, Нови Сад
Марјам ПАРЧАМИЈАН (Maryam Parchamiam), биолог, асистент универзитета, Карај, Иран

Јован ПАУНОВИЋ, историчар, музејски саветник, Нови Сад
Мр Милана ПАШИЋ, географ, асистент универзитета, Нови Сад
Др Франсоа ПАШУ, класични филолог, професор универзитета, Женева, Швајцарска
Др Коста ПЕЕВ, филолог, професор универзитета, Скопље, Македонија
Јелена ПЕЈИН, технолог, асистент универзитета, Нови Сад
Ратко ПЕКОВИЋ, књижевник, Београд
Др Јан ПЕЛИКАН, професор универзитета, Праг, Чешка
Др Олга ПЕЛЦЕР ВУЈАЧИЋ, историчар, Историјски институт, Подгорица, Црна Гора
Владимир ПЕНЧЕВ, историчар књижевности, Софија, Бугарска
Анжелина ПЕНЧЕВА, историчар књижевности, Софија, Бугарска
Др Драгољуб ПЕРИЋ, историчар књижевности, професор, Смедерево
Раша ПЕРИЋ, књижевник, Петровац
Недељка ПЕРИШИЋ, историчар књижевности, Београд
Мр Наташа Т. ПЕРОВИЋ, историчар, Београд
Др Слободан ПЕРОВИЋ, правник, професор универзитета, Београд
Др Славко ПЕТАКОВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Радмила ПЕТАНОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Мр Ана ПЕТКОВИЋ, класични филолог, асистент универзитета, Београд
Мр Гордана ПЕТКОВИЋ, историчар, виши кустос, Нови Сад
Радослав ПЕТКОВИЋ, књижевник, Београд
Др Софија ПЕТКОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Фјодор А. ПЕТРОВ, слависта, Русија
Др Љиљана ПЕТРОВАЧКИ, историчар књижевности, професор универзитета, Нови Сад
Александар Саша ПЕТРОВИЋ, оперски певач, Нови Сад
Др Драган Р. ПЕТРОВИЋ, политиколог, научни сарадник, Београд
Др Драган С. ПЕТРОВИЋ, инжењер електротехнике, професор универзитета, Београд
Др Живојин ПЕТРОВИЋ, социолог, професор универзитета, Нови Сад
Зорица ПЕТРОВИЋ, историчар, кустос, Аранђеловац
Др Јелица ПЕТРОВИЋ, психолог, доцент универзитета, Нови Сад
Маријана ПЕТРОВИЋ, театролог, Београд
Миодраг ПЕТРОВИЋ, историчар књижевности, Ниш
Мирослав Б. ПЕТРОВИЋ, редитељ, историчар филма, Београд
Др Новица ПЕТРОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Петар ПЕТРОВИЋ, историчар уметности, виши кустос, Београд
Др Предраг ПЕТРОВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Мр Славољуб ПЕТРОВИЋ, етнолог, антрополог, виши кустос, Шабац
Др Снежана ПЕТРОВИЋ, филолог, научни сарадник, Београд
Др Соња ПЕТРОВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Тања ПЕТРОВИЋ, филолог, Љубљана, Словенија
Др Тихомир ПЕТРОВИЋ, књижевни критичар, професор универзитета, Сомбор
Др Мирјана ПЕТРОВИЋ САВИЋ, филолог, Београд
Др Мира ПЕТРОНИЈЕВИЋ, грађевински инжењер, професор универзитета, Београд
Др Невена ПЕТРУШИЋ, правник, професор универзитета, Ниш
Јанка ПЕЧКЕ, књижевни критичар, Будишин, Немачка
Бојана ПЕЧУРИЦА, филозоф, Нови Сад
Др Маријана ПЕШАКОВИЋ, микробиолог, научни сарадник, Чачак
Мр Јован ПЕШАЉ, историчар, асистент универзитета, Београд
Др Владан ПЕШИЋ, агроном, доцент универзитета, Ниш
Зоран ПЕШИЋ СИГМА, књижевник, Ниш
Тамара ПИЛЕТИЋ, филолог, Подгорица, Црна Гора
Мр Горица ПИЛИПОВИЋ, музиколог, Београд
Мр Срђан ПИРИВАТРИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Др Валентина ПИТУЛИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Приштина
Никола ПЛАВШИЋ, историчар, виши кустос, Неготин
Рита ПОДУБНАЈА, историчар књижевности, Харков, Украјина
Гордана ПОКРАЈАЦ, професор књижевности, Нови Сад
Др Милена ПОКРАЈАЦ, фармацеут, професор универзитета, Београд
Др Наташа ПОЛОВИНА, књижевни критичар, доцент универзитета, Нови Сад

Др Александра ПОПИН, професор књижевности, доцент универзитета, Нови Сад
Татјана ПОПОВА, филолог, научни саветник, Москва, Русија
Др Александар В. ПОПОВИЋ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Мр Бојана ПОПОВИЋ, професор књижевности, Нови Сад
Владимир ПОПОВИЋ, историчар уметности, Београд
Мирјана ПОПОВИЋ, историчар, Београд
Др Радован ПОПОВИЋ, историчар уметности, Сремска Митровица
Др Радомир В. ПОПОВИЋ, теолог, професор универзитета, Београд
Др Ранко ПОПОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Ратко ПОПОВИЋ, књижевник, Косовска Митровица
Чарна ПОПОВИЋ, књижевник, Панчево
Др Мирјана ПОПОВИЋ БОЖИЋ, физичар, научни саветник, Београд
Др Хана ПОПОВСКА ТАБОРСКА, филолог, професор универзитета, Варшава, Пољска
Светлана ПОРОВИЋ МИХАЈЛОВИЋ, књижевник, Београд
Владимир ПОТАПОВ, хелениста, асистент универзитета, Москва, Русија
Иван ПОТИЋ, књижевник, Зајечар
Др Никола М. ПОТКОЊАК, педагог, професор универзитета, Београд
Јелена А. ПРАВДА, филолог, Ворињеж, Русија
Др Иво ПРАЊКОВИЋ, филолог, професор универзитета, Загреб, Хрватска
Др Младена ПРЕЛИЋ, етнолог, научни сарадник, Београд
Јован ПРЕМЕРУ, књижевник, Београд
Др Ристо ПРЕНТОВИЋ, демограф, професор универзитета, Београд
Мр Дубравка ПРЕРАДОВИЋ, историчар уметности, Београд
Др Огњен ПРИБИЋЕВИЋ, правник, научни саветник, Београд
Дорина ПРИВУЛЕСКУ, историчар уметности, Темишвар, Румунија
Др Јасна ПРОДАНОВ РАДУЛОВИЋ, ветеринар, научни сарадник, Нови Сад
Милета ПРОДАНОВИЋ, књижевник, Београд
Бранка ПРОРОКОВИЋ ЛАЗАРЕВИЋ, археолог, историчар уметности, архивиста, Београд
Др Ђанлука ПРОСПЕРИ, филозоф, професор универзитета, Перуђа, Италија
Др Љиљана ПРОТИЋ, биолог, стручни сарадник, Београд
Предраг ПРОТИЋ, књижевник, Београд
Мр Слободанка ПРТИЈА, историчар књижевности, асистент универзитета, Бањалука, Република Српска
Љубица ПРЋИЋ, професор српског језика, Суботица
Бојана ПРУНИЋ, ветеринар, истраживач-сарадник, Нови Сад
Мр Љиљана ПУЗОВИЋ, историчар, библиотекар, Београд
Др Милорад ПУПОВАЦ, филолог, професор универзитета, Загреб, Хрватска
Мр Надежда ПУРИЋ, књижевник, историчар књижевности, Београд
Адам ПУСЛОЈИЋ, књижевник, Београд
Олга Ж. ПУТИН, професор, кустос, Темишвар, Румунија
Др Марина ПУТНИК ДЕЛИЋ, физиолог, доцент универзитета, Нови Сад
Мр Иван ПУШИЋ, ветеринар, истраживач-сарадник, Нови Сад
Др Петар А. ПФЕНД, хемичар, професор универзитета, Београд
Др Владимир РАДАК, лекар, Београд
Др Питер РАДАН, правник, професор универзитета, Сиднеј, Аустралија
Др Снежана РАДЕНКОВИЋ, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Зоран ХР. РАДИСАВЉЕВИЋ, новинар, књижевник, Београд
Др Јованка РАДИЋ, филолог, научни саветник ИСЈ САНУ, Београд
Др Радмила РАДИЋ, историчарка, научни саветник, Београд
Др Биљана РАДИЋ БОЈАНИЋ, англиста, доцент универзитета, Нови Сад
Мр Наум РАДИЧЕВСКИ, филолог, асистент универзитета, Скопље, Македонија
Бориша РАДОВАНОВИЋ, историчар, виши архивиста, Крагујевац
Др Драгана РАДОВАНОВИЋ, филолог, научни сарадник ИС САНУ, Београд
Др Сања РАДОВАНОВИЋ, правник, асистент универзитета, Нови Сад
Александар РАДОВИЋ, професор књижевности, библиотекар, Нови Сад
Анђелија РАДОВИЋ, историчар, кустос, Београд
Др Бранка РАДОВИЋ, музиколог, професор универзитета, Београд
Мр Слободан РАДОВИЋ, књижевник, Ужице
Јован РАДОЈЕВИЋ, књижевни аналитичар, Подгорица, Црна Гора

Др Мира РАДОЈЕВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Драгана РАДОЈИЧИЋ, етнолог, научни саветник, Београд
Милорад РАДОЈЧИЋ, педагог, публициста, Ваљево
Сања РАДОЈЧИЋ, професор српског језика, Нови Сад
Др Горан РАДОЊИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Никшић, Црна Гора
Др Милан РАДУЈКО, историчар уметности, Београд
Андрија РАДУЛОВИЋ, књижевник, Подгорица, Црна Гора
Др Лидија Б. РАДУЛОВИЋ, етнолог, доцент универзитета, Београд
Др Немања РАДУЛОВИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Оливера РАДУЛОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Нови Сад
Др Нада РАДУШКИ, демограф, научни сарадник, Београд
Др Вучина РАИЧЕВИЋ, слависта, професор универзитета, Београд
Немања РАИЧЕВИЋ, књижевник, Нови Сад
Др Селена РАКОЧЕВИЋ, етномузиколог, доцент универзитета, Београд
Др Јулијан РАМАЧ, русиниста, професор универзитета, Нови Сад
Ђорђе РАНДЕЉ, публициста, Нови Сад
Мр Новица РАНЂЕЛОВИЋ, економиста, професор, Ниш
Др Милан РАНКОВИЋ, естетичар, професор универзитета, Београд
Јана РАСТЕГОРАЦ, књижевник, Београд
Мр Радомир РАТАЈАЦ, ветеринар, истраживач-сарадник, Нови Сад
Др Драгана РАТКОВИЋ, слависта, научни сарадник ИСЈ САНУ, Београд
Др Биљана РАТКОВИЋ ЊЕГОВАН, политиколог, професор универзитета, Нови Сад
Др Антон М. РАФО, филолог, професор универзитета, Фиренца, Италија
Вахид РАХЏУ (Vahud Rahjoo), агроном, професор универзитета, Карај, Иран
Софија РАЦКОВ, историчар књижевности, Нови Сад
Небојша РАШО, историчар, Херцег Нови, Црна Гора
Др Радмила РЕСАНОВИЋ, ветеринар, професор универзитета, Београд
Др Герхард РЕСЕЛ, слависта, професор универзитета, Трир, Немачка
Др Светлана РЕСЕЛ, слависта, Трир, Немачка
Романа РИБИЋ, музиколог, Београд
Др Владислава РИБНИКАР, историчар књижевности, професор универзитета, Нотинген, Велика Британија
Ранко РИСОЈЕВИЋ, песник, Бањалука, Република Српска
Др Милан РИСТАНОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Париз, Француска
Др Љубодраг П. РИСТИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Ненад РИСТОВИЋ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Ана РИСТОВИЋ ЧАР, књижевник, Љубљана, Словенија, Београд
Др Маријана РИЦЛ, класични филолог, историчар, професор универзитета, Београд
Др Маја РОГАЧ, књижевни критичар, Нови Сад
Др Олег РОДКИН (Aleh Rodzkin), биолог, професор универзитета, Минск, Белорусија
Др Јуриј РОЈС, слависта, Марибор, Словенија
Дејан РОКВИЋ, виолиста, професор музике, Београд
Др Љубица РОСИЋ, полониста, професор универзитета, Београд
Др Срђан РУДИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Мира РУЖИЋ, археолог, научни саветник, Београд
Драган РУСОВ, ветеринар, Нови Сад
Др Чедомир РУСОВ, ветеринар, научни саветник, Београд
Др Димка СААВЕДРА, слависта, професор универзитета, Софија, Бугарска
И. В. САБАДОШ, слависта, Ужгород, Украјина
Мр Бојана САБО, слависта, асистент универзитета, Београд
Др Тибор САБО, хемичар, професор универзитета, Београд
Др Јуриј САВЕЉЕВ, историчар уметности, Русија
Драгана САВИН, филолог, Нови Сад
Др Александар САВИЋ, историчар, виши архивиста, Ужице
Мр Биљана САВИЋ, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Благоје САВИЋ, књижевник, Косовска Митровица
Др Виктор САВИЋ, филолог, научни сарадник ИСЈ САНУ, Београд
Јелена САВИЋ, агроном, Нови Сад

Јелена САВИЋ, књижевник, Земун
Милена САВИЋ, технолог, асистент универзитета, Београд
Мирјана САВИЋ, историчар, виши кустос и библиотекар, Краљево
Мр Илија САВКОВ, фармацеут, научни истраживач, Нови Сад
Др Владимир САКАЧ, лекар, асистент универзитета, Нови Сад
Др Душан САЛАТИЋ, инжењер рударства, професор универзитета, Београд
Наташа САЛМА, биолог, Зрењанин
Милослав САМАРЏИЋ, економиста, публициста, Крагујевац
Др Момир САМАРЏИЋ, историчар, професор универзитета, Нови Сад
Бојан САМСОН, књижевник, Нови Сад
Мр Гаља САПОЖНИЧЕНКО, професор књижевности, Нови Сад
Мср Жарка СВИРЧЕВ, професор књижевности, Београд
Др Мирјана СЕГЕДИНАЦ, методичар, професор универзитета, Нови Сад
Др Павле СЕКЕРУШ, романиста, професор универзитета, Нови Сад
Велимир СЕКУЛИЋ, књижевни критичар, Загреб, Хрватска
Др Петар СЕКУЛИЋ, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Др Слободан СЕЛИНИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Светлана Г. СЕМЈОНОВА, историчар књижевности, Москва, Русија
Ана СЕФЕРОВИЋ, књижевник, Београд
Др Надежда СИЛАШКИ, англиста, професор универзитета, Београд
Др Драган СИМЕУНОВИЋ, политиколог, професор универзитета, Београд
Др Бојан СИМИЋ, историчар, научни сарадник, Сурчин
Др Драга М. СИМИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Др Марина СИМИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Драгиња СИМИЋ ЛАЗАР, историчар уметности, Париз, Француска
Весна СИМОВИЋ, историчар књижевности, Београд
Симон СИМОНОВИЋ, књижевник, Београд
Оливера СКОКО, књижевник, Зрењанин
Доброслав СМИЉАНИЋ, књижевник, Београд
Др Алексеј Н. СМИРНОВ, биолог, професор универзитета, Москва, Русија
Мр Александра СМИРНОВ БРКИЋ, историчар, асистент универзитета, Нови Сад
Др Вера СМОЛЕ, филолог, професор универзитета, Љубљана, Словенија
Др Андреј Н. СОБОЉЕВ, слависта, Немачка, Русија
Далибор СОКОЛОВИЋ, слависта, асистент универзитета, Београд
Др Далибор СОЛДАТИЋ, романиста, професор универзитета, Београд
Др Богосав СОЛДАТОВИЋ, ветеринар, професор универзитета, Београд
Др Владислав Б. СОТИРОВИЋ, филолог, професор универзитета, Виљнус, Литванија
Синиша СОЋАНИН, књижевник, Сремска Митровица
Др Људмил СПАСОВ, филолог, професор универзитета, Скопље, Македонија
Жељка СПОНЗА, харфисткиња, Нови Сад
Миливој СРЕБРО, књижевни критичар, Париз, Француска
Мр Недељка СРЕЋКОВ, историчар уметности, Нови Сад
Цветана СРЕЋКОВИЋ, историчар, Лозница
Сузана СРНДОВИЋ, библиотекар, Београд
Др Алесандро СТАВРУ, класични филолог, доцент универзитета, Напуљ, Италија
Биљана СТАЈИЋ, књижевник, драматург, Београд
Др Мирјана СТАЈИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Др Здравко СТАМАТОСКИ, слависта, професор универзитета, Скопље, Македонија
Др Марина СТАМЕНКОВИЋ РАДАК, биолог, професор универзитета, Београд
Радивој СТАНИВУК, књижевник, Бачки Маглић
Др Војислав СТАНИМИРОВИЋ, правник, доцент универзитета, Београд
Тихомир СТАНИЋ, глумац, Београд
Др Вања СТАНИШИЋ, лингвиста, доцент универзитета, Београд
Др Љиљана СТАНКОВ, педагог, професор струковних студија, Београд
Др Влада СТАНКОВИЋ, историчар, доцент универзитета, Београд
Горан СТАНКОВИЋ, књижевник, Ниш
Мср Милош СТАНКОВИЋ, историчар уметности, Београд
Небојша СТАНКОВИЋ, историчар уметности, новинар, Београд
Сергеј СТАНКОВИЋ, књижевник, Суботица
Др Славица СТАНКОВИЋ, агроном, фитопатолог, виши научни сарадник, Београд

Др Срђан СТАНКОВИЋ, инжењер електротехнике, професор универзитета, Београд
Др Стеван СТАНКОВИЋ, географ, професор универзитета, Београд
Др Урош СТАНКОВИЋ, правник, асистент, Нови Сад
Мр Наташа СТАНКОВИЋ ШОШО, историчар књижевности, асистент универзитета, Београд
Добривоје СТАНОЈЕВИЋ, књижевни критичар, Београд
Ненад СТАНОЈЕВИЋ, књижевни критичар, Нови Сад
Славко СТАНОЈЕВИЋ, правник, Нови Сад
Нинослав СТАНОЈЛОВИЋ, историчар, Јагодина
Мр Славко СТАНОЈЧИЋ, филолог, асистент универзитета, Кемерово, Русија
Др Мира СТАРОВИЋ, агроном, виши научни сарадник, Београд
Др Бранка СТЕВАНОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Др Владимир СТЕВАНОВИЋ, ботаничар, професор универзитета, Београд
Др Зоран СТЕВАНОВИЋ, геолог, професор универзитета, Београд
Јулијана СТЕВАНОВИЋ, историчар уметности, кустос, Нови Сад
Др Катица СТЕВАНОВИЋ ХЕДРИХ, инжењер машинства, професор универзитета, Ниш
Др Светлана СТЕВАНОВИЧ, србиста, слависта, доцент универзитета, Кемерово, Русија
Мр Александар СТЕВИЋ, историчар књижевности, Београд
Др Георгиос СТЕИРИС, филозоф, професор универзитета, Атина, Грчка
Елени А. СТЕРЈОПУЛУ, слависта, Атина, Грчка
Др Иосиф А. СТЕРНИН, лингвиста, професор универзитета, Ворињеж, Русија
Александра СТЕФАНОВ, историчар уметности, кустос, Нови Сад
Др Ана СТЕФАНОВИЋ, музиколог, професор универзитета, Београд
Др Данијела СТЕФАНОВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Зоран СТЕФАНОВИЋ, инжењер машинства, професор универзитета, Београд
Др Срђан СТЕФАНОВИЋ, ветеринар, истраживач-сарадник, Београд
Росица СТЕФЧЕВА, филолог, Софија, Бугарска
Милун СТИЈОВИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Др Биљана СТОЈАНОВИЋ, економиста, професор универзитета, Београд
Бранислава СТОЈАНОВИЋ, историчар књижевности, Београд
Бранко СТОЈАНОВИЋ, књижевни критичар, Београд
Др Владимир СТОЈАНОВИЋ, географ, професор универзитета, Нови Сад
Душан СТОЈАНОВИЋ, виолончелиста, Београд
Др Јелица СТОЈАНОВИЋ, филолог, професор универзитета, Никшић, Црна Гора
Милена СТОЈАНОВИЋ, књижевник, Панчево
Милка СТОЈАНОВИЋ, оперска певачица, Београд
Др Миодраг В. СТОЈАНОВИЋ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Др Наташа СТОЈАНОВИЋ, правник, професор универзитета, Ниш
Др Никола СТОЈАНОВИЋ, редитељ, историчар филма, професор универзитета, Београд
Мр Радмила СТОЈАНОВИЋ, пијанисткиња, наставник клавира универзитета, Београд
Радосав СТОЈАНОВИЋ, књижевник, Ниш
Др Саша СТОЈАНОВИЋ, фитопатолог, виши научни сарадник, Београд
Др Јованка СТОЈАНОВСКА ДРУГОВАЦ, историчар књижевности, Скопље, Македонија
Др Миленко СТОЈИЧИЋ, књижевник, Бањалука, Република Српска
Мр Маја Д. СТОЈКОВИЋ, историчар књижевности, Ниш
Др Вера СТОЈШИН, агроном, професор универзитета, Нови Сад
Др Никола СТРАЈНИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Нови Сад
Андреа СУБАШИЋ, агроном, Нови Сад
Др Дејан СУБОТИЋ, пијаниста, професор универзитета, Београд
Академик Јулијан ТАМАШ, русиниста, професор универзитета, Нови Сад
Др Зоран ТАМБУР, ветеринар, Београд
Др Дарко ТАНАСКОВИЋ, филолог, оријенталиста, професор универзитета, Београд
Јован ТАНУРЏИЋ, социолог, новинар, Нови Сад
Др Евгениј З. ТАРЛАНОВ, слависта, Петрозаводск, Русија
Јоанис ТАРНАНИДИС, историчар уметности, Атина, Грчка

Др Владимир ТАСИЋ, књижевник, математичар, професор универзитета, Њу Брансвик, Канада
Драган ТАСИЋ, књижевни критичар, Лесковац
Др Ала ТАТАРЕНКО, историчар књижевности, професор универзитета, Лавов, Украјина
Урош ТАТИЋ, историчар, истраживач приправник, Београд
Милорад ТЕЛЕБАК, професор, Бањалука
Др Ефстратиос Т. ТЕОДОСИУ, филозоф, професор универзитета, Атина, Грчка
Јасмина ТЕШАНОВИЋ, књижевник, Београд
Слободан ТИШМА, књижевник, Нови Сад
Др Драго ТОДИЋ, географ, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Др Драгана В. ТОДОРЕСКОВ, професор књижевности, лексикографски редактор, Нови Сад
Др Дарко ТОДОРОВИЋ, класични филолог, доцент универзитета, Београд
Др Дејан ТОДОРОВИЋ, психолог, професор универзитета, Београд
Др Јован ТОДОРОВИЋ, инжењер машинства, професор универзитета, Београд
Др Жељко ТОМАНОВИЋ, биолог, професор универзитета, Београд
Др Лидија ТОМИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Никшић, Црна Гора
Др Гордана ТОМОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Јасмина ТОНИЋ, књижевник, Београд
Мр Светлана ТОРЊАНСКИ БРАШЊОВИЋ, професор књижевности, Нови Сад
Мирослав ТОХОЉ, књижевник, Београд
Др Ђуро ТОШИЋ, историчар, научни саветник, Београд
Др Бранко ТОШОВИЋ, слависта, професор универзитета, Грац, Аустрија
Милан ТРИВУНЧИЋ, професор српског језика, Нови Сад
Саша ТРИФУНОВИЋ, класични филолог, лексикографски редактор, Београд
Др Недељко ТРНАВАЦ, педагог, професор универзитета, Београд
Мр Радослава ТРНАВАЦ, филолог, асистент универзитета, Београд
Олга ТРОФИМКИНА, филолог, професор универзитета, Петроград, Русија
Тамара М. ТРУХАН, филолог, Минск, Белорусија
Др Бојан ТУБИЋ, правник, асистент универзитета, Нови Сад
Др Ристо ТУБИЋ, филозоф, професор универзитета, Београд
Александар ТУМАРИЋ, историчар, Нови Сад
Биљана ТУРАЊАНИН, професор књижевности, књижевни критичар, Нови Сад
Зорица ТУРЈАЧАНИН, књижевни критичар, Бањалука, Република Српска
Анастасија ТУРТА, историчар уметности, Солун, Грчка
Др Сава П. ТУТУНЏИЋ, археолог, професор универзитета, Београд
Др Драган ЋАЛОВИЋ, политиколог, доцент универзитета, Београд
Мр Зорица ЋЕТКОВИЋ, пијанисткиња, чембалисткиња, професор универзитета, Београд
Владимир ЋЕХА, књижевник, Нови Сад
Др Јасмина С. ЋИРИЋ, историчар уметности, Београд
Др Светлана ЋИРКОВИЋ, слависта, научни сарадник, Београд
Мр Љубица ЋОРОВИЋ, филолог, библиотекар саветник, Београд
Др Илеана ЋОСИЋ, театролог професор универзитета, Београд
Др Ана ЋОСИЋ ВУКИЋ, историчар књижевности, научни саветник, Београд
Др Љиљана ЋУК, историчар књижевности, стручни секретар, Нови Сад
Др Мирослав ЋУРЧИЋ, лекар, Сента
Мр Иван ЋУШИЋ, ветеринар, истраживач-сарадник, Нови Сад
Др Дубравка УЈЕС, археолог, Њуарк, САД
Радомир УЉАРЕВИЋ, књижевник, Подгорица, Црна Гора
Др Шамил УМЕРОВ, слависта, професор универзитета, Москва, Русија
Александра УНТЕРВЕГЕР, књижевник, Краљево
Др Корнелија ФАРАГО, хунгаролог, професор универзитета, Темерин
Др Снежана ФЕРЈАНЧИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Душанка ФИЛИПОВИЋ, професор, Крушевац
Др Соња ФИЛИПОВИЋ КОВАЧЕВИЋ, англиста, доцент универзитета, Нови Сад
Др Јелена ФИЛИПОВИЋ САВИЋ, лингвиста, професор универзитета, Београд
Др Франческа ФИЧИ ЂУСТИ, слависта, професор универзитета, Фиренца, Италија
Др Сибелан ФОРЕСТЕР, слависта, професор универзитета, САД
Др Екарт ФРАЈ, класични филолог, професор универзитета, Марбург, Немачка

Миленко ФРЖОВИЋ, књижевник, Нови Сад
Иштван ФРИД, историчар књижевности, професор универзитета, Будимпешта, Мађарска
Др Николај К. ФРОЛОВ, слависта, професор универзитета, Тјумен, Русија
Др Сотирис ФУРНАРОС (Soteres Fournaros), филозоф, професор универзитета, Атина, Грчка
Др Лубомира ХАВЛИКОВА, слависта, професор универзитета, Праг, Чешка
Др Ева ХАЈИЧОВА, професор универзитета, Праг, Чешка
Др Сабина ХАЛУПКА РЕШЕТАР, англиста, доцент универзитета, Нови Сад
Емсура ХАМЗИЋ, књижевник, Нови Сад
Др Зорица ХАЏИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Нови Сад
Ибрахим ХАЏИЋ, књижевник, Београд
Др Фридхелм ХИНЦЕ, филолог, Берлин, Немачка
Др Ладислав ХЛАТКИ, историчар, професор универзитета, Брно, Чешка
Др Јармила ХОДОЛИЧ, словакиста, професор универзитета, Нови Сад
Игор ХОЛОДКОВ, новинар, уредник, Београд
Ото ХОРВАТ, књижевник, Фиренца, Италија
Др Х. П. ХОУТЗАГЕРС, филолог, професор универзитета, Утрехт, Холандија
Др Милан ХОФМАН, инжењер машинства, професор универзитета, Београд
Др Бронислав ХОХОЛАЧ, слависта, професор универзитета, Праг, Чешка
Др Виктор С. ХРАКОВСКИ, лингвиста, професор универзитета, Санкт Петербург, Русија
Др Ина ХРИСТОВА, историчар књижевности, професор универзитета, Софија, Бугарска
Др Зузана ХУРТАЈОВА, словакиста, професор универзитета, Нови Сад
Марија ЦВЕТКОВИЋ, књижевник, Крушевац
Мр Наташа ЦВЕТКОВИЋ, архитекта, Лесковац
Др Срђан ЦВЕТКОВИЋ, историчар, истраживач-сарадник, Београд
Бранислав ЦВИЈИЋ, оперски певач, Нови Сад
Јово ЦВЈЕТКОВИЋ, књижевни критичар, Београд
Др Весна ЦИДИЛКО, историчар књижевности, професор универзитета, Берлин, Немачка
Др Марија ЦИНДОРИ ШИНКОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Суботица
Дејан ЦРНЧЕВИЋ, историчар уметности, истраживач-сарадник, Београд
Др Дијана ЦРЊАК, филолог, доцент универзитета, Бањалука, Република Српска
Ивана ЧАБАРКАПА, биолог, истраживач-сарадник, Нови Сад
Станислав ЧАВИЋ, сликар, конзерватор, Земун
Др Нежа ЧАДЕЖ, биолог, професор универзитета, Љубљана, Словенија
Мр Мирко ЧАНАДАНОВИЋ, филолог, Нови Сад
Маријана М. ЧАНАК, књижевник, Нови Жедник
Гојко ЧЕЛЕБИЋ, књижевник, Котор, Црна Гора
Др Милада ЧЕРНА, историчар књижевности, Праг, Чешка
Мр Марцел ЧЕРНИ, историчар књижевности, Праг, Чешка
Зузана ЧИЖИКОВА, слависта, асистент универзитета, Београд
Мр Бојан ЧОЛАК, књижевни историчар, истраживач-сарадник, Београд
Др Радоје ЧОЛОВИЋ, хирург, професор универзитета, Београд
Др Јасмина ЧУБРИЛО, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Марко ЧУДИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Београд
Др Давор ЏАЛТО, историчар уметности, доцент универзитета, Ниш
Др Љубиша ЏАМБАС, стоматолог, Нови Сад
Др Велибор ЏОМИЋ, правник, професор универзитета, свештеник, Подгорица, Црна Гора
Др Марија ЏУНИЋ ДРИЊАКОВИЋ, романиста, професор универзитета, Београд
Др Дејан ШАБИЋ, географ, доцент универзитета, Београд
Радивој ШАЈТИНАЦ, књижевник, Зрењанин
Јована ШАЉИЋ, турколог, истраживач-сарадник, Београд
Дејан ШАМАРА, географ, Бањалука, Република Српска
Гојко ШАНТИЋ, глумац, Београд
Мр Слободанка ШАРЕНАЦ, историчар књижевности, Београд
Др Срђан ШАРКИЋ, правник, професор универзитета, Нови Сад
Др Марија ШАРОВИЋ, историчар књижевности, научни сарадник, Београд
Др Радмила ШЕВИЋ, англиста, професор универзитета, Нови Сад
Др Љиљана ШЕВО, историчар уметности, професор универзитета, Бањалука, Република Српска

Др Сергеј ШЕВЧЕНКО, историчар, Украјина
Мр Лука ШЕКАРА, историчар књижевности, Бањалука, Република Српска
Др Елизабета ШЕЛЕВА, историчар књижевности, професор универзитета, Скопље, Македонија
Др Ала ШЕШКЕН, слависта, Москва, Русија
Миљко ШИНДИЋ, историчар књижевности, Бањалука, Република Српска
Др Душан ШКОРИЋ, историчар уметности, Нови Сад
Алекса ШЉИВАНЧАНИН, историчар, Нови Сад
Магда ШМИТ, филолог, асистент универзитета, Варшава, Пољска
Др Стевка ШМИТРАН, историчар књижевности, професор универзитета, Пескара, Италија
Мр Драгољуб Драган ШОБАЈИЋ, историчар и теоретичар пијанизма, професор универзитета, Београд
Мр Мара ШОВЉАКОВ, историчар, Футог
Владислава ШОШО, технолог, истраживач-сарадник, Нови Сад
Лука ШТЕКОВИЋ, књижевник, Вировитица, Хрватска
Др Раденко ШЋЕКИЋ, политиколог, историчар, Бијело Поље, Црна Гора
Академик Габријела ШУБЕРТ, филолог, Берлин, Немачка
Др Небојша С. ШУЛЕТИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Ксенија ШУЉОВИЋ, романиста, професор универзитета, Нови Сад
Виктор ШУЉГАЧ, филолог, Берлин, Немачка
Тамара ШУШКИЋ, књижевник, Батајница

ПРЕДЛОГ ЗА НОВЕ СТАЛНЕ ЧЛАНОВЕ САРАДНИКЕ

Марија АДАМОВ, музиколог, музички критичар, Нови Сад
Др Дејан АЈДАЧИЋ, историчар књижевности, Београд
Др Горан АНАЧКОВ, биолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Едита АНДРИЋ, филолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Паскалис АНДРУДИС, историчар уметности, професор универзитета, Солун, Грчка
Анђелко АНУШИЋ, књижевник, Нови Сад
Мр Бранислава БАЛАЖ, професор књижевности, лексикографски редактор, Нови Сад
Др Душан Т. БАТАКОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Миле БЈЕЛАЈАЦ, историчар, научни саветник, Београд
Др Исидора БЈЕЛАКОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Александар БЈЕЛОГРЛИЋ, књижевник, Зрењанин
Др Марта БЈЕЛЕТИЋ, лингвиста, виши научни сарадник, Београд
Бранислав БОЖОВИЋ, публициста, историограф, Београд
Радивој БОЈОВИЋ, историчар, виши кустос, Чачак
Др Снежана БОЈОВИЋ, хемичар, професор универзитета, Београд
Др Игор БОРОЗАН, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Др Драган БОШКОВИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Крагујевац
Др Милка БУБАЛО ЖИВКОВИЋ, географ, професор универзитета, Нови Сад
Др Жика БУЈУКЛИЋ, правник, професор универзитета, Београд
Др Рајко БУКВИЋ, економиста, професор универзитета, Београд
Др Драган БУЛАТОВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Невена ВАРНИЦА, професор књижевности, доцент универзитета, Нови Сад
Др Растко ВАСИЋ, археолог, научни саветник, Београд
Др Слободан ВЛАДУШИЋ, историчар књижевности, доцент универзитета, Суботица
Др Јасна ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, класични филолог, научни саветник, Београд
Др Душанка ВУЈОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Драгана ВУКИЋЕВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Мр Коста ВУКОВИЋ, историчар уметности, Сентандреја, Мађарска
Бојка ВУЛЕТИЋ, библиотекар, Смедерево
Драган ГАВЕЛА, правник, Београд
Богдан ГАЈИЋ, историчар, Суботица
Др Драган ДАМЈАНОВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Загреб, Хрватска
Душан ДЕЈАНАЦ, политиколог, публициста, Кикинда
Др Предраг ДРАГОЈЕВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Бела ДУРАНЦИ, историчар уметности, Суботица
Гојко ЂОГО, књижевник, Београд
Милан ЂОРЂЕВИЋ, књижевник, Београд
Др Симонида ЂУРИЋ, агроном, доцент универзитета, Нови Сад
Добрица ЕРИЋ, књижевник, Београд
Др Душанка ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Мирко ЗУРОВАЦ, филозоф, професор универзитета, Београд
Др Ивана ИГЊАТОВ ПОПОВИЋ, театролог, професор струковних студија, Нови Сад
Др Александар ИГЊАТОВИЋ, архитекта, професор универзитета, Београд
Др Кајоко ЈАМАСАКИ ВУКЕЛИЋ, јапанолог, професор универзитета, Београд
Соња ЈЕРКОВИЋ, историчар, виши архивиста, Београд
Др Владимир ЈОКАНОВИЋ, хирург, вајар, Нови Сад
Др Јасмина ЈОКИЋ, фолклориста, доцент универзитета, Нови Сад

Др Марина ЈУРИШИЋ, филолог, истраживач-сарадник, Београд
Др Љиљана ЈУХАС ГЕОРГИЈЕВСКА, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Драго КЕКАНОВИЋ, књижевник, Загреб, Хрватска
Бранислава КОВАЧЕВИЋ, новинар, Нови Сад
Др Леон КОЈЕН, филозоф, професор универзитета, Београд
Академик Александар КОСТИЋ, психолог, професор универзитета, Београд
Др Вукашин КОСТИЋ, слависта, професор универзитета, Приштина
Здравко КРСТАНОВИЋ, књижевник, Београд
Др Ђоко КУНГУЛОВСКИ, биолог, професор универзитета, Скопље, Македонија
Др Предраг ЛАЖЕТИЋ, историчар, виши кустос, Београд
Др Милош ЛУКОВИЋ, филолог, Београд
Др Гојко МАЛОВИЋ, историчар, архивски саветник, Београд
Никола МАЛОВИЋ, књижевник, Херцег Нови, Црна Гора
Академик Љубомир МАКСИМОВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Зоран МАНЕВИЋ, архитекта, Београд
Др Илија МАРИЋ, филозоф, професор универзитета, Београд
Др Гордан МАРИЧИЋ, класични филолог, професор универзитета, Београд
Наташа МАРЈАНОВИЋ, музиколог, истраживач-сарадник, Београд
Милован МАРЧЕТИЋ, књижевник, Београд
Др Стеван МАШИРЕВИЋ, фитопатолог, професор универзитета, Нови Сад
Др Саша ОРЛОВИЋ, инжењер, професор универзитета, Нови Сад
Др Владимир ОСОЛНИК, историчар књижевности, професор универзитета, Љубљана, Словенија
Др Ива ПАШТРНАКОВА, историчар уметности, професор универзитета, Братислава, Словачка
Мр Јован ПЕЈЧИЋ, књижевни критичар, Београд
Др Горан ПЕНЕВ, демограф, саветник, Београд
Др Ивана ПЕРКОВИЋ, музиколог, професор универзитета, Београд
Тамара ПЕТИЈЕВИЋ, диригент, виолинисткиња, Нови Сад
Фрања ПЕТРИНОВИЋ, књижевник, Нови Сад
Мр Драгош ПЕТРОВИЋ, историчар, архивски саветник, Београд
Др Владимир ПИШТАЛО, књижевник, професор универзитета, Вустер, САД
Др Милан ПОПАДИЋ, историчар уметности, научни сарадник, Београд
Др Кармен ПОПЕСКУ, историчар уметности, Париз, Француска
Мр Бранислав ПОПОВИЋ, историчар, стручни сарадник, Нови Сад
Др Диана ПОПОВИЋ, романиста, асистент универзитета, Нови Сад
Др Исидора ПОПОВИЋ, глумица, театролог, архивиста, Нови Сад
Др Тања ПОПОВИЋ, историчар књижевности, професор универзитета, Београд
Др Ненад РАДИЋ, историчар уметности, доцент универзитета, Београд
Др Првослав РАДИЋ, филолог, професор универзитета, Београд
Др Недељко РАДОСАВЉЕВИЋ, историчар, научни сарадник, Нови Сад
Др Милан РАДУЛОВИЋ, историчар књижевности, научни саветник, Београд
Др Сузана РАЈИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Мр Живојин РАКОЧЕВИЋ, књижевник, Чаглавица
Др Драгиња РАМАДАНСКИ, историчар књижевности, професор универзитета, Сента
Др Петер РАСПОР, биотехнолог, професор универзитета, Љубљана, Словенија
Др Александар РАСТОВИЋ, историчар, професор универзитета, Београд
Др Светлана СМОЛЧИЋ МАКУЉЕВИЋ, историчар уметности, Београд
Миле СТАНИЋ, историчар, архивиста, Београд
Др Иван СТЕВОВИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Марија СТЕФАНОВИЋ, слависта, доцент универзитета, Нови Сад
Др Игор СТОЈАНОВ, ветеринар, научни сарадник, Нови Сад
Др Миланка ТОДИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Бошко ТОМАШЕВИЋ, књижевник, професор универзитета, Инзбрук, Бечеј
Др Исидора ТОЧАНАЦ РАДОВИЋ, историчар, научни сарадник, Београд
Др Бобан ЋУРИЋ, слависта, доцент универзитета, Београд
Симо Ц. ЋИРКОВИЋ, новинар, Београд
Др Ениса УСПЕНСКИ, слависта, професор универзитета, Београд

Др Мићо ЦВИЈЕТИЋ, новинар, књижевник, Београд
Др Симона ЧУПИЋ, историчар уметности, професор универзитета, Београд
Др Снежана ШАРАНЧИЋ ЧУТУРА, историчар књижевности, доцент универзитета, Сомбор
Др Гордана ШТРБАЦ, филолог, доцент универзитета, Нови Сад
Др Марко ШУИЦА, историчар, професор универзитета, Београд

ПРЕДЛОГ ЗА ПОТВРДУ ПРИЈЕМА НОВОУПИСАНИХ РЕДОВНИХ ЧЛАНОВА

Божидар АВЛИЈАШ, пензионер, Источно Сарајево, Република Српска
Брацо АЗАРИЋ, пензионер, Нови Козарци
Зоран АЛЕКСИЋ, маркетинг менаџер, Беч, Аустрија
Миломир АНЂЕЛИЋ, књижевник, Мојковац, Црна Гора
Мирјана АРЕЖИНА, доцент, Бањалука, Република Српска
Бранимир АРСИЋ, ученик, Ветерник
Зоран АРСОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Данијела АТЛАГИЋ, професор, Вуковар, Република Хрватска
Златко АХМЕТОВИЋ, професор, Нови Сад
Биљана БАБИЋ, доцент, Бањалука, Република Српска
Давор БАБИЋ, студент, Вуковар, Република Хрватска
Љиљана БАБИЋ, правник, Бањалука, Република Српска
Мр Мирко БАБИЋ, археолог, Бијељина, Република Српска
Слободан БАЈИЋ, песник, Бањалука, Република Српска
Др Милорад БЕЈАТОВИЋ, правник, професор универзитета, Нови Сад
Мара БЕКИЋ ВОЈНОВИЋ, професор, Бобота, Република Хрватска
Дејан БЕЛУШЕВИЋ, студент, Нови Сад
Нада БЈЕЛИЦА, педагог, Војковићи, БиХ
Стојан БЈЕЛИЦА, политиколог, Источно Сарајево, Република Српска
Александар БЈЕЛОВУК, ликовни уметник, Вуковар, Република Хрватска
Драгана БЈЕЛОВУК, студент, Вуковар, Република Хрватска
Жарко БОЈИЋ, инжењер, Нови Сад
Владимир КИРДА БОЛХОРВЕС, књижевник, Нови Сад
Невена БОШКОВИЋ, правник, Нови Сад
Драго БРАНКОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Славко БУБАЛО, новинар, Вуковар, Република Хрватска
Каплан БУРОВИЋ, пензионер, Женева, Швајцарска
Милан Р. ВАРАДИНАЦ, правник у пензији, Кумане
Милован ВИТЕЗОВИЋ, писац, универзитетски професор, Београд
Гавра ВЛАШКАЛИН, менаџер, Зрењанин
Драгољуб ВОЈНОВИЋ, пензионер, Бобота, Република Хрватска
Татјана ВУЈНОВИЋ, студент, Нови Сад
Милован ВУЈОВИЋ, пензионер, Нови Сад
Новак ВУЛЕТИЋ, инж. информатике, Београд
Миодраг ВУЧЕЉИЋ, дипл. математичар, Подгорица, Црна Гора
Данијела ГАЗДИЋ, универзитетски професор, Источно Сарајево, Република Српска
Јелена ГАЗДИЋ, професор, Пљевља, Црна Гора
Иван ГЛАВИНИЋ, музичар, виолиниста, Ивањица
Наташа ГЛИШИЋ, наставник, Бањалука, Република Српска
Здравко В. ГОЈКОВИЋ, књижевник, Београд
Никола ГОЛИЈАНИН, пензионер, И. Илиџа
Др Душан ГОЛУБОВИЋ, професор универзитета, Источно Сарајево, Република Српска
Марија ДАКОВИЋ, физичар, Подгорица, Црна Гора
Вучић ДАШИЋ, професор, Подгорица, Црна Гора
Милош ДЕСПОТОВ, машински техничар, Мокрин
Мишко ДИМИТРИЈЕВИЋ, адвокат, Ивањица
Васка КОВАЧЕВИЋ ДОБРАНИЋ, пензионер, Руско Село
Данијел ДОЈЧИНОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Владимир ДРАГОВИЋ, математичар, Београд
Мр Драган ДРАГОМИРОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Раде ДУКИЋ, пензионер, Нови Сад
Милорад ДУРУТОВИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Владо ЂАЈИЋ, професор, Бањалука, Република Српска

Славиша ЂЕКИЋ, економиста, Нови Сад
Слободан ЂЕКИЋ, председник вршачког књижевног клуба, Вршац
Милорад ЂОШИЋ, пензионер, Београд
Душан ЂУРИЋ, професор, Шабац
Новак ЂУКИЋ, спортски тренер, Београд
Остоја ЂУКИЋ, професор, Котор Варош
Јелица ЂУРКОВИЋ, наставник, Бијељина, Република Српска
Симона ЂУРИЋ, ученик, Нови Сад
Зоран ЕГИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Наташа ЕЛЕЗ, професор, Сарајево, Федерација БиХ
Славко ЖДРАЛЕ, хирург, И. Илиџа
Дејан ЖИБЕРТ, студент, Нови Сад
Раде ЖИВАЉЕВИЋ, научни саветник, Београд
Миодраг ЖИВАНОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Мирко П. ЖИГИЋ, пензионер, Гардиновци
Здравко ЗГОЊАНИН Баћо, председник књижевног клуба „Јован Дулић", Бијељина, Република Српска
Драгана ЗЕЧЕВИЋ, новинар, Борово, Република Хрватска
Божо Т. ЗИРОЈЕВИЋ, пензионер, Сремска Каменица
Љубомир ЗУБЕР, наставник, Бањалука, Република Српска
Драгомир ИВКОВИЋ, књиговезац, Нови Сад
Ђорђе ИГЊАТОВИЋ, професор, Београд
Бисерка ИЛИЈАШЕВ, пензионер, Кикинда
Мср Марко ИЊАЦ, економиста, Нови Сад
Стојанка ИЊАЦ, економиста, Нови Сад
Слободан ЈАНКОВИЋ, професор, Крагујевац
Јеврем ЈАЊИЋ, професор у пензији, Ваљево
Ивана ЈАРИЋ, студент, Нови Сад
Братимирка ЈЕЛЕНКОВИЋ, педијатар ендокринолог, Зајечар
Јанко ЈЕЛИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Кристијан ЈЕРИЋ, студент, Сомбор
Жарко ЈЕРКОВИЋ, радник, Бачки Петровац
Владимир ЈОВАНОВИЋ, спец. интерне медицине
Ђорђе ЈОВАНОВИЋ, професор универзитета, Нови Сад
Радомир ЈОВАНОВИЋ, пензионер, Нови Сад
Милан ЈОВОВИЋ, пензионер, Источно Сарајево, Република Српска
Милојка ЈОВОВИЋ, наставник, Црна Гора
Мср Златко ЈУРИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Милорад КЕЊАЛОВИЋ, етномузиколог, Бањалука, Република Српска
Славка КЛИКОВАЦ, професор, Голубовци, Црна Гора
Зоран КНЕЖЕВ, хроничар, публициста, Нови Сад
Душан КНЕЖЕВИЋ, месар, Футог
Љиљана КНЕЖЕВИЋ, директор Мат. Библиотеке, Источно Сарајево, Република Српска
Марко КОВАЧЕВИЋ, ученик, Нови Сад
Љубомир КОКОТОВИЋ, сликар, Банатско Карађорђево
Драган КОЈИЋ, правник, Нови Сад
Марија КОЈИЋ, предузетник, Добановци
Миодраг КОЈИЋ, инжењер, Добановци
Душко КОРЊАЧА, лекар, Нови Сад
Др Наташа КОСАНОВИЋ, стоматолог, Нови Сад
Бранко Бато КРКОВИЋ, пензионер, Подгорица, Црна Гора
Мијана КУБУРИЋ Мацура, професор, Бањалука, Република Српска
Рајко КУЗМАНОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Предраг ЛАЗАРОВ, правник, Шид
Радован ЛАЛИН, адвокат, Нови Сад
Војислав ЛИВАДА, офталмолог, Београд
Данијела ЛУБУРА, професор, Сарајево, Федерација БиХ
Зоран ЉУБОЈА, декан, Источно Сарајево, Република Српска
Јасмина МАВРЕНОВИЋ, учитељица, Добановци
Александра МАЈЕР, студент, Нови Сад
Борислав МАКСИМОВИЋ, новинар, Челинац
Мср Ивона МАКСИМОВИЋ, правник, Нови Сад
Станислава МАЛИЋ ГОСТОВИЋ, политиколог, Карађорђево
Марко МАЉКОВИЋ, инжењер, Јагодина
Милан МАЉКОВИЋ, правник, Јагодина
Бојан МАНДИЋ, професор, Београд
Драгомир МАРИСАВЉЕВИЋ, лекар, Београд
Јован МАРКОВИЋ, пензионер, И. Илиџа
Јован МАРКУШ, инжењер, Цетиње, Црна Гора
Недељка МАСНИКОСА ЛИВАДА, инжењер рударства, Београд
Бојан МАТКОВСКИ, студент, Кула
Љиљана МАЧКИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Весна МИКИЋ, инжењер машинства, Нови Сад
Радован МИЛИЋ, Словенске Коњице, Словенија
Ђорђе МИЛИШИЋ, професор, И. Илиџа

Драган МИЛОВАНОВИЋ, лекар, Крагујевац
Анђелка МИЛОСАВЉЕВИЋ, професор, Београд
Горан МИЛОСАВЉЕВИЋ, економиста, Јагодина
Бојан МИЛУТИНОВИЋ, инжењер, Нови Сад
Љубомир МИЛУТИНОВИЋ, професор универзитета, Бањалука, Република Српска
Драгољуб МИРЈАНИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Ристо МИРКОВИЋ, свештеник, Бијељина
Роксанда МИЧИЋ, професор, Сарајево, Федерација БиХ
Саша МИШКОВИЋ, правник, Јагодина
Светлана МИШКОВИЋ, архивиста, Јагодина
Милена МУЊАС, студент, Нови Сад
Горан МУТАБЏИЈА, доцент, Источно Сарајево, Република Српска
Слободан НАГРАДИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Сенка НЕДЕЉКОВИЋ, новинар, Вуковар, Република Хрватска
Радован НЕДОВИЋ, пензионер, Башаид
Мр Никола ТОМАША НЕНЕЗИЋ, еколог, Никшић, Црна Гора
Слободан НИКОЛИЋ, пензионер, Јагодина
Мср Радивој НОВАКОВ, историчар, Нови Сад
Душанка НОВАКОВИЋ, професор, Бијељина, Република Српска
Владан НОВАКОВИЋ, васпитач, Јагодина
Никола НОВАКОВИЋ, економиста, Јагодина
Мирјана НОВОКМЕТ, професор, Београд
Илија ОБРАДОВИЋ, пензионер, Фекетић
Александар ОБРОВАЧКИ, инжењер машинства у пензији, Бечеј
Добринка ОБРОВСКИ, пензионер, Нови Сад
Милоје ОСТОЈИЋ, економиста, Ивањица
Наташа БЕЛИЋ ОСТОЈИЋ, студент, Чачак
Гордана ПАВЛОВИЋ, техничар за аутоматику и рачунарску технику, књижевник, Београд
Споменка ПАВЛОВИЋ, лектор, Источно Ново Сарајево, Федерација БиХ
Огњенка ПАНДУРОВИЋ, графички инжењер, дизајнер, Сарајево, Федерација БиХ
Ивана ПАНЏИЋ, археолог, Бањалука, Република Српска
Александар ПАРПУРА, професор историје, Ивањица
Добривој ПАУНОВИЋ, пензионер, Зрењанин
Милорад ПАУНОВИЋ, пензионер, Сремска Каменица
Нада ПАУНОВИЋ, пензионер, Сремска Каменица
Милан ПЕЈИЋ, лекар, Сарајево, Федерација БиХ
Владимир ПЕКЕЧ, пензионер, Вршац
Филип ПЕРИШИЋ, пензионер, Котор Варош
Миладин ПЕТКОВИЋ, професор, Јагодина
Соња ПЕТРОВИЋ-МИНИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Дијана ПЕШИКАН ЕГИЋ, сликар, Бањалука, Република Српска
Борка ПОНОРАЦ, админ. техничар, Бањалука, Република Српска
Дејан ПОПОВ, инжењер, Темишвар, Румунија
Драган ПОПОВ, предузетник, Нови Сад
Александра ПРПА, ученик, Петроварадин
Сања ПУПАЦ, етномузиколог, Бањалука, Република Српска
Владимир РАДАКОВИЋ, правник, Нови Сад
Радомир РАДЕВИЋ, професор, Подгорица, Црна Гора
Мирјана РАДЕНКОВИЋ, пензионер, Крагујевац
Милан РАДИШИЋ, сликар, Нови Сад
Јелена РАДМИЛОВИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Гојко РАДОВАНОВИЋ, инжењер машинства, Лукавица, Федерација БиХ
Јагода РАДОВАНОВИЋ, професор, Лукавица, Федерација БиХ
Симона РАДОВИЋ, педагог, Нови Сад
Видак РАИЧЕВИЋ, студент, Нови Сад
Гојко РАИЧЕВИЋ, уредник портала ИНЦС, Подгорица, Црна Гора
Бојан РАЈЕВИЋ, професор, Цетиње, Црна Гора
Игор РАЈЊАК, студент, Нови Сад
Јован РАКИЋ, лекар, Нови Сад
Љубиша РАУШКИ, пензионер, Кикинда
Горан РИКИЋ, трговац, Нови Сад
Бранко САВИЋ, професор, Бијељина
Милорад САВИЋ, политиколог, Зрењанин
Снежана САВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Момчило САКАЧ, професор, Бањалука, Република Српска
Даворка САМАРЏИЈА, економиста, С. Сарајево
Жељко САМАРЏИЈА, инжењер, С. Сарајево
Александра СИМАНОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Игор СИМАНОВИЋ, професор, Бањалука, Република Српска
Јованка СИМИЋ, новинар, Нови Сад
Слободан СИМИЋ, новинар, Нови Сад

Жарко СЛАВКОВИЋ, инжењер телекомуникација, Нови Сад
Милан СТАНУЛОВИЋ, професор, Нови Сад
Сања СТИЈАЧИЋ, професор универзитета, Источно Ново Сарајево, Федерација БиХ
Михајло СТОЈКОВ, инжењер, Нови Сад
Јованка СТОЈЧИНОВИЋ НИКОЛИЋ, пензионер, Добој
Дане СУБОШИЋ, др војних наука, Београд
Игор ТАСИЋ, електроинжењер, Нови Сад
Сања ТЕРЗИЋ, Источна Илиџа, Федерација БиХ
Милица ТОДОРОВИЋ, ученица, Врдник
Мр Босиљка ТОМИЋ, професар, Подгорица, Црна Гора
Далиборка ТОМИЋ, лектор, професор, Источно Сарајево, Република Српска
Милка ТОМИЋ, економиста у пензији, Нови Сад
Светлана ТОМИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Душан ТОПАЛОВИЋ, пензионер, Источно Сарајево, Република Српска
Сњежана ТОПАЛОВИЋ, професор, Источно Сарајево, Република Српска
Гордана ТОТОВИЋ, професор, Ивањица
Слободан ТОРЊАНСКИ, професор, Нови Сад
Драган ТРИФУНОВИЋ, пензионер, Петроварадин
Горан ЋЕРАНИЋ, сарадник у настави, Никшић, Црна Гора
Горан ЋЕТКОВИЋ, новинар, Подгорица, Црна Гора
Слободан УРДЕШИЋ, наставник, Осло, Норвешка
Доброслав УЛИЋ, пензионер, Нови Сад
Миливоје УНКОВИЋ, академски сликар, Бањалука, Република Српска
Радивој ЋУЛУМ, пољопривредник, Футог
Симо ЋУЛУМ, пензионер, Футог
Радоје ФЕМИЋ, професор, Бијело Поље, Црна Гора
Др Љиљана ФИЈАТ, економиста, Нови Сад
Сенка ВЛАХОВИЋ ФИЛИПОВ, визуелни уметник, Ново Милошево
Др Ивана ФРАТРИЋ, лекар, Нови Сад
Марко ЦВЕТИЋАНИН, пензионер, Банатско Велико Село
Томислав ЦВЕТКОВ, пензионер, Зрењанин
Маријана ЦЕРОВИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Весна ЦРНКОВИЋ, професор, Јагодина
Драган ЦРНОГОРАЦ, народни посланик, предс. заједничког већа општина, Вуковар, Република Хрватска
Мира ЧАНОВИЋ, професор, Никшић, Црна Гора
Сретенка ЧАОВИЋ, пензионер, Борово, Република Хрватска
Катарина Ј. ЧОБАНОВИЋ, пензионер, Сремска Каменица
Нада ШАРЧЕВИЋ, лекар спец. оп. мед., Нови Сад
Марина ШАФЕР, студент, Суботица
Милица ШКРБИЋ ШКИПИНА, сликар, Нови Сад
Ранко ШКРБИЋ, доктор медицине, Бањалука, Република Српска
Љупка ШТРБАЦ, пензионер, Београд
Чедо ШТРБАЦ, пензионер, Београд
Слободан ШУШЊЕВИЋ, васпитач, Нови Сад
Удружење књижевника, пјесника и умјетника Срба из Црне Горе и расијања „Горска вила”, Подгорица